הלכה · שולחן ערוך · מפרשים

הלכה פסוקה יורה דעה
חלק ב

רבי צבי פנחס ליפשיץ

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

הלכה פסוקה יורה דעה חלק ב

רבי צבי פנחס ליפשיץ

מקור הטקסט: דיקטה · רישיון: CC BY-SA 4.0

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/הלכה-פסוקה-יורה-דעה-חלק-ב/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פתיחה להלכות מליחה 4

הלכות מליחה 8

סימן סט 8

סימן ע 32

סימן עא 39

סימן עב 41

סימן עג 44

סימן עד 48

סימן עה 49

סימן עו 52

סימן עז 55

סימן עח 56

סימן עט 57

סימן פ 58

סימן פא 60

סימן פב 69

סימן פג 71

סימן פד 76

סימן פה 94

סימן פו 94

פתיחה להלכות בשר בחלב 99

סימן פז 101

סימן פח 108

סימן פט 110

סימן צ 113

סימן צא 115

סימן צב 122

סימן צג 133

סימן צד 135

סימן צה 144

סימן צו 151

סימן צז 158

הלכות תערובות 162

סימן צח 162

סימן צט 169

סימן ק 176

סימן קא 178

סימן קב 182

סימן קג 186

סימן קד 191

סימן קה 195

סימן קו 207

סימן קז 209

סימן קח 211

סימן קט 214

סימן קי 217

סימן קיא 242

פתיחה להלכות מליחה

גרסינן במנחות ד' כ"א ע"א. תני' במלח יכול תבונהו ת"ל תמלח. אי תמלח יכול במי מלח ת"ל במלח. ולא תשבית מלח. הבא מלח שאינה שובתת ואי זו זו מלח סדומית. מנין שאם לא מצא מלח סדומית שמביא מלח איסתרוקנית ת"ל תקריב תקריב כ"ש תקריב מ"מ תקריב ואפי' בשבת תקריב ואפי' בטומאה. מאי תבונהו אמר רבה בר עולא ה"ק יכול יתבננו כתבן בטיט. א"ל אביי א"ה יתבננו מבעי לי'. אלא אמר אביי יכול יעשנו כבנין. א"ל רבא א"ה יכול יבננו מבעי לי'. אלא אמר רבא יכול תבוניהו מאי תבוניהו אמר רב אשי יכול יתן בו טעם כבינה ת"ל תמלח. כיצד הוא עושה טביא האבר ונותן עליו מלח וחוזר ותופכו ונותן עליו מלח ומעלתו. אמר אביי וכן לקדרה. ופירש"י מי מלח מוריס. סדומית דקה איסתרוקנית גסה. יכול יתבננו יתן מלח הרבה כתבן בטיט. כבנין מלח הרבה שורה על שורה. נותנת טעם כבינה. וכתבו בתוס' שם ד"ה דם כו' וז"ל ומשמע הכא דסתם מליחה דקדשים היינו דאין נאכלין מחמת מלחן כו' ובסמוך אמרינן וכן לקדרה לפיכך מדקדק ר"ח מכאן דמליחה דקדרה באין נאכל מחמת מלחו סגי ולא כמו שמפרשים כמו שאדם מולח להצניע וכמולח לצורך עיבוד או כדבעי לי' לאורחא כו' ושם ד"ה יתן כו' היינו דלא חזי לאכילה בלא הדחה כמו שהבינה מתקנת האדם עכ"ל. וכ"ה ברמב"ם פ"ה דהל' איסורי מזבח הלכה י"א וז"ל מ"ע למלוח כל הקרבנות כו' אין לך דבר שקרב למזבח בלא מלח. ומצוה למלוח הבשר יפה יפה כמולח בשר לצלי שמהפך את האבר ומולח כו' וכתב בכסף משנה שהי' כתוב בגרסתו אמר אביי וכן לצלי כו' וכ"ה בתוס' ד"ה וכן כו' בשם רבינו גרשון וע"ש. וע"כ לא פליגי אלא באימורין הקרב על גבי המזבח המפורשים ברמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"א הלכה י"ח. אבל שאר הבשר הנאכל לכהנים או שלמים הנאכלים לבעלים. לכ"ע מולחן יפה יפה וכדאיתא בחולין ד' קי"ג אמר שמואל אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'. ולכך הזכיר שמואל פעמים יפה יפה גבי מליחה שצריך למלוח הרבה עד שלא יהא נאכל מחמת מלחו וכמ"ש המרדכי בשם ר"ת ושי"א שאין די גס במליחה זו אלא צריך לשפשף בו בידיו שיבלע בו המלח והובא בב"י בסי' ס"ט בשם סמ"ג וריב"א. וכ"ה ברמב"ם המ"א פ"ו הלכה י' אין הבשר יוצא מידי דמו אא"כ מולחו יפה יפה כו'. מכל הלין משמע דעיקר מליחת בשר חולין לקדרה אין בו שום סמך ורמז מה"ת. דאפי' לפי גרסת גמ' דידן וכן לקדרה אינו אלא דילפינן מקרבנות דסגי בהאי מליחה כדאשכחן גבי איסורים הקרב למזבח וכמ"ש התוס' ד"ה דם כו'. אבל דלבעי מליחה להוציא דמו אינו אלא משום דרחמנא אסר לן דמא המציאו חז"ל תחבולות איך להוציאו ולהפרישו

מן בשר הנ"ל ועמדו וחקרו על טבעו של מלח שגורר דם אחריו ומוציאו לחוץ. לכן הצריכו למלוח בשר להוציא דמו ושידיחנו לפניו ולאחריו וכדאיתא בגמ' ופוסקים ולמדו זה מכלי מדין ומכלים שבישלו בהם קדשים שהצריכה התורה להגעילם וכמבואר ברמב"ם בהל' מעשה הקרבנות פ"ח. מפני איסור הבלוע בהם או מפני נותר הבלוע בהם. ומי גרע דם הבלוע בבשר מאיסור הנבלע בכלי ולמד סתום מן המפורש מכלי מדין ומכלי קדשים. וזהו טעם מ"ד דם שבישלו דאורייתא. ועי' ברמב"ם המ"א פ"ו ה"ו ובמ"מ ובלח"ם שם. ואפי' לדידן דפסקינן כס"ד דם שבישלו דרבנן, מ"מ לכתחלה אין להניחו בחתיכה עד שיתבשל ויהי' דרבנן. דכ"ז שלא נתבשל הוי דאורייתא דכל שאפשר להפריש הדם ע"י איזו תחבולה חו"ל כאלו פרוש ועומד ואסור מה"ת. וגם חשו חז"ל לדם היוצא מהחתיכה קודם בישולו תומ"י כשמרגיש החום ונתעורר לצאת ויוצאת לתוך התבשיל ואע"ג שאח"כ יתבשל ויהי' ע"י גלגול דרבנן מ"מ חיישינן שמא לא יתבשל לגמרי ויאכלנו ולאו אדעתי' ובזה מיושב קושית הפמ"ג בפתיחתו מה טיבה של מליחה אם רוצה לבשל ולהרבות עד ס' לישתרי לכתחלה לדעת המחבר סי' כ"ט סי"א. וכ"ת אין מבטלין איסור לכתחלה הא לע"ע כ"ז שלא פירש שרי וכה"ג לא מקרי מבטל איסור. ומה גם שאין כוונתינו לבטל הדם אלא לאכל הבשר ועי"ש, ולפימ"ש לא ק"מ דא"כ כ"א לא יבקש תחבולה להפריש הדם מן החתיכה שיסמוך על ריבוי עד ס' וכאו"א ישער לעצמו. וא"כ מה הועילו חכמים במה שאמרו דם שבישלו יש בו איסור דרבנן לכה"פ. לכן גזרו אוסר שימלח כל בשר כדינו דחשו דלמא לפעמים לא יהי' בהתבשיל ס' או שלא יגמור בישולו ויאכלנו ולאו אדעתי'. ולפי שמצינו גבי סליחת קרבנות שהקפידה תורה על מלח סדומית לכתחלה שהיא דקה ולא על מלח איסתרוקנית שהיא גסה. וגם אסרה תורה מי מלח. כעין זה תיקנו ג"כ שימלח במלח לא דקה ביותר דהוי כמי מלח שגימם מיד ולא במלח גסה ביותר שנופלת מעל החתיכה אילך ואילך. ואע"ג דגבי קרבנות אינו אלא גזירת מלך ולא משום הוצאות דם מ"מ רבנן כעין דאורייתא תיקנו. גם א"צ לעשותו כבנין ולא בעינן שפשוף. ולפי שמצינו גבי קרבנות דמיעט רחמנא דם דלא בעינן מלח דלא חייבי' תורה אלא דבר הראוי לכפרה וכיון דבישלו או מלחו נפקא לי' מתורת דם. וכדאיתא במנחות שם ועי"ש בתוס' ד"ה דם כו'. מש"ה פסקינן דדם שמלחו או שבישלו אינו אלא מדרבנן ונ"מ לענין ספיקו. ל"ש תחלת בישולו או תחלת מליחתו ל"ש גמר בישולו וגמר מליחתו. כל שנפל לכ"ר או כל שנמלח עד שאינו ראוי לאכלו מחמת מלחו מיד הוי דרבנן. דכל דם הנפלט ע"י מליחה או ע"י בישול הוי כמבושל והוי דרבנן. אבל אם נפל לכ"ש או נמלח מליחה מועטת דהוי נמי ככ"ש לא הוי כמבושל דקי"ל כ"ש אינו

מבשל והוי דאורייתא. נמצא חומר בכ"ש מבכ"ר. דאלו בכ"ר ספק נפל שם דם בעין ספק לא נפל שרי דהוי ספיקא דרבנן ולקולא. אבל בכ"ש אפי' למ"ד דמפליט ומבליע אבל מ"מ לא מבשל והוי ספיקא דאורייתא. וע"י עירוי נמי ספיקא הוא. דהא דקי"ל דעירוי מבשל אינו אלא מספיקא והכא לחומרא והכא לחומרא. ומש"ה בספק אם עירה על דם בעין יש להקל משום ס"ס. ספק הי' שם דם בעין וספק אם מבשל ושרי. ומיהו אף דאמרינן דם שבישלו דרבנן מ"מ אין להקל בספיקו כ"א היכא דאתמר בפירוש או שיש צדדים בלא"ה להקל. דקרוב מאד לאיסור דאורייתא וכמש"ל ובפרט שהרבה רבוותא סברי דדם שבישלו הוי דאורייתא וכמש"ל ועי' פמ"ג בפתיחה:

הא דמפליגינן בין מליחה מרובה למליחה מועטת אינו אלא לענין דם עצמו. אבל חתיכה שנמלחה מליחה מועטת. וספק נגע בה ד"א ספק לא נגע. אותו הדבר מותר ממ"ג. אי מליחה מועטת לא מפליט מידי פשיטא דמותר אותו הדבר שנגע בו. וכ"ת שאין אנו בקיאין ושמא הוי אינו נאכל מחמת מלחו ומפליט. תו הוי ספק דרבנן ולקולא אבל מכח ס"ס ספק נגע וספק אינו נאכל מחמת מלחו אין להתיר. דספק שמא אינו נאכל מחמת מלחו הוי ספק חסרון ידיעה ולא מיחשב לספק אלא כדאמרן ועי' פמ"ג שם. ומ"מ נ"ל דקליפה בעי במקום שנגע דשמא מליחה מועטת מפליט מקצת דם מן החתיכה ובלעה האותו דבר ואם אינו יודע היכן נגע שרי דבטל ברוב (ועי' לב"ש בחי"ד סל"ב):

דם היוצא ע"י כבישה מעל"ע במים צוננים הוי דאורייתא. דודאי כבישה אינו מבשל אלא מפליט ומבליע לחוד ודמי לכ"ש דאמרן לעיל דחוי ד"ת ולא דמי לדם שמלחו. וכ"ח בפמ"ג שם. אבל פחות מעל"ע אפשר דלא מפליט מידי ושרי. והא דאסמיקו מיא אינו אלא מוהל בעלמא. ואפשר דלא תלינן במוהל אלא אחר שיצאו ממנו כל דמו ולא קודם וא"כ פשיטא דהוי דאורייתא. וצ"ע:

דם הכבד קודם שבישלו הוי דרבנן זולת דם הכנוס בתוך סמפונות הכבד הוי דאורייתא דמשאר אברים באו לשם ולא שרי לן רחמנא אלא כבדא עצמו אעפ"י שהוא כולו דם. אבל לא דם הבא אליו מעלמא ולפי"ז כבד ספק נכבש במשקה וכדומה. אם יש ס' במשקה נגד דם הכנוס בסמפונות לחוד מותר. דתו הו"ל ספיקא דרבנן ולהקל ואלו בשאר בשר כה"ג הוי ספיקא דאורייתא. דבשאר בשר אין לחלק בין דם לדם ועי"ש בפמ"ג. וצ"ע הא אין אנו בקיאין לידע כמה דם כנוס בסמפונות. וא"כ תו הוי ספיקא דאורייתא. ואפשר דהא ע"כ יצטרך להשיר את הסמפונות עצמן מתוך הכבד דסמפונות עצמן הם בעין ואינן בטלים. וא"כ יוכל לשער אז שיהי' ס' במשקה נגד כל הסמפונות וצ"ע:

בשר תוך שיעור מליחה אסור לאכלו חי. דהדם מרגיש בכח המלח מיד ופירשו ממקום למקום ועדיין לא יצא חוצה. ואנן קי"ל פירש ממקום למקום אסור וקי"ל דאמרינן חנ"נ בשאר איסורים. וכן בשר שפלט כל דמו וצירו או הודח דנסתמין נקבי הפליטה ובלע כזית דם נ"נ וצריך ס' כנגד כולו והחתיכה אסורה שם בפמ"ג:

אם מחזיקין דם בעור עי' ט"ז כוף סי' כ"ג ובפמ"ג בפתיחה בשם מנ"י ובסי' כ"ג במש"ז ס"ק ז':

פעולת המלח להוציא כל הדם מהחתיכה עד שלא נשאר בו שום משהו דם. ואפי' החתיכה עבה מאד ומה שיוצא אח"כ אינו אלא מוהל בעלמא. ולא מפני שהחתיכה רותחת מחמת המלח דבחתיכה עבה ביותר ודאי שאינה מרותחת כ"כ. אלא מפני שטבע הדם להיות נגרר אחר המלח בכל מקום שהיא. וטבע המלח להוציא אותו חוצה. ועי' ח"ד בביאורים. ומה"ט נמי לא תיקשי להמחבר דס"ל דמליחה אינה אוסרת בכחוש יותר מכ"ק הלא אמרינן שהמלח פועל להפליט כולו וא"כ יבליע כולו ג"כ בחתיכה שאצלה. שאינו דומה לבישול שהחמימות מוליכו בע"כ לכל מקום שכח החמימות מגיע. אבל במליחה אינו כן אלא אדרבא אין טבעו של הדם לפרוד א"ע מהמלח אם לא בדבר המכריחו דהיינו בשהחתיכה שמנה דאז השומן מוליכו בע"כ לחתיכה שאצלה כמו כח החמימות שבבישול. והא דאמרינן מליח כרותח אינו אלא שם המושאל דכחו חזק להבליע ולהפליט כחום רותח. ומש"ה אינה אוסרת אלא כדי קליפה במקום שנוגע בו דא"א שלא יבליע מעט. ואי קשי' הא הדם פירש ממקום למקום בעת הלוכו. ואנן קי"ל דפי' ממקום למקום אסור וקי"ל נמי דאמרינן חנ"נ בשאר איסורים. וא"כ מאי מהני מה שיוצא אח"כ חוצה. י"ל דכל דרך הילוכו לא נ"נ. וע"כ צ"ל כן דאל"כ האיך אכלינן בשרא וקרא כתיב כי תאוה גו' בכל אות נפשך תאכל בשר. א"ו דגלי לן קרא דלא אמרינן חנ"נ דרך הילוכו. ואפי' אם נימא דמליחת בשר אינו אלא מדרבנן ובמ"ש לעיל באריכות מ"מ י"ל דכל שאפשר להפריד האיסור מכל וכל עד שלא ישאר אפי' משהו לא אמרינן נ"נ. דוגמא לדבר הגעלת כלים דכל שאפשר בהגעלה דהיינו כלי מתכות לא נעשה נבלה. משא"כ כ"ח שא"א להפריד האיסור מכל וכל לא מהני הגעלה וצריכים שבירה. ובזה מיושב נמי הא דקי"ל חתיכה חיה שמונחת אצל חתיכה מלוחה דאמרינן איירי דיפלוט דם דידי' יפלוט נמי מה שקבלה מאחרת. דלכאורה קשי' הא מ"ד שבלעה דם מהחתיכה המלוחה נ"ג. ומאי מהני שפולטת אח"כ. ולפימ"ש ניחא דכל שאפשר להפריד האיסור מכל וכל ל"א נ"ג. ובדם הבא מעלמא לכ"ע פולט מכל וכל דאיידי כו' וא"כ לא נ"נ. ועי"ש בפמ"ג בהוספה רבה:

ספר הלכה פסוקה

הלכות מליחה

סימן סט

דיני מליחה והדחה ובו פ"ה סעיפים. ובש"ע כ"א סעיפים

א (א) **צריך** להדיח הבשר קודם מליחה עד שיצא המים זכים ממש בלא מראית דם (ש"ך סק"ה) וששה טעמים יש להדחה קמייתא. א) כדי שיתרכך הבשר ויצא דמו ע"י מליחה (י"א שבמרדכי) ולפי טעם זה צריך לשרות הבשר חצי שעה כדי לרכך גוף החתיכה כדי שיצא כל הדם. ב) כדי לרכך הבשר מבחוץ שאם יהי' נתייבש על פניו לא יהי' כח במלח להוציא דמו (ר"ן) ולפי טעם זה אין צריך כ"א לרכך מבחוץ מחמת הדם שנתייבש על פניו ודי בשרי' כל דהו. ועי' בפתיחה לפמ"ג. ג) שאם לא ידיח חיישינן שהמלח יתמלא מדם שעליו ושוב לא יוציא הדם שבתוכו (מרדכי) ולפי טעם זה אם חתך אח"כ לשנים צריך להדיח מקום החתך משא"כ להנך ב' טעמים. ד) מפני הדם שנתייבש על פניו ויש לחוש דלאחר שיניח מלפלוט הדם והציר יהי' ניתך הדם ונבלע בבשר (הרא"ה) ה) משום דם שעל פני הבשר מחמת דוחק הקופיץ חשיב דם בעין. וטבע המלח להבליע דם בעין בתוכו אף תוך שיעור מליחה. ובדם בעין ל"א איידי דטריד לפלוט לא בלע. ולא מישרק שריק ולא כבולעו כך פולטו ולא ע"י דיפלוט דם דידי' יפלוט דם שבלע (הגהות מיימוני בשם סמ"ק וי"א שבהר"א) ו) כיון שלא הודח בראשונה אין כח במלח להפליט כל כך בשפע ויבליע תוך החתיכה דלא שייך טריד כיון שאין מבליע בשפע (הרא"ש). ולהנך ג' טעמים אם נשרה חצי שעה ופני החתיכה למעלה ממים ולא הודח אפי' בדיעבד צריך להדיח מכל צדדים. משא"כ לג' טעמים דלעיל דבחתיכה עבה מאד נכנסין המים כ"ש על פני החתיכה (ועי' פמ"ג בפתיחה שהאריך בנ"מ אלו). ועי' ח"ד בביאורים שהאריך ג"כ בזה. וכ"כ הט"ז שעיקר הטעם משום שהמלח מבליע וכל שהמלח מבליע אינו יוצא שוב ע"י מליחה וצלי'. ולכתחלה יש לחוש לכל הפירושים. ויזהר לשרותו חצי שעה וכמשית"ל סעי' ח':

ב **במקומות** הקרים ובזמן הקור הגדול ישימו המים באור עד שתפיג צינתם ואח"כ ידיחו בהם הבשר דאל"כ לא יתרכך הבשר ואדרבא ע"י הקור שבמים יתקשה הבשר (יד אפרים. וז"א אלא לטעם שיתרכך אבל לאינך טעמי לא צריך. וא"כ יש עוד נ"מ ביניהם) ומ"מ לצורך שבת או לכבוד אורחים ואין לו שהות להמתין עד שתפיג צינתם כדאי הם טעמים הנשארים לסמוך עליהם. ודע דכל מקום שהוזכר כבוד אורחים היינו אורחים

חשובים כגון בעלי תורה. ובעלי שם טוב ומע"ט או עני בן טובים. או עשירים שראוים לכבדם שאינם עושים רעה לציבור. ולא הגרועים או הקבצנים שעוברים ושבים בשביל טרף ומזון שהם בכלל צדקה. גם לא מיקרי אורחים אלא שנתארחו לביתו אבל לא יזמין אצלו לכתחלה לחבירו בשביל להקל עבורו בענין הדחה או מליחה וכה"ג. אבל אם כבר זימן אצלו יש להקל כמפני שאר אורחים. (פ"ת ס"ק י"ב בשם ס' סל"מ ועי"ש):

ג **אם** הדיחו הטבח בשעה שהדם חם אין צריך להדיחו בבית (ועי' ט"ז וש"ך ומ"ש עליהם הח"ד) דאמרינן מסתמא הדיחו יפה אך במקום שדרך הטבחים להדיח במעט מים בלי כונה להעביר הדם לא מהני. וז"ל הכרו"פ לכתחלה צריך הדחה מעליי' לשפשף כל אבר ואבר אבל לא כפי קלי הדעת לרחוץ במעט מים בלי כונה להעביר הדם והדם טח על פניו ואפי' כשהדם חם לא מהני בכה"ג וכ"ש כשנתייבש. וגם צריך הטבח להדיחו אחר שמנתחו לנתחים דאם נתחו אח"כ אינו מועיל הדחה קמייתא וכמשית"ל ועי"ש. ואם נפל על הבשר דם בעין ונקרש ונתייבש אין די בהדחה ושרי' מועטת אלא צריך שפשוף יפה יפה במקום ההוא. אם לא שהדם חם עדיין דאז מדינא סגי בהדחה בעלמא. ומ"מ יש לנקותו ביד כיון שלפעמים אינו נישרק מעל הבשר לגמרי ונשאר ליחלוחית הדם בעין קיים על פניו אפי' לאחר הדחה. וכן ילמוד כל אדם בתוך ביתו להיות נזהר בזה (ועי' ביד אפרים):

ד **מי** שאין לו מים להדיח הבשר אין תקנה לאכול הבשר ע"י בישול בקדירה כ"א ע"י צלי וע"ג גחלים או בשפוד וקולף החיצון ואוכל השאר. ואם הוא סמוך לשחיטה ועדיין לא ניקרש הדם ולא נתייבש סגי שיקנח יפה יפה בענין שלא ישאר דם על פניו ואז יהיה שרי לאכול אחר הצלי' בלא קליפה (רדב"ז ח"ב סי' ל"ז). ומי שאין לו מים רק מי פירות או שכר ושאר משקים אף שהם כמים יש בזה מחלוקת הפוסקים (ועי' ט"ז וש"ך) ושומר נפשו ירחק מזה. וכן לענין הדחה שאחר מליחה במי פירות רבו המחלוקת בזה ויש ליזהר מזה (ועי' פר"ח וכרו"פ ויד"א לקמן ס"ח):

ה **ואם** אחר שהדיח חתך כל נתח לשנים או לשלשה נתחים או שהסיר טלפי הרגלים לאחר הדחה צריך לחזור ולהדיחם דאגב דוחקי' דסכינא מפליט. אך א"צ שום שרי' דכבר נתרכך הבשר ואין כאן אלא משום דם בעין וסגי בהדחה (ח"ד) ודוקא חתך בסכין דאיכא דוחקא. אבל אם לא חתך אלא קרע ביד או שאכל שונרא קצת מן החתיכה א"צ להדיח במקום אכילתה (ח"ד וכ"ד הכרו"פ והפר"ח מחמיר אף ביד). ואם לא חתך לשנים אלא מעט דעת הפמ"ג בשפ"ד ס"ק ג' דמותר בדיעבד דהא יש ס' נגד מעט הדם (ועי' פ"ת ס"ק ד'):

ו **ואם** לא הדיח משחתך ומלח כך בלא הדחת מקום החתך מותר מטעם נמלח בלא הדחה דהא בודאי יש ס' נגד הדם דהא כל חתיכה היא ל' נגד כל הדם אשר בתוכה וא"כ נגד הדם שמצד א' ודאי יש ס'. רק כיון שהמלח במקום שלא הודח אינו יכול להוציא הדם וכדלעיל ס"א דינו כמו בנמלח מצד א' שיתבאר לקמן סעי' כ"ז. וכן בטלפים דינא הכי. אבל אם לא הסירם כלל הכל נחשב כחתיכה עבה ומותר (ש"ך ועח"ד) ודי בהדחה ע"ג טלפים דכ"ז שלא הסיר הטלפים דם בעין ליכא וריכוך איכא דכיון שנשרה כל הרגל נתרכך גם המקום ההוא (שפ"ד) ואם חתך בתוך שיעור מליחה יתבאר לקמן סי' ל"ג ועי"ש:

ז **הדחת** הבשר לכתחלה יזהר לשרותו במים ערך חצי שעה ולהדיחו ולשפשף כל חתיכה היטב במי השרי' וצריך לדקדק במקומות שנראה בו דם וכ"ש דם שנצרר ע"י מכה וכן בחלל העופות ובמקום בית השחיטה ושם צריך שפשוף היטב יותר וכמשנת"ל ס"א וס"ג. ואפי' בדיעבד אם מצא שם דם בעין אחר מליחה צריך לקלוף מן הבשר מעט באותו מקום (חכ"א) ולצורך גדול שאין לו פנאי לשרות חצי שעה ידיחנו יפה יפה במים וישפשף היטב ויחזור וידיח במים שניים עד שתתראה המים לבנים בלי שום אדמימות ודיו. וכ"ז אם עדיין לא נמלח אבל אם כבר נמלח אפי' בהדחה מועטת ולא שפשף היטב כשר (ש"ך ועח"ד). ועי"ל ס"ק י"ח:

ח **אחר** הדחה ושרי' ימתין מעט שיטפטף המים קודם מליחה כדי שלא ימס המלח במי השרי' דאז לא יוציא דם. אבל לא ימתין עד שיתנגב לגמרי דאז לא ימס המלח כלל ולא יוציא דם כלל. ויזהר שלא ישהה הבשר במים מעל"ע דכבוש כמבושל ואם נשרה במים מעל"ע בין מלוכלך בדם בין אינו מלוכלך אסור לאכלו אפי' צלי אא"כ יש ס' במים כנגדו דאז מותר לצלי (רמ"א סעי' ט"ו ועי' ש"ך ובה"ט ס"ק נ' נ"א). ובהפ"מ כשיש ס' כנגדו איכא צד להקל למלוח אח"כ ולבשלו בקדירה שיש בו ס'. אבל לבדה אסור לבשלה דשמא לא יצא הדם ע"י מליחה ובבישול יצא (ועי' ס"ז וח"ד) וכשיש ס' מותר משום דמבטל איסור לית בי' דכיון דשרי לאכלו צלי לא הוי מבטל איסור (מש"ז ס"ק ל"ז). ובכ"ז אין חילוק בין בשר לכבד דה"ה כבד שנשרה במים מעל"ע אסור ג"כ ודינו כבשר ואסור לאכלו אפי' צלי אא"כ יש ס' במים כנגדו והכלי שנכבשו בה אסורה אם אין ס' במים נגד הבשר או הכבד (ועי' ביד"א ובצ"צ ובמנ"י וכו"פ ופר"ח ושו"ת חב"י ובשפ"ד ס"ק ה'). ועי"ל ס"ק ט"ז:

ט **ודווקא** אם נשתהא הבשר במים אחדים מעל"ע. אבל אם שהא כ"ג שעות במים בכלי א' ואח"כ הסירם משם ונתנוהו לכלי אחרת מלאה מים ושהא שם עוד שעה אחת או

ששפכו המים תוך מעל"ע ונתנו מים אחרים תחתיהם אף שע"י צירוף שהו מעל"ע כל שלא שהא ביחד מעל"ע לא מקרי כבוש ושרי אפי' לקדירה. ובזה ג"כ אין חילוק בין בשר לכבד (ועי' שפ"ד בשם הגאון מהר"ש). ולפי"ז אם נפל בשר שלא נמלח לנהר ונשתהא שם כ"ד שעות. והוא בענין דלית בי' משום בשר שנתעלם מן העין כדלעיל סי' ס"ג ס"ד. שרי אפי' לקדירה דלא מקרי כבוש כלל דקמא קמא אזדא לי' ודינו כמימות מחולפים לענין נט"י שחרית כמ"ש במג"א סי' ד' ס"ק י' (פ"ת ס"ק ל"ג):

י **אם** הונח בשר שלא נמלח אצל תנור חם ונתחמם הבשר מצד אחד עד דאסמיק ושכמעט נצלה במקום הזה. לא נכשר לקדירה ע"י מליחה. דע"י החום נתעורר הדם לצאת ופירש ממקום למקום ואינו יוצא ע"י מליחה. אבל לצלי יש להתיר בזה ואחר הצלי' כראוי מותר לבשלו (פ"ת סי' ס"ח ס"ק י"א ועי' ח"ד סי' ע"ו ומ"ש עליו היד"א):

י"א) **בשר** שנקרש מחמת הקור לא מהני הדחה אפילו בדיעבד ואסור למלחו עד שירפה אותו כבתחלה ואם צריך לשבת או לאורחים חשובים כדלעיל ס"ב ואין לו שהות להמתין עד שיפשור מצד עצמו מותר להניחו בכ"ש שאין היסו"ב ואם אין לו שהות גם לזה מותר בכ"ש אפי' יסל"ב. ובלבד שיזהר שלא יערה עליו רותחין מכ"ר דעירוי מבשל כדי קליפה ואז אינו יוצא ע"י מליחה. אבל לצלי שרי (רמ"א סי' ס"ח סי"א):

יב **ואם** נמלח ואח"כ נקרש כקרח קודם ששהא שיעור מליחה אינו מוציא דם עד שיפשיר וכשיפשיר טוב להדיחו ולמלחו שנית. ואם לא מלחו שנית ושהא שיעור מליחה אחרי שיפשר ונתבשל כך מותר. אבל בצירוף קודם הקרישה ואחר הקרישה לא מהני אפי' דיעבד כי כבר נתבטל כח רתיחה ראשונה וצריך לשהות אח"כ ביחד שיעור מליחה (ש"ך ס"ק י"א ושפ"ד שם ודלא כבל"י ס"ק י"ב שכתב כיון שנשתהא שיעור מליחה בהפשר ראשון ושני אעפ"י שנקרש בינתיים מצטרף שאין כח בקרישה לבטל קצת דם שנפלט מקודם ועי"ש):

יג **ואם** נשרה במים ואח"כ נקרש ונמלח בעודו קרוש ונפשר והודח אח"כ או שהוא אחר י"ב שעות. שוב אין לו תקנה במליחה רק יצלנו דנורא משאב שאיב. ואם הוא תוך י"ב שעות ולא הודח עדיין ידיחנו רק מעט להעביר המלח הראשון ובזה אין נקבי הפליטה נסתמין ושוב ימלחנו (דגמ"ר ועי' יד אפרים) ואם נקרש ונפשר קצת קודם המליחה מבחוץ סביב סביב ובאמצעיתו לא נפשר לא מהני שיניחוהו כך שישהא שיעור מליחה אחרי שנפשר שכבר פסק כח המלח. ולמלוח שנית בלא הדחה כלל ג"כ א"א דלכתחלה אין למלוח ב"ש כדלקמן סי' ע' ס"ב ולכן ידיחנו מעט קודם רק להעביר הליחלוח וימלח שנית ואפי' שלא במקום הפ"מ שרי ולא חיישינן שיבלע צד החיצון דכבולעו כך פולטו.

ואם הדיחו הדחה גמורה וחזר ומלחו יש לאסור אף לצלי (פ"ת ס"ק ו' ועי' דגמ"ר ובל"ש בחדושי דינים ס"ק כ"ט). וי"א דבלא הפ"מ אין להתיר כלל ואפי' בהפ"מ אין להתיר מליחה שנית אלא תוך י"ב שעות. ובשעת הדחק וצורך גדול יש להקל. ויותר טוב לצלותו (ח"ד ועי' מ"ש עליו היד"א). ואם היה ספק אם הי' נקרש או לא כשר. ומיהו הכל לפי הזמן והמקום אם יכול לקרוש אסור מספק ואם לא שרי ואם עד א' מעיד שלא היה נקרש אף שלפי הזמן היה אפשר שיקרש נאמן (ועי' בשפ"ד סי' ל"ט ס"ק י"א שהאריך בזה):

יד **בשר** ששרה אותו במים ונקרש הבשר תיכף עם המים ונעשה קרח ושהא עם הקרח שלשה ימים בלא מליחה. לכאורה יש לאסור בממ"נ אי הקרישה הוי כבוש אסור דכבוש כמבושל ואי לא הוי כבוש הוי שהא ג"י בלא מליחה. והעלה בעל מנ"י דכל שאינו צלול לא הוי כבוש וא"כ אם נקרש מעל"ע ודאי דיש להתירו לבישול ע"י מליחה. ואם נקרש ג"י אף שהדם שבתוכו לא נתייבש מ"מ אין להתירו לבישול אלא לצלי (ועי' פמ"ג בשפ"ד ובה"ט ס"ק ה' ופ"ת ס"ק ו'):

טו **נהגו** שלא להשתמש בדברים אחרים בכלי ששורין בו בשר. דחיישינן שמא לא הדיחוהו יפה יפה. ודוקא דבר לח בצונן או יבש ברותח. ובדיעבד שרי אף ברותח אם הדיחו קודם דאין זה אלא חשש בעלמא (ט"ז). ומ"מ מותר לשרות בשר אפי' בכלים כשרים ואפי' בכלי נחושת וברזל וא"צ אח"כ להכשירם אלא ידיחם וישתמש בהם. דכל כלי שדרכם של אדם להדיחו קודם שישתמש בו. אין נמנעים להשתמש בו איסור צונן ואח"כ ידיחו וישתמש בו היתר ואין חוששין לפשיעה בכך (פר"ח). ודוקא באקראי בעלמא כגון שהוא דחוק לכך ואינו מייחדו לשרות בו תמיד. אבל בלא"ה חוששין לפשיעה וגם קרוב הדבר שיהי' דם בעין נקרש מבפנים ולא יודח בקל (חכ"א). ומותר לשרות בשר בכלי של עובד כוכבים לצורך מליחה (מ"ב ובל):

טז **והכלי** שנשתהא בו בשר בשרייתו מעל"ע הכלי אסור לשמש בו בחמין דכבוש כבישול דמי. אבל אם שהא בו מי הדחה לחוד אין איסור מאחר שהדם מעורב במים אם לא כשאין ס' נגד הדם אז אין להתיר כ"א בהפ"מ (בה"ט ס"ק י'). אבל מותר לחזור ולשרות בו דהא אין שורין הבשר השני מעל"ע ואינו בולע. אבל לשרות בו מעל"ע כגון בשר שכבר נמלח והודח כדינו אסור ובדיעבד שרי דהא לא נעשה כבוש עד אחר מעל"ע ואז הוי נטל"פ (ש"ך וח"ד ופר"ח חולק ועי' סי' ק"ה וברי"ס צ"א). ונ"ז אם נשרה בתחלה מעל"ע אבל פחות מעל"ע אין להקפיד (רמ"א וע"ע רמ"א סעי' ט"ו בש"ע):

ב (יז) **אם** מלח ולא הדיח תחלה אפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי נוהגין לאסור אף לצלי (ח"ד בביאורים ועי' מש"ז ס"ק ז'). ואם לא שהא במלחו שיעור מליחה

וגם לא נמלח רק מעט דהוי תרתי למעליותא שרי לצלי (ועי' פ"ת ס"ק ז' וברמ"א סי' מ"ו ובש"ך שם). ובמקום הפ"מ שרי לצלי אפי' נמלח הרבה וגם שהא במלחו שיעור מליחה דהוי תר"ל. אבל לקדירה אסור אפי' בתרתי למעליותא ואפי' כשיש הפ"מ כיון שאפשר לצלי (ט"ז וע' ח"ד) ובשומן וכה"ג דלא אפשר בצלי וגם יש בו הפ"מ שרי אפי' לקדירה ודוקא ע"י הדחה ומליחה שנית ואפי' ע"י הדחה מועטת ומליחה שנית מותר (ח"ד ועי' יד"א ומש"ז ס"ק י' ובשפ"ד ס"ק י"ד) והלב שנמלח בלא הדחה קמייתא יש להתיר אף באין הפ"מ (שפ"ד סי' ע"ב ס"ק ז' ועי"ל סי' ע"ב ס"ג):

יח **ואם** הודח אלא שלא הודח רק מעט קודם שמלחו שרי בדיעבד אפי' בלא הדחה ומליחה שנית (ועי' ט"ז) ומ"מ אם יש לו שהות ידיחנו ויחזור וימלחנו (לחוש לטעם שיתרכך ומהיות טוב כו' ועי' חכ"א) ובזה אפי' לא נתבשל עדיין מקרי דיעבד כיון שכבר נמלח (ועי' ש"ך ולעיל ס"ק ז'). וכן אם ידוע שהדם שהי' על החתיכה הי' מועט שבודאי יש ס' בחתיכה נגד הדם שעליו מותר אפי' לא הדיח כלל. אך בזה צריך הדחה ומליחה שנית (ח"ד בשם המ"מ ולב"ש בח"ד חולק ומסיק דלכתחלה ידיחנו וימלחנו שנית ובדיעבד אם נתבשל בלי מליחה שנית שרי, ובסתם אמרינן דאין לך חתיכה שיש בה ס' נגד דם שעליו ועי' בה"ט ס"ק י"ב בשם ת"ח):

יט **אם** נמלח חתיכה בלא הדחה כלל עם שאר חתיכות שהודחו קודם מליחה כדינו. שאר חתיכות מותרות דלגבי אחרות מקרי דם פליטה כיון שנימס תחלה ואח"כ נפל על אחרות תו לא הוי דם בעין (ועי' לקמן סי' ע"ו ס"א). וכן אין המלח מהחתיכה זו מועיל להיות יכול להבליע באחרות (ח"ד) משא"כ לאותה חתיכה מיד מבליע שעדיין גוש ועב מש"ה אסורה (ועי' שפ"ד). ואם נתבשל חתיכה שלא הודח כלל עם שאר חתיכות בעינן ס' נגד כל החתיכה והחתיכה עצמה אסורה (בה"ט ס"ק י"ב):

כ **המדקדקים** נוהגין ליזהר שלא לתת שום בשר שלא הודח לא על שום דף או שלחן או כלי שאינו מיוחד לכך. דשמא יש מלח על מקום שניח הבשר ולאו אדעתי' (ט"ז בשם רש"ל). וכן לא לתת מלח על מקום המיוחד לתת שם בשר כשמביאים אותו מבית המטבחיים. ובדיעבד שהניח הבשר ונמצא עליו מעט מלח. אם הדף חלק ברהיטני שאין בו משום דין מולח בכשא"מ רק משום מולח בלא הדחה מותר דודאי איכא ס'. אבל אם הדף אינו חלוק ברהיטני דיש בו משום מולח בכשא"מ אם נראה ציר בכלי אסור ואם לא נראה ציר בכלי מותר (ח"ד וע"ב). גם אין להניח בשר בקופות שאינם מיוחדים לכך הנקראים קאשיקעס כי דרך להניח באותם קופות גם ירקות וכיוצא בו ואסור. מפני שהדם נסרך בקופות ואוכלים הפירות שהניחו שם אח"כ בלא הדחה כלל.

ואפילו אומרים שידיחו הקופות או הפירות אינו כלום דהוי מידי דלאו אורחי' בהדחה כדלקמן סי' צ"א (פר"ח שם).

ג (כא) **לא** ימלח במלח דקה כקמח שנימס ואינו מפליט יפה. ולא במלח גסה ביותר שנופל מעל החתיכה אילך ואילך אלא יהדקנו וימלח בו. ואם א"א להדקו מפני שהוא קשה כאבן וכדומה מותר למלוח בו (ח"ד) ואם אין לו רק מלח דק כקמח מותר למלוח בו אך בזה צריך שיתן על הבשר שיהי' עב קצת ממלח. ואם מלח גס מצוי אסור למלוח במלח דק כקמח אפי' אם נותן הרבה דראשון ראשון מהמלח שנתקרב אל הבשר נמס ונכנס לבשר ואינו פועל בו. גם צריך ליזהר ז שע"י השחיקה לפעמים נטחן מהמלח הרבה כקמח וכשמולח בכל המלח יחד יש הרבה מן הבשר שבא עליו המלח שהוא דק כקמח. ובדיעבד אם מלח במלח דק כקמח ולא ריבה שיהי' עב קצת מותר ופ"ת ס"ק ט' בשם ס' חמו"ד ועי"ש):

כב **אבל** אם מלח בשר במלח שנתערב בו קמח ממש או מיני גרופין שליש או רביע כיון שנוהגין בלא"ה **שיש** מקום פנוי מהמלח וא"כ בהצטרף לזה מקום הקמח והגרויפין יהי' הרבה פנוי ובמקום ההוא אף שנמס המלח שתחת הקמח והגרויפין מ"מ במקום ההוא נאכל מחמת מלחו וזה מעכב בדיעבד אליבא דכ"ע. לכן אם לא שהא עדיין שיעור מליחה יש להדיחו ולחזור ולמלחו במלח יפה. דאסור למלוח בעוד שהמלח ודם עליו דהמלח השני יבליע הדם שע"פ בתוכו. ואם שהא שיעור מליחה ידיחנו מעט וימלחנו. דאם ידיחו יפה יסתמו נקבי הפליטה ויבלע המקום שנמלח כהוגן מן המקום שלא נמלח. גם ימלחנו על מקום נקי לא על אותו כלי שמלח בראשונה (שם ס"ק י' בשם הנ"ל):

ד (כג) **יפזר** עליו מלח שלא ישאר בו מקום מבלי מלח. ובדיעבד אם נשאר מעט מקום מבלי מלח אין מדקדקין בכך ושרי. אבל אם נשאר הרבה אפי' דיעבד אסור (ב"ח ועי' א') ומולחו מכל צד (מהרי"ל) וימלח עד כדי שלא יהי' ראוי לאכילה עם אותו מלח. אבל יותר מזה אין צריך ואפי' אם החתיכה עבה א"צ לחתכה לשנים. ועופות צריך למלחן גם מבפנים. ודוקא עופות שדרכן לפתחן כדי להוציא הבנ"מ והחלל מגולה לאויר. אבל דבר שיש לו חלל ואין החלל מגולה לאויר כמו בועות שבריאה וכדומה הוי כחתיכה עבה ומותר. ומ"מ צריך לפתוח קודם מליחה הקנוקנות שבריאה אעפ"י שאינם מגולים לאויר העולם משום דם בעין שבתוכו וכן כשמולחים העופות מבפנים צריך להוציא הריאה כדי למולחו מב' צדדים כיון שהיא כאבר אחר (ח"ד ומנ"י ועי"ל סי' ע"ב סי"א ובמש"ז סי' ע"א ס"ק ג'):

כד **ואפילו** עופות שדרכן לפתחן אם אירע שלא פתח כלל ונמלחה מבחוץ בכל צדדיה והודחה כך התרנגולת מותרת דאין חללה מגולה והאברים שבתוכה הוי כאלו לא נמלחו כלל כיון שהם אברים אחרים והמלח אינו מגיע עליהם כלל ואין אוסרים התרנגולת ואין נאסרים ממנו ומותרים במליחה בפ"ע. ומ"מ אם הופרד העור מן העוף ע"י איזו נפיחה ומלחו ע"ג העור אף דיעבד אסור דהעור לא מצטרף עם הבשר להחשב כחתיכה עבה. וכ"ש עוף שלא נמלח רק צלע אחת דאסור אפי' דיעבד שאין הצד השני פולט כלום דחלל מפסיק ולא דמי לחתיכה עבה (פר"ח ס"ק כ"א). גם יש ליזהר שיקרע הגוף מצד א' כולו או רובו ולא כמו שנוהגין קצת נשים לעשות נקב קטן להוציא בנ"מ לחוד. שאינם יכולים למלוח מבפנים יפה. (ח"ד):

כה **קורקבן** או איזו מן הדקין שלא נפתחו ונמלחו עם הפרש ונתבשל כך. או שנמלחו התרנגולת עם הזפק ונתבשל כך. דעת המנ"י דצריך ס' נגד הפרש ולא דמי לקיבה בסי' פ"ז דשא"ה דבלע דם צלול וכ"ד הח"ד. ופמ"ג במש"ז ס"ק י"ז כתב דיש לעיין בזה. דדבר חלול שאינו מגולה א"צ למלוח בפנים. ומאכל שבלע דם מנ"ל לחלק בין הכא ובין קיבה. ועוד דנטל"פ הוא דכבר נפגם בפרש והניח זה בצ"ע. והד"א סי' ע"ז כתב שאין להתיר כ"א בהפ"מ ועי"ש. (ועי"ל סי' ע"ה ס"ד מ"ש בשם החכ"א):

כו **תרנגולת** שלא נפתחה ונמלחה כך ולאחר הדחה שני' נתנוהו לכלי להתקיים והי' ציר עולה ע"ג ושהא כשיעור שיתנו על האש ויתחיל להרתיח צריך ס' נגד הלב והכבד דכבוש כמבושל עם האברים הפנימיים. וגם נגד בנ"מ וכ"ש נגד הקורקבן דמחזיקין בי' דם צריך ס' (ועי' מש"ז ס"ק י"ג). וכ"ז בנכבש כשיעור אבל לא נכבש כשיעור יש להתיר בהפ"מ או לצורך שבת אורחים חשובים (ועי' בתשו' נ"ש ובבל"י):

כז **אם** לא' מלחם אלא מבפנים או מבחוץ. וכן חתיכה שלא נמלחה אלא מצד א'. דעת רמ"א לאסור אפילו בדיעבד והכי נהוג אם לא בהפ"מ וכבר נתבשלה (ועי' ט"ז וש"ך). אבל אם לא נתבשלה עדיין אם הוא תוך יב"ש למליחה הראשונה ולא הודח עדיין יחזיר וימלח צד השני שלא נמלח עדיין ויבשלנו. ואם הוא אחר יב"ש שכבר פלט כל צירו או אפי' תוך יב"ש אלא שהודח ונסתמו נקבי הפליטה לא מהני אח"כ מליחה להצד השני דהצד שנמלח כבר יבלע מהצד שנמלח עתה ואין לו תקנה לקדירה אלא יצלנו דנורא משאב שאיב ואין הצד שנמלח כבר יכול לבלוע מהצד שלא נמלח. ואע"ג דלקמן סי' ע' איכא מאן דסבר כ"ד שעות פולט ציר שאני כאן דיש תקנה בצלי וכל שראוי לצלי לא הוי הפ"מ ואסור לאחר יב"ש (כ"פ הט"ז ופר"ח ומנ"י ועי' ח"ד וח"א) וצוארי העופות שקורין העלזלעך שנפשטו כדי למלאותם ולא נמלחו רק מצד א' לכאורה יש להתירו

דהא הוי דבר חלול שאינו מגולה לאויר העולם וא"צ למלחם מב' צדדים וכדלעיל סי' כ"ה בשם הפמ"ג. ועוד דלדעת הט"ז אין דם בעור וכמשנת"ל סי' כ"ג ס"ק ז'. אך משמע קצת דעת היד אפרים סי' ע"ה דאסור וכמש"ל סי' כ"ה. לכן נ"ל דלכתחלה ימלח משני צדדים ובדיעבד יש להתיר ועי"ש:

כח **אשה** ששכחה אם מלחה משני צדדים א"ל והודח ובישלה כך מותר לכ"ע. דאמרינן מסתמא מלחה הבשר כדינו דהרגל הדבר הוא עושה. וכן אשה ששכחה אם מלחה כלל ובישלה כך מותר משום דהוי ספק דרבנן וכיון שרגילה בכך אמרינן דסרכא נקט ואתא (ט"ז ופר"ח ועי' בנקה"כ). אבל אם שלח מתנה לעני בשר בע"ש וטמנו בתנור ואח"כ נפל לו ספק אם הודח ונמלח אסור לאכל עד שישאל ויתברר לו שנמלח כדין. לפי שדרך לשלוח קודם מליחה כדי שיהי' נראה יפה ומהודר ביותר. ואין להתיר מטעם דהי' מודיע לו די"ל דסמך על שהוא דבר שיכול לעמוד עליו ע"י לחיכה בבשר. ואף שרש"ל אוסר ללחוך בשר שלא נמלח לאו כ"ע דינא גמירא. וגם אפשר לידע ע"י קפילא עובד כוכבים או להדיח קצת מדם בעין שעליו ויטעום. ובפרט שהוא דבר שיכול להתברר אחר שבת אין להקל אפי' בס"ס (יד"א וכ"כ הש"י ועי' מש"ז ס"ק כ"ד שהניח ד"ז בצ"ע וכתב שלענין דינא לא אומר בה לא איסור ולא היתר ועי"ש ועי' פ"ת ס"ק ט"ו):

כט **אבל** אשה ששלחה מעיר לבעלה שהי' בכפר בשר לצורך שבת ולא הזכירה בתוך הכתב שנמלח הבשר ובישל הבשר כך ושוב נפל לו ספק אם נמלח, יש להתיר בצירוף אומדנות מוכיחות כגון שהשליח לא הי' יכול לבוא לכפר אלא סמוך לשבת כ"כ שלא יהי' שהות למלוח ולהדיח ולבשלו לשבת ומסתמא אשה רוצה בתקנת בעלה ובודאי מלחה כדרכה (ועי' פ"ת ס"ק ט"ו בשם הפמ"א ועי' יד"א) וצ"ע באיש ששלח לאשתו שהיתה בכפר מה דינו. דאין דרך איש לעסוק במליחה והדחת הבשר. ונ"ל דבאומדנות מוכיחות כנ"ל יש להתיר ג"כ:

ל **אשה** שהביאה לביתה בשר ושומן וחלב ונתנה לחברתה ובקשה לעשות הבשר והשומן בהכשר לקדירה בהדחה ומליחה כדין. ואח"כ מצאה הבע"ב מונח בכלי הבשר והשומן וגם החלב ושאלה לחברתה אם נמלח החלב עם הבשר והשומן והשיבה שאינו יודעת וגם אמרה שלא היתה יודעת כלל שיש כאן חלב והיא מסופקת אם נמלח הכל. הצ"צ אוסר מטעם דחלב עם בשר הוי מין בשאינו מינו ואי ליכא ס' הוי ספיקא דאורייתא והפר"ח הסכים עמו. והכו"פ מתיר בהפ"מ לקלוף מקום נגיעתם משום דהוי ס"ס שמא לא הי' חלב כלל נוגע ואת"ל נגע דלמא הלכה כהנך רבוותא דס"ל דאינו מפעפע יותר מכ"ק וכשלא נודע מקום קליפה חד בתרי בטל (וע' פמ"ג בשפ"ד ס"ק מ"ג). ומ"מ אין

להכשיר בפשיטות בכה"ג כ"א ע"י מורה גדול כיון דגדולים אסרוהו וכ"ז כשהי' בשר ושומן וחלב. אבל אם לא הי' אלא שומן וחלב לבד וספק אם נמלחו ביחד ואין ס' בשומן נגד החלב הוי חלב ושומן מין א' ומב"מ בטל ברוב ואזלינן לקולא מטעם ס"ס הנ"ל. והפר"ח חולק ע"ז והכרו"פ הסכים להתיר (ועי' בתשו' צ"צ ובס' ב"י בתק"ה):

ה (לא) **אחר** שנמלחה החתיכה כראוי אם חתך ממנה קודם הדחה שני'. א"צ לחזור ולמלוח מקום החתך אבל הדחה צריך גם במקום החתך. ואס חתך אחר הדחה בתרייתא אפי' הדחה אין צריך (וע' ח"ד) אבל אם חתך תוך שיעור מליחה צריך להדיח שם היטיב ולחזור ולמלחה (רמ"א וע' בה"ט ס"ק י"ט):

לב **מלח** שמלח בו פ"א אסור למלוח בו פעם שנית דכבר נחלשה כוחו. ואם עבר ומלח בו ועדיין לא נתבשל ידיחנו ויחזור וימלחנו. ואם כבר נתבשל מותר בדיעבד. ופר"ח מקיל דאפילו אם לא נתבשל עדיין כל שנמלח בו בדיעבד א"צ לחזור ולמלוח אבל לכתחלה אין למלוח בו וכ"ש שאסור לאכל המלח אחר שמלחו בו אפי' אחר שנתייבש היטיב שהרי נבלע בו דם. (ועש"ך ס"ק מ"א). ומלח של הערינג שיבשה אסור למלוח בו בשר ואפי' בדיעבד יש לאסור דגרע ממלת שמלחו בו בשר פ"א כיון שנכבש מעל"ע בציר (פ"ת ס"ק ט"ו בשם ס' חמו"ד):

לג **מים** שהדיחו בהם בשר קודם מליחה שנתאדמו ולא הי' בהם ס' נגד הדם שבתוכו ונשפכו על המלח. יניחו להתייבש ומותר למלוח בו בשר להוציא דמו. אבל ליתן לתוך מאכל אסור. ואם הוא מלח הרבה לא ישהנו בתוך ביתו שלא יטעו ליתן ממנו לתוך מאכל. אע"ג דבדיעבד אינו אוסר שמעט הדם שהי' בו כבר נתייבש מ"מ לכתחלה טוב ליזהר (שם בשם שבו"י):

ו (לד) **שיעור** שהי' במלח אינו פחות מכדי הילוך מיל וסימן במלח תמלח במלח גימ' מיל (או"ה) שהוא כדי שליש שעה בקירוב. והוא י"ח מינוטין לפי חשבון מהלך אדם בינוני בי"ב שעות עשר פרסאות שהן מ' מילין (וע' בשפ"ד החשבון). וי"א שהוא שיעור כ"ד מינוטין דהיינו ב' חומשי שעה (חב"י וע' יד"א הטעם). ועל אלו ב' השיעורים יש לסמוך בדיעבד כגון אם הודח אחר ששהא שיעור מליחה ונתבשל. או לכבוד שבת או אורחים חשובים יש לסמוך אפי' לכתחלה אשיעור מיל. אבל בלא"ה צריך להשהותו שיעור שעה ואין לשנות (רמ"א) וכשלא נתבשל עדיין אף שהודח אם לא שהא רק שיעור מיל יחזור וימלחנו שנית ולשהותו שיעור שעה ויועיל ממ"נ אי פליט כל דמו שפיר דמי ואי לא הרי לא נסתמו ניקבי הפליטה כ"ז שיש דם בתוכו. ומיהו אין למלחו עם בשר אחר דהלכה דשיעור מיל פולט כל דמו ויבלע מהבשר אחר ואינו יוצא כיון שהודח. ואם

מלח נתבאר הדין לקמן סי' ע' ס"י. אבל אם שהא יותר מחצי שעה יש להקל אחר שכבר הודח וא"צ להפסיד מלח ולמלחו שנית (דגמ"ר וע' ח"ד). ודע דאנן קי"ל דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן ואזלינן לקולא דבשעת הדחק סגי בי"ח מינוטין (יד"א שם):

ז (לה) **לאחר** ששהא במלחו שיעור מליחה וכאמור. צריך להדיחו במים צוננים ג"פ. א) להעביר הדם והמלח שאם יניחו עם מלחו בכשא"מ עם המים נמצא המים שוברים כח פליטת הבשר ונמצא הדם שע"פ הבשר ושעם המלח חוזרים ונבלעים בתוכו. ב) להעביר לחלוחית המים שנשארו בו. ג) לטהר ממים שניים שנגעו בראשונים וע"ד שאמר רבא בנט"י (כ"ה לשון הת"ח סי' ט"ו וכ"ב וע"ש). ולכן נוהגין לתפוס הבשר באויר ולנפץ המלח שעליו וגם ישטפנו והכל נחשב להדחה אחת ואח"כ ישים מים תוך הכלי וירחץ ב' פעמים. או ינפץ לחוד וישים מים הרבה לתוך הכלי ויניחו בו הבשר כדי שיבטלו כח המלח שבציר וידיחנו ג"פ וישטוף הכלי בין רחיצה לרחיצה (רמ"א ועש"ך וט"ז בכוונתו). אבל אם לא ידיח כנ"ל אעפ"י שיחתוך הבשר מכל צדדיו לא מהני. די"א דכ"ז שלא הדיחו לא נסתמו נקבי הפליטה ופולט דם (ש"ך ס"ק פ"ה):

ח (לו) **אם** לא ניפץ המלח שעליו ולא שטפו אין לאסור בדיעבד כי המים שבכלי מבטלין כח המלח ואפי' המים מועטים מ"מ מבטלים כח הציר (רמ"א בשם או"ה). ויש מקילין עוד דבדיעבד אפי' לא היו מים כלל בכלי והניח בו הבשר יש להתיר דאין לחוש בשעה מועטת כזו שעוסקים בהדחת הבשר ויש לסמוך ע"ז בדיעבד (שם ברמ"א) ודוקא כשלא נמצא רק מוהל אבל אם נמצא ציר ממש בכלי נאסר מיד כ"ק. ואין לחוש בכ"ז רק בהדחה ראשונה שאחר מליחה אבל לאחר הדחה ראשונה אין לחוש (מרדכי):

לז **ואין** חילוק בין אם הדיחו בכלי כשר או טריפה או חולבת ואפי' הי' הכלי ב"י בכל ענין שרי בדיעבד. ובלבד שלא יהי' הכלי מלוכלך דאין כח במליחה להפליט ולהבליע בבשר. אבל כשיש לכלוך חלב ממש אז אם אין מים בכלי נאסר הבשר כולו וכמשית"ל ספ"א. ואם הי' מלוכלך בשיורי פרורי מאכלי חלב ולא בחלב ממש דיני כאינו מלוכלך ושרי (ועח"ד) וכ"ז כשלא הדיחו כלל אבל אם הדיחו פ"א ונתבשל כך מותר (ש"ך). דין הדחה במי פירות ע"ל סעיף ד':

ט (לח) **בשר** שנמלח ושהא שיעור מליחה ונתבשל בלא הדחה אחרונה. צריך שיהא בו ס' כדי המלח והלחלוחית דם בעין שעליו (ע' ט"ז וש"ך), ואם יש בקדירה כ"כ כמו החתיכה שנמלח ולא הודח הכל שרי. דאין לך חתיכה אפי' דקה שאין בה עכ"פ ל' נגד לחלוחית דם ומלח שעליו ובהצטרף כל מה שבקדירה יש בה ס' ואפי' החתיכה עצמה מותרת. דלא הוי כאיסור דבוק דמיד שבא החתיכה לתבשיל נימס המלח מעל החתיכה.

ואע"ג דמלח עבידא לטעמא ומילתא דעבידא לטעמא קי"ל דאפי' באלף לא בטל. היינו אם גוף האיסור נ"ט משא"כ כאן אין המלח אסור אלא משום דם שבו והדם לא עביד לטעמא. ובס' ש"ל פסק להחמיר לעצמו ולאסור אותה חתיכה אף כשיש ס' מטעם איסור דבוק וכדעת מהרש"ל (ועבה"ט סקל"ב):

צט **ואי** ליכא כ"כ בקדירה כמו החתיכה דאז ליכא ס' נגד המלח והדם שע"פ החתיכה. אפי' לא הושם הבשר רק בכ"ש שהיס"ב אם אין הפ"מ אסור דכיון שיש שם מלח וציר מבשל אף בכ"ש. ומ"מ בהפ"מ או לצורך שבת או אורחים חשובים מותר דקי"ל כ"ש אינו מפליט ומבליע (ש"ך. ומהרמ"ל ופר"ח פסקו דיש להקל אפי' בהפסד מועט וכ"ד מהרש"ל) וכ"ז במלח וציר שאחר שיעור מליחתו אז יש להקל בהפ"מ עכ"פ מטעם דהמלח לאחר שפסק כחו ועשה פעולתו לא חשיב שוב רותח. אבל במלח וציר שקודם שיעור מליחה וכן בחומץ וציר ושאר דבר חריף אף הרש"ל מודה דאוסר אפי' בנ"ש. או מטעם דמבשל אפי' בכ"ש או עכ"פ מפליט ומבליע כאחד ואסור אפי' בהפ"מ. (וע' שפ"ד ס"ק ל"ז) ואם הדבר חריף מעורב כבר בתבשיל ואח"כ נפל הבשר שלא הודח בתוכו אינו מבשל ומותר. ומליח ישן ודאי מבשל אפי' בכ"ש (ח"ד וע"ב ובכו"פ בזה באריכות). ואם שמוהו לכ"ר שהעבירוהו מן האש אפי' אם הוא בשר שור אסור אפי' בהפ"מ דכיון שיש עליו מלח וציר מועיל להתבלע בתוכו (חכ"א וע' בה"ט ס"ק ל"ג בשם הט"ז לענין בשר שור שלא נמלח כלל אם מותר להניח בכ"ר שהיס"ד. וע' פ"ת ס"ק מ"ו מ"ש בשם שפ"ד):

מ **בשר** שנפל לקערה רותחת והי' בה תבשיל מחומץ מאד עם חלב והיס"ב. מעשה זה בא לבעל פמ"ג והובא בשפ"ד סקל"ח ואסר הבשר והתבשיל מטעם דע"י ד"ח מפליט ומבליע מיהת בכ"ש ואפי' בשר שור חי יש לאסור בכה"ג די"ל דאף מהרש"ל מודה לזה דע"כ לא הקיל בכ"ש אלא במלח שכבר שהא שיעור מליחה ופסק כחו וכמשית"ל משא"כ כאן בחומץ וכה"ג ויש לאסור אפי' בהפ"מ אבל בהנאה יש להתיר הבשר דכ"ש אינו מבשל רק מפליט ומבליע והקערה צ"ע לדינא וע"ש:

מא **ובשר** יבש דהיינו שמנהגם הי' שמולחין הבשר להוציא מידי דמו ואין מדיחין אותו אחר מליחה אלא מייבשין אותו כמו שהוא עם מלחו ומתירין בלא הדחה כי הדחה אחרונה הוא כדי להדיחו מן הדם שנתלכלך מבחוץ ועתה כשנתייבש אין בו לחלוחית הדם. לכתחלה יש ליזהר שלא לבשלו ולא להדיחו במים שהיס"ב עד שידיחנו כדין הדחה אחרונה. אבל בפושרים מותר לכתחלה ואדרבא טוב יותר להדיחו בפושרים מבצוננים שחזק יותר להסיר המלח אם לא שנשרה בהם מעל"ע דאז הוי כבוש כמבושל

(ת"ח) ובדיעבד אפי' נתבשל בכ"ר מותר. דמאחר שכבר נתייבש המלח ודאי יש ס' נגד המלח. וכ"ז מיירי שלא הודח באחרונה כלל אבל אם הודח אפי' רק פ"א מותר דבדיעבד סגי בהדחה א' באחרונה וכמש"ל כ"פ. (רמ"א בשם ראב"ן):

י (מב) **אם** הי' בן עם אחר משמש בבית ישראל ונתן הבשר בקדרה ואינו ידוע אם הדיחו לאחר מליחה א"ל. סמכינן אמסל"ת הואיל דדם שמלחו הוא דרבנן ובאיסורי דרבנן סמכינן אמסל"ת. ואפי' למ"ד דאפי' באיסורי דרבנן לא סמכינן אמסל"ת מודה הכא דסמכינן דכיון דאיסור דם אינו אלא דם שע"ג ותוך החתיכה מותר הו"ל רוב דם להיתר ומב"מ בטל ברוב וא"כ יש כאן תרתי דרבנן או דמב"מ חד בתרי בטל או דם שבישלו דרבנן. ומטעם זה א"א כאן בטעימא. דאף שטועם העובד כוכבים ומרגיש טעם דם אין להטריף דמה שהוא בתוך החתיכה דם הא רחמנא שרי' (וע' כרו"פ ופ"ת ס"ק י"ז בשם בעל נו"ב בפי' דברי הסמ"ק). והיכא דאיכא תינוק בן דעת יוצא ונכנס והעובד כוכבים יודע מנהג ישראל מותר וא"צ אפי' אמירה דעובד כוכבים דבלא"ה אמרינן דמסתמא הדיחו מטעם מירתת. ובאינו יודע מנהג ישראל בעינן מסל"ת אפי' אם תינוק יוצא ונכנס דלא שייך מירתת כיון שא"י מנהג ישראל. וביודע מנהג ישראל ואין תינוק יוצא ונכנס בעינן מסל"ת עם קישור דברים הרבה שלא מענין זה ובתוך הדברים מסיח גם זה (וע' ט"ז וש"ך מ"ש על הב"ח). ודוקא בעבדו ושפחתו שייך מירתת אבל לא בעובד כוכבים אחר. ואם מיחה לעובד כוכבים שלא ידיח בלא רשותו ועבר על דבריו אשור דהא חזינן דלא מירתת. ואין לסמוך ג"כ על דבריו אבל מסל"ת מהני גם בזה (רמ"א וע' בה"ט ס"ק ל"ו וח"ד בבאורים ס"ק ט"ו). ודע דמיירי שנתן הבשר בקדירה גדולה עם הרבה תבשיל. דאל"כ הא יכול לטעום קפילא אם מלוח התבשיל מסתמא לא הדיח א"ו כמ"ש:

יא (מג) **בשר** שנתבשל בלא מליחה. ואפי' לא נתבשל אלא שמוהו בכ"ר שהוסר מהאש והיס"ב. ואפי' בשר שור שאינו מתבשל בכה"ג מ"מ הדם נתבשל ונבלע (ש"ך וכו"פ). וא"כ צריך שיהי' בתבשיל ס' כנגד אותו בשר להתיר מה שנתבשל עמה והבשר בכלל ס' דהבשר היתר הוא רק שבלוע בו דם ומהכ"ת לא מצטרף לבטל האיסור (פר"ח) ומ"מ צריך ס' נגד כל הבשר משום דלא ידעינן כמה דם הי' בחתיכה ואזלינן לחומרא (ודעת הח"ד שאין החתיכה מצטרפת לס' וע"ש). ואין חילוק בין בשר לשומן דאפי' בשומן שאין בו דם ג"כ הדין כן (וע' ש"ך סי' ע"ה סק"ח) וכ"ז אם הושם בכ"ר אבל בכ"ש ניהו דמפליט יש תקנה ע"י מליחה וכ"ש להש"ך בסי' ק"ה דס"ל דכ"ש אינו מפליט דיש תקנה ע"י מליחה. וזה אפי' בשאר בשר וכ"ש בבשר שור (שפ"ד סקי"ד):

מד **ואפי'** בדאיכא ס' נגד החתיכה אינו מותר רק התבשיל שנתבשל עמה אבל החתיכה עצמה אסורה (רמ"א) דהרוטב מבלבל טעם החתיכה ופירש ממקום למקום דדוקא דם האברים שלא פירש כלל מותר אבל פירש ממקום למקום אסור (וע' ש"ך ומש"ז ס"ק כ"ח). ואם נפלה לקדרה אחרת בישול זה שהי' בו ס' אינו אוסרת אפי' אם אין בתבשיל השני ס' (ח"ד וע"ב) ובהפ"מ או לצורך שבת או לכבוד אורחים אף החתיכה עצמה מותרת. דהרבה פוסקים סוברים דמה שיצא כבר נתבטל כיון שיש ס' ומה שנשאר בתוכה לא פירש מעולם והוי כדם האברים שלא פירש. ויש לסמוך עליהם בשעת הדחק. ואפי' בתרנגולת שהיא חלולה מותר בהפ"מ מפני שהרוטב מבלבל ומוליך הטעם בכולו ונתבטל בס' (פר"ח וכ"כ הש"ך בנקה"כ):

מה **וי"א** עוד דאם ברור הדבר שהיו המים רותחים מאד בשעה שנתנו הבשר לשם. הוי חליטה ומותר בדיעבד בלא ס' אם הוא שעת הדחק כגון בע"ש וכה"ג (פ"ת סקי"ח בשם ס' בר"י וע' ש"ך סי' ע"ג סק"י). ואם נמלחה חתיכה ולא נמלחה כראוי דינה כאלו לא נמלחה כלל. והיינו דוקא כשלא שהא שיעור מליחה. אבל אם לא נתפשט המלח בכ"מ מותר. וכן בנמלח מצד א' אין להחמיר כלל (וע' מש"ז ס"ק ל') ובשר ששהא ג"י בלא מליחה אף אם נמלח דינו כאלו לא נמלח כלל ואם נתבשל צריך ס' כנגדו ואפי' אי איכא ס' מ"מ החתיכה אסורה (רמ"א וע' בה"ט ס"ק מ"א):

מו **בשר** שנתבשל בלא מליחה ואח"כ נתערבה באחרות שנתבשלו בקדרה אחרת לבדן. ובתבשיל הראשון לא הי' ס' כנגדו ולדידן דפסקינן לעיל כרמ"א אפי' הי' ס' כנגדו אלא שלא בהפ"מ. בטלה ברוב. דאנן קי"ל דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן ובאיסור דרבנן ביבש אפי' באינו מינו דדם עם בשר הוי מבשא"מ בטלה ברוב. אלא שאדם א' לא יאכל כל הג' חתיכות אלא שני ב"א. ויש מצריכים עוד להשליך א' מהם או ליתנם לעובד כוכבים כדי לתלות שהישראל אוכל רק ההיתר. וי"א דכשאין הפ"מ יש לאסור דיש לחוש לדעת הפוסקים דס"ל דדם שבישלו מה"ת. או שיוסיף עכ"פ עד ס'. ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה כיון דקי"ל דדם שבישלו אינו אלא מדרבנן (חכ"א):

מז **ואם** נתערבה חתיכה שאינה מלוחה במלוחות. אם הם רק איזו חתיכות שאין הפסד כ"כ כהוצאת המלח. ימלח כל חתיכה לבדה בענין שלא יגעו זה בזה וגם בכדי שלא יתערב הציר. אבל אם הרבה בשר וצריך הוצאה מרובה על המלח אמרינן דחד בתרי בטל וא"צ למלוח כולם מספק (כדעת הט"ז בשם רש"ל) ומותר לבשלם יחד בלא מליחה. ואם הוא שומן חתיכות קטנות. במקום שאין הפסד בהוצאת מולח אך מחמת קטנותם א"א למלוח כל חתיכה בפ"ע מוטב למלוח כולם ביחד מלבשל בלא מליחה דבבישל

בלא מליחה ודאי יבלעו אבל כשימלח ומכ"ש כשהוא עכ"פ בתוך מעל"ע אחר שנמלחו אפשר שיתקן הכל דבאלו שנמלחו אמרינן בהפ"מ בתוך מעל"ע איידי דטרידי לפלוט ציר לא בלעי. ואפי' אם המלוחות הודחו ג"כ אחר מליחה יש לסמוך על הסוברים דאפי' אחר הדחה פולט ציר (וע' בט"ז סי' ע' סקי"ו ובחכ"א):

יב (מח) **בשר** ששהא ג' ימים מעל"ע בלא מליחה נתייבש דמו בתוכו ולא יצא עוד ע"י מליחה. ואפי' אם יחנו במים פושרים כדי שיתעורר דמו לצאת לא מהני. ואף אם נמלח דינו כאילו לא נמלח. ואם נתבשל צריך ס' כנגדו להתיר מה שנתבשל עמו אבל החתיכה אסורה (ש"ך ות"ח) ואין לו תקנה כ"א בצלי דהאש שואב הדם. ולצלי מותר בלא מליחה אלא דלכתחלה יש למלחו קצת כשאר צלי שיתבאר לקמן סי' ע"ו. ואפי' לא ניקר אותו מגידי הדם קודם ג"י מותר לצלי אלא שלכתחלה צריך לנקרו קודם ג"י וכדלעיל סי' ס"ד. ואפי' אחר הצלי לא יבשלנו דשמא לא יצא כל דמו ע"י צלי' וע"י בישול יצא דהבישול פועל יותר מצלי (ח"ד). ובדיעבד אם בישלו אחר הצלי' מותר דתולין לומר שיצא הכל ע"י צלי ומה שנשאר ולא יצא ע"י צלי' שוב לא יצא ג"כ ע"י בישול. (ולא דמי לכבד בר"ס ע"ג כמ"ש הש"ך וע"ש ובבה"ט ס"ק מ"ג). ומ"מ אין להשהות בשר נ"י לכתחלה בלא מליחה על דעת לצלותו דחיישינן שמא ישכח ויבשלנו (רמ"א וב"י בשם פסקי מהרא"י). והא דמתירין להשהות עוף של ספק טריפה כ"א יום ולא חיישינן לתקלה בזמן מועט. דהתם בדילי אינשי מיני' דלית לי' שריותא בתוך כ"א יום לא גזרינן דלמא אתי למיכל מיני'. אבל הך בשר לא בדילי מיני' דהא אית לי' שריותא בצלי (כרו"פ). וי"א דאם מלחוהו כשיעור מליחה והדיחוהו ואח"כ צלאוהו בהפ"מ מותר לבשל לכתחלה (וע' ח"א וב"א וע' צ"צ סי' ח' ובי"ע סי' קע"א). ודוקא בשאר בשר אבל בכבד וכחל מותר להשהותו דודאי יצלנו. אע"ג דכבד מבשלים אחר הצלי' וניחוש שמא יבשלנו אחר הצלי' למאן דס"ל לקמן סנ"ח דאסור. מ"מ כל מידי דבדיעבד שרי לא חיישינן שמא ישכח. משא"כ בשר אע"ג דג"כ בדיעבד שרי מ"מ כיון דאורחי' דבשר טפי לבשל חיישינן טפי (פ"ת ס"ק כ"ו בשם חמו"ד וע"ל סי' ע"ג ס"ו):

מט **הא** דאסור לבשל אחר צלי' דוקא אם יתנו בקדרה בעוד שהמים פושרים כדרך המבשלים דאז מרככים אותו. אבל אם ישליכו אותו במים רותחים יש להקל לעת הצורך (רדב"ז וכמש"ל סמ"ו). וכשם שאסור לבשלו כך אסור לצלותו בקדירה ביבש דמיקרי ג"כ בישול לענין זה. דהא כל דם הנפלט נשאר בקדירה וחוזר ובולע (וע' פ"ת ס"ק כ"ה):

נ **בשר** ששהא ג"י בלא מליחה אסור לחתוך דק דק ולערב בו שומן ותבלין ולמלאות מיני כרכשות כדי לאכלן צלויים ע"ג גחלים או טמונים ברמץ בחיפוי נייר או בלתי נייר דבני

מעיים קשים הם ואינם מחזיקין ודוחה אותן ונמצאו הבשר שמילאו בתוכו כנתבשלו בכלי ואסור. וגם איכא למגזר דלמא אתי לבשולי בעינייהו דהא אסרינן להשהותו לכתחלה ג"י ע"ד לצלותו מה"ט כדלעיל סמ"ח. וכן אין להתיר למלחו אחר הצלי' ולכבוש אותו לימים רבים בכשא"מ דכבוש כמבושל. וכן אין להשהותו ימים רבים ע"י עישון וכה"ג דחיישינן שמא ישכח ויבשלנו (יד אפרים בשם ס' ש"צ וש"פ):

נא **אם** מלח בשר ששהא ג"י בל"מ בכלי מנוקב ואח"כ מלחוהו בכשא"מ. מותר לצלי ממ"נ. אם המליחה פועל לרכך וכדעת הריב"ש הרי יצא הדם במליחה ראשונה. ואם אין המליחה פועל כדעת הגאונים אף במליחה שניה לא יצא (ט"ז בשם רש"ל) ודעת הש"ך בנקה"כ לאסור. ואם שהא הבשר בכשא"מ שיעור כבישה בהציר שזב ממנה לתוך הכלי שא"מ נאסר מטעם כבוש אף להט"ז (ועט"ז וכרו"פ ופ"ת ס"ק כ"ה בשם תשו' ב"א ותשו' ח"צ):

נב **אם** מלח בשר ששהא ג"י עם שאר בשר שמלחו להוציא דם בכ"מ נאסר הבשר ששהא ג"י אפי' לצלי. דבולע מהדם שיוצא משאר הבשר כיון שאינו מפליט. כ"ה דעת הט"ז. והש"ך בנקה"כ מתיר דמ"מ פולט דם קצת ואף אם אינו פולט דם מ"מ פולט ציר והחוש יעיד ע"ז ואמרינן איידי דיפלוט דם יפליט מה שבלע או איידי דטריד לפלוט ציר לא בלע (ועח"ד וכו"פ). אבל לענין בישול מליחה זו לא מהני ואין לו תקנה כ"א בצלי'. ואם מלח בשר ששהא ג"י בל"מ בכשא"מ עם שאר בשר שכבר נמלחו והודחו נאסר גם שאר הבשר כיון שמונח בכשא"מ ובכלי מנוקב כשר (וע"ב וח"ד ובמש"ז ס"ק ל"ב בשם מנ"י):

נג **אם** שרו אווזות שלימות שלא נפתחו כלל תוך ג"י מועיל דאפי' אם נימא שאין הנוצות נוקבות העור מעבר לעבר מ"מ נתרכך מעל"ע ע"י שריית המים ומותר אח"כ ע"י מליחה. וכן עם שטף מים בשפע ושפשף היטיב בידו מותר ואפי' אם לא נפתחו כלל מ"מ הבשר מותר. רק האברים הפנימיים צריכים צלי (פ"ת ס"ק כ"ח בשם נו"ב). ואם שפשפם בשלג כמה פעמים בעודנו חם דעת הצ"צ לאדמו"ר זצללה"ה סי' נ"ה להקל דשפשף זה לא גרע מהדחה מועטת. גם יש לצדד מחמת שהיו חמים וכמ"ש הח"ד סק"ב וע"ש עוד:

נד **צריך** להסיר הנוצות מהעופות קודם השרי' ולא דמי לטלפים. ואם עבר ושרה בנוצתן ואח"כ שהו ג"י בל"מ משעת שחיטתן יש להסתפק אם עלתה להם השרי' (וע' פ"ת סקנ"ח מ"ש בשם תשו' ח"ס). משמע הא נמלחו מיד עלתה להם השרי'. ובשר שמלא קרח ששרו תוך ג"י ולא נפשר ע"ל סי"ד שאסור. וכן במי פירות אפשר להחמיר (וע' פמ"ג בשפ"ד). אווזות שמנות ששהו ג"י בל"מ שאין לו היתר כ"א בצלי. אסור ליתן כלי

תחתיו כדי לקבל שומנם. ובדיעבד אם נתן כלי לקבל השמנונית אחר שכבר ניצלה חצי צלייתו יש להתיר (יד"א בשם ס' גבע"ש וע"ש):

נה **עוף** השוהה למות אחר שחיטה כמה שעות ונשתהא ג"י בל"מ. יש לחשוב הג"י משעה שתצא נפשה. ואף לענין הבנ"מ דאע"ג דהוי כמאן דמנחי בדיקולי מ"מ יש להקל בזה משום דכולי אינו אלא חומרת הגאונים. וכן אם נשרה במים וכשלקחוהו מהמים הוא לח כמו ב' וג' שעות עד שהיו המים נוטפים ונשתהא ג"י יש להקל ולמנות מעת שכלו כל לחלוחית המים (תשו' ב"א חי"ד). וכן בשר שנקרש ונפשר ועברו זמן ג"י בלא שרי' אך מה שנפשר הי' תוך ג"י והי' עוד לח ממי הפשרה. מותר אם הי' טופח ע"מ להטפיח. דלא גרע מהדחה דרך העברה דמותר בדיעבד כמשית"ל (וע' יד"א וצ"צ לאדמו"ר זצ"ל סי' נ"ה):

נו **שומן** ששהא ג"י בל"מ דינו כבשר ואין חילוק בין שומן של בהמה לשומן אווזות פטומות ואסור לבישול ומותר לצלי (הסכמת אחרונים דלא כש"י). ומפני שבשומן הוי הפ"מ דאינו בצלי' כתב הח"ד סקמ"ו דיש להתיר ע"י מליחה ולבשלו במים שיש בו ס' כנגד השומן. והמים שבלעו איסור ישפכו. ולא הוי מבטל איסור לכתחלה כיון דבה"מ סמכינן אמחבר סי"א בנתבשל בלא מליחה כלל דמותר בהפ"מ כ"ש הכא לאחר מליחה. והטעם שיחזור ויבלע השומן מהמים אין זה ביטול איסור דהבליעה בא אחר הבישול. אבל לערבו בשומן אחר עד ס' ודאי אסור. ובתשו' מאוה"ג רעק"א סי' ל"ח העלה להקל בשומן אף לערבו בשומן אחר בהפ"מ. והיינו דמתחלה ימלח השומן כדינו ואחר המליחה והדחה יערבנו בשאר שומן שנמלח והודח כדינו וע"ש הטעם וע' ביד"א. ובשומן הכנתא שאין שם עור רק שומן לבד יש סברא להקל טפי משומן אווזים שיש להם עור. ומ"מ אין להקל כ"א בהפ"מ ולהתיר התערובות ועכ"פ הסומך להתיר הכלים אחר שהיית מעל"ע ודאי לא הפסיד (שם בשם ס' אור נעלם וע"ל סימן ע"ה ס"ק י"ב):

נז **בשר** שנמלח והודח ונתבשל ואח"כ נתוודע ששהא ג"י בל"מ. וזה נודע אחר ששהו הכלים מעל"ע. כלים שיש להם תקנה בהגעלה אסורים בלא הגעלה דהוי דשיל"מ. אבל אם הם כ"ח שאין להם תקנה בהגעלה. המורה להתיר הכלים אין מזניחין אותו. ומ"מ יש להתיישב בדבר כיון שהספק הוא על הבשר ולא על הכלים (וע' פ"ת סקכ"ה בשם תשו' ח"צ). אבל הבשר אסור אפי' לא הוי אלא חצי שעה אחר כלות הג"י וקרעוהו לכמה קרעים והדיחוהו והי' מי השרי' כמו שריית שאר בשר ומלחוהו ואחר מליחה והדחה בתרייתא אזיל סומקא ואתי חיוורא נקיים ולבנים חלילה להתיר. וכן הדין בכל

בשר ששהא ג"י בלא מליחה (וע' יד אפרים בשם ס' שמש צדקה ובס' ב"י בתק"ה בשם הכנה"ג):

נח **כבד** שנשתהא ג"י בלא מליחה אין להתיר ע"י צלי' לבשלו לכתחלה ובדיעבד מותר. ויש מתירין אפי' לכתחלה (וע"ל סי' ע"ג ס"ו). וע' פמ"ג בפתיחה בדם כבד קודם שבישלו אי הוי דאורייתא או דרבנן ונ"מ להקל בספיקו וע"ש ובמש"ז ס"ק ל"ב וע"ל סמ"ח:

יג (נט) **ואם** שרו את הבשר במים תוך הג"י שרי' היטב כמו חצי שעה. יכול להשהותו עוד ג"י פחות חצי שעה דהוא שיעור ההדחה ששרה במים (ועט"ז סקל"ג) וש"ך כתב דהאי חצי שעה לאו דוקא אלא פחות מעט. ויש מקומות נוהגין איסור לכתחלה להדיח כדי להשהות ג"י ובק"ק קראקא נוהגין אפי' לכתחלה. וכ"כ הש"ך שאין להחמיר בדינים אלו כיון שלא נמצא חומרא זו בש"ס. ובס' דב"ש פסק דמותר להשהות הבשר אפי' כמה ימים ע"י שרי' היטב כל ג"י (הביאו בס' ב"י בעמ"ז). ואם נקרו תוך ג"י סומכין אז בדיעבד על מה ששפכו עליו בהעברה דעלמא מאחר שאין שם דם אלא מה שמובלע בבשר. ומ"מ צריך אח"כ הדחה אחרת קודם המליחה לקדירה אפי' בדיעבד. וי"א שאפי' דיעבד אין להקל אפי' במנוקר אלא ע"י שרי' קצת. וכשאינו מנוקר אין להקל אפי' ע"י שרי' קצת (תו"י וע"ל סי' ס"ד בנ"ץ) והמחמיר יחמיר לעצמו ולא לאחרים (יד"א וח"ד). ואם שהא ע"י שהעביר עליו מים בשפיכה בעלמא אף דאסרינן לבשלו מ"מ בהפסד קצת מותר לבשלו אחר צלייתו וא"צ לזה הפ"מ (יד"א ותו"י). ובמי פירות יש להחמיר ולומר דלא מהני שרי' להשהותו עוד לכ"ע (וע' פמ"ג ובס' ב"י וע' צ"צ סי' נ"ו):

ס **בשר** שנמלח וספק אם נמלח תוך ג"י מותר. וכן אם ספק אימתי נשחטה הבהמה דמעמידים הבהמה טל חזקת חיים כל שעה שנוכל ואמרינן עכשיו נשחטה ומותרת (כו"פ). גם אין לחוש לטעות אף דקי"ל (פסחים פ"ק) דאדם טועה בג' שעות. דאין להחמיר בספיקות אלו כיון שדין זה דשהא ג"י בל"מ לא נזכר בש"ס וכמ"ש הש"ך לעיל (וע' חכ"א ופ"ת סק"ל):

סא **אם** יום ג' אירע בשבת אסור להדיחו ואפי' ע"י עובד כוכבים אין להקל (או"ח סי' שכ"א). ומיהו אווזות הפטומות שעיקרן בשביל השומן ובצלי השומן כלה ואיכא פסידא טובא שרי ע"י עובד כוכבים. ואפי' בשר בהמה אם אינו ראוי כ"כ לצלי כמו בישול שרי ע"י עובד כוכבים. ואם א"א בעובד כוכבים מותר בעצמו ובפרט אם בלא"ה צריך לרחוץ את ידיו (וע"ל סי' ע' ס"ט). ואם חל יום הג' ביו"ט שרי בכל ענין אפי' ע"י עצמו הואיל וראוי לאכלו. ופמ"ג כתב ע"י שיאכל ממנו וכן עיקר (פ"ת סקכ"ט):

יד (סב) **בשר** ששהא ג"י בל"מ ונתערבה אותה חתיכה בחתיכות אחרות שלא שהו עדיין ג"י ולא נמלחו עדיין ומלח כולן ביחד ואינה נכרת איזו היא. א"נ שנתערבה חתיכה שנמלחה אחר ששהא ג"י עם ב' חתיכות שנמלחו תוך ג"י. בטלה ברוב ומותר לבשל כולן. ולא הוי דשיל"מ לצלי דלצלי לא נאסר מעולם. (ודוקא באינה נכרת אבל בנכרת קודם הבישול איזו היא לא נתבטלה דאין מבטלין איסור לכתחלה ואין לה היתר כ"א בצל'). והיינו כ"א בפ"ע או אפי' כולן בקדירה א' כשירבה עליו היתר עד ס'. אבל א"צ להשליך א' לים או ליתנו לעובד כוכבים כיון שבשר ששהא ג"י בל"מ אינו אלא חומרת הגאונים אין להחמיר (ש"ך). ואפי' היתה חהר"ל מותרת דאין האיסור מחמת עצמו אלא מחמת דם הבלוע והדם אינו ראוי להתכבד. וכן הדין בחתיכה שנתבשלה בלא מליחה ונתערבה אח"כ באחרות שנתבשלו לבדן (רמ"א בשם או"ה). אלא דבזה דעת הש"ך דאינה בטלה אלא בס'. והטעם משום דהוי דם עם בשר מבשא"מ ואינה בטלה ברוב דכשיבשלם יתן טעם באינו מינו וע"ש ובט"ז ובפ"ת סקל"א ובמש"ל סמ"ו בשם הח"א. ולענ"ד קושית הש"ך יש לתרץ דהא כבר הם מבושלים ולא יתבשלו שוב ולא חיישינן שמא יתנו טעם בא"מ ומה גם דכשהם מבושלים כבר יצא כל דמם ושוב הו"ל מב"מ ובטלה ברוב לכ"ע:

טו (סג) **בשר** המלוכלך בדמים דהיינו שלא פלט כל דמו עדיין ע"י מליחה שנשרה במים מעל"ע יש אוסרים לאכלו כ"א צלי דכיון שנשרה נתערב הדם במים ולא חשיב דם בעין מש"ה שרי לצלי (ש"ך וע"ש) אבל לבישול אסור אא"כ יש במים ס' כנגדו (ועש"ך ובה"ט ס"ק נ' וע"ל ס"ח באריכות):

טז (סד) **אין** מולחין אלא בכלי מנוקב או ע"ג קשין וקיסמין או במקום מדרון בענין שאם ישפך שם מים יוצאים מיד. אבל כל שאין המים יורדין אלא מתכנסין למקום א' אסור אפי' דיעבד. ולכן צריך למחות בנשים שמולחין על קצה הספסל ובספסל יש נקבים גדולים שמתקבצים שם הציר והבשר נכנס תוך החור. דזהו ודאי הוי איסור גדול דהוי ככלי שאינו מנוקב. ודף חלק ברהיטני שמים זבים ממנו אין צריך להניחו במדרון. אבל אם אינו חלק ברהיטני צריך להניחו במדרון שיצאו המים ממנו. ודוקא שאין בו גומות. אבל אם יש בו גומות שמתקבץ שם הציר אינו מועיל אפי' מדרון. ואפי' בדיעבד צריך עכ"פ ס' נגד אותו חתיכה המונחת בציר. ואפי' בכלי מנוקב יזהר לכתחלה שיהיו הנקבים פתוחים ולכן לא יעמידנו על הקרקע כי היא ככלי שאינו מנוקב. וכן מחמירין קצת לשום תוך הכלי מנוקב קש או קיסמין. כי הבשר יסתום הנקבים ובדיעבד אין לחוש

לכ"ז בכלי מנוקב (רמ"א). אבל אם המים מתכנסים שם הוי כמולח בכשא"מ ואסור אפילו דיעבד (ט"ז ס"ק ל"ח):

סה **עוברי** דרכים שמולחין בשר וכורכים אותו בבגד אסור אפי' דיעבד דהנקבים נסתמין מהלחלוחית והאויר וא"א לדם לזוב (מנ"י בשם תוי"ט וע' ב"א סי' כ"ה). קרקע מרוצף בלבנים דינו ככשא"מ אבל קרקע שאינו מרוצף אפי' היא קשה וכן המרוצף באבנים הוי ספק אם דינו ככלי שא"מ ולכתחלה אסור למלוח עליהם. ואם מרוצף בנסרים כעין שלנו ע"ל סי' ע' סי"ז גבי אם נפל בשר מלוח בקרקע (וע' כו"פ וחכ"א):

סו **ואם** מלח בכלי שאינו מנוקב נאסרה הכלי כדי קליפה (דמליח אינו אוסרת יותר מכ"ק וע' כו"פ). ואסור להשתמש באותו הכלי בדבר רותח אפי' אחר שידיחוהו ואפי' מליחת צלי אוסרת הכלי בכשא"מ. ואפי' לא שהא רק מעט ונראה רק מעט ציר אוסרת הכלי (כה"ג מהר"ם):

יז (סז) **ואם** הוא כלי מנוקב לכתחלה אסור להשתמש בו רותח ובדיעבד מותר משום דכלי מנוקב לא בלע דמשרק שריק. ודוקא בשאר כלים אבל בכ"ח אפי' דיעבד אסור ובצונן אפי' בכ"ח מותר אפי' לכתחלה כיון שהוא מנוקב רק צריך קינוח יפה (ש"ך וט"ז ופר"מ):

סח **ואם** נשתמש בכלי שא"מ שנמלח בו דבר רותח. דין קערה זו כדין שאר כלי טריפה ששמו בה היתר ושייך לדין תתאה גבר. ולכן אם הקערה קר ושמו בו דבר יבש שיש בו רטיבות קצת. בעי קליפה מהמאכל. ואם הוא דבר לח והוא כעין דבר גוש וכ"ש שהוא כעין רוטב. בעינן ס' נגד קליפת הקערה במקום שנגע. דכיון שהקערה קר אינה אוסרת רק במקום שנגע. ואם הקערה חם אם הוא דבר יבש לגמרי סגי בקליפה. אע"ג דאנן קי"ל דחם לתוך חם אף ב' דברים יבשים אוסר בכולו דאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן. היינו בשתי חתיכות אבל כלי ניהי דמפליט ממנו דבר הבלוע בלא רוטב. היינו כ"ק ולא יותר ומש"ה סגי בקליפה מהמאכל ודוקא בדבר יבש לגמרי שאין לו רטיבות כלל. אבל אם יש בו רטיבות קצת בעינן ס' נגד קליפת כל הקערה אף במקום שלא נגע שם המאכל. דכיון דהקערה חמה פולטת מלמעלה ג"כ. וכ"ש ברוטב דצריך ס' נגד כל קליפת הקערה דא"א שלא יתנענע ונוגע בכולו (שפ"ד ס"ק ס"ד). וי"א שאפי' בצונן אסור להשתמש בו בלא הדחה. ואם נשתמש בו ידיח מה שנשתמש בו. וזה דוקא בכלי חרס שהקערה נחשבת לרותח תמיד שרתיחת המלח נשאר בה. אבל בשאר כלים מותר רק צריך לנקותם היטב קודם שישתמש בהן (וע' ח"ד וחכ"א ועבה"ט ס"ק נ"ב):

סט **אבל** מותר לחזור ולמלוח בה בשר לאחר שנקבוה דאין מליחה לכלים וגם איידי דטריד לא בלע ואפי' בלא הדחה מותר ואפי' אם היא כלי חרס. ומטעם זה מותר למלוח בכלים של עובדי כוכבים שמכניסין בו יין לקיני דאין מליחה לכלים. ודוקא בשר שהוא דבר שדרכו להדיח קודם בישול אבל דבר שאין דרכו להדיח אסור להניח בו אפי' צונן שמא ישכח מלהדיח. וכן מותר למלוח דגים בכלי שמלחו בו בשר אם דרך להדיח אותם קודם בישול. אבל אם אין דרך להדיחן קודם בישול אסור (ש"ך וח"ד):

ע **ואפי'** בלא נקיבה אם הבשר שהא כבר במליחתו והודח כדין מותר למלוח בה לקיום. ואף הבשר יהי' מונח בציר וישהא איזו שעות מותר. דאע"ג דקי"ל דכבוש בציר כדי שיתנו על האור ויתחיל להרתיח אוסר דבר מאכל. הנ"מ במאכל אבל בכלי אינו מוציא בליעתו רק בשהא בתוכו מעל"ע בין בציר בין בשאר משקין. ואפי' שהא מעל"ע שרי דאינו פולט אלא לאחר מעל"ע והוי נטל"פ. ומ"מ לכתחלה אסור לשהותו מעל"ע דנטל"פ לכתחלה אסור (ש"ך). וכתב הח"ד בשם מנ"י דכ"ז מיירי במליחה מועטת דהציר לא חשיב חריץ אבל במליחה מרובה דהציר הוי חריף אפי' לאחר שיעור מליחה אסור (וע' חכ"א כלל ל"ב ובה"ט סקנ"ו):

יח (עא) **בשר** שנמלח בכשא"מ ושהא בו כשיעור כבישה דהיינו כשיעור שיתנו מים על האש ויתחיל להרתיח. ואפי' לא נמלח רק מעט כדרך שמולחין לצלי (ועי' בסי' צ"א סי"ז) רק שנראה ציר בכלי אסור. דהציר הוא תיכף רותח שכן טבע המלח. לא מבעי חתיכה שמונחת בציר דודאי אסורה דמחמת חורפי' דציר הו"ל כאלו נתבשל בתוכו. אלא אפי' מה שלמעלה מן הציר אסור כדי קליפה ואפי' לצלי אסור. ויש אוסרים כל החתיכה אפי' מה שחוץ לציר ואפי' לא שהא שיעור מליחה רק מעט עד שנראה ציר בכלי (רמ"א) וכן נוהגין ואין לשנות. ואפי' בהפ"מ ולצורך אסור (וע' שפ"ד סקע"ד). ויש מחמירין עוד ואומרים דדוקא בתחלת מליחה בעינן שיהי' נראה ציר בכלי דכ"ז שלא נראתה ציר בכלי לא פעל המלח בבשר עדיין כלום. אבל באמצע מליחה פולטת מיד מעט מעט. ואם הושם בכשא"מ או נפל על הקרקע נאסר מיד. דהדם פירש ממקום למקום (כ"ה דעת הח"ד ובס' חמו"ד מסתפק בזה וע' פ"ת סקל"ו). ובספק אם נפלה תוך שיעור מליחה אינו אסור אלא מה שבתוך הציר (שם בח"ד). וי"א דעיקר הטעם דמה שחוץ לציר אסור אינו אלא משום קנס שלא מלח כדין וכדעת שערי דורא הביאו מנ"י דהעיקר כהפוסקים דאפי' פירש ממקום למקום מותר כל שלא פירש לחוץ הובא בב"א כלל ל'. ומש"ה דוקא בנמלח בכשא"מ שייך למקנסי'. אבל מלח כדין בכלי מנוקב ונפל ממנו לכשא"מ או ע"ג קרקע אפי' תוך שיעור מליחה דלא שייך למקנסי'. אם לא

נשתהא שם אלא הגביהו תיכף אינו אסור רק מה שבתוך הציר. וזה נאסר תיכף. אבל מה שלמעלה מהציר מותר. וכ"ש בנפל אחר שיעור מליחה או בספק אם נפל קודם שיעור מליחה דמותר מה שלמעלה מן הציר (חכ"א וע' ב"א שם):

עב **והא** דאסרנו מה שהוא חוץ לציר היינו דוקא אותו חתיכה המונחת למטה בכלי ונוגעת בציר. אבל שאר החתיכות שנמלחו על חתיכה זו ואינה נוגעים בציר שלמטה מותר. דאין חתיכה אחת דחוקה כ"כ ע"ג חברתה שנאמר שהתחתונה שלמטה מעכבת את העליונה לפלוט ואפי' קליפה אין צריך. וכן אם נתערב חתיכה טפילה בחתיכות מונחות בכלי שא"מ ובלעה דם מותרת ע"י הדחה ומליחה (וע' חצ"א) ואם נתערב אותה חתיכה שקצתה נוגעת בציר בחתיכות אחרות אפי' בבישול ואינו מכירין איזו היא בטלה ברוב ואין צריך ס':

דמאחר דמה"ת בטל חד בתרי אלא דמדרבנן אסור עד ס' בבישול. כדאי הם הפוסקים המתירים מה שחוץ לציר לסמוך עליהם בכה"ג. דדם שמלחו ושבישלו בלא"ה אינו אלא דרבנן. (ש"ך בשם מהרש"ל. ומשמע אפי' נמלח כשיעור מליחה קדירה ושהא ג"כ שיעור מליחה יש להתיר בכה"ג וצ"ל דנגד מה שהי' בציר איכא ס' בקדירה וצ"ע):

עג **אם** הניחו בשר שנמלח והודח על בשר שלא נמלח ומלחו לבשר העליונה כדרך שמולחין לקיום והי' זב ציר ממנה עד שנשרה קצת מהתחתונה בתוך אותו הציר בכלי שאינו מנוקב. אין לאסור רק מה שמונח בציר. ולא הוי בשר התחתונה כנמלח בכשא"מ דהא אין כאן מליחה כלל רק הו"ל דין כבוש בציר ומבואר בסי' ק"ה ברמ"א דיש מקילין מה שחוץ לציר (ט"ז במעשה שבא לפניו וע' בה"ט ס"ק ס"ג):

עד **אם** נפלה חתיכה לציר בכשא"מ וספק אם נפלה לשם קודם ששהא שיעור מליחה מותר מה שחוץ לציר וכ"ש אם ברי שנפלה לשם אחר ששהא שיעור מליחה. אבל אם ברי שנפלה לשם קודם ששהא שיעור מליחה אסור אף מה שחוץ לציר דכיון דעדיין לא פלט כל דמו הוי ממש כמולח בכשא"מ (ש"ך בשם תשו' מ"ב סי' ל"ע וע"ל סס"י ע' דין נפילת הבשר בציר בפרטיות):

יט (עה) **אחר** שנמלח הבשר והודח כדינו מותר ליתנו אפי' במים שאינם רותחים. דהואיל ושהא שיעור מליחה כבר יצא כל דמו ומה שיוצא אח"כ אף שהוא אדום אינו אלא מוהל בעלמא. ודלא כיש מי שמצריך ליתנו במים רותחים כדי לחלוט ולצמת הדם שנשאר בתוכו. ואפי' לכתחלה אין לחוש לזה (ש"ך):

כ (טו) **בשר** שנמלח ושהא כדי מליחה ולא הודח ונתנוהו אח"כ בכשא"מ ונתמלאה מציר. וכן בשר שנפל לתוך ציר היוצא מבשר אחר ששהא שיעור מליחה כל מה ממנו

הי' בציר אסור לאכלו כולו אפי' צלי אא"כ יש במה שבתוך הציר ס' נגד הציר. אבל מה שלמעלה מן הציר אינו מצטרף לבטל זה שבתוך הציר. דדם אינו מפעפע למעלה. ובמקום הפסד יש להקל דאפי' מה שבתוך הציר אינו אסור אלא כדי קליפה. ואז אפי' יש ס' נגד הקליפה לא מהני וצריך לקלוף. דכללא הוא דכ"ד שנאסר כדי קליפה לא שייך לבטלו בס' כיון שניכר האיסור. ודוקא מה שמונח תוך הציר אבל מה שחוץ לציר שרי (רמ"א וע' חכ"א ובס' ב"י בעמ"ז ובתק"ה):

עז **ואם** נפל ציר זה לכלי נאסר הכלי מיד כ"ק. ולכן אם יכול לקולפו קולף אותו המקום או יגעילנו. ואם הוא כ"ח ישבר ואם לא שברו ונשתמש בו בדבר רותח. צריך לשער כנגד כולו. ואם נפל ציר על כ"ח מבחוץ מותר ע"י גרירה היטב דכיון שנפל לחוץ הוי ככלי מנוקב דשריק. ודוקא לצורך גדול או לכבוד שבת. ואם נטף ציר זה על קנקן של פארצילאיי אצל אזן הכלי א"צ אפי' קליפה (וע' ביד אפרים כמה טעמים לזה וע' פ"ת סקל"ז). ואם נפל ציר זה על גבינה וכיוצא בו דבר מאכל אוסר עד ס' אפי' צונן. דציר דין ליכלוכית בשר מלוח יש לה להתבלע מיד בלתי שיעור כבישה כרותח דצלי (או"ה) אבל מצד איסור בב"ח לא הי' אוסר בצונן ובגרידה סגי. וכן בשר שנמלח רק לצלי מ"מ ציר הנוטף ממנו על הגבינה אוסר עד ס' שהציר אינו נאכל מחמת מלחו (וע' ש"ך סי' צ"ח ס"ק י"ד):

עח **אם** נפל בשר ששהא שיעור מליחה ולא הודח לכלי חולבת אפי' הוא ב"י מותר דאין מליחה לכלים להפליט אפי' באיסור שמן. והוא שהיתה נקייה אבל אם היתה מלוכלכת צריך ס' נגד הלכלוך ואז הבשר מותר והכלי אסור ואם אין ס' הבשר והכלי אסורים. ומ"מ אם נתערב אותה חתיכה חד בתרי בטל. דבזה סמכינן על הפוסקים דס"ל דאחר שיעור מליחה לא הוי כרותח. וכן בהפ"מ ואית בי' ג"כ צורך סעודת מצוה יש להקל ולומר דאחר ששהא במלחו שיעור מליחה לא מיחשב צירו כרותח (ועט"ז סקי"ז וש"ך סי' צ"א סקי"א):

עט **וה"ה** במלח בשר ונמצא טריפה ואחר ששהא שיעור מליחה נתנו עם בשר כשר יש להקל בהפ"מ וס"מ. דכיון דהוציא דם פסק כחו של המלח ולא מיחשב צירו כרותח. אבל בשר שנפלט כל דמו והודח ואח"כ מלחוהו להיות קיים חשיב רותח אף בהפ"מ וס"מ דכיון שלא עשה שום פעולה להוציא דם אף שהפליט ציר לא פסק כח המלח. ואם נתנו בכלי חולבת או אם מלחו עם בשר טריפה אסור (ט"ו סקמ"ז ומש"ז שם):

פ **אם** נפל דם בעין על בשר אפי' לאחר שיעור מליחה קודם הדחה נאסר הבשר דלגבי דם בעין לא אמרינן איידי דמפלט כו' ולא כבולעו כ"פ. ולכן לא מהני שיחזור וידיחנו (ע'

ש"ך סי' ע' סקמ"ד) ובמקום הפ"מ ואית בי' ג"כ סעודת מצוה או סעודת שבת יש לסמוך על הפוסקים דס"ל דלאחר ששהא שיעור מליחה אין הבשר נחשב כרותח (וע' חכ"א):

פא **אעפ"י** ששהא הבשר במלח שיעור מליחה אסור לחתכו בסכין קודם שידיח הבשר ואם חתך צריך הסכין הגעלה (ב"י בש"ע לדעת המחמירין) ויש מתירין אפי' לחתוך לכתחלה בסכין לאחר ששהא הבשר שיעור מליחה דמשרק שריק ודמי' לכלי מנוקב ועדיף מיני' דהתם לכתחלה אסור וכמש"ל סס"י דהתם נמלח בכלי ושהא שם. משא"כ בסכין שחותך לפי שעה ואין מלח כלל על הסכין אין הסכין בולע כלל דשריק (רמ"א ועש"ך ושפ"ד ס"ק פ"ח) וכן עיקר דמותר אלא דצריך הדחה אח"כ או נעיצה בקרקע קשה אם נתייבש עליו הציר. ולא דמי לסי' צ"ח דאוסר להניח היתר צונן בכלי של איסור צונן מחשש דלמא ישכח להדיח. דשאני סכין דאיסורו ניכר ולא חיישינן שישכח. ומיהו בסכין של איסור משמע בת"ח דאסור לכתחלה לחתוך בו בשר מלוח ובדיעבד מותר אם הוא מקונח יפה (וע"ל סי' ק"ה סי"ב בהג"ה):

פב **וי"א** דאפי' בסכין של היתר שחתך בו בשר מלוח קודם שהדיחו לכתחלה יש להגעילו ובדיעבד מותר אם קנחו בדבר קשה והמחמיר לאסור בלא הגעלה תע"ב. ודוקא לעצמו אבל לאחרים יש להתיר בדיעבד אפי' אם לא קנחו וחתך בו רותח (כ"פ מהרש"ל) וכן אם חתך בצלי שלא ניצלה כל צרכו פסק ג"כ הכי (בה"ט ס"ק ע"ב):

פג **ואפי'** חתך קודם שיעור מליחה אין האיסור משום הסכין אלא משום שיצא דם בעין על הבשר ואם רוצה להדיח שם היטב ולחזור ולמלחו שם מותר (רמ"א. ומשמע אפי' לכתחלה והקשה בט"ז סקנ"ג מ"ש סכין דשרי אפי' לכתחלה ומ"ש כלי דאסור ותירץ בנקה"כ דסכין דרך ארעי שרי משא"כ בכלי שנמלח בו בולע יותר אפי' מנוקב מש"ה יש לאסור וכמש"ל סי' פ"א):

פד **וכשרוצים** לעשות מליח להתקיים לאחר ששהא במלחו בכלי מנוקב כשיעור הראוי. מדיחים אותו יפה יפה מהמלח ודם בעין שעליו, ואפי' אם רוצה לאכול צלי אחר המליחה צריך להדיח תחלה יפה דאל"כ בולע הדם בצלי ונאסר. ואח"כ חוזרים ומולחים אותו כדי שיתקיים ואפי' בכלי שאינו מנוקב. ואם רוצה למלוח ולאכול צלי יתבאר דינו לקמן אי"ה סי' ע"ו ס"ב:

כא (פה) **במקום** שאין מלח מצוי יצלו הבשר עד שיזוב כל דמו ואח"כ יבשלוהו ומפני שאין הנשים בקיאות בדבר נוהגים לצלותו כ"כ עד שיתייבש מבחוץ ואח"כ מבשלים אותו. וכן ראוי לנהוג. (ט"ז בשם הגהת שערי דורא):

סימן ע

דין מליחת הרבה בשר ביחד ובו כ"ו סעיפים ובש"ע ו' סעיפים:

א (א) **מולחין** הרבה חתיכות זו ע"ג זו ואפי' בזא"ז אעפ"י שהתחתונה גומרת פליטתה קודם לעליונה לא אמרינן שחוזרת ובולעת מדם העליונה לפי שהוא שוהא הרבה להפליט ציר י"א י"ב שעות וי"א כ"ד שעות וכמשית"ל סכ"ה כ"ו. ואפי' עופות פולטים ציר יב"ש וכ"ז שהיא פולטת ציר אינה בולעת. ואפי' מתקבץ הרבה ציר ועומד בגומא שבין החתיכות מותר מטעם כבכ"פ (ט"ז ס"ק א'). ומ"מ נוהגין להחמיר לכתחלה שכל חתיכה שיש לה בית קיבול כגון דופן שלימה מהפכין אותה שיזוב הדם. אבל בדיעבד אין לחוש לזה מטעם הנזכר (רמ"א ועי' מש"ז ס"ק א' הרבה טעמים להיתר זה אפי' לכתחלה והנ"מ שביניהם):

ב **חתיכה** שמלח אותה ב' פעמים בלא הדחה בינתיים מותרת ולא אמרינן שמלח השני מבליע הדם הנפלט ממליחה ראשונה מטעם הנ"ל. ואפי' אם נמלח פעם הב' לאחר מעל"ע דאז פלט כל הציר נמי שרי (ועי' מש"ז ס"ק ב' שכתב שכן נראה מש"ך ס"ק ג' וכן הסכים המנ"י להתיר ועי"ש). והיינו בדיעבד אבל לכתחלה אין לעשות כן אפי' תוך מעל"ע וכמש"ל סי' ס"ט סי' י"ג אלא צריך להדיחו יפה קודם מליחה שנית (ועי' פר"ח וכרו"פ והובא בשפ"ד ושכן עיקר ועי"ש):

ג **במד"א** דמותר למלוח הרבה חתיכות זעג"ז במולח בשר עם בשר. ואפי' בשר שור עם בשר גדיים וטלאים ואפי' עם עופות. דקים להו לחז"ל שא"א לשום בשר שיגמור כל פליטות צירו עד שיגמור פליטת הדם מבשר שור (ועי' בשפ"ד ס"ק א' שהאריך בזה) ואמרינן איידי דטריד כו' ואיידי דיפלוט כו'. אבל בשר עם דגים ואפי' בשר עופות עם דגים אסור למלוח יחד לפי שהדגים פולטים כל צירן קודם שיפלוט העוף את דמו ובולעין מדם העוף ואסורים לאכול משום דם. אבל משום סכנה דנמלחו עם בשר אין איסור. דאין סכנה במליחה כ"א בצלי' ובישול. ונ"מ להיכא ששהו העופות שיעור מליחה והודחו דנסתמו נקבי הפליטה ואח"כ נמלחו עם דגים דמותר (ועי' שפ"ד ס"ק ט"ז בשם המנ"י אם שייך סכנה בכבש דגים עם בשר):

ד **ואם** עבר ומלחן יחד בין אם מלחן זעג"ז או זה אצל זה (ש"ך) העופות מותרים משום דטרידי לפלוט לא בלעי. והיינו תוך שיעור פליטת צירן אבל לאחר יב"ש וכ"ש אחר מעל"ע דאינו טרוד כלל לפלוט לכ"ע יש לאסור גם העופות. דבולעין מדם הדגים הנאסרים כבר. וכ"ש אם יש שומן בדגים שיש לאסור העופות אף תוך שיעור מליחה. דבאיסור שמן לא שייך טעם דטריד (ועי' בשפ"ד ס"ק א'). והדגים אסורים אא"כ יש

ס' בדגים נגד העופות דאנן משערין במליחה בס' והכי נהוג (רמ"א). ודוקא דלית בהו קשקשים דרפו קרמייהו ופלטי מיד. אבל אית בהו קשקשים מותרים (ואפי' קליפה לא בעי דהקשקשים הם במקום קליפה וע' ש"ך) דאין פולטין מיד וטרידי ואמרינן איידי דטריד לפלוט לא בלעי. והיינו כשהדגים ג"כ נמלחו. אבל אם אינם מלוחים לא שייך טרודים לפלוט ולא אגב דיפלוט כו' ואסורים (כרו"פ ועי"ש):

ב (ה) **והא** דאמרינן דהדגים אסורים היינו כשמלח שניהם יחד או שהעוף מלוח והדג תפל דאז המלוח מבליע בתפל ולא מהני לי' מליחה אח"כ לומר דאיידי דיפלטו דם דידהו יפלטו דם דאחרינא דשאני דגים כיון דרפו קרמייהו בלעי טובא והדם הבא להם בעלמא נסרך בהם ביותר (ש"ך ס"ק ו'). אבל אם דג מלוח ועוף תפל ונהנה זא"ז או זעג"ז אף דגים מותרים לכ"ע (ועי' ש"ך ס"ק ז'). ואם יודע בודאי שהדגים מונחים על העופות אפי' נמלחו יחד מותרים. דדם אינו מפעפע מלמטה למעלה. ודוקא בברור לו זה דאל"כ אסור דסתם מליחה דרך להתהפך עליון לתחתון (ש"ך ס"ק ח') וה"ה אפי' זו בצד זו אם חתיכות הדגים גדולים וגבוהים יותר ועולין למעלה מהבשר. מה שלמעלה מהחתיכה שאינו נוגע בה מותר אפי' באותה חתיכה. אלא דבכה"ג קליפה בעי (ש"ך בשם או"ה). וכן אם לא הניח הדגים אצל העופות אלא לאחר ששהו העופות במלחן שיעור מליחה. אף הדגים מותרים אעפ"י ששניהם מלוחים ואפי' שהו ג"כ הדגים מתחלה שיעור מליחה דאז אינן טרודים לפלוט דם מותרים. כיון שפלטו העופות כל דמן טרם שהניח הדגים אצל העופות. ומשום ליחלוחית לחוד שעל הבשר לא נהגו איסור וסגי בהדחה לדגים (ת"ח וש"ך ב' או"ה):

ו **ואם** נמלחו דגים בכלים שמלחו בו בשר. הדגים מותרים דאין בולעין הדם שבכלי דאין מליחה לכלים להפליט ודוקא בדם אמרינן כן אבל בשאר איסורים שנאסר הכלי מהם על ידי מליחה אפשר דהדגים אסורים. לפי שפליטת שאר איסורים מסתרכות יותר. ובדם נמי דוקא דיעבד אבל לכתחלה אסור כשמלחן לקדירה דאין דרכם להדיח קודם בישול והם צריכים הדחה. אבל כשמלחן לקיום בדרכם בהדחה מותרים גם לכתחלה (ח"ד ועי' בה"ט ס"ק ח'):

ז **והא** דאמרינן דאם הדג תפל והעופות מלוחים אסורים הדגים היינו דוקא שהדג פלט כבר דמו ע"י מליחה בין הודח בין לא הודח (ועי' ש"ך) אבל אם עדיין לא פלט דמו ולא נמלח מעולם איכא צד להקל ולומר דאגב דיפלוט דם דידי' יפלוט ג"כ הדם שבולע מן העופות וכמו חתיכה שנפלה לציר קודם מליחה דמותר מה"ט (הוא דעת רמ"א). ויש אוסרים הדגים אפי' כשלא נמלחו מעולם והוא מכמה טעמים א' דדם שלהם הוא

רק כציר ולא אמרינן בציר כבכ"פ דם ע"י ציר של עצמו. ותו דדם שלהם מועט ולאחר פליטת דם וציר שלהם עדיין נשאר דם בעופות ובלעו. ותו דרפו קרמייהו ונסרך בהם ביותר ולא דמי לבשר תפל (הוא דעת הב"י בש"ע וכן הסכים הט"ז והכרו"פ ועי' בשפ"ד ס"ק ו'). ולכן באין הפ"מ יש להחמיר כט"ז ובהפ"מ איכא צד להקל כדעת רמ"א:

ג ד (ח) **בשר** שחוטה כשרה שמלחו עם בשר טריפה או שהטריפה מלוחה והכשרה טפלה. לא מבעי כשנוגע זב"ז דודאי טריפה ואף אם מלחו בכלי מנוקב. ואף אם חלקן קודם גמר פליטתן לא מהני להתיר. ואפי' לא נמלחו יחד אלא לאחר ששהו שיעור מליחה הניחו יחד ודאי טריפה שאעפ"י שאינו בולע מדם הטריפה בולעת מצירה. וציר נבלה וטריפה ושרצים הוי דאורייתא (משא"כ ציר דגים טמאים דהוי דרבנן וכן ציר דבשר כשר אינו אסור אלא מדרבנן ונ"מ לענין ספיקא ועי"ל סי' כ"ד) אלא אפי' שאינם נוגעים זב"ז כל שעומדת בכדי שפליטה של זה נוגעת בזה אסור מה"ש. ואפי' הוא ספק אם מלחו יחד הוי ספיקא דאורייתא (שפ"ד) דכיון דעכ"פ הציר נוטף על הכשרה מה לי נוגע או לא. אבל בספק טריפה כגון שנטרפה מספק ונמלחה עם ב' חתיכות כשרות ולא נודע הטריפות עד אחר שנמלח והודח איכא צד להקל בהפ"מ (ועי' לב"ש בחי"ד סי ל"ב שהאריך בזה):

ט ואין להתיר הבשר שחוטה שמלחו עם בשר שהוא ודאי טריפה. אא"כ יש ס' בבשר כשרה נגד בשר שהוא ודאי טריפה ומצטרפים לס' כל החתיכות אעפ"י שאין נוגעים כולן בבשר טריפה עצמה אלא שנוגעין זב"ז. ומ"מ אפי' יש ס' צריך לקלוף במקום שנגע בבשר טריפה. ואם אינו יודע איזו נגע הכל שרי דבטל ברוב. וכל הא דאמרן אין חילוק לדידן בין כחוש לשמן (ועי' כ"ז בסי' ק"ה שם נתבאר הדין על נכון בס"ד):

י והא דאמרינן דאסור הבשר שחוטה. היינו כששניהם מלוחים או שהטריפה מלוחה והכשרה תפלה כדאמרן אבל כשהכשרה מלוח והטריפה תפלה אם אינן נוגעין זב"ז. מדינא אין צריך אפי' הדחה כיון דאין נוגעין זב"ז. אלא כשעומדין בכדי שפליטת זה נוגע בזה צריך הדחה לזהירות בעלמא. ובנוגעין זב"ז ממש יש להדיחן ומותרים בלא קליפה בין נתן כשרה למעלה בין נתן למטה (ב"י בש"ע וכדעת התוס' והרא"ש ועי' שיך ס"ק י'). ודעת הר"ן וסה"ת לאסור וטעמם דמחמת המלח שעל הטהור מרתיח לטמא ומפליט ומבליע בטהור ולא הותרו אלא כשעומדים בסמוך בכדי שפליטה זה נוגעת בזה שאז אפי' הדחה א"צ כיון דהטריפה תפלה ואינו נוגע בכשרה גופא. ובהפ"מ איכא צד להקל (ועי' ש"ך ס"ק י"ט וכ"כ הפר"ח דסברא ראשונה עיקר וכ"כ רש"ל ולבוש ועי' יד"א ב' מח"ב):

ה (יא) **לכתחלה** יזהר שלא להשהות הבשר במלח עד לאחר יב"ש דאז כלה זמן פליטת כל צירו ויחזור ויבלע ליחלוחית דם ומלח שעליו. ובדיעבד אפי' שהא כמה ימים במלחו מותר. דכיון שמונח בכלי מנוקב לא חיישינן דמשרק שריק (ועי' בה"ט ס"ק ט"ו). ומטעם זה יש להתיר הבשר שנמלח בע"ש ונשכח במלחו ונזכר בשבת שאסור אז להדיחו אפי' ע"י עובד כוכבים. ומותר להדיחו במוצאי שבת שכדאי הם המתירים לסמוך עליהם בכה"ג דהו"ל כדיעבד (לחה"פ ובל"י הביאו והגאון מוהר"א ברודא הורה שירחץ ידיו בשבת ע"ג בשר ושפיר דמי ועי"ל סי' ס"ט ובס' ב"י בתק"ה):

ו (יב) **אסור** ליתן בשר שלא נמלח כלל עם בשר שנמלח קודם פליטתו דם. לפי שבשר שלא נמלח בולע ממה שחבירו פולט לפי שאינו טרוד לפלוט דם של עצמו כיון שלא נמלח. (הוא דעת המחבר בשם סה"ת דס"ל דלא אמרינן כבכ"פ במליחה) ובדיעבד מותר ע"י מליחה שימלחנו אח"כ ואיידי דיפלוט דם דידי' יפלוט ג"כ מה שבלע (מסקנת המחבר ומשמע דבדין זה הודה אליו הרמ"א כיון שלא הגיה עליו כלום). אבל בשר שנמלח ופלט כל דמו וצירו כגון שהוא אחר יב"ש או אחר מעל"ע למ"ד שכל מעל"ע לאחר שנמלח פולט ציר וכמשית"ל (ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ו) או שפלט כל דמו והודח דאז נסתמין נקבי הפליטה דאז לא שייך טרוד ולא כבכ"פ ונתן אצל בשר שנמלח קודם פליטתו כל דמו. אפי' בדיעבד נוהגין לאסרו אא"כ יש ס' נגד בשר ההוא שלא שהא עדיין שיעור מליחה דאנן משערין בס' בכל מליחה ולא מהני הדחה ומליחה אח"כ ואפי' לצלי אסור כולו לפי שבשר שפולט כל דמו וצירו חוזר ובולע ממה שחבירו פולט וכל שאין ציר לפלוט מגופו לא שייך טרוד ולא כבכ"פ (ועי' בשפ"ד ס"ק ל'). ודוקא שהודח אחר שיעור שעה שהוא פליטת כל דמו ואין לה אלא ציר אז אמרינן דנסתמין. אבל הודח קודם לכן לא נסתמין כיון שיש לה דם של עצמה ודוקא בהדחה גמורה ושפשוף היטב נסתמין אבל בהעברה בעלמא לא נסתמין (ש"ך ס"ק ל"ד ל"ה). ובשר שנמלח ולא שהא עדיין יב"ש או מעל"ע למ"ד הנ"ל ונתן תוך זמן זה לבשר שנמלח ולא שהא עדיין שיעור מליחה אינו נאסר ולדעת הט"ז צריך הדחה ומליחה שנית. ולש"ך א"צ מליחה שנית (ועי' ט"ז ס"ק ט"ז ובש"ך ס"ק ל"ב ועי' מש"ז שם) ובהפ"מ יש לסמוך אמקילין שכל מעל"ע פולטת ציר. אבל במקום שאין הפ"מ אין להתיר כ"א תוך יב"ש (כן הכריע בהג"ה ועי"ל סי' כ"ו). ובשר שלא הודח הדחה קמייתא וגם לא נמלחה כלל שהונחה אצל בשר תוך שיעור מליחה לא אמרינן דהוי כמולח בלא הדחה. דכיון שלא נמלחה החתיכה עצמה לא יבליע הדם בעין שעליו ושרי אפי' באין הפ"מ. ואם נשתהא שם קצת הוי כנמלחה בלא הדחה קמייתא ואסור באין הפ"מ. דכיון דנתערב בין החתיכות ונשתהא שם המלח

עושה פעולה שמבליע דם בעין שעליו ואסור באין הפ"מ (ועי' בש"ך ס"ק כ"ט ובשפ"ד שם). ודוקא שקבלו טעם ממלח עצמו אבל בנפלה לציר אף ששהא קצת מותר. והטעם דאין הציר עושה פעולה כ"א להתבלע הוא עצמו ולא להבליע דם שעליו ומש"ה שרי לדידן ג"כ (ש"ך בשם או"ה ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ט). והיינו כשלא שהא שיעור כבישה כדי שירתיח על האש דאל"כ הוי כבוש ואסור (ובסמוך יתבאר בפרטיות דין נפל לציר):

יג **אם** נמלח הבשר ולא שהא עדיין שיעור מליחה וכ"ש אם לא נמלח כלל ונפל לציר. יש להתיר ע"י הדחה ומליחה שנית. דאמרינן ע"י שיפלוט דם דידי' יפלוט ג"כ מה שבלע ממקום אחר. והאי הדחה היינו הדחה מעלייתא בשפשוף היטב (ועי' ש"ך ס"ק ל"ה). ודוקא שנפל לציר שיש מקום לזוב והיינו בכלי מנוקב דאל"כ אין לו תקנה ואסור מיד כל החתיכה אפי' מה שחוץ לציר. ואם נכבש בציר שיעור כבישה והיינו כדי שירתיח על האש הוי כבוש ואסור אפי' כשיש מקום לזוב (ט"ז ועי' מש"ל) ובהפ"מ בכלי מנוקב איכא צד להקל כל שלא נכבש בתוכו יום שלם ע"י הדחה ומליחה שנית (ש"ך ס"ק ל"ו ועי' ח"ד סס"י ע') ובכל אלה מדיח אח"כ היטב ואינו חושש דכ"ז דדמו בתוכו אינם נסתמין וכמש"ל. ודע דכ"מ שאמרנו יחזור וימלחנו שנית היינו דוקא מיד ולא אח"ז (דמש"א בשם רש"ל). והא דאמרינן דאם נפל לציר בכלי שא"מ דאסור ולא מהני הדחה ומליחה. היינו דוקא בנוגע בשולי הכלי דכיון שהוא תוך שיעור מליחה הוי כמולח בכשא"מ ואסור אפי' מה שחוץ לציר. אבל אם אין נוגע בשולי הכלי כגון שמלח על עצים ע"ג הגיגית ואח"כ מצאו חתיכה חציו תוך הציר ונשרה בקצת החתיכה תוך הציר ואינו נוגע בשוליו. אינו אסור רק מה שבתוך הציר כשהוא בכשא"מ ומה שחוץ לציר שרי. דלא דמי לכשא"מ כיון דמונח ע"ג עצים ואינו נוגעת בשוליה. ומ"מ קליפה בעי (ש"ך ס"ק מ'):

יד **וכ**"ז בבשר שלא שהא עדיין שיעור מליחה אבל אם שהא שיעור מליחה ונפל לציר או שנפל ציר עליו יש אוסרין אותו אעפ"י שלא כלה זמן פליטת צירו עדיין (רש"ל באו"ש) דס"ל דלא אמרינן בציר כבכ"פ אגב ציר דידי'. ומ"מ לצורך הפסד גדול יש להתיר גם בזה תוך יב"ש ע"י שיחזור וידיחנו בהעברה בעלמא ויחזור וימלחנו. ובתנאי שנפל לציר בכלי מנוקב ויש מקום לזוב ולא שהה שיעור כבישה ואז שרי בדיעבד. מיהו אם מלחו בלא הדחה אחר שנפל לציר שרי בדיעבד אבל לאחר יב"ש או שנפל לכלי שא"מ או ששהא שיעור כבישה כדי שירתיח על האש אסור אפי' בהפ"מ (ועי' בס' בעמ"ז):

ט"ו **וכ**"ז לא מיירי אלא בציר. אבל דם בעין שנפל על הבשר לא מבעי אם הוא תוך שיעור מליחה ונפל הדם עליו דודאי אסורה אפי' בהפ"מ וס"מ דהוי רותח מחמת מליחה. אלא

אפי' נפל על בשר שכבר שהה שיעור מליחה דכבר פסק כח המלח. נאסר הבשר כולו אפי' לצלי אא"כ יש ס' בבשר כנגד הדם שנפל עליו לבטלו. דלגבי דם בעין לא אמרינן איידי דטריד כו' ולא כבכ"פ. מיהו בהפ"מ וס"מ ג"כ יש להקל בנפל דם על בשר ששהא כבר שיעור מליחה דאז אינו חשוב כרותח כ"כ (ש"ך ס"ק מ"ד):

ט"ז **והא** דאסרינן אותו שנפל לציר אחר שפלט כל ציר דידי' או שהודח אחר מליחה. היינו דוקא מה שבתוך הציר. אבל מה שלמעלה מן הציר שרי דדם אינו מפעפע למעלה. ומ"מ קליפה בעי חוץ לציר (ש"ך ס"ק מ"ה) מיהו מה שבתוך הציר נאסר מיד ואין שיעור לדבר (רמ"א) והיינו במקום דלא מהני חזרת מליחה כגון ששהא שיעור מליחה ואין הפ"מ או לאחר יב"ש אף בהפ"מ:

יז **בשר** שנפל לתוך ציר שעל הקרקע תוך שיעור מליחה (דאלו לאחר שיעור מליחה אפי' בכ"מ אסור באין מקום לזוב) דינה כאלו היתה הציר בכלי ואותה שבתוך הציר אסור אבל מה שלמעלה ממנו מותר. כי מספקא לן אי קרקע הוי כלי מנוקב או לא לכן מחמירין מה שבתוך הציר. אבל לומר דהוי כפירש ממקום למקום לאסור גם מה שלמעלה מן הציר לא אסרינן מספיקא (ש"ך ס"ק מ"ז ועי' כרו"פ ס"ק כ"ו ובשפ"ד ס"ק מ"ז). אבל אם נפל בשר שלא נמלח כלל לתוך ציר זה שרי ע"י הדחה ומליחה (ועי' ש"ך). כתב בכרו"פ מקובל אני מגדולי בעלי הוראה מומחים זקנים שהיו בדור דדוקא רצפה של עפר כמו שישנה בכפרים וכדומה הוי ספק אבל רצפה של אבנים גמורים או לבנים שרופים. הם כלי חרס גמור ואין כאן מקום ספק והוי ככלי שא"מ ואם אין מקום לזוב יש לאסור. וכן נהגו כל בעלי הוראה בפראג (ועי' ח"ד סוס"י זה) ואם הוא מרוצף בנסרים כעין שלנו ויש סדקים בין נסר לנסר יש להקל כל שהוא לכבוד שבת וכדומה כל שהגביהו תיכף מן הקרקע (הגהת יד שאול ועי"ש):

יח **בשר** תפל שנגעה בחתיכה שנמלחה בכשא"מ ונאסרה דינה כאלו נגע בציר ומהני לה הדחה ומליחה. דדוקא בשר תוך שיעור מליחה שנפל לכשא"מ נאסר מיד מטעם מולח בכשא"מ ולא בשר תפל. ובתנאי שסלקוהו מיד. אבל אם נשתהא שם. המלח עושה פעולה שמבליע האיסור ואם שהא כשיעור כבישה אסור (ועי' בשפ"ד ס"ק מ"א):

יט **ספק** ציר ספק מים ונפל בשר לשם מותר דציר דרבנן וספקו להקל. ולא דמי לדלעיל סי' י"ז דהתם הוי חסרון חכמה ומש"ה ל"א ספק דרבנן להקל משא"כ כאן הספק אם יש כאן דם כלל (ועי' ש"ך ס"ק מ"ט ובשפ"ד שם). ציר מעורב עם מים אפי' מועטים לא חשיב עוד רותח ואם נפל בשר לשם אינו אוסרת (ב"י בשם האגור) ומיהו רוב מים בעינן

עכ"פ שמבטל כח הציר (שם ס"ק ג'). ואף דאין כפל רק מרובים משל ציר אינה אוסרת. ובאו"ה כתב דאם ספק אם היו המים רוב מותר והיינו ג"כ מטעם ספק דרבנן להקל:

כ **שומן** שלא נמלח שנתנוהו בכלי עם שתי חתיכות בשר שנמלחו ושהו שיעור מליחה והודחו כראוי והושם בכשא"מ ומלחום לקיום ועמד כך יב"ש. אין להתיר מטעם שדם שומן מעט מזעיר בורידין ועורקין ובודאי יש בבשר כ"פ ס' נגד דם השומן. שאין להוסיף סברא מנפשנו. אך ע"י הדחה ומליחה שנית יש להתיר ולסמוך על הפוסקים דל"י שע"י הדחה נסתמו נקבי הפליטה (פר"ח ומנ"י והיד"א הביאם):

כא **בשר** שנמלח ונפל למים שנתאדמו משריית הבשר קודם מליחה ואין ס' במים נגד הדם. יש להקל בדיעבד בין אם הוא תוך שיעור מליחה ע"י הדחה ומליחה שנית. בין אחר שיעור מליחה ואפי' בלא מליחה ג"כ יש להתיר. ומי שלבו נוקפו עכ"פ יתיר ע"י מליחה שנית. ואף שכאן י"ל שנסתמו נקבי הפליטה. מ"מ הרי הצ"צ חולק על דין זה וס"ל שע"י הדחה אין נסתמין נקבי הפליטה וכמשית"ל סי' כ"ו וראוי לסמוך עליו בדין זה. רק יזהר שימלחנו בפ"ע ולא עם שאר בשר (נו"ב ועי' פ"ת ס"ק ו' ועי"ל סי' ס"ט סל"ג):

כב **בשר** ששהא ג"י בלא מליחה ונפל לציר באין הפ"מ ודאי דאין לו היתר לצלי. ובהפ"מ צ"ע אם להתיר לצלי בכה"ג (פמ"ג סוס"י זה ודלא כבל"י ועי"ש עוד מענין בשר שלא הודח בראשונה שנפל לכ"ש שאין היס"ב דהבשר מותר שאין כ"ש מפליט והתבשיל צריך ס' באומד נגד דם שע"פ החתיכה. ואפי' כ"ר שהוסר מעל האש אפשר לכ"ע שרי וחולק ג"כ על הבל"י שמצריך שיהי' בתבשיל ס' נגד כל החתיכה אפי' בנפל לכ"ש שאין היס"ב ועי"ש בשפ"ד):

לג **וכל** הא דאמרינן לעיל בנפל לציר היינו בבשר. אבל בדקין וכרס וכדומה דין חדש יש בהו. דאם הסירו השומן מעליהן דאז אין מחזיקין בהם דם. אם נפלו לציר תוך שיעור מליחה יש לאסור אם לא בהפ"מ וצורך גדול דכיון דאין להם דם של עצמן אלא ציר א"כ לא אמרינן כבכ"פ אגב ציר דידי'. וכן אם הודחו תוך שיעור מליחה ונמלחו עם בשר אסורים דנסתמין נקבי הפליטה. דדוקא בשר תוך שיעור מליחה שהודח אין נסתמין דיש לו עוד דם משא"כ נקבי הציר ובכרס ודקין שאין להם דם (ועי' מש"ז ס"ק כ'):

כד **דיני** פליטת דם ופליטת ציר בקצרה. וחילוקי דיעות בין האחרונים. שיעור פליטת דם לכבוד שבת או אורחים חשובים. הוא שיעור מיל. וכ"ז שפולט דם אינו בולע דאגב דטריד לפלוט אינו בולע ואמרינן בי' ג"כ כבכ"פ לכ"ע. משא"כ בציר דעת הר"י דאורליינוש ואו"ה כלל י' דל"א טרוד ולא כבכ"פ. ודעת הט"ז דבציר אמרינן כבכ"ס ואגב דטריד ל"א. ולדעת הש"ך אגב דטריד נמי אמרינן כ"ז שפולטת ציר. ואיכא נ"מ טובא

בזה כמבואר כל דין במקומו. ודם שפלט ע"י מליחה או ע"י בישול הוי דרבנן. ומיהו דם הנפלט ע"י כבישה מעל"ע או ע"י חומץ כשיעור על האש הוי ד"ת ואף דלאו מבושל ממש הוא מ"מ מפליט ומבליע. וציר מבשר כשר הוי דרבנן וציר נבלה וטריפה הוי ד"ת. וציר דגים טמאים הוי דרבנן דזיעה בעלמא הוא ובשמנים הוי ד"ת (ועי"ל ס"ח ובס' ב"י בתק"ה):

כה **שיעור** פליטת ציר. י"א שהוא יב"ש (רשב"א וב"י בש"ע) וכל זמן שפולטת ציר אמרינן בי' כבכ"פ (בין לט"ז בין לש"ך) אלא דמ"מ צריך הפסד קצת כיון דאיכא מ"ד דלא אמרינן בפליטת ציר לא טרוד ולא כבכ"פ וכמש"ל סי' כ"ד. ונ"מ בין הט"ז והש"ך לענין אם הונח בשר שנמלח ולא שהא שיעור מליחה אצל בשר שנמלח ושהא אלא שלא הודח תוך יב"ש דלט"ז לא אמרינן טריד ובולע וצריך מליחה שנית וכבולעו כך פולטו ע"י מליחה. ולש"ך כיון דאמרינן בי' ערוד לא יבלע כלל ואין צריך מליחה שנית (ועי' ש"ך ס"ק ל"ב) (ועי' בס' ב"י שם):

כו **וי"א** שכל כ"ד שעות פולטת ציר (הוא דעת ש"ד ומהרא"י וס' התרומות ומרדכי). והרמ"א ז"ל הכריע ופסק דבאין הפ"מ אין להקל רק עד יב"ש רק הפסד קצת בעינן עכ"פ ובהפ"מ יש להקל עד כ"ד שעות. ולענין אם נסתמין נקבי הפליטה ע"י הדחה. דעת הת"ח והש"ך דאם הדיח תיכף אחר שיעור מליחה מיד נסתמין נקבי הפלטת ציר ואז כשנפל בין חתיכות מלוחות אין לו שום תקנה. וכן משמע דעת הר"ן שהביא דברי רבינו יונה דהודח נסתמין. אמנם הט"ז הביא ראי' מרבו של הרשב"א דהדחה אינה סותמת נקבי הפליטה כן הצ"צ בסי' ח' האריך להתיר דל"א דנסתמין נקבי הפליטה ע"י הדחה והסכים עמו הפר"ח. וכן מש"ז ס"ק ט"ז האריך בפלפולו וסיים וז"ל ולענין דינא כיון שהצ"צ סי' ח' ופר"ח ומ"ב בסי' נ"ג ומנ"י כלל ו' בשם ס' תמים דעים הקילו בזה. וכיון שכן בהפ"מ עכ"פ איכא צד להקל. וגם דעת הכו"פ שבמקום הפ"מ יש לסמוך אמקילין (ועי' בה"ט ס"ק ל"ה):

סימן עא

דין מליחת הראש והטלפים והמוח ובו ז' סעיפים ובש"ע ב' סעיפים

א (א) **הקרום** שעל המוח יש בו חוטין והמוח עצמו יש בו דם ואינו יוצא מידי דמו במליחת הראש שעצם הראש מקיפו ועומד לפניו ואין מקום לדם לזוב. לפיכך הבא למלוח הראש מצוה מן המובחר לחתוך אותו לשנים ומולחו יפה לצד פנים וחוזר ומולחו על השער דצריך למלוח מב' צדדים. ואף בדיעבד אסור באין הפ"מ אם לא מלח גם על השער. ואין השער מעכב ע"י המלח להפליט דם ועי' ש"ך ס"ק ב') ונוהגין לכתחלה

ליטול המוח מתוך הגלגלת קודם המליחה ולחתוך הגלגלת שתי וערב. ואם ניקב הקרום נגד נחירו מהני דשם אין העצם מקיפו והוי כמינקב העצם והקרום דשרי מדינא (ח"ד ועי' פ"ת ס"ק א'):

ב **ואם** נמלח הראש שלם בלא נקיבת העצם בין בעוף בין בבהמה. הקרום והמוח אסורים דהוי כנמלחו בכשא"מ שהרי עצם הגלגלת מקיפו. ושאר הראש מותר לפי שעצם הגלגלת מפסיק בין דם שבתוכו לבשר (ועי' ש"ך ס"ק ז' בשם ת"ח). וכ"ש אם נמלח עמו שאר בשר אפי' נמלח כבר ופלט כל דמו וצירו בענין דלא שייך בי' לומר כבכ"פ אפ"ה שרי מטעם שהעצם מפסיק. ויש אוסרים בפלט כל דמו (וע"ב מח"ד) ואין לאסור מפני שלא נמלח משני צדדים דכיון שהראש שלם הוי כחתיכה עבה (ועי' ט"ז וש"ך ועי' מש"ז ס"ק ג' מה שהקשה ע"ז ומ"ש לעיל סי' ס"ט ס"ק כ"ג):

ג **נוהגים** שלא לצלות שום ראש שלם ואפי' רוצה להניחו אבית השחיטה. דחיישינן שמא יתהפך לצדדין ואם צלאו שלם ולא הניחו אבהש"ח או אנחיריו. המוח והקרום אסור והשאר מותר בין שהטמינו בין שלא הטמינו. ולבשל בקדרה נוהגין לכתחלה ליטול המוח קודם המליחה מתוך הגולגולת ולחתוך הגלגלת ש"ו וכמשית"ל שאז מתחתך הקרום היטב. ויש מסירים הקרום. ובדיעבד שכבר מלחו אפי' לא בשלו עדיין ולא הסיר הקרום והמלח כיון שפתכו ש"ו סגי ומותר לבשל (ועי"ל סי' ס"ח):

ד **ואם** בישל הראש שלם הכל אסור אא"כ יש ס' בקדירה כנגד כל הראש. דכיון שאין בראש ס' נגד המוח והקרום א"כ הראש כולו נעשה נבלה לדידן הנוהגין כרמ"א באיסור דבוק ובעינן ס' נגד כל הראש ואפ"ה נשאר הראש באיסורו. ואם הראש מחובר לעוף כל העוף מצטרף לס' נגד המוח והקרום. וכן נוהגין באלו המדינות שלא למלוג שום דבר רק אחר מליחה. מיהו לכבוד שבת או אורחים מותר להניח בכ"ש אפי' היס"ב אפי' לכתחלה חתיכה מלאה קרח וכפור כדי למהר מליחתו. רק טוב ליזהר אם אפשר שלא להניחו רק במים שאין היס"ב וכמש"ל סי' ס"ט סי"א (ועי"ל סי' ס"ח פרטי דינים אלו):

ב (ה) **הטלפים** שעל רגלי הבהמות הוי ככלי שא"מ ואין הדם יוצא דרך הטלפים. וצריך לחתכן מעט למטה ויניח מקום החתך למטה וימלח. ואין השער מעכב וכמש"ל ס"א. ואם לא חתכן למטה נוהגין לאסור מה שבתוך הטלפים והשאר מותר (ועי"ל סי' ס"ח ובחכ"א) ומ"מ יש להם תקנה ע"י מליחה שנית לאחר שיסיר ראשן. ואם נתנן במים רותחים קודם שחזר להכשרן ע"י מליחה שנית נאסרו אא"כ יש ס' נגד הטלפיים (יד אפרים בשם ת"ח ועי"ש):

ג (ו) **עצם** הקולית ושאר עצמות שיש בהם מוח א"צ לנקוב העצם אלא מולח העצם ומועיל אף למוח שבתוכו ולא דמי לראש שיש חוטי דם מקרום והוי כדם כנוס בתוכו. ולכתחלה לא ימלח עצם כשאין עליו בשר עם שאר בשר רק ימלחנו לבדו. ואם בישלם בלא מליחה המוח אסור. ואם יש בקדירה סי' נגד המוח שבעצמות אף המוח עצמו מותר (ועי' בשפ"ד ס"ק ט') ובחכ"א הביא בשם המנ"י דעצם הקולית שנתבשל בלא מליחה יש להתיר אף בלא ס' ובשאר עצמות שיש בהם מוח בהפ"מ אפשר ג"כ דיש להתיר אף בלא ס' ועי"ש:

ז **עצם** שיש בו מוח שנמלח שלם בלא שבירה ונקב והודח כראוי ונמלח עם בשר אחר ובישלם יחד בקדירה וכיון שנתבשל עם הבשר ודאי יצא דם הבלוע בכדי קליפה של העצם ונבלע במוח ובכל הבשר. צריך שיהי' ס' בכל התבשיל כנגד הכ"ק של העצם. ולמ"ד דכ"מ שצריך קליפה ולא קלפוהו ובישלו כך מותר בדיעבד ה"נ מותר אפי' לא הי' ס'. ועוד א"ל דלהבליע הדם בדבר אחר העצם מעכבו (יד"א בשם מח"ב). אם עשתה אשה פשטידא מלאה מוח והניחתה במרחשת עם אחרים ונתנתה בתנור ושוב נזכרה שמוח בפשטידא והוציאה הקרום ולא מלחה אסור הכל שהפשטידא עצמה לא הי' ס' נגד המוח ואוסרת השאר (שם בשם הכנה"ג):

סימן עב

דין מליחת הלב והריאה ובו י"א סעיפים ובש"ע ד' סעיפים.

א (א) **הלב** מלבד הדם הנבלע בבשרו כשאר בשר. עוד יש בו דם בעין בחללו שמתקבץ שם בשעת השחיטה מחמת הגניחה. ולכן לא מהני לי' מליחה כדרכו אלא צריך לקורעו קודם מליחה ולהוציא דמו שבתוכו ואח"כ ימלחנו ובלא קריעה אסור אפי' לצלי. ובקריעה מותר אפי' לבשלו עם בשר. ויש מחמירין לבשלו אפי' לבדו רק צולין אותו ואח"כ מבשלים (רמ"א ועי' ט"ז בשם הד"מ ומהרש"ל). והזכרים אין נוהגין לאכל לב בין של עוף ובין של בהמה דקשה לשכחה (ועי' בה"ט ס"ק א'):

ב (ב) **מלחו** או צלאו ולא קרעו קורעו אחר מליחתו או אחר צלייתו ומותר דשאני לב דשיע ואינו בולע רק מעט והוי כדם פליטה דאמרינן בי' כבכ"פ. ולפי"ז אפי' נפל לדם בעין דעלמא מותר דאינו בולע רק מעט וכבכ"פ ואם נפל אחר שפלט כל דמו וצירו לציר אסור דעכ"פ בולע מעט ואחר שפלט כל דמו וצירו שוב א"א לומר כבולעו כך פולטו מ"ח ורנ"ש במ"ש). וי"א דשאני לב דשיע ואינו בולע כלל ולפי"ז אפי' נפל לציר אפי' אחר שפלט כל דמו וצירו מותר כיון דאינו בולע כלל. ולהנך ב' טעמים בשר שנמלח עם הלב אותו בשר אסור משום דדם הלב הוי דם בעין לגבי שאר בשר ובדם בעין ל"א

כבכ"פ (הוא דעת הר"ן). וי"א דדם שכלב מתייבש בתוכו ומה שזב ממנו היי דם פליטה. ולפי"ז בשר שנמלח עמו מותר דכבכ"פ. ובנפל לציר או דם בעין אסור כמו שאר בשר (מהרא"י בהגהת ש"ד) וכן עיקר לדינא. וכ"ז באיסור דם הא בשאר איסורין ודאי אף לב בולע (ועי' ש"ך ס"ק ג' ובשפ"ד שם):

ג **ומ"מ** צריך קליפה קצת במקום שהי' הלב דבוק במליחה ובנצלה צריך נטילת מקום סביב הלב. ואם אינו דבוק הלב אלא שנמלח עם בשר ואינו דבוק דעת הש"ך ס"ק י"א דמ"מ צריך קליפה וכן בצלי אפי' אינו דבוק צריך נטילה ושפ"ד שם כתב שאינו כן דעת המנ"י וס"ל דוקא דבוק בעינן וכ"ז בדיעבד אבל לכתחלה אין לעשות כן. דכיון דבעי קליפה במליחה ונטילת מקום בצלי' יש לחוש שמא ישכח ועוד שמא ישכח ויבשלנו (ועי' בשפ"ד ס"ק י') ואם נמלח הלב בלי הדחה קמייתא דעת השפ"ד ס"ק ד' שיש להתיר אפי' באין הפ"מ וכמש"ל בשמו סי' ס"ט סי"ז. וצ"ע לטעמא דיתרכך מ"ש לב משאר בשר:

ד **וכ"ז** במליחה וצי'. אבל אם בישלו בלא קריעה אעפ"י שנמלח תחלה דע"כ מלח העוף מבפנים ומבחוץ כדין א"כ ע"כ נמלח גם הלב עמו. אפ"ה אסור עד שיהא ס' כנגד כל הלב. ולא מטעם נ"נ לדידן דלזה מהני שיעתו דלגבי עצמו לא אמרינן נ"נ. אלא מטעם דלא ידעינן כמה דם יצא ממנו דבחלל נמי א"א לשער כמה הי'. ואפי' בדאיכא ס' הלב עצמו אסור דמתייבש הדם ונדבק בתוכו. אבל לא משום נ"נ. וגם יקליף מעט סביב הלב משום דנאסר כדי קליפה במליחה (ועי' ש"ך בשם הת"ח ועי' מש"ז ס"ק ד' ובחכ"א):

ה **ומ"מ** יש חילוק דאם אין הלב דבוק בחתיכה בשעת בישול אע"ג דאמרן דצריך ס' כנגד כל הלב מ"מ אם כבר נמלח הלב דאין בו דם של עצמו רק דם בעין שבחללו בהפ"מ יש לסמוך אמהרש"ל ופר"ח דס"ל דא"צ ס' נגד כל הלב אלא כנגד מה שבחללו. וא"כ סגי עכ"פ כשיש בין הכל בקדירה כמו שלשים ביצים שהם ערך ב' קווארט ורבע להמשערים שיעור חלה ג' קווארט או ג' קווארט ורבע להמשערים שיעור חלה ה' קווארט. ואז התבשיל מותר שאין לך עיף שיהא בדם שבחלל כזית. וכזית הוא שליש ביצה או חצי ביצה (ועי' באו"ח סי' תפ"ו ועי' כו"פ ומנ"י וחכ"א). אבל אם הי' הלב דבוק בחתיכה או בעוף. לדידן דנוהגים עפ"י רמ"א אותו החתיכה או העוף שהי' הלב דבוק בו נ"נ וצריך ס' נגד כל החתיכה והעוף ואפ"ה אותו החתיכה או העוף אסור (שם). ואם הי' העוף שלם אפי' אין בו הראש והרגלים. או במקום הפ"מ אפי' כשהיא בלא הכנפים ובלא הצואר רק שהגוף שלם. בידוע שיש בו ס' כנגד הלב וכמשית"ל ס"ח. ואז הכל מותר חוץ מן הלב. ומכ"ש אם היא עם הנתחים שקורין פאלקע רק שהופשט עורה יש להקל ולומר

שהי' ס'. ומ"מ אם הוא בפנינו ישער באומד יפה אם יש ס' נגד דם שבחללו (ועי' ט"ז וכו"פ ומנ"י והחכ"א הביאם):

ו **ודוקא** שהיא דבוקה בתולדתה. אבל אם אינה דבוקה אלא שמונחת כך בתוך העוף ואעפ"י שע"י הבישול נצטמק לאחד מן החתיכות שבעוף כאלו היתה דבוקה בו. לא חשבינן לי' לאיסור דבוק (ש"ך ס"ק י"ג ועי"ל סי' צ"ב סכ"ה). ודע דכל הדינים שכתבנו אין חילוק בין אם הי' הלב סגור גם מלמעלה אפ"ה מהני לי' קריעה אחר מליחתו או צלייתו או אפי' אינו סגור מלמעלה מ"מ צריך לקרעו. דמה שפתוח למעלה לא מקרי קרוע וכן אם נתבשל כך אסור (ש"ד), ואפי' בלב שליל הדין כן (רמב"ם) ונוהגין לכתחלה לחתוך ערלת הלב שהוא החוד ולחתוך גידין בפנים ואינו אלא חומרא וזהירות בעלמא (רקנ"ט ועי' ש"ך):

ז **עוף** שמלחוהו עם לבו והדיחוהו כראוי ואח"כ חזר ומלחוהו בכשא"מ ולבו בתוכו ונכבש בציר ואח"כ נמצא הלב בתוכו והעוף שלם. יש לאסור מה שבתוך הציר. שאין לומר מה שיצא יצא במליחה ראשונה דפשיטא דז"א. וגם אין לצרף מה שחוץ לציר לבטל כמשית"ל לקמן בסי' ק"ה. כיון דיש מקילין מה שחוץ לציר וא"כ אינו מפעפע למעלה כמ"ש הרא"ש ואינו מצטרף לבטל. אבל מה שחוץ לציר מותר ממ"נ דאם נאמר שמפעפע למעלה הרי יש ס' (שו"ת פ"י סי' ק' ועי' חכ"א):

ג (ח) **אין** עוף שלא יהי' בו ס' כנגד לבו ומותר אפי' אין בו הראש והרגלים התחתונים כדרך שנוהגין להסירן דהיינו עד הארכובה התחתונה. ומ"מ הלב עצמו אסור וכמשית"ל ס"ה (ח"ד) ואין לך בהמה שהיא ס' כנגד לבה (רמ"א). אווז שניטל ממנה גם הכנפים יש להקל כשיש עוד צד להקל דהיינו מה שאנו משערין ס' בכל החתיכה היכא שיש איסור דבוק שהוא עצמו חומרא. וגם אם הופשט עור האווז יש להקל. שהרי גם בתרנגולת אמרו כן ושם העור דבר מועט ממילא ה"ה נמי בעור האווז שהופשט (פר"ח). ודעת מהרש"ל אינו כן והט"ז מסכים עמו וכשיש עוד צד היתר יש להקל (ועי' בה"ט ס"ק י"א וע"ב בח"ד) וכ"ז כשאין העוף לפנינו אבל אם העוף לפנינו עם הלב ונוכל לשפוט למראה עינינו שהוא ס' כנגד הלב. אעפ"י שחסר מן העוף חלק גדול יש להכשירו (ומש"ה דקדק רמ"א בלשונו ואם אין שלם וליכא ס' כו' משמע שאינו מוכרח שאם אין העוף שלם דליכא ס' כי יוכל להיות שאין העוף שלם ואפ"ה יש בו ס' ועי' בה"ט שם). עוף שצלאו עם לב באנן שקורין בעקין ומקצתו ברוטב וכ"ש כולו חוץ לרוטב הכל מצטרף לס' ואין צריך אפי' נטילה (ח"ד ועי' פ"ת ס"ק א' מ"ש בשם תשו' נו"ב ובשם תשו' פמ"א ועי' בה"ט ס"ק י"א מ"ש בשם תשו' ש"י):

ט **עוף** שנתבשל או נצלה עם לבו והי' ס' כנגדו ואחר שנתבשל בעודו רותח שהיס"ב חתך ממנו קצת. נאסר השאר דהא ליכא ס' ודבר גוש דינו כך"ר (ח"ד וע"ב). וי"א דבהפסד קצת יש להקל (יד"א ועי"ש) ומכ"ש אם לפי אומד הדעת גם בחתיכה שהלב בו יש ס' נגד הדם שבחללו דיש להקל. דלהרבה פוסקים די בזה וכ"כ הפר"ח. ואף דנקטינן לחומרא מ"מ בהפסד קצת יש לסמוך עלייהו (שם ביד"א) ומ"מ צריך המורה ליזהר אפי' בנמצא הלב על הקערה או אפי' על הטעליר אצל העוף ואינו דבוק בו ויש בכל הקדירה ס'. לחקור לדעת אם עירו הקדירה בב"א לתוך הקערה או מתחלה שפכו המרק שאז יש להטריף. דמיד שהתחיל לשפוך המרק ולא נשאר ס' בקדירה נאסר (ועי"ל סי' ק"ה סעי' א' ב'). ומ"מ נראה לצדד להתיר הקערה שהי' בה הרוטב כיון שבתחלת העירוי הי' שם רוטב שוב הרוטב שבא אחריה שנאסרה אינו אוסרת את הקערה כיון שאין עירוי אוסר רק כדי קליפה וכאן שהרוטב שבקערה מפסקת ביניהם הוי כמו כ"ק. ואף שלפעמים ע"י קלוח העירוי הרוטב אשר שם מקודם מתפשט לצדדין מחמת הקילוח שלמעלה והקילוח נוגע בצדדין בשולי הקערה. וכה"ג אמרינן גבי עכבר שנמצא בשומן לקמן סי' ק"ד ס"ו. אפשר דשאני שומן שמחמת הקילוח החם ניתך ונימס מפניו שפיר י"ל שנוגע בעכבר ממש עי"ז. משא"כ כאן אפשר דאינו נוגע בשולי הקערה. וגם דאין להחמיר כולי האי בדם שמלחו ודם שבישלו דלא הוי אלא דרבנן (ועי' כ"ז ביד אפרים באורך):

י **עוף** שהי' סגור ולא ניטל ממנו הכבד ובנ"מ העוף מותר בבישול דלא הוי כנמלח מצד אחד כיון דלא חתך לשנים הוי כחתיכה עבה וכמשנת"ל סי' ס"ט ס"ק כ"ג כ"ד. והלב יקרענו וימלחנו דעדיין לא נמלח כלל והכבד יצלנו והבנ"מ ישליכם חוצה כיון די"א דאין מחזיקין דם בבנ"מ רק ציר ובציר לא אמרינן כבכ"פ אגב ציר דידי' וכמשנת"ל סי' ע' ס"ק כ"ג אלא בהפ"מ ובבני מעיים לא שייך בהו הפ"מ וצורך גדול דאוכליהון לאו בר אינש הוא. ועי"ל סי' ע"ה ס"ז (שפ"ד ס"ק כ' וחולק על הוראת הפר"ח בשם ר"ש הלוי ועי"ש):

ד (יא) **הריאה** אינה צריכה חיתוך ואם מלחוה ובישלו כך מותר. אלא דנהגו לקרעה ולפתוח הקנוקנות הגדולים שבה ומנהג יפה הוא. וכן ראוי לעשות ואפי' בדיעבד כ"ז שלא בישלו (ש"ך ס"ק כ' ועי"ל סי' ס"ט סכ"ג):

סימן עג

דין צליית הכבד ובו י"ד סעיפים ובש"ע ו' סעיפים

א (א) **הכבד** אעפ"י שהוא כולו דם התורה שרי' דכתיב על הארץ תשפכנו כמים דם הנשפך כמים אסרה תורה ולא דם הכבד שקרוש ועומד ומ"מ מה שפירש ממנו הוי

דם האברים שפירש ואסור (שפ"ד ס"ק ב' ועי"ש שהעלה דאף מה שפירש ממנו לרוב הפוסקים הוי דרבנן). ומפני שיש בו רבוי דם לפיכך לכתחלה אין לו תקנה לבשלו ע"י מליחה כשאר בשר אפי' רוצה לאסור הכלי שיבשל בתוכה. אלא קורעו שתי וערב ומניח חיתוכו למטה וצולהו עד שיהא ראוי לאכילה דהיינו כחצי צלייתו ואח"כ יכול לבשלו (ח"ד ועי"ל סי' ס"ט ס"ק פ"ה מ"ש הט"ז בשם הש"ד. וי"ל דהכא לא החמירו כ"כ משום דכבד כולו דם והתורה התירתו וגם אפשר דכולא חד שיעורא הוא דבחצי צלייתו יתייבש נמי מבחוץ נ"ל:

ב **לכתחלה** לא מהני נקיבת הסכין כשרוצה לבשלו אחר הצלי'. ובדיעבד שכבר צלאו ע"י שניקבו הרבה פעמים בסכין הוי כקריעת ש"ו ומותר. אבל אם ניטל המרה והגידין והקנוקנות ומעט בשר הכבד עמה גם לכתחלה מותר לצלותה ע"מ לבשלה. ודוקא בכבד של עוף אבל בכבד של בהמה בעינן דוקא קריעת ש"ו. וכ"ז בכבד שלימה אבל כשהיא חתוכה אין צריך כלום (ועי' ש"ך וח"ד והג"ה מהרב"ש) ואם לא נקבו ולא קרעו קודם צלוי' נוטל הסמפונות והקנוקנות לאחר צליי' ומבשלו (או"ה) וכשבא לבשלו אחר צליי' ידיחנו תחלה אחר צליי' קודם הבישול מפני מראות העין שלא יתאדם התבשיל. ומיהו אם לא הדיחו ובישלו כך מותר (רמ"א). ואנו נוהגין להדיח כל כבד אחר צלייתו משום דם הדבוק בו (רמ"א ס"ה ועי' ש"ך ס"ק י"ח). ודע דאפי' בכבד של אווזא לעוטה שהיא לפעמים מלובנת מ"מ יש בה ג"כ רבוי דם ולא מהני מליחה ופשוט הוא ואין שום היתר בכבד כ"א צלי' (לבוש):

ג **אם** נתבשלה אפי' לבדה בקדירה בלא צליי' ואפי' נמלח הכבד קודם בישולו. נוהגין לאסור הכל דמחמת שהוא מרובה בדמים אינו מועיל לו מליחה (רמ"א בשם סמ"ק). ואם כבר הורה המורה להתיר ע"י קריעת ש"ו ומליחה ונתבשל. לא מהדרינן עובדא ושרי הכל אפי' הבשר שנתבשל עמו. אבל בלא קריעת ש"ו אסור אפי' הכבד (ועי' ח"ד) והקערה שאכלו בה הכבד. אם עירו אותה עם רוטב לקערה. אז אם נפסק הקילוח כשרה הקערה ובלא נפסק הקילוח הקערה טריפה (וע"ב מח"ד). כבד שנפל לציר או לדם בעין או מלחו בכלי שא"מ דינו כשאר בשר (ח"ד ומנ"י). אם נצלה כבד שנמלח בלא הדחה קמייתא צ"ע למעשה (ועי' הג"ה מרב"פ). כבד שנכבש מעל"ע עי"ל סי' ס"ט ס"ק ח' דדינו כבשר ועי"ש ולקמן ס"ו:

ד **יש** נוהגין היתר לצלות כבד בקרקע התנור מאופה בשעה שבוער רחוק מהאש. ואין חוששין לא משום שנתבשל הכבד בדם הזב תחתיו ולא להכשיר התנור במקום זה. וטעמם לפי שהאש שואבו ואינו מניחו להבליעו ומכלהו ומייבשו. אבל היתר זה קלוש

מאד. דסברא דמכלהו ומייבשו אינו אלא בדבר מועט כטיפה. והכא עינינו רואות שפולט דם הרבה בב"א ובמקום א'. ולכן יש ליזהר בזה ושלא לצלות אלא ע"ג גחלים לוחשות (ועי' פ"ת ס"ק א' בשם תשו' הר הכרמל ומ"ש בשם הצל"ח):

ה **כבד** שצלאוהו ע"ג גחלים על הכירה ונגע בשעת הצלייי' בקצה אחד בקדירה כלי חרס של תבשיל רותח העומדת שם אצל האש ואין ס' בקדירה נגד הכבד. יש לאסור הקדירה והתבשיל שבתוכה. דדם הנבלע דרך הקדירה במאכל אין כח להאש לשואבו. אך אם היתה הקדירה ריקנית יש לומר אפי' בשל חרס שרי אם היא עומדת אצל האש ולא סילקוה מיד אחר נגיעת הכבד בה דאמרינן כבכ"פ (ועי' פ"ת ס"ק ג' בשם תשו' הר הכרמל כמה טעמים לזה. ונ"מ בין הטעמים שלו לענין אם הקדירה היתה כלי מתכות. וכן אם היתה הקדירה צוננת. וגם יש חילוק בין אם מיד שנתנו הכבד על האש נגע בקדירה לאם נגע אח"כ. וצ"ע בגוף התשו'. והיד אפרים כתב דאפי' בכלי מתכות ריקנית צריך ליבון דוקא ועי"ש). אין לצלות כבד על נייר ואף דיעבד יש אוסרים (ועי' פ"ת ס"ק א' בשם תשו' מאהבה ובשם נו"ב וב"א שער או"ה שחולקים על הט"ז סי' ס"ה שהתיר בזה ועי' שפ"ד שם ס"ק כ"ה):

ו **כבד** ששהא ג"י מעל"ע בלא מליחה. אין להחמיר מלבשלו אחר צלייתו דדין בשר ששהא ג"י בלא מליחה אינו אלא רק חומרת הגאונים. (כו"פ ובמנ"י כלל ד' כתב בשם הצ"צ דאסור. ועי"ל סי' ס"ט ס"ק מ"ח וס"ק נ"ח ועי' שו"ת שער אפרים סי' פ"ח:

ב (ז) **אם** חלטו בחומץ או ברותחין וניקב והוציא מזרקי הדם שבתוכו. מן הדין מותר לבשלו אלא שהגאונים אסרו לעשות כן. ובדיעבד מותר אפי' אם נתבשל אחר החליטה עם בשר מותר הבשר (ש"ך) והרב בת"ח פסק דאף בדיעבד לא מהני חליטה ותמה על הרב רמ"א שלא הגיה בש"ע כלום (וע' ח"ד):

ג (ח) **לצלי** לבדו אין צריך שום חתיכה כלל וכן נוהגין אפי' לכתחלה (רמ"א). ולצלותו עם בשר אסור לכתחלה אפי' בשפודים שלנו שמונחים באורך. דלפעמים מגביהים צד א' ויהי' הכבד למעלה ויזוב דם הכבד על הבשר. ואם נמלח הכבד תחלה שיעור מליחה מותר לצלותו עם בשר אפי' כבד למעלה. דכבר נתמעט דמו ע"י מליחה והוי כבשר ע"ג בשר דשרי מטעם משרק שריק בצלייי' וכ"ש כשהכבד למטה (כ"ה דעת הש"ך ולט"ז דוקא כבד למעלה). ולענין הלכה מנהג העולם שלא לצלות הכבד עם בשר כלל (בל"י בשם הכנה"ג) לא תותי בשרא ולא עילוי בשרא לא בנמלח ולא בלא נמלח (וע' בשפ"ד סקי"ד):

ה (ט) **ונהגו** שלא למלוח כבד כלל אפי' לבדו משום הכירא שלא יבא לבשלו עם בשר. ועוד משום דהאש חוזר ומבליע הדם. ולפי טעם זה אם מלחו ידיחנו קודם הצליי' (ועט"ז וח"ד) ואין לשנות. אלא ימלחנו כשהוא תחוב בשפוד או כשהוא מונח על האש לצלותו (רמ"א). ומיהו בדיעבד אם איתא שמלח כבד בין שמלחו לבדו או עם בשר אפי' ע"ג בשרא הכל מותר משום דכבכ"פ. והיינו לצלי' אח"כ ולא לבישול אחר מליחה. (וע"ל ס"ז):

י **כבד** שנמלח ושהא במלחו שיעור מליחה. ואח"כ מלחו מחדש פעם ב' והניחו אצל בשר שנמלח והודח. יש להסתפק אי אמרינן דכבד לעולם פולטת דם וכיון דהבשר הודח נסתמין נקבי הפליטה ואוסר הבשר. או דילמא כיון דלר"ת לאחר שיעור מליחה הוי כבד כשאר בשר. ובהודח דנסתמין הוא פלוגתא וכמשנת"ל סוס"י ע' אפשר שיש להקל וצ"ע למעשה. ומיהו אם לא מלחו מחדש יש להקל אף באין הפ"מ (שפ"ד סקט"ו וע' ח"ד שאוסר אפי' דיעבד תותי כבדא). כבד שנמלח עם דקין ובנ"מ דהוי תרתי לריעותא חדא דכבד מרובה בדמים ותו דאין מחזיקין דם בבנ"מ. יש לחוש ולאסור הבנ"מ. והפ"מ לא שייך בהם כמש"ל סי' ע"ב סי' י' (וע' פ"ת סק"ה ב' הרדב"ז):

י (יא) **נמצא** כבד בעוף לאחר מליחה. אם הוא דבוק בעוף צריך לקלוף מעט סביב הכבד ומותר. ואם אינו דבוק בעוף אין צריך אפי' קליפה דכבד קיל מלב (ועש"ך סקי"ז) אבל נמצא כבד בעוף צלי. העוף מותר וצריך קליפה אפי' אינו דבוק בעוף. וקליפה זו בין במליחה בין בצליי' אינו אלא חומרא בעלמא (רמ"א) ומש"ה אם לא קלפוהו ובישלו כך א"צ אפי' קליפה אחר הבישול (ח"ד וש"ך ס"ק כ"א) וכ"ז במליחה ובצלי' אבל נמצא כבד בעוף מבושל צריך ס' כנגד הכבד ואם אין ס' הכל אסור. ואין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד כשהיא שלמה אפי' כשהעוף ג"כ שלמה (רמ"א בשם מרדכי והאריך). ולכן אם הכבד שלמה ודבוקה בעוף נעשה העוף נבלה וצריכה ס' משאר דברים שבקדירה נגד כל העוף. וה"ה אם דבוק חתיכת כבד בחתיכת העוף ואין ס' כנגדו בעינן ס' נגד כל החתיכה. אבל אם חתיכת כבד קטן רק כמו הלב של אותו העוף מסתמא יש ס' (מנ"י והשפ"ד הניח ד"ז בצ"ע וע"ש). ואפי' איכא ס' מ"מ העוף או החתיכה אסורה ואפי' נמלחה תחלה (ועש"ך ס"ק כ"ג). ואם אין הכבד דבוק בעוף מצטרף כל מה שבקדירה לבטל הכבד ואם יש ס' בכל הכל מותר לבד הכבד דאסור (ועט"ז סק"ד בשם רש"ל דאם נתבשל הכבד לבדו ואיכא במים ס' דיש להתיר גם הכבד (וע' בחכ"א ובסו' ב"י בתק"ה):

יב **אם** בישלו הרבה קדרות עם תרנגולים ובשר הרבה ומצאו תוך תרנגולת אחת הכבד והלב מחוברים. וידעו באיזו קדרה בישלו זאת התרנגולת אך לא הכירו שאר התרנגולים

והבשר שנתבשל עם התרנגולת זאת. אם בצירוף יחד כל הבשר ותרנגולים יש ס' נגד זאת התרנגולת. פשיטא דהכל מותר במקום הפסד. דכל מה שנכנס בספק מצטרף לבטל כדלקמן סי' קי"א ס"ז. אלא אפי' ליכא ס' נגד התרנגולת שהלב והכבד דבוק בו. נמי אין לאסור רק אותו תרנגולת במקום הפ"מ וס"מ. דהא דאמרינן חנ"נ בשאר איסורים אינו אלא מדרבנן. גם איסור דם הכבד והלב שבישלו הוא רק מדרבנן. גם נתבטל חד בתרי בקדרות. מש"ה אין להחמיר בזה (תשו' שבו"י ופ"ת הביאום וצ"ע בזה). והיכא שסילקו זאת התרנגולת מהקדירה קודם שנודעה או שנצטנן הקדירה קודם שנודע ודאי יש לסמוך ולהקל (פ"ת סק"ו וע"ל סי' צ"ט בפ"ת סק"ו מ"ש בשם מאוה"ג רעק"א ובמ"ש שם סי"ז):

יג **עוף** שמלאוהו בביצים ואפי' ביצים עם בשר ונמצא בו לב או כבד. אעפ"י שנצלה העוף דינו כמבושל ואז אם הלב והכבד דבוק בעוף צריך שיהי' בעוף גופא ס' כנגד הלב או הכבד בלא המילוי והיינו כשאין הכבד שלמה דאל"כ הא אמרן לעיל סי"א דאין לך עוף שהוא ס' נגד הכבד והטעם דכיון שהוא דבוק בעוף בתולדה ממהר לבלוע בעוף ולכן צריך שיהי' ס' בעוף בלא המילוי. ואם אינו דבוק בעוף אף המילוי מצטרף להעוף להיות ס' כנגד הלב או הכבד (כן הוא דעת הט"ז והש"ך):

יד **וי"א** דאפי' אינו דבוק בעוף כל שהמילוי בין עור לבשר בעינן מהעוף לחוד ס' כנגד הלב בלא המילוי וכל שהמלוי בתוך החלל המילוי נ"נ וצריך ס' נגד כל המלוי כן הוא דעת רש"ל ומחמיר בתרתי במילוי בין עור לבשר אף שאינו דבוק צריך ס' מהעוף לחוד וכ"ש בדבוק. וכשהמילוי בתוך החלל אף שיש ס' בעוף אפ"ה בעינן ס' נגד כל המילוי דהמילוי נ"נ כי הוא איסור דבוק שהלב נחבא בין הביצים הנקרשים. ואנן נקטינן כדעת הט"ז והש"ך. ומי שלבו נוקפו להחמיר יחמיר דוקא במילוי ביצים תוך החלל לאסור המילוי לחוד אף בדאיכא ס' אבל לא העוף (ט"ז סוס"י ע"ב). וכ"ז אם מלאוהו בביצים או אפי' בביצים עם בשר. אבל אם מלאוהו בבשר לחוד ואין שם ביצים הנקרשים ונצלה כך דינו כצלי וכבר נתבאר לעיל סי"א (רמ"א), ודע דכל החילוקים שנתבארו לענין צלי. היינו על האש או על השפוד. אבל באגנים שיש בה מעט מים דיני כמבושל. ועמש"ל סי' ע"ב ובמש"ז סק"ט ובפ"ת שם סק"א ובס' ב"י:

סימן עד

הטחול דינו כשאר בשר ובו ב' סעיפים ובש"ע סעיף א'.

א (א) **הטחול** אעפ"י שיש בו מראה אדמימות ונראה כריבוי דם. מ"מ דינו כשאר בשר הן לענין מליחה הן לענין בישול ואפי' עם שאר בשר. ולענין ניקור נתבאר לעיל בהלכות

ניקור סי' ס"ד. ואם נמלח או נצלה או נתבשל בלא ניקור. י"א דבסתם אית בי' ס' (ת"ח וכו"פ) ויש אוסרים אא"כ יודע בודאי שיש בו ס' (ט"ז ופר"ח וח"ד). ובהפ"מ בנתבשל יש לצרף גם הרוטב ולא אמרינן דהוי איסור דבוק (שם בכו"פ). ואם נמלח עם בשר והוא הפ"מ המקיל להתיר הבשר לא הפסיד אבל הטחול אסור (בל"י ורש"ל וע' ח"ד וחכ"א וע"ל סי' ס"ד בדיני ניקור סט"ז):

ב **וכן** הדין בכליות או בביצי זכר אעפ"י שיש בהם ריבוי דם דינם כשאר בשר. ומותר למלוח כל אלו עם שאר בשר ובלבד שיסירו הקרומים והחלב מהם קודם מליחה ומותר לבשלם כדין שאר בשר (ב"י ועש"ך). וע' בשפ"ד סק"ה דבטחול יש בו חלב איסור תורה ויש בו חלב מדרבנן. ובכולי' יש בו ב' קרומים העליון אסור מה"ת והתחתון מדרבנן וע"ל סי' ס"ד וס"ה מדיני ניקור. ויש שנהגו לכתחלה שלא לבשל הכליות וביצי זכר בקדירה אפי' לאחר שנקרו ומלחו אותם משום דאית בהו רבוי דם ובדיעבד אין לחוש (רמ"א בשם האגור). ואם עברו ל' יום אפי' בדיעבד אסור בלא ניקור (שפ"ד סק"ג). אבל הב"י כתב במדינות אלו אין נוהגין כן אלא מבשלין אחר מליחה וכ"כ הבל"י וע' שפ"ד ס"ק ב':

סימן עה

דין מליחת המעיים ובו י"א סעיפים ובש"ע ג' סעיפים.

א (א) **הקיבה** והדקין הסובבים את הכנתא (הוא השומן) והכרס והכרכשתא (הוא המעי הדבוק בפי הטבעת) בלא שומן שעליהם אינם מוחזקים שיהי' בהם דם. ואפ"ה לכתחלה צריך למלחם בכלי מנוקב וכדין מליחת שאר בשר. דא"א לנקר אותם שלא ישאר בהם שומן מעט והשומן מוחזק בדם כדלקמן. ומ"מ בדיעבד אם מלחם בכשא"מ או שבישלם בקדירה בלא מליחה מותר. בד"א שמלחם בכשא"מ או בישלם בשוגג אבל אם מלחם בכשא"מ או בישלם במזיד בלא מליחה יש לאסור דהר"ן כתב דמעט דם יש בהם והוי כמבטל איסור במזיד (פמ"א וח"ד). ואם ראינו שהם אדומים בידוע שיש בהם דם ודינם כשאר בשר לכל דבר ואז אם נמלחו בכשא"מ או שלא נמלחו כלל ונתבשלו אסור אפי' בשוגג (ש"ך וע"ל סי' צ' סק"ט י'):

ב **הדרא** דכנתא שנמלח בלא ניקור כלל שצריכים אנו לשער בס' אין צריך לשער רק נגד ריש מעי' באמתא שהחלב בו מרובה. הדרא דכנתא שמלחו אותו ושכחו מעט חלב. גם החלב מצטרף לבטל בס' כמו שמצטרפים עצמות בסי' צ"ט (פ"ת סי' ס"ד סק"ו):

ג **הכרס** ובית הכוסות וקורקבן בעוף במקום כרס בבהמה הוא והרי הם כשאר בשר דמחזיקין בהם דם ואפי' בדיעבד אסור אם נתבשלו בלא מליחה (רמ"א בשם מרדכי ור"ן ואו"ה). ומ"מ אם הודח הכרס תוך שיעור מליחה והונח אצל בשר במליחתו יש לאסור

דלדעת הב"י בש"ע אין בו דם אלא ציר וכשהודח נסתמין נקבי הפליטה מצירו ואסור אפי' בהפ"מ (ח"ד ופמ"א וע' פ"ת סק"א מ"ש בשם הרדב"ז):

ד **הכנתא** עצמה מוחזקת בדם ודינה כשאר בשר וכן קורקבן וכמ"ש לעיל (ט"ז ש"ך) ואפי' בספק אם נמלחו יש לאסור (פמ"א ומח"ב וע' יד"א). וקורקבן שנמלח עם הפרש אשר בתוכו שלא השליכו אותו ובישלו יש אוסרים עד שיהי' ס' נגד הפרש. שהפרש בלע בשעת מליחה כיון שאין דבר לפלוט ודינו כמו בשר שנמלח כבר והודח לאחר כ"ד שעות שמלחו עם בשר שנאסר (מנ"י כלל ט' ועמש"ל סי' ס"ט סכ"ד). והחכ"א מתיר מטעם דכיון שנבלע בפרש ה"ז שלא כדרך הנאתן. אבל אם נמלח עם הזפק ששם עדיין אינו מעוכל מסתברא כדברי המנ"י דאוסר. אך אם עדיין לא נתבשל פשיטא דא"צ כלום אלא זורק הזפק ועומד במקום קליפה. וה"ה בקורקבן שלא נתבשל עדיין זורק הפרש וקרום הפנימי עומד במקום קליפה לדעת מנ"י כנ"ל. ואם נתבשל כך מ"מ א"צ ס' רק כנגד קליפת המאכל שהי' בזפק או בקורקבן נגד קרום הפנימי דבזה יש לסמוך על הסוברים דלעולם מליחה אינה אוסרת יותר מכדי קליפה. וכל הקדירה מצטרפת לס' נגד הקליפה (וע"ל סי' ס"ד לענין הקרומים וע' פ"ת כאן סק"ד וע"ל סי' ע"ז בבה"ט סק"ו):

ה **והא** דאמרינן דבנ"מ מוחזקין בדם היינו מצד חוץ מטעם ששם מוחזק במעט דם מצד השומן. ואף שאין עליו שומן לא פלוג משום דא"א לנקר כל השומן (ט"ז סק"ב ב' או"ה). אבל מצד פנים דהיינו מצד המאכל ד"ה דאין מוחזק בהם דם. ולפיכך כשמולחין החלחולת ושאר דקין אין מולחין אותם מצד פנימי אלא מצד החיצון ששם השומן דבוק. ואף שהשומן אינו נמלח מצד השני אין לחוש כיון שאין בשומן דם כ"כ וגם אית בי' חיטי חיטי סגי בהכי ואין צריך לגררו מעל החלחולית והדקין כדי למולחו מב' צדדין. אבל שאר שומן אפי' של עופות דינו כשאר בשר ומולחו מב' צדדיו. גם מותר למלחן עם בשר אפי' לכתחלה (רמ"א וע' ח"ד ושפ"ד סק"ז):

ו **ואם** מלח חלחולת או דקין מצד פנים ולא מצד חוץ הוי כאלו לא נמלחו כלל. ואם נתבשלה כך אם ידוע שהי' בו שומן צריך ס' נגד השומן והגידין שבה. ואז אפי' השומן מותר מטעם דאינו מוחזק כ"כ בדם ומה"ט לא אמרינן בי' איסור דבוק ולא מצריכין ס' נגד כל הדקין (שפ"ד סק"ז). אבל אם א"י בודאי שיש בו שומן רק מפני שא"א לנקרו מן השומן מותר בדיעבד ש"ך וח"ד ועחכ"א). ואם לא נתבשלה עדיין י"א שידיחנו ויחזור וימלחנו מבחוץ ומותרת (רמ"א) ולא חיישינן שיבלע צד הפנימי מצד החיצון כיון שאינו מוחזק כ"כ בדם. ואפי' אחר מעל"ע ואפי' הודח דקי"ל דנסתמין נקבי הפליטה שרי למלוח צד הב' מטעם הנ"ל ואמרינן בכה"ג משרק שריק במליחה (וע' ט"ז). וי"א דלא

מהני מליחה שנית. מטעם דכיון שאין דם בבנ"מ גרע שאין דם שבשומן נגרר אחר המלח ונבלע בבנ"מ משא"כ בשאר בשר. ובהפ"מ וס"מ ג"כ יש להתיר ע"י מליחה שנית וכן ראוי לפסוק (וע' מש"ז וט"ז וש"ך בנקה"כ):

ז **חלחולת** שנהפכה לעבר המאכל ומלאוהו בקמח ושאר דברים בלי מליחה ומלגו במים רותחים ע"י עירוי. יש להתיר ולומר שכיון שעירוי מבשל כ"ק. ואין מחזיקין דם בבנ"מ מצד פנים הוא לד"ה והם כ"ק ואינו מזיק לצד החיצון וימלח מצד השומן. וכ"ה דעת השפ"ד סקי"ג ע"ש הטעם. אמנם צריך לגרר השומן ולמולחו בפ"ע כדי שלא יבלע הצד שנתבשל מהשומן. דבשלמא כשלא נתבשל דאעפ"י שאין לו דם כלל מצד פנים מ"מ יש לו ציר וכיון שפולטת ציר אינו בולע מהמעט דם שבשומן. משא"כ כשנתבשל לא שייך לומר כן דכיון שנתבשל אין לו ציר (וע"ש ובס' ב"י בתק"ה):

ח **בני** מעיים בלא שומן שעליהם אעפ"י שאין מחזיקין בהם דם מ"מ מותר אפי' לכתחלה למלחם עם בשר (רש"ל וח"ד) מטעם דמשרק שריק. ואף דלא קי"ל כר"ת מ"מ דקין דקשין קרמייהו וחלקים לא בלעי מבשר. ותו דאף שאין להם דם יש להם ציר וכיון דטרודין לפלוט ציר לא בלעי (ועט"ז). ויש אוסרים למלחם עם בשר לכתחלה ובדיעבד מותר (רמ"א) והמנהג כסברא הראשונה (רש"ל וח"ד). וטוב למלחם עילוי בשרא כנ"ל. בנ"מ שלא שהו במלחן שיעור מליחה ונפלו לציר או שלא נמלחו כלל והונח לצל בשר תוך שיעור מליחה. יש לאסור דכבכ"פ בציר לא אמרינן אלא בהפ"מ ובבנ"מ לא שייך הפ"מ וכמש"ל סי' ע"ב סי"ב ומש"ז סק"ו ובח"ד:

ט **ביצים** הנמצאים בעופות לאחר שחיטה. אם לא נגמר החלבון שלהם רק החלמון לבד. צריכים שרייי כשאר בשר ומליחה כשאר בשר. ומ"מ אסור למלחן עם בשר. ונוהגין למלוח אפי' נגמר הקליפה הקשה שעליו אך יזהר שלא למלחן עם בשר. ואם מלחן עם בשר הביצה אסורה דבולע דם מהבשר אף דרך הקליפה. דקליפת הביצה מנוקבת היא. והבשר מותר במליחה (ט"ז בשם רש"ל וכן הסכים הש"ך). ואם נתבשלה אוסרת שאר דברים עד ס' כנגדה. מיהו בהפ"מ כשהקליפה קשה יש להקל דהקליפה מפסקת ומשליך הקליפה ודיו (ח"ד ומש"ז סק"ה וכרו"פ). וכ"ז אם נמצא בעוף לאחר שחיטה אבל ביצה שנולדה כדרכה אף שהקליפה רכה אין צריך למלחה אפי' מצד המנהג. דאם איתא דאיכא למיחש משום דם תתסר לגמרי משום אבמ"ה (ע' ס"ת סק"ג וע' יד אפרים):

י **שומן** הכנתא שעל הדקין (והוא הכבד לבן הנזכר לעיל סי' ס"ח בהל' ניקור. דאלו בשומן אהדרי גופי' אין שם חוטין) מלאים חוטין דקין מלאים דם. ולפיכך יש אוסרים אותה אפי' ע"י חתיכה ומליחה ועכשיו נוהגין היתר. ואותן חוטין של דם כשאדם בקי

בהם מותחן ונפשלים היטיב עד שלא ישאר א' בהם קודם מליחה ומותרים כשאר בשר. ואם לא נטלן ומלחם כך יקלפנו וידיחנו ויחזור וימלחנו ואם כבר בישלם צריך ס' נגד כל הקרום (וע"ל סי' ס"ה סוס"י א' ברמ"א):

יא **שומן** הכנתא ששהא ג"י בלא הדחה ומליחה. י"א דמותר למלחן כיון דאינו אלא חומרת הגאונים (כו"פ ב' שבו"י) וחולק עליו הכו"פ וכן בתשו' נו"ב חולק עליו ואפי' בכנתא של עופות אוסר הכל ובהפ"מ צ"ע. ובח"ד כתב דבכל שומן יש תקנה למלוח ואח"כ יבשל במים שיהי' ס' במים **גימל** נגד השומן. כיון דדין בשר ששהא ג"י בל"מ אינו אלא חומרת הגאונים ואין כאן רק ספק שמא לא יצא דמו ע"י מליחה. ובמקום שאין איסור ברור אין כאן משום מבטל איסור לכתחלה לכן ישפוך המים שבישל בהם והשומן מותר דבהפ"מ קי"ל כדעת המחבר בש"ע סי' ס"ט סי"א דאפי' בנתבשל בלא מליחה אם יש ס' אפי' אותה חתיכה מותרת (וע"ל סי' ס"ט סנ"ו מ"ש בשם תשו' מאוה"ג רעק"א וע' יד"א והמסקנא דאין להקל כ"א בהפ"מ ולהתיר התערובות. ועכ"פ הסומך להתיר הכלים אחר שהיית מעל"ע לא הפסיד וע"ש):

סימן עו

דין בשר לצלי ובו י' סעיפים ובש"ע ו' סעיפים.

א (א) **הצלי** י"א שאין צריך מליחה לפי שהאש שואב הדם שבו מעצמו. ואפי' הדחה משום דם בעין שעליו א"צ לכתחלה לפי שהכל האש שואבו. ואפי' לא נצלה יפה מותר ולא חיישינן שמא פירש ממקום למקום. שכל מה שבא עליו כח האש מוציאו לחוץ ומה שנשאר בתוכו הוי דם האברים שלא פירש (ח"ד ועש"ך סק"ב). אבל אם דם אחר נטף על הצלי אפי' אותו דם הוא צונן לא אמרינן שהאש שואבו ואוסר ממנו כדי נטילה. ולדידן אוסר עד ס' דלגבי דם בעין ל"א כבכ"פ ולא איידי כו' (וע' ח"ד). לאפוקי דם הנפלט ע"י מליחה או צליי' לא מיקרי דם בעין ואמרינן בי' משרק שריק. וע' בשפ"ד סק"ט שכתב לדעת הש"ך דאף דלדידן דם שע"פ הבשר ודם בעין אחת היא. מ"מ חלוקים הם לענין כמה דברים א) דם בעין ממש לא מהני הפ"מ ובדם שע"פ הבשר בהפ"מ מתירין. ב) דם בעין שנפל על צלי אצל האש אוסר עד ס'. ובשר שלא הודח הדחה קמייתא דאסור מטעם דם שע"פ הבשר עכ"פ דיעבד שרי דנורא משאב שאיב. ג) דם בעין שנפל על בשר מלוח תוך שיעור מליחה אפי' לא שהא רק משהו אסור לצלי. ודם שע"פ הבשר אם לא שהא שיעור מליחה עכ"פ לצלי מותר. וע"ש באורך:

ב **וי"א** דצלי בעי הדחה תחלה משום דם בעין שעליו וצריך ג"כ קצת מליחה תחלה (רמ"א בשם רש"י ורמב"ן). והמנהג להדיחו תחלה וגם למלחו קצת כאשר נתחב בשפוד

וצולהו מיד קודם שיתמלא המלח מדם ושארי דברים (שם בשם הגהת ש"ד). מיהו אם לא הדיחו ולא מלחו כלל או מלחו בלא הדחה תחלה ונצלה כך מותר. והוא שלא שהה כך במליחתו בלא הדחה שיעור מליחה דאז לא נבלע הרבה ויוצא ע"י צלייי' (ש"ך דלא כט"ז). אבל אם שהא כ"כ קודם שצלאו אסור עד שידיחנו אח"כ ג"פ כדין דמיחשב ע"י מלח לדם בעין (כרו"פ). וכתב מהרש"ל מה שנהגו הנשים להדיח אחר שנצלה קצת קודם שנגמר כל צרכו ושוב חוזרין וצולין אותו. לאו משום איסור נהגו כן אלא משום שלא יתקלקל טעם הצלי אחר הדחתו אבל אין לצלות אחר הדחתו בשפוד זה דהשפוד הוא טריפה ונותן טעם בבשר. אלא יצלה על שפוד אחר או בלא שפוד. וכן נוהגין (בה"ט סק"ז):

ג **ואין** חילוק בכ"ז בין בשר בין אוזות ושאר עופות החלולים שאעפ"י שהדם בהן פירש מדופן לדופן מ"מ אמרינן כבכ"פ (רמ"א). גם אין חילוק אם רוצה לאכלו כך צלי או רוצה לבשלו אח"כ. רק שיצלנו תחלה כדי שיהי' ראוי לאכילה דהיינו חצי צלייתו ואז מותר אפי' לבשלו אח"כ. דבחצי צלייתו כבר נפלט כל דמו. וקודם לזה אסור לאכלו אפי' כך צלי (ש"ך בשם או"ה). ודעת הפר"מ דמותר לאכלו כך צלוי אף קודם חצי צלייתו וכ"כ הש"ך סק"א בשם הרא"ש וע"ש (וע"ל סוס"י ס"ט בבה"ט סקע"ד ובמש"ל ספ"ה). בד"א שלא היו מלואים בביצים עם בשמים או בשאר בשר עם ביצים. דאם הם מלואים דינם כבישול וצריכין מליחה תחלה כמו לקדרה (וע' בה"ט סק"ט ב' הרב משעברשין וע' בסי' שאח"ז):

ב (ד) **רצה** למלוח צלי ולאכלו בלא הדחה שאחר מליחה עושה ואין לחוש לדם שעל המלח. וה"מ כשמולחו וצולהו מיד אבל אם שהא במלחו המלח בולע ונאסר לפיכך מדיחו יפה קודם צלי' ואם לא הדיחו נכשר ע"י הדחה לאחר צלייי' (ש"ך):

ה **י"א** דכל צלי צריך הדחה אחר צלייתו משום דם הדבוק בה. וכן נוהגין לכתחלה. מיהו אם לא הדיחו ואפי' בישלו כך מותר ואפי' נמלח תחלה קודם צלייתו ולא הודח אחר מליחה שרי ולא חיישינן לדם ומלח שעליו. דנורא משאב שאיב (רמ"א בשם או"ה ועש"ך ומש"ז סק"ה ובה"ט סקי"ב):

ג (ו) **לא** ניקב הורידין בעוף בשעת שחיטה אסור לאכלו ואפי' צלי עד שינתחנו אבר אבר ויצלה. רצה לאכלו בשר חי אסור עד שיחתוך וימלח דדם שבורידין כנוס הוא ולא מיקרי דם האברים שלא פירש ואסור. ואם ניקר הבשר מחוטי דם אוכל אפי' בלא מליחה חי או צלי ואפי' כולו כאחד. ואפי' לקדירה מותר ע"י מליחה כיון שנקרו מחוטי דם.

ויש שהחמירו שלא לאכלו כולו כאחד אפי' בצלי אלא לאחר חתיכות הורידין ורוב שני הסימנים דס"ל דלא מהני ניקור (וע"ל סי' כ"ב וסי' ס"ה באורך):

ד (ז) **יש** מי שאוסר לחתוך בסכין צלי שאצל האש שלא נמלח כ"ז שאינו נצלה כל צרכו מפני דם שנבלע בסכין. ויש מי שאוסר השפוד שצלאו בו בשר בלא מליחה דלגבי שפוד ל"א כבכ"פ. ויש מי שהורה שאסור להשהות הצלי על השפוד לאחר שהוסר מן האש לאחר שפסק הבשר מלזוב שמא יחזור הבשר החם ויבלע ממנו. ודוקא בתרתי לריעותא שהוסר מהאש וגם פסק מלזוב אבל אם הוסר מן האש ולא פסק מלזוב או שפסק מלזוב ולא הוסר מהאש מותר (ט"ז וש"ך וח"ד) ויש מתירין בכ"ז. ואנו נזהרים לכתחלה ומתירים בדיעבד (רמ"א וע' בשפ"ד סקכ"ג). ומהרש"ל אוסר השפוד אף בדיעבד ובמקום שאין הפ"מ יש לחוש לדבריו. ואם צלאו בו בשר איסור אפי' דיעבד אסור לד"ה דדוקא באיסור דם יש להקל אבל לא לענין בליעת איסור דמסרך סריך (וע' ט"ז וש"ך). ולענין הכשר השפוד או הסכין דעת השפ"ד סקכ"ג דצריך ליבון דוקא וע"ש. ואם שכח וצלו עליו בשר בלא ליבון אם הבשר השני הי' נמלח ופלט כל דמו דאז לא בלע השפוד בשנייי' ופלט מה שבלע בראשונה מותר השפוד וגם הבשר מותר בהפ"מ מטעם דכבכ"פ. אבל אם צלו אח"כ בשר שלא נמלח ודאי צריך ללבון השפוד אח"כ (שם בשפ"ד וע"ש).

ח **וכן** אם נגע בשר בשעת צלי' לכלי מתכות הכלי אסור ואפי' המאכל ואם הונח בשר שלא נמלח אצל תנור חם הבשר מותר לצלי אבל לא לקדירה ע"י מליחה וכמש"ל סי' ס"ני ס"י וע"ש. ואם מונח במקום שאינו חלוק כמדרון וכן צלי שנצלה על מקום כזה שהי' נאסר במליחה מטעם כלי שא"מ נאסר ג"כ בצלי. וצריך לצלות בשר דוקא במקום הנקרא כלי מנוקב לענין מליחה או ע"ג גחלים דוקא אבל לא ע"ג כירה חמה דצלי שוה בזה למליחה (ח"ד וע"ב ומ"ש עליו היד"א. וכבר נתבאר לעיל כל דין ודין על מקומו):

ה (ט) **צלי** שלא נמלח וחתכו ע"ג ככר אעפ"י שיש בככר מראה אודם מותר אם נצלה עד כדי שיהא ראוי לאכילה לרוב בני אדם דהיינו חצי צלייתו. וה"ה שהמוהל בלא ככר נמי שרי (רמ"א בשם רשב"א) ואפי' המוהל עב דכל שהוא חצי צלייתו זב ממנו כל הדם וליכא מ"ע דאין מראהו דומה לדם (ש"ך):

ו (י) **בשר** שצולין בלא מליחה אין נותנין כלי תחתיו לקבל שמנונית הנוטף ממנו עד שיצלה כחצי צלייתו ושיעורו עד שיתייבש מבחוץ ואז מותר ליתן כלי תחתיו אפי' בלא נתינת מלח בכלי (ועש"ך). ובשר ששהא ג"י בל"מ אסור לקבל השומן אף לאחר חצי צלייתו ובדיעבד שרי דהא אפי' בבישול גמור שרי בדיעבד [וע' פ"ת סק"ב ב' תשו' גבע"ש).

סימן עז

דין עופות שנמלאו בשר שלא נמלח ובו ו' סעיפים ובש"ע סעיף א'.

א (א) **עופות** שנמלאו או גדיים שממלאין אותן בשר שלא נמלח. אם לצלי מותר אפי' פיהם למעלה. ואפי' נמלח החיצון ושהא והודח דאז אינו פולט אפי' ציר אפ"ה מותר. כיון שהפליטה והבליעה שוים כאחת אמרינן כבכ"פ דכמו שבולע דם המלואים כך פולטו ולא דמי לבשר שנמלח ונפל לציר שאסור אפי' לצלי דשם הבליעה קודם הפליטה (ס"ז ועח"ד). וכ"ש אם לא נמלחו שניהם דאמרינן נמי איידי דטריד כו'. אבל אם הפנימי נמלח ולא שהא והחיצון נמלח ושהא והודח או פלט כבר כל צירו. נאסר החיצון דבולע ג"כ מהפנימי קודם הצלי שהרי הפנימי הוא בתוך שיעור מליחה ופולט דם כל שעה וא"כ תיכף בולע החיצון ושוב אינו יוצא ע"י האור שהרי אינו פולט מיד בשעת הבליעה (וע' ח"ד):

ב **ואם** נמלח הפנימי ושהא כדי מליחה והחיצון תפל או לא שהא שיעור מליחה. נאסר הפנימי דכיון דהחיצון פולט הדם ופנימי אין לו עוד לפלוט דם א"כ בולע הפנימי מן החיצון. ולא אמרינן לגבי הפנימי כבולעו כך פולטו דדוקא כשיש לו דם אמרינן איידי דטריד למפלט לא בלע. אבל כיון שאין לו דם ולא טריד למפלט בולע וכיון שבלע ל"א כבכ"פ כיון שהוא מבפנים. וכן לא אמרינן נורא משאב שאיב מן הפנימי דדוקא אם לא נמלח ויש לו דם של עצמו אמרינן שאין החיצון מפסיק ונורא משאב שאיב. אבל מה שבולע ממקום אחר לא אמרינן נורא משאב שאיב (חכ"א וע"ש):

ג **ואם** לא נמלח הפנימי והחיצון נמלח ולא שהא נאסר ג"כ הפנימי שכיון שהחיצון פולט דם בתוך שיעור מליחה. בולע הפנימי קודם הצלי' כיון שלא נמלח. ול"א איידי דיפלוט דם דידי' יפלוט ג"כ דם שבלע מהחיצון כיון שהוא בפנים (ועח"ד). אבל י"א דגם אפי' לגבי פנימי אמרינן כבכ"פ ולכן אם נמלח הפנימי והחיצון תפל מותר. וכן בלא נמלח הפנימי והחיצון נמלח ולא שהא מותר הפנימי. דלעולם נורא משאב שאיב (פר"ח ומנ"י כ"ט) ולקדירה אסור עד שימלח כאו"א לבדו וכמשית"ל ס"ו:

ד **אותן** הנותנין חתיכות בצל בבשר בין חתיכה לחתיכה וצולין בלא מליחה כתב בתשו' רשד"ם סי' מ"ו דאסור והפר"ח השיג עליו וכתב דלכתחלה אין לעשות כן ובדיעבד שרי. והשפ"ד סק"ה מצדד ג"כ להקל ומ"מ סיים וכתב דמ"מ בצל שהוא חריף איני אומר בה לא איסור ולא היתר ובסוף סי' ע"ח כתב דמ"מ הא ודאי אף שהבצלים אסורים אין הבשר נאסר דנורא משאב שייב לי' ולא בלע או כבולעו כ"פ אמרינן גבי בשר שיש לו דם וציר. וחנ"נ לא אמרינן דאין הנאסר יכול לאסור יותר מן האוסר. וע"ש:

ה **וכ**"ז בדיעבד אבל לכתחלה אין לעשות שום מולייתא אף לצלי רק אם נמלחו שניהם (רמ"א בשם אגור ומרדכי) ואפי' בדיעבד לא מיירי אלא שאין במולייתא זו רק בשר או עשבים שאינם מונעים מלהפליט הדם:

אבל אם נתן במולייתא ביצים בין ביצים לחוד ובין שמילא אותם בבצים עם בשר שלא נמלח אסור. שהביצים נקרשים ומעכבין הדם לצאת ודינו כאלו נתבשל בקדירה דאם לא נמלחו והודחו תחלה שניהם הפנימי והחיצון קודם שמילאום אסור הכל אפי' בדיעבד. ואם יש ס' במולייתא נגד האיסור שבמולייתא הכל מותר (ש"ך):

ו **וכ**"ז לצלי אבל לקדירה אסור עד שימלח חיצון לבדו ופנימי לבדו וידיחם אחר המליחה כ"א בפ"ע (וע' שפ"ד סק"ג). אבל אם לאחר שמילאו מלח החיצון אינו מפליט דם שבפנימי וגם דם של צד פנימי של חיצון עצמו. דהמילוי שבפנים סתמו מכל צד, ולא דמי לחתיכה עבה דהפנימי אינו נחשב כחתיכה א' עם החיצון ואף בדיעבד אסור (וע' בה"ט סק"ו). בשר שלא נמלח ולא הודח שנצלה עם בשר שנמלח והודח מותר בדיעבד. אבל לכתחלה אסור לצלות בשר שנמלח עם בשר שלא נמלח ואפי' הודח (רמ"א):

סימן עח

שלא לטפל בצק בבשר שלא נמלח ובו ב' סעיפים ובש"ע סעיף א'.

א (א) **הטופל** בצק בעוף או בבשר בהמה שלא נמלח (וע' מש"ז וכרו"פ). אע"ג דבגמ' מפליג בין סמידא לשאר קימחא ובין אסמיק ללא אסמיק. אנן השתא לא בקיאין במילתא ובכל גוונא יש לאסור אפי' בצלי וכ"ש במליחה דהוי כמולח שא"מ (שפ"ד סקכ"א). אבל אם נמלח ושהא כדי מליחה והודח מותר בכל גוונא ולא חיישינן למ"ע מה שהבצק מתאדם (ש"ך). ואפי' טפילת עיסה שבלילתה רכה יש לה כל דין בישול לקדירה בין לקולא דמשערינן בס' ואם יש ס' כנגד אותה חתיכה זורק אותה חתיכה והשאר מותר. ול"א דחיישינן שמא מתחלה נאסרו ב' או ג' חתי' ע"י שומן שמטפטף שם מתחלה ויצטרך ס' נגד אותם ב' או ג' חתיכות לא אמרינן הכי (ט"ז) והטעם כתב הח"ד דממ"נ אם מה שנקרש משוה אותה לחתיכה א' הרי איכא ס'. ואם לא משוה אותה לחתיכה א' הרי אין איסור בלוע יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב (וכ"כ הש"ך סק"ב וע' מש"ז). ובין לחומרא כגון אי ליכא ס' (ט"ז וש"ך וע"ש). ודוקא לטפל בבצק אסור אבל מותר למשוח בשמן או בשומן אווז וה"ה שומן בהמה דג"כ נימוס אצל האש (מש"ז). או בציר של בשר מותר למשוח בשר שלא נמלח דאין דאין זה מעכב הפליטה. אבל בבצים מתובלין לכתחלה אסור ובדיעבד שרי (וע' מש"ז מ"ש בשם מנ"י ובשם ת"ח). ועש"ך סק"א דפשטידא הנזכר ברמ"א הוא שנותנין בשר תוך עיסה שבלילתה

עבה ואופין בתנור גרוף או על המחבת ומיתסר מדינא דש"ס. דהא חזינן דלא פלטי שמקום מושבה יבש בתנור ופשיטא דהוי בישול בין לקולא בין לחומרא וע"ש:

ב **ואם** צלו פשטידא הנ"ל על גחלים או במחבת ונמצא בו לב או כבד. אם יש ס' הכל מותר מלבד הלב או הכבד או החתיכה שהאיסור דבוק בו. וגם צריך כדי נטילה מפשטידא במקום שנגע באיסור כיון שהוא בלא רוטב וכל בלי רוטב בעינן נטילה (פר"ח וח"ד) וע' הגהת מהרב"פ ועיין לעיל סי' ע"ג:

סליק הלכות מליחה בעזה"י:

סימן עט

סימני בהמה וחיה טהורה ובו ה' סעיפים ובש"ע ג' סעיפים.

א (א) **סימני** בהמה וחיה נתפרשה בתורה. אבל הסימנים שבין חיה טהורה לבהמה טהורה לענין חלבה וכיסוי לא נתבאר בתורה מפורש. רק חז"ל נתנו בהם סימנים בקבלה וכמבואר בסי' פ' (ש"ן):

ב **סימנים** המפורשים בתורה הם ב'. מעלת גרה ושוסעת שסע. וצריך שיהא הסדק עובר מעבר לעבר ולא מהני מה שמסודק מצד א' (ש"ך וע' שפ"ד בשם כנה"ג ומה שהקשה עליו וע' פר"ח סק"א). וכל בהמה וחיה שאין לה שיניים בלחי העליון ולא ניבים שהם תלתלי בשר כעין שיניים בולטים בחניכים ושני שיניים למעלה א' מכאן וא' מכאן כקציות הלסתות והוא הלחיים. בידוע שהיא מעלת גרה ושהורה דכיון דאין לה שיניים למעלה אינה טוחנת המאכל היטיב וחוזר המאכל לפיה ומעלת גרה שא"א להתעכל מהר. (וע' מש"ז סק"א). והוא שיכיר בן גמל שאין לו ניבים עד שיגדיל וכיון שאין לו שיניים למעלה הוא מעלה גרה אבל אינו מפריס פרסה. ואם מוצא במדבר צריך שיכיר אותה שלא יטעה לומר כל שמעלה גרה הוא מפריס פרסה וכמשית"ל:

ג **וכל** שמעלת גרה הוא מפריס פרסה חוץ מגמל וארנבת ושפן שהן מעלה גרה ואינם מפריסים פרסה. ולהם אין לחוש אם יש להם שיניים למעלה או ניבים. כיון שאין מפריסים פרסה ובלא"ה טמא אף שאין לו שיניים וניבים ומעלה גרה. וכל שמפריס פרסה הוא מעלה גרה חוץ מחזיר לפיכך מצא בהמה שפיה חתוך יבדוק ברגלים. והוא שיכיר שלא יהי' חזיר. ואם יש לה קרניים יצא מספק חזיר וטהורה. עוד סימן לטהורה שבשרה שתחת העוקץ הולך ש"ו לאיזו צד שיחתכו אותו. לפיכך אם מצא בהמה שפיה חתוך ופרסותיה חתוכות יבדוק בזה והוא שיכיר ערוד (ב"י ועט"ז):

כ (ד) **טמאה** שילדה כמין טהורה אעפ"י שיש לה כל סימני טהרה אסור. וטהורה שילדה כמין טמאה מותרת אעפ"י שיש לה כל סימני טומאה. דכללא הוא שכל היוצא מן הטמא

טמא ומן הטהור טהור. אך כלל זה אינו אלא במה שאיסורו בלאו, אבל לא למה שאיסורו בעשה. ולכן חלב אדם מותר אעפ"י שבשרו אסור וכדלקמן סי' פ"א סל"ב (ועפ"ת סק"ב). ודוקא דמות בהמה אבל דמות עוף אף שיצא אויר העולם אסור לפי שאינו בר קיימא אף שהוא חי כמה ימים (ש"ך סק"ה וע"ש בשפ"ד). ודוקא שילדתו בפנינו אבל אם הניחה מעוברת ואח"כ מצא מין טמא הולך אחריה אעפ"י שכרוך אחריה ויונק אותה אסור. שמא מן הטמאה נולד ונכרך אחר הטהורה. וה"ה הטמאה שהניחה מעוברת ולא ראינו שילדה ואנו רואים מין טהור כרוך אחריה חיישינן ג"כ לחומרא שמא זהו שנולד ממנו ואסור (ש"ך וע' בה"ט סק"ו):

ג (ה) **הנולד** מן הטריפה מותר. ומיירי שנתעברה קודם שנטרפה דאל"כ טריפה אינה יולדות. א"נ מיירי בודאי טריפה כדלעיל סי' נ"ז סעי' מ"א. וע' בה"ט סק"ז מ"ש דלא תיקשי מהא דקי"ל עובר ירך אמו ומהא דקי"ל ביצת טריפה אסור. וע"ל סי' נ"ז בפ"ת סק"ד לענין אם נדרסה האם ועוד הולד בתוכה אם מזיק טריפת הדריסה גם לולד וע' מ"ש שם סי"ב. ומיירי שאינו יונק מן הטריפה אבל אם הולד יונק ממנה צ"ע אם להתיר הולד מטעם שנתגדלה מדברים אסורים (וע' רמ"א סי' ס' וש"ך ופר"ח וכרו"פ ושפ"ד שם האריך בזה מאד לאיסור ולהיתר ע"ש ועמש"ל סי' ס"ד וסי' נ"ז סי"ב):

סימן פ

דין חיה טהורה ולענין חלבה ולענין כיסוי הדם ובו ו' סעיפים וכ"ה בש"ע.

א (א) **חיה** טהורה חלבה מותר ודמה אסור וטעון כיסוי וחז"ל נתנו סימנים מפי השמועה בקרנותיה לידע אם היא ודאי חיה לענין אכילת חלב וכיסוי הדם. אבל לענין טהרה לאכול הבשר אין צריך לסימנין אלו כ"א כמו שאר בהמות טהורות היינו מפרסת פרסה ומעלת גרה. משא"כ לענין אכילת חלב להכיר בין חיה לבהמה צריך דוקא שיהיה להם ג' סימנים. כרוכות וכדורות וחרוקות. כרוכות עשוים גלדים כבצלים. כדורות הם עגולות ולא רחבות. חרוקות היינו שיש בהם בהם חריצים סביבם תכופים ומובלעים זב"ז כל שיש להם אלו סימנים בקרנותיה ודאי חיה טהורה היא ואם חסר אחד מאלו ג' סימנים חלבה אסור. ואם הם מפוצלות שהרבם פיצולים יוצאים מהם. בין שיוצאים כענפים מן הבד כמו קרני צבי בין שזקופים ובראשיהם הם כפופים. ודאי חיה היא ואינה צריכה לג' סימנין אלו (רמ"א ועט"ז). והאידנא אינו נאכל החלב אלא במסורת. דאין אנו בקיאין במיבלט חרקייהו ושאר סימנים. משא"כ לענין אכילת בשרם א"צ בקיאות להכיר מפרסת פרסה ומעלת גרה (ש"ך). ואי בעינן שיהיו אלו הסימנים בב' קרנותיה או סגי בא' ע' פ"ת סק"א:

ב **במד"א** במין שאינו מכירו. אבל ז' מיני חיה האמורים בתורה בפ' ראה והמה איל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו וזמר. אם הי' מכיר א' מהם אפי' לא מצא לו קרניים חלבו מותר ודמו טעון כיסוי (ב"י בש"ע) אבל אם הוא ספק חלבה אסור מספק כדלקמן ס"ד. ואין להקשות באין אנו יודעים אמאי לא אזלינן בתר רובא דחיות דהא מין חיה ז' ומין בהמה ג':

דמ"מ מרובים הם הבהמות מהחיות (כו"פ וע"ש):

ג **שור** הבר מין בהמה הוא (ב"י בשם הטור וע' בתב"ש סי' כ"ח סק"ד שהאריך בזה). הקרש אעפ"י שאין לו אלא קרן א' הרי הוא חיה וחלבו מותר וטעון כיסוי הדם ודעת הש"ך דבשור הבר צריך לכסות דמו בלא ברכה וע"ל סי' כ"ח בבה"ט סק"ו ובמש"ל ס"ד:

ד **כוי** שהוא ברי' בפ"ע והוא ספק חיה ספק בהמה (וע' שמ"ח סי' כ"ח ס"ד) וכן הנולד מחיה שבא על הבהמה דהוי נמי ספק אי חוששין לזרע האב או לא. חלבו אסור מדינא דחוששין לזרע האם ודאי ולוקין עליו ואין שוחטין אותו ביו"ט שאם שחטו אין מכסה דמו (וע' באו"ח סי' תצ"ח ובמש"ל סי' כ"ח סכ"ד) אבל אם אמו חיה ואביו בהמה חלבה אסור מספק הנ"ל אי חוששין לזרע האב א"ל ואין לוקין עליו ואין שוחטין אותו ביו"ט (תב"ש סי' כ"ח) ואם שחטו ביו"ט מכסין את דמו מיהו בין ביו"ט בין בחול מכסין בלא ברכה (וע"ש בתב"ש):

ה **וכן** מה שקורין פופל"א אור טו"ר או דובי' דספיקי הם וחלבם אסור מספק. וראמים שלנו היינו הבופל"י דראם הוא חיה גדולה וחלבה מותר. דבופלי שבמקומים קטנים הם (וע' כרו"פ). עז הבר שקורין רה"ע. ודאי מן חיה הוא ואין ספק דחלבו מותר ומכסין דמו ושוחטין ביו"ט (בל"י). זה הכלל כל שיסתפק לך אם הוא מין חיה או מין בהמה חלבה אסור ואין לוקין עליו ומכסין את דמו בלא ברכה ואין שוחטין אותו ביו"ט שאם שחטן אין מכסין את דמו ביו"ט (וע' בתב"ש סי' כ"ח). וכתב הפר"ח דבל שאסור וספק חלב הניקור ג"כ אסור אף שאינו אלא מדרבנן ל"א כה"ג ספק דרבנן לקולא כיון דקרוב הוא לאיסור תורה (מש"ז סק"ז הביאו). וכתב בשפ"ד סק"ד חלב כוי שלא הכריעו חז"ל אי מין חיה או מין בהמה היא וכן הנולד מאביו חיה ואמו בהמה דקי"ל דחלבו אסור מ"מ ספק הוי ולא ודאי ובהצטרף עלי' עוד ספק הוי ס"ס ולא מיקרי חסרון ידיעה כיון דספק הוא לכל העולם. גם ספיקא דפלוגתא הוי ספק. וע"ש עוד שכתב דכזית חלב מהנולד ואמו חיה ואביו בהמה שנפל לשא"מ ונשפך וידוע שהי' ל' זיתי היתר ספיקו להקל (וע' פ"ת סק"ב):

סימן פא

דברים היוצאים מן החי ובו ל"ב סעיפים ובש"ע ט' סעיפים.

א (א) **חלב** מבהמה וחיה טמאה וצירה אסורין כבשרן (וע' בשפ"ד אי הוי דאורייתא או דרבנן והנ"מ לדידן). ומי רגלים שלהן יש אוסרים שהיוצא מטמא טמא. ויש מתירין דס"ל שאינן באין מגופה רק ממה שהכניסה לגופה. וכתב הש"ך דמ"מ מי רגלים דחמור כיון דעכירי המה אסירי אפי' לחולה אם אין בו סכנה דלא כב"ח. ובהלכות קטנות כתב דשתיית חלב של האתון הוי רפואה אמיתית לחולי האומה שמעורב עמו ג"כ חולת צרת הלב. ולפי שהחולי הזה הוא מסוכן מותר לשתות. ומי רגלי אדם מותר מצד הדין ואסור משום בל תשקצו (וע' בה"ט סק"א ב' ופ"ת סק"ב):

ב **חלב** שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו אסור שמערבים בו חלב טמא (וע"ל סי' קט"ו). לפיכך אם הי' חולב בביתו וישראל יושב מבחוץ. אם ידוע שאין לו דבר טמא בעדרו וישראל אפי' קטן וקטנה יושב כשהעובד כוכבים מתחיל לחלוב ורואה שאין בכלי שום חלב מתחלה אע"פ שלא ראה עד סוף חליבה מותר. וא"ל אסור אפי' דיעבד ל"ש חלבו לצורכו או לצורך ישראל. ובלבד שיהיו בני ט' שנה (ועש"ך סקי"ב בשם הת"ח וט"ז סק"ה):

ג **הי'** לו דבר טמא בעדרו אעפ"י שישראל רואה תחלת החליבה ואח"כ הולך ויושב בחוץ אסור אא"כ שיהי' ישראל שבחוץ יכול לראותו כשהוא עומד אעפ"י שאינו יכול לראותו כשהוא יושב. שירא שמא יעמוד ויראהו. וה"ה אם ישראל יוצא ונכנס מותר מהאי טעמא (ס' ב"י):

ד **וכ**"ז בחולב לצורך ישראל ויודע שחלב טמא אסור לישראל. אבל החולב לצורך עצמו צריך לראות ממש בשעה שהוא חולב שלא יערב בו דבר טמא כיון שיש דבר טמא בעדרו ונהגו להחמיר אפי' אין דבר טמא בעדרו וחולב לצורך ישראל שלא יחליב בכלי שדרכו של עובד כוכבים לחלוב בו. שמא נשארו בו צחצוחי חלב של עובד כוכבים. ומיהו בדיעבד אין לחוש לכ"ז (וע' רמ"א וש"ך סק"ח):

ה **וכל** הא דאמרן היינו בחולב בבית נכרי או אפי' בביתו של ישראל אלא שביתו של נכרי מפסיק, אבל שפחות שחולבות בהמות ישראל בבית ישראל או בדיר שלהם ואפי' ברפת שאחורי הבית (ש"ך סק"י) ואין לחוש לדבר טמא. מותר אפי' לכתחלה להניח אותן לחלוב אעפ"י שאין שם ישראל כלל. דמאחר שהוא בבית ישראל או בשכונתו אין לחוש לדבר טמא (רמ"א). וכ"ז שאין בית נכרי מפסיק אבל אם בית נכרי מפסיק. דנו

כאלו חולבת בבית נכרים וצריך דוקא שיהי' ישראל עכ"פ יושב מבחוץ (שם). והש"ך סקי"א כתב בשם הד"מ ות"ח דגם בכה"ג מותר בדיעבד למהרא"י וכ"ד מהרש"ל ע"ש:

ו **חלב** של נכרים אוסרת כלים שנתבשלה בהם או שנכבשו בהם מעל"ע כשאר איסור (ט"ז בשם או"ה ולא דמי לבכולי עובד כוכבים דהכא גזרו בי' משום חשש איסור דאורייתא). וה"ה אם נפל החלב הזה בהיתר צריך ס' כנגד חלב האיסור אעפ"י שאינו רק ספק שמא עירב בה דבר טמא (ולענין ס"ס נתבאר לקמן סי' ק"י סכ"ב). וכן גבינותיהן. אבל החמאה שלהם אפי' במקום שנהגו בו איסור אינה אוסרת הכלים שנתבשל בה ולא תערובות שלה שאם נתערב ברוב היתר הכל שרי (רמ"א בשם מהרי"ל ואו"ה):

ז **סתם** חלב של נכרים שנאסרו אינו מועיל אם יעשו אח"כ מהם גבינה או חמאה אלא נשארת באיסורה וכל מה שנעשה ממנה אסורה. ודוקא בסתם חלב אבל כשאנו יודעים שדעת הנכרי הי' לעשות גבינות מחלב זה מותר בדיעבד לעשות אח"כ ממנו גבינות. כי דבר טמא אינו עומד. ובודאי לא עירב בו הנכרי דבר טמא (רמ"א). והט"ז וכה"ג ושל"ה והרשד"ם חולקין ואומרים שאין לסמוך על הגה"ה זו אלא אפי' דיעבד יש לאוסרה אא"כ שהישראל יראה החליבה והעשיי' מתחלה ועד סוף וכתבו שכן אנו נוהגין (וע' בס' ב"י בתק"ה).

ח **גבינות** העובדי כוכבים אסורים מפני שמעמידין אותה בעור קיבת שחיטתן שהיא נבלה. אבל משום בב"ח אין איסור דאורייתא דצונן הוא ואע"ג דמעמיד אין איסור אלא מדרבנן. משא"כ בעור קיבת נבלה הוא איסור דאורייתא ומעמיד אפי' באלף לא בטל (ט"ז סי' קט"ו ס"ק ט'). ואפי' העמידוה בעשבים אסורה שכבר גזרו על כל גבינות עובד כוכבים משום דלא פלוג רבנן (ש"ך). וכן המנהג ואין לפרוץ גדר אם לא במקום שנהגו בהם היתר מקדמונים והיינו בידוע שהעמיד בעשבים (וע' ברמ"א ס"ב). ואם ישראל רואה עשיית הגבינות והחליבה מותר. וכן המנהג (ועש"ך וכה"ג חולק עליו וע' בס' ב"י שם):

ט **מי** שעבר והעמיד חלב בחלב חמוץ של נכרים ולקח חלב זה והעמיד בו חלב אחר. מותר ליקח חלב שלישי זה ולהעמיד בו חלב כשר ולאוכלו. דלאחר ג"פ כבר כלה חלב של עובד כוכבים (ועט"ז סקי"ד). כתב הפר"ח היהודים המביאים גבינות בירושלים מצפת תוב"ב אשר הולכים לשם לעשות הגבינות ואינם יכולים לראות כל החליבה לפי שהעדר הוא גדול מאד מהלך ד' וה' שעות. מסיק להלכה אם העובדי כוכבים בעלי העדר הם עצמן עושין הגבינות לצרכן למכור לישראל והיהודים משימין הקיבה בתוך החלב. אף שהעדר גדול מאד ויש דבר טמא בעדרו. כיון שהיהודים משימין הקיבה בתוך החלב

יש להתיר בפשיטות עפ"י סברת התוס' שכתבו שאין הנכרים שוטים לערב חלב טמא דיודעין שאינו ניקפא. בגבינות שעושין לצרכן. אבל אם היהודים ההולכים לשם עושין הגבינות לעצמן אם יש דבר טמא בעדר אף שיש שם הרבה יהודים שמסבבים על הנכרים ההולכים אין בידי להתיר. ואף שאין דבר טמא בעדר אין להתיר לכתחלה משום שמא ישלח א' מהם לאיזו כפר שהוא סמוך לעדר להביא חלב טמא משם. וגם לזה יעמידו צופה ומצי לאישתמוטי שלא יראה איזו יהודי. ומפני שהוא מועט הוא ניקפה מעט ומש"ה לא מהני אף שהיהודים משימין הקיבה בתוך החלב. לפיכך לכתחלה יש לאסור בכל גוונא אף שאין דבר טמא בעדרו. ובדיעבד שרי בכל גוונא אף שיש דבר טמא בעדר וע"ש. ולפי מש"ל ס"ז בשם הט"ז ודעמו אין להתיר אפי' דיעבד אפי' אם עושין הגבינות לצרכן. אלא שכתב הבל"י דבהפ"מ ודוחק יש לסמוך בדיעבד אמ"ש הרמ"א בהגה"ה שם (וע' בס' ב"י בתק"ה). וע"ל סי"ב:

י **גבינות** שבאו ע"י עובדי כוכבים וכתב הישראל מודיע מנינה ומשקלם. ובשעת החשבון לא עלה משקלם מדוקדק. ואומרים כי זהו דרך הגבינות להתנגב ולחסור במשקל מחמת הניגוב. דעת מהרי"ט סי' י"ב דאסורים. ולא משום שהכתב אינו מקוים בחותמיו וחיישינן למי שהמיר דתו שזייף לו הכתב. שכל החתומים על הכתיבה ידועים הם אצלינו אעפ"י שאין עידי הקיום עליו חזקה דהעובד כוכבים לא מרע נפשי' לבקש לזייף. וגם לא משום חשש שמא מכר מהם במקום אחר והחליף באחרים. דאלו מכר מהם במקום א' היו לוקחים ממנו הכתב. אלא מטעם דחיישינן שמא החליף בשלו כדי להרויח מה שחסר במשקל וסימן אין כאן כל עיקר. והחליט שאפי' היו בגבינות אלו הסימן שעושין בהן בחתיכות עץ אין לסמוך על אותו סימן כלל. ומי שהורה להתיר ע"י סימן זה היינו כשעושה הסימן עומד שם ורואהו אחד עשית הגבינות וע"ש שהאריך בזה לאסור ואין לסמוך על שדרך הגבינות להתנגב:

יא) **עוד** שם בדבר השאלה שנשאל בגבינות ששלח ראובן לשמעון ע"י עובד כוכבים מונחות תוך הכיס הא' שהי' חתום בחותמו של ראובן כמו שיעיד כתב יד וחתימת ראובן שהביא העובד כוכבים לשמעון שהי' כותב לו משליחות הגבינות תוך השק חתום. וחתימת אותו הכתב היתה מכוונת עם שאר חתימת יד של ראובן שהי' כותב לו פעמים רבות. אכן בעת קבלת השק הביט וראה שמעון שהחותם שהי' עפ"י השק הי' מקולקל באופן שלא היו האותיות ניכרות. העלה להתיר הגבינות הנזכר באכילה מכמה טעמים ע"ש. דכל שנמסר הכיס צרור וחתום ביד העובד כוכבים כמו שבא העדות בכתב ראובן. ודאי לא טריח העובד כוכבים לזיופי ולא מרע נפשי' כ"ז שאין לו ריוח בחילוף ההוא.

ויש לתלות קלקול החותם בטלטול הדרך ולחששות רחוקות לא חיישינן ואחזוקי איסור לא מחזיקין. דאם ניחוש שמכרן לישראל הו"ל לישראל ליקח ממנו הכתב יד של ראובן וכשהי' נוטלו הי' רואה שהוא גזל בידו והי' מתרחק ממנו ולא הי' נוטלן כי בדילי אינשי מגזל גמור כזה ע"ש שהאריך למעניתו בהיתר הגבינות ההם (לק"ה בשם מהר"ם די בוטין וע"ל סי' ס"ז ס"א וע' ב"י בתק"ה):

יב **החמאה** של עובד כוכבים אין מוחין לאנשי המקום שנהגו בו היתר דלא גזרו חז"ל על החמאה דחלב טמא אינו עומד להיות חמאה. משא"כ בגבינה ניהו דחלב טמא אינו עומד להיות גבינה אבל עור קיבת נבלה מעמיד ואוסרת. ואם רוב בני המקום נוהגים איסור אין לשנות ובמקום שאין מנהג. אם בישלה עד שהלכו ציחצוחי החלב מותרת ואף לכתחלה מותר לבשלה כדי שילכו ציחצוחי החלב ואין זה כמבטל איסור לכתחלה דשמא אין כאן איסור כלל. ועוד דאין כונתו לבטלו רק שילכו לה הציחצוחי חלב (ש"ך סקכ"ח). ואם הולך ממקום שאין אוכלים אותה למקום שאוכלים אותה אוכל שם עמהם אעפ"י שדעתו לחזור. אבל אסור להביאם עמו ולאכלה במקום שנוהגין בו איסור אם לא שיש בה היכר שהיא ממקומות המותרים שנעשו בהכשר ישראל העומד בשעת חליבה. וההולך ממקום שנהגו בו היתר למקום שנהגו בו איסור נמי אסורה דהוי כמו דברים המותרים ואחרים נהגו בו איסור והכי נהוג (רמ"א סי' קט"ו בשם תשו' מהרי"ל וע' ט"ז סקי"ד):

ב (יג) **חלב** בהמה וחיה טריפה דהיינו שנטרפה באיזו טריפות המבואר לעיל בהלכות טריפות אסורים כבשרה. וה"ה צירה הבא ע"י כבוש ומליחה משא"כ בלא כבוש ומליחה אינו אוסר (וע' בס' ב"י בעפ"ז). ואם נעשו גבינות מחלב בהמה שנמצאת טריפה. אם הוא טריפות שאפשר לומר שאירע לה עתה סמוך לשחיטה. כגון ניקב קרום של מוח או שאר ריעותא ולא הוגלד פי המכה וכיוצא בו מותרת. דאמרינן השתא הוא דנטרפה. ואם הוגלד פי המכה בידוע ששלשה. ימים קודם השחיטה נטרפה וכל הגבינות שנעשו מחלבה שבתוך ג"י אסורות. אבל קודם ג"י אוקמינן אחזקה שלא היתה טריפה וחלבה מותרת (רמ"א וע' בס' ב"י בתק"ה בביאור מחלוקת שבין המחבר ורמ"א. וע' מש"ז סק"ג שהאריך בענין החזקות):

יד **וכן** אם נטרפה ע"י סרכא אין אוסרים הגבינות אלא מה שנחלב תוך ג"י כמו בהוגלד פי המכה (רמ"א) וכ"ז בספק כגון שנטרפה בסתם סרכא דטריפה מחמת ספק דאם היינו בקיאין לבדוק אפשר שהיתה כשרה וא"כ יש בו ס"ס מש"ה יש להקל בגבינות שנעשו קודם ג"י. (וע' מ"ש לעיל סי' ל"ט סקי"ז). אבל בידוע באיזו זמן נטרפה אסורים

הגבינות עד אותו הזמן (וע' מש"ז). וכל הא דאמרינן היינו בטריפות שנעשו זמן מה קודם השחיטה. אבל בטריפות הבא מן הבטן כגון יתיר או חסר או חליף או אופתא כל מה שנעשה מחלבה מעולם אסור (רמ"א ב' או"ה). ובצמקה הריאה צ"ע לענין החלב והגבינות כיון שא"א לומר שצמקה סמוך לשחיטה ממש שא"א שלשעה מועטת הצמוק הריאה וכמ"ש הט"ז לעיל סי' ל"ו ס"ק כ"א (וע' בתשו' ב"א סי' כ"ז). וע"ל סט"ז בשם מש"ז:

טו **ואם** נתערב החלב של טריפה זו עם שאר חלב הולכים בו אחר שיעור ס' אם יש ששים בטל. ואם יש ס' בהמות בעדר ולא ידעינן בודאי שחלב מן הטריפה הוא יותר מחלב אחת מהאחרות. אמרינן מסתמא הכל חולבין בשוה ויש ס' ומותר אף ביתרת אבר (רמ"א). וה"ה בשאין ס' בהמות בעדר אלא שאנו יודעין שהיו בעדר בהמות משובחות הרבה עד שאפשר שהי' ס' בתערובתן אזלינן לקולא, כיון דמב"מ מה"ת בטל ברוב אלא דרבנן הצריכו ס' ה"ז דומה למב"מ ונשפך דתולין להקל וכמשית"ל סי' צ"ח. אבל אם ידעינן שהטריפה נותנת חלב יותר מהאחת מאחרות הכשרות אסור עד שנדע בודאי שיש ס' (ש"ך), ודוקא בשנתערב החלב. אבל אם לא עירבו החלב יחד אלא עשו מכ"א בפ"ע גבינות ואח"כ נתערבו הגבינות אינם בטלות דהוי חהר"ל ואפי' באלף לא בטל. ואם הוא ספק אם עשו ממנה לבדה אזלינן לקולא דחהר"ל שאינו בטלה הוי מדרבנן וכל ספק דרבנן להקל (ט"ז ס"ק ד'):

טז **ואפי'** גבינה שאינה ר"ל כמו גבינה לחה או שאינה ר"ל במקום ההוא אפ"ה אסורה אם הי' גבינה שלימה משום דהוי דבר שבמנין. וה"ה אם היא חתוכה אלא שיש בכל חתיכה ר"ל לא בטלה (מש"ז סק"ד) וה"ה חתיכת חמאה גדולה שר"ל או כלי גדול מלא חמאה דלא בטלה. (או"ה ומש"ז שם הביאו). וכ"ז כשנתערבו גבינות אבל אם נתערבו בעודו חלב ואח"כ עשו מן הכל גבינות בטל בס'. והא דאמרינן לעיל סי"ד דבהמה שנטרפה מחמת סירכא שאסור החלב שנחלב תוך ג"י ואפי' בהפ"מ וכדעת הש"ך סק"ט. מיהו אם נחלב תוך ג"י ונתערב ברוב חלב אחר דמה"ת מב"מ בטל ברוב ומדרבנן בעינן ס' הוי כלא נודע הספק עד אח"כ והו"ל ספק בדרבנן ויש להתיר בהפ"מ ע"י ס"ס דספק א' בגופו והב' ע"י תערובות מסיק הש"ך בסי' ק"י דבהפ"מ יש להתיר בלא נודע הספק הא' עד אח"כ (מש"ז ס"ק ה' וע"ש):

יז **פרה** שנשחטה ונמצאת חסר מרה ונטרפה. החלב מן קודם יב"ח מותר. אע"ג דחסרת אבר דיני כיותרת דדרכו לבא מן הבטן מ"מ הרי יש פוסקים מכשירים לגמרי בחסרת מרה. וההלב מן תוך יב"ח עד ג"י קודם שחיטה אסור מספק. ולכן כל הכלים שנשתמשו

בהם אותו החלב. אם בשעה שנמצאת חסרת מרה היו עדיין הכלים ב"י אסורים לעולם. אבל אם היו אז כבר אינו ב"י מותרים אפי' שלא במקום הפסד כלל. אבל החלב תוך ג"י אסור בתורת ודאי ולכן הכלים שנשתמשו בהם מחלב זו אסורים אפי' הם אינם ב"י בעת שנמצאת חסרת המרה (לב"ש סי' ח'):

יח **וכן** הדין בביצים מתרנגולת שאין לה מרה. רק מה שמותר בבהמה קודם יב"ח מותר בעוף לפעמים גם תוך יב"ח. כגון אי הדרא וטענה אזי הביצים מטעינה ראשונה מותרות ומטעינה שני' עד ג"י אסורים מספק ומה שבתוך ג"י אסורים בתורת ודאי. אבל אם נמצאת יתר מרה אזי החלב אפי' מקודם יב"ח והביצים מכמה טעינות אסורות מספק עד ג"י ובתוך ג"י אסורות ודאי (שם וע"ש). וע' סי' פ"ו:

יט **פרה** חולבת והיא צולעת באחת מרגליה ובדקוה באותו רגל אם לא ירגישו איזו שבר ואמרו שאין מרגישין שום שבר רק שיש מקום נפוח מבחוץ בעצם הקולית הסמוך לגוף ובודאי בא מחמת הכאה וגם האשה שמכרה הפרה אמרה שהבהמות הכו אותה ואח"ז התחילה להיות צולעת חלבה מותר ולא משום דאמרינן שגרונא נקטא כדלעיל סי' ל"ב סעיף ט"ו כיון שנודע שהוא ע"י הכאה ולא משום שגרונא א"כ יש לחוש שניתק עצם הקולית ממקומו ע"י הכאה. א"נ דלמא נשבר העצם ונקשר יחד דטריפה בסמוך לגוף אפי' הוא שאשי"י. אלא דמ"מ יש להתיר חלבה משום ס"ס ספק אם נשמט הירך א"ל ואת"ל נשמט דלמא לא איעכיל ניבי' וס"ס המתהפכת היא. וכן בהך חששא דלמא נשבר העצם הוי נמי ס"ס שמא לא נשבר ואת"ל נשבר שמא לא יצא לחוץ ובזה לא בעינן שיתהפך. וכיון שיש הפ"מ יש להתיר (פ"ת סי' נ"ה סק"ב ב' תשו' גבע"ש):

כ **עובר** שהוציא אבר ונאסר האבר ואח"כ נשחטה האם והוציאו העובר וה"ה נקבה. החלב שלה אסור לשתותה הואיל והיא בא מכלל האברים ויש בה אבר א' האסור וה"ז כחלב טריפה שנתערב בחלב כשרה. ואם יש ס' בבהמה בבשר וגידין ועצמות נגד אותו האבר מותר ואם אין ס' אסור. וה"ה בבן פקוע הבא על הבהמה דעלמא דהולד אין לו תקנה כדלעיל סי' י"ג דחלב אותו ולד ג"כ אסור לשתותה (וע' בה"ט שכן דעת הש"ך ולא כב"ח ועמש"ל סי' י"ד ס"ח). וי"א בדין דלעיל דלא מהני ס' דשמא מהאי אבר קטן מתגדל החלב יותר מאבר הגדול (ט"ז. והש"ך בנקה"כ חולק עליו וסובר דהוי ספיקא דרבנן ולקולא וכ"כ הפר"ח. וע' פ"ת סי' י"ד סק"ג שהביא הרבה פוסקים דחולקין על הש"ך ופר"ח שהסכימו להתיר החלב אם יש ס' בבהמה נגד האבר האסור דאישתמיטו להו דברי המרדכי בחולין דף תש"י שכתב דלא שייך ביטול אלא בדבר שהי' ניכר בפ"ע ואח"כ נתערב אבל בדבר שתחלת ביאתו לעולם מעורב לא בטל. אמנם בתשו' נו"ב ת'

סי' מ"ד כתב דחילוק זה אינו אלא בביטול אשר מתורת רוב אתינן עלה. אבל בדבר הבטל בס' דטעם ביטולו הוא מפני שאז אין הטעם נרגש לא שייך חילוק המרדכי. ודעת התב"ש כדעת הט"ז וכמש"ל סי' י"ד ס"ח וע"ש):

כא **וכ**"ז באבר המחובר וכנ"ל. אבל אבר המדולדל בבהמה דאסרינן לי' לעיל סי' נ"ה סל"ג. מותר לגמוע חלבה דאם נאסר חלבה הוי כתרי חומרא דסתרי אהדדי דהא מה"ט אסרינן אבר המדולדל דהוי כחתוך וא"כ איך נאסר החלב בשביל זה האבר. וכן בתרנגולת הביצים מותרות וכמש"ל סי' נ"ה סי' ל"ד וע' פ"ת שם סקי"ב וע' מ"ש עוד שם:

כב **לפעמים** גם החלב מבהמה כשרה אסורה למפרע. כגון שנמצא נקב בחצר הכבד ונסרכה בסרכא ועדיין ניכר שהי' נקב רק שרואין אנו שהסרכא סותם. דהבהמה כשרה וכדלעיל סי' מ"א סי"ז מ"מ החלב שנחלב ממנה ג"י קודם שחיטה אסור מספיקא דפלוגתא (לב"ש סי' ו' ז' וכתב וז"ל אף דמילתא דא חדתא היא ולא ראיתי בספרים לדבר מזה לאסור חלב מבהמה כשרה. מ"מ נראה שכן יש להורות. וע' יד"א סי' מ"ט סק"ג). וכן בהמה שנשחטה ונמצא שניטל ממנה כולי' מחמת חולי אפי' לדעת מהרש"ל שהובא בט"ז סי' מ"ד סק"ג דמתיר הבהמה. מ"מ החל אסור. ובזה יש לאסור החלב יב"ח קודם שחיטה (שם וע"ש הטעם). במקומות דשכיחא טריפות כמו כשרות דליכא רובא דכשרות במקום זה. מ"מ אין נמנעים מלאכל חמאה וחלב (וע' בתשו' צ"צ ובתשו' ש"א סי' ס"ד לענין אם מותר לשחוט בהמה ביו"ט במקומות אלו. ושם תמצא טעם לדין הנזכר לעיל):

כז **פרה** חולבת שיצא ממנה דם עם החלב אסור. והכלים שעמדו בו החלב מעל"ע אסורים. והחמאה שנעשה מזה החלב ימכר לעובד כוכבים באופן שאין לחוש שיחזור וימכור לישראל. אבל החלב מותר למכור לעובד כוכבים בכל ענין שאין לחוש שיחזור וימכור לישראל דהא חלב של עובד כוכבים אסור אבל בחמאה יש מקומות שנוהגין בו היתר כדלעיל סי' י"ב. וכן הכלי חרס ימכר אם עמדו בהם מעל"ע (תשו' נ"ש וכן בתשו' חב"י סי' ל"ח פסק לאסור בזה). וטעם לזה משום דקי"ל דמציאות החלב הוא משום דדם נעכר ונעשה חלב וכיון שיש דם בחלב או אדמימות מוכח דעדיין לא לגמרי נשתנה הדם לחלב ע"כ יש לאסור משום דם ממש. ועמ"ש בתשובה נ"צ בזה. והיכא שהחלב בפ"ע הוא נקי וצלול רק שאח"כ נחלב בו קצת דם בפ"ע מדד הבהמה. יש להתיר ע"י ס' ותולין במצוי שהוא דם מכה שנתהוה בכחל אלא דאם אפשר יש לסנן (וע' פ"ת סק"י). ואם אינו יוצא אלא מדד אחת ומן השאר יוצא חלב צלול הרי דהדם כבר נעכר ודאי שיש לתלות הדם באיזו קלקול שיש לה בתוך הדד ומותר. ומ"מ יש לחלבה בפ"ע מפני

תערובות הדם שיש בה והשאר מותר. ופשוט. וע' בצ"צ לאדמו"ר סי' נ"ד שמצדד להקל בבהמה שחולבת דם מטעם דבודאי יש ס' נגד הדם. ולשמא לא נעכר הדם לא חיישינן דלא מחזיקין איסורא וע"ש. וע"ע שם בסי' נ"ח מדין בהמה שנטרפה ע"י סרכא מח תוך לגב מה דין החלב. ובסי' נ"ט מדין בהמה בריאה והולכת לרעות בשדות רק שהיתה צולעת מעט מה דין החלב ומצדד להקל וע"ש:

ג ד ה (כד) **יאלי** דיחמורתא דהיינו כעין ביצי זכר שיחמורת משלכת מרחמה מותרים (והוא מגמרא דבכורות ד' ז'). שלי' שהחמור נוצר בו וכ"ש שלי' של שאר בהמות טמאות מותרים דפרשא בעלמא היא (ג"ז שם ועש"ך). מי רגלי בהמה וחיה הטהורים וחלב ומי חלב שלהם. היינו נסיובי דחלבא מותר. ומימי חלב שלהם דהיינו שלאחר שעושין הגבינה מבשלים הנסיובי והאוכל צף למעלה והמים שנשארו לבדנה זהו מימי חלב יש מי שאוסר משום אבמ"ה. ואע"ג דכשהיא עם האוכל מותר מ"מ דמי לדם האברים שלא פי' שג"כ דינא הכי. והמנהג להתיר (וע' ט"ז וש"ך ותשו' נ"ץ לענין מימי חלב של בת פקוע):

ו (כה) **כשרה** שינקה מהטריפה. חלב הנמצא בקיבתה מותרת וכ"ש טריפה שינקה מהכשרה. דחלב המכונס בקיבה פרשא בעלמא הוא. ואפי' בחלב צלול שנמצא בקיבה כשרה שינקה מטריפה מדינא מותר. אבל במדינתינו נוהגין לאסור בחלב צלול. ומיהו אין חוששין שמא ינקה מטמאה או מטריפה והכל מותר כ"ז שלא ידענו בודאי שינקה מהם. ולכתחלה נוהגין איסור להעמיד גבינות מקיבה טריפה שינקה מהכשרה אפי' בקרוש מפני מראית העין דנראה כאוכל טריפות ובדיעבד שכבר העמיד בה או שנתערב בקיבות אחרות מותר להעמיד בה אפי' לכתחלה אפי' בצלול (ש"ד וע' עוד מדינים אלו בסי' פ"ז). כשרה שינקה כל ימיה מן הטריפה אסורה היא עצמה (כמשית"ל סי' ס' ס"ד. וע"ש בבה"ט סק"ג ובפ"ת סק"ב):

כו **בשר** הפורש מן האדם כשהיא חי י"א שהוא אסור מה"ת וי"א שאסור מדרבנן (ועט"ז וש"ך ופר"ח). ומיהו בשר המת אסור אפי' בהנאה לכ"ע (ועש"ך). ואין חילוק בין מת ישראל למת עובד כוכבים ובכל גוונא אסור (שפ"ד סי' ע"ט סק"ג). ופ"א נפל תינוק ליורה של דבש מע"ד רותח ומת התינוק ביורה. ופסקו בה"י ופר"ח דהדבש מותר דהטעם שיצא מהתינוק הוי נטל"פ (וע' בס' ב"י בתק"ה). אבל מי רגלים דאדם לד"ה מותר. ולפי"ז אם השתין תינוק בקדירה מותר ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה אסור משום בל תשקצו ודוקא בהשתין בקדירה של תבשיל דאינו ניכר הא בפ"ע אסור (ש"ך סק"ג). מיהו לחולה

אעפ"י שאין בו סכנה מותר ליתן לו אפי' לכתחלה דכל שעושה לרפואה לית בי' משום בל תשקצו משא"כ מ"ר של בהמה טמאה וכמש"ל ס"א (וע' שפ"ד):

ז (כז) **הלב** אשה מותר והוא שפירש כגון שחלבתו לתוך כלי או לתוך היד דאשה או דאחר אבל להניק גדול מדדיה או אפי' לחלוב לתוך פיו אפי' אינו נוגע בה אסור וה"ז כיונק מן השרץ דאתי לאחלופי ולהתיר גם מבהמה טמאה. ואפי' לחולה אסור כל שאין בו סכנה. ואם פירש ע"ג הדד נמי אסור (ש"ך ס"ק א') ומכין אותו מכות מרדות על שמרד בדברי סופרים (ב"י ורמ"א):

כח **דם** אדם הוא להיפוך. כ"ז שלא פירש מותר לבלוע ולכן אם דם יורד משניו מותר למוצצו. אבל אם כבר פירש על הככר אסור דאסור לאחלופי בשאר דם (סי' ס"ו סי' י') אבל מה"ת מותר. אע"ג דכל היוצא מן הטמא טמא ובשר אדם הלא הוא אסור מה"ת מ"מ אינו אלא באיסור עשה וכמש"ל סי' ע"ט ס"ד:

כט **חלב** נכרית כחלב ישראלית. ומ"מ לא ינוק תינוק ישראל מן נכרית אם אפשר בישראלית. דלא די שמטמטם את הלב לתינוק ומוליד לו טבע רע. אלא שסופו יוצא לתרבות רעה כדאי' בירושלמי ועי"ל סי' קי"ד. וכן לא תאכל המינקת אפי' ישראלית דברים האסורים אף שמותרים לה מצד רפואה. ואם אוכלת לא תניק באותן הימים דמטמטם הלב אלא ישכור מינקת אחרת ישראלית. וכן התינוק בעצמו לא יאכל דברים האסורים ואף שאין מצווין להפרישו מ"מ ראוי להפרישו כי כל זה מזיק לו בזקנותו. (רמ"א ועי' ש"ך)

ל **מן** הדין תינוק יונק עד ד' שנים לבריא וה' שנים לחולה אם לא פירש. ועכשיו נוהגין שאין התינוק יונק רק כ"ד חדשים אם הוא ברי. ובתוך כ"ד חדש אפי' פירש מתוך בוריה חדש או יותר מותר לחזור ולינק עד סוף כ"ד חדש. ואם נתעברה השנה נתעברה לתינוק. ואם פירש לאחר כד"ח ג' מעל"ע יש להחמיר בזה (מנ"י ועי' בס' ב"י בעמ"ז). וכ"ז בחולה שאין בו סכנה אבל אם יש בו סכנה מותר להחזירו אפי' לאחר כמה ימים. ולענין אם יכולה להנשא לבעל תוך כד"ח מבואר באה"ע דאף שגמלתו אסור. ובשנה מעוברת אסורה עד כ"ה חדשים (ועי' מש"ז ס"ק י"א). ואיתא בס' שיטה מקובצת דהא דאשה מינקת לא תנשא עד כד"ח יש סמך במדרש לא תבשל גדי בחלב אמו תבש"ל עולה שני פעמים שס"ה לבד מיום שנולד בו ויום שנתארסה בו (ועי' חכ"א). מה שהעולם אומרים דכל כמה דממעט התינוק בהנקה מוכשר יותר לתורה. טעות הוא בידם. ואף איסור יש לגמול קודם כד"ח אם לא מחמת עיבור או עיכוב אחר (פ"ת ס"ק ט"ז בשם שו"ת א"פ):

ח (לא) **דבש** דבורים מותר ואעפ"י שגופי הדבורים מעורבין בו וכשמפרישין הדבש מהם מחממים ומרתיחים אותם עמהם מ"מ מותר משום שגופי הדבורים עצמן פוגמין הדבש ונטל"פ מותר. והוי כדיעבד דאל"כ יפסיד הדבש (שפ"ד ס"ק כ"ז). ומ"מ יש ליזהר שלא לאכול דבש בלי סימן תחלה וכן הי' נוהג הפר"ח. ויזהר לכתחלה אם אפשר שלא יחממו כדי שהיס"ב ובדיעבד שרי (שפ"ד ב' כנה"ג ובל"י ועי"ש):

ט (לב) **דבש** צירעין וגיזין יש מתירין ויש אוסרים ואין אנו צריכים לחוש להם כי אינו מצוי בינוני כלל (רמ"א וכ"כ הב"י):

סימן פב

סימני עוף טהור ובו ח' סעיפים ובש"ע ה' סעיפים

א (א) **סימני** עוף טהור לא נתפרש מה"ת אלא מנה מינים טמאים בלבד ושאר מיני העוף מותרים. והמינים האסורים הם כ"ד האמורים בתורה והוא משנה בחולין ד' נ"ט:

ב (ב) **כל** מי שהוא בקי באותן מינים ובשמותיהם ה"ז אוכל כל עוף שאינו מהם וא"צ בדיקה. ועוף טהור נאכל במסורת והוא שיהי' דבר פשוט באותו מקום שזהו עוף טהור. וכן נוהגין ואין לשנות (ב"י ורמ"א). ונאמן ציד לומר עוף זה התיר לי רבי הצייד. והוא שיוחזק אותו הצייד שהוא בקי במינים הטמאים האמורים בתורה ובשמותיהם. אבל אינו נאמן לומר עוף זה התיר לי רבי החכם. ומ"מ אם ת"ח מעיד על עוף שמקובל הוא שהוא טהור נאמן (ש"ד):

ג **מי** שאינו מכירם ואינו יודע שמותיהם בודק בסימנים. ואלו הן הסימנים. כל עוף שהוא דורס ואוכל. פי' שנועץ צפרניו בבעלי חיים ודורסן (כ"פ הש"ך. וע"ז פי' בשם תוס' שאינו אוכל העוף מחיים אלא טורף עד שימות תחלה ואח"כ אוכל). בידוע שהוא ממיני הטמאים. ואם אינו יודע אם דורס או לא. אם כשמעמידים אותו על חוט חולק את רגליו שני אצבעות לכאן ושני אצבעות לכאן. או שקולט מן האויר ואוכל פי' כשמשליך לו לאכול קולט לפיו מן האויר ואוכל ואינו מניחו על הארץ קודם שיבלענו בידוע שהוא דורס. לאפוקי תרנגול שגם הוא קולט מן האויר ומניח על הארץ קודם שיבלענו (ועי' ט"ז):

ד **ואם** ידוע שאינו דורס יש ג' סימני טהרה. א) אצבע יתירה ויש בו ב' פירושים א' שיש בו אצבע יתירה אחורי אצבעות. ב' שאצבע שלפניו גדולה ויתירה מחברותיה ב') ג') וזפק וקורקבנו נקלף ביד לאפוקי אם אינו נקלף אלא בסכין. הי' חזק ומדובק והניחו בשמש ונתרפא ונקלף ביד. ה"ז סימן טהרה. ופי' קורקבנו נקלף היא הקליפה שבתוך הקורקבן הנקלפת (ועי' פ"ת ב' תשו' ח"ס). ואעפ"י שיש לו ג' סימנים אלו אין לאכלו

לפי שאנו חוששין שמא הוא דורס ואעפ"י שאנו רואים שאינו דורס עכשיו מ"מ איכא למיחש שמא ידרוס פעם אחרת. אא"כ יש להם מסורת שמסרו להם אבותיהם שהוא טהור. ושוב א"צ לבדוק אחר שום סימן. מיהו ודאי אי אישתכח דדריס או שחולק את רגליו אין לסמוך על המסורת ואמרינן דקבלה בטעות הוא. (ועי' ש"ך):

ה **בר** אווזות הבר שקורין ווילדע ענטלין. ובר אווזות שהזכר שהי' ביניהם הי' מבר אווזות הבר. ואותן בר אווזות הבר היטילו ביצים וגדלו אפרוחים ונתערבו באחרים הרבה. יש להתירן דתלינן ברובא דעלמא שאביהם ממינם. ובשגם שנתערבו ותו ליכא איסורא דאורייתא. דמה שבע"ח אינה בטלה אינו אלא מדרבנן. ובשגם דאווז הבר גופא אין איסורו ברור דהכו"פ האריך בפלפולו להתירו. וחוששין לזרע האב א"ל ספיקא הוא. ע"כ כהנהו בר אווזא יאכלו ענוים וישבעו. אמנם אם לא נתערבו ורואים שאלו האפרוחים דומים לזרע אב כדמות אווז הבר. וניהי דכשלא הי' זכר זה לפנינו היו מותרים משום דכל היוצא מן הטהור טהור. מ"מ השתא שזה הזכר ביניהם ניחוש לי' ונפלינן בפלוגתא דזוז"ג (פ"ת ס"ק א' בשם תשו' ח"ש סי' ע"ד):

ג (ו) **י"א** שכל עוף שחרטומו רחב וכף רגלו רחבה כשל אווז בידוע שאינו דורס ומותר באכילה אם יש לו ג' סימנים בגופו. ודוקא תרתי בעינן חרטומו רחב וכף רגלו רחבה. וי"א שאין לסמוך אפי' ע"ז ואין לאכל שום עוף אלא במסורת שקיבלו בו שהוא טהור. וכן נוהגין ואין לשנות. אווזות שראשי חרטומיהון שחורות מותרות (פ"ת בשם תשו' בית אברהם. וכן בצ"צ לאדמו"ר סי' ס' מבואר שדעתו ג"כ להקל. וע"ע בפ"ת בשם תשו' חב"י דעוף הנקרא לערכין הוא עוף טמא ושכן אמרו הגאון מפ"פ ועי"ש):

ד (ז) **מי** שהוא ממקום שנוהגין איסור בעוף א' מפני שאין להם מסורת אבל לא מטעם איסור. והלך למקום שיש להם מסורת יכול לאכל עמהם במקום שהלך לשם ואפי' דעתו לחזור. וה"ה אם יצא ממקום שיש להם מסורת והלך למקום שנוהגין בו איסור מפני שאין להם מסורת ג"כ מותר לאכלו כיון שהאיסור אינו מבורר (ועי' בה"ע ס"ק ט'). וכן אם הלך ממקום שנהגו איסור מפני מינים טמאין הדומים וחשו לאחלופי. למקום שנהגו היתר שאין שם מינים טמאים הדומין דלא שייך לאיחלופי אוכל עמהם. אבל אם הלך ממקום שנהגו היתר למקום שנהגו שלא לאכל מטעם איסור. אם דעתו לחזור ואינו מתעכב שם רק לפי שעה מותר לאכל ודוקא בצנעה ולא בפרהסי' שלא יבואו למחלוקת אבל אם אין דעתו לחזור אסור לאכל (כ"כ הדרישה ועי' באו"ח סי' תש"ח). וי"א אפי' ההולך ממקום שיש מסורת להיתר למקום שנהגו איסור ואינו יודע אם מפני דשכיחי מינים טמאים

הדומין לאלו או מפני שאין להם מסורת. שאין להתיר להם. (רשב"א בתוה"ק ועי' שפ"ד ס"ק י"א שהאריך):

ה (ח) **ושאר** מקומות אם ידוע להם שאין נוהגין איסור אלא מפני שאין להם מסורת ולא מפני מינים טמאים הדומין יכולים לאכלו על סמך מקום שיש להם מסורת והוא שיהי' מקום מדינה או עיר גדול דומי' דמדינה (כ"כ מהרי"ל הביאו הכה"ג בהגהת ב"י) אבל אם אינו ידוע ענין האיסור. יש מתירין ויש מי שאוסר ויש לחוש לדברי האוסר (ועי' בה"ט ס"ק י' ובס' ב"י בעמ"ז):

סימן פג

דין סימני דגים ודגים מלוחים ובו כ' סעיפים ובש"ע י' סעיפים

א (א) **סימני** דגים מפורשים בתורה. כל שיש לו סנפיר וקשקשת הוא דג טהור. וסנפיר הוא ששט בו. וקשקשת הן הקליפות הקבועות בו. ודוקא שהן נקלפים ביד או בכלי או אפי' ע"י שרייי' במי אפר שקורין לויג או ע"י איזו פעולה שיהי' מקרי קשקשים ודג טהור הוא. אבל אם א"א לקלפן מעור הדג בשום אופן לא מקרי קשקשת (רמ"א). ודג שבא לפנינו עם קשקשין צריך לבדוק אם הם נקלפים. אף דרוב דגים שיש להם קשקשין המה נקלפין מ"מ כיון דאיכא לברורי מבררינן (ועי' פ"ת ס"ק א'):

ב **דג** שבקצת מקומות הורגלו בו לאסור ובקצת מקומות נוהגין בו היתר. אם אין לו קשקשים ומה שנוהגין בו היתר אינו אלא מפני שמקובלים שם שמשירן במים. אסור לאכלו במקום האסור על סמך מקום ההיתר להי"א דלעיל סי' פ"ב ס"ק ח'. דכיון שאין קשקשין לפנינו אפשר שיהיו מינין טמאין דומין לאלו ולכן נהגו באותן מקומות בו איסור. אבל אם יש לו קשקשין לא שייך לומר שנהגו איסור מפני דג טמא הדומה לו שיש לו קשקשין אלא שאין נקלפים מן העור כלל. דזהו דבר שאין שכיח כלל ולא חיישינן לזה. רק אמרינן שמא שנהגו בו איסור מקדם מפני שלא היו יודעים שקשקשיו נקלפים וא"כ אפי' לדעת האוסר לעיל מתיר כאן (שם בפ"ת ועי' עוד שם בדג שקורין שטירל או טיק):

ג **ואפי'** אין לו עתה ועתיד לגדלם לאח"ז. או שהיו לו בעודו במים והשירן מיד בעלותו ליבשה מותר (ב"י ב' רמב"ם ורי"ף ור"ן). ואפי' אין לו אלא סנפיר א' וקשקשת א' מותר. ודוקא כשעומד במקום מיוחד שהוא תחת לחיו או זנבו או תחת סנפיריו. דאל"ה אין להתיר בקשקשת א' (רמ"א ב' הטור ורמב"ן) וטוב להחמיר. דחיישינן שמא נשר קליפת קשקשת ממקום אחר ונדבק בדג זה. משא"כ בהרבה קשקשים אף שאין במקומות אלו מותר דלא חיישינן בהרבה שנדבקו בדג זה. וכ"מ לשון הרא"ש (ועי' בש"ך ס"ק א'):

ב (ד) **יש** מיני דגים שקשקשיהם דקים מאד ואינם ניכרים ואם כרכוהו בבגד או נתנו אותו בכלי מלא מים ונמצאו קשקשים מותר. וה"ה אם העמיד הדג נגד השמש ורואה בו קשקשים מותר (ש"ס). וכתב המש"ז ס"ק א' בשם הבה"י יש מין דג שמכוסה בעור א' דק מאד ותחת אותו העור יש חדרים קטנים ובכל א' מהחדרים יש קשקשת א' והתירו הבה"י וחכמי ווילנא והבל"י אות ב' ג"כ הביאו (ועי' צ"צ לאדמו"ר סי' ס"א לענין דג הנקרא שאשרע):

(**א**) (ה) **כל** שיש לו קשקשת יש לו סנפיר. ויש שיש לו סנפיר ואין לו קשקשת. לפיכך מצא חתיכת דג שיש לו קשקשת א"צ לחזור אחר סנפיר. מצא לו סנפיר לא יאכלנו עד שידע שיש לו קשקשת (ועי' ט"ז ס"ק ד'):

ד (ו) **מצא** חתיכות דגים ויש באחד מהם קשקשת. אם החתיכות דומות במראה ומתאימות זל"ז כולן מותרות. דחזקה מדג א' באו (ועי' ט"ז וש"ך). ואם אינם מתאימות. את שנמצאו בהן קשקשים מותרות והשאר אסורות ואפי' כולן מלוחות יחד אפ"ה לא נאסרו החתיכות הכשרות מהאחרות. משום דציר דגים מדרבנן (וכמש"ל סי' ע') ותלינן שאחר שנמלחו עירבן יחד. אבל שאר חתיכות אסורות. דגוף החתיכה הוא איסור דאורייתא ולא שרינן מספיקא דספיקא דאורייתא לחומרא (ועי' ש"ך ס"ק ה'):

ז **וה"ה** אם נמצא שם כשהן מלוחים דג שיש לו ראש רחב ושדרה שהוא סימן דג טהור (ודוקא תרתי בעינן) שהטמא ראשו חד ואין לו שדרה. מותר לאכלו דודאי הי' לו קשקשים קודם מליחה ונשרו או ניטלו בעת תיקונם. אבל אם הדג שלם בפנינו ועדיין לא נמלח ואין אנו רואים בו קשקשים אין לסמוך אראש ושדרה להתיר דג זה ולומר שהיו בו קשקשים ונשרו אחר עלייתו מהמים (רמ"א). וי"א דאפי' בחתיכות דוקא שיש קצת חתיכות עם קשקשים ומקצתו בלא קשקשים. אמרינן מדהני טהורים הני נמי בצירוף ראש ושדרה טהורים. וזה אפי' באינם מתאימות. אבל כל שאין בהם כלל עם קשקשים אין לסמוך אראש ושדרה (ועי' ש"ך ס"ק ו'):

ה (ח) **ציר** דגים טמאים אסור מדרבנן וכמש"ל סי' ע'. לפיכך אסור לקנות מהנכרים דגים מלוחים טהורים שמונחים עם הטמאים בכלי א' שמא נמלחו יחד (רמ"א וש"פ) אא"כ יש ס' בטהורים נגד הטמאים. דאז לא מחזקינן איסורא לומר דמתחלה היו יותר טמאים וניטל מהם כיון דלא הוי אלא מדרבנן (כו"פ). וכן נוהגים שלא לקנותן אפי' אם רואים רק שמונחים עם הטמאים המלוחים בערבוב על השולחן שמוכרים אותם. ודוקא אם מונחים עם ודאי טמאים אבל אי לא ידעינן שהן טמאים אלא שאין אוכלין אותן משום ספיקא שאינו מכיר בהם סימני טהרה. מותרים דהוי ס"ס (ועי' פ"ת ס"ק ד' ב' ס'

תפל"מ). וי"א דאין חילוק בין ציר דגים לציר נבלה דהוי איסור דאורייתא לעולם בטל בס' (חכ"א בשם ת"ח ועי"ש) ולא חיישינן שמא מתחלה היו יותר:

ט **ומ"מ** נוהגין לקנות אף לכתחלה הערינג ומארקאדעם אפי' אם מונחים עם טמאים בחביות א'. משום דאין דרך למלחם יחד עם דגים טמאים. כי הדרך שמביאים אותן ממרחקים בחביתות המיוחדים להם לבדן. ובודאי לאחר ימים רבים ממליחתם שוב הניחו אלו אצלם. ואמרינן דאחר שפלטו כל צירן עירבם יחד. ואע"ג דקי"ל דאפי' לאחר שיעור מליחה נחשב רותח. מ"מ ציר דגים שמועט הוא מכיון ששהו שיעור מליחה כבר פלטו כל צירן ובפרט דציר דגים אינו אלא מדרבנן (ש"ך ס"ק ז'). ואפי' בשאר דגים אין להחמיר ולפשפש ולבדוק אם יש ביניהם דגים טמאים דאחזוקי איסורי לא מחזיקינן ואמרינן מהיכא תיתי יהי' כאן איסור (ועי' שפ"ד ס"ק י"א):

י **בד"א** שמצאן כך מונחים במלחן. אבל אם מצאן שהדגים טמאים שרויים במים עם הטהורים. אפי' בהערינג יש לאסור שהרי עינינו רואות שמי הציר שלהן עזים וחזקים ומבליעין בודאי וגרע טפי מציר המעורב במים דלא חשיב רותח. אבל אין חוששין שמא נשרו כ"ז שאין אנו רואים. אעפ"י שראינו בבית נכרי ששורה אותם לפעמים. כיון שאינו רואה אלו ששרו אין להחמיר דאימר אקראי בעלמא הוא (רמ"א ועי' ש"ך ס"ק י"ג וחכ"א):

י"א) **וכ"ז** לכתחלה אבל בדיעבד שכבר קנאן יש להתיר בכל ענין בין בשאר דגים בין בהערינג בין מלוחין בין שרוים. דכיון דציר דגים דרבנן אמרינן שמא לא נמלחו יחד ואין חוששין בדיעבד לבליעתן זמ"ז דאמרינן שכבר פלטו כל צירן קודם שנמלחו יחד. ודוקא שידוע בודאי שלא נכבשו ביחד מעל"ע שזהו שיעור כבישה לאסור מה"ת. אבל אם מסופק שמא נכבשו מעל"ע קי"ל כבוש כמבושל והוי ספיקא דאורייתא ואפי' אי לית בהו שמנונית כלל מ"מ ע"י הכבישה יוצא עיקר הלחלוחית (ועי' חכ"א). ודוקא ספק כבוש מעל"ע. הא ספק כשיעור על האש וירתיח אין להחמיר בדין זה דבטל הוא במים ולא מיקרי דבר חריף. ואם שרה בציר ממש וספק כשיעור על האש צ"ע אי כבוש כשיעור על האש בדבר חריף אם הוא ד"ת או דרבנן ונ"מ לענין ספיקא (ועי' בה"ט ס"ק י' ובשפ"ד ס"ק י"ד ועי"ל סי' ק"ה):

יב **ואפי'** לא נכבשו יחד דמותרים. דוקא דלית בהו שמנונית אבל אם יש בהם שמנונית אסור מה"ת. דכיון שיש בהו שמנונית בודאי אע"ג דספיקא שמא לא נכבשו יחד אפ"ה אסורים דהוי ספיקא דאורייתא. אבל אם יש בהם ספק שמא אין בהם שמנונית הו"ל ס"ס שמא אין בהם שמנונית ושמא לא נמלחו יחד. וסתם דגים אין בהם שמנונית (רמ"א).

ואף דאסורים מדרבנן אפי' אין בהם שמנונית מ"מ מותרים כיון שיש בהם ס"ס (ועי' ש"ך בכללי ס"ס ועי' פ"ת ס"ק ה'). ודוקא במליחה אבל בכבוש ומבושל אפי' ליכא שמנונית אסור (ט"ז וש"ך):

יג **ואם** הדגים מלוחים יבשים מותר בכ"ע מאחר דהטמאים גם כן יבשים. דמסתמא מלחן כאו"א לבדו שכ דרכם שתולין אותם ומפרידם זמ"ז כדי שתשלוט בהם הרוח והחמה ויאייבשו שם מהר. ובזה יש מקומות נוהגין בו היתר לכתחלה ויש מקומות שגם בזה אין קונין לכתחלה אם מונחים ביניהם והיכי דנהיג נהיג:

יד) **נכרי** שהביא חבית מלאה דגים ואינו ידוע אם טמאין אם טהורים ובדקו א' מהם ונמצא בו קשקשת בענין שהוא בודאי קבוע בגופו שאין לחוש שמא נדבק בו ממקום אחר. אזי כל הדגים שבחבית שהן מאותו המין מותרים. ועכ"פ צריך לבדוק כל החביתות שיהיו כולם ממין זה (חכ"א ועי"ש):

ו (טו) **נכרי** שהביא חבית מלאה מציר דגים. אם כולכית אחת שוטטת בו מותר. שזה סימן שהוא מדגים טהורים ואם לאו אסור. וה"מ דסגי בכולכית א' בחבית סתומה אבל בחבית פתוחה אינו נתרת בפחות משנים אבל באחת חיישינן שמא אתי מעלמא. ופי' כולכית יש בו מחלוקת רש"י ורמב"ם דרש"י מפרש דכולכית הוא מין דג טמא הנוצר מאליו בציר דגים טהורים והלכך בפתוחות אינו ניתר אלא בשתים חיים דוקא. דבאחת יש לחוש שמא מעלמא בא. ובשנים מתים נמי אסור דאמרינן מש"ה מתו מפני שאינו דרך גידולו דמעלמא באו. מיהו בב' חיים כל החבית פתוחות מותרים ע"י חבית זו. ובחבית סתומה סגי בכולכית אחת חי דלא חיישינן שמא דרך מקרה נפל שמה כיון שהיא סתומה. ודעת רמב"ם שכולכית הוא שם דג כולל לטהור ולטמא וכולכית דהיינו דג טהור היו נותנין בציר לסימן לידע שהציר מדגים טהורים היא לפיכך אם החביות כולם פתוחות כחבית אחת חשיבי דאדם עשוי ליקח מזו וליתן לזו וכמעורבת דמי ולכן אם נמצא כולכית באחת מהן הוי סימן לכולם וכולם מותרים. משא"כ בסתומות בעינן ש' כולכית בכ"א כולכית א' כדי שיתחזק בתרי ואז כולן מותרות. וכתב הש"ך ס"ק י"ט לדידן ודאי אין לסמוך להתיר ציר ע"י דג טמא חי משוטט בו כפירש"י שאין אנו מכירין אותו מין כולכית שדרכו לגדל בציר טהורים וע"כ אין היתר אלא א"כ חתיכת דג טהור בתוכו כמ"ש הרמב"ם ורשב"א ז"ל דכולכית היינו דג טהור (ועי' שפ"ד). והפר"ח כתב ולענין דינא בפתוחות בעינן ב' דגים טהורים להתיר אף החבית עצמו ואז כל החביות מותרים דכתערובות דמי וכמש"ל. ובסתומות אפי' בכולכית א' שרי אך רק אותן שנמצאו בהן הכולכית מותרות והשאר אסורות וכן עיקר ע"כ. (ועי' בס' ב"י):

ט"ז **והא** דשרי ע"י כולכית ה"מ כשאין בציר דג או חתיכה שאין בו קשקשים או ראש רחב ושדרה וכמש"ל ס"ז. אבל אם יש בהן דגים או חתיכה שאין בהם קשקשים ואין לו ראש רחב ושדרה הכל אסור. והיינו הדגים שאין נכרים שהן טהורים והציר. אבל החתיכות שניכרים שהם טהורים מותרים ואין לאסרם משום דשמא בלעו ע"י כבוש מעל"ע וספק כבוש נמי אסורים די"ל דהוי ס"ס ספק שמא החתיכות אחרות נמי טהורות ושמא לא נשרו מעל"ע (ועי' שפ"ד ס"ק כ"ג):

ז (יז) **קרבי** דגים והם המעיים ושמנונית התלוים בשלפוחית ושלפוחית בטהורים ראשו א' חד וא' כד ועוברי דגים והם ביצי דקים שקורין רויגין (ומבואר לקמן סי"ט) אינם ניקחים אלא מן המומחה ובקי בסימנים. והיינו אם הם שלמים ואז הם ניכרים בסימניהן דהיינו בשלפוחית שקורין בלא"ס. אם היו שני ראשיהם כדים או חדים טמאים. אעפ"י שהמוכר ישראל ומוחזק בכשרות ואומר מדג פלוני הם אינו נאמן שמכחיש הוא את התורה (ועי' ט"ז ס"ק י' וש"ך ס"ק כ"ד ובשפ"ד שם). ואם א' כד וא' חד אם המוכר הוא ישראל ומוחזק בכשרות נאמן אפי' אינו אומר כלום ואם אינו מוחזק בכשרות אם אמר אני מלחתים נאמן כיון דשלמים הם וכ"ש אם אומר מדג פלוני וטהור הוא ואם המוכר נכרי לא מהני כשאומר אני מלחתים אא"כ אומר מדג פלוני הוא ואנו מכירין אותו הדג וישראל חשוד דינו כעובד כוכבים דאף בשלמים אינו נאמן אא"כ שאנו מכירים אותו הדג ואומר אני מלחתים מאותו הדג (ועי' מש"ז ס"ק ט'):

י"ח **וכ**"ז כשהן שלמים אבל אם הם נימוחין אף בישראל שאינו חשוד רק שהוא אינו מוחזק בכשרות אף אם אומר מדג פלוני מלחתים וטהור הוא אינו נאמן דכיון שנימוחים אין סומכין על עדות לבד. אא"כ אומר לו ישראל המוכרן אני מלחתים והוצאתי מדג פלוני ואנו מכירין אותו שהוא טהור. ואם הי' אדם שהוחזק בכשרות ובודאי נזהר מכל טעות אף אם אומר סתם טהורים נאמן בין בקרבי דגים בין בבצי דגים בין בשלמים בין בנימוחין. ובלבד שיודע ודאי ואומר שהי' ראש א' כד וראש א' חד וכמשית"ל סי"ז (ועי' ש"ך ס"ק כ"ו ב' הפוסקים):

ח (יט) **ביצי** דגים שקורין רויגין אם היו שני ראשיהם כדים (ר"ל עגולים ועבים ככדים) או חדים טמאים כדלעיל בקרבי דגים). א' כד וא' חד שואל לישראל המוכר אם אומר אני מלחתים והוצאתים מדג טהור אוכל על פיו ואם אמר סתם טהורים הם אינו נאמן אא"כ שהי' אדם שהוחזק בכשרות בד"א כשהיו אדומים אבל השחורים יש לאסור בכל גוונא וכן ראוי להורות (ועי' שפ"ד ס"ק כ"ז):

ט י (כ) **דג** טהור שנמצא במעי דג טמא אפי' לא ראינו שבלעו אפ"ה ודאי בלעו ואמרינן דג עייל דג נפיק. בין שנמצא דרך בית הריעי בין שנמצא דרך בית הבליעה בין שיצא לחוץ טהור (ועי' בה"ט ס"ק כ"ב). דג טמא שנמצא במעי דג טהור אסור מיהו בנמצא שיצא לחוץ שרי. דחשיב כמעוכל והוי כעפרא בעלמא (ש"ך ועי' ט"ז):

סימן פד

דין שרצים הנמצאים במים בפירות בקמח בגבינה ובו ג' סעיפים ובש"ע י"ז סעיפים

א (א) **שרצים** הגדלים במים שבכלים או בשאר משקין שבכלים ושבבורות שיחין ומערות שהמים שבהם עומדות במקומן שאינם מושכין ואין נזחלים שאין להם מוצא ובא (אבל כל שזוחלין אפי' ע"י מי גשמים בשעה שהגשמים מתרבים ובאו מים לשם ויש מקום שיוצא משם למקום אחר י"א דמקרי נמי מוצא ובא ואסורים וכמשית"ל ס"ד ועי' פמ"ג שהאריך בזה) מותרים כ"ז שלא פירשו מהם דריביתייהו בהכי ואעפ"י שאין להם סנפיר וקשקשת מותרים. לפיכך שוחה ושותה מהם ואינו חושש לשרצים שבהם שמא יזדמנו לתוך פיו. אבל מ"מ משום בל תשקצו אסור אם מאוסין עליו (או משום שיש חשש סכנה). וכל מה שאין העולם רגילין לאכלו ובדילין מהם נקרא מאוס ואין לאכלו. ואם לדידי' מאוס אף שלכ"ע לא מאוס כ"ש דאסור לדידי' משום בל תשקצו. ומ"מ אינו אלא מדרבנן ולא הי' חייב (בזה"ב) אלא מכות מרדות (ט"ז ועי' מש"ז ס"ק ב' ותב"ש סי' י"ג):

ב **ואם** פירשו ממקום חיבורן כגון על שפת הבור אעפ"י שחזרו אסורין דכיון שנאסרו כשפירשו שוב אין להם היתר ואם לקח מים בבור עם הכלי הו"ל פירשו ואסורים (רמ"א) משום דחיישינן שמא באו תחלה על דופני הכלי מבחוץ או באו בפנים קודם למים (ט"ז). ולפי טעם זה כשראה שלא באו קודם למים אף מבור לכלי שרי. אבל יש עוד טעם דשנוי מקום מבור לכלי מקרי פירשו דמתחלה הי' בבור ועכשיו בכלי. ולפי שהענין זה הוא איסור דאורייתא יש לחוש לטעם השני והוא מאו"ה. ולא מבעי אם שאב שהכניס הכלי במים ומלאוהו דודאי אסור אלא אפילו מילא הכלי מהבור דרך צינור באופן שלא נגע בדופני הכלי מבחוץ. וגם אין חשש שקודם השרץ קודם למים מבפנים אפ"ה אסור מטעם דשנוי מקום לא הוי מקום ריביתייהו. שרצים המתהוים מהבל הארץ וקרקעות לא מקרי ריביתייהו בכלים (ועי' בס' ב"י בעמ"ז):

ג **ומן** הסתם אין לחוש שמא פירשו. וכן אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים או לדופן הבור מבפנים מותרים. בד"ה כששוחה ושותה מבור או מאותו כלי הגדלין בתוכו או שמערה מכלי אל כלי דהואיל והם תמיד עם המשקה היינו ריביתייהו. אבל ליקח

מהם מים בידו אסור וכ"ש דאסור לשאוב מכלי גדול בכלי קטן כמ"ש בסעי' שלפ"ז. ויש מחמירין עוד דאפי' פירשו לדופן הכלי מבפנים או לדופן הבור מבפנים נמי אינו שרי אלא דוקא שחזרו אח"כ למשקה. הא עומד ע"ג דופני הכלי או הבור מבפנים אסור אף לשתות בפה וליטול משם. ואם הי' בכלי חתיכות בשר או ירקות י"א דחיישינן שמא השריץ התולע ע"ג אותו דבר שבתוך המשקה ואסור (כ"ז הוא דעת הפר"ח ומש"ז ס"ק ה' חולק ואומר דכל שיש משקה אף שפירש על האוכל וחזר למשקה היינו ריביתייהו ולדינא צ"ע). ובמיני זבובים הידועים שפורחים לאויר העולם וחוזרים אסורים בכ"ע שהרי כבר פירשו (רמב"ן פ' שמיני ועי' חכ"א). ועי' בס' ב"י:

ב (ד) **שרצים** הגדילין במים שבחריצין ונעיצין (פי' חריצין הם ארוכים וקצרים ונעיצים היינו רחבים) שהם מושכים ויש להם מוצא ובא ואפי' ע"י רבוי גשמים וכמש"ל אבל אינם נובעין. יש מתירין דכיון שאינם נובעין לא דמי לגמרי לימים ולנחלים הכתובים בתורה (טור ב' הרא"ש) ויש אוסרים כיון שדומה לצד א' לימים ולנחלים במה שהם מושכין ופעמים יצאו לחוץ עם המים ויש לחוש לפירשו. ולא דמי לבורות שקטנים הן והן גדולים (ש"ך בשם רש"ל ואו"ה ומש"ז וע"ש):

ה **מיהו** במים הנובעין כגון ימים ונחלים פשיטא אעפ"י שלא פירשו אסורין דאין היתר אלא לאותן שאין נובעין משום דכתיב בימים ואין היתר בנובעין אלא בסנפיר וקשקשת (ועי' בה"ט ס"ק ו') ולכן בארות המים והנהרות שמוחזקין בתולעים אסור לשתותן בלי סימן ואפי' בדיעבד אם בישל באותן המים בלא סימן אסור. דאע"ג דבודאי יש ס' וא"כ בטל מה"ת רק דמדרבנן דהוי ברי' לא בטיל. לא אמרינן שמא נמוח דכיון דאיתחזיק איסורא לא אמרינן ספק דרבנן לקולא אבל אם אינו מוחזק בתולעים או שיש ספק ואפשר שהתליע בכלי יש להתיר בדיעבד דהוי ס"ס (חכ"א). ובורות שיש בהם תולעים ולוקחין מהם מים ולשין ואופין פת אסור דהוי פירשו בדופני הכלי ולא חזרו. ועוד הרי פירשו על הקמח בודאי ואסור (פר"ח ועי' שפ"ד ובמש"ל ס"ח). גם יש ליזהר שלא לשרות בשר או להדיח דבר מאכל במים הידועים ומוחזקים שיש בהם תולעים דהתולעים נדבקים במאכל (חכ"א. ועי' בצ"צ לאדמו"ר סי' ס"ב):

ג (ו) **המסנן** מים או שאר משקין שהיו בהם תולעים או יבחושין או יתושין. אעפ"י שחזרו לתוכן אסורים שכבר פירשו על המסננת ונקרא אז שרץ ונאסר ושוב אין לו היתר אף שחזרו למים. ולכן יש ליזהר לסנן דרך מפה עבה שלא יהי' באפשרי אפי' לתולע דק שבדקין לעבור דרך נקבי הבגד. וחומץ שהתליע אסור לסננו כי הם דקין מן הדקין ואינו ניכרים אלא נגד השמש וחיישינן שמא יפרשו על כל בגד המסננו ואז נקרא שרץ

ונאסר ושוב אין לו היתר אף שיחזר לחומץ וכמש"ל. ואדרבא בלא סינון יש להתיר יותר כדין מים שהתליע בתלוש (ועי' בב"א סי' ל"ה). ואפי' אם יפרשו מן החומץ לתבשיל לא הוי פירשו כדין מערה מכלי אל כלי דהואיל והם תמיד עם המשקה היינו ריביתייהו וכמש"ל ס"ג. ואפי' אם יפרשו בכלי השני על דופנו שבפנים שרי. דכלי שני דין כלי ראשון יש לו הואיל והוא תמיד עם המשקה (ועי' ש"ך ובה"ט ס"ק ח'). והמדקדקין נוהגין לבשל החומץ תחלה ואח"כ מסננים אותו דמאחר שהתולע כבר מת לא יעבור בסינון. אלא דאכתי יש לחוש למ"ש רמ"א לקמן סי' ק"ד ולמ"ש מש"ז שם ס"ק י' דיש בו איסור דבל תשקצו בדברים המאוסים וע"ש. לכן יותר טוב שלא לסנן וכמש"ל. ונ"ל דכ"ז אינו אלא בחומץ העשוי בתחבולות שעורים ושמרי שכר ומשהין אותו ימים רבים נגד השמש עד שנתחמץ וא"א שלא יתליע כידוע לבקיאין במלאכתו אבל חדשים מקרוב באו ועשו מאסין על עשיית החומץ ע"י משקים וסממנים חריפים ובערך יום או יומים נעשה חומץ חזק מאד אינו מוחזק כלל בתולעים יותר משאר משקין החריפים אין צריך סימן ושרי בכ"ע וכן שמעתי מגדולי הוראה. ובחומץ פשוט הנ"ל יש תקנה לסננו תחלה בצונן ע"י שיתן מים תחלה בחומץ כדי שיתרכך החומץ וכמ"ש הכה"ג ואח"כ לבשלו ואחר הבישול יסנן שנית ואז יוצא לכל הדיטות משום דהוי ס"ס להתיר ספק נשרו כולם בסינון הראשון. ואת"ל לא נשרו כולם שמא נימוחו ובכה"ג איכא ודאי ס' במשקה. ומבטל איסור אין כאן דאינו מכוון רק על החומץ. ומשום בל תשקצו בדברים המאוסים נמי אין כאן כיון דספק אם ישנו כלל בעת הבישול. משא"כ אם לא יסננו תחלה קודם הבישול ודאי יש בהם תולעים ויש בי' משום בל תשקצו בדברים המאוסים. (ועי' כ"ז בס' ב"י בתק"ה):

ד (ז) **תולעים** הגדלים בפירות בתלוש ואין דרכם להתליע במחובר מותרים. שלא אסרה תורה אלא שרץ השורץ על הארץ. בד"א שלא פירשו מן הפרי כלל. אבל אם פירשו מן הפרי אפי' לא הגיעו לארץ ואפי' רק מקצתו או שלא פירשו אלא ע"ג הפירי או על הגרעין שבתוכו. או שפירשו מפרי לפרי או שפירשו ומת באויר קודם שהגיע לארץ אסור. דכל אלו הם בעיות בגמ' ולא איפשטא וקי"ל לחומרא. ומ"מ ספיקא הוי ונ"מ אם יש עוד ספק הוי ס"ס (ועי' בשפ"ד ס"ק י"א). אבל אם מת בתוך הפרי ופירש אח"כ מותר (ש"ך וכדעה ראשונה) ואם נמצא בתוך הפרי וחורו נקוב לחוץ אעפ"י שכולו בפנים אסור (רמ"א) דחיישינן שמא פירש וחזר אליו דכיון דנקוב לחוץ הוי הוכחה שפירשו ולא דמי לשרצים שבמים (ש"ך ס"ק י"ג) ולפעמים נמצא בפרי כמין נקודה שחורה והוא מקום שמתחיל

התולעת להתרקם וצריך ליטלו משם בעומק דאסור כמו התולעת עצמה (ולקמן סט"ו ט"ז יתבאר על נכון בס"ד):

ה (ח) **תולעים** הנקראים מילבין הנמצאים בקמח וכיוצא בו לא מבעי כשהקמח מונח על הארי והמילבין בתוכו דודאי יש לחוש שמא פירשו ושרצו על הארץ ואסור מה"ת. אלא אפי' שהקמח מונח בכלי אסור דחיישינן שמא פירשו לדופני הכלי מבפנים (ועי' ש"ך ס"ק ט"ו ודלא כפר"ח שהקיל בקמח המונח בכד דלא דמי למים או לשאר משקין שבכלי ועי' מש"ז ס"ק ז' וגם בס"ק ח' כתב דאנו אוסרים אף בהפ"מ בין בתולעים גדולים בין במילבין קטנים אף אם מונח הקמח בכלי וכן הלכה ואין לשנות). וכן כל דבר שאינו משקה ונמצא תולעים בתוכו אפי' מונחים בכלי אסורים. דדוקא בדבר של משקה אמרינן לעיל ס"ג דמותרים כשפירשו בדופני הכלי מבפנים שנתרבו מכל אשר במים. משא"כ בדבר שאינו משקה דליכא ריבויא. ולא עוד אלא שאפי' אם לא שרצו רק בקמח עצמו ג"כ מקרי פירש דלא דמי למים דהמים הוי כחתיכה אחת ממש משא"כ הקמח כשהתולע הולכת ממקום למקום הוי כפירש מפרי אל פרי דאסור וכמש"ל ס"ה ואין צ"ל אם פירש חוץ לקמח (מש"ז). ואם נמצאו תולעים במלח פשיטא דאסור דקי"ל ברית כרותה למלח שאינו מסריח ובודאי באו מעלמא. ונ"מ דלא הוי ספק משא"כ בקמח די"ל דספיקא הוי (ועי' בשפ"ד ס"ק ט"ז) ודוקא במילבין שהם קטנים שא"א לנפות הקמח בנפה וכברה כדי שישארו התולעים למעלה. אבל אם נמצא בקמח או בשאר דברים תולעים גדולים בענין שאפשר לבררן בנפה וכברה וכדומה המאכל מותר כמו ברוטב דקי"ל דשרי ע"י סינון וכמשית"ל ה"ה קמח ע"י נפה וכברה עד שמשליך את התולעים חוצה (ש"ך ושפ"ד ועי' ט"ז מ"ש בשם הב"ח):

ט **וכ**"ז בודאי מילבין אבל בספק אם יש מילבין איכא צד להקל בקמח בכד כגון אשה שקנתה קמח מן החנוני ומצאה רחשים וכל שאר הנשים בדקו ולא מצאו דבר. דתלינן שאותו כלי של האשה שמצאה הרחשים לא היתה נקייה מרחשים ושלה אסור ושאר נשים קמחיהם מותר. ואם לא נתברר זה והאשה אמרה שהיתה נקייה יוכלו הנשים לומר לה אין אנו מאמינים לך (מש"ז ס"ק ח' וסיים דמ"מ למעשה צ"ע). ונ"ל דאם נמצאו המילבין קודם שעשו ממנו לחם הוי ספיקא שמא פירשו ושוב לא מהני מה שנתערב בלישה ואפי' וכמבואר בכללי ס"ס להש"ך סי' ק"י. אבל אם לא נודע עד לאחר האפי' יש להקל בהפ"מ. מטעם דהפר"ח מיקל קמח בכד בכל גוונא אפי' אם פירשו בדופני הכד וכמש"ל ס"ח ומסתבר טעמי' ואף דעיקר הוא כרוב הפוסקים שכולם מחמירים. מ"מ בצירוף ספק הנ"ל שמא לא היתה כליה נקייה עכ"פ אין למחות במי שמקיל וכעין

זה כתב בתשובת נו"ב מה"ק סי' כ"ז וסיים ואמר כללא דמילתא דמילבין בקמח דאם הקמח מונח על הארץ ודאי יש לאסור. אבל אם מונח בכלי מי שבא לשאול. אמר לו רוב הפוסקים מחמירין ואם אעפ"כ רצה השואל להקל לעצמו לא ימחה בידו. וכ"ש שא"צ לדרוש ברבים לאסור. ועכ"פ ידרוש שאין חיוב לבדוק מתחלה כלל (וע"ש ובכו"פ וביד"א בסימן זה):

י והא דאמרינן דקמח שמותלע אסור היינו הקמח גופי' עם גופי התולעת דאף מילבין קטנים דין ברי' יש להם ואם פירשו אפי' באלף לא בטיל ומש"ה אסור לעשות ממנו פת וכיוצא בו. אבל אם רוצה לעשות ממנו י"ש דליכא ממשות כ"א זיעה בעלמא מותר (מש"ז בשם צ"צ ושאר אחרונים ועי' ט"ז ס"ק ח') בהפ"מ. ודוקא כשהקמח הי' שלו ונתלעו אבל לקנות לכתחלה קמח המותלע לעשות ממנו י"ש צ"ע אם להתיר. דהא הט"ז אוסר אפי' בי"ש ועוד הרי כתב הבה"י שאסור להסתחר בדברים האסורים באכילה (ועי"ל סי"ג). ואף דהפר"ח חולק עליו י"ל דזה גרע מקמח הנמכר קבא קבא דהתם איכא ס"ס שמא לא ימכור לישראל כיון דמעט הוא משא"כ בי"ש או י"ל דזה מעולה מקמח כיון דאין שום ממשות איסור כ"א הזיעה. וכיון שכן ניהי דכשהקמח שלו מותלע מותר לעשות ממנו י"ש מ"מ לכתחלה לקנות דבר איסור לעשות ממנו י"ש צ"ע אם להתיר (ועי' בס' ב"י בעמ"ז):

יא מאלטין שעושין ממנו שכר שנתלע ואח"כ נתייבש ונשרפו התולעים. אם נעשו כעפר ממש ואין בהם שום ליחלוחית מותר. ואין זה כמבטל איסור בידים שאין כוונתו לבטלו אלא בעבודה הוא עוסק וממילא נעשים כעפר. וכן קמח שהתליע וצריך לקלות הקמח בתנור לאיזו עבודה מותר. אבל אם עיקר נתינתו בתנור אינו אלא כדי לקלות התולעים וכן לתת על הקמח מים רותחין כדי לקלות התולעים אסור דאין מבטלים איסור לכתחלה. ובתשובת מהרמ"ל התיר בדוחק בשנה שהתליעו בה כל הכישות ובישלו בה ההמון עם אח"כ השכר בלא סינון, משום הפ"מ ומשום מעוות לא יוכל לתקון. והש"ך ס"ק ל"ג הביאו וכתב שלא התיר אלא מדוחק גדול ובצירוף כמה טעמים ע"כ אין ללמוד ממנו למקום אחר (ועי' בס' ב"י בתק"ה בשם לחה"פ והלק"ט). ונ"ל דכ"ז בלא סינון אבל לעשות מקמח שכר או יין מראזינקעם מתולעים ולסננו דרך בגד עב מותר. וכן מותר לתת גודגדניות המתולעים לתוך יין ובלבד שיתן אותם לתוך כיס קטן תפור מכל צדדיו. ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה כיון דלא נתכוון אלא להוציא הזיעה ממנו (עי' פר"ח ותשובת צ"צ סי' נ"א ותשובת פמ"א ותשובות ש"י ופ"ת ס"ק ג' הביאם ועי' בס' ב"י בתק"ה):

יב **וכל** הא דאסרינן במילבין אסור למוכרן לעובד כוכבים שמא יחזיר וימכרנו לישראל. דאפי' דבר שדרך לבדקו מ"מ יש לחוש שמא ימכרנו אח"כ לישראל בענין שלא יהי' האיסור ניכר כגון קמח ועשה ממנו פת וכן מלח יתננו בפת או בשאר דברים הנקחין מעובד כוכבים. ואע"ג דאיכא ס"ס שמא לא פירשו ושמא לא ימכור העובד כוכבים לישראל. מ"מ כיון שיש הרבה קמח ביחד קרוב הוא שימכור גם לישראל. אבל מעט מעט מותר למכור לו. ואפי' הרבה ביחד אם הוא דבר שהאיסור ניכר מותר למכור לו (וכמ"ש רמ"א סי' נ"ז סכ"א). וה"ה דמותר להאכילו לעבדו ושפחתו אעפ"י שמזונותם עליו מיהו יראה שלא ישהנו זמן רב שלא יבא לידי תקלה. וכן מותר לפטם עופות בקמח שיש בו תולעים והוא שיעשה מהם חתיכות קטנות כדי שיהי' לו היכר שלא יבא לאכלו (צ"צ ועי' בה"ט ס"ק י"ג). ומ"מ אף מעט מעט אסור להסתחר בו דחיישינן לתקלה (דלא כפר"ח שמתיר להסתחר בו ועי' שפ"ד ס"ק י"ח) והיינו דחיישינן שמא יבא לאכל ממנו בשעת מכירה כמש"ל סי' קט"ז:

יג **מיני** קטניות כגון הירז וגרויפין או מיני פירות שגדלים תולעים בתוכם כגון פלוימען ראזינקעס. הכל לפי הזמן והמקום ובארצות החמים ובזמן החום אין אוכלים אלא לאחר בדיקה. וכן נוהגין בקצת מקומות שמיד אחר הפסח אין אוכלין עד שיבדוק עד ר"ח כסליו. ובאותן מקומות מותר למכור לנכרי מיני קטניות ופירות ותולעים. ובמקומות הקרים שאין שכיח תולעים א"צ לבדוק אח"ז ואי איתרמי שהי' לו מיני קטניות או פירות מתולעים אסור למכור לנכרי אלא קבא קבא דכיון דאין בודקין חיישינן לתקלה (ועי' בש"ע ס"ח ובה"ט ס"ק י"ז). ועי' בס' ב"י בתק"ה:

יד **פירות** יבשים משל אשתקד. מאחר שבימי הקיץ מחדש סיון ואילך הוחזקו בגידול מילבין כמש"ל. וכל ברי' שאין לה עצם אינו חי ששה חדשים אבל מתקיים יב"ח (כמ"ש הפר"ח ס"ק כ"ז). וא"כ אותן מילבין שנתהוו בסיון מתים בחשוון ועדיין אסורים עד סיון הבא עד שעבר עליהם יב"ח וא"א לבודקם כיון שמתו ואינם רומשים עוד. מדינא א"צ להחמיר בזה (ועי' פ"ת ס"ק ה' בשם תשובת ח"ס). ומ"מ הפרוש והחסיד לא יאכל שום דבר הצריך בדיקה לעולם. ושאר עמא דארעא האוכלים בבדיקה עכ"פ מה טוב אם ימשכו ידיהם מפירות יבשים של אשתקד מימי כסליו עד סיון. אבל לאסור לרבים מה שכבר נהגו אין לנו (שם).

ו (טו) **וכ**"ז בתולעים הגדלים בפירות בתלוש. אבל תולעים הגדלים בפירות במחובר אסורים מה"ת אעפ"י שלא רימשו ולא פי' מ"מ נקרא שרץ הארץ. ולכן אותם פולין גדולים שנמצא תחת קליפתן תולעים אעפ"י שהמקום דחוק להם ולא ריחשו כלל ואפי' לא ניכר

עדיין השרץ רק תחלת ריקומו וסימן הוא שנעשה המקום ההוא שחור אסור כתולע עצמו אעפ"י שיש מקילין ושכן סתם הב"י בש"ע דאינו אסור עד שירחש. מ"מ הולכין להחמיר בשל תורה (ט"ז וש"ך ס"ק י"ח). וכ"ז שלא נתבשל יש ליטול התולע ממנו. ומ"מ אם עבר ובישלה אם הוא בענין שאין לחוש שיאכל התולע בעצמו בעין אלא שעכ"פ הוא נימוח מותר. כיון שבלא"ה י"א שכל פרי אפי' הוא קטן יש בו ס' נגד התולע. ועוד כיון דהטעם פגום הוי נטל"פ (ועי' בכו"פ ס"ק ד' ובתשובות משכנות יעקב שמזה למדו היתר אחר המילבין וטרחו למצוא זכות על האוכלים קמח בימות החמה אף שהוא קרוב לודאי שיש בו מילבין ועי"ש). ובהצטרף דעת המקילין בזה יש להתיר. אבל אם יש לחוש שמא יש תולעים בעין ולא נמוחו אסור התבשיל אעפ"י שיש ס' דברי' אינה בטלה (ש"ך ועי' ט"ז וכו"פ):

טז **תולעים** הגדלים בכמהין ופטריות שקורין שוועמלעך דינו כמו בשאר פירות. ולא אמרינן דלא חשיבי מחובר לקרקע הואיל ואין מברכין עליהם בפה"א. דמ"מ מחובר לקרקע מקרי ואית בהו משום השורץ על הארץ (ע"ז ודלא כאו"ה ועי' בה"ט ס"ק כ"ד ובפ"ת ס"ק ז' ובשפ"ד ס"ק ל"ג). ואם נמצא בפרי נקודה שחורה צריך ליטלו משם בעומק דאסור כמו התולעת בעצמו כ"ז שלא נתבשל ומ"מ אינו אוסר התבשיל אם לא שיש לחוש שמא יאכל התולעת עצמו כמשית"ל:

ז (יז) **פרי** שהתליע ואינו יודע אם במחובר אם בתלוש אסור לאכל בלא בדיקה דהוי ס"ס לאיסור. ספק שמא התליע במחובר ואת"ל בתלוש שמא פירשה. זה הכלל כ"ד שדרכו להתליע במחובר אפי' לא ידעינן שהתליע אסור לאכל בלא בדיקה דשמא יש בו תולעת שהוא איסור דאורייתא. וכל דבר שאין דרכו להתליע במחובר אלא בתלוש ואין חורו נקוב (דאם חורו נקוב לחוץ אפי' בתלוש אסור מספיקא שמא פירש וצריך בדיקה) מותרים בלא בדיקה. והיינו כשאין ידוע שיש שם תולעת דאז הוי ס"ס להתיר שמא לא היו תולעים ושמא לא פירשו. אבל אם ידוע שיש שם תולעת אסור בלא בדיקה דהוי חד ספק שמא לא פירשה. משא"כ בדבר שאין דרכו להתליע כלל מותרים בלא בדיקה. ופרי שאין ידוע אם דרכו להתליע במחובר או בתלוש הוי ספק השקול ואזלינן לחומרא כיון שהוא איסור דאורייתא ואם נתבשלה צריך ס' כנגדה וכמשית"ל (שם):

יח **לפיכך** גודגדניות שקורין ווייקסיל או קארשין וכיוצא בהם שנמצא בהם תולעים אף שדרכן להתליע בתלוש לאחר שנתלשו מן העץ. מ"מ כיון שלפעמים ג"כ נמצאו במחובר בשעת תלישה הוי ספיקא דאורייתא ואסורים בלי בדיקה. ולכן יזהר שלא לעשות מרקחת או משקה שקורין ויסניק גודגדניות אם לא במקום שלא הוחזקו בתולעים דכיון

שלא הוחזקו בתולעים שרי בלי בדיקה. ובמקומות שהוחזקו בתולעים ירא שמים לא יעשה מהם מרקחת או משקה אם לא בבדיקה יפה אחת לאחת וזה מהנמנע. ולא דמי לראזינקעס מתולעין שעושין מהם יין שדרכם לסננם עד שיהיו צלולים משא"כ כאן שאין דרכם בסינון לכן שומר נפשו ירחק מהם (שם בס' ב"י):

יט) **יש** מקומות שלא נמצא מין ווינקסלען לחים כ"א אותם שמביאים מעיירות אשר סביבותם רוקח מרקחת ע"י ישראל והוא בענין שאין להם בדיקה מאחר שכבר נתבשלו בדבש ולא נודע אצלם אם יש בהם תולעת אם לאו. מ"מ מותר לאכלם מכח ס"ס שמא הלכה כר"ת ודעימי' דס"ל דלית הלכתא כשמואל אלא אפי' תולעים שגדלים במחובר מותרים כ"ז שלא באו לאויר העולם ורוחש ע"ג קרקע. ספק הלכה כבה"ג ודעימי' דפסקו הלכה כשמואל דכל שנתגדל התולעת בפרי הוי כמחובר ואסור. ואת"ל כבה"ג דלמא אין כאן תולעת ואת"ל יש כאן דלמא נימוחו ובטלו בס' וכ"ש דישראל קדושים הם וכשעושין מרקחת של ווינקסיל ודאי בתחלה בודקים אותם קצת מהם אם מעט ואם הרבה וכשנמצאים בהם תולעים מושכים את ידיהם מהם (ס' קמח סלת בשם הש"ג). ובס' לוחות הברית כתב וז"ל הגודגדניות שקורין קארשין בהיותי בק"ק פ"פ ראיתי בהם בכל שנה תולעים כמו שרגילים להיות בפלוימין ויש שקורין אותם שוועפשקין והגידו לי שזה דבר תמידי לעולם שרגילים למצוא בהם תולעים בגודגדניות המתוקים. אבל החמוצים הנקראים ווינקסיל שם אין שכיח. אח"כ בבואי להרביץ תורה בק"ק פראג בדקתי שם ומצאתי בהם ג"כ ככה. ע"כ בניי שימו לבבכם לד"ז כי אנני יודע אם הוא כן בכל העולם או דוקא בארצות החמים ולכן בין כך ובין כך צריך לבוא לידי בירור עכ"ל (הובאו בס' ב"י בתק"ה):

כ **ופולין** שקורין באבעס ועדשים שקורין לינזין וקטניות שקורין ארביסין. י"א דאין דרכן לתלוע אלא בתלוש (כ"כ בשערים ובמרדכי ומהרא"י בהגהת ש"ד) מש"ה יש מקומות שאין נוהגין לברור הקטניות אפי' תוך שנתן רק נותנין אותן בקדרה צוננת ושופכים כל מה שעולה למעלה והנשארים מבשלים ברותחין (ועי' ש"ך ס"ק ס"ב). וי"א דקטניות וכה"ג דרכן להתליע במחובר (כ"כ האשר"י ורשב"א) ומש"ה האידנא מחמירין ובוררין הקטניות ועדשים על השולחן כאו"א בפ"ע והמנוקבים משליכים. וכל שלא ניכר ריעותא מבחוץ די בכך (ועי' מש"ז ס"ק י"ב). והפולין צריך בדיקה יתירה שדרכם לעשות נקודה שחורה מבחוץ ולפעמים לא ישחירו ויש בתוכו תולע ואינו ניכר מבחוץ וצריך בדיקה מבפנים וענין בדיקתן שמסירין הקליפה וחולקין כ"א לשנים וזהו בדיקתן ולא מהני

בהם אם בדק הרוב אלא צריך לבדוק כולם דהוי מיעוטא דשכיחא (ועי' ש"ך ס"ק כ"ח ובשפ"ד שם):

כא **וכגון** דא צריך להודיע לעמא דבר. בקטניות שקורין ארביסין וכן בפולין שקורין באבעס בארצות שמנות כ"ז שהם ירוקין אין נראין בהם שום רושם תולע כלל. וכשמבקרים לאחר תלישה ולפעמים גם קודם תלישה נראה בהם כמין נקודה שחורה בקליפה מבחוץ ומתגדל בתוכו עד שנראה כמין זבוב וכשמסירין הקליפה מוצאין היבחושים תחתיהם וביניהם. והנה לדעת ב"י בש"ע אותם קטניות מותרים מטעם שאין מונחים במקום צר לא קרינן בהו שרץ השורץ על הארץ כ"ז שלא ריחשו אבל אנו נוהגין להחמיר כדעת רמ"א. והתולע ודאי אסור וכ"ז שלא נתבשל הפרי צריך ליטלו משם בעומק וכמש"ל סי' ט"ז. וכיון דא"א ליטלו בעומק בקטניות כמו בפירות נוהגין בארצות השמנות הללו לאסור הקטניות לאכל ואין להם תקנה בברירה כיון דאינם מנוקבים וא"א להכיר בשום אופן אא"כ לאחר יב"ח מהני להם בדיקה ע"ד שיתבאר לקמן (ועי' ט"ז ס"ק ט'). אבל כל שנתבשל התבשיל מותר אף שאין ס' נגד התולע כל שלא ריחש דיש לסמוך אהמתירין בכל גוונא (ועי' מש"ז ס"ק ט' ובשפ"ד ס"ק כ'):

כב **וכן** פלוימען נוהגין לחתכם לשנים ורואים אם אין שם תולעים. וכתב השפ"ד דלא דמי לקטניות שא"צ לחתכם דבקטניות ניכר שחור מבחוץ וניכר תולע. משא"כ פלוימען א"א להכיר מבחוץ. ועוד שמא יהיו גרעיניהם נקובים. ומיהו אם אינו נקוב הגרעין לא חיישינן שמא יש תולע תוך הגרעין ועי"ש. וכ"ז מיירי תוך יב"ח אבל לאחר יב"ח דאז מה שהתליע במחובר נעשה עפרא בעלמא כמש"ל אין צריך בדיקת פנים לחתוך לשנים. אלא מפני שיש לחוש שמא התליעו אח"כ בתלוש ואין בדיקה זו מבחוץ מוציאתו מידי ספק דשמא הם בתוכם מנוקבים ואח"כ ירחשו במים ויפרשו. ולכך צריך בדיקת צוננים ורותחים וכמשית"ל ודי בכך וא"צ לבררם מקודם (ועי' בשפ"ד ס"ק כ"ג):

ח (כג) **כבר** נתבאר דכל מיני פירות שדרכם להתליע כשהן מחוברים לא יאכלם עד שיבדוק הפרי מתוכו שמא יש בו תולעת. ואם שהא הפרי אחר שנעקר מחיבורו יב"ח אוכל בלא בדיקה. שכל ברי' שאין לו עצם אינו מתקיים יב"ח והוי עפרא בעלמא. ובשנה מעוברת צריך י"ג חדשים (שפ"ד ס"ק כ"ד ועי"ש). אלא מפני שיש לחוש שמא התליעו בתלוש ויכולים להתקיים או שיש לחוש כשיתנם במים בתוך הקדרה יצאו לחוץ במים או בדופני הקדרה או ע"ג פרי. הלכך הבא לבשל לאחר יב"ח פירות שהתליעו יתנם לתוך מים צוננים והמתולעים והמנוקבים יעלו למעלה דמתוך שנרקב הפרי הוא קל לצוף למעלה ואח"כ יתנם בקדירה מים רותחים שאם נשאר בו תולעת ימות מיד. ואז

איכא כמה ספיקות להתיר שמא כולם צפו למעלה וליכא יותר. ואת"ל שלא עלו למעלה כולם שמא לא פירשו ונימוחו ברותחין ושמא הלכה כהרא"ש דס"ל פירשה מתה מותר. אבל תוך יב"ח לא מהני בדיקה זו משום דאפשר דהפרי עדיין לא נרקב להיות קל לצוף למעלה והתולע אסורה אף שלא תפרוש ממקומה. אבל לאחר יב"ח מהני אפי' ביש להם גרעינין (דלא כמהרש"ל דאוסר ביש להם גרעינין מטעם שמא פירשו ע"ג גרעין מבפנים. משום דאיכא ספיקא טובא וכן כ' הר"ן. וכן עיקר להורות (ועי' ש"ך ס"ק כ"ז ועי' ס' ב"י): ובישל תוך יב"ח בלא בדיקה על השולחן ט (כד) **עבר** וכמבואר לעיל סי' כ"א בפירות שדרכן להתליע במחובר. אם יכול לבדוק אח"כ בודק ודוקא אם כבר בישל. אבל לכתחלה צריך בדיקה קודם בישול (כ"כ השפ"ד ס"ק כ"ו וז"ל דע מה שבסעודות גדולות מבשלין קטניות בלי בדיקה מקודם. ואחר הבישול כשאוכלים רואים אם יש שם מתולעים לאו שפיר עבדי. חדא לפי מ"ש הש"ך ס"ק ל' בפירות קטנים הפרי נ"נ ואוסרים השאר. ותו דאין מבטלין איסור לכתחלה היכא דאפשר ע"י בדיקה מקודם אף שאין כוונתו לכך. ועוד שמא ישכח ויאכל בלי בדיקה ע"כ אין לעשות כן) ובדיעבד אם בישלו ולא יכול לבדוק מותר דהוי ס"ס ספק אם הי' שם רחש א"ל ואת"ל הי' שמא נימוח ונתבטל דאף שברי' אינה בטלה לא אמרו אלא ברי' שלמה אבל מחוי בטלה. ולפיכך כל שיש בו שני ספיקות אפי' באיסור תורה הולכין בו להקל (ט"ז ס"ק כ"ט בשם הרשב"א):

כה **וכ**"ז בדבר ספק אם יש שם תולעים אבל בדבר המוחזק בתולעים בודאי לא הוי ס"ס שמא אין כאן תולעים כיון שמוחזקים בכך. וכן אפי' אינו מוחזק בכך אלא שנמצאו קצת בקדירה. י"א דמ"מ משליכן ואוכל השאר (כ"כ רמ"א בשם תשובות הרא"ש) מטעם כי אין לך פרי שאין בו ס' נגד טעם התולע שבתוכו. וכתב הש"ך ס"ק ל' מדסתם הדברים משמע דאפי' פירות קטנים כגון ווינקסלין וקארשין וכיו"ב יש ס' דאעפ"י שאין מפרי עצמה ס' נגד התולע מ"מ איכא ס' נגד טעם התולע (ש"ך שם) וכ"כ בת"ח שכן עיקר. ואפי' לדעת המחמירים ואומרים שדוקא בפירות גדולים כמו תפוחים גסים וכדומה יש ס' נגד התולע אבל בפירות קטנים שאין בו ס' נגד התולע נ"ל וצריך ס' נגד כל הפרי. מ"מ לצורך גדול איכא צד להקל אף בפירות קטנים אם יש ס' בשאר כל מה שבקדרה נגד התולע כיון דהרבה פוסקים לא ס"ל איסור דבוק וגם י"א דטעם התולעת פגום. וגם י"א דכל פרי אפי' הוא קטן יש בו ס' נגד התולע ולכן אם נמוחו התולעים יש להתיר בס' נגד התולעת (ועי' ט"ז וש"ך):

כו **במד"א** שלא נמצא אלא א' או ב' תולעים. אבל ג' או ד' הכל אסור כיון שהוחזק בתולעים הוחזק התבשיל שיש שם יותר. מאי איכא שמא נמוחו ובשלו משום חד ספיקא

לא שרינן לי' (ש"ך ס"ק ל"ב) ודוקא מאכל שא"א לסננו ולהסיר מהם התולעים. אבל אם אפשר לסננו אפי' ידוע שהיו שם עוד תולעים הרבה קודם הבישול מעביר שם התולעים הנמצאים והשאר מותר. ודוקא פירות או כיוצא בו דמיני' קא רבו אבל תבשיל אחר שנפל לתוכו תולעים אפי' נמצאו ג' או ד' זורקן והשאר מותר דלא מחזיקינן איסורא ואמרינן שאין בו עוד יותר (ט"ז ס"ק י"ז). והיינו דוקא תוך יב"ח דאז אפי' הוא תוך הפרי אסור. אבל לאחר יב"ח דליכא איסור אלא כשפירשו אפי' אם נמצא הרבה תולעים בתבשיל הכל מותר (ש"ך ועיין פ"ת ס"ק ו'):

י (כ"ז) **ירקות** שדרכן להתליע צריכים בדיקה קודם בישול ואם לא בדקו ובתוך הבישול נמצאו בהם תולעים, הרוטב מותר ע"י סינון במסננת. אבל ירקות עצמן אם מצא בהם ג' תולעים לאחר הבישול אסורים דיש לחוש שמא יש יותר ואינן ניכרות (ועי' בה"ט ס"ק כ"ו ובשפ"ד ס"ק ל"ג לענין כמהין ופטריאות). אבל קודם הבישול מותרים בבדיקה ואפי' קודם הבישול צריכים בדיקה יתירה דלפעמים נמצאו תולעים בתוכם ואינם ניכרים, בפשיטות כ"א אחר עיון גדול. וכן ירק שקורין פטטרעסקע או פעטער זייל וכן מיני סאלאטין וכן בצלים ירוקים שאוכלין אותן חיים צריך לבודקם היטב היטב (ועי' שפ"ד ס"ק ל"ד בשם דמש"א וסיים דהכל לפי הזמן וטבע האדמה):

כ"ח **וכן** הייבטליך קרויט ושאר כל מיני ירקות מוחזקים כתולעין ואסור לאכלם בלא בדיקה יפה. ובספר קמח סלת כתב בשם הרב הב"י וז"ל ועיני ראו ולא זר התולעת הזה של כרוב הוא פחות משל ביצי כינים. גם הם לבנים כמראה עלה של כרוב ואינם נראים אלא לאור השמש ויש מהם עדרים עדרים ואין כל עין יכול לראותם מפני דקותם. ולפי שעלה הכרוב כפולה ומכופלת לא שייך בהם שום בדיקה. ולכן אנשי מעשה אין אוכלים אותם לא חיין ולא כבושין (ס' ב"י בתק"ה הביאו). ועי' צ"צ לאדמו"ר סי' ע' שדעתו להקל ועי"ש:

כט **ומין** ירק שקורין קרא"פ שמניחין אותו באוגערקעס לריח טוב. אין לך קלח וקלח שאין בו כמה וכמה תולעים ולכן אפי' בדיעבד אם הניחם באוגערקעס צריך לסנן הרוטב ולהדיח האוגערקעס. אך אם רוצים להניחם משום ריח טוב יחתכו העלין ויניחם כי גם להם יש אותו הריח ע' חכ"א:

ל **הפרי** שקורין מאלינעש הם מוחזקים בתולעים עד שכמעט א"א לבודקם וראוי לכל ירא שמים שלא לאכלם (ג"ז שם). ויש מחמירין גם בראזינקעס ואורז שלא לאכלם (וע' בה"ט בשם בה"י סקי"ז). וי"א דאורז יש לו ג"כ תקנה בבדיקה ע"י חימום וראות עין יפה ומבדקא נמי בשמשא או ע"י כלי זכוכית שמגדיל הראות שקורין מפאקטיווע (פ"ת

סק"ד בשם תשו' ש"י וסיים דבכל אלו המחמיר יחמיר על עצמו אבל אין להורות איסור לאחרים וגם תלוי הדבר לפי ראות עיני המורה ולפי המקום והזמן (וע"ל סי' צ"ט סי"ב):

לא **קליפות** שקורין פאמעראנצין צריך לבדוק אחר מילבין כי שכיח הוא. ואם מניחם בתנור חם כ"כ עד שישרפו המילבין שבתוכו מותר לאכלם (שם בחכ"א בשם ר"ש הזקן ועמש"ל סי"א בשם הלק"ט). תפוחים ובערניס יש בגרעיניהם תולעים בפנים ולכן לא יאכלו הגרעינין. ראוי לאדם להסתכל במה שאוכל ועי"ז ינצל מכמה תולעים. דגים קטנים שנק' מאיי"ל או שניטק"עס יש לבדוק אם יש ביניהם דגים קטנים. והיבשים שנשברו לגמרי לחחיכות קטנות יש למנוע מלאכלם דא"א לבודקם (וע"ש).

לב **פאווידלע** הנעשה מפלוימען או מקארשין גדולים ובאלו י"ל שבודאי יש ס' בכאו"א נגד התולע ועוד שעפ"י רוב עושין הפאווידלע מאותן הפלוימען שנתבשלו בסוף גמר בישולם דהיינו באלול ותשרי ובאלו אין התולע מצוי כלל ומותר. אבל פאווידלע הנעשים מקארשין או ווינקסלין שהם פירות קטנים. ובזה י"ל שאין בכ"א ס' נגד התולע. ובמדינות שידוע שרובם מתליעים באלו יש לאסור (שם ועמש"ל סי"ט וס"כ):

יא (לג) **נאמנת** אשה לאכל מבדיקתה. לפיכך הנשים בודקות בקטניות ובפירות וסמכינן עלייהו (ת"ח ודלא כרש"ל וע' בה"ע סקכ"ה). והפר"ת כתב דכל אשה שהיא כשרה ומדקדקת במצות ושלימה בדעתה ודאי נאמנת. אבל מי שאינה מדקדקת בדקדוקי מצות ואינה דעתנית אינה נאמנת (וע' בס' ב"י). ואשה שנמצא אחר בדיקתה שרץ אפי' רק תולע גדול הנראה לעינים אסור לאכל מבדיקתה כדין טבח שנמצא אחריו חלב לעיל סי' ס"ה סל"ב. אבל אם לא נמצאו אלא תולעים המתליעים בתוך העלים כל שאינם נראים אלא לאחר שליקתם וה"ה תולעים דקים שא"א להכירם בקל תולין ששגגה היתה ומותר לאכל מבדיקתה (וע' שפ"ד סקל"ו ועמש"ל סי' א' סכ"ב):

יב (לד) **מרקחת** שנופל לתוכן נמלים אפי' עברו עליהם יב"ח. יש אוסרים מפני שהדבש דרכו להעמיד הדברים הנטמנים בתוכו וי"ל דה"ה נמלים וא"א לסנן המרקחת (ב"י בש"ע) ויש מתירין (רדב"ז וע' שפ"ד סקל"ז) ואם הם כבושים בחומץ ודבש והפירות צפים בתוך המשקה א"כ הדבר ספק שמא השרצים מן המשקה התליעו והוי שרץ המים והגם שהם פורשים על דופני הכלי מבפנים מותרים וכדלעיל ס"ג. ושמא מהפירות התליעו והוי שרץ הארץ ואם פירשו על דופני כלי מבפנים אסורים כדלעיל ס"ז. ואפי' אי מן המשקה מ"מ כאשר יפרשו על הפירות אולי לאו היינו ריביתייהו. כמו אם לש פת במים שיש בהם תולעים שאסור הפת מטעם שפירשו אל הקמח (וכמש"ל ס"ח) אך אם הפירות הם לחים ומשקה טופח עליהם יש להקל (וע' פ"ת סק"ז ב' שו"ת תמ"א):

יג (לה) **אבל** דבש שנפלו בו נמלים יש תקנה ע"י שיחממנו עד שיהי' נתך ויסננו ואין בזה משום מבטל איסור לכתחלה שאין כוונתו אלא לתקן הדבש (ש"ך). ומ"מ לערב לכתחלה יש אוסרים ויש מתירין (וע' פ"ת סק"י ובתשו' נ"ק סי"ג). ואם נמצאו מילבי"ן הרבה בקדירה שמונח בו מרקחת יקח המאכל כעובי אצבע ויראה לעין השמש ואם אין עליו עוד מותר (וע' חכ"א). ודע דמה שאמרנו לעיל סל"ד דטבע הדבש להעמיד הדברים הנטמנין בתוכו. אינו אלא דברים שלמים הנימנים בתוכו אבל דברים הנחתכין הנופלין לתוך הדבש. אדרבא דרכו למהר למחות ולכלות (כ"כ הש"ך ב' תשו' הרשב"א וע"ש סקל"ז) ונ"מ בשרץ כעדשה דקי"ל בסי' קי"ד לדעת הרב בהג"ה שאינו בטל. אבל בדבש ממהר לכלות ואמרינן דנמחה ובטל (וע' שפ"ד ס"ק ל"ז):

לו **שומן** אווז שנפלו לתוכו תולעים. אם יש הפ"מ יש להתיר ע"י שיחמם ויתיך השומן ויסנן התולעים והשאר מותר. ואם א"א יטול מלמעלה מה שנמצא והיינו כעובי אצבע והשאר יש להתיר בהפ"מ וכן הדין בסמעטענע שג"כ נמצאים לפעמים נמלים עליהם יטול מלמעלה והשאר מותר (וע' פמ"ג סקמ"ט):

לז מעשה בחג השבועות שעשו כמעט בכל העיר לחמין ופלאדין עם ראזינקעש. ואשה אחת בדקה הראזינקעס שלה ומצאה בהם מילבין וכולם קנו במקום א'. והלכו ומצאו גם אצל המוכר. דעת הט"ז דאותן שלקחו קודם שנודע שיש שם מילבון. מותרים מטעם ס"ם שמא באותו שעה שלקחו שאר נשים מהמוכר עדיין לא היו מילבין אלא שנתהוו אח"כ. ואת"ל היו שמא נימוחו בתנור מחמת חום האש ונתבטל אבל אותן שלקחו אח"כ יש לאסור כל הלחמים והפלאדינס. דאין כאן אלא ספק א' שמא נימוחו ויש להחמיר בכה"ג ובפרט באיסור תורה. דודאי פירשו המילבין מהראזינקעס בשעת עריכה ולישה ושמא יאכל גוף האיסור. ודעת הש"ך בנקה"כ והפר"ח לאסור אף אותם שלקחו קודם שנודע האיסור דרחוק מסברא לומר שבשעה קטנה נוצרו. אם לא שנשתהו חצי מעל"ע וכ"ש יותר אז יש לתלות שנתהוו אח"כ (וע' פ"ת סק"ו שכתב ב' הפמ"ג שהמורה להתיר בהפ"י ושמחת יו"ט אין למחות בכ"ע):

לח **ואם** לא נמצא אצל המוכר אלא אשה אחת מצאה בשלה דעת הפמ"ג במש"ז סקט"ז ומ"ע כאן נמצא כאן הי' (וע"ל סי' ט'). ומיהו אם ג' נשים או יותר לקחו ונמצא בג' מילבין יש לאסור גם של שאר נשים וי"א דל"א בזה כאן נמצא כאן הי', דדוקא במידי דאתי מעלמא אמרינן הכי ולא במידי דמיני' קא רבו. אלא משום כיון דסתם כלים המיוחדים לקמח דבוק בהם קמח יבש. ואם לא נמצא אצל המוכר אלא אצל אשה אחת יכולים לתלות ולומר שנתהוו בכלי שלה ומן הקמח באו על הראזינקעס. אם היו הראזינקעס

באותו כלי. ואף אם האשה אומרת שהיתה נקייה יוכלו שאר הנשים לומר לה אין אנו מאמינים לך ומותר. אבל אם היו הראזינקעס בכלי אחרת ודאי אסור ובזה אין שייך לומר אין אנו מאמינים לך (וע' פ"ת סק"ו בשם תשו' חוו"י ובמש"ל סי' ט'):

לט **אם** קנו הרבה בע"ב פירות יבשים ובדקו ג' נשים שלקחו ומצאו כל אחת רק תולע א'. לא אמרינן שיצטרפו כל הג' נשים יחד והוי מוחזק בתולעים. דלא מחזיקינן איסור ואמרינן שנתהוו בית הקונים ואם לא ימצאו יותר אחר שיבדקו היטב לאור השמש מותר. אבל אם נמצאו ג' אינו מועיל שום בדיקה ולא רחיצה. כי החוש יעיד כי לא יוכל נקיון. ובפרט פירות שיש בהם סדקים והתולעים קטנים מאד שחוש הראות יל‍אה להביטם כ"א בטורח רב. ומ"מ בעל נפש יחמיר לעצמו אפי' בג' ע"י צירוף (שם). שמן הנעשה מזיתים שנתלעו במחובר יש להקל (תשו' דב"ש וע' בה"ט סקכ"ד):

יד (מ) **חיטים** המתולעים מותר לטחון לאחר שבררן יפה קודם הטחינה דאז כיון דליכא אלא חששא בעלמא שמא יש עוד תולעים. י"ל דטבע התולעים לברוח בשעת טחינה מקול נדנוד הריחיים. וא"כ אין כאן משום מבעל איסור לכתחלה דשמא לא יתערב שום איסור וגם אינו מכוון לבטל. ואם אין לו ריחיים שיש בו אפרכסת בענין שיוכלו לברוח. מותר לטחון גם בריחיים של יד כיון שאין כוונתו לבטל האיסור. וצריך שירקד הקמח לאור היום וכל תולעת שיראנה יזרקנה והשאר מותר. דהוי ס"ס שמא אין שם דכולם ברחו ואת"ל יש שם שמא כולם עלו עם הריקוד ואת"ל נשארו עוד בקמח שמא נימוחו בשעת אפייי'. וזה שייך בריחיים גדולה. ובריחיים של יד אע"ג דאין כאן ס"ס דהא א"א לברוח מ"מ מותר דעכ"פ ודאי נימוחו ובטל בס'. ובמקום שאפשר לטחנם בריחיים גדולה שיש בה אפרכסת אין לטחון בריחיים של יד (ועש"ך סקל"ח):

מא **וי"א** דבחיטים מהני טחינה אף בלי בירור (בל"י בשם ס' ש"ד ובס' ב"י הביאם) ומ"מ אם אפשר לבררן קודם הטחינה תע"ב. וכ"ז בחיטים אבל בקמח חיטים שנתהוו בתוכם מילבין אין להתיר לשומם באפרכסת עוד פעם כדי להתירן מטעם זה (מש"ז). ודעת הפר"ח דלא מהני תקנות אלו רק לחשש מין התולעים השחורים שטבעם לברוח ואף אם לא יהי' להם מקום לברוח הם נכרים בקמח ומתבררין ומה שנטחן מהם מתבטל אבל תולעים הדקים הלבנים שקורין מילבין שאלו אינם בורחין גם אין נבררים בריקוד הו"ל כמבטל איסור לכתחלה. ומ"מ אם עבר וטחן חזקתם שנימוחו. וחיטים שלא טחנם אלא שעשה מהם גרש דהיינו שחלקם לשתים או לג' אסור לבשלם בקדירה. לפי שאפי' את"ל שנתלעו בתלוש פורשים בתבשיל ואין כאן אלא ספק נימוח ואסור (וע' בס' ב"י בעמ"ז). וע' פ"ת סקי"א מ"ש בשם מאוה"ג רעק"א:

טו (מב) **יש** מיני עופות הגדילין באילן ותלוין באילן בחרטומיהון אסורים משום שרץ השורץ על הארץ. גם לא מהני להו שחיטה (ש"ך וכ"ד כל האחרונים) וכן זבובים הגדלים באילנות לכ"ע אסור שהוא מזרע שהזריעו אמותיהן על העלין (פמ"ג בשם מהרי"ל סי' קמ"ב):

טז (מג) **כל** תולעים הנמצאים בבהמה. בין שהם בין עור לבשר בין שהם במעים אסורים. אותן שבין עור לבשר אסורים משום אבמ"ה דבהמה בשחיטה תלי' מילתא ואלו שגדלו בתוכם עד שלא נשחטה באו מאיסור אבמ"ה ושחיטת הבהמה לא מהני להו שהרי יש להם חיות בפ"ע ובאיסורייהו קיימי. ואותם שבמעים אסורים דמעלמא קאתו. ולא דמי לשליל דמרבינן מכל בבהמה תאכלו. והנמצאים במעי דגים אסורים מספיקא שמא מעלמא אתו ולא ודאי. משא"כ בבהמה ודאי אסור דאף אם נאמר שמא לא בא מעלמא קיימי באיסור אבמ"ה. והנמצאים בדגים בין עור לבשר או בתוך הבשר מותרים דמהם גדלים ולית בהו משום אבמ"ה דדגים באסיפה בעלמא סגי להו. ואפי' פירשו קצת וחזרו מותרים. כי כן ריביתייהו לפרוש קצת ולחזור. אבל אם פירשו לגמרי אסורים דודאי לא עדיפי מתולעים שבגבינה (ש"ך ועחכ"א):

מד **והא** דאסרינן תולעים בבשר היינו שנתהוו בבהמה בחי'. אבל הגדלים בבשר אחר שחיטה. מדינא מותרים כ"ז שלא פירשו. ומ"מ בעל נפש ירחק מהם. דדוקא תולעים שבגבינה שבאים מחמת שומן ולא מסירחון יש להתיר כ"ז שלא פירשו כמשי"ת. משא"כ בבשר דהתולעים באים מחמת סירחון אסורים לאכלם אפי' מי שדעתו יפה משום בל תשקצו (ט"ז ס"ק פ"ז וע' פר"ח וחכ"א). ולכ"ע אם נתערבו בתבשיל סגי ברוב ולא בעי ס' (ועש"ך ס"ק מ"ב ובה"ט ס"ק ל"ד). תולעים הנמצאים בריאה ע"ל סי' ל"ו סל"ב דאפי' היכא שבהמה כשרה הריאה אסורה (וע' בס' ב"י מ"ש ב' ס' קמח סלת מענין תולעים של משי כו' ובשם ס' מ"ב מענין זבובים המטילים ביצים שמהם נולדו תולעים):

מה **וכן** בגבינה דינא הכי להתיר התולעים הגדלים בגבינה כ"ז שלא פירשו על השולחן. ואפי' פירשו קצת שקופצים הנה והנה על הגבינה יש מתירין (רמ"א). ולאו דוקא על הגבינה דבגבינה נמי מותרים וה"ה בקערה (ש"ך) דכן ריביתייהו לפרוש בקערה שלהם ולחזור. אבל אם פירשו על השולחן אסור משום מ"ע (רמ"א וכ"ד רש"ל ועש"ך). ויש אוסרים אף תולעים שבגבינה כל שפירשו קצתם (פר"ח) וכן ראוי להורותן ואם מאוסין עליו ודאי אסורים משום בל תשקצו (שפ"ד). ומיהו אם נתערבו בשאר מאכל ולא יכולים להסירן משם אין אוסרים המאכל בהפ"מ אפי' פירשו לגמרי על השולחן וא"צ ס' כנגדן

(רמ"א וע' בס' ב"י בעמ"ז) אבל לפי דעת האוסרים יש להחמיר אפי' בהפ"מ וגם אם נתערבו צריך ס' כנגדן. (וע"ל מ"ש בשם פר"ח ופר"ת וכרו"פ):

מו **יש** מקומות שהמים מגדלין בדגת הים שרצים אצל הסנפירים סמוך ממש להם וגם ע"ג הסנפירין ובתוך פיהם והם עגולים כעדשה ואינם נכרים כלל ויש להם עינים שחורים כשני טיפי זבובים סמוכים זה אצל זה והמכיר אותם יכול להפרישם בסכין וקורין אותם פי"ש ליי"ז. וכשמפרישין אותם ומניחין אותן בצלוחית מים שטין ע"פ המים. ולכן עכ"פ חיוב גדול לברר היטב היטב על הסנפירים וסמוך להם ועל זנבם. ויבדוק היטב היטב אחורי אזנים ופה. ובכל המקומות צריך לבדוק תיכף מתחלת ימי הפסח בפה ובאזנים. ובפרט במין דג שקורין העכ"ט שיש שם תולעים כמין חוטין והם כמו נחש ארוך ודק וכמעט זה מצוי בהעכ"ט מקודם פסח עד ימי החורף (חכ"א). אע"ג דקי"ל במורנא שנמצא בריאה דכשרה באופנים המתבארים לעיל סי' ל"ו. מ"מ אם נמצאים ג' תולעים בה א"כ הוחזקה אותה ריאה בתולעים ואסורה באכילה עד שיבדוק אחר התולעים (ב"י בשם גאון מברא"ד וכבר כתבתי לעיל סמ"ד מזה וע"ש):

מז **ומאחר** דהמון עם מקילין מאד באותן תולעים הגדלים בגבינה ראוי ונכון להעלות על ספר דברי שאגות הפר"ח והפר"ת שכתבו מרירות על המקילין בתולעים אלו אחר שפירשו אפי' קצת מהגבינה. וז"ל הפר"ח, אמר חזקי' לא אוכל להתאפק מלהזהיר ולהודיע לעם חומר איסור התולעים. לפי שנעשה קל בעיני הבריות וכיון שעברו ושינו בה נעשה להם כהיתר. ואין איש שם על לב מבלי לעשות. ודשו בה רבים וגדולים ואפי' החכמים ונבונים אינם נזהרים כראוי וכו'. והנה מאד מר לי מר בהיתר תולעים שבגבינה כו' ע"ש שמאריך. ולבסוף כתב בזה הלשון סוף דבר בהא סליקנא ובהא נחיתנא שאין הפרש בין תולעים הנבראים בפירות לתולעים הנבראים במאכלים כגון בשר וגבינה ודגים וכיו"ב שכל שפירשו לגמרי אסורים ולוקין עליהם. וזה דעת כל הראשונים הרמב"ם ור"ב בסה"ת והרשב"א והרא"ש והטור והמ"מ. וכן דעת ראב"ן ורשב"ם זולת קבלת ראבי"ה שלא נתבררה קבלתו ולא תתברר והוא ענין רע ומר נשתקע הדבר ולא נאמר. והנה יש אנשים ממלאים ניירות מתולעים של גבינה ואוכלים. על אותן האנשים יש לגעור וראוי לנדותם ולהבדילם מקהל הגולה עד שיקבלו עליהם אח הדין שלא לאכלם עוד. ואם יתנו כתף סוררת וימאנו לשמוע את דבר ה' קורא אני עליהם וזריתי פרש על פניכם כו' ולא לישרי לי' מארי' למי שמורה היתר בדבר שפשט איסור לדעת הפוסקים רובם ככולם. ובפרט באיסור חמור כזה שעל כל תולעת ותולעת שאכל אם נברא במחובר לקרקע אף שלא ריחש או בתלושה כגון דגים וגבינה עובר בחמשה לאווין

מפורשים בת"כ. א) מכל השרץ השורץ על הארץ שקץ הוא לא יאכל. ב) מכל ההולך על גחון לכל השרץ השורץ על הארץ לא תאכלום. ג ד) מקרא דאל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ ולא תטמאו בהם הרי שני לאווין מפורשים בחד קרא. ה) ולא תטמאו את נפשותיכם בכל השרץ הרומש על הארץ. ואם הוא שרץ העוף כמו זבוב או יתוש או צרעה או דבורה וכיוצא לוקה ששה. ה' דשרצים ואידך לכל שרץ העוף. נמצא שכל האוכל תולעים או נמלים וכיוצא הי' חייב (בזה"ב) על כל תולעת או נמלה חמש מלקיות. ואם הוא זבובים או יתושים הי' חייב שש מלקיות. והחמירה תורה בזה בהרבה לאוי ומלקיות להיות שהוא איסור מצוי מאד בפירות ובירקות ובקטניות ברוב מיני מאכלות וא"א ליזהר מלהכשל בהם אם לא בזריזות גדול. ולפיכך הוצרך הכתוב להזהיר ביותר ולהרבות לאוין באיסור שרץ הארץ. ומעתה כל אדם יזרץ בעצמו מלהכשל באיסור זה. וגם יש לדרוש ברבים חומר האיסור כי היכי דלפרשו מיני'. ואני נפשי הצלתי ישמע חכם ויוסיף לקח. עכ"ל הרב פר"ח:

וכן הפר"ת סקכ"ט הזהיר ג"כ מאד ומשיג על הרמ"א ז"ל בענין התולעים הגדלים בגבינה היכי שפירשו קצת. וז"ל כל דברי הרמ"א בכאן הסבו עיניך מנגדו שדברים הללו אינם אלא היפוך האמת ואין לחוש לאומרם כי שגגה הם והדברים ברורים כשמש שכל הרמש הרומש אוסר רחמנא בכל אופן שיתהוו. וזה דבר ברור כשמש בחצי השמים לטוהר עכ"ל:

והכרו"פ סוס"י זה השיג על הפר"ח במה שהפריז על מדה לדבר סרה על המתירין תולעים הגדילין בגבינה אחר שפירשו והם הג"א ואו"ה שכתבו בשם ראבי"ה דלא נאסר פרוש אלא בדבר גדולי קרקע כמו פירות וכדומה. אבל בשר דגים וגבינה אין בו כלל משום שרץ אפי' פירשו:

וחרב הפר"ח האריך להשיג נגד הג"א ואו"ה כאלו טעו בדברי הראבי"ה כו' ח"ו לומר על גדולי חיקרי לב ובפרט או"ה שמפיו אנו חיים ממש בהוראות איסור והיתר שהי' כותב ופוסק דברים בלתי ברור לי'. ומאריך שם והביא ראי' מגמ' לדברי ראבי"ה ע"ש וסיים וז"ל. ודאי בעל נפש יחמיר כי הרבה רבוותא מחמירין אבל אין למחות ביד המקילין כי יש להם על מי שיסמכו הראבי"ה וסייעתו ויש"ש. וכדאי הם לסמוך עליהם עכ"פ בשעת הדחק (וע' כ"ז בס' ב"י שהביאם):

יז (מח) **שרץ** שרוף מותר לאכלו משום רפואה דעפרא בעלמא הוא. וכן מותר להאכיל לחולה נכפה ר"ל מאכל שיש בו שרץ אם הרפואה ידועה או עפ"י מומחה אפי' הוא עובד כוכבים וכל כיוצא בזו. אם הרפואה בדוקה מותר ואם אינו ידועה ובדוקה אסור.

ואם ביטלה העובד כוכבים בס' שרי אפי' באיסור תורה ולא שייך אין מבטלין איסור כיון שהעובד כוכבים ביטלו. מ"מ אדם בריא יזהר מזה (כה"ג) וי"א דלשרוף לכתחלה וליתן לבריא לאכול הוא דאסור דהוי כמבטל איסור לכתחלה אבל שרץ שרוף כבר אף לבריא שרי (מש"ז סקכ"ג בשם המנ"י שכתב בשם המרדכי ויש"ש ואו"ה וע"ש). ולרפואה שרי אפי' רופא עובד כוכבים אומר שאם לא יאכילו אותו אפשר שיכבד עליו החולי ויסתכן. או אפי' אינו אומר שיסתכן ודאי רק שאומר שאפשר שיסתכן נותנין לו שאנו חוששין שמא יכבד החולי ושמא יסתכן (וע' באו"ח סי' תרמ"ח מדינים אלו):

כתב בתשו' חוו"י סי' ק"כ. רפואה לבעלי ירקון לבלוע ח' כינים של ראשו ואסור משום דאין רפואה זו בדוקה וע"ש. גם מה שנותנין לחולי הנק' דע"ר ר"ל ובלשונם ציחאטקע שומן של כלבים או בני מעיו או בשר חזיר. צריך לחקור אצל רופאים מומחין אם הוא רפואה בדוקה כי שמעתי אומרים דאדרבא הוא מזיק לחולי זה ר"ל ושומר נפשו ירחק מזה. השואף דבר איסור דרך נחיריו פטור אף שנהנה בכזית מאחר שאין דרך אכילתו בכך (לק"ה סי' לה):

מט **דבר** הנעשה לחזותא וצבע. אם הוא איסור דרבנן מותר ובטלי ובאיסור דאורייתא מאיסורי הנאה לא בטל דהוי כממשו של איסור (חכ"א כמ"ג בשם הפר"ח סי' ק"ב וצ"ע). וביד אפרים התיר ליתן ביין או במע"ד את הקרו"ק שקורין הויזין בלאזין והוא שלפוחית של דג הנקרא הויזין והוא דג טמא ומייבשין את השלפוחית ונותנין לתוך המשקה וטבעו להשקיע השמרים ולהצליל המשקה. ולכאורה הוא תמוה דהא הוי חשוב כמבושל. ואף שבטל הא אין מבטלין איסור לכתחלה. אבל מ"מ יש כמה צדדים להתיר. חדא שע"י היבוש נפק מתורת אוכל וכמשית"ל גבי קיבה. ואף שמבואר שם שאין לעשות לכתחלה כיון שאינם ראוים בפ"ע רק הטעם והוא בטל בס' אין להחמיר אפי' מדרבנן. ועוד דציר דגים טמאים אינו אלא מדרבנן אפי' ע"י כבוש ואינו אסור כ"א כדי קליפה וכיון דא"א בשום פעם לבא לידי נ"ט הוי ככלי שאין דרכו להשתמש אלא בשפע ונבלע בו איסור מועט שמותר להשתמש. וגם כי אולי אין דרכו להיות נכבש. וגם מצטרף דעת רש"י והגהת מיימוני דאין כבוש אלא בחומץ וציר. וגם אין הכוונה לבטלו רק להוריד השמרים ולהצליל המשקה והיתר גמור הוא (יד"א בשם תשו' נו"ב סי' כ"ו):

נ **ובתשו'** תפארת צבי חי"ד סי' ע"ו כתב תולעים אדומים שמייבשים אותם וצובעין בהם משקה מותר. מטעם דכשנתייבש הוי כעץ בעלמא. ולמד זה ג"כ מדין קיבה (וע' פ"ת לקמן סי' פ"ז ס"ק מ"ט) ולפי"ז נ"ל דמותר לצבוע יין בגרמזיי' שקורין צערווי"ץ והם ג"כ מיני זבובים אדומים ומכתשין אותם הדק היטיב עד שנעשה כעפר בעלמא ונותנין אותו

לתוך היין לצבע. ואף דזבובים גמורים הם ואסורים דאורייתא מ"מ בטלים בס'. ואף דאין מבטלין איסור לכתחלה הא אין כוונתו לבטל רק לתקן מראה היין. וע"ל סי' צ"ט סט"ז ובמס' נדה ד' נ"ו ע"א):

סימן פה

סימני חגבים ובו ג' סעיפים ובש"ע ג"כ הכי:

א **סימני** חגבים כל שיש לו ד' רגלים וד' כנפים וכנפיו חופין את רוב אורך גופו ורוב הקיפו ויש לו שני כרעים לנתר בהן. פי' לקפוץ ולהעתיק ממקום למקום. ואפי' אין לו עכשיו ועתיד לגדלם לאח"ז. ולאו דוקא כרעים ה"ה כנפיים כל שעתיד לגדל לאח"ז מותרים. ואין טעונין שחיטה וכל שאין טעון שחיטה אין בו משום אבמ"ה (שפ"ד סק"א). ואעפ"י שיש בו כל הסימנים הללו אינו מותר אא"כ ששמו חגב או שיש להם מסורת ששמו חגב. ולפי שאין אנו בקיאין בהם ובשמותיהם נוהגין שלא לאכול שום חגב (ס"ז סק"א). ועתה שאין אוכלין כ"א במסורת. כל חגב שיש לו הד' סימנים ספיקא הוי ולא ודאי ונ"מ היכא שיש עוד ספק דהוי ס"ס (שם בשפ"ד):

ב **חגבים** אין טעונין שחיטה וכמש"ל ומ"מ אסור לאוכלן חיין משום בל תשקצו. ומותר לאכלה מתים או לחתוך מהן אבר אבר ולאכלו מי שבקי בסימניהם. והוא מדינא אבל כבר נהגו שלא לאכלם כלל וכמש"ל:

ג **ציר** חגבים טמאים מותרים אפי' הציר בעין שאין לחגבים דם אלא ליחלוחית בעלמא (רמב"ם). ודעת הראב"ד דאסור. ומהרש"ל פסק דאינו אוסר תערובתו אבל הציר בפ"ע אסור (וע' פמ"ג באורך):

סימן פו

סימני ביצים ודיניהם ובו י"ז סעיפים ובש"ע י' סעיפי':

א (א) **סימני** ביצים להכיר שהם מעוף טהור הוא. אם שני ראשיה כדין ואינם חדודים כלל אלא עגולים כעין. או חדים שאינם עגולים כלל או שהי' חלמון מבחוץ וחלבון מבפנים. בידוע שהוא ביצת עוף טמא ואסורה. ואפי' אם המוכר הוא ישראל ומוחזק בכשרות ואמר שהוא מעוף פלוני ואנו מכירים אותו העוף שהוא טהור. אין סומכין עליו. ואפי' אם יראה לנו העוף ויאמר זהו העוף שהביצים אלו באין ממנו אינו נאמן דודאי משקר (ש"ך סק"א וע"ל סי' פ"ג סי"ז):

ב **ואם** ראש א' כד ועגול וראש השני חד ועגול וחלבון מבחוץ וחלמון מבפנים או שהי' א' כד וא' חד אלא שהיתה הביצה כולה חלבון בלי חלמון. אפשר שהוא ביצת עוף טמא ואפשר שהוא ביצת עוף טהור. לפיכך שואל למוכר אפי' הוא עובד כוכבים אם א"ל של

עוף פלוני הוא ואנו מכירים שאותו עוף טהור הוא סומכין עליו (רמ"א ועש"ך סק"ב). ואם אמר סתם של עוף טהור הוא ולא אמר שמו. או אמר שמו אלא שאין אנו מכירין אותו. י"א שאין סומכין עליו (ב"י בש"ע). לפיכך אין לוקחין ביצים מן העובד כוכבים אא"כ הי' מכיר אותם ויש לו בהם טביעות עין שהם ביצי עוף פלוני טהור. וי"א דאף בלא טב"ע אם אמר שהוא מעוף טהור ואנו מכירין אותו שהוא עוף טהור סומכין עליו (וע' מש"ז) ולצורך גדול כגון בע"ש או לשמחת יו"ט איכא צד להקל. אבל בלא זה אין להקל כיון דהמחבר בש"ע מחמיר ומצריך תרתי הכירא וגם טב"ע (וע' בס' ב"י):

ב (ג) **עכשיו** נוהגין ליקח ביצים מעופות השכיחים דהיינו ביצת התרנגולים ואווזות ובר אווזות וענדיקין ובאילו א"צ לבדוק כלל אחר הסימנים שניכרים בטבע. אבל אין לוקחין ביצים מעופות שאינם שכיחים עד שיראה בסימניהם. ואם הביאה העובד כוכבים ושברה לפנינו שלא במתכוון ולא הכרנו עדיין בטב"ע שהיא של תרנגולת. אפ"ה מותר וסמכינן ארובא רק במקום שאומר העובד כוכבים בפירוש שהוא ממין דלא שכיח אז צריך סימנים (ט"ז סק"ה). ומנהג לקנות ביצי בר אווזות שקורין ענטלי"ן שמקצתן מקליפה לבנה ומקצתן מקליפה ירוקה כי מכירים בהם שהם ביצי בר אווזות ואין חוששין שמא הם מווילדי ענטלי"ן (ש"ך בשם ת"ח ודלא כתשו' צ"צ וע' בשפ"ד סק"ז):

ד **רוב** עופות כשיטילו ביצים לא יולידו רק פ"א ביום. ויש תרנגולת שמולידה ב"פ והיא מתה מיד. ויש מהם שמולידות בב' חלמונים והם משני זרעים ומאותה הביצה יצאו האפרוחים תאומים בשני ראשיהם וד' רגלים. אך לא תושלם להם בריאותם ולא יצאו חיים וזהו אם יש קרום מפסיק ביניהם בין ב' החלמונים. אך אם אין קרום ביניהם יולד אפרוח א' בראש א' ובארבע רגלים. וי"א שאם יש קרום ביניהם יולדו תאומים נפרדים (פר"ח בשם ס' שערי שמים מאמר ה' וכ"כ אריסטוטליס בס' בעלי חיים). עוד כתב שם והתרנגולת כשתעמוד מלהטיל ביצים. הביצה האחרונה תהי' קטנה מאד ולא ימצא לה כ"א חלבון לבד. ופעמים נמצא ביצה קטנה בתוך הגדולה וכן ראיתי בעיני (ע"כ). וא"כ בביצה שיש בה ב' חלמונים יש להתיר. וגם כשאין לה אלא חלבון לבד הי' נראה להתיר עפ"י מ"ש החכם הנזכר. אלא שיש להחמיר בזה כסברת הריק"ש. זולת אם נתבטלה במין במינו ברובא דאז יש להתיר בפשיטות עכ"ל הפר"ח. וכתב השפ"ד סק"ו דבלול של תרנגולים ואין דבר טמא מצוי ביניהם פשיטא שיש להכשיר בכה"ג מאחר שהפר"ח רוצה להקל בכ"ע וע"ש:

ה **כתב** בס' סלת למנחה כס"ו. א' שאכל בר יונים שקורין ווילדי טויבין ואח"כ הודחו הכלים יחד וספק אם היו ב"י. וכתב באו"ה בתורים וב"י לא מצינו במינם של איסור

ועכ"פ מידי ספיקא לא נפקא והוי ס"ס שמא טהורים ושמא לא היו ב"י ולא הוי ספק א' בגופו דלגבי הכלים באין שניהם כאחד עכ"ל. (וע' בס' ב"י בהק"ה שהביאו). וכתב השפ"ד שם ולפי"ז ה"ה ווילדע געגן או ענטין שחרטומיהן שחורים אף למאן דמחמיר מ"מ ספיקא הוא וכשיש עוד ספק יש להתיר עכ"ל:

ג (ו) **ביצת** נבלה דהיינו שנתנבלה בשחיטתה וכה"ג ונמצא בה ביצה. או ביצת טריפה פי' שהיתה טריפה בחייה אפי' לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה. ואפי' נגמרה שכיוצא בה נמכרת בשוק אסורה. אלא דיש חילוק דביצה מנבלה אסורה מדרבנן דמה"ת מותר. דהא א"א שתגמור לאחר מיתה וביצת טריפה אסורה מה"ת מפני שאח"כ גמרה באיסור (ש"ד). ואם לא נטרפה אלא סמוך לשחיטה אסור מדרבנן משום לא פלוג ונ"מ לחשוד ולעדות וע' שפ"ד ס"ק ח'. ואם נתערבה אפי' באלף אינה בטלה בין שהיא ביצת נבלה בין שהיא ביצת ספק טריפה (משא"כ כשהיא ספק ביצת נבלה דהוי ספיקא דרבנן ולקולא) משום דהוי דבר שבמנין דהאידנא אין מוכרים ביצים באומד אלא במנין וכ"ד שבמנין אינו בטל אפי' באלף אפי' בהפ"מ (שפ"ד סק"י). ביצת נקובת הושט ופסוקת הגרגרת דינם כביצת טריפה ואסורה מה"ת ולא כביצת נבלה דאינה אסורה אלא מדרבנן (וע"ל סי' ל"ד בפ"ת סק"א). וביצה גמורה מאותן ששה נבלות דמטמאין מחיים המנויים בפ"ק דחולין הוי כביצת נבלה ממש (וע' מש"ל בשם הלב"ש):

ז **ספק** אם היא ביצת נבלה אם לא. בין שאינו יודע אם ביצה זו היא מתרנגולת הנבלה או מתרנגולת אחרת שהיא כשרה ובין שיודע שהיא מתרנגולת זו אלא שהספק הוא בתרנגולת עצמה אם היא נבלה. כגון שאירע לה ספק בשחיטה. מ"מ אינה אלא מדרבנן ומותר אפי' בלא תערובות אבל אם היא ספק טריפה או כשרה אסורה דהוי ספק דאורייתא ואם נשחטה התרנגולת ונמצאת טריפה. דין ביצים כדין חלב שנחלב מבהמה שנשחטה ונמצאת טריפה שנתבאר לעיל סי' פ"א סט"ז וכל שהוגלד פי המכה בידוע שג' ימים קודם השחיטה נטרפה וכל מה שהטילה תוך ג"י טריפה. ואם נתערבה הביצה הזאת באחרות כולן אסורות (יש"ש ואחרונים הביאו):

ח **תרנגולת** שלא נמצא לה מרה וגם לא נרגש טעם מרירות בכבד ויש הרבה ביצים מתרנגולת זו כי היתה בבית יותר משנה וכבר בישלו ואכלו מביצים הללו ועדיין בעין הרבה ונתערבו בביצים אחרים. יש להתיר הכלים שהוא הפס"מ הואיל ורבו המכשירים בחסרון המרה וגם יש עוד צדדים להקל. אבל הביצים יש למכור לעובד כוכבים ואפי' שלמים. ואין להתיר הביצים עצמן אפי' מה שהטילו קודם ג"י. אכן אם נתערבו הביצים ברוב ביצים אחרים מותרים כדין יבש ביבש מין במינו. שיש לצרף דעת הפוסקים (הובא

בש"ך סי' ק"י בדיני ס"ס אות א') דאם נודע ב' הספיקות כאחת מתירין אפי' ספק א' בגופו וספק א' בתערובות ואפי' בדבר חשוב. ופסק כן הש"ך בהפ"מ. א"כ בנ"ד אפי' שלא במקום הפ"מ כיון דרבו המכשירים בחסרת המרה. ומותר לאכלם שנים שנים. ודוקא אם לא נתערבו בהם הביצים שהטילם בתוך ג"י. אבל אם נתערבו בהם גם א' מאלו שהטילו תוך ג"י קשה להקל. (פ"ת בשם חב"י סי' פ"ו ועמש"ל סי' פ"א סי"ז י"ח):

ד (ט) **הכה** תרנגולת על זנבה והפילה ביצתה קודם שנגמרה מותרת ואין כאן משום אבר מן החי. אבל אם היתה מעורה בגידין ה"ז כבשר הפורש מן החי ואסורה משום בשר מן החי ולא משום אבר מן החי ונ"מ לענין איסורין מבטלין זא"ז דבעינן שיהיו מב' שמות כדלקמן סי' צ"ח (ועי' שפ"ד ס"ק י"ג). ול"ד הכה אלא ה"ה בלא הכחה אם הטילה ומעורה בגידין אסור משום בשר מן החי. וכל שהטילה חלמון ואית בי' שורייקי סומקי מקרי מעורה בגידין (מנ"י וב"י בעמ"ן הביאו ועי"ש:

ה ו (י) **ביצת** עוף טמא וכן ביצת טריפה ונבלה שנתבשלה עם ביצים טהורים. אם כולן בקליפתן אינה אוסרת שאין כח בבישול להוציא גוף האיסור דרך הקליפה כיון שאין בה ממש רק מיא בעלמא. ומ"מ באין הפ"מ יש לאסור. וכן יש לנהוג (רמ"א וכ"כ השפ"ד ס"ק י"ט). אבל אם ביצת טמאה קלופה אף שאחרים בקליפתן. א"נ שהבצים טהורים קלופים אף שהביצה טמאה בקליפתה כולם אסורים (ש"ך ס"ק ט"ו וכ"כ הפר"ח). ואם היא נקובה דינה כקלופה. ויש מן הפוסקים דס"ל דאפי' באינם קלופים אסור בין ביצת עוף טמא או ביצת נבלה וטריפה. וכן יש לנהוג במקום שאין הפ"מ אבל במקום שיש הפ"מ יש לסמוך על המקילין. וכ"ז לבטל פליטתה אבל היא עצמה אינה בטלה (ועי' באה"ג וחכ"א). וביצה שיש בה אפרוח שהבשר נ"ט או שיש בה דם במקום האוסר בודאי וכדלעיל סי' ס"ו דשדא תיכלא בכולו וחשוב כיש בה אפרוח אוסרת המתבשל עמה אפי' אינה קלופה. ודוקא שידוע שהדם הוא במקום האוסרה אבל בספק התערובות מותר. וקליפת האיסור מצטרפים גם עם ההיתר לבטל האיסור במקום הפ"מ וכ"ש קליפת ההיתר. אבל במקום שאין הפסד אין לצרף קליפות האיסור לבטל (ועי' בה"ט ס"ק י"ב):

י"א **וכל** ביצה שהיא אסורה אם נתבשלה עם אחרות צריך ס"א ביצים של היתר לבטלה. בין שהיא שלמה ומסירה בין שהיא טרופה. ואע"ג דבכל האיסורים סגי בס' החמירו בביצים לפי שיש בביצים גדולים וקטנים והבא לבטל הביצה אינו משגיח לראות אם הם שוים ולכן הוסיפו עוד אחת. ולפי טעם זה אם נתבשלה בתבשיל של היתר א"צ אלא ס' מן התבשיל לבטלה (ר"ן). אבל י"א הטעם משום דביצה הוי כעין ברי' ולכן מחמת חשיבותה הוסיפו עליה אחת יתירה ולפי"ז אם היתה טרופה בקערה דבטלה חשיבותה

א"צ אלא ס' אפי' אם נתבשלה עם ביצים. ואם היא שלימה אפי' אם נתבשלה עם שאר תבשיל צריך ס"א. ויש להחמיר כשני הדיעות ולעולם בעינן ס"א (כן היא דעת הש"ך ס"ק ט"ו):

יב **ודוקא** שהם טרופות ונבללו כולם החלמונים עם החלבונים דהוי לח בלח לכ"ע. דאז בשאר תערובות לח בלח צריך ס' מן ההיתר לבטל האיסור כדלקמן בהל' תערובות. וכאן בביצים כיון דאיכא גדולים וקטנים הוסיפו א' וצריך ס"א כמש"ל. אבל ביצים שנשברו בקערה ויש א' מהם של טרופה ועדיין כל החלמונים כ"א בפ"ע לא טרופות. דעת הרשב"א דלח בלח לא הוי כ"א שנבלל זב"ז כמו יין ביין או קמח בקמח יעו"ש. משמע מדבריו דכל שאינו נבלל כמו החלמונים הוי יבש ביבש. ולפי"ז כל שידע האיסור קודם שטרפן חזר הדין כמ"ש בסי' ק"ט בשם הרמ"א להקל בהפ"מ ובטל ברוב וכשעדיין לא טרפן יטול א' מהם ויזרוק או יבשל כ"א בפ"ע. וכשטרפן אח"כ ובישלם באינו מינו הכל שרי דכבר הותר ע"י הרוב. ואף לדעת הש"ך בסי' צ"ח דאוסר בכה"ג דלא אמרינן סלק כו'. היינו כשנפל בב"א. הא כשנפל תחלה למינו דכבר הותר ואח"כ לאין מינו שרי (ועי' בשפ"ד ס"ק ט'. ולעיל סי' ס"ו בעובדא שבא לפני הט"ז):

ז (יג) **אפרוח** שנולד מביצת נבלה וטריפה. מותר מדינא מפני שאין האפרוח נוצר מהביצה עד לאחר שנסרחת והוי כעפרא בעלמא (ש"ך ס"ק י"ט). ומ"מ לכתחלה יזהר מאפרוח זה שנולד מביצת נבלה או טריפה (רמ"א). והטעם כתב הט"ז ס"ק י"ד שיש לחוש שמא ישהא הביצה בביתו כדי להניחה תחת תרנגולת כדי להיות ממנה אפרוח ויש לחוש לתקלה שמא בתוך כך יאכל הביצה אפי' של איסור בעין (ועי' פ"ת ס"ק ד' בשם שאילת יעב"ץ):

ח (יד) **ביצת** עוף טמא שהתחיל העוף להתרקם בה היו לוקין עליה (בזה"ב) משום שרץ העוף. וביצת עוף טהור שהתחיל העוף להתרקם בה ואכלה היו מכין אותו מכות מרדות (בזה"ב). ואם נמצא דם בתוך הביצה אסור מה"ת (ועי' בה"ט ס"ק ט"ו ולעיל סי' ס"ו כי שם עיקר מקורו):

ט (טו) **טריפה** אינה יולדת לפיכך עוף שהוא ספק טריפה והטיל ביצים משהין אותה עד שתטיל כל הביצים שטעונה כבר. ואם תטעון פעם אחרת ותטיל ביצים. היא והביצה מותרים. וא"ל היא ודאי טריפה והביצים אסורים למפרע וכמשית"ל סי' נ"ז (ועי' בה"ט ס"ק ט"ז). ודוקא לספק טריפה מהני זה אבל לודאי טריפה לא מהני תקנה זו דאמרינן זהו מן המיעוט דיולדות. ונדע זה כששהתה בין סוף לידה לתחלת לידה כ"א יום שלמים כי כן זמן עיבורה וה"ה לתרנגולת שלא ילדה מעולם שנולדה בה ספק טריפות. שאם

ילדה אחר כ"א יום מזמן שנולד בה ספק טריפות. ואז היא וגם הביצים מותרים למפרע (ועי' מש"ל סי' נ"ז בשם בה"י דראוי ונכון הוא שלא להשהות אף בעוף שאינו אלא כ"א יום אלא תומ"י ימכרנו לעובד כוכבים וימיתנו בפניו ועי' בה"ט):

י (טז) **אין** מוכרין ביצת נבלה וטריפה לעובד כוכבים דחיישינן שמא יחזור וימכרנו לישראל. כיצד יעשה יטרפנה בקערה וימכרנו לעובד כוכבים דביצים טרופות אסור לקנות מעובד כוכבים. ועכשיו דאין נזהרים מפת של עובד כוכבים אין למכור לעובד כוכבים ביצה אסורה אפי' טרופה דחיישינן שמא יערבנו בפת וימכרנו לישראל (רמ"א). ואפי' במקום שנוהגין איסור למכור לעובד כוכבים ביצה טרופה מטעם שמא יערבו אפ"ה אין לקנות ביצים טרופות מן עובד כוכבים דחיישינן שמא מקרי ומכר לו ישראל ביצה טרופה דלאו כ"ע דינא גמירא (ועי' שפ"ד ס"ק ל'):

יא **תבשיל** שנמצא בה אפרוח ואין ס' בתבשיל ועירו המרק לתוך הקערה ומקערה לקדרה אחרת עי' יד"א סי' צ"ב שהביא תשובת ב"י וס' לחם חמודות והאריך בזה יעו"ש בפרטיות. ביצה שנתבשלה עם בשר אעפ"י שהיא בקליפתה אסור לאכלה עם חלב מפני שבלעה טעם בשר (ועי' סי' צ"ה ס"ב ובט"ז שם):

סליק בעזה"י מהלכות מליחה עד כאן:

פתיחה להלכות בשר בחלב

כתב הרמב"ם בפ"ט מהלכות מאכלות אסורות הלכה א' ב' וז"ל בשר בחלב אסור לבשלו ואסור לאכלו מה"ת. ואסור בהנאה וקוברין אותו ואפרו אסור כאפר כל הנקברים. ומי שיבשל משניהם כזית כאחת הי' לוקה (בזה"ב) שנאמר לא תבשל גדי בחלב אמו. וכן האוכל כזית משניהם מהבשר והחלב שנתבשלו כאחת היה לוקה. ואעפ"י שלא בישל לא שתק הכתוב מלאסור האכילה אלא מפני שאסר הבישול כלומר ואפי' בישלו אסור ואצ"ל אכילתו. כמו ששתק מלאסור הבת מאחר שאסר בת הבת עכ"ל. והוא ממדרש רבה. והקשה הלחם משנה. איך שבק גמ' דילן ופסק כמד"ר. דבפ' כ"ה ד' קט"ו פליגי תנאי ואמוראי דחד מפיק איסור בב"ח באכילה מאל תאכלו ממנו נא ומבושל כו' וחד מפיק מלא תאכלנו דכתיב גבי פסולי המוקדשין. ותנא דבי ר"י מפיק מדכתיב ג"פ לא תבשל גדי בחלב אמו. חד לאיסור אכילה וחד לאיסור בישול וחד לאיסור הנאה. והוא ז"ל כתב דלא כחד אלא כמו שאסר במד"ר דשתק הכתוב כמו בבת הבת. ותו מדלא כתב כאן מלקות באיסור הנאה משמע דס"ל כאיסי בן יהודא דמפיק בפ' כ"ה שם איסור הנאה מק"ו ולכך לא לקי. וכ"ז הוא דבר תימא. ועוד יש תימא דבמנין המצות מצוה קפ"ו

כתב שלא לבשל בב"ח שנאמר לא תבשל גדי. ובמצוה קפ"ז כתב שלא לאכול בב"ח שנאמר לא תבשל גדי פעם שני מפי השמועה למדו שא' לאיסור בישול והא' לאיסור אכילה ע"כ. הרי מבואר דפסק שם כתנא דבר"י דא' לאיסור אכילה וא' לאיסור בישול והכא משמע דלא בעי קרא דלא תבשל להכי דמפיק לי' מכ"ש דבישול כמו בת הבת. ועוד שם קשה למה לא מנה לא תבשל דאיסור הנאה כיון דפסק כתנא דבר"י דא' לאיסור בישול כו' גם כאן בהלכות למה לא כתב דהיה לוקה על איסור הנאה מלא תבשל הג'. ותירץ דהא ודאי שפסק כמ"ד א' לאיסור אכילה כו' וכנראה ממנין המצות. אלא דקשי' לי' לרבינו כיון דלא תבשל משמע לכאורה דמוקמינן לה באם אינו ענין לאיסור אכילה א"כ ודאי דלא לקי כיון דמוקמינן לי' באא"ע כנראה מד' התוס' ר"פ איזהו נשך ד' ס"א. ולכך תירץ דמן הדין יש לאסור האכילה במכ"ש דבישול. וכיון שכן בגילוי מילתא דלא תבשל דהוי קרא יתירא סגי. והוי כמו בת הבת דהכי כתב רבינו במנין המצות של"ז שכתב שם ולמה לא נתפרשה מפני שאסר בת הבת שתק מן הבת ומפי השמועה למדו שאסורה הבת מגופי תורה כשאר עריות שנאמר ערותך היא לא תגלה ערותה ע"כ. הרי מבואר שם דכיון דאית לן יתורא דערותך היא אהני לן לגלוי' כדי לחייב מלקות (בזה"ב) על הבת כיון דהוי כ"ש מבת הבת. ה"נ אמרינן הכא כיון דאית לן גלוי' דקרא יתירא דלא תבשל דאתי לאיסור אכילה דהוי כ"ש לבישול א"כ הוי כאלו כתב בהדי' ולכן היה חייב מלקות. אבל אם לא הי' כתוב לא תבשל יתירה לאיסור אכילה לא הוי מפקינן לי' מק"ו לבד. דהא גבי בת הבת נמי אי לא הוי כתיב ערותך היא קרא יתירא לא מפקינן לי' מק"ו. אבל השתא דאית לן קרא אהני לן ק"ו. אבל איסור הנאה דל"ל ק"ו לא אהני לן קרא דלא תבשל ללקות (בזה"ב) על הנאה אלא לאיסור לחוד אבל לא למלקות כיון דאתי' באא"ע. ולכך לא מנה איסור הנאה במנין המצות. גם כאן לא כתב דהוה לקי. וא"ת הא איכא ק"ו גם כאן באיסור הנאה דהשתא בישול אסור הנאה לכ"ש. י"ל דודאי הך הוי ק"ו אלא דלא הוי דומי' דבת הבת דהוי אותו ענין ממש והוא יותר מק"ו. והך ק"ו מבישול לאכילה הוי דומה לבת הבת ולא הך דהנאה זה נ"ל לדעת רבינו עכ"ל אבל ק"ל חדא דבפירוש כתבו התוס' בר"פ איזהו נשך ד"ה לעבור כו' דדבר הלמד באם אינו ענין שפיר לקי עלי'. ותו דמאי אולמי אכילה ובישול למיחשב ענין א' טפי מבישול והנאה דהא בישול ג"כ הנאה היא לו דאל"כ למה יבשל. ותו דאם איתא דדבר הלמד באא"ע לא לקי מאי אהני לי' גלוי' דקרא יתירא למילקי עלי' בזה"ב) טפי מדבר הלמד בק"ו. וקרא יתירא אפשר דאתי' למילתא אחריתא או לעבור עליו בשני לאוין. ותו דא"כ יקשה על הרמב"ם מאי עביד לי' בלא תבשל הג'. לכן נ"ל דזהו גופה הוי קשי' לרמב"ם ז"ל אתנאי

ואמוראי דילפי בב"ח לאכילה מקראי אחרינא מאי עבדי בתרי קראי יתירא דלא תבשל גדי כו' בפ' תשא ובפ' ראה. אלא ע"כ דס"ל דלאו מיותרים המה כלל ולגופי' איצטריכו וכמ"ש מפרשי התורה והחזקוני בפ' תשא דלא תבשל גדי בחלב אמו ה"ק לא תניחנו עד שיגמור גדולו בחלב אמו. אלא בראשית גידולו תביאנו ומש"ה סמכי לראשית בכורי אדמתך תביא דפי' הוא משעה שמתבכרת תביאנו ולא תאחר עד גמר הפירות וכמו כן בגדיים דהיינו בולדות הרכים ובישול מלשון גמר כמו הבשילו אשכולותיה ענבים עכ"ל וא"כ לא נשאר אלא ב"פ לא תבשל חד בפ' משפטים וקאי על הבישול כפשוטו דקרא. וחד בפ' ראה אחר ששנה שם איסור והיתר בהמות הטמאות והטהורות שנאו וכתב שם לא תבשל גדי בחלב אמו לאשמעינן חידוש שחדשה תורה דאע"ג דגדי וחלב שניהם כשרים הם מ"מ אסור לאכלם יחד. וז"ש במנין המצות מפי השמועה למדו שהא' לאיסור אכילה. דוק בצחות לשונו הטהור שכתב הא' בה"א הידיעה אבל אלא תבשל קמא לא כתב שמפי השמועה למדו אלא הוי מפורש יוצא משא"כ לא תבשל בתרא כתב דמפי השמועה למדו שקאי על איסור אכילה והיינו שלמדו כן מבת הבת דמדכתב את בת בתה אמרינן דהיינו בת ובתה ה"נ לא תבשל היינו בישול ואכילה דסתם בישול לאכילה קאי. ומדכתבו גבי אכילות מסתמא כוונת הקרא על אכילה הוא. משא"כ לא תבשל קמא מצינו למימר דגז"ה הוא וזהו החידוש שחידשה תורה בבו"ח שעל בישול חייב ועל אכילה עצמה פטור מש"ה איצטרך לא תבשל בתרא וכתבי' גבי אכילות בהמות ועופות הטמאים והטהורים זה אסור וזה מותר. וא"כ על הנאה ליכא קרא אלא דמק"ו מבישול ילפינן מש"ה לא לקי עלי'. ור"ל ואיסי בן יהודא ס"ל דתרוייהו מבעי' לי' שלא תאחר מלהביאו אלא שחזר ושנאו בפ' תשא משום שלמעלה לא פי' ארץ שבעה עממים וכאן פירשו לומר דהביכורים והולדות שיולדו להם מירושת שבעה עממים ג"כ לא תאחר מלהביאם. ולא נשאר להם רק לא תבשל דפ' ראה לאיסור בישול. ואיסור אכילה והנאה ילפי מקרא אחרינא. והרמב"ם לא ס"ל בהא כוותייהו. אבל בלא תבשל דפ' תשא ס"ל כוותייהו. כנ"ל בכוונת רבינו מרן הרמב"ם ז"ל. ועי' במפרשי התורה:

סימן פז

הלכות בשר בחלב באיזו בשר נוהג דין בב"ח והאיך נק' בישול ובו כ"ה סעיפים ובש"ע י"א סעיפים:

א (א) **כתוב** בתורה לא תבשל גדי בחלב אמו ג' פעמים. א' לאיסור בישול ואפי' לא יאכל הוא. ב' לאיסור אכילה ואפי' אם בישלו אחר. ג' לאיסור הנאה. והוציא אכילה בלשון בישול לומר שאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול ולאפוקי אם נבלע ע"י שנכבש בב"ח

מעל"ע או שנמלחו יחד דמותר מה"ת שאינו דרך בישול (ש"ך ס"ק א'). וחם לתוך חם או צונן לתוך חם מקרי דרך בישול ואסור מה"ת. וכן עירוי מבשל לפחות כדי קליפה (ועי' שפ"ד ופר"ח). וכן צלי בכלל בישול הוא דכתיב בקרבן פסח ובשלת ואכלת ובפסח שעשה יאשי' כתיב ויבשלו את הפסח באש והרי קרבן פסח צלי היה הרי דקרי לצלי בישול (פר"ח ס"ק ג'). וטיגון בהפ"מ יש להקל ולומר דלא הוי כבישול. וחם בחם בלא רוטב נמי לא הוי כמבושל ומותר בהנאה (פ"ת ס"ק ג'). וכ"ז מה"ת אבל מדרבנן אסור בכל ענין. וכל בב"ח שאינו אסור מה"ת אלא מדרבנן מותר בהנאה אפי' מדרבנן (רמ"א ועי' ש"ך ס"ק ב'). ומ"מ אם בישלו בשר בקדירה שנכבשה בה חלב מעל"ע אסור בהנאה דאף שבלעה הקדרה ע"י כבוש. מ"מ הרי פלטה אח"כ לבשר ע"י בישול. ואם בישלו בה בשר עוף אסור באכילה (יד אפרים). ולכן אפי' באלו שאינם אלא מדרבנן ומותרים בהנאה צריך ליתנם לעובד כוכבים כמו שהוא כך ולא יבשלם תחלה דע"י הבישול יהי' נאסר בהנאה מה"ת. גם יהי' חייב משום בישול (ועי' פמ"ג בפתיחה ובפ"ת ס"ק ג'):

ב **בשר** בחלב הנאסר בהנאה קוברין אותו. ואם שרפו גם אפרו אסור בהנאה מה"ת (רמב"ם מהמ"א פ"ט ה"א). וחצי שיעור אסור באכילה ובהנאה מה"ת אך לא היו לוקין עליו כ"א בכזית (ועי' פמ"ג בפתיחה). ושיעורו בהנאת פרוטה (ועי' פ"ת ס"ק ב'). ואכילה שלא כדרך אכילה כגון שעירב דברים מרים במאכל להנאה נחשבת ואין לוקין וי"א דאין לוקין כלל על הנאה אפי' כדרך הנאה. וי"א דבב"ח הנאסר באכילה ובהנאה היו לוקין עליו אפי' לא אכלו כדרך אכילה ונהנה שלא כדרך הנאה משא"כ בשאר איסורים. ובזמה"ז שאין לוקין נ"מ לענין פסולי עדות מה"ת כמבואר בח"מ סי' ל"ד (ועי' פמ"ג שם וברמב"ם שם ובפתיחה שכתבתי לעיל). ולענין אם קידש בו אשה המבואר באה"ע סי' כ"ח:

בב"ח הנאסר בהנאה אסור להאכילו לכלבים אפי' של הפקר וה"ה לשאר בהמה וחיה אסור אלא ישליכנו לבית הכסא או לנהר (פמ"ג שם ועי' בה"ט לעיל סי' ט"ז ס"ק י"ג ובפ"ת ס"ק ב'):

ג **חמאה** שנתבשלה בקדירה של בשר בת יומא. אסור הדליק בה להאיר את הבית מטעם שאסור בהנאה ועוד משום בישול בב"ח וכמש"ל סעי' ו' ועמש"ל ס"א. וגם להדליק בה נר חנוכה אסור אע"ג דמצות לאו להנות ניתנו מ"מ כיון דבב"ח בעי שיעורא ובב"ח כיון דאסור בהנאה כתותי מכתת שיעורי'. ואם הקדירה לא היתה ב"י אלא מבשר עוף אפי' היתה בקדירה ישנה ולא הי' ס' בחמאה מותר (ועיין פ"ת ס"ק ד'):

ב (ד) **גדי** לאו דוקא אלא ה"ה שור ושה ועז (ועי' רמב"ם שם ה"ג) ולא שנא בחלב אם ול"ש בחלב אחרת. אלא שדיבר הכתוב בהוה שכן הי' דרכם לבשל גדיים בחלב אמם (חולין ד' קי"ו). גם לאו דוקא גדי דהיינו בשר ולאפוקי כבד דהוי כולו דם אלא אפי' כבד (פמ"ג). ובפרט שלא נקרא דם אלא מה שהוא צלול ונשפך כדכתיב על הארץ תשפכנו כמים יצאו כבד וטחול שאינן נשפכין והוי כשאר בשר (ועמש"ל סי' פ"ג ס"א ופ"ת ס"ק ה' לענין אם טיגן כבד בחמאה דאם לא שטיגון אינו כבישול וכמש"ל הי' אסור בהנאה ועי"ש):

ג (ה) **אלא** דזה קיבלו חז"ל מדכתיב ג"פ לא תבשל גדי כו' דאתי למעוטי חיה ועוף ובהמה טמאה דלא דמו לגדי. ומש"ה אינו נוהג דין בב"ח אלא בבשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה דומי' דגדי בחלב אמו דהוי בשר טהורה בחלב טהורה. אבל בשר טמאה בחלב טהורה או איפכא מותרים בבישול ובהנאה. ואף באכילה לא רצו חז"ל לגזור בהם משום איסור בב"ח כיון שבלא"ה אסורים באכילה משום טומאה שוב לא גזרינן בי משום בב"ח (ונ"מ דל"א בי' חנ"נ וגם לא הוי חהר"ל ועי' ש"ך ס"ק ג'). וכן בשר חיה ועוף אפי' בחלב בהמה טהורה מותרים בבישול ובהנאה. וה"ה בשר בהמה טהורה בחלב חיה טהורה אינו אסור מה"ת (ועי' פ"ת ס"ק ד'). ומ"מ בזה אסרו חז"ל באכילה משום דחיישינן שמא יטעו לומר מ"ש בשר חיה ועוף מבשר בהמה דשניהם מין בשר. ולפי"ז בשר חיה או עוף בחלב ואין בו ס' מותר ליתנו לעובד כוכבים והקדרה ג"כ מותרת בהנאה ופשוט:

ו **בשר** נבלה וכן חלב אסור לבשל בחלב מה"ת והי' לוקה על בישולו. אבל באכילה אין בו איסור בב"ח וגם בהנאה אין איסור במקום הפסד (דגמ"ר וכדעת הרמב"ם) דכל שאינו אסור באכילה משום בב"ח אינו אסור בהנאה. ואם עירב חלב עם חמאה ועשה מהן נר שקורין קרויזל להדליקו בידים יש לחוש למבשל בב"ח שהטיפה שסביבות השלהבת מתבשלת ומ"מ נר קרויזל זה שנתערב באחרים פשוט שבטל דאין כאן דבר שבמנין אלא דוקא נ"ח שבכל לילה מנין הנרות למצותן (פ"ת ס"ק ו' בשם תשו' שבו"י ותשו' ח"ס ובס' כנפי יונה ופמ"ג בפתיחה ועי"ש):

ז **מה** שנהגו לתת בתוך הצוקער הנעשה מקנים מתוקים חלב של בהמה טהורה דהיינו חלב עזים כדי ללבנו והאומנים אומרים שנותנין שנים למאה. מותר לאכול הצוקער אפי' עם בשר. כי נודע שהיורות שלהם מיוחדים ומטילים מים ביורות ומתבטל החלב מיד ואין להחמיר כלל. והא איכא סהדותא דמוהר"ח ויטל שהקדוש האריז"ל אכל משופרא דשופרא (רדב"ז ועי' יד"א):

ח **מותר** לבשל בשר לעובד כוכבים בקדרה של חלב שאב"י דכל שאינו אסור רק מדרבנן לא גזרו בבישול ובהנאה. וכאן ליכא משום מראית עין דמי יודע אם היא קדרה של בשר או של חלב. ולא דמי למ"ש רמ"א סע' ו' דאסור לחתות תחת קדרות של עובד כוכבים ואע"ג דסתם כלים של עובד כוכבים אינו ב"י י"ל דשאני התם דהכל יודעים שהם מבשלים פעמים בשר פעמים חלב. משא"כ הכא דמי יודע אם הקדרה של בשר או של חלב (פ"ת ס"ק ח'):

ט **אבל** דגים וחגבים בחלב אין בהם שום איסור בב"ח אפי' דרבנן (ועמש"ל סי' י"א). והרוצה לאכל בשר אפי' של עוף עם חלב שקדים צריך שיניח שקדים שלמים בתוך החלב משום מראית העין. דאע"ג דבשר עוף בחלב אינו אלא מדרבנן וכמש"ל ס"ה מ"מ גם באיסור דרבנן גזרו משום מ"ע (ועש"ך סק"ו ובנ"ץ). ומ"מ אין לאסור אלא אם הוא בפני הרואים כמו בסעודות גדולות דאיכא מ"ע אבל בביתו מותר דאע"ג דארז"ל דכ"מ שאסרו חכמים מפני מ"ע אפי' בח"ח אסור. זה אינו אלא במידי דאורייתא. ואפי' בסעודה גדולה אם אין לו שקדים אין לאסור האכילה בשביל זה. ונ"ל דאפי' בשר בהמה בחלב שקדים אין לאסור האכילה בשביל זה אם אין לו שקדים (וכ"מ מט"ז ופ' בה"ט סק"ו):

י **מה** שיש נוהגין בסעודות שמחה לאכל עלי הגפן והכרוב ממולאים בבשר עם חלב שקדים. יש להתיר אף שאינו מניח שקדים אצלם ואדרבא כיון שאין עושין זה אלא בסעודת שמחה כגון חתונה ומילה ומשיאין אותם בקערות מיוחדות ויפות שאין דרך לאכל בהם תבשיל אחר וגם נותנין עמהם על השולחן פירות ומגדנות. כמעט הוא ניכר במקומו ושעתו יותר מהנחת שקדים. ועוד כיון שהמילוי מכוסה ואינו ניכר בקערה לא הבשר ולא החלב רק בפיו הוא מרגיש אין כאן משום מ"ע. וכ"ש מה שנוהגין בסעודות שמחה אחר אכילת תבשילי בשר אוכלים אורז שנתבשל בחלב שקדים דודאי יש להתיר אף שאינו מניח שקדים אצלם. דאכילת חלב גמור אחר תבשיל בשר אינו אלא משום גזירה שמא יבא לאכלם יחד שיאמרו מ"ש טעמם מממשם. וא"כ בחלב שקדים לא הוי אלא כמו גזירה לגזירה (וע' ביד אפרים):

יא **דגים** עם חלב אעפ"י שאין בו משום איסור בב"ח וכמש"ל ס"ע. מ"מ י"א משום סכנה (פמ"ג). ודוקא בחלב ממש אבל חמאה ושומן הנקלט מעל החלב אין חשש. והאידנא עמא דבר שמבשלים דגים עם חלב ועם גבינה ולא קפדי כלל. ואפי' להאוסרים מ"מ לענין בישול דגים בכלי חלב אפי' בכלי בשר יש להקל. שאין כח בנ"ט היוצא מן הקדירה לעשות ארס. אבל כשנתבשלו בשר ודגים יחד הרי נתבשל הארס בתוכו ונבלע הארס בכל מה שיש בקדירה (ס' תפל"מ) ואף הקדירה אסורה בלי הגעלה אם אפשר (וע"ל סי'

קי"ו בפ"ת ס"ק ג'). ודבר שיש בו סכנה גם ס' לא מהני דחמירי סכנתא מאיסורי. ויש לאסור אם ניצלו יחד בלתי מחבת תחת כלי א'. או אף אם בתנור סמוכים זל"ז. דעפ"י רוב יוצאים מזל"ז שמנונית. וי"א בתנור קטן אפי' דיעבד משום ריחא (וע' בה"ט סי' קי"ו ס"ק ב'). ודג רותח שנפל לתוך כלי שומן ולאחר שנצטנן הסירו השומן שנקרש לא מהני (וע"ש בפ"ת ס"ק א'):

ד (יב) **אע"ג** דחלב אשה מותר כדלעיל סי' פ"א סעי' ל"ב. מ"מ אסור לבשל כדי לאכל בשר בחלב אשה משום מ"ע. ומ"מ אם נפל חלב אשה לתוך התבשיל בטל ואין צריך שיעור. אבל אם רוצה לבשל שלא לצורך אכילה אלא להניחו ע"ג מכתו וכיו"ב. וכן אם צריך לבשל בשר טהורה בחלב טמאה או איפכא לרפואה אפי' לחולה שאין בו סכנה מותר כיון דאינו מבשל לאכילה ליכא משום מ"ע. אבל שלא לרפואה כגון שמבשל להאכיל לנכרי אסור מפני מ"ע בין בטמאה בין בעוף בחלב (וע' ט"ז וש"ך ובה"ט ס"ק ז' באורך):

ה (יג) **ביצים** הנמצאים בעופות נתפשט המנהג שלא לאכלם בחלב אפי' נגמר החלבון והקליפה החיצונה הקשה לגמרי. ואין להחמיר בזה אלא לכתחלה אבל בדיעבד אם בשלו כל שנגמרה הקליפה אפי' בקרום לבן לחוד סגי ואין עליו דין בשר כלל (ש"ך ס"ק י'). בד"א אם אותן שקליפתן רכה אינן מעורות אבל אם הם מעורות דהיינו דאית בהו שורייקי סומקי אפי' בדיעבד אסור אפי' נגמרה החלמון והחלבון. ואותם ביצים קטנים שלא נגמרו אלא בחלמון לבד אפי' אינן מעורות אסור לאכלם בחלב אפי' דיעבד (שם בש"ך) מיהו אם אכלם בפ"ע מותר לאכל אחריהם גבינה אפי' לא נגמר אלא החלמון לבד. ואפי' אם הם עדיין מעורות באשכל דהיינו שמחוברות בשדרה. והטעם דבשר עוף בחלב דרבנן ובביצים לא גזרו (שפ"ד ס"ק י"ב). וכ"ז בנמצאת במעי התרנגולת אח"ש. אבל אם הטילה אותה בחייה כדרכה אפי' אם הקליפה רכה מותר לאכלה בחלב לכתחלה (וע' פ"ת ס"ק י"ב). ודין מליחת ביצים הנמצאים בעופות נתבאר לעיל סי' ע"ה וע"ש:

ו ז ח (יד) **המעושן** והמבושל בחמי טברי' (ודעת הפר"ח דמעושן הוי כבישול וע"ש) והמבשל בשר במי חלב. והיינו אחר שמבשלים הנסיובי והאוכל צף מלמעלה ולא נשאר בו כ"א מים בעלמא. וכן חלב מבהמה שחוטה מה שנמצא בכחל. או חלב שיצא ממנה אחר מיתתה. וכן המבשל דם בחלב. וחלב זכר של בהמה (דאלו חלב זכר דאדם דיני כחלב אשה) דלפעמים יש לו דדים. כל אלו אסורים בבישול מדרבנן. ואם נפלו לתבשיל אוסרים את התבשיל כשאר איסור דרבנן (ועש"ך ושפ"ד ס"ק ט"ו):

טו **ומי** חלב המתמצה מקיפאון הגבינה הנוטף מהשק שעושין בו גבינות. זהו הנקרא נסיובי דחלבא. י"א שאינו בכלל מי חלב ואסור מה"ת לבשלו עם בשר (ב"י בש"ע וע"ל סי' פ"א סי' כ"ח). ושליל דיני כבשר לחייב על בישולו ועל אכילתו מה"ת (וע' פ"ת ס"ק י"ד ובנ"ק שם). אבל שליא ועוד וגידין ועצמות ועיקרי קרניים וטלפיים הרכים. אסורים בבישול ובאכילה מדרבנן. וי"א דאפי' עצמות הקשים אסורות מדרבנן (וע' שפ"ד). ועצם חלול שנמצא תוך מאכל חלב ויש ספק שמא הי' בו מוח ויצא ונתערב במאכל. יש להחמיר באותן עצמות שיש בהם מוח ושדרכם לצאת בבישול ולהצריך ס' בתבשיל נגדם. אבל בלא"ה אחזוקי איסורי לא מחזקינן (יד"א). ועוד בחלב דאמרן לעיל דאינו אלא מדרבנן. מ"מ באותן שעורותיהם כבשרן כגון עור השליל ועור שתחת האלי' ועור בית הבושת יש להסתפק (וע' פמ"ג וחכ"א שער החזקה סי' מ"ג ובפ"ת ס"ק ע"ו וע"ל סי' צ"ט):

טז **חולה** שציוו לו הרופאים לבשל תרנגולת שלימה מבלי מליחה במים הנופלים מגבינה לחה שהיא נסיורא דחלבא כדי להוציא ממנה מים באלע מבי"ק וזה רפואתו לשתות המים. כיצד יעשה להנצל מאיסור. יבשלו המים הנופלים מהגבינה ויסננו אותו עד שיהי' המים צלולים. והתרנגולת יצלה ואותן המים יבשלו עם התרנגולת וישתה החולה. והיינו בחולה שאין בו סכנה אבל בחולה שיש בו סכנה מותר בכ"ע (וע' יד"א):

יז **טוב** ליזהר מלחתות אש תחת קדירה של עובד כוכבים לפי שהם מבשלים בהם פעמים בשר פעמים חלב והמחתה תחת קדירה שלהם בא לידי בישול בב"ח (רמ"א). ויש אוסרים להניח לבשל בשר איסור בבית ישראל בקדירה של עובד כוכבים שמה יחתה הישראל. וכן טוב ליזהר שלא להשתמש מן הקדרות של תנורים בית החורף שמבשלים בתוכה משום דנותנין עליהם לפעמים בשר ולפעמים חלב מהקדרות שמבשלים בתנור. אבל אם הם של מתכות אין לחוש שמתלבנים וכן הכלי שעושין בו מים לחפיפת הראש אין לשמש בו שעושין אותו מאפר שע"ג הכירה ורגילות הוא להתערב שם בשר וחלב. ואף שהאפר נטל"פ לכתחלה אסור. והא דשרינן להו לחפיפה היינו משום דשלא כדרך הנאתן הוא. וכ"ז אינו אלא זריזות וחומרות בעלמא והמקיל לא הפסיד (רמ"א ועמש"ל ס"ב):

יח **אין** לערב מים שהדיחו בהם כלי בשר עם מים שהדיחו בהם כלי חלב וליתן לפני בהמתו דאסורה בהנאה (רמ"א). ודוקא שהדיחן במים רותחין ועירבן נך רותחין. הא בלא"ה אינו אסור בהנאה. כיון שאינו אסור מה"ת אלא דרך בישול (ש"ך ס"ק י"ט וע' שפ"ד). וכן יש ליזהר מלשאוב מים רותחין בכלי בשר ואח"כ בכלי חלב מכלי אחת

דלפעמים מלוכלכין וליכא נ"ט בר נ"ט דהתירא. ויש למחות ביד העושין כן (שם בשפ"ד וע' יד"א):

ט (יט) **חלב** הנמצא בקיבה לכתחלה אסור לבשל בו בשר אפי' בחלב הקרוש שבו משום מ"ע. ובדיעבד מותר אפי' בישל בצלול שבו (ב"י). וי"א דאפי' בדיעבד אסור אפי' אם בישל בקרוש שבו (רמ"א) וכן נוהגין. וברפ"מ יש להתיר בקרוש שבה. ואפי' בצלול ונקרש יש להתיר במקום הפ"מ וצורך גדול (יד"א בקיצור דינים):

י (כ) **כשלוקחין** הקיבה מתוך הבהמה ועודה חמה. לכתחלה אין להניח החלב בתוך הקיבה שיעור שתצטנן החלב בתוכה. משום דחריף וחזק הוא ויש לחוש שיפליט ויבליע. אבל בדיעבד אין לחוש עד שנמלח בקיבתו כ"כ עד שאינו נאכל מחמת מלחו ושהא במלחו כדי שיתננו על האור ויתחיל להרתיח. (ועש"ך ס"ק כ"ה וט"ז ס"ק ח') או שעמד בו מעל"ע אפי' בלא מליחה. דבזמן הזה הוי כבוש וכבוש כמבושל. ואז אסור להעמיד בו בין בצלול בין בקרוש דאסור מטעם בשר הנבלע בחלב הקיבה שיתן טעם בגבינה (וע' יד"א בקצ"ד ובחכ"א דהחלב עצמו אסור כדי קליפה אפי' לא שהא כשיעור הנזכר. ומ"מ אף שיש באותו מעט החלב הנאסר כדי קליפה שיעור להעמיד בו גבינות לחודייהו. אעפ"כ שרי אם העמיד בו גבינות וע"ש):

כא **בששהא** במלחו כשיעור הנזכר או שעמד בו מעל"ע והעמיד בו גבינות. אם הי' החלב שבקיבה צלול אוסר כל הגבינות עד שיהי' ס' בחלב שהועמד נגד דבר המעמיד. ואם הי' ס' בחלב הכל מותר. ואם הי' חלב הקיבה קרושה אינה אוסרת כלום אפי' לא הי' ס'. ואם הי' צלול ונקרש יש להקל במקום הפסד כיון שלא נאסר חלב זה רק ע"י מליחה או כבוש שהוא מדרבנן. ובמקום הפ"מ יש להתיר אפי' בכשרה שינקה מן הטריפה בצלול ונקרש (שם ביד"א סקצ"ד) ואם נמלחה מליחה מועטת ולא שהא והעמיד גבינות ובישלו הגבינות אח"כ אפשר דאין להקל דתו הוי דאורייתא (פמ"ג) ואם נבלע חלב גמור בקרוש ואח"כ לבשר אסור. דדוקא טעם הנבלע נעשה פרשא אבל בעין לא (וע' פ"ת ס"ק י"ח):

כב **עור** הקיבה או שאר בנ"מ שמייבשים אותם אחר שנמלחו עד שנעשים כעץ וממלאים אותם חלב מותר. דמאחר שנתייבש כ"כ הוי כעץ בעלמא ואין בו לחלוחית בשר כלל. ומ"מ לכתחלה לא יעשה כן. וה"ה להעמיד בו גבינות דלכתחלה אסור ובדיעבד מותר (וע' ש"ך). וכן נוהגין לאסור משום דמשהא בתוכו מעל"ע וכבוש כמבושל. וכן דבש שנתנוהו בנודות של עור נבלה אסור מטעם כבוש. אם לא שנתנוהו לצד השער דאז איכא ס"ס שמא העור מצד השער אין לו שום טעם בשר כיון שנתייבש. ואת"ל שיש לו שמא הלכה כהמחבר סי' ק"ג דבשר בדבש הוי נטל"פ. משא"כ לצד הבשר דליכא רק חדא

ספיקא. וה"ה בשמן בשר פוגם מש"ה מביאים שמן זית בנודות של עורות לצד השער ואין פוצה פה לאיסור. ואפי' מונחים לצד הבשר אפשר דעיקר הטעם משום דבשר פוגם בשמן (כה"ג ובל"י ובס' ב"י הביאם). וכ"ז דוקא רק היכא דליכא ס' אבל בדאיכא ס' וליכא חשש אלא מדין ביטול איסור לכתחלה. מותר להעמיד בה אפי' לכתחלה (וע' פ"ת ס"ק י"ט מ"ש ב' תשו' ח"ס ותשו' רעק"א ז"ל):

כג **וכ"ז** בעור או בבנ"מ. אבל בשר ממש אף שהוא יבש כעץ יש לאסור דמתרכך. וה"ה עור הקיבה שבישלו או ששרה אותו מעל"ע יש לאסור דמתרכך. דדוקא ע"י מליחה או שריי' כשיעור שיתן על האש ויתחיל להרתיח הוא דמותר (פמ"ג). ויש מתירין אפי' בבשר ממש כל שנתייבש כעץ ואינו אוסר אפי' ע"י שריי' מעל"ע (תשו' תפארת צבי הובא בפ"ת ס"ק כ"א). וי"א דזה דוקא בבב"ח דכיון שנתייבש מקודם הבשר ונעשה כעץ לא נשאר בו טעם לאסור החלב ולא חל עליו שם בב"ח. אבל בשר איסור לא נפקע ממנו שום איסור ע"י שנתייבש. ונ"מ נמי בזה לענין תולעים אדומים שצובעים בהם משקה שכתבתי לעיל סי' פ"ד ס"נ. ולענין כרכום לקמן סי' קי"ד. דלסברא ראשונה מותר דאפי' אם המצא תמצא בתוכן חוט בשר יבש ל"ל בה. משא"כ לסברא השני' אסור ובשר יבש כעץ שנתבשל אח"כ אסור לכו"ע בחלב. ודלא כעובדא דלחה"פ שהובא בפ"ת ס"ק כ"א וע"ש:

יא (כד) **אם** העמיד גבינה בעור קיבת כשרה. אם יש בגבינות שהעמיד ס' נגד העור מותר וא"ל אסור. אבל המעמיד בעור קיבת נבלה וטריפה שהן אסורים מצד עצמן וכיון שהוא מעמיד אנו רואים כאלו האיסור בעין ואוסר אפי' בכ"ש. ודוקא שלא הי' שום מעמד אחר רק האיסור. אבל אם הי' שם ג"כ מעמיד היתר. הוי זוז"ג ומותר אי איכא ס' נגד האיסור. והוא שלא הי' בכח האיסור לבדו להעמיד הא לאו הכי אסור (וע' ש"ך ודגמ"ר):

כה **הא** דקי"ל דדבר המעמיד לא בטל הוא מדרבנן. אבל הא דקי"ל דמילתא דעבידא לטעמא לא בטל. י"א דהוי מה"ת כל שנרגש הטעם אפי' באלף. ומיהו אם נאבד הטעם במיעוטו ואין מרגישין כלל ודאי דבטל אפי' עבידא לטעמא (מש"ז ס"ק י"ג ובסי' צ"ח וצ"ט יתבאר אי"ה על נכון בס"ד):

סימן פח

שלא להעלות בשר על שולחן כשאוכל עליו גבינה ובו ז' סעיפים ובש"ע ב"ס:

א (א) **אפי'** בשר חיה ועוף שאינו אלא מדרבנן אסור להעלותן על השולחן שאוכל עליו גבינה דחיישינן שמא יהי' סבר שכבר בלע את הגבינה שאכל מתחלה ואינו. אלא שעדיין הגבינה בפיו ויאכלם יחד. ולא זו בלבד אלא אפי' על השולחן שאוכל בשר שצריך

לשהות אחריו שש שעות כדלקמן סי' פ"ט דשוב ליכא הך חששא. מ"מ אסור להעלות גבינה עליו. דאכתי יש לחוש שמא יטעה מסדר השולחן שצריך להעלות לזה בשר ולזה גבינה ויניח הגבינה באותו אלפס רותח שמונח בו הבשר ונמצא דנתבשלו יחד ואסור מה"ת. אבל בשולחן שסודר עליו את התבשיל והוא לבדו שם מותר ליתן זה בצד זה (שפ"ד). והטעם שגזרו חז"ל בזה יותר מבשאר איסורים. הוא משום דלא בדילי אינשי מיני' וכמ"ש הש"ך. ולפי"ז כ"ש דאסור להעלות לחם של איסור על השולחן משום דפת צריך הרחקה טפי משום דעל הלחם יחי' האדם (וע' ש"ך ס"ק ב'):

ב **וגזרו** דאפי' שני ב"א המקפידים זע"ז כל שמכירים זא"ז אפי' אין להם אחוה וריעות. אסורים לאכל על שולחן א' זה בשר וזה גבינה. אא"כ עשו היכר ביניהם דהיינו שכ"א יאכל על מפה אחרת או שיניחו דבר המפסיק ביניהם. ואפי' פת או כלי עם משקין הוי היכר ובלבד שאינם אוכלים ושותים מאותו פת ומאותו משקה דאל"כ אין כאן היכר. וכן כל דבר שאינו רגיל להניחו על השולחן כגון מנורה ביום הוי היכר. וכ"ש אם אוכל בפ"ע או עם ב"ב שצריך היכר שלא יבא לאכלם יחד מחמת שכחה (שפ"ד). ויזהרו שלא יאכלו מפת א' ולא ישתו מכוס א' שהמאכל נדבק בהם ויבואו לידי איסור. וכן צריכים ליתן כלי של מלח לכ"א בפ"ע. כי לפעמים מטבילים מאכלם במלח. וזה אפי' באינן מכירים זא"ז אסור (וע' מש"ל סי' פ"ז סי' י"ח):

ב (ג) **אבל** שני ב"א שאינן מכירים זא"ז כגון ב' אכסנאים מותרים לאכל כ"א בפ"ע זה בשר וזה חלב. וכן מותר לישראל לאכול עם עובד כוכבים על שולחן א' זה בשר שחוטה וזה בשר טריפה. אעפ"י שהוא אוהבו ומכירו. מטעם דכיון דישראל בדיל תמיד מטריפות לא חיישינן. וכן מותר להעלות בשר נבלה על השולחן שאוכל עליו בשר כשרה אפי' כשאוכל בפ"ע או עם ב"ב ולא חיישינן לשכחה מטעם הנ"ל דמבדיל בדילי מיני'. אבל המודר הנאה מדבר או שאסר עליו שום מאכל אסור להעלותו על השולחן שאוכל עליו מטעם דהמאכל עצמו לא בדילי אינשי דעלמא מיני':

ושני ב"א שנדרו הנאה זמ"ז מותרים לאכול זה בשר וזה גבינה דמסתמא שונאים זא"ז (וע' בה"ט ובסי' רכ"א ובאו"ח סי' ת"מ):

ד **הא** דבעינן הכירא אינו אלא כשיושבים סמוכים זל"ז והם לבדם. אבל כשיושבים רחוקים זמ"ז בכדי שאין הא' יכול לפשוט ידו ולאכול ממה שחברו אוכל שרי בלא הכירא (ב"ח בשם רש"ל). ואם גם אחרים אוכלין על שולחן זה שאוכל מותר ג"כ אפי' בלא הכירא דמדכר דכיר לי' (כ"מ מתשו' מ"ב דזה עדיף מאם עשו שום היכר):

ה **י"א** דמי שאכל בשר לא ישב תוך שש שעות אצל מי שאוכל גבינה דשמא יושיט לו ויאכל. אך אם זה האוכל גבינה יודע שזה אכל בשר מותר דלשכחת שניהם לא חיישינן (תשו' ב"י סי' י"ב וע' פמ"ג שכתב לא ראיתי נזהרין בזה וע' בה"ט ס"ק ב'). ודוקא כשזה שאוכל בשר לא סעיד עדיין אלא שאכל מעט בשר באקראי אבל אם כבר סעיד סעודתו ואינו תאב לאכל כלל אין לחוש. ומכ"ש אם הוא איש מכובד בענין שגנאי הוא שיושיט לו חבירו ויאכל פשיטא שאין חשש (וע' יד אפרים):

ו **וכן** מי שאכל בשר ורוצה לעסוק במאכלי חלב אחר שינקה את ידיו. אם אין דרך המתעסקים בתיקוני מאכלים לאכל ממנו בשעת תיקונם מותר לו לעסוק. אבל במאכלים שדרך המתעסקים לאכל ממנו בשעת מלאכתו. יש לחוש איידי דטרידי בעבידתי' בלע ג"כ ואכיל איסורא. והכל לפי הענין. ואם שנים עוסקים ויודעים זמ"ז שאכל בשר ודאי דאין להחמיר דמדכרי אהדדי ולשכחת שניהם לא חיישינן וכמש"ל (שם ביד אפרים):

ז **נכון** ליזהר שלא להדליק בחמאה דיש לחוש שמא ינטף ממנו על מאכלי בשר (או"ז). ובנר של שומן העשוי כעין פתילה יש להקל קצת (פמ"ג). ובנר של חלב אפי העשוי כמין קרוזי"ל ולא כפתילה נמי שרי דחלב מבדל בדילי מיני' ונזהרים להרחיקו מן המאכלים משא"כ בחמאה (וע' פ"ת ס"ק א'):

סימן פט

שלא לאכל גבינה אחר בשר ובו י' סעיפים ובש"ע ד' סעיפים:

א (א) **אם** אכל בשר אפי' של חיה ועוף שאינו אלא מדרבנן לא יאכל אחריו גבינה ומאכלי חלב עד שישהא שש שעות. ויש בזה ב' טעמים. א) הוא טעם רש"י שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך. ולפי"ז אם לא אכל אלא לועס לתינוק א"צ להמתין דכיון דלא אכל אינו מוציא טעם. ב) הוא טעם הרמב"ם משום בשר שבין השיניים דמיקרי ג"כ בשר כמ"ש הבשר עודנו בין שיניהם כו' ולפי"ז הלועס לתינוק ג"כ צריך להמתין דג"כ נשאר בשר בין שיניו. אבל יש קולא לפי"ז בבשר שבין השיניים שאחר ו' שעות שאין צריך להסירו דהוי כמעוכל. משא"כ לטעם רש"י אף לאחר ו' שעות מיקרי בשר וצריך לחצוץ את שיניו (וע' מש"ז). ואנן קי"ל להחמיר כשני הטעמים דהלועס לתינוק צריך להמתין. ואפי' אם שהה כשיעור אם יש בשר בין השיניים צריך להסירו (וע' ט"ז וש"ך) ואין זה כתרי חומרי דסתרי אהדדי. דכל שאנו עושין מספק לחומרא לא הוי כתרתי דסתרי (מש"ז). ואפי' לועס לתינוק מאכל שיש בו שומן מ"מ יש להחמיר ולהמתין ו' שעות משום לא פלוג ואין לפרוץ גדר (שם במש"ז):

ב **ואם** מצא אח"כ בשר בין השיניים ומסירו כאמור. א"צ להמתין שוב. דחשבינן הו' שעות משעת אכילתו אך צריך קינוח הפה והדחה והקינוח היא שילעוס פת ויקנח בו פיו יפה ויבלענו דוקא לא שילעוס ויפליט מלבד שאסור לפלוט משום הפסד אוכלין. והדחה הוא שידיח פיו במים או בשאר משקים. ואין קפידא אם מקדים הקינוח להדחה או להיפוך וצריך ג"כ לברך בהמ"ז אם אכל בשר בסעודה. ואם אכל בשר בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם ובלא"ה לא הוי סילוק, ואין חילוק בין המתין קודם ברהמ"ז או אח"כ. וי"א דאין לברך ברהמ"ז ע"מ לאכל גבינה דא"כ לא הוי סילוק אלא הכנה. אבל אינם נזהרים בזה ויש להם על מה שיסמוכו (וע' בס' בכור שור חולין ד' ק"ה). וכן מי שנוהג אף בבשר אחר גבינה סילוק ובהמ"ז דאם אכל בלא סעודה צריך לברך ברכה אחרונה מקודם (כנה"ג ובה"ט ס"ק ב' הביאו וע"ש):

ג **הששה** שעות הללו אינם זמניות כדעת הפר"ח רק הם חלק רביעי ממעל"ע בין בקיץ בין בחורף (כו"פ ומש"ז). ובמקום שיש מיחוש חולי יש לסמוך על הפר"ח דבחורף לא ימתין אלא שיעור חצי היום שעומד בו. (וע' יד"א). י"א דחולה השותה מימי חלב לרפואה אפי' הוא רק חולה קצת אין צריך להמתין אחר אכילת בשר יותר משעה ואחר שבירך ברהמ"ז ישתה וירווח לו (תשו' ח"ס וע' פ"ת ס"ק ג'). איתא בסידור האריז"ל דביום שאכל בשר לא אכל גבינה אפי' זה בתחלת הלילה וזה בסוף היום:

ב (ד) **ואם** אכל גבינה א"צ להמתין ומותר לאכל אחריו בשר מיד ובלבד שיעיין בידיו שלא יהי' שום דבר מהגבינה נדבק בהם. ובלילה שלא יוכל לעיין היטב צריך לרחצם במים דוקא ולא בשאר משקין (ש"ך). ונכון שירחצם במים אף ביום לפי שלפעמים הגבינה שמנה ונדבקת בלחלוחית הידים ולאו אדעתי' ויש להחמיר בדבר שאין בו טורח כ"כ (רי"ף וע' פמ"ג). וגם צריך הדחה וקינוח הפה. וכן אם אוכל בשר או תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה צריך נט"י בינתיים (ב"י). ואם אכל מאכל גבינה במזלג א"צ נטילה בין ביום בין בלילה (פר"ח)

ה **עוד** נהגו להחמיר שאפי' אכל גבינה כל שהיא קשה דהיינו שהיא מתולעת. או שישנה ששה חדשים. אין אוכלין אחריה אפי' תבשיל של בשר אלא בהמתנת ששה שעות (ט"ז). ויש מקילין וטוב להחמיר. ודוקא בגבינה מתולעת או שנעשית מחלב שהועמד בקיבה וישנה ששה חדשים. אבל גבינה מחלב בעלמא ונתייבשה או אוכל חמאה. אין להחמיר בזה יותר מקינוח והדחה וניקור שיניים. כ"א מי שנוהג בעצמו תוספות פרישות וזהירות יתירה (ט"ז ב' או"ה ועש"ך). וע' בס' מעבר יבק בשפ"צ פ"ד שלא לאכל אפי' חלב ואח"כ בשר אם לא בהמתנת כשיעור שיש בין סעודה לסעודה. ואמר כי מתראה בפניו כגדי

מקולס לגבי עליונים וכחות טמאים מטמאין אותו וגורם לעורר דינים חצונים. ואם יוליד בן באותן מ' יום ימשוך עליו נשמה מסט"א ע"ש פ' ס"ד. וכן עכ"פ נכון הדבר ליזהר ולהמתין שעה א' אחר אכילת מאכלי חלב. בד"א בבשר בהמה וחיה. אבל אם בא לאכל בשר עוף אחר גבינה אין צריך לא קינוח ולא נטילה. ואע"ג דגם בשר חיה אינו אלא מדרבנן. מ"מ כיון שבשרו דומה לשל בהמה החמירו בו. ונ"ל דאחר גבינה קשה ומתולעת יש להחמיר אף בבשר עוף להצריך עכ"פ קינוח והדחה ונט"י:

ג (ו) **עוד** נהגו עכשיו שלא לאכל גבינה אחר תבשיל של בשר כמו אחר בשר עצמו בהמתנת ו' שעות ולאחר סילוק ובירך בהמ"ז. ואין לשנות ולפרוץ גדר. ומרק של בשר יש לו דין תבשיל של בשר הואיל והוא צלול. אבל אם הוא עב כמו ירקות יש לו דין בשר ומדינא אסור לאכול אחריו חלב (ב"י באו"ח סי' קע"ג). מיהו אם אין בשר בתבשיל רק שנתבשל בקדירה של בשר. אפי' קדרה שלא הודחה יפה דהוי קצת ממשו של איסור ואפי' אין ס' נגד הטיח בעין שע"פ הקדירה. מותר לאכל אחריו גבינה ואין בו מנהג להחמיר. ודוקא שאין הממשות נותן טעם בתבשיל רק לחלוחית מוח על פניו. אבל אם הממשות נותן טעם בתבשיל הוי כמו שומן ואם אין בתבשיל ס' נגדו אין להקל (וע' ש"ך ס"ק י"ט ופ"ת ב' בל"י ס"ק ז'):

ז **שומן** של בשר דינו כבשר עצמו. ואפי' בשומן אווז יש להחמיר (ט"ז בשם ת"ח). וכן נוהגים לאכל בשר אחר תבשיל שיש בו גבינה. מיהו יש ליטול ידיו ביניהם אפי' ביום ומדינא דיותר נדבק בידים מגבינה עצמה. וכן תבשיל של בשר אחר תבשיל של גבינה אם נגע בהם בידיו צריך ליטלם וכמש"ל ס"ק ד'. שמש המשמש בסעודה אעפ"י שאינו אוכל אלא נוגע באוכלין צריך נטילה בין מאכלי חלב למאכלי בשר (וע' ש"ך ס"ק כ"א). ואם אינו נוגע בידיו אלא שמוליך ומביא המאכל בקערה א"צ נט"י (פר"ח):

ד (ח) **מי** שאכל גבינה או שאר מאכלי חלב ורוצה לאכל בשר צריך לבער מעל השולחן שיורי פת שאכלו עם הגבינה. ואסור לאכל גבינה על מפה שאכל בשר וכן להיפוך אם מנהגם להניח הבשר או הגבינה על המפה דאז יש לחוש שמא ידבקו זב"ז. אבל מנהגינו להביא כל מאכלים על השולחן בקערות וסגי בהיפוך המפה ובהסרת הפתיתין לחוד (רדב"ז) וכ"ש שאסור לחתוך גבינה אפי' צוננת בסכין של בשר וכן להיפוך. ולא עוד אלא אפי' הפת שאוכלים עם הגבינה אסור לחתוך בסכין שחותכין בו בשר וכן להיפוך (ב"י ורמ"א). וראוי ונכון שיהי' לו סכין מיוחד לחתיכת פת:

ט **מיהו** ע"י נעיצה בקרקע קשה מותר בשעת הדחק שאין לו סכין אחר (וע' ש"ך ושפ"ד). וה"ה בסכין של איסור דינא הכי (וע' בה"ט ס"ק י"ד). חבל כבר נהגו כל ישראל להיות

להם ב' סכינים ולרשום א' מהם. ונהגו לרשום של חלב. וסימנך חריצי החלב. ולא יעשה הסימן בשל בשר פן יבא אחר להשתמש בו חלב כיון דרובם רושמים בשל חלב (לב"ש). והמוציא סכין חרוץ ברחוב של יהודים מסתמא של חלב הוא. אין להגעיל שום כלי מבשר לחלב או להיפוך (פמ"ג). ואפי' ללבנו אסור וע' פמ"ג סי קכ"א ובאו"ח סי' תק"ט בבה"ט שם ס"ק ט'):

סימן צ

דיני כחל ובו י"א סעיפים ובש"ע ד' סעיפים

א (א) **הכחל** דהיינו הדד של בהמה בין של קטנה שלא הניקה ובין של גדולה. אם רוצה לצלותו בפ"ע בלא בשר. צריך לכתחלה קריעה שתי וערב וטיחה בכותל עד שלא ישאר בו לחלוחית חלב. ובדיעבד אם נצלה לחוד בלא בשר אפי' לא קרעו כלל מותר. ואם נצלה עם בשר אם נקרע ש"ו וטחו בכותל שניהם מותרים אפי' ידוע שנתהפכו על השפוד דכיון שנקרע ש"ו וט"ב חשוב תו כבשר ממש לענין זה (ש"ך ס"ק י"א). ואם לאו העליון מותר והתחתון אסור. ולא חיישינן שמא נתהפך השפוד ונעשה העליון תחתון דבדיעבד לא מחזיקין איסורא. וכן אם ידוע ששניהם היו תחובים בשפוד בשוה ולא הי' שום א' מהם עליון או תחתון שניהם מותרים. אבל לכתחלה אין לצלות עם בשר כלל מפני שרגילות הוא להתהפך השפוד לפעמים זה עליון ולפעמים זה עליון. וכ"ז בצלי על השפוד אבל במחבת דינו כבישול כקדרה שיתבאר בסמוך:

ב (ב) **ולקדרה** בלא בשר נוהגין בו איסור לכתחלה אפי' ע"י קריעה ש"ו וט"ב. דגזרינן שמא יבואו לבשלו עם בשר. וה"ה לטגן אפי' בלא בשר דאין חילוק בין טיגון לבישול. ואפי' נתייבש כבר הכחל. ואם עבר ובישל בקדירה לבדו בלא בשר בדיעבד אם נקרע ש"ב וט"ו מותר אפי' בלא ס'. אבל אם לא קרעו ש"ו או לא טחו בכותל אפי' דיעבד אסור עד שיהי' ס' נגד הכחל וכחל עצמו מן המנין וכשית"ל. ולבשלו עם בשר אפי' קרעו ש"ו וס"ב אסור. ובדיעבד ובמקום הפ"מ יש להתיר אבל לא בלא"ה. ואם אנו רואים שנתייבש הכחל או לאחר ל' יום דמסתמא כבר נתייבש. אם עבר ובישלו אפי' עם בשר מותר בדיעבד אפי' בלא קריעה כלל דכיון שכבר נתייבש אינו נותנת טעם. ומ"מ לכתחלה אסור אפי' בנתייבש (וע' ש"ך סעיף קטן י"ח):

ג **במקום** דבעינן ס' אינו דומה לשאר איסורים. דבשאר איסורים בעינן ס' חוץ מן האיסור. אבל בכחל מצטרף גם הכחל עם הבשר דהא הוא עצמו בשר. ולכן אם יש נ"ט פעמים בבשר ובשאר דברים שבקדרה נגד הכחל. הבשר והתבשיל מותרים. אבל הכחל עצמו נשאר באיסורו (ועכ"ז בש"ך) ואעפ"י שהי' ס' נגד הכחל אם נפל לקדרה אחרת דינו

כקדרה ראשונה ומשערין בו ס' והכחל מן המנין. ודוקא אם הי' ס' בקדירה ראשונה אז הכחל מצטרף לס' ג"כ בקדרה השני' דאע"ג דהכחל נאסר מ"מ כיון דאינו אסור אלא משום חומרא בעלמא מצטרף שוב לס'. אבל אם לא הי' ס' בקדרה ראשונה דנאסר מדינא ונפל אח"כ לקדרה אחרת אין הכחל מצטרף לס' דכיון דנעשה נבלה איך יצטרף להתיר (רמ"א ועט"ז וש"ך):

ד **ולעשות** פשעיד"א מן הכחל (דהיינו שמניחין אותו בעיסה כדרך שאופין לחם ממולא בבשר). בלא בשר נוהגין בו היתר אם אין אופן אותו במחבת אלא בתנור אבל במחבת דומה ממש לבישול בקדירה. ואם נתייבש תחלה מותר בפשטיד"א אפי' במחבת. ויש נוהגין איסור אפי' בנתייבש אם אופין אותו במחבת (רמ"א ס"ב ועבה"ט ס"ק ט"ו). ולאפות הפשטיד"א שבו הכחל בתנור קטן עם מאכלי חלב דינו כשאר בב"ח שנאפה בתנור א' שיתבאר דיניהם בסי' צ"ז. דודאי כחל בשר גמור הוא. ועם מאכלי בשר ג"כ יש מחמירים שלא לאפותם יחד מפני חשש חלב שבו. אלא יש להניח הפשטיד"א בפי התנור. ויש ליזהר לכתחלה אעפ"י שאינו אלא חומרא (שם):

ג (ה) **כל** כחל שקרעו ש"ו וט"ב דמותר בדיעבד כדלעיל ס"א. מותר לחתוך אותו כשהוא רותח בסכין שחתכו בו בשר. וכן כחל חי אעפ"י שהיא מלאה חלב כיון שהוא צונן וכן מותר לחתוך בשר בסכין שחתכו בו כחל. וכן הדין לאכל זה בכלי שאכלו בו זה וה"ה לצלות זה בשפוד שצלאו בו זה וה"ה דמותר להניחו בקערה עם בשר צלי אפי' אם שניהם חמים דלאחר צליית הכחל שאנו מתירים בדיעבד דינו כשאר בשר לכל דבר. ואם עבר וצלה בלא קריעה או קריעה מועטת. כל הדברים הללו אסורים לכתחלה. ואם נצלה כ"צ כיון שקרעוהו ש"ו אפי' לא טחו בכותל מותר לחתוך בסכין של בשר. אבל קודם שנצלה כ"צ אסור לכתחלה אלא א"כ קרעוהו ש"ו וגם טחו בכותל (חכ"א):

ו **כחל** שנחתכה עם בשר ביחד. יש מקום לאסור שחלב היוצא נבלע בבשר בחוזק חיתוך שחותכן שניהם יחד (פ"ת ב' תשו' מהרא"ש). עוד כתב שם בשם מנ"י דדוקא אם נצלה כך בלי הדחה אסור אבל אם הודח היטב פשיטא דאין חשש איסור כמו בכל איסור שנבלע בצונן. (וע"ש עוד מ"ש בשם הח"ד):

ז **אם** קרעוהו כדינו וצלאו אעפ"י שמצא אח"כ גומות מלאות חלב אין לחוש שחלב שחוטה אינו אלא דרבנן וכל שלא פירש לא גזרו. אבל אם לא נקרע כדינו אסור מדרבנן (ועבה"ט ס"ק כ"א). וכן אם הניחו כך שלמה קודם צלייתו עם חלבו יום שלם מותר. ולא אמרינן כבוש כמבושל כה"ג. אבל לאחר שפירש החלב מן הכחל שעה א' ואח"כ נכבש עמה אסור משום כבוש. וכן בשר אחר השרוי בחלב שחוטה (ועבה"ט ס"ק כ"ב ובקה"כ):

ד (ח) **לכתחלה** אסור למלוח כחל עם בשר. ובדיעבד אפי' לא קרעו כלל מותר ואפי' עילוי בשרא (ש"ך ס"ק כ"ו). ואם נמלחו כחל ובשר יחד בכלי מנוקב ואח"כ שמוהו בכלי שא"מ מותר (ט"ז ועבה"ט ס"ק כ"ה). ואם שהא הכחל עם הבשר בכשא"מ כשיעור שיתנו על האש ויתחיל להרתיח ויש ציר. אפשר דאסור לדידן דאמרינן כבוש כמבושל בחלב שחוטה (דלא כט"ז). דדוקא מלח אין טבעו להוציא חלב משא"כ כבוש (מש"ז). עור הקיבה לאחר שהוסר חלבה מתוכה והודח יש לו דין שאר בשר ומותר למלחו עם שאר בשר. ואפי' לבשלו מותר ואין לו דין כחל כלל (רמ"א וע' ש"ך). אם צלאו בלא קריעה דשרי דיעבד מהו הדין אם בישלו אח"כ ע' פמ"ג וכפי הנראה דיש לאסור וע"ש:

ט **אין** לאכל כחל אחר גבינה אם לא בקינוח הפה והדחה ונט"י. וכן נמי להנוהגין להמתין ששה שעות בין בשר לגבינה. צריכין ג"כ לשהות אם בא לאכל כחל. וגם צריך לחשט שיניו אם בא לאכל אחר כחל בשר (ועבה"ט ס"ק כ"ב):

י **אסור** לבשל לכתחלה כחל אחר הצלי' אפי' אם קרעו ש"ו וט"ב משום דגזרינן שמא יבשלם בלא קריעה עם בשר אחר (רש"ל). והיינו דוקא לכתחלה אבל בדיעבד אם קרעו ש"ו וט"ב וצלאו ובישלו אח"כ שרי (ט"ז סק"י ומש"ז שם). ודע דמשערין את הכחל כמו שהוא בעת שנתבשל ולא כמו שהי' בשעת נפילה (כ"כ המחבר בש"ע ס"א). ולכאורה הוא קולא גדולה. ולפי מ"ש הכו"פ ניחא שכתב בסק"ה וז"ל. דודאי לא בהא דצריך ס' נגד הכחל מיירי דזה פשיטא דמשערינן נגד כל הכחל כמו שהי' בעת שנפל. דמה בכך שעכשיו נתמעט אדרבא חזינן דנפלט החלב ונתפשט בקדרה. וצריך ס' נגדו רק בהא דאמרינן בכחל עצמו שמצטרף לס'. זהו כפי הכחל של עכשיו לאחר צימוקו ולא כמו שהי' בעת שנפל. עד"מ אם הי' מתחלה ב' זיתים ועתה זית א'. אמרינן לענין ס' משערינן כמו שהי' מתחלה ב' זיתים. ואמרינן שהי' זית א' חלב בעין עומד בתוכו וזית א' בשר ונבלע בו חלב. כמו בכל דברים שאמרו שנבלע בו האיסור. וזה החלב נפלט בבישול ולכך נשאר רק זית א'. אבל במאי דאמרינן שהכחל מצטרף לס'. היינו כפי הנשאר לאחר הצימוק. דאלת"ה האיך יצרף החלב לבטל החלב הנפלט בבשר. ואין לנו אלא כפי הנשאר שהוא בשר ובשר מצטרף לבטל החלב. ונמצא דלחומרא אמרינן ולא לקולא עכ"ל. (וע' בס' ב"י בתק"ה):

סימן צא

דין בשר וחלב שנתערבו ובו כ"ד סעי' ובש"ע ח' סעיפים:

א (א) **בשר** וגבינה שנגעו זב"ז צוננים. וכן איסור צונן שנגע בהיתר צונן. אם הם יבשים לגמרי א"צ אפי' הדחה. ואם א' מהם לח או שניהם לחים קצת ולא מחמת מליחה. צריך

להדיח מקום נגיעתן. ודבר חריף אפי' יבש כצונן לח דמי ובעי הדחה (ח"ד). ואם הוא דבר שמן כחמאה וחלב לא סגי בהדחה בעלמא רק צריך שפשוף היטב ג"כ (שפ"ד). וי"א דשמנונית בלא דוחקא או דוחקא בלא שמנונית מותר בהדחה ואין צריך שפשוף אלא כשחתך בשר בסכין שחתך בו חלב. אז בעינן שפשוף עד שידע באומד הדעת שסר ממנו השמנונית. (שם). וחלב מהותך שנפל על בשר צונן ונקרש ונתייבש שם צריך שפשוף גדול (ב"א) ודבר רך כגון קישואין דסי' צ"ו ס"ה וכיוצא בו בעי גרידא. ודבר שא"א כלל בהדחה כגון מים כשר דבטל במיעוטו. וכשעשה במזיד אסור למבטל עצמו או למי שנתבטל בשבילו. ואם נמלח או נצלה בלי הדחה שנבלע המשהו שעל פניו כדי קליפה אפ"ה שרי בלא קליפה. וכן באיסור משהו מותר אפי' בדבר לח דא"א כלל בהדחה (חוד וע"ב סק"א). ואין חילוק בין בב"ח לשאר איסורים בין שנפל בשר צונן לחלב צונן או היתר גוש לאיסור צלול או להיפוך. הדבר הגוש צריך הדחה (שך סק"י, וע' חכ"א ופ"ת סק"א):

ב **ומותר** לצור אותם במטפחת אחת ולא חיישינן שמא יגעו זב"ז. וכן מותר ליתן בתוך תיבה אחת כד של בשר אצל כד של חלב דמיזהר זהירי בי' אינשי שלא יפלו מזה לזה. ומ"מ אם הם מגולים טוב ליזהר במקום שאינו צורך כ"כ כיון שאין דבר מפסיק ביניהם. משא"כ לצור אותם במטפחת א' דיש הפסק ביניהם מותר אפי' לכתחלה. וכשאין הפסק ביניהם אסור לכתחלה (וע' סי' צ"ה סכ"ו):

ג **וכן** מותר להניח כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו חומץ או שאר משקין אפי' שניהם מגולים. דאפי' את"ל שיפול חלב לתוכו יהי' ניכר. ואם יפול בתוכו מעט יתבטל בס'. אבל אין מניחין כלי שיש בו חלב אצל כלי שיש בו מלח אם שניהם מגולים. דחיישינן שמא יפול לתוכו כ"כ הרבה עד שאם הי' משים אל לבו להשגיח יהי' ניכר החלב בעין במלח וכיון שניכר לא שייך לומר שהוא בטל. אך לא ישים לבו ע"ז כי יחשוב שלא ימלח ממנו בשר. ומ"מ בדיעבד מותר ולא חיישינן שמא נפל חלב אל המלח (שם וע' ח"ד וע"ל סי' צ"ה סכ"ה):

ב (ד) **כל** מידי דבעי הדחה כגון להניח בשר היתר צונן בקערה של איסור צונן. אסור לכתחלה דלמא משתלי ואכל בלי הדחה, ולכן צריך ליזהר שלא יניח בשר וחלב יחד בענין שיגעו זב"ז דכיון דעכ"פ בעינן הדחה חיישינן שמא ישכח ולא ידיח. ולא יפה עושין הולכי דרכים שאוכלים הערינג מלוחים על כלי העובד כוכבים שהרי צריך הדחה. וכ"ש שלא יפה עושים הקונים מיני קישואין שקורין אונערקעש עם מי המלח ואוכלים בקערה שלהם וא"כ המי מלח דלא שייך בהו הדחה נאסרו לעושין במזיד או למי שנעשה

בשבילם וכמש"ל ס"א. (ט"ז ועח"ד) אך אם נתאכסן בבית עובד כוכבים וא"א לעשות שפשוף להכלים כדיעבד דמי (שם וע' בת"ח). מ"מ אם אפשר ירחץ הכלי היטב קודם שישתמש בו:

ה **ודוקא** מבושל דלאו אורחי' בהדחה או כל דבר שאין דרכו בהדחה. אבל דבר שדרכו בהדחה כגון בשר חי שהמנהג להדיחם קודם בישול מותר להניח בכלי איסור וכיוצא בו אף שהוא לח קצת. ואפי' ע"ג איסור בעין שרי אם אורחי' בהדחה דלא צריך שפשוף וכמש"ל ס"א (וע' פ"ת סק"ג) ובדיעבד שבישל בלא הדחה אף שא"א שוב להדיחו מותר (וע' ב"א סל"ט):

ו **כלי** שנשתמש בו בקביעות איסור אפי' צונן ולא נכבש בו האיסור מע"לע ובא להשתמש בו רותח או צונן בקביעות. צריך שפשוף גדול ולא סגי בהדחה. וצונן באקראי סגי בקינוח. ובכלי שבלע בחמין אסור להשתמש בקביעות צונן גזירה דלמא אתי להשתמש ברותח. ולהשתמש בו באקראי צונן בעינן שפשוף. ואחר השפשוף מותר ליתן בתוכו אפי' דבר לח וחם. וכלי שנשתמש בו באקראי איסור סגי לד"ה בקינוח וכשמשתמש בכלי שצריך קינוח או שפשוף. קודם הקינוח והשפשוף צריך דבר הניתן לתוכו הדחה. ואסור ליתן לכתחלה לתוכו דבר שאין דרכו בהדחה גזירה שמא ישכח להדיח (וע' כ"ז בח"ד וע"ב):

ג (ז) **צריך** ליזהר שלא יגע בשר בלחם שאם יגע בו אסור לאכלו עם גבינה בלא הדחה וחיישינן שמא ישכח להדיח. ואם מדיח קצת המקום שנגע בו מותר (דלא כפמ"ג). ומשמע דאין חילוק בין ככר שלם לפרוס ובצד הפנימי במקום רך דבכ"ע מהני הדחה. ולכה"פ גרידא ודאי מהני אפי' במקום הרך (וע' פ"ת סק"ד). וכן יזהר שלא יגע גבינה בלחם שאם יגע בו אסור לאכלו עם בשר בלא הדחה וכנ"ל:

ד (ח) **בשר** וחלב רותחים שנתערבו יחד. ואפי' בשר צונן לתוך חלב רותח או חלב צונן לתוך בשר רותח ואפי' לצלי שחוץ לקדירה הכל אסור אפי' העליון עדיין קר בולע ונאסר משום דתתאה גבר. ומ"מ היתר צונן שנפל על היתר רותח ונפל איסור על היתר הצונן העליון מותר. דלא אמרינן תתאה גבר אלא לענין שבולע מתתאה. אבל אין לו דין רותח כל זמן שאין היס"ב לבלוע מהאיסור הנופל עליו (יד"א):

ט **ודוקא** באיסור מחמת עצמו. אבל אם הוא איסור לאורו קא בלוע אינו יוצא מחתיכה לחתיכה בלא רוטב. ולא מיקרי רוטב רק כשהוא בקדירה אבל דבר צלול כגון דם או חלב שנפל על צלי חוץ לקדירה לא מיקרי רוטב להבליע לחתיכה הנוגעת אליה (ט"ז). אבל רוטב צונן שנפל על בשר רותח שבקדירה שהוא כ"ר כיון דקי"ל תתאה גבר כשנעשה

הרוטב רותח הוי כרותח שבקדירה ומוציא מחתיכה לחתיכה. אבל בכ"ש אף שמונח בתוכו דבר גוש דדינו ככ"ר מ"מ לא הוי כרוטב (וע' כ"ז בח"ד):

י **אבל** חלב רותח שנפל על בשר צונן. או בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן. קולף הבשר משום דהתחתון הוא צונן הוא מקרר העליון אלא דאדמיקר לי' בלע פורתא לכך בעי קליפה ושאר, הבשר מותר. ואם הוא אצל האש לא אמרינן תתאה גבר ונאסר הכל (ח"ד). ודוקא צונן ממש אבל אם הוא חם אפי' בכ"ש שהיס"ב אסור (וע"ל סי' ק"ה) דהוי ככ"ר לענין מבליע ומפליט אלא שאינו מבליע ומפליט כאחת. וכלי ראשון ממש אף שהוסר מהאש והועמד על מקום קר. וכן דבר גוש אינו מתקרר מתתאה ואם נפל עליו דבר אף אחר שהושם על מקום צונן אוסר. אבל מ"מ אינו יכול לבלוע מתתאה הצונן רק כדי קליפה (שם בח"ד וע"ב):

יא **ואם** נפל חלב רותח על בשר צונן ע"י עירוי בין נפסק הקילוח בין לא נפסק הקילוח בולע כדי קליפה רק דאם לא נפסק הקילוח מבשל ג"כ ומפליטו ובולע כאחד. ואם נפסק הקילוח אינו מבשל רק שמפליט ומבליע. וכן דבר גוש אף שיש לו דין כ"ר מ"מ אינו מבשל. ונ"מ לענין בב"ח שאינו אסור בהנאה אלא ע"י בישול (שם בח"ד וע"ב):

יב **במקום** שהבשר צריך קליפה כגון חלב רותח שנפל על בשר צונן או בשר רותח שנפל על חלב צונן. אם לא קלפוהו ובישלו כך אם הקליפה ניכרת ולא נפסק הקילוח דאסור מדינא בעינן ס' נגד הקליפה. משא"כ אם נפסק הקילוח דמדינא א"צ קליפה כיון שאינו מבשל וכמש"ל אלא משום חומרא בעלמא בעי קליפה מטעם דאדמיקר לי' בלע כ"ק מש"ה אין צריך ס' נגד הקליפה. וכשהקליפה אינה ניכרת כגון שהי' דבר הנבלל לא בעינן נמי ס' נגד הקליפה ומותר הכל. ומש"ה בשר רותח שנפל לתוך חלב צונן. החלב מותר כולו דלא שייך בי' קליפה שהוא דבר הנבלל והקליפה נתערבה ובטלה. (וע' פ"ת סק"ה שכתב בשם תשו' ח"ס דלא דמי לדלקמן סי' ק"ד ס"ב בהג"ה גבי עכבר שנמצא בשומן וע"ש):

יג **וכ**"ז בבשר בחלב אבל בשאר איסורים דלא בעינן שיהי' דרך בישול. אפי' נפסק הקילוח כל שהקליפה ניכרת בעינן ס' ואין להקל אם לא בהפ"מ. ומדברי הט"ז משמע דיש להחמיר גם בב"ח אם לא קלפוהו להצריך ס' נגד הקליפה אפי' נפסק הקילוח כל שהקליפה ניכרת (וע' פ"ת סק"ה ובה"ט סק"ח):

כתב בס' של"ה בשם מהרש"ל דנראה לו דכשהאיסור חם וההיתר קר שמונחים זה אצל זה לאסור כולו. ואם האיסור קר וההיתר חם יראה להחמיר כדברי הרשב"א להצריך

קליפה (בה"ט סק"ה). ואם נפלו זה לתוך זה צוננים מדיח הבשר ומותר וה"ה בשאר איסורים סגי בהדחה (ש"ך דלא כאו"ה):

כלי צוננת אינה נאסרת כשמונחת על תתאה רותח רק מקום הנגיעה נאסר וצריך גרידא. ודבר לח שבין היתר לאוסר לא מיקרי חיבור בין לענין תתאה ובין לענין זה אצל זה ואינו נאסר רק מקום הנגיעה ולא יותר (ח"ד וע"ב):

ה ו (יד) **הא** דאמרינן דמליח כרותח היינו דוקא מליח שאינו יכול לאכלו מחמת מלחו דהיינו כעין מליח שמולחין לקדרה שאם היו מבשלים אותו בכל אותו המלח הנמלח לא היו יכולים לאכלו. ואין חילוק בין שהא שיעור מליחה ללא שהא לעולם החתיכה עצמה מיחשב רותח, ואסור אפי' בהפ"מ אם נגעו זב"ז בשר וגבינה מלוחים כעין זה. ויש לשער בס' כמו בבישול (וע"ל ברמ"א סי' ק"ה ס"ט). ואין חילוק בין כחוש לשמן דאין אנו בקיאין להבחין בין כחוש לשמן. ואם הם יבשים אפי' הם מלוחים או לחין ולא מחמת מליחה סגי בהדחה. ואם א' מהם מלוח והשני תפל. המלוח מותר בהדחה והתפל צריך קליפה:

טו **בד"א** בבשר כשר שמלחו לקיום (דע"כ בהכי איירי דאל"כ הי' הגבינה נאסרת משום דם) שלא הפליט המלח דם ולא תשש כחו. אבל אם עשה המלח פעולת פליטת דם. אז אמרינן דלאחר ששהא שיעור מליחה לא מיחשב כרותח:

ואפי' בשהא שיעור כבישה בציר היוצא לאחר שיעור מליחה מותר בהפ"מ. (מסקנת הש"ך וע' ח"ד בסי' זה ובסי' ס"ט). ואין חילוק בין מלח הבשר משני צדדיו או מצד א' וכל שנמלח מליחה שאינו נאכל מחמת מלחו מיחשב רותח כ"ז שלא הדיחו. וי"א דאנן אין בקיאין בדבר ויש לנו לחשוב אפי' מליחת צלי כרותח. וטוב להחמיר במקום שאין הפ"מ (רמ"א). והכו"פ מצדד להקל בכה"ג בבב"ח ובפרט בבשר עוף בחלב דהוי ספק דרבנן ומסיק דאם יש עוד צד להקל אין להחמיר (וע' הגהת מהרב"פ שם וע' בה"ט סקי"א מ"ש בשם הפר"ח):

טז **כל** ציר מבשר שנמלח אפי' לא נמלח רק לצלי חשוב רותח. ולכן אם נפל ציר על גבינה או על כלי אוסר אפי' במקום שאין הבשר אוסר דלא מיחשב רותח. מ"מ הציר חשוב אינו נאכל מחמת מלחו. וציר של בשר שאוסר שנפל על הכלי צריך הגעלה ואם היא כ"ח צריך שבירה ולא מהני קליפה (ועפ"ת לעיל סי' ס"ט סקל"ז ובמש"ש סע"א) ואם נפל על כלי עץ וכיו"ב בענין שאין פסידא אם יקלוף ורוצה להטריח א"ע. קולף אפי' נפל על כל הכלי כיון שלא נבלע בו רק כ"ק (בל"י ועח"ד). ואם נפל ציר או חלב מהותך

חם בתוך כלי. ואינו יודע באיזו מקום והוא מיעוט הכלי בטל ברוב. אך אם הוא כלי שאפשר בהגעלה צריך הגעלה (כתבי מהר"ד ופ"ת סק"ח הביאו וע"ל סי' ק"ב ס"ג):

יז **ומליח** כעין מליח דבעי לי' לאורחא. אפי' לאחר שהדיחו הוי אינו נאכל מחמת מלחו. וכ"ז שלא שראו במים דינו כרותח. ואין חילוק בין מלוח עליון ותפל תחתון למליח תחתון ותפל עליון לעולם המליח מבליע בתפל ואוסרו כולו לדידן דאין חילוק כמש"ל סי"ד. ואינו בולע ממנו. ולא שייך כאן לומר איידי דטריד לפלוט לא בלע ולא כבכ"פ דדוקא גבי דם אמרינן הכי ולא בשאר איסורים (מ"ד וע"ש):

יח **הא** דאמרינן לעיל סי"ד דאם א' מהם מלוח והשני תפל דהמלוח מותר בהדחה. היינו דוקא כשהתפל יבש. אבל אם הוא דבר צלול שניהם אסורים אפי' כשהחלב לבדו הוא מלוח וכ"ש כשהבשר מלוח. וחלב רך שאינו מהותך לא מיקרי דבר צלול (ח"ד). וכשהבשר לבדו מלוח ונפל לחלב הרבה אין הבשר נאסר רק כ"ק. דהחלב הוי כעין הדחה לבשר (וע' ח"ד בביאוריו ובתשו' נו"ב סי' מ"א והגהת מהרב"פ ובה"ט סקי"ד בשם הפר"ח):

ז (יט) **הא** דמפלגינן בין נאכל מחמת מלחו לאינו נאכל מחמת מלחו ה"מ בבשר חי. אבל צלי רותח שנפל למליח אפי' נאכל מחמת מלחו. ואפי' לא נמלח כלל בעי קליפה כדין חם לתוך צונן. ואף שהצלי שוקע לתוך החלב והחלב צף עליו לא מיקרי צונן לתוך חם דכל שהוא במקומו גובר ומקרר ומש"ה סגי בקליפה (ש"ך וח"ד). ויש מצריכים נטילה בצלי שנפל אפי' לתוך צונן מטעם דאין זה דומה לשאר חם לתוך צונן דסגי בקליפה:

דרותח דצלי מבליע טפי מרותח דבשר חם מחום כלי ראשון וכן נכון (תשו' ב"א סי' ל"ח). ואם יש בו בקעים והוא צלי רותח כולו אסור. ובזה לא מהני ס' דאפי' יש בו ס' אסור דמתפשט בכולו. ואם הוא מתובל בתבלין והוא צלי רותח כולו אסור. אבל בזה מהני ס' דאמרינן דכולו בלע ומועיל הכל להצטרף לבטל בס'. ובעינן דווקא שלא יהי' נאכל מחמת תיבולו. ולאו דוקא שנפל לדבר צלול אלא אפי' נגעה רותחת לחתיכה נאסר הכל כשהוא מתובל ואינו נאכל מחמת תיבולו. וכן יש לנהוג אם אין הפ"מ (וע' ח"ד):

כ **וה"ה** אפוי ומבושל חשיב כצלי למר ברותח ולמר בצונן ובעינן דוקא מבושל כמאכל בן דרוסאי עכ"פ. וקודם לכן אף שהוא רותח מכ"ר שהוא מבשל לאו רכיך הוא ואין לו דין בישול (ח"ד וע"ב). ויש להסתפק אם נכבש הבשר תחלה תוך המים מעל"ע דקי"ל כבוש כמבושל אם לענין זה נמי דינו כמבושל אם לאו (וע' במנ"י וחכ"א הביאו). וי"א דאפי' הם צוננים נמי דינא הכי דכיון שנצלה או נאפה או נתבשל אע"ג דצונן הוא רכיך

ובולע ואפי' לא נמלח כלל. ומ"מ החלב מותר ולא אמרינן דמפליט בי' הצלי או האפוי והמבושל (עש"ך).

כא **וכשהחלב** מלוח קצת אפי' נאכל מחמת מלחו כתב הט"ז דאסור. דהא במליחה מועטת אפי' בחי אינו מותר רק בהפ"מ מטעם דאין אנו בקיאין וכמשית"ל סט"ו. ובצלי אפי' אינו מלוח כלל ג"כ אינו מותר רק בהפ"מ ותרי קולא לא מקילינן בשביל הפ"מ. וכשהחלב לא נמלח כלל סיים הש"ך בצ"ע אם יש להתיר בהפ"מ ע"ש. ומ"מ יש לסמוך על הרב ולהתיר בהפ"מ כשהחלב לא נמלח כלל (ח"ד וע"ש):

ח (כב) **אין** בב"ח נאסר ע"י מליחה או כבוש אלא באכילה אבל לא בהנאה וה"ה בשר חיה ועוף אינו אסור אלא באכילה. ואם הוא ספק מליח מותר אפי' באכילה כדין ספק כבוש דמותר (בה"ט ס"ק כ"ב):

כג **קיצור** דינים ודין תתאה ועילאה מפמ"ג במש"ז סק"ה. א) אם א' מהם דבר צלול כמו בשר לתוך חלב או איפכא בזה ודאי נוהג דין תתאה ועילאה ובזה אירי המחבר בש"ע ומבואר לעיל ס"ח. ב) אם שניהם דברים גושים ואפי' שניהם יבשים נמי יש לו דין תתאה ועילאה. ולדידן שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן אסור הכל. ג) ואם מונחים זה אצל זה אם שניהם חמים מחום כ"ר הכל אסור. ואם הא' צונן אין כח בא' להגביר על חבירו ואינו אסור רק כ"ק במקום שנגע האיסור. ובשר וגבינה כשמונחים זא"ז שניהם צריכים קליפה. וי"א דזא"ז דין מליחה יש לו ולכן אם ההיתר חם והאיסור קר אינו אוסר רק כ"ק. אבל אם האיסור חם וההיתר קר אוסר בכולו. וזהו דעת רש"ל. ולפי דבריו בבשר וגבינה וא' קר וא' חם. הקר כולו אסור והחם כדי קליפה. ובמקום שאין הפ"מ יש להחמיר כן. ד) כל שהקדרה צוננת אף שעומדת על האש אפ"ה שייך בו תתאה ומקרר לעליון. כי מה יוסיף תת כח שעומד על האש כיון דקר הוא. אך דוקא כשהוא צונן ממש אבל כשהוא חם קצת אף שאין היס"ב ונפל לתוכה חם מכ"ר. כח האש שולט בה ואינו מניח להתקרר והכל אסור אם אין ס' בקדרה לבטלו. ה) אם נפל מחום כ"ר לחום כ"ש שאין היס"ב שייך בי' דין תתאה ואינו אוסר רק כ"ק לכ"ע. ואם נפל לכ"ש שהיס"ב דעת הרמ"א בסי' צ"ב ס"ז שאינו אוסר ג"כ רק כ"ק. והט"ז בסי' ק"ה אוסר בכ"ש שהיס"ב וכן דעת המנ"י והוא דעת רש"ל. אלא דבהפ"מ מקיל כדעת הרמ"א. אבל באין הפ"מ ודאי דצריך להחמיר כדעת הט"ז והמנ"י וכן יש להורות וע"ש:

כד **קיצור** דינים מדין כלים. בסי' קכ"א ס"ה בהג"ה פסק הרב דכל הכלים ששימש בהם ע"י רותח שצריך הגעלה. אם הודח היטב שרי לאשתמושי בהו צונן לח דרך ארעי לא בקביעות. ודבר חריף יבש ג"כ מותר ע"י הדחת הכלי היטב. אבל דבר חריף לח אסור

להשתמש בו כ"א ע"י הגעלה (וע"ש בש"ך סק"י). וכ"ז בשאר כלים אבל כלי חרס אסור להשתמש בו צונן אפי' ע"י הדחת הכלי (ודלא כש"ך סי' ס"ט ס"ק ס"ז אלא כדעת המנ"י). דכיון דא"א בהגעלה גזרינן אם יתירו לו להשתמש בצונן דרך ארעי יבא לידי תקלה להשתמש בחמין או בצונן בקביעות. משא"כ כלי שיש לו תקנה בהגעלה יגעילנה ולא יבא לידי תקלה. וכתב שם הט"ז דה"ה כלי עצם שאין לו תקנה בהגעלה משום דחייס עלי'. אסור להשתמש בו צונן דחד טעמא הוא. מיהו להניח כלי איסור בביתו בלי להשתמש בי' משמע דשרי ולא חיישינן דלמא אתי לידי תקלה דבדיל מיני' (שפ"ד סק"ג וע' בס' ב"י בתק"ה):

סימן צב

דין אם נפל חלב לקדרה של בשר ובו מ"ו סעי' ובש"ע ט"ס:

א (א) **כזית** בשר או פחות (אלא שלא היו לוקין (בזה"ב) על ההנאה כ"א בכזית וכמש"ל סי' פ"ז ס"ב וע"ש) שנפל ליורה של חלב רותח. או להיפוך שנפל מעט חלב לקדירה רותחת של בשר. משערין בס' שאם יש ס' בכל מה שבקדירה נגד הבשר או החלב מותר וא"ל הכל אסור (רמ"א). ואין חילוק לדידן אם הי' החתיכה כולה ברוטב או חציו ברוטב ונפל איסור על מה שחוץ לרוטב. דלעולם אם יש ס' בכל מה שבקדירה נגד האיסור מותר וא"ל הכל אסור. שהרוטב מבלבל ומוליך הטעם בשוה בכל הקדירה (וכשיטת הר"י):

ב **ומ"מ** יש חילוק דאם כולה ברוטב אף החתיכה עצמה מותרת שהרי תיכף כשנפל האיסור נתחלק טעם האיסור בכולן בשוה, אבל במקצתה חוץ לרוטב יש להחמיר במקום שאין הפ"מ לאסור אותה חתיכה. די"א כיון שמקצתה חוץ לרוטב אין האיסור מתפשט בכולו (וזו היא שיטת רש"י דס"ל דבמקצתה ברוטב אין כל מה שבקדירה מצטרף מטעם הנ"ל). דבשלמא כל הקדרה מותר ממ"נ אם היא מפעפע לתוך הקדרה הרי יש כאן ס' לבטל. ואם לא פעפעה לפנים פשיטא דמותר. אבל החתיכה עצמה שמא אינו מפעפע בכל הקדרה וא"כ נעשה נבלה ולכן י"א דאסורה. ולפי"ז שאר חתיכות הנוגעות בחתיכה זו צריכין נטילה (ש"ך ועח"א):

ג **ובכולה** חוץ לרוטב לר"י או במקצתה תוך הרוטב לרש"י נמי יש חילוק בין דבר גוש לצלול ובין יש הבל בקדרה א"ל. דאם נפל עליה חלב או שאר איסור צלול בעינן ס' בכל החתיכות והרוטב שבקדרה נגד האיסור הצלול (דאנן לא בקיאין בין כחוש לשמן דאפי' במליחה וצלייי בעינן ס' בכל החתיכות נגד האיסור) ואותה חתיכה אסורה כולה כשאין בגופה ס' נגד האיסור. דמשום הבל הקדירה והוא דבר צלול מבליע בכל החתיכה (ואפי' באיסור כחוש). ואם ניער בסוף בעינן ס' נגד כל החתיכה. וזה דוקא באיסור

צלול. ובאיסור גוש שנפל על חתיכה שכולה חוץ לרוטב בעינן ס' בכל הקדירה נגד האיסור ואז החתיכה שנפל עליה האיסור א"צ רק כדי נטילה כמו במליחה וצלי'. וזהו בין בבשר בחלב בין בשאר איסורים. ואם ניער בסוף אז יש חילוק. דבבב"ח בעינן ס' נגד כל החתיכה ואותה החתיכה כולה אסורה דהנטילה הוי כאיסור דבוק ונעשה נבלה. ובשאר איסורים לא בעינן ס' רק נגד הנטילה. ומאותה חתיכה אינו אסור רק כדי נטילה כמ"ש הש"ך סי' צ"ו:

ד **ואם** נפל חלב על חתיכה שמקצתה ברוטב. יש לחוש לדעת רש"י (וכמ"ש הט"ז ס"ב) ובעינן ס' בקדירה נגד כל החתיכה ואותה חתיכה אסורה אף בדאיכא ס' ודוקא בנפל חלב שהוא דבר צלול. אבל בנפל גבינה שהוא דבר גוש על חתיכה שמקצתה ברוטב. בעינן ס' בכל הקדרה נגד הגבינה ואותה חתיכה אינה אסורה רק כדי נטילה. ואי ליכא ס' בכל הקדירה נגד הגבינה הכל אסור. דאנן לא בקיאין בין כחוש לשמן. וזהו אם איכא שיעור נטילה בהחלק שחוץ לרוטב ואם ניער אח"כ בעינן ס' נגד החתיכה ואותה חתיכה אסורה דהנטילה הוי איסור דבוק בבשר בחלב וכדלעיל ס"ב:

ואם הרוטב נגע בתוך הכדי נטילה של החתיכה בעינן ס' נגד כל החתיכה דהרוטב מוליך הטעם מהכדי נטילה לחלק התחתון ונאסר וחוזר ואוסר השאר. ואותה חתיכה אסורה דבבשר בחלב הוי הנטילה איסור דבוק:

ה **ובשאר** איסורים כשמקצת החתיכה חוץ לרוטב מצטרף הכל לבטל האיסור ולא בעינן ס' רק נגד האיסור. וס' בעינן נגד האיסור בכל הקדרה אפי' כשהאיסור גוש. אבל לענין איסור אותה חתיכה יש חילוק. דששהאיסור צלול אסורה החתיכה כולה. ובאיסור גוש אינו אסור רק כדי נטילה. אבל לעולם לא אמרינן בכה"ג שיהי' חנ"נ לענין אם ניער אח"כ או בישלה עם אחרות אפי' באיסור צלול. וכן באיסור גוש והרוטב מגיע עד הכדי נטילה א"צ ס' רק נגד האיסור ולא נגד הכ"נ. דבשאר איסורים הואיל וחנ"נ הוא מדרבנן סמכינן בזה אשיטת ר"י דס"ל דכשמקצתו ברוטב הוי ככולו בתוך הרוטב ונתפשט בכל הקדרה בשוה והרי איכא ס' בין הכל רק דאסרינן החתיכה משום חומרא אבל לומר שתהי' חנ"נ לא אמרינן:

ב (ו) **ואם** ניער מתחלה ועד סוף הוויית הטפה על הבשר לעולם לא בעינן ס' רק נגד האיסור ואז אותה החתיכה ג"כ מותרת. ואם נפל חלב לתוך הרוטב מצטרפין אף אותם החתיכות שמקצתן חוץ לרוטב לס'. ואותן שכולן חוץ לרוטב אין מצטרפין לס'. ואי ליכא ס' בין הכל אף הן נאסרים מטעם דשמא חלב הוא שמן. ואם כשנצטרף אותם יהיו ס' ובלא צירופן אין ס' אז העליונות שחוץ לרוטב מותרים ממ"נ דאפי' בשמן מצטרפים

כל החתיכות בצלי. ואותן שבתוך הרוטב אסורים משום ספק כחוש דאז העליונות מצטרפות. ואם ניער אח"כ כולן נאסרות:

ז **ואם** נגעו חתיכות אחרות חוץ לרוטב בהחתיכה שנפל עלי' האיסור. אם נגעו בהכדי נטילה הסמוך לנפילת האיסור. נאסרים גם הם בכ"נ וצריכים ליטול מכל חתיכה כדי נטילה ואם נגעו למטה מהכ"נ אין נאסרים כלל דבבלוע אנו בקיאין ונגד לאסור אחרות אוקמוה אדינא וחשבינן החלב לכחוש ואמרינן לא נתפשט החלב כלל רק עד כדי נטילה ולא יותר (ש"ך סי' ק"ה ס"ק י"ז):

ח **וכ**"ז שהבשר כחוש דבדבר שאינו אסור רק מחמת בלוע בקיאין בין כחוש לשמן וכמש"ל וכדאיתא לקמן סי' ק"ה סכ"ט. אבל אם הבשר שמן. כיון דהכ"נ מהבשר נעשה גוף האיסור וטעם בשר של הכ"נ אוסר אף בלא החלב כמ"ש הש"ך שם בעינן ס' בכל הקדירה אף נגד כל החתיכה דהנטילה הוי איסור בבב"ח. ומ"מ צריך ליטול כדי נטילה מהחתיכות שנגעו חוץ לרוטב בהכ"נ כמו בכל צלי דבעינן ס' בכל החתיכות בצירוף נגד האיסור וגם נטילה כמ"ש המנ"י כלל ל"ז והח"א הביאו. ואי ליכא ס' בין הכל נגד החתיכה כולן נאסרין. כיון דכ"נ נאסרה ונעשית נבלה טעם שלה ג"כ אוסר אפי' בלא החלב והוא איסור דבוק בחתיכה. (ובהג"ה דלא הצריך ס' רק נגד הטיפה מיירי בבשר כחוש. אבל בשמן צריך ס' נגד כל החתיכה) ובהפ"מ יש להקל ולומר דהכ"נ לא הוי איסור מחמת עצמו דהוי כצלי' כיון שהוא בישול בלא רוטב ולא הוי דרך בישול:

ט **בשאר** איסורים אפי' נגעו בכדי נטילה אינו אוסר כלל וכן כשהבשר שמן א"צ ס' כנגד הנטילה דבשאר איסורים בעינן שיהא האיסור עצמו יכול לצאת וכן הדין כשהבלוע שמן כגון חמאה או שאר איסור שמן דאנן לא מחלקינן בין כחוש לשמן. ואפי' בשמן גמור מצטרפין כל הקדירה לס' נגד האיסור (כמ"ש המנ"י שם וע' כ"ז בח"ד בקיצורי הדינים שלו):

י **אם** לא ניער מיד כשנפל האיסור לא מהני מה שמנער אח"כ דכיון שאפשר למיקום עלה דמילתא שיטעם העובד כוכבים כל חתיכה הוי כמבטל איסור לכתחלה ולא מהני רק אם ניער מיד (רמ"א ועש"ך):

ג (יא) **כשנאסרה** החתיכה מחמת החלב נעשית כל החתיכה איסור. ואם בישלה עם אחרות צריך ס' לבטל כולה. ואם מכירה משליכה והאחרות מותרות. ואם אינו מכירה הרוטב מותר וכל החתיכות אסורות אם חתיכות האיסור ראוי' להתכבד. ואם אינה ראוי' להתכבד בטלה ברוב כדלקמן סי' ק"ט (וע' ש"ך וח"ד):

ד (יב) **לא** אמרינן חנ"נ בשאר איסורים אלא אם האיסור דבוק בחתיכת ההיתר בענין שאין הרוטב יכול לבא מכל צדדיו דאז ממהר לבלוע. אבל אם הרוטב יכול לבא מכל צדדיו דאז אינו ממהר לבלוע. ואין כאן רק חשש שמא נשאר לבדו אין לחוש. כיון דחנ"נ בשאר איסורים אינו אלא מדרבנן יש לצדד גם כאן להקל ולא הוי חנ"נ (מסקנת הט"ז סקי"ב):

יג **ודוקא** כשהוא דבוק בתולדה. כגון חלב הדבוק בבשר דהוי כאלו כולו חתיכה אחת. אבל אם בענין אחר אין הרוטב יכול לבא בכל צדדיו כגון שהוא במילוי או כיוצא בו. לא מיקרי איסור דבוק להצריך ס' נגד כל החתיכה. ומ"מ החתיכה אסורה מחמת חשש שמא נשאר לבדו. דאפשר לסוחטו דאורייתא (פי' דלא אמרינן שאפשר לסחוט האיסור עכשיו שיצא כולו ממנו ולהתפשט בקדרה שנית) והוי ספק דאורייתא ולחומרא ח"ד):

יד **וכן** אפי' אינו דבוק אלא שהחתיכה כולה חוץ לרוטב ונפל עליה איסור בעודו רותח. אבל אם הי' מקצת החתיכה תוך הרוטב בשעת נפילת האיסור עליה. אע"ג דהגבי' את החתיכה ההיא לחוץ לבדה בעודה רותחת (ועט"ז בשם או"ה) לא אמרינן חנ"נ ומצטרף כל הקדירה לבטל טעם האיסור. ומ"מ יש להחמיר לאסור אותה חתיכה (הכרעת רמ"א ועט"ז סקי"ד). ואפי' בדאיכא כל הנך תנאים שכתבנו לא אמרינן חנ"נ בשאר איסורים אלא מדרבנן. ומ"מ אפי' באיסור דרבנן אמרינן חנ"נ מדרבנן (בה"ט סק"י). וכ"ז בשאר איסורים אבל בבב"ח אעפ"י שאין האיסור דבוק ומקצת החתיכה תוך הרוטב. אמרינן חנ"נ כל שניער אח"כ עד שנכנסה כולה לתוך הרוטב (ועש"ך סקי"ד וח"ד ועמש"ל ס"ה):

טו **י"א** דלא אמרינן חנ"נ אם נתערב איסור לח בהיתר לח ואח"כ נתערב הכל בהיתר אחר. וא"צ רק ס' נגד האיסור שנפל. וזה דווקא שנתערב שלא בדרך בישול. אבל אם הוא דרך בישול שהוא בנתינת טעם שנתערב שם איסור ואח"כ נפל מן הרוטב לתבשיל היתר צריך ס' נגד כל הרוטב שנפל. אבל לח בלח צונן כגון יין ביין או מים במים האסורים ל"א כל ההיתר נעשה נבלה ואפי' שלא במקום הפ"מ (ועט"ז סקט"ו ובמש"ז שם) ויש לסמוך ע"ז בשאר איסורים לצורך הפסד גדול אבל לא בבשר בחלב. ואם נתערב יבש ביבש לא אמרינן בשום איסור נ"נ (רמ"א) והיינו שלא בדרך בישול דאז דינו דבטל ברוב ונתערב שלא ברוב א"צ אח"כ רוב נגד כל התערובות רק נגד חתיכה האסורה אבל כשנתערב בבישול הכל נעשה נבלה (ט"ז ס"ק ט"ז):

טז **חתיכה** שנאסרה במשהו שנפלה לקדרה אחרת אינה אוסרת במשהו רק עד ט'. אם לא בלח בלח שגוף המשהו נתערב בתערובות השני. וכן אם נפל הלח שנתערב ליבש אוסר במשהו (שם בט"ז). וי"א דדוקא במקום שאין משהו אוסר שלא במינו שם אינו

אוסר תרי משהו אפי' אם נפל אח"כ ג"כ למינו דמשהו חשיב כאלו אינו מינו. אבל במקום שמשהו אוסר אפי' באינו מינו כגון חמץ בפסח אוסר אפי' כמה משהוים (נקה"כ וע' בשע"ת הל' פסח סי' תס"ז וכן נוהגין).

יז **לא** אמרינן במליחה נ"נ בהפ"מ אפי' בשמן (וע"ל סי' קל"ד מדין חנ"נ ואם אמרינן בקליפה דקליפה נ"נ וע"ע לקמן סי' צ"ט מדין חנ"נ). כלי הנאסר בבליעת איסור ל"א בה חנ"נ ולא בעינן ס' רק נגד האיסור שבלע:

יח **אם** בישלו חתיכה נבלה בקדירה ולא הי' בקדירה ס' לבטלו ונטלו מהרוטב ונתנו לקדירה אחרת אין צריך לשער רק לפי חשבון האיסור שיש ברוטב. כגון שהי' בקדירה ראשונה מ' כנגד האיסור וא"כ לא הי' ברוטב רק חלק א' מארבעים של איסור ונגד חלק זה צריך ס' כדאמרינן דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון. חוץ מבשר בחלב דאין חילוק דאם נאסר החלב מבשר ונפל לחלב נעשה הכל נבלה (ועט"ז וש"ך). ובשאר איסורים נמי דוקא שלא בדרך בישול וכמש"ל סט"ו:

יט **ולפי"ז** ה"ה אם נפל מעט חלב למים ונפל מן המים לבשר אין צריך לשער רק לפי ערך החלב שנפל למים כגון שנפל רביעית חלב לעשרים רביעית מים ונפל מזה רביעית לבשר. א"צ ס' רק לחלק כ' מרביעית שהרי אין ברביעית זה שנפל אלא לפי שיעור. ונ"נ לא שייך בשעה שנפל החלב למים דהא עדיין כולו היתר הי' (וע' מש"ז סקכ"ד) ומ"מ אין לסמוך ע"ז כ"א בהפסד וצורך גדול (וע' חכ"א):

כ **אע"ג** דאמרן לעיל דלא מיקרי דבוק אלא כשהוא דבוק בתולדתו (וכמש"ל סי"ג) מ"מ דג טהור שנמצא במיעיה לאחר שנתבשל שרץ או דג טמא. מיקרי דבוק בתולדה דכשיצא לאויר העולם הי' דבוק בו. אבל בנמצא שרץ בראשו לא הוי דבוק מפני שהמים יכול לבא לשם (ט"ז סקי"ב). ואמנם זה לא מהני רק שיערה כל הדגים והרוטב בבת אחת. אבל אם לקח עם כף הראש לבדה וא"כ אף שלא נקרא דבוק עכ"פ צריך ס' בהראש לבד. ואם יש ספק אם יש כאן ס' כגון שנשפך וכיו"ב יש לסמוך ולהתיר דאף דקי"ל דבוק י"ל דדוקא בודאי איסור ולא בספק, ואפשר דה"ה בספק טריפה. וכן לענין חנ"נ בנשפך יש להתיר בשאר איסורים (וע' חכ"א ובה"ט סקי"א):

כא **לא** אמרינן חנ"נ אלא כשיש כאן איסור מבורר. אבל אם אינו מבורר כגון שיש כאן ספק שמא אין כאן איסור כלל אע"ג דאסור מספק כגון חתיכה ספק נגע באיסור ספק לא נגע. מ"מ לא אמרינן חנ"נ לכ"ע. אבל ספק טריפה או נשפך שכתבתי בסעי' שלפ"ז הוי האיסור מבורר ומש"ה אין להתיר אלא בשאר איסורים משא"כ באין איסור מבורר ל"א חנ"נ אף בבב"ח (ועש"ך סק"ח):

ה (כב) **טיפת** חלב שנפל על קדרה של בשר שאצל האש מבחוץ. וה"ה טיפת איסור על קדרה של היתר אם נפלה כנגד התבשיל. אין צריך אלא ס' כנגד הטיפה והוי כאלו נפלה בתבשיל מלמעלה דרך פי הקדרה. אלא דיש חומר בזה דהקדרה אסורה אפי' בדאיכא ס' נגד הטיפה דחיישינן שמא לא פעפעה כל הטיפה לתוך התבשיל ומעט נשאר בדופני הקדרה. משא"כ אם נפלה מלמעלה לתוך התבשיל דרך פי הקדרה ויערה מיד התבשיל מצד האחר ולא ימתין עד שיצטנן. דאם יניח כך יש לחוש שמא יפעפע מדופני הקדרה מעט מעט ובתוך כך יקח מהתבשיל עד שלא יהי' בהנשאר ס' לבטלו ובדיעבד שרי אף אם לא עירה מיד (וע' שפ"ד סקכ"ח). ואם אין בתבשיל ס' נגד הטיפה שנפל אף התבשיל אסור. ואפי' בדאיכא ס' נגד הטיפה מ"מ לא יערה באותו צד שנפל הטיפה אפי' אם הקדרה חדשה ובכ"ח בענין דלא נ"נ מ"מ אסור לבטל לכתחלה. וכ"ש בנפל איסור דמבטל איסור (וע' חכ"א):

כג **ואם** עבר ובישל בקדרה זו שהי' בה ס' נגד הטפה בתוך מעל"ע. דינו כמו בתבשיל ראשון וצריך ס' נגד מה שנפל בבישול הראשון. אבל אם לא הי' בתבשיל הראשון ס' נגד הטיפה וא"כ נאסר התבשיל כולו ואסר כל הקדרה. וא"כ צריך בתבשיל השני ס' כנגד כל הכלי. וזה א"א דאין כלי שיהי' ס' בתוכו נגד כל הכלי וא"כ כל התבשיל אסור (ש"ד):

כד **ואם** הוא קדרה שאין דרך להשתמש בו במועט רק בשפע בענין שיהי' תמיד ס' נגד מה שנפל. כיון די"א דכלי שדרכו להשתמש תמיד הרבה מותר להשתמש בו לכתחלה אף שנפלו בו איסור (וע' בסי' צ"ט סכ"א ובסי' קנ"ב ס"ה ובאו"ח סי' תנ"א) ואף דלא קי"ל הכי (וכמ"ש הט"ז וש"ך שם) מ"מ בזה שנפל נגד הרוטב ואינו אלא ספק שמא מפעפע וא"א לבא לידי איסור מה"ת. סמכינן על המתירין ומותר לכתחלה לבשל באותו קדרה. וכן בקדרה קטנה ונפל מעט עד שלעולם יהי' עכ"פ ס' נגד מה שנפל מותר. אבל אם יש ספק אם יש בתבשיל ס' נגד מה שנפל. אע"ג די"ל דהוי ס"ס שמא אינו מפעפע ואת"ל מפעפע שמא הי' בו ס' מ"מ אסור דמה שנסתפקו בזה הראשונים אינו נכנס בגדר ספק כלל (חכ"א ב' המנ"י והכו"פ וע"ש):

כה **ודוקא** שבישל בו עכשיו בשר או בטיפה של איסור אבל אם בישל מים בקדרה חדשה או אינו ב"י ונפל טיפת חלב על הקדרה כעד המים. ובתוך מעל"ע בישל בו בשר. אפי' לא הי' במים ס' נגד הטיפה מותר הבשר ממ"נ. דאם לא עברה הטיפה בבישול הראשון גם עתה לא תעבור. ואם עברה מ"מ אין בקדרה מן החלב אלא לפי שיעור החלב שנתערב במים. דהא בהיתר לא חשבינן כל החתיכה כבליעה עצמה וכמש"ל סי"ח י"ט. ונגד הדבר המועט ההוא מסתמא יש בתבשיל שלאח"כ ס' (וע' ט"ז סקכ"ד). אך זה אינו אלא

כשנפלה מתחלה כנגד המים. אבל אם נפלה מתחלה שלא כנגד המים ואח"כ בבישול הבשר הי' כנגד הרוטב אף שהקדרה לא נאסרה מתחלה דהא בחדשה מיירי. מ"מ בעינן ס' בבשר נגד הטיפה דאמרינן מקודם לא עברה לפנים מפני שהי' שלא כנגד הרוטב. ועכשיו עברה מחמת שהוא כנגד הרוטב (ח"ד וע"ב ובחכ"א ובב"א סי' נ"ח):

ה (כו) **וכ**"ז כשנפלה כנגד הרוטב. אבל אם נפלה הטיפה כנגד מקום הריקן ובאותו צד שאינו אצל האש. חיישינן שמא מפעפע בדופן הקדירה עד סמוך לרוטב ולא עד בכלל. כ"כ שאין ס' בבליעה שבקדירה נגד הטיפה הרי נאסר מהקדירה עד ס' פעמים ולא עד בכלל סך הכל עם הטיפה ס"א פעמים פחות מעט. וא"כ אם לא יהי' בתבשיל ס' פעמים ס"א ויערה התבשיל דרך אותו צד שנפלה הטיפה יאסר התבשיל. ולכן יניחנה ולא יגע בה עד שיצטנן. אבל לא יערה דרך צד השני כדלעיל סכ"ב דהכא חיישינן שמא ינענע הקדירה ויגע הרוטב בצד שנפל הטפה ויאסור התבשיל. גם לא מהני שינקוב הכלי למטה בשוליה מה"ט (ש"ך). ואפי' בקדרה חדשה או אינו ב"י ואפי' בישל בה מים בשעת נפילת הטיפה ובתוך מעל"ע בישל בה בשר אם הנפילה הי' כנגד הריקן אסור לערות לכתחלה דשמא לא פעפעה אלא במקצת הכלי ועכשיו כשיערה דרך שם הוי כמבטל איסור לכתחלה (וע' חכ"א וח"ד):

כז **ומ"מ** אפי' לא הי' בתבשיל ס' פעמים ס"א ועירה התבשיל באותו צד ונאסר התבשיל. מ"מ אם חזר ובישל תבשיל אחר תוך מעל"ע ויש בתבשיל השני ס' פעמים ס"א מותר התבשיל השני. ולא אמרינן בזה דכל הקדירה נ"נ כיון שאין זה איסור מבורר וכמש"ל סכ"א (וע' חכ"א ב' מנ"י):

כח **ודוקא** אם הקדרה ישנה והיא בת יומא וא"כ הבלוע בקדרה נ"נ ולכן צריך ס' פעמים ס"א. אבל אם הקדרה חדשה אע"ג שעכשיו מבשל בה בשר מ"מ לא בעינן ס' פעמים ס"א. דממ"נ אם בישל מפעפע למעלה למקום הריקן א"כ נתבטלה הטיפה בס' והוי כנפלה נגד התבשיל. ואם אינו מפעפע למעלה א"כ לא יהי' שם שום בלוע מבשר ולא שייך שוב לומר דהבלוע נ"נ. וכן ישנה והיא אינה ב"י דהבלוע שבה נטל"פ אין כאן בלוע. וגוף החרס לא נעשה נבלה לכ"ע. ולכן אפילו בנפל למקום הריקן סגי כשיש בתבשיל ס' פעמים נגד הטיפה ומ"מ לא יערה באותו צד וכמש"ל סי' כ"ו. וכן אם הקדירה הי' מכוסה בעת הבישול והקדירה רותחת דאז כשנופל תיכף ההבל מבלבל הכל וא"כ אין חילוק דאפי' בנפל למקום הריקן סגי בס' פעמים לחוד נגד הטיפה (פר"ח ועי' בה"ט ס"ק י"ח):

כט **ואם** נפלה באותו צד שכנגד האש ונפל שם דבר מועט הכל מותר אפי' בלא ס'. ואפי' הקדירה מותר שהאש שורפו ומייבשו תיכף בנפילתו. אבל כשנפל הרבה אז דינו כדלעיל בשלא כנגד האש. ואם נפל על יד של כלי כשהיד נגד עובי הכלי והוא כנגד הרוטב הוי כנפל כנגד הרוטב. ואם היד שלא כנגד הרוטב. אם היד סולדת במקום הנפילה הוי כנפל שלא כנגד הרוטב ואם אין היד סולדת בו מותר. ואפי' נפלה על גוף הכלי כשאין היד סולדת במקום הנפילה מותר (ועי' ח"ד ובה"ט ס"ק כ"ג):

ז (ל) **יש** מי שמתיר בשעת הדחק כגון בע"ש או לצורך אורחים חשובים או הפ"מ או לעני. אפי' בנפל כנגד הריקן כשיהי' בתבשיל ס' נגד הטיפה לחוד. דסמכינן על הפוסקים דבלוע לא נ"נ אפי' בכ"ח. ויניחו להצטנן אם אפשר. ואם קשה עליו להמתין עד שיצטנן יערה מיד מצד השני. ומ"מ הקדירה אסורה וצריך המורה לומר להם הטעם כשמתיר מפני מה הוא מקיל כדי שלא יתמהו למה לפעמים אוסר ולפעמים מתיר ויאמר שהוא מפני הפ"מ או לכבוד שבת או לעני (ועי' בה"ט ס"ק כ"ג). ודע שבכ"מ שהוזכר בסי' זה שקדירה אסורה. אם היא של מתכות ובא להגעילה לא מהני שימלאנה מים וירתיחנה דא"כ צד החיצון לא נגעל. אלא צריך להכניסה כולה ליורה מג"א סי' תנ"ב):

לא **טיפה** שנפלה ע"ג כיסוי הקדירה. אם הקדירה מרותחת דהזיעה עולה תמיד ומגיע אל הכיסוי דינו כאלו נפלה על הקדירה כנגד הרוטב. שהרי מבלבל הטעם תיכף ולא חיישינן שמא באותו הפעם לא עלתה הרתיחה ומותר ממ"נ. אם עלתה הרי מתפשט למטה ואם לא עלתה הרי גם עכשיו לא יתפשט למטה (פר"ח בשם או"ה וכ"כ המנ"י כלל נ"ה ס"ק י"ב דלא כט"ז ועי' ח"ד מ"ש בשם מהרש"ל). ואם לא התחיל להרתיח עדיין לא נאסר כלל מה שבקדירה דעדיין הוי כצונן והכיסוי אם היס"ב אסורה וא"ל סני בהדחה (פר"ח שם ועי' תשו' ב"י שחולק ארש"ל):

לב **קדרה** של בשר צוננת או אפי' חם קצת רק שאין היס"ב ועומדת על הכירה וכיו"ב במקום צונן ואצלה היתה עומדת קדירה של חלב רותחת. ומחמת הרתיחה הי' זב החלב מן הקדירה למטה לשיפולי הקדירה של בשר. אם נפסק הקילוח מן הקדירה הרותחת קודם שהגיע אל הצונן. דינו ככ"ש ומותר הכל. אבל אם לא נפסק הקילוח אפי' נזחל תחלה על הכירה ומן הכירה על הקדירה מ"מ הוי כעירוי מכלי איסור ואוסר כדי קליפה. והכא הקדירה עולה במקום קליפה ואסורה והבשר מותר אפי' בלא קליפה (רמ"א):

לג **בד"א** שהקדירה והמקום שעומד עליו צונן. אבל אם הקדירה של בשר חמה והוא כ"ר או כ"ש עומד אצל האש. אפי' נשפך עליה צונן ממש הכל אסור הקדירה והתבשיל

עד שיהי' ס' נגד מה שנפל. ולא דמי לזה אצל זה כיון שהקדירה עומדת במקומה והחלב זב עליה מיקרי הקדירה תתאה וגובר ודינו כצונן לתוך חם דהכל אסור (שם):

לד **בד"א** דאפי' קילוח צונן אוסר כולו. דוקא כשנפל על הקדירה דחשבינן לקילוח עילאה ולקדירה תתאה אבל אם זב תחת הקדירה ממש ל"א כיון שהקדירה עומדת במקומה יש לו דין תתאה. אלא הזב תחת הקדירה הוא התחתון ולכן אם זה שזב תחת הקדירה הי' צונן דינו כחם לתוך צונן והקדירה אסורה משום קליפה והתבשיל מותר (פר"ח סי' צ"ב ס"ק ל"ב). ולא דמי למאי דקי"ל בצלי רותח שנפל לחלב צונן דאפי' בשוקע בתוכו נחשב החלב הצונן לתתאה כיון שעומד במקומו שא"ה דעכ"פ גם תחת הצלי יש חלב משא"כ כאן (שם בפר"ח). והוא שנשפך במקום צונן אבל אם נשפך אצל האש שאותו מקום הוא מרותח ועדיף מכ"ר. ולכן אפי' העמיד עליו קדירה צוננת הכל אסור אפי' התבשיל עד שיהי' בו ס' נגד הנשפך (ש"ך ס"ק ל"ב ויש"ש ומנ"י וכו"פ). ומ"מ אם יש ספק אם יש ס' בקדירה נגד מה שזב תחתיו מותר מטעם ס"ס שמא הי' בו ס' ושמא אינו מפעפע לפנים (ועמש"ל סכ"ד ואולי דכאן נמי איירי בהפ"מ ועי' בב"א):

לה **וכן** אם הנשפך הוא צונן ובמקום צונן אלא שהקדירה שנשפך תחתיו הוא עומד אצל האש. מחמת רתיחת האש שאצלה א"א לומר תתאה גבר. כי חום העליון שבקדירה מרתיח התחתון ואינו מניחו להתקרר ובולע שפיר ואוסר כולו וצריך ס'. ולא אמרינן תתאה גבר אלא כשהעליון אינו עומד אצל האש (ש"ך ס"ק ל"ב ל"ג וכ"כ רש"ל בפ' ג"ה סי' ל"ח בהדיא). וכ"ש אם שני הקדרות של בשר ושל חלב עומדים אצל האש וזב מאחת לתחת השני' דצריך ס' (חכ"א):

לו **וכ"ז** כשהמקום שזב החלב או האיסור הי' נקי מאפר אבל אם הי' זב תחת האפר המונח שם וא"כ נעשה הדבר הזה לפנם ואינו אוסר (צ"צ ומנ"י ובחכ"א הובאו). ומ"מ אם זב הרבה והי' שם אפר מעט אין להקל והכל לפי הענין. ובפרט שגוף הדין אם אפר פוגם אינו מוסכם אליבא דכ"ע לכן אין להקל כ"א לצורך גדול או באיסור קל כגון אם נשפך מים רותחים מקדירה של חלב ב"י מקונח תחת קדירה של בשר דבכה"ג דעת הש"ך (בסי' צ"ה ס"ק ה' וי"ז) להתיר בהפ"מ. ול"ד למ"ש הצ"צ בענין בורית דשם מבשלים האפר עם המים משא"כ בזב לפי שעה. ואפשר דגם הב"י מודה ואוסר, ואינו דומה לסס"י צ"ה דשם בישלו האפר עם המים (ועי' פ"ת ס"ק ד' ולב"ש וחכ"א):

לז **ואם** לא ראה בשעה שזב אלא שמצא לקרקע הכירה שהוא לח מקדירה זו לזו אבל אינו יודע אם נגע בקדירה האחרת אם לאו. וגם אינו יודע כמה זב. אפי' שניהם עומדים

אצל האש מותר דהוי ס"ס ספק שמא לא הגיע עד הקדירה השני' ואת"ל שנגע שמא הי' ס'. ופשיטא דלא מחזיקינן איסור אם לא ראה כלל שזב (שם):

לח **ואם** נשפך חלב או שאר איסור רותח על קרקע וכיוצא בו במקום שאינו מרותח מחמת האש. והעמיד עליו קדירה צוננת הכל מותר דכיון שנשפך כבר ונפסק הקילוח הרי אנו דנין המקום שנשפך עליו כך"ש והכל מותר רק שידיח הקדירה. ואם הי' הקדירה רותחת ה"ז כחם לתוך צונן דבעי קליפה וא"כ הקדירה אסורה והתבשיל מותר. וי"א כיון דעכ"פ עדיין הנשפך רותח שהיס"ב רק דהוי כך"ש. ולכן כשהעמידו עליו קדירה רותחת בקל מתבשל אפי' ע"י כ"ש ולכן צריך ס' נגד הנשפך. ואם כבר נבלע הכל בקרקע ואינו נשאר ממשות אעפ"י שהעמיד עליו קדירה רותחת מותר. דכיון דנבלע בתוכו ה"ז כקדירה שבלוע מן התבשיל ושתי קדרות הנוגעות זו בזו מותרים (שם בשם מנ"י):

ל"ט **עירוי** שלא נפסק הקילוח שאסור מדינא. אין להקל וצריך ס' נגד הקליפה. ובנפסק הקילוח יש לסמוך להתיר ומכ"ש מבשר לחלב או איפכא שבלא בישול הוי מדרבנן. ובשאר איסורים יש להחמיר כשאין הפסד כ"כ. וקדרה שבלעה ע"י עירוי שנפסק הקילוח יש להתיר אחר שהיית מעל"ע (ת"ח ועי' יד"א):

ח (מ) **מחבת** שמבשלים בה חלב על האש ולמעלה ממנה קדירה של בשר. אם המחבת מגולה והזיעה עולה מן החלב לקדירה שעליה והוא קרוב כ"כ עד שהיד סולדת בזיעה במקום שנגע בקדירה. צריך שיהי' בתבשיל של בשר ס' נגד כל החלב. אבל אם אין היד סולדת בזיעה הכל מותר. וכן אם המחבת שעם החלב מנוסה וא"כ אין הזיעה מחלב עצמו מותר. דהוי כשני קדרות שנגעו זב"ז דמותר. מיהו לכתחלה יש ליזהר (וע' פ"ת ס"ק ד'):

מא **אם** אפו בתנור פלאדין של חלב ואח"כ הושיבו על המקום ההוא קדירה עם בשר מותר כל שאין חלב בעין תחתיו. ואם יש חלב בעין צריך ס' נגדו. וה"ה בשתי קדירות הנוגעים זו בזו והן לחים בעינן ס' נגד הבעין (ח"ד):

מב **סכין** חולבת ב"י שנתחב בקדירה של בשר שאצל האש לתוך חתיכה של בשר והעלה החתיכה מן הקדרה ונתנה לקדרה אחרת. וכנגד תחיבת הסכין שנתחב הי' ס' בקדרה הראשונה וכנגד החתיכות בשר לא הי' ס' לא בראשונה ולא בשני'. אם לא בלע הסכין ב"י דבר המפעפע. הקדרה הראשונה מותר דאינו אוסר בחתיכה עצמה רק כדי נטילה וכ"ש שלא יאסור השאר. וקדרה השני' אם היתה חמה או אחר נתינת הבשר חזר ונתנוהו אצל האש. אם הי' בה ש' נגד הכדי נטילה במקום תחיבת הסכין בחתיכה מותרת וא"ל

אסורה. והסכין פשיטא שאסור. ואם בלע הסכין בתוך מעל"ע דבר המפעפע אין להקל כ"א במקום הפ"מ (שו"ת חב"י והיד"א הביאו. ועי"ל סי' צ"ד ס"כ וצ"ע):

ט (מג) **נר** של חלב העשוי כנר של שעוה שנטף ממנו טיפה על כלי א"צ גרידא דפסק כח רתיחתו. אבל אם נטף טיפה מחלב מהותך שדולק בלאמפע שקורין קרויז"ל כל הכלי אסורה אעפ"י שנפסק הקילוח. דכיון שרתיחתו ע"י אור הוא מרותח הרבה עד שאפי' נפסק הקילוח עדיין יש לו דין כ"ר אבל אם נטף מצד אחר מן הכלי שהפתילה בתוכו או שנפל טיפה מחלב שנרתח בקדרה אצל האש כיון דפסק הקילוח לא חשיב כ"ר (תה"ד ועי' ט"ז ס"ק ל'). וכן אם נפל נר הדולק על כלי או אפילו הסיר הפחם וזרק על כלי לא אמרינן שכבר נשרף החלב כי עדיין יש בו ליחלוחית וכולו אסור (עי' פר"ח סי' ק"ה ס"ק כ"ג). ודעת הפמ"ג דצריך ליבון ולא מהני הגעלה כדין דבר שתשמישו ע"י אש ועי"ש בשפ"ד אבל אין נוהגין כן. ומ"מ הנרות שלנו העשויים מחלבים שעמדו ימים רבים ומוסרח מאד טרם שנעשים הנרות הוי נטל"פ ומותר (כו"פ ויש לסמוך ע"ז בשעת הדחק ובפרט באותן כלים הנקראים פארצילאיי שהם גליזורט יש להקל טפי דיש לדונם ככלי זכוכית שאינם בולעים. ומ"מ יזהר מלהשתמש בהם עד אחר מעל"ע משעת הנטיפה דהוי תרי נטל"פ. ואם אינו נודע מקום הנפילה והוא מיעוט הכלי בטל ברוב וכמש"ל סי"ז. כנ"ל):

מד **אין** להדליק שפופרת של טובאק מנר של חלב ששואב את החלב לפיו וקצת ראי' מסוגי' דשבת ד' כ"ב אין מדליקין מנר לנר משום אכחושי מצוה וע"ש ברש"י (פ"ת ס"ק ה'). גם לפי מ"ש הכו"פ דחלב הוי נטל"פ וכמש"ל מ"מ נטל"פ לכתחלה אסור. ועי' בתשו' מ"ב חי"ד ס"ד שכתב שאם א' נזהר מזה אסור למי שאינו נזהר להדליק מנר של חלב וליתן לחבירו הנזהר בזה. משמע שאינו אלא זהירות בעלמא וקבלה כנדר ועי"ש בפ"ת:

מה **לעולם** יש ס' במה שבתוך הכלי נגד הקליפה. זולת בקערה רחבה ואינו גבוה שהי' בימי קדמונים אבל בקערות שלנו המקיל וסומך על סתימת הפוסקים. כח דהתירא עדיף (ועי' ש"ך סס"י ס"ט ס"ק ק"ה). אם משערין ס' במדידה או במשקל עי' תשו' חב"י סל"ג ושו"ת עה"ג ופר"ח ועמש"ל סי' צ"ח ס"ה. תבשיל שנאסר מחמת ריח גם הקדירה אסורה (שם בתשו' חב"י):

מו **כלי** ששאב עמה מן הכ"ר והוציאה עם משקין מן הכ"ר דין כ"ר יש לה לחומרא. אבל אינו יכול להגעיל כלים מכלי זה דלקולא אין לה דין כ"ר. אבל כשהוציאו ריקן מכ"ר. דין כ"ש יש לו. וכן קדירה שהוריקוהו מן התבשיל דין כ"ש יש לו (ט"ז ועי' ח"ד

בביאורים דיש להחמיר בזה. ועי"ל סי' ק"ה סי"ד). שיעור קליפה הנזכר בכ"מ הוא כדי שתוכל להנטל כולו כאחד לאחר שקלפוהו. וגרידא הוא פחות משיעור קליפה. וכדי נטילה היינו כעובי אצבע (ועי"ל סי' צ"ו ס"ב ובש"ך שם ס"ק כ"א ועי' הגהת מהרב"פ סי' צ"ג ס"ו):

סימן צג

קדירה שבישלו בה בשר לא יבשלו בה חלב ובו ז' סעיפים ובש"ע סעיף א'

א (א) **קדירה** שבישלו בה בשר לא יבשל בה חלב. ואם בישל בה תוך מעל"ע צריך ס' נגד כל הקדירה ואין חילוק בין כלי מתכות או כלי חרס או עץ דלעולם משערין כנגד כולו (ועי' ש"ך). ואע"ג דאין לך כלי שיהי' בתוכו ס' נגד כל הכלי וכמש"ל סי' צ"ב סכ"ו. מ"מ לפעמים יש ס' כגון שרוחב הקערה גדול ונחושתה דק. ועפ"י רוב אין ס' וא"כ נאסר התבשיל. ובבב"ח נאסר הכל בהנאה וישליך לבהכ"ס ובשאר איסורים מותר בהנאה (ש"ך ח"ד). ואפי' לא בישל אלא במקצת כלי צריך ס' נגד כל הכלי (שפ"ד). ודוקא בקדירה שאינו יודע כמה נשתמשו בה תוך מעל"ע. אבל כשיודע כמה נשתמש בה תוך מעל"ע. אין צריך לשער רק כנגד הבלוע בה תוך מעל"ע. דמה שנשתמש בה קודם מעל"ע הוא נטל"פ וא"צ לשער נגדה. ואם נשתמש בה כזית בשר עם מים. אין צריך לשער נגד כל הכזית רק לפי שיעור המדומע וכמש"ל סי' צ"ב סכ"א כ"ב כ"ג (ועי' ח"ד). ואם שהא מעל"ע קודם שבישל בה דהוי נטל"פ ומותר התבשיל וכדאמרן. מ"מ הקדירה אסורה אפי' לבשל בה שאר דברים כגון ירקות וכיו"ב לפי המנהג שכתב רמ"א לקמן סי' צ"ד. מיהו אם בישל בה בשר תוך מעל"ע לבישול החלב התבשיל אסור. ואם בישל בו חלב פשיטא דמותר בדיעבד (ועי' ש"ך ס"ק ג'):

ב **כיסוי** קדירה מדינא הוי כמו קדירה וכל שאר כלים דאם אינו ב"י אינו אוסרת. אלא שנהגו להחמיר באותן כיסוים שיש להם כעין חלל למעלה והוא קצר בענין שאינו יכולים לנקות שם מעולם וא"כ יש שם ממשות בעין מחמת הזיעה והרתיחה שמתקבץ שם ובמידי דבעין לא מהני מעל"ע ולכן אוסרים אפי' אם הכיסוי אינו ב"י. ואע"ג דמה שהוא בעין הוא דבר מועט מ"מ חיישינן שמא הזיעה של בשר עלה למעלה עד שאין ס' נגד הבעין וא"כ אותו הבעין נעשה נבלה וצריך ס' פעמים ס"א נגד אותו מקום של כיסוי. אבל באותן כיסוים שהם רחבים למעלה ויכולה היד לשלוט בהם לקנחם יפה אין לומר שהוא איסור בעין ומותר (ש"ו):

ג **וי"א** דכל שיש בתבשיל ס' נגד מקום הקצר שבכיסוי אז אין שום חשש איסור בכיסוי יותר מבקדירה (ט"ז וכן יש לנהוג ח"ד). ובמקום שיש עוד צד להקל כגון לצורך שבת

או הפסד יש להתיר בכל הכיסויים דאם אינו ב"י מותר (חכ"א). ואף המחמיר בכיסוי שאינו ב"י מ"מ אחר שני חדשים יש להתיר. ולכתחלה בכל האיסורים אסור להשתמש בכלים אף שלא נשתמשו בהם שנים רבות (שבו"י ח"א סי' כ"א). ודוקא כיסוי המיוחד לכך. אבל אם נתן קערה של חלב על קדירה של בשר או איפכא מותר לד"ה כשאינו ב"י ופשוט הוא (שם):

ד **אם** לקחו כיסוי רותח מקדירה שמבשלין בה בשר עתה ונתנו אותה על קדירה שמבשלים בה עתה חלב או איפכא. אה שניהם חמים שהיס"ב. שניהם אסורים דסתם כיסוי רותח ויש בו ליחלוחית ונבלע בקדירה וכן מן הקדירה עולה הבל לכיסוי ולא גרע מכף חולבת שתחב בקדירה של בשר דצריך ס' נגד הכף. ה"נ צריך שיהי' בתבשיל ס' נגד הכיסוי. וה"ה אפי' אם הי' הכיסוי צונן ויבש רק שהי' ב"י אם היתה מונחת על הקדירה החמה עד שהתחילה להזיע עד שהי"ס בהזיעה הכל אסור דתתאה גבר (ח"ד):

ה **ואם** לקח כיסוי חם שהיס"ב מקדירה שמבשל בה בשר והניחו על קדירה של חלב צוננת. אם הכיסוי יבישה שאין בה ליחלוחית הכל מותר. אבל מסתמא יש בה ליחלוחית ומכ"ש אם ידע שהי' בה ליחלוחית שהיס"ב. ואז המאכל צריך קליפה אם אפשר לקלפו. ואם א"א לקלפו דינו מבואר לעיל סי' צ"א סי"ב. והקדירה אם אינו הפסד כ"כ יש לאסור אותה. ובמקום הפסד אף הקדירה מותרת דטיפה א' כח חמימותה פוסק וגרע מעירוי שנפסק הקילוח (ט"ז ס"ק ו'). ואם אין מאכל בקדירה ושניהם יבשים ה"ז כשני קדרות שנגעו זו בזו דמותרים. ואם א' יש בו ליחלוחית יש להחמיר לאסור הקדרה (ש"ך). וכן הסומך או מניח כף של חלב בקדירה של בשר. אם שניהם יבשים שניהם מותרים ואם א' מהם לח יש להחמיר ולאסור היבש. ובשניהם צוננים מותרים בכל ענין (ועי' חכ"א וח"ד):

ו **אם** בישלו בשר בכלי מתכות ואח"כ בישלו בה מים והי' ס' במים. ואח"כ בישלו בה חלב מותר. דנקלש בליעת הבשר שבקדירה מחמת בישול המים שהי' בהם ס'. אבל בכלי חרס לא אמרינן הכי (רשב"א ונקה"כ הסכים עמו דלא כט"ז). ואפי' אם בישלו בו חלב והי' בחלב ס' י"א דג"כ נקלש טעם הבשר (ועי' ביאורים מח"ד ס"ק ב' ומש"ז ס"ק ב' הסכים עם הט"ז ועי"ש):

ז **בשר** שנתבשל בקדירה ישנה של חלב שאינו ב"י אלא שהי' בה חלב בצונן כל הלילה. הבשר שרי דלא נחשב הקדירה ב"י בזה שהי' בה חלב כל הלילה. אבל אם שרו בה חלב מעל"ע ובישלו בה בשר כ"ז שהיא ב"י הבשר אסור דגם בכלי אמרינן כבוש כמבושל. ובקדירה חדשה של חרס אפי' לא שהא בו החלב מעל"ע אסור דכ"ח בולע אף בצונן

ואפי' בחצי מעל"ע כ"ז שאינו שבע לבלוע. אבל אם כבר עמד בתוכה משקה ג' ימים שהיתה כבר שבע מלבלוע שוב אינה בולעת בצונן אם לא נשתהא בתוכה שיעור כבישה. אבל ע"י כבישה ומליחה ועירוי בולע אפי' כבר שבע לבלוע (ט"ז וע"ב מח"ד ומש"ז ס"ק ב'). והש"ך בנקה"כ חולק ע"ז ומתיר בפחות ממעל"ע דכ"ש הוא ממאכל שאינו בולע בפחות ממעל"ע (וכ"כ החו"י). ובאין הפ"מ יש להחמיר כט"ז דכ"ח חדש נאסר בחצי מעל"ע וע"ש במש"ז):

סימן צד

דין התוחב כף חולבת בקדירה של בשר ובו ל' סעיפים ובש"ע ט' סעיפים

א (א) **התוחב** כף חולבת ב"י אעפ"י שעכשיו היא צוננת ונקיה בקדירה של בשר רותחת שהיא כ"ר שהיס"ב ואפי' לאחר שהעבירה מהאש. או איפכא כף של בשר ב"י בקדירה חולבת. וכן כף איסור בקדירה של היתר. צריך ס' נגד כל מה שתחב מהכף. ואם א"י בבירור כמה נתחב מהכף משערינן בסתם דרך לתחוב דהיינו כל מקום העגול שבכף. ומשערינן בשני קווארט (ח"ד ועי' פ"ת ס"ק א'). ודוקא אם א"י כמה בליעה יש בכף. אבל אם יודע כמה בלעה הכף בתוך מעל"ע למפרע. א"צ ס' אלא נגד מה שבלעה כדלעיל סי' צ"ג ס"א. דאילו נגד מה שבלעה קודם מעל"ע אין צריך לשער דהא הוי נטל"פ. ודוקא נגד מה שנתחב בתבשיל אבל מה של נתחב בתבשיל אפי' מה שהוא בחלל הקדירה ומזיע מהבל הקדירה א"צ לשער נגדו. ואם תחב צד השני מהכף צריך ג"כ ס' נגד מה שתחב (חכ"א ועי' ב"א). ואין חילוק בין כלי עץ ומתכות דאף דחזינן במתכות דחם מקצתו חם כולו היינו לבלוע אבל אינו מפליט בכולו (ח"ד ועי' פ"ת ס"ק ג'). ודעת הפמ"ג במש"ז דדוקא כשהכף צונן ותוחב לקדירה רותחת אין כח לרוטב להפליט מלמעלה לתבשיל כיון דצונן הוי. אבל אם הכף כולו רותח שהסירו מכ"ר והיס"ב אה"נ אם תחבו לקדירה חולבת או להיפוך צריך ס' נגד כל הכף דפולט מכולו לתבשיל כמו בנפלה טיפה על קדירה. שלא כנגד הרוטב דצריך ס' פעמים ס"א בתבשיל נגד הטיפה כדלעיל סי' צ"ב ועי"ש. וי"א עוד דאפי' מה שלמעלה מן התבשיל רק שהיא בתוך חלל הקדירה צריך לשער כנגדו דהזיעה מפליט מהכף ואוסר התבשיל וצריך ס' עד כל הכף התחוב בקדירה. אבל מה שחוץ לקדירה אין הבל הקדירה וחומו מסייעו ואינו אוסר (כו"פ ומש"ז ועי' ח"ד):

ב **כיצד** משערין ס' נגד הכף. ימלא כלי מלא מים על כל גדותיו ויתחוב את הכף לתוכו והמים היוצאים מהם כם שיעור הכף. ואם יהי' ס' פעמים ככה אז יוצא מידי כל ספק. וכן נהוג לנהוג אם לא שהקדירה הוא גדול אשר לפי אומד דעת המורה הוא ודאי ס' נגד

הכף. (שפ"ד ס"ק א' ועמ"ש לעיל ס"א בשם הח"ד דמשערין בשני קווארט. אך בכף של מתכת ולפי דעת הפמ"ג שצריך לשער נגד כולו ישער כנ"ל דשני קווארט אינו אלא ס' נגד מקום העגול שבכף כנ"ל):

ג **כף** שנשתמש בכ"ר ושימשו בו מים חמים תוך מעל"ע אינו מחשבו ב"י וחושבין מעל"ע משימוש כ"ר. דטעם בשר או חלב הניתן במים אינו אלא טעם קלוש דהיינו נ"ט בר נ"ט ועדיין כולו היתר. אבל כף של איסור ושימשו בו מים חמים תוך לילה של שימוש האיסור חושבין מעל"ע משימוש המים כשלא הי' במים ס' נגד האיסור או שהוציא מעט מים עם הכף והיינו משום דעכשיו נולד איסור חדש על המים. מ"מ בהפסד קצת שרי. ואם שימוש המים הי' אחר לילה של שימוש האיסור אז אפי' בלא הפסד שרי דכיון דאיכא מ"ד דלינת לילה פוגמת סמכינן עליו באיסור קלוש כי האי. וה"ה אם בישל בשר וחלב תוך מעל"ע ואחר לינת לילה מבישול חלב חממו בה מים. ותוך מעל"ע להמים בישלו בה היתר מותר. כיון שהוא אחר מעל"ע להחלב שנאסר. ואם הוא תוך מעל"ע להחלב אף שהוא אחר מעל"ע להבשר אסור (ועי' ש"ך סי' ק"ג ס"ק י"ח ובבה"ט שם וביאורים מח"ד). ואם עירה על הכף מים חמים כשהוא מלוכלך חשבינן מעל"ע משעת עירוי. רק שאין צריך לשער אלא נגד הכדי קליפה דעירוי אינו מבליע רק כ"ק (שם בח"ד):

ד **אם** הרתיחו חלב בקדירה ושהא בו עד אחר שנצטנן שעה מרובה והוריקו החלב מתוכה. וביום מחר בישלו בה בשר. אם הי' סמוך אחר מעל"ע לרתיחתו באופן שאתמול בשעה הזה עדיין הי' חם יותר מפושרין ששיעורו כחמימות הרוק יש לאסור דאעפ"י שהוסר מעל האש מ"מ נשאר לו שם כ"ר ועשו חז"ל הרחקה וסייג. ומה גם דכ"ר בולע והולך כ"ז שהדבר שבו חם. וצריך מעל"ע אחר שבא לגדר פושרין (חו"י ועי' פ"ת ס"ק ב'):

ב (ה) **אם** תחב הכף בקדירה ב"פ לא מבעי כשנודע בינתיים דודאי סגי בפ"א ס' דכבר נתבטל הראשון. אלא אפי' לא נודע בינתיים נמי סגי בפ"א ס' (רמ"א ועי' ט"ז וש"ך) וכן נוהגין. ואפי' באיסור עצמו שנפל לקדירה כמה פעמים א"צ ס' אלא פעם א'. ואם תחבו לקדירה והי' ס' ואח"כ תחבו לקדירה אחרת ולא הי' ס' ואח"כ חזר ותחבו לראשונה. צריך ב"פ ס' דבכל פעם איכא טעם חדש והו"ל כאלו תחב ב' כפות (פ"ת בשם חמו"ד). וכן אם לקח תבשיל בכף והחזיר לקדירה בעינן ס' נגד כל פעם שהחזיר דהתבשיל נ"נ בכל פעם (ועי"ל סי' ק"י ועי' בה"ט ס"ק א'). וה"ה אם נטל מקדירה באותו כף ונתן לקערה הרבה פעמים. מה שבקערה אסורה מטעם דנ"נ מה שהי' בתוך הכף דבודאי לא הי' ס' באותו מעט תבשיל שהגביה בכף נגד הכף. דהכף יש לו דין כ"ר כשנתחב בכ"ר (וכדלעיל סי' צ"ב סמ"ו) וגם הקערה נאסרת. ומה שבקדירה מותר כ"ז שהי' ס' בהנשאר

בקדירה נגד הכף והלחלוחית (ועי' שפ"ד ס"ק ו'). ובכף של איסור בהפ"מ א"צ ס' רק נגד הכף דמה שנפלט ממנו לתבשיל שבתוכו הוי לח בלח די"א דלא נ"נ וכדלעיל סי' צ"ב סט"ז (ח"ד ועי' בשפ"ד):

ו **אבל** אם תחב בו כף אחר או שחזר ותחב אותו כף לקדירה של בשר וחזר ותחבו בחלב. לכ"ע צריך כ"כ ס' כפי הפעמים שתחב בו. שהרי בכל פעם הוא תחיבה חדשה. ובכף חדשה או ישנה ואינו ב"י שתחבו בקדירה שמבשלין בה נבלה. ותחבו לקדירה של בשר כשר. במקום צורך והפסד גדול אין צריך ס' אלא כפי שיעור הבשר נבלה שנבלע בכף. וכדעת המרדכי דאפי' ע"י בישול לא אמרינן לח בלח נ"נ (חכ"א):

ז **וכן** אם בישלו בקדירה ירקות וכיו"ב ונתנו לתוכו חלב מעט ונער וכיסה היטב עד שבודאי נתפשט החלב בכל הקדירה ותחב הכף שניעור בו הקדירה של ירקות לקדירה של בשר א"צ לשער רק לפי שיעור החלב כדין בצלים הבלועים מבשר שיתבאר לקמן סי' י"ח ומ"מ אין לסמוך ע"ז כ"א בהפסד וצורך גדול:

ח **אם** תחב כף בשר ב"י בקדירה חלב ונ"נ ואח"כ תחבו לקדירה של בשר ונשפך וא"י אם הי' ס'. לא אמרינן כיון דהכף נ"נ מהבשר שבתוכו וכשתחבו לקדירה של בשר הו"ל מין במינו ומה"ת ברובו בטל. דז"א די"ל דכף בלע חלב ונ"נ ותו הוי אינו מינו וטעם כעיקר דאורייתא. והא דמקילינן לעיל בתוחב כף ב"פ דא"צ כ"א פ"א ס'. התם ליכא טעם חדש משא"כ כאן דבכל פעם איכא טעם אחר ונ"נ וצריך ס' דוקא ואם נשפך אסור (מש"ז ס"ק ג' ועי"ש):

ג (ט) **אם** יש ס' לבטל הכף אז הקדירה והתבשיל מותרים אבל הכף אסור לבשל בו אפי' עם ירקות ושאר דברים. שהרי נ"נ שהיא בלוע מבשר וחלב (ועי' ט"ז). ואפי' בדיעבד אוסרת אם חזר ותחבה בין בבשר בין בחלב ובין בשאר דברים. אם הוא תוך מעל"ע של תחיבה זו שנאסרה על ידה אעפ"י שכבר עבר מעל"ע מבישול ראשון. ולאחר מעל"ע מתחיבה זו אסור לכתחלה להשתמש בה כדין כל נטל"פ ובדיעבד מותר בין שתחבה בבשר או בחלב כיון שכבר עברה מעל"ע. ואם עבר עליו לינת לילה ואח"כ תחב אותה במין שבישל בו באחרונה בתוך אותו מעל"ע. כגון שתחב כף חולבת בקדירה של בשר קודם ערבית ולמחר חזר ותחב אותו בשל בשר צ"ע. די"ל דכיון דאין נ"נ בודאי שהרי אפשר שפלט כל החלב שבתוכו וא"כ אי בו בלוע רק בשר. וא"כ אפשר דהוי ס"ס שמא פלט הכל ואת"ל שלא פלט שמא קי"ל כמ"ד לינת לילה פוגם. ויש להתיר בהפ"מ (ועי' ש"ך ס"ק ד'):

י **ואם** אין ס' נגד הכף הכל אסור בהנאה. והמאכל ישליך לבהכ"ס והקדירה אסור להחם בה חמים הראוים למאכל ומשתה ואפי' לאחר מעל"ע. אבל מותר לבשל בה חמים עם אפר שקורין לויג לחוף בו הראש. ואם בישל בה לאחר מעל"ע אע"ג שהמאכל מותר כיון שהוא כבר נטל"פ ישליך דמי הקדירה לנהר. וי"א שאין צריך (ועי' פ"ת ס"ק ה'). אך מותר לתת לתוכו פירות או צונן ודוקא יבש כיון שאינו נהנה מגוף האיסור אבל לא דבר לח (ועי' בה"ט ס"ק ט' ובפ"ת ס"ק ה' וס"ק ו' מ"ש בשם תשו' ח"ס סי' צ"ח דלמכור לעובד כוכבים קדירה הבלוע מבב"ח אין בו בית מיחוש כלל אפי' ביומי'):

ד (יא) **אם** אין הכף ב"י הקדירה והתבשיל מותרים לפי שלא בלעו טעם חלב רק אחר שנפגם ונטל"פ שרי והכף אסור לפי שבלע טעם בשר בשעת שבחו הלכך אף אחר שנפגם אסור לכתחלה בין עם בשר בין עם חלב ושאר דברים כיון שהוא בלוע מבב"ח אעפ"י שא' מהם הי' נטל"פ. ובדיעבד אם תחבה למין התבשיל שבקדירה מותר. אבל אם תחבה למין התבשיל שהי' בלוע בכף. אם הוא בתוך מעל"ע מתחיבה זו שנתחבה בקדירה אפי' בדיעבד אסור. שכיון שהכף אינו ב"י מן הדין נעשה כמין המאכל שהי' בקדירה ונבלע בו וא"כ אוסר. ואם תחבה לשאר דברים אפי' תוך מעל"ע מתחיבה מותר בדיעבד (ש"ך וח"ד). וכן אם בישלו בשר בקדירה חולבת שאינו ב"י וחזר ובישלו בשר בתוך מעל"ע מותר. אבל אם בישלו בו חלב בתוך מעל"ע שבישלו בו בשר אסור הכלי. שהרי טעם הבשר שנבלע בקדירה הוא לשבח וכן כל כיוצא בזה (חכ"א):

יב **הא** דאמרינן לעיל ס"ט דאפי' יש ס' מ"מ הכף אסור. דוקא כשבישל עכשיו בשר בקדירה דאז קיבל הכף טעם מבשר עצמו. אבל אם בישל ירקות או מים בקדירה של בשר ב"י ותחב בו כף חולבת ב"י. ויש ס' בירקות נגד הכף. אז גם הכף מותר שהכף לא קיבלה טעם בשר אלא מנ"ט בר נ"ט. ואפשר מטעם המנהג שיתבאר לקמן סי' ט"ו יש לאסור הכף (ועי' חכ"א מ"ש על הש"ך ס"ק ח'):

ח (יג) **אם** בישלו מים בקדירה חדשה ותחבו בה כף חולבת ואח"כ חזרו ובישלו בה מים פעם אחרת ותחבו כף שלמבשר ושתי הכפות היו ב"י ובשום א' מהפעמים לא הי' במים ס'. ואינו יודע בבירור שהכפות היו נקיים שאין שום שמנונית דבוק עליהם. אסור להשתמש בקדירה זו לא בשר ולא חלב ולא הוי נ"ט בר נ"ט כיון דמסתמא שמנונית קרוש עליהם אבל שאר דברים מותר לבשל בתוכה מאחר שהיתה חדשה שלא בישלו בה מעולם. מיהו בדיעבד אם עבר ובישל בה בשר או חלב מותר (רמ"א). דס"ל דגם זה הוי נ"ט בר נ"ט. כי זה הטעם נתן לקדירה ומהקדירה למים שניים (כ"כ בה"ט ס"ק י' שיישב בדוחק קושית הש"ך על הב"י ורמ"א ועי' ש"ך ס"ק ט"ו). אבל אם הי' ברור לו

שב' הכפות היו נקיים בלי שום שמנונית מותר ואפי' לדידן כיון דאיכא ג' נ"ט להיתר מן החלב לכף ומן הכף למים ומן המים לקדירה. ולכן מותר הקדירה לבשל בה בשר או חלב אך כיון שצריך לקבוע לה תשמיש מיוחד אמרינן דמסתמא נשאר בה טעם יותר מהכף האחרון. אע"ג דלא חשיב טעם דהוי נ"ט בר נ"ט מ"מ טעם קלוש יש בו. ולכן יקבעו אותו תשמיש ככף האחרון (ועי' ש"ך שם):

יד **ואם** תחב ב' הכפות בפעם א' בקדירה החדשה אסור הכל (זהו לפי הכרעת רמ"א לקמן סי' צ"ה ס"ג). דכל שנתערב יחד ב' פליטות של ב' כלים שהם ב"י חשבינן לי' לנ"ט בר נ"ט דאיסורי דאמרינן דמיד נתערבו שני הפליטות יחד אא"כ יש ס' נגד א' מן הכלים. דכיון שיש ס' נגדו א"כ הרי לא נתן טעם. או שהי' א' מן הכלים אינו ב"י מבליעת כ"ר כדלקמן דאז ג"כ מותר הכל. דאותו שהוא ב"י מותר שהרי לא קיבל טעם אלא מאינו ב"י שהוא נטל"פ. ואותו שאב"י מותר שהרי קיבל טעם מנ"ט בר נ"ט ועדיין הוא היתר כיון שהכלי השני אינו ב"י וא"כ כל הכלים מותרים:

טו **ולכן** קדירה של בשר שבישלו בה ירקות או מים ותחבו כף חולבת וא' מהם ב"י וא' מהם אינו ב"י הכל מותר מטעם הנזכר בסעי' שלפ"ז אלא שנוהגין להחמיר לאסור הכלי שאינו ב"י משום מראית העין. כיון שאוכלין המאכל במין הכלי שהוא ב"י (ט"ז סי' צ"ה ס"ק ט') ואינו אלא חומרא בעלמא. ולכן אם חזר ותחב כלי זה שאב"י שנאסר בקדירה אחרת אינו אוסר. ומה שנתבשל בתוכו אם הוא מים לבד נוהגים בהם איסור לכתחלה דכיון שאינו מאכל ואין בו הפסד כ"כ הוי כלכתחלה דאפי' נטל"פ אסור לכתחלה. ואם הוא דבר מאכל מדינא מותר לאכלו כמין הכלי שהוא ב"י כגון שהי' הכלי של בשר ב"י ותחבו בה כף חלב אינו ב"י מותר לאכול המאכל עם בשר. ואם הוא מאכל שאפשר לאכלו בלא שומן או חלב וגם האדם אינו מקפיד הוי כלכתחלה ואין לאכלו לא עם בשר ולא עם חלב. ומ"מ יאכלנו במין הכלי שהוא ב"י ר"ל בכלי בשר אם הכלי של בשר הי' ב"י או בכלי חלב אם הכלי חלב הי' ב"י ואם א"א לו לאכול כך הוי כדיעבד ומותר לאכלו בשומן או בחלב כמין הכלי שהוא ב"י (ועי' ש"ך וח"ד וחכ"א):

טז **ואם** הקדירה אינה ב"י והכף ב"י אבל יש ס' בקדירה נגד הכף הכל שרי. וההכרח בכאן לאכול דוקא במין הכלי שאינו ב"י היינו הקדירה. דנל"פ לכתחלה אסור ואיך יאכל במין הכלי שהוא ב"י. ונגד הכף הרי יש ס' ואין כאן שום טעם אפי' נ"ט בר נ"ט. ופמ"ג במש"ז ס"ק ט' כתב דאם בישלו מים בקדירה שאינו ב"י ותחבו כף חולבת ב"י אפי' אין ס' נגד הכף מותר הקדירה. כיון דהמים נשפכין ליכא משום מראית עין (ועי' מש"ז ס"ק ז' ובס' ב"י בתק"ה):

יז **הא** דכתבנו שאם נשתמש א' מן הכלים בכ"ר דצריך ס' כנגד כולו. דוקא ששימשו בו דרך בישול כגון קדירה שבישל בה או כף שתחבו בקדירה שעומדת על האש או אפי' לאחר שהעבירה מעל האש ועדיין היא רותחת שהיס"ב אבל המערה רוטב של בשר בקדירה רותחת לקדירה חולבת שנשתמש בו ביום. כיון שלא בלעה רק ע"י עירוי א"צ ס' רק כנגד קליפת הקערה. דעירוי אינו מבשל ואינו מבליע יותר מכ"ק וכבר כתבנו לעיל סי' צ"ב סמ"ה דלעולם יש ס' בכלי נגד קליפתה וא"כ המאכל מותר והקערה אסורה שבלוע מבשר וחלב בכדי קליפתה עכ"פ (שם):

ו (יח) **בצלים** או ירקות שבלועים מבשר עצמו או שחתכן בסכין של בשר דק (דאם חתך במקום א' מהם א"צ רק ס' נגד מקום הנטילה כדלקמן סי' צ"ו ברמ"א) ובישלם במים בקדירה חולבת. אם ידוע כמה בשר בלוע בבצלים ובירקות או בסכין שחתכן. א"צ ס' אלא כנגד הבשר דלא שייך לומר חנ"נ הואיל ועדיין כולו היתר. וכשיש ס' אז אפי' הבצלים מותרים דאפשר לסוחטו דהתירא שרי. אבל אם נחתכו בסכין של איסור בעינן ס' נגד כל הבצלים. ואף אם יש ס' צריך להפריש הבצלים מן התבשיל ע"י סינון או בענין אחר דאפשר לסוחטו דאיסורא אסור. ובנחתך בסכין בשר ואינו ידוע כמה בשר בלע הסכין משערין בס' נגד הלהב. והיינו בחיתוך דק דק אבל בחתך במקום א' א"צ לשער רק כנגד הנטילה אם היא פחותה מהסכין בין בבשר בחלב ובין בשאר איסורים (ועי' ח"ד):

יט **וכ"ש** בקדירה של חלב שבישלו בה מים תוך מעל"ע ואח"כ בישלו בה בשר תוך מעל"ע. לא אמרינן דצריך לשער נגד כל המים רק נגד החלב שבלע הקדירה דהמים לא נ"נ הואיל ועדיין כולו היתר וכמש"ל סי' צ"ב סכ"ב ועי' בה"ט ס"ק י"ח דלא הוי נ"ט בר נ"ט אלא מספק מש"ה בעי' ס' נגד החלב שבלעה הקדירה). אבל אחר מעל"ע אפי' נגד החלב א"צ ס'. דממ"נ אם הלך בתחלה הכל אל המים הוי נ"ט בר נ"ט וא"ל הוי נטל"פ. אבל בקדירה של איסור מונין מעל"ע משעת חימום חמים. דכיון דאיכא ספיקא כמה פליט אמרינן בכ"מ לחומרא וחיישינן שמא נפיק הכל ונעשה נבלה (ועי"ש בבה"ט). ובהפ"מ דקי"ל דלא אמרינן לח בלח חנ"נ א"צ לשער אח"כ רק כפי שיעור המדומע. וקדירה שנאסרה מבשר וחלב שנתבשלו יחד והוחמו בה מים. אפי' בהפ"מ מונין מעל"ע משעת חימום המים. וצריך לשער נגד כל המים דהבא מבשר וחלב כבב"ח דיינינן לי' דאפי' בהפ"מ בלח בלח אמרינן חנ"נ. דאעפ"י שכבר נאסר מ"מ לא הוי כשאר איסורין (ועי"ש בבה"ט) ואם בישל דבר חריף בין בשר לחלב מותר אם הוא אחר מעל"ע להבשר (ועי"ל סי' קכ"ב בבה"ט שם ס"ק ב'):

ז (כ) **בשר** רותח מחום כ"ר שחתכו בסכין חולבת שהיא ב"י מתשמיש חלב מכ"ר כגון שחתך פיינקוכין וכיו"ב רותח אעפ"י שקנחו יפה. אפי' הסכין למטה והבשר למעלה לא אמרינן תתאה גבר. דכיון דיש כאן דוחקא דסכינא אין חילוק. דלעולם הבשר רותח מפליט מן הסכין ובולע ואוסר כולו אם אין בו ס' נגד מקום הסכין. דהיינו שאם יודע בבירור עד כמה חתך מן הסכין א"צ לשער כנגד כולו דאינו מפליט אלא במקום שחותך. אבל מן הסתם הדרך לחתוך בכל הלהב של סכין וצריך ס' נגד כל הלהב חוץ מן הקתא (ועי' ש"ך ס"ק כ"ה). ודעת מהרש"ל דאפי' אומר ברי לי עד כמה חתכתי מ"מ צריך ס' נגד כל הלהב דכל מילתא דלא רמי עלי' דאינשי דבסתם חותך בלי כוונה לאו אדעתי'. ואפי' יש ס' מ"מ בעינן כדי נטילה להסיר במקום שחתך עם הסכין דשם האיסור נסרך ונדבק ביותר (ועי' מש"ז ס"ק י"ג וביאורים מח"ד). וגרע טפי מחם בחם בלא רוטב דסגי בנטילה לחוד לדעת הש"ע בסי' ק"ה. דשא"ה דאגב דוחקא דסכינא מתפשט בכולו. ועוד דמסתמא בלע הסכין ג"כ שמנונית כחמאה וכיו"ב ובדבר שמן אפי' בבלוע מתפשט בכולו (ועי' בה"ט ס"ק כ' וחכ"א ועי"ל סי' צ"ב סמ"ב ולקמן סכ"ו):

כא **ואם** אין הסכין ב"י או שאינו יודע דאז אמרינן מסתמא אינו ב"י וא"כ א"צ ס' נגד הבלוע בסכין שהרי הוא לפגם. ומ"מ ל"א סתם סכין נקי כמו דקי"ל סתם כלים נקיים. אלא אדרבא אמרינן סתם סכין שמנונית טוח על פנוי לכן צריך קליפה דעכ"פ אין בשמנונית הרבה רק דבר מועט ואינו מתפשט יותר מכדי קליפה. ולדידן בעי נטילה משום שמנונית שעל הסכין ודוחקא דסכינא (ועי' בה"ט ס"ק כ"א ובח"ד שם). ובין כך ובין כך הסכין צריך הגעלה שהרי יש בו בליעה מבו"ח. אלא דבאינו ב"י מותר להשתמש בו שאר דברים כגון דגים וירקות וכה"ג. ולפי המנהג שכתב רמ"א לעיל צריך הגעלה אפי' לשאר דברים (ועי' ח"ד ובצ"צ לאדמו"ר סי' ס"ד ס"ה):

כב **ואם** הבשר בכלי שני ועדיין היס"ב. י"א כיון שהוא דבר גוש דינו ככ"ר (רש"ל ואו"ה). ולדידן אין נ"מ בזה דאפי' בכ"ש מחמירינן כ"ז שהיס"ב. (ומ"מ אפי' דבר גוש אינו מבשל לרש"ל רק מפליט ומבליע ומש"ה בבשר בחלב מותר בהנאה דלאו דרך בישול הוא) אבל אם הוא חם שאין היס"ב. אם הוא בכ"ר לרש"ל אין להכשיר בלא ס' נגד הסכין (ואע"ג דהט"ז בסי' ק"ה ס"ק ד' העלה דלא כמהרש"ל מ"מ הכא דוחקא דסכינא דמחמירינן בו ביותר אפשר דבהא יש להחמיר בכ"ר כדעת מהרש"ל וצ"ע). ואם הוא בכ"ש ואין היס"ב בין שהסכין ב"י בין שהוא אינו ב"י אינו אוסר הבשר רק כדי קליפה (וגם זה אינו מדינא אלא חומרא בעלמא מפני שהוא עכ"פ חם ודוחקא דסכינא ועי' בס' ב"י בעמ"ז). והסכין

צריך נעיצה אף שהבשר הוא רך כיון שהוא עכ"פ חם. ואם חתך בו דבר קשה כגון גבינה קשה וכה"ג אעפ"י שהוא צונן צריך הסכין נעיצה (ועי' ש"ך ס"ק ל"א):

כג **וכן** כל דבר גוש כגון אורז ודוחן וכה"ג אחר שנתערו מקדרה לכ"ש דהיינו לתוך הקערה כ"ז שהיס"ב הם כך"ר. ונ"מ לענין בב"ח שאם הכף ב"י מבשר ממש ואורז ודוחן יש בו חלב או איפכא נאסר המאכל משום בב"ח (ולענין הנאה עי' מש"ז ס"ק י"ד דדעתו להתיר בהנאה וכמש"ל). וגם נאסר הכף ואוסר אח"כ קדירה אחרת אם תוחבו לתוכו (ודינו כשאר כף של איסור ונ"מ לענין חנ"נ שהוא רק מדרבנן). א"נ אם הכף של איסור ותחב בתוך הדוחן של היתר נאסר הדוחן מבליעת איסור שבכף דכלי מפליט בלוע בלא רוטב. אבל אם אותו התבשיל נאסר כבר בבלוע ותחב כף של היתר בתוכו לא נאסר הכף בלא רוטב. מאחר שהמאכל אין איסור מחמת עצמו (ט"ז):

כד **וכ**"ז כשהיס"ב דאז אפי' בכ"ש אוסר. דלא שייך כ"ש אלא בדבר צלול כגון מים ורוטב שמתקררים במהרה. אבל לא בחתיכות בשר ודג וכל דבר שהוא גוש דכ"ז שהיס"ב עומד בחמימותו ומפליט ומבליע שפיר. אבל אם אין היס"ב אפי' בכ"ר אינו אוסר כל שאין דוחקא. כש"כ בכ"ש יש להקל ובהפ"מ אפי' בגוש במקום שאין שם דוחקא דסכינא איכא צד להקל בכ"ש אפי' אם היס"ב. וכ"ש שאינו אסור בהנאה (ועי' ט"ז ומש"ז ס"ק י"ד):

כה **כבר** נתבאר לעיל סכ"ג דאם תחב כף במאכל עב דליכא רוטב כלל דבעינן ס' נגד הכף. בעינן נמי כדי נטילה אפי' בכ"ש כ"ז שהיס"ב ושניהם ב"י. ואם לא נודע מקומו שרי אף שאין ס' נגד הנטילה דיבש ביבש חד בתרי בטל והקדירה נמי שרי דהא לא נגע כ"א בתבשיל. ומיהו אם נגע הכף בקדירה ממש (ושהא מעט בנגיעתו לדופן הקדירה ולא בדרך העברה בעלמא כנ"ל) י"ל דהקדירה נאסרה מהכף גופי' בלא אמצעי. ואם הוציא המקפה מן הקדירה של בשר בכף חולבת. כל פעם שמוציא נאסר מה שבכף דעדיין שם כ"ר עליו כיון שתחבו לכ"ר וצריך ס' בכף נגד כל מה שבתוכו וזה א"א ודינו כמש"ל ס"ה ו' (ועי' מש"ז ס"ק ז' וח"ד ופ"ת ס"ק ז'):

כו **אם** חתך בשר בסכין חולבת אפי' אינו ב"י צריך לקלוף הבשר אפי' אין היס"ב כיון שעכ"פ יש בו חימום קצת ודוחקא. וכן אפי' הי' הבשר צונן נכון לקלוף הבשר ואפי' הסכין אינו ב"י כיון שסתם סכין שמנונית קרוש על פניו ויש כאן דוחקא דסכינא. אבל מדינא בבשר צונן א"צ אלא הדחה ושפשוף היטב. ואפי' אינו צונן גמור אלא שהניח מכ"ש לכלי שלישי' אין אנו נוהגין להחמיר. דע"י הרוטב שמתקרר וסובב הבשר מכל צדדיו מתקרר גם הבשר ולא בעינן אלא הדחה ושפשוף. והסכין צריך נעיצה בקרקע

קשה (ועי' בתשובות ח"ס ומ"ש עליו פ"ת ס"ק ז' ועי' חכ"א. ועיקר דינא דחום כ"ר וכ"ש יתבאר לקמן אי"ה בסעי' ק"ה סי"א):

כ"ז **וזה** הכלל. אם חתך בו רותח שהיס"ב ועדיין הוא בכ"ר ודאי צריך הגעלה. ואפי' הוסר מהכ"ר ומונח בכ"ש והיס"ב נמי יש להגעיל הסכין. ובמקום הפ"מ או צו"ג יש לסמוך ולהקל דאפי' בדבר גוש כיון שמונח בכ"ש סגי בנעיצה. ואם חתך בו צונן סגי בהדחה היטב. ואם חתך בו דבר קשה כגבינה אעפ"י שהגבינה צוננת צריך נעיצה. ואם מלל גבינה בריב אייזין צקיה של בשר או של איסור מותר הגבינה אם אינה מלוחה כמליחת בשר כיון שהיא נקיה, ואם לא הי' נקיה צריך ס' נגד מה שהי' בעין. וכ"ז אם אינו ב"י אבל אם הי' ב"י ונקיה וחתך גבינה קשה כיון שהסכין צריך נעיצה יש להחמיר ולהצריך קליפה ובמקום הפסד יש להקל ואם חתך דבר חריף עי"ל סי' צ"ו בפרטיות (ועי' פר"ח וחכ"א):

ח (כ"ח) **פנאדעש** שהוא מאכל של בשר שאופין אותו בקערה בתוך תנור שנפל עליה כשהיא חמה גבינה אפי' לחה סגי לפנאדעש בקליפה. דגבינה כחוש בטבעה וגוש מאד ואין בה כח להבליע יותר מקליפה בלא רוטב (כ"כ הש"ך בשם רי"ו). וכתב הח"ד דזהו לדעת המחבר סי' ק"ה. אבל אנו שנוהגין עפ"י הכרעת רמ"א דלא מחלקינן בין כחוש לשמן ומשווינן הכל לשמן אף בדבר שאין בו סרך שמנונית ה"ה בגבינה אוסר הכל (וכ"כ המש"ז ס"ק ט"ו). וכן הגבינה עצמה לדעת המחבר סגי בנטילה. ולדידן דהפאנאדעש נאסר כולו מהגבינה כ"ש דהגבינה עצמה אסור כולו ועי"ש:

כ"ט **אבל** גבינה אפי' חמה שנפלה בקערת בשר ב"י כשהיא חמה והוא נקיה. אינו אוסר ואינו נאסר אלא כדי קליפה. וזה אפי' לדידן (כמ"ש הש"ך סי' ק"ה ס"ק כ"ב) דאין כלי אוסר ונאסר בלא רוטב כ"א כ"ק רק בתנאי שיהי' המאכל הניתן בתוכו יבש לגמרי בלי שום רטיבות קצת הא יש בו רטיבות אפי' קצת אוסר כולו לדידן דלא בקיאין בין כחוש לשמן (ועי' מש"ז שם). וכן בבלוע שמן אפי' בדבר נגוב לגמרי אוסר עד ס' (ועי' ח"ד ולעיל סי' כ"ז):

ט (ל) **אם** בישלו דבש במחבת של בשר ב"י והוריקוה חם בקערה של חלב ב"י מותר בדיעבד. י"א הטעם משום דשמנונית בדבש הוי נטל"פ (והוא טעם המרדכי). וי"א משום דהוי נ"ט בר נ"ט (והוא דעת הב"י). ונ"מ היכא שהי' בשר בעין במחבת שבישלו הדבש דלטעם הב"י אסור דלא הוי נ"ט בר נ"ט. ולטעם המרדכי שרי. אך דלפי"ז לכתחלה אסור כיון דבשר בדבש דהוי נטל"פ לאו לכ"ע. אבל מע"ד שעושין מדבש דהוי נטל"פ לכ"ע מותר אפי' לכתחלה. ואם לא הי' בשר בעין במחבת שרי אפי' בלא הפסד אף למנהגנו

בין הדבש בין הקערה. ולא מבעי במשקה מע"ד אלא אפי' בדבש עצמו דלדעת רמ"א שמנונית אינו נטל"פ. מ"מ מותר כיון די"א דגם בדבש נטל"פ סמכינן אדעת ב"י דלעולם נ"ט בר נ"ט מותר ושרי אפי' הקערה אפי' בעירוי שלא נפסק הקילוח. אלא דצריך דוקא שיהי' הקערה נקיה (ועי' ח"ד ובס' ב"י). ולפי זה יש לומר בקדירה שבישלו בה בשר היום ועבר עליה כל הלילה ולמחר בישלו בה ירקות ותחבו בה כף חולבת ב"י אע"ג שלא עבר עדיין על הקדירה מעל"ע מבישול הבשר מותר אפי' אין בו ס'. כיון די"א דלינת לילה פוגמת סמכינן על דעת ב"י דנ"ט בר נ"ט שרי בכל ענין (חכ"א ועמש"ל):

סימן צה

דגים או ביצה שנתבשלו בקדירה של בשר אם מותר לאכלן עם גבינה ובו כ"ז סעיפים ובש"ע ג' סעיפים.

א (א) **דגים** שנתבשלו או נצלו בקדירה של בשר ב"י אעפ"י שרחוצה יפה וסתם קדירה שמבשלים בה אמרינן מסתמא דלא הי' שומן דבוק בה (אם לא כשידוע בבירור שלא היתה רחוצה יפה משא"כ גבי הדחה אמרינן דאפי' אב"י מחזיקינן בהם שלא היו מקונח יפה דהא השתא הוא דמדיחן ועי' ש"ך ס"ק א'). אסור לאכול בכותח דאע"ג דהוי נ"ט בר נ"ט דהתירא דמתחלה אין בקדירה ממשות של בשר רק טעם דהבשר נתן טעם בקדירה והקדירה במים והמים בדגים ועדיין כולו היתר. (ומטעם זה הוא דפסק המחבר בש"ע דמותר מ"מ אנו דנוהגין בכ"מ כרמ"א שהביא היש מחמירין בצלי' ובישול לאסור נ"ט בר נ"ט דבכה"ג הוי כבשר ממש. מש"ה אסור לאכלו בכותח (והוא מאכל שעושין מחמאה וחלב ודרכם הי' לאכול דגים בכותח) וכן המנהג לכתחלה (רמ"א ס"ב):

ב **אבל** בדיעבד אם נתן בכותח מותר. אבל לבשלן לכתחלה בקדירה של בשר כדי לאוכלן בכותח אסור לכ"ע (ש"ך ס"ק ג' בשם כמה פוסקים). ודוקא בנתבשלו שיש ג' נ"ט שעיקר הטעם הולך באמצעית המים וא"כ הוי ג' טעמים בשר בקדירה וקדירה במים ומים בדגים ועדיין כולו היתר אבל בנצלו דליכא אלא ב' טעמים מבשר לקדירה ומקדירה לדגים אפי' בדיעבד אם נתנן בכותח אסור דהוי כבב"ח ממש (ש"ך). ולפי"ז גם בנתבשלו אף דהדגים מותרים מ"מ הרוטב אסור בכותח, דהא בהרוטב טעם שני הוא דמקבל טעם מהקדירה שלא באמצעית דבר אחר. גם הא דנצלו אסור אינו אלא שצלה דגים בשפוד או בכלי שצלו בו בשר. אבל אם צלה דגים בקדירה שבישל בה בשר מותר. כיון שטעם בשר נבלע בכלי ע"י בישול חשיב מעיקרא כמו ג' נ"ט דהיינו מהבשר למים ומן המים לקדירה ומן הקדירה לדגים. דכמו שהחתיכה מקבלת מהקדירה ע"י הרוטב. ה"נ הקדירה כשמקבלת מהחתיכה מקבלת ע"י הרוטב (ח"ד). ואם חתך דגים רותחים

בסכין ב"י שחתך בו בשר. י"א דדינו כנצלו דדוחקא דסכינא ורותחא דדגים מבשל (שם בח"ד) וי"א דאין לחוש (תשובות פ"ת ועי' פ"ת ס"ק ב') והפמ"ג בסי' צ"ו הניח ד"ז בצ"ע:

ג **וכ"ז** כשבא לאכול עם חלב עצמו. אבל ליתנם בכלי שלהם כגון שבישל בשר ונתן בקערה של חלב או להיפוך. ושום א' מהכלים אין בהם שום ממשות שומן שהי' רחוצה יפה, מותרים אפי' לכתחלה (רמ"א). ולענין אי מותר לבשל לכתחלה בכלי בשר כדי ליתן אח"כ בכלי חלב. הפר"ח מתיר. ובס' ב"ה הביא ריו"ו דאסור ומש"ז כתב דלכבוד שבת וכדומה המקיל לבשל לכתחלה במחבת של בשר ב"י ליתנם בכלי חלב או להיפוך אין לגעור בו. ומ"מ ימתין קצת עד שיצטנן קצת מרתיחתו דאז לכ"ע מותר ליתנם. (ולענין סכנת דגים עם בשר אין חשש שאין כח בנ"ט היוצא מן הקערה לעשות ארס וכמש"ל סי' פ"ז ס"ק י"א וכ"ה בט"ז ס"ק ג'). בד"א דמותר ליתנם לכתחלה בנפסק הקילוח. אבל אם עירו מכלי בשר על כלי חלב ולא נפסק הקילוח. הכל אסור הקערה והדגים (ועי' ש"ך ס"ק ה'). וא"כ יש ליזהר שלא ליתנם בדרך עירוי לערות מכלי של בשר לכלי של חלב או איפכא שאם נתנן בדרך עירוי אסור הכל. ובהפ"מ איכא צד להקל (ש"ך וכ"ד האו"ה):

ד **ואם** לא נתבשלו תחלה בקדירה של בשר או של חלב אלא שבישל דגים בכלי שאינו לא של בשר ולא של חלב והניחם מרותחים לכלי של בשר צוננת או שהדגים צוננים והכלי חם דאם שניהם חמים הוי כנצלו) ונתנם על הקערה בלי רוטב (אבל עם רוטב דינם כנתבשלו, ש"ך ועי' שפ"ד ס"ק ו') מותר לאכלם בחלב עצמו אפי' לכתחלה. דדגים אלו קיבלו טעם מנ"ט בר נ"ט שלא בדרך בישול. ומ"מ אסור לכתחלה להעלותן בכלי של בשר כדי לאכלן בחלב (ט"ז ס"ק ד' ועי' ח"ד).

ה **ואם** הי' הכלי שנתבשל בו הדגים לפגם דהיינו שלא הי' ב"י. לכתחלה אסור לאכול במין השני דכל נטל"פ אסור לכתחלה (כ"ד רש"ל והביאו הט"ז ס"ק ד'). ובדיעבד שכבר נתנו לכלי ממין השני מותר. דלענין דיעבד הסומך על רמ"א המקיל לא הפסיד (ועי' בט"ז שהאריך בזה) ומ"מ אסור לבשלו לכתחלה בכלי שאינו ב"י כדי לאכלו בחלב וכמש"ל ס"ד:

ו **ולפי"ז** כשחממו מים בכלי של חלב ב"י ולש בהם לחם אסור לאכול הלחם עם בשר (ועי"ל סי' צ"ז ס"א וס"ד). אבל אם חממו בכלי שאב"י מותר. ואם אין לו כלי אחרת להחם בו יש לסמוך ולהתיר ללוש בהם אפי' לכתחלה כיון דאיכא תרתי למעליותא נטל"פ ונ"ט בר נ"ט (ועי' חכ"א). וכן מים שנתבשלו בכלי של בשר שאב"י מותר לבשל בו קאווע ולשתותו עם חלב מטעם הנ"ל דאיכא תרתי נטל"פ ונ"ט בר נ"ט. אבל אם חימם בכלי איסור אפי' אב"י אסור ללוש בהם או לבשל דזה מקרי לכתחלה. ואפי' אם

חממו לצורך שתי' דנ"ז שהמים בעין הוי כלכתחלה ואסור דבאיסור לא שייך נ"ט בר נ"ט (שם ועי"ש):

ז **וכ**"ז בדגים שהמאכל לא הוי דבר חריף ואז אם הקדירה אב"י הוי נטל"פ ואינו אוסר בדיעבד. אבל אם בישלו דברים חריפים בכלי של בשר או חלב. אפי' הקדירה אב"י אפי' בדיעבד אסור לאכלו עם מין השני דבדבר חריף ל"א נ"ט בר נ"ט אפי' בג' נ"ט בר נ"ט (ועי"ל סי' צ"ו ס"א). וכן אם דכו תבלין במדוך של בשר אסור לאכלו עם חלב אפי' בדיעבד. דחורפי' דתבלין משוי לי' כאלו האיסור בעין ומשוי לי' ב"י עד דאיכא ס' נגד הבשר או החלב הבלוע בהם או עד נגד כל התבלין כשאינו יודע כמה בלעו. ואע"ג דתבלין לטעמא עבידו מ"מ בטלי כיון דאין איסורן מחמת עצמן ולא חמירי מהאוסר עצמו. ומ"מ לא מקרי דבר חריף משום מעט תבלין שבו רק אם כולו ד"ח ורובו ככולו. אבל אם הי' מיעוט תבלין אז אפי' התבלין שרי וא"צ להסירן (רמ"א ועי' ח"ד והגהת רב"פ):

ח **ודוקא** המאכל עצמו שהי' חריף נעשה לשבח מטעם הנפלט מדופני הקדירה אפי אב"י. אבל הדבר חריף לא משווה הקדירה לשבח. ולכן אם בישל ד"ח בקדירה של איסור שאב"י ואח"כ שהא מעל"ע ובישל בו היתר שאינו חריף מותר. דאין החריפות הראשון משוי לה לשבח (ח"ס וע"ב סי' ק"ג ס"ק י'). ובמקום שיש להסתפק אם מקרי ד"ח כמו בארשט וכיו"ב שנחלקו בו הט"ז ובה"י בסעי' צ"ו ס"ק י'. יש להתיר ולסמוך על האומרים דבד"ח נמי אמרינן נ"ט בר נ"ט בג' נ"ט (ועי' פ"ת ס"ק ד' מענין חורפי' מחלי' לי' לשבח אי הוי דאורייתא או דרבנן ונ"מ לענין ספיקא):

ט **לא** אמרינן נ"ט בר נ"ט אלא כשטעם א' בכלי וטעם א' באוכלין. אבל נ"ט בר נ"ט ע"י אוכלין הרבה חשיב כטעם א'. ודוקא כסדר הזה טעם א' בכלי ואח"כ טעם הב' באוכלין. הא טעם א' באוכל ואח"כ בכלי ומשם לבשר או לחלב אסור. דכל באוכל הוי כממש (מש"ז וכ"כ הח"ד). ולפי"ז תבשיל של שעורים שנתן לתוכה חמאה שהגיסו אותה בכף של חלב או חדשה ואח"כ נתחב הכף לקדירה של בשר שאין בה ס' נגד החמאה הניתנה אל התבשיל של שעורים אף לפי חשבון המדומע וכמש"ל סי' צ"ב סכ"א הקדירה של בשר אסור. לא מבעי אם ניתן חמאה לתבשיל גוש של שעורים וכיו"ב. דודאי לא דיינינן לי' נ"ט בר נ"ט דהא בלע הכף מבעין. אלא אפי' התבשיל כולו רוטב אסור. דטעם חמאה שבשעורים מיחשב לממש וא"כ בלע הכף מן הממש ולא הוי נ"ט בר נ"ט (שם). ויש חולקין ע"ז וס"ל דבאוכל נמי אמרינן נ"ט בר נ"ט וק"ו הוא מכלי (פ"ת ס"ק א' ב' תשו' פמ"א). ומ"מ מודה בהאי דינא דתבשיל גוש של שעורים שניתן לתוכו חמאה שכתבנו

לעיל דאסור משום דהוי תערובות ממש ומ"מ אין צריך לשער אלא לפי חשבון דאין המדומע מדמע אלא לפי חשבון וכמש"ל סי' צ"ב סכ"א:

י **לא** אמרינן נ"ט בר נ"ט בשעת בישול. כגון שנפל על קדירה שנתבשלו בו דגים כנגד הרוטב חלב בפחות מס'. אסורים הדגים עם בשר אף דיעבד. דכיון שנפלו בשעת הבישול ובישול מפעפע בכל הכלי לחומרא והבלוע מקושר עם התבשיל. חשבינן כאלו נפל לתבשיל והוי טעם ראשון (ח"ד וע"ב). ויש חולקין ואומרים דאפי' בשעת בישול נמי אמרינן נ"ט בר נ"ט (פ"ת בשם פמ"א וצ"ע מאי הוסיפו בזה הלא כבר פליגי בזה המחבר והרב וכמש"ל ס"א וי"ל בדוחק):

ב (יא) **ביצה** שנתבשלה במים בקדירה חולבת אפי' קלופה מותר לתת אותה בתוך התרנגולת אם הקדירה היתה רחוצה יפה דהוי ג' נ"ט מחלב לקדירה ומהקדירה למים ומהמים לביצה ועדיין כולו היתר. אבל אם נתבשלה בקדירה עם בשר ואפי' אם הביצה בקליפתה אסור לאכלה בכותח. והטעם כתב הט"ז בשם הרשב"א שקליפת הביצה בבירור מנוקבת ולכן אסרו חז"ל ביצת אפרוח משום שפולטת ציר של אפרוח ואוסרת הביצים שנתבשלו עמה אפי' אינה קלופה. ומה שהתירו הביצים שנתבשלו עם ביצה אסורה. היינו משום שאינה פולטת אלא ציר בעלמא וכמש"ל סי' פ"ו ס"י. וכיון דטעם בשר יכול לפלוט דרך קליפתה. ה"נ יכול לבלוע טעם בשר דרך הקליפה ולא הוי נ"ט בר נ"ט. ועוד דכשאדם מבשלה עם איזו צבע תמצא הביצה צבועה מאותו צבע (ועי' ט"ז ומה שתירץ עליו הבה"ט וע"ב מח"ד). וכן אם לא היתה הקדירה רחוצה יפה. אם יש בממש שע"פ הקדירה יותר מא' בס' בדגים או בביצים אסור לאכלם בכותח:

ג (יב) **קערות** של בשר שהודחו ביורה חולבת בחמין שהיס"ב אפי' אין שומן דבוק בהם. אם שניהם ב"י והדיחן אותן ביחד בכ"ר (דאלו בזא"ז יתבאר לקמן סי"ד) הכל אסור (רמ"א). ולא דמי לדגים שעלו בקערה דמתירין בדיעבד. דשא"ה שהקערות נוגעות במחבת ונפלט טעם מזל"ז בלי אמצעית המים והוי טעם שני באיסור. ואפי' א"ת שנפלה למים תחלה מ"מ הא כשטעם הב' של בשר או של חלב נכנס במים נאסרו המים וחוזרים ואוסרים הקערות והיורה. (כ"כ התוס'). והר"ן מבאר טעם הב' של התוס' דטעם החלב הנפלט לתוך המים מקבל טעם מטעם בשר ראשון שבקערות. דמאן לימא לן שלא יתערבו פליטת הבשר ופליטת החלב בעצמן בלא אמצעית המים משא"כ בדגים שעלו בקערה דהכותח לא קיבל טעם כלל מהקערה אלא מהדגים דהוא טעם שני עכ"ל. ומש"ה כתב הט"ז אם נתבשל מים או ירקות בקדירה חולבת ב"י ותחבו בו כף של בשר ב"י ואין

ס' נגד הכף. אוסרים זא"ז אפי' שניהם מקונחות יפה. ואף שזה ממש דין קערות שהודחו ביורה מ"מ כתבתי זאת מפני שהוא דבר המצוי ביותר (ועי' בס' ב"י בעמ"ז):

י"ג **אבל** אם א' מן הכלים אינו ב"י מבליעת כ"ר. כל הכלים מותרים דאותו שהוא ב"י מותר דהא פגם הוא מקבל. ואותו שאב"י ג"כ אינו נאסר מן אותו שהוא ב"י דנ"ט בר נ"ט הוי מחלב ליורה ומיורה למים וממים לקערות ועדיין הוא היתר כיון שהכלי השני אינו ב"י וא"כ כל הכלים מותרים (ועי' ט"ז ס"ק ט' ולקמן סי"ו). אבל המים נוהגין בו איסור לכתחלה דהואיל ואינו מאכל אלא מים גרידא הוי כלכתחלה ואסור דנטל"פ אסור לכתחלה. משא"כ מאכל או קערות דהוי כדיעבד (שם). ולא דמי למש"ל סי' צ"ד סע"ו דהמנהג לאסור שאינו ב"י. דהתם. בנתבשלו והכא בהודחו. א"נ התם משום מראית עין לפי שמערין המאכל לתוך הכלי שהוא כמין שהוא ב"י מש"ה אוסרים הכלי שאב"י וכמ"ש הט"ז (ח"ד):

י"ד **וכששניהם** ב"י לא מבעי אם הדיח קערות של בשר ביורה חולבת עצמה דהכל אסור כנ"ל. אלא אפי' אם הדיח כלים של בשר ושל חלב יחד בכ"ר חדשה שעומד אצל האש אפי' אין היס"ב. הכל אסור דהמים שבכ"ר מפליטים ומבליעים מזל"ז ונעשו נבלה. ובהפ"מ אינו אוסר אלא בכ"ר שהיס"ב. ועי' ט"ז בשם רש"ל סי' ק"ה ס"ק ד' ובש"ך סי' זה ס"ק ט"ו) והכי נוהגין ואין לשנות (רמ"א). ודוקא שהודחו ביחד דאז נתערבו הטעמים ונעשו נבלה ונאסרו הכלים שבתוכו וכמש"ל סי"ב. אבל אם הודחו בזא"ז אפי' בכ"ר ושניהם ב"י מותרים. דכיון שלא נתערבו הטעמים הוי נ"ט בר נ"ט (ט"ז ס"ק י"א):

ט"ו **וכן** אם הודחו בכ"ש אפי' ביחד והיינו בנפסק הקילוח. כגון שנתן תחלה המים חמים מכ"ר לכ"ש ואח"כ הדיחו בהם כלים של בשר ושל חלב ביחד ג"כ מותרים אפי' שניהם ב"י. דכ"ש אינו מבליע ומפליט. וכן אם א' מהכלים שהודחו ביחד אפי' בכ"ר אינו ב"י הכל שרי וכמש"ל סעי' י"ג. ודע דמה שהתרנו בהודחו בזא"ז אפי' בכ"ר. לא שרו כאן אלא הכלים שהודחו. אבל אותו הכלי שהודחו בתוכה הכלים אסור לבשר ולחלב. דאפי' בקדרה חדשה שתחבו ב' כפות הפוכות אסור לבשל בו לא בשר ולא חלב. וכמש"ל סי' צ"ד סעי' י"ד וה"ה בהכי (ס' ב"י בעמ"ז):

ט"ז **ואין** חילוק בין הדיח קערות או כפות או טעלער אף דתשמישן בכ"ש דחיישינן שמא נשתמשו באותו מעל"ע בכ"ר או ע"י עירוי דבלע דרך כולו. (ומש"ה בעינן ס' נגד כולו). ואם לא נשתמש רק פ"א ע"י עירוי באותו מעל"ע לא בעינן ס' רק נגד קליפה. אבל אם ברי לו שלא נשתמש רק בכ"ש באותו המעל"ע למפרע אינו אוסר בדיעבד והכי נהוג (ח"ד):

יז **והא** דאמרינן לעיל סי"ז דאם א' אב"י הכל שרי. היינו כשאין שומן דבוק אפי' בא' מהן. אבל אם יש שומן דבוק בא' מהן. אם הוא באותו שאב"י הכל אסור לפי שהטעם השני מאותו שהוא ב"י נותן טעם לתוך ממשות ולא הוי נ"ט שני בהיתר. וגם השומן נוגע בכלי שני' ונאסר הכל ושוב נאסר הכל. אבל אם השומן דבוק באותו שהוא ב"י. אותו שהוא ב"י מותר דהא קיבל טעם מהפגם. ואותו שאינו ב"י אסור דהא קיבל טעם משבח מאותו שהוא ב"י:

יח **והא** דאמרינן לעיל סעי' י"ד בכ"ש אם הדיחו בו כלים של בשר ושל חלב ביחד דשרי וכנ"ל. היינו באין שומן דבוק בהן אבל אם היו מלוכלוכות מבו"ח אוסר אפי' בכ"ש (רש"ל שחולק ארמ"א). דיש לחוש דהלכלוך תתמחה בתוך המים ויהיו נחשבים כגוף האיסור. אכן כיון שהוא קצת חומרא אין המורה צריך לשאול ע"ז אם היו מלוכלכות עד שיתברר לו ממילא שהיו מלוכלכות. משא"כ בעירוי דחמיר טפי צריך המורה לישאל אם לא הי' שם שיורי מאכל בהכלים וכמשי"ת בסמוך (רש"ל וט"ז ס"ק י"ב הביאו). ובהפ"מ איכא צד להקל ולומר דבכ"ש אין אוסר שיורי מאכל כיון דקי"ל דכ"ש לא מפליט ולא מבליע אפי' היס"ב כמ"ש בת"ח. ע"כ לדידן דמחמירין בהיס"ב מ"מ בהפ"מ שרי (וע' בס' ב"י):

יט **במד"א** בשלא עירו מכ"ר על הכלים שבכ"ש. אבל אם נעשה הדחה ע"י עירוי מכ"ר שאצל האש אפי' אין היס"ב וכדלעיל סט"ו ושניהם ב"י. אפי' בכ"ש אוסרים זא"ז דאנו חושבין קילוח העירוי כאלו הם בכלי שמערה ממנו (וע' ט"ז ס"ק י"ג). והיינו בדלא נפסק הקילוח דאל"כ דינו ככ"ש:

כ **ואם** א' אינו ב"י הכל שרי וכדלעיל סי"ד. ודוקא כשאין לכלוך מבשר וחלב (וא"צ לישאל ע"ז וכמש"ל סי"ח). אבל אם יש שם שיורי מאכל משניהם יש לאסור שניהם לא מבעי היכא דעירו מכ"ר של בשר על כלי של חלב דודאי אסור מטעם הנ"ל שאנו חושבין קילוח העירוי כאלו הוא בכלי שמערה ממנו וע"כ אוסר את הכלי שמערה עליו ואף שא' אב"י כיון שיש בשניהם לכלוך דינו כבן יומא והוי כטעם בו"ח מעורבים יחד ואוסרים זא"ז. אלא אפי' עם עירה מים רותחים שאינו לא של בשר ולא של חלב על כלים של בשר ושל חלב ביחד ואינם נקיים משיורי מאכל. אוסרים זע"ז (דלא כהג"ה שהקיל בזה. וע' בש"ך ס"ק כ' שהקיל בהפ"מ והפר"ח החמיר אפי' בהפ"מ וכ"ד הכרו"פ) ולכתחלה לערות כך פשיטא דאסור דהא יש כאן בלוע מבו"ח ועירוי מבשל כ"ק וגורם בישול בו"ח. וכ"כ השפ"ד דיש להחמיר אפי' בכה"ג אם מלוכלך. אבל בשניהם נקיים יש להקל בהפ"מ ואם אפשר בהגעלה ודאי יגעילנה. וכתב ומ"מ יש לראות כיון דעירוי אינו מבשל

רק כ"ק לדידן. מסתמא יש במי הדחה ס' נגד קליפת הא' ניהי שאין ס' נגד כולו מ"מ אם יש ס' נגד קליפת הא' די עכ"ל. ובחכ"א כתב דלעולם יש להורות שימתין מלהשתמש בכלים אלו עד לאחר מעל"ע כדי שלא יהי' בזה חשש איסור דאורייתא. ונכון הוא וכן אני נוהג:

כא **ואם** א' נקי והשני אינו נקי. הנקי אסור דהא מקבל טעם מהממש ונ"נ. ושאינו נקי צ"ע אם להכשיר אם נימא כיון דהנקי נ"נ חוזר ואוסר השני כיון שמערה עליהם כל פעם. או נימא דעירוי אינו מבשל כולי האי ויש להחמיר במקום שאין הפ"מ (ש"ך ס"ק כ'). וע' בס' ב"י בעמ"ז שדעתו דהיכא שעירה מכ"ר של בשר על כלי של חלב כדלעיל ס"ס אין להקל באותו שאינו נקי אפי' בהפ"מ וכן אפי' בשניהם נקיים ושניהם ב"י צ"ע אם להקל בזה אפי' בהפ"מ (וע"ש וביד"א):

כב **ואם** נמצא כלי חולבת בין כלי בשר או איפכא. לא חיישינן שמא הודחו ביחד בדרך שנאסרים. ומותרים מכח ס"ס שמא לא הודחו יחד ואת"ל הודחו יחד שמא לא היתה ב"י (רמ"א). ואפי' אם רגילין באותו בית להדיח בכ"ר מ"מ מותרים מכח ס"ס הנ"ל (ט"ז ס"ק י"ד בשם או"ה). ולפי"ז משמע הא ידעינן ששימשו בו תוך מעל"ע דלא הוי רק חדא ספיקא אסורים. וכ"כ הפר"ח לאסור בחד ספק. וכתב הבל"י ולפי מ"ש בשערי דורא עוד טעם דאין מחזיקין איסור ממקום למקום ולפי טעם זה אפי' הוי ב"י אין לאסור. אך כיון שמהר"י מולין כתב דיש להגעילן. לכן עיקר לדינא דכל כלי שיכול להגעיל צריך להגעיל. ובכ"ח דא"א להגעיל יש להמתין מלהשתמש עד אחר מעל"ע והוי כדיעבד ומותר להשתמש אח"כ אפי' לכתחלה וכמש"ל ס"כ בשם החכ"א (וע' בס' ב"י בעמ"ז):

כג **ודע** דהא דמקילין באם א' מן הכלים אב"י לעיל סי"ד. וכן באם הודחו בזא"ז לעיל סעי' ט"ו. וכן בעירה מכ"ר של בשר על של חלב וא' אב"י לעיל סעי' י"ט דמבואר שם להתיר כשהכלים נקיים. וכן כל כדומה לזה כגון בסי' צ"ד בדיני כף. וכן בשאר מקומות דמתירין לפעמים משום נ"ט בר נ"ט. אינו אלא בכלים של בשר ושל חלב דהוי נ"ט בר נ"ט ועדיין היתר. אבל בכלי איסור שהודחו עם כלים כשרים. אפי' בכה"ג אסורים דהוי נ"ט בר נ"ט דאיסורי. כי תיכף כשיבא הכלי של איסור אל המים חמים או המים חמים עליו נאסרו המים ואסרו שאר כלים אשר עמו. ומ"מ אפי' בכלי איסור אינו אסור אלא אותו הכלי שהקילוח של עירוי עליו. ואם אינו ידוע איזו היא יש להקל (וע' ש"ך ס"ק י"ח):

ד (כד) **אם** נתנו אפר במים החמים אשר ביורה קודם שהניחו הקדרות ביורה אעפ"י שהשומן דבוק בהן מותר בדיעבד בהפ"מ (בל"י) דע"י האפר נעשה נטל"פ. אבל לכתחלה

צ"ע להתיר דנטל"פ לכתחלה אסור. ולפי"ז אם נפל בורית שקורין זויף העשוי מחלב ואפר לתוך התבשיל אינו אוסר דנטל"פ ואין ראוי אפי' לאכילת כלבים (תשו' צ"צ סי' צ"א ומש"ז ס"ק ט"ו הסכים עמו בהפ"מ). ומ"מ אם זב חלב תחת קדרה של בשר חם שאצל האש אף שיש אפר תחת הקדרה יש לאסור אם אין ס' נגד החלב. והפר"ח ס"ק י"ח מקיל גם בזה בהפ"מ וכבר נתבאר לעיל סי' צ"ב סעי' ל"ז. (וע' מש"ז ופ"ת ס"ק ו' ומ"ש ע"ז. וע' ביד"א שהסכים לתשו' צ"צ להתיר וע"ש). וע' בתשו' דב"ש שכתב דכף שנשתמש בה בקדרה של איסור ושוב הדיחוהו ביורה של מים חמרם באפר. ובתוך מעל"ע תחבוהו לתבשיל היתר ואין ס' נגדו יש לאסור. דאין ספק אם אפר פוגם מוציא מידי ודאי איסור (משמע דספק היא לו אם אפר פוגם). (וע' פ"ת ס"ק ז' ע"ד הבאדאשין שעושין מן הלא"ג של הבורית אם מותר ליתנו בתוך עיסה להחמיצו וצידד להקל בדיעבד):

ה (כה) **אין** מניחין כלי שיש בו כותח אצל כלי שיש בו מלח דחיישינן שמא יפול מן הכותח למלח והוי בעין ולא בטל ושמא ישכח וימלח בהם בשר או תבשיל של בשר אבל מותר להניחו אצל כלי שיש בו חומץ דאפי' אם יפול בתוכו יתבטל בס' וליתא לאיסורא בעינא. ודוקא אם הכלים מגולים אבל במכוסים לא חיישינן להכי ולא לשמא יתגלו. ואפי' במגולים אם עבר ונתן ביחד מותר ולא חיישינן שמא נפל אל המלח (וע"ל סי' צ"א ס"ג):

ו (כו) **מותר** ליתן בתוך תיבה כד של בשר אצל כד של חלב. דמזהר זהירי בי' שלא יפול מזל"ז. משא"כ לעיל דלא מסיק אדעתי' שמא יפול מן הכותח אל המלח. ויש מחמירין לכתחלה במגולין. וטוב ליזהר גם בזה במקום שאין צורך גדול (וע' ח"ד):

ז (כז) **מלח** הנתון בקערה של בשר מותר ליתנו בחלב אם הקערה הי' יבשה דאין כח במלח להפליט טעם מכלי. ולפי"ז אפי' בקערה של איסור מותר (ח"ד). והיינו אם היו נקיים מלכלוך כנ"ל. והמחמיר גם בזה תע"ב כי יש מחמירין לכתחלה (וע' בתשו' רדב"ז החדשות דמשמע דוקא בכלי חרס ראוי להחמיר ולא בשאר כלים). ולכן מנהג טוב לייחד שני כלים מיוחדים למלח א' לבשר וא' לחלב דלפעמים בתוך הסעודה ידיו מלוכלכות מבשר ולוקח מלח ואח"כ יקחהו לחלב או איפכא (ש"ך וע' מש"ל סי' פ"ח ס"ב):

סימן צו

דין מאכל חריף שנחתך בסכין של בשר ובו כ"ו סעיפים ובש"ע ה' סעיפים:

א (א) **נ"ט** בר נ"ט ונטל"פ לא שייך בדברים חריפים. דאגב החריפות עושה מה שנפלט מהבלוע לכלי לשבח ועדיף ג"כ מנ"ט בר נ"ט דמחמת החריפות ודוחקא דסכינא מוציא

מן הכלי גוף הטעם שבו. ועדיף מאלו נתבשל בו דאפי' לדעת המתירין נ"ט בר נ"ט ע"י בישול כמש"ל (סי' צ"ה סי"א) מ"מ בדברים חריפים מוציא עיקר הטעם ואפי' בדיעבד אוסר. ולכן צנון או סילקא דהיינו תרדין (וע' שפ"ד) שחתכן בסכין ב"י אפי' הוא נקי: ואם אינו מקונח אפי' אינו ב"י דמסתמא שמנונית קרוש על פניו. אסור לאכלן בחלב עד שיטול ממקום החתך כדי נטילה דהיינו כעובי אצבע. או שיטעמנו הישראל ויאמר שאין בו טעם בשר ואז מותר בהדחה. ואפי' לדידן סמכינן אטעימת ישראל. דדוקא אטעימת קפילא עובד כוכבים פסק רמ"א דלא סמכינן. ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה לא סמכינן אפי' אטעימת ישראל מטעם דאין אנו בקיאין עכשיו בטעימה זו (ש"ך). ופר"ח כתב דאפי' לכתחלה סמכינן אטעימת ישראל (וע' בה"ט סק"ב ובסי' צ"ח ס"ק ה'. זהו דעת רש"י וסובר דלא אמרינן חורפי' מחלי' לי' לשבח אלא גבי חלתית ולא בשאר דברים החריפים ע"כ כתב כאן שאינו אוסר אלא ב"י או שאינו מקונח וע' ס"ז):

ב **וי"א** דה"ה לאינו ב"י והוא מקונח (הוא דעת התוס' דס"ל דכל ד"ח מחלי' לי' לשבח כמו חלתית). ואם לא נטל מהם כדי נטילה וגם לא טעמן ישראל ובישלם בחלב צריך ס' כנגד מה שנגע מהסכין בהם אם יודע בבירור עד כמה נגע. ומן הסתם דרך לחתוך בכל הסכין ובעינן ס' נגד כל הלהב אם הוא פחות מכדי נטילה. ואם הכ"נ הוא פחות מהסכין סגי בס' נגד הכ"נ. וה"ה לחתכן בסכין של עובדי כוכבים. והמנהג כהי"א אלו דאין חילוק בין ב"י לשאב"י ואפי' הוא מקונח (ח"ד) מיהו בשאר דברים שאינם חריפים דין סכין כשאר כלים שאם אינו ב"י והוא נקי מותר:

ג **ואם** חתכן דק דק בסכין של איסור צריך ס' כנגד כל הצנון משום דנ"נ לדידן דאמרינן בכל האיסורים נ"נ ומ"מ בחתך במקום א' די בס' נגד מקום הנטילה. ולא אמרינן דהכ"נ הוי איסור דבוק ויצטרך ס' נגד כל הצנון. כיון דאין הנטילה איסור מ"ע. וגם אינו איסור ניכר ומובדל לא אמרינן בי' איסור דבוק. אבל בסכין של בשר לחלב לעולם א"צ ס' רק נגד הסכין אפי' אם הוא בפחות מהכ"נ. דהא לא שייך בי' נ"נ כיון שמתחלה היתר גמור הי' (ח"ד). עוד יש חילוק בין סכין של איסור לשל בב"ח. דבסכין של בשר כשיש ס' אין צריך להסיר הבצלים. ובסכין של איסור צריך להסירן אפי' בדאיכא ס'. אבל קודם הבישול אין חילוק בין סכין של בשר לחלב לסכין של איסור. כשחתך במקום א' די בכדי נטילה ואם חתך דק דק אסור כולו לבשלו בחלב לכתחלה (שם בח"ד):

ד **וי"א** דבין בסכין של איסור ובין בסכין של בשר לחלב ואפי' לא חתך אלא במקום א' כולו אסור. דע"י דוחקא וחורפא מתפשט האיסור בכולו ובעינן ס' נגד כל הסכין וכן

נוהגין לכתחלה. אבל בדיעבד אין לאסור רק כדי נטילה אם לא חתך דק דק. ולא מיקרי בדיעבד אלא אם כבר נתבשל (ש"ך וע' פמ"ג בשפ"ד):

ה **וכ"ז** אם חתך הצנון עצמו. אבל אם חתך הירק של הצנון. וכן זנבות השומין והבצלים. דהיינו השרשים שלהם לא מקרי דבר חריף. ואפי' לא נשאר מן הירק רק כרוחב קש של חיטים מותר הצנון (רמ"א). והמנהג לקנות חריי"ן אף שנראה שנחתך. דתלינן מסתמא שלא נחתך בסכין אלא במרא וחצינא שכן דרכם. וכן בצנונות כל שהן חתוכין לצד זנבותיהן עד חצי הצנון תלינן במרא וחצינא. אבל למעלה מזה לא. וצריך לדקדק בבצלים כי הרבה שחותכין הזנבות וזה ודאי נעשה ע"י הסכין ואסור לקנותם אם לא שנשאר בהם כרוחב קש. אך הני בצלים כשהן קטנים אינם חריפים כ"כ ואם חתכן בסכין שאב"י יש להקל במקום הפסד (וע' פ"ת ס"ק ב' ב' מהד"ד):

ו **ואם** ספק שנחתך בסכין או אפי' נחתך ודאי בסכין אלא ספק אם הי' הסכין ב"י א"ל ואי אפשר לקנות אחרים שאינו בנמצא. קונין אותן וחותכן כדי נטילה. דכיון דיש ספק סמכינן על דעת המחבר דאינו אוסר יותר מכדי נטילה אבל אם אפשר לקנות אותם שאינם נחתכין נוהגין לאסור כולו (ח"ד). ואם בידוע שהי' הסכין ב"י אלא שמסופק אם חתך בו בצנון דאיתא בגמ' להדי' דהוי דבר חריף אזלינן לחומרא ואסור כולו. ובחריי"ן די"א דלא מיקרי ד"ח מקילינן (ש"ך בשם הגהת או"ה וע' פ"ת סק"ב בשם הכו"פ ושו"ת תו"י). ואותו חריי"ן הנקנה מעובד כוכבים וענפיהן חתוכות כדי ליפותן. נ"ל דאסור לקנותם דזה ודאי נעשה ע"י סכין וסתם סכין אינו נקי:

ב (ז) **דעת** הרבה פוסקים וכן סתם בש"ע דאפי' תרדין ושומין ובצלים וקרישין ותמכא שקורין חריין. וכן חומץ אפי' אינו חזק. ובארשט ואפי' אינו מחומץ הרבה עדיין. כיון דאיתא לקיוהא דפירא. ודגים מלוחים כמו הפרינג וכן תבלין שקורין אינגבער ופירות חמוצים וכיוצא בו כגון לימונים ואתרוג (וע' מג"א סי' תמ"ז). כל אלו יש להם דין דבר חריף לכל החומרות. ולפיכך אם חתך דברים אלו בסכין של בשר אפי' אב"י והוא מקונח אסור לאכלו בחלב. וכן אם חתכו בסכין של איסור ודינו כדלעיל. ובהפ"מ יש להתיר בחומץ שאינו חזק או בבארשט שאינו מחומץ הרבה דהיינו שיכולים לשתותו חי. ואפי' בדבר שהוא חריף לכ"ע אם לבנו בביצים או נתנו בו מים בטל חורפיה (חכ"א וכ"כ מש"ז סק"ט והכל לפי ראות עיני המורה):

ח ואם עמד הבארשט בכלי איסור קודם שנתחמץ ואח"כ נתחמץ באותו הכלי איסור. נאסר דהא אחר החימוץ מקבל ג"כ טעם מהכלי כששוהה בתוכה שיעור כבישה אחר שנתחמץ. ואם הורק לכלי אחרת קודם שנתחמץ כיון דהי' לפגם הטעם הב' שקיבל והי'

נ"ט בר נ"ט בשעה שהי' לפגם. הוי כנ"ט בר נ"ט דהתירא דמותר. אף שכשנעשה חריף מושבח הטעם (ח"ד וח"י):

ט **מי** סובין שקורין קוואס דינו כמו בארשע אם יכול לשתותו חי הוי כפירות חמוצים דשרי במקום הפסד לעיל ס"ז ואם אינם יכולים לשתותו חי הוי ד"ח כצנון. ומי סובין היינו שדרך להחם מים בכ"ר על האש ונותנם בסובין בחבית ע"י עירוי ושוהא שם יום או יומים ונעשה מחומץ. ואם הוחמו המים בקדירה חולבת ב"י לכתחלה אסור עם בשר ובדיעבד שרי דהוי נ"ט בר נ"ט. ואף שבדבר חריף לא שייך זה וכדלעיל ס"א. מ"מ הרי בשעה שקיבלו המים טעם לא הוי חריפות וכשנתחמצו אח"כ כבר חלף והלך לו הטעם. ואם הוחמו בכלי איסור אסור אפי' הקדירה הי' אב"י (וע' מש"ז ס"ק ט'). ויש אוסרים אפי' דיעבד ואפי' בקדרה חולבת (וע' פ"ת ס"ק ד' ב' תשובת פר"ת סי' כ"ב):

י **ואם** הוחמו בקדרה חדשה רק שעירה לחבית חולבת. מותר לכתחלה עם בשר כדין עלו שנתבאר לעיל סי' צ"ה. והיינו דוקא שנטלו משם המי סובין קודם חימוצן. ואף שנתחמץ אח"כ ובישלו עם בשר מותר מתרי טעמי חדא דהוי נ"ט בר נ"ט מחבית למים וממים לבשר. ב' כיון שנשתהא קודם החימוץ מעל"ע הוי נטל"פ ומה שנעשה חריף אח"כ אין מזיק לנ"ט בר נ"ט דמעיקרא. וי"א דבכלי איסור אפי' אב"י ולקחו משם קידם החימוץ אפ"ה כיון שנשתהא מעל"ע בלע איסור וכשנתחמץ אח"כ הוי כפגום ולבסוף השביח דקי"ל דאסור (פמ"ג במש"ז סק"ט דלא כח"י בסי' תמ"ז וח"ד שכתבו דאף שנתחמצו אח"כ לא אמרינן שוב מחלי לי' לשבח דליתא מ"ד אפוגם ולבסוף השביח וע' תשו' פר"ת שהשיג עליו והניח הדבר בצ"ע). ואם נשתהא בחבית עד שנתחמץ ושהא שם כדי שיתן על האש ויתחיל להרתיח לאחר החימוץ אז אסור לכ"ע בין בחולבת וכ"ש בכלי איסור. דנטל"פ ונ"ט בר נ"ט לא שייך בד"ח ואפי' דיעבד אסור וכמש"ל ס"ח (וע' פ"ת סק"ד):

יא **הא** דדגים מלוחים נקרא דבר חריף. היינו דוקא הערינג וכיוצא בו כגון טארא"ן וריבע"ן. אבל שאר דגים שנמלחו לא מיקרי ד"ח וכדלקמן סעי' י"ב. ואם חתכן בסכין של איסור די בגרידא בעלמא. וכן בכל החריפים לא נקרא המאכל חריף בשביל מעט מלח או תבלין שיש בו. אלא דווקא כולו או רובו וכמש"ל סי' צ"ה ס"ח. ואם הי' איסור בעין על הסכין אף במליחה מועטת אסור. דאין אנו בקיאין בין מליחת צלי לקדרה (ח"ד). ומ"מ מותר לאכל מרקחות חריפים של עובד כוכבים כגון זנגביל וכיו"ב דיש להם כלים מיוחדים לכך או תולשין אותן. ואין להחמיר כ"כ בזנגביל (רמ"א ועט"ז וש"ך ס"ק י"ז ובשפ"ד שם):

יב **דבר** חריף יבש. הש"ך מתיר בהדחה והמנ"י מסיק דד"ח אפי' יבש בולע אגב דוחקא וכ"ד השפ"ד וכן עיקר ובשמים שקיבלו טעם בשר ואח"כ דכו אותם במדוכה. אז כשהטעם בשר הי' כחוש אינו בולע המדוכה כלל דאין דבר הבלוע יוצא בלא רוטב. וכשהבלוע שמן דאז בולע המדוכה טעם בשר. מ"מ כשדכו אח"כ בשמים לא נאסרו לחלב. דכללא הוא דד"ח אף שבולע כל הטעם מהכלי והוי כטעם ראשון. מ"מ כשמפליט הד"ח לדבר אחר אינו מפליט כל הטעם והדבר האחר שמקבל הטעם ממנו הוי נ"ט בר נ"ט דהתירא. עוד כלל אחר בד"ח דאע"ג דמשוי לשבח מה שנפלט מהקדרה לתוכה. מ"מ אינו עושה לשבח הבלוע בקדרה. דאע"ג שגם עכשיו נבלע החריפות בתוך הקדרה מ"מ אינו נבלע בתוכה אלא טעם קליש והיינו נ"ט בר נ"ט. וכבר כתבתי זאת בסי' צ"ה ס"ט (וע' ח"ד ובביאוריו ובחכ"א):

ג (יג) **תבלין** שנידוכו במדוכה של בשר אפי' אב"י. וכן מלח וכל דבר חריף שנידוך. חד דינא להם דאסור לאכלן בחלב (וכדעת רמ"א וכן עיקר). והטעם משום דהוי האי מדוך כמו בית שאור והוי כמו צנון שחתכו בסכין של בשר דלא שרי מכח נ"ט בר נ"ט אפי' באב"י (ש"ך ס"ק י"ט). ודוקא נידוכו דהוי דוחקא אבל לא כשהיו נתונים במדוכה או בקערה של בשר (ח"ד וע' באו"ח סי' תמ"ז ס"ו). וכ"ש כשנידוהו במדוכה של איסור אפי' אב"י דנאסרו התבלין. ומ"מ הותר לקנות מעובד כוכבים הבשמים שנידוכים במכתשת שלהם לפי שהוא קבוע לבשמים ואין לחוש שמא נידוך בהם דבר איסור וכמש"ל סי' י"א (וע' בתשו' נ"ש). וכן הדין ברוכלין המתעסקים במלאכת רפואה שמוכרים בשמים כתושים דודאי יש להם לבשמים מדוכה בפ"ע (ב"י בעמ"ז):

יד **אכן** בכרכום שקורין זאפר"ן אסור לקנותו מן העובד כוכבים כשהוא כתוש מפני שמערבין בהם בשר סוסים ואינו ניכר. אבל באינו כתוש נוהגין לקנותו ואין חשש. ואף שהרשב"א הי' נזהר מכרכום מטעם שהיו מזלפין עליו יין הרבה וגם מערבין בו חוטי בשר יבש וכמ"ש בשמו הש"ך בסי' קי"ד ס"ק כ"א. היינו בימיו שהי' יודע בודאי שבכל ארץ ההיא היו מזלפין עליו. אבל אנן דלא ידעינן בודאי אמרינן דבודאי א"א שלא יהי' א' מהם שלא יזלף ומציל על כולם. ותו דהרשב"א הי' יודע שמערבין בהם יין הרבה ולא הי' בהם ס'. אבל בכרכום שלנו נראה דמסתמא אית בי' ס' דהא אין טועמין כלל טעם יין בכרכום. ולחששא שמערבין בו חוטי בשר יבש ג"כ אין לחוש בכרכום שבארצינו. שהדבר ידוע וברור שיש רובא דמנכר כרכום ובטל ברוב מותר לבטלו אפי' לכתחלה ליתנו בתבשיל דודאי יש ס' בתבשיל. ואין זה מבטל איסור לכתחלה כיון דספק הוא אם יש כאן שום איסור. ועוד דהכרכום שלנו הוא יבש כעץ א"כ אפי' אם ימצא חוט בשר

יבש כעץ לית לן בה כמו דקי"ל בעור הקיבה שנתייבש כעץ דלית בה לחלוחית דשרי. וכן נוהגין. (וע' בש"ך שם שהאריך בראיות מוכרחות להתיר):

ד (טו) **מי** לימוני"ש שמביאין העובדי כוכבים הרבה ביחד. וכן חתיכות דג מלוח שמביאין העובדי כוכבים בחבית מותרים. אפי' לאותן המחמירים בכרוב פרוס כדלקמן סעי' ט"ז הכא מותר כיון שיש עוד סברא לומר שיש להם כלים מיוחדים (ח"ד). וכן תפוחים חמוצים וכיוצא בהם מותר לקנותן מהם מפני שמביאין הרבה ביחד. ואף אם נאסרו מקצתם שנחתכו בראשונה בסכין שלהם. נתבטלו באחרים הנחתכים אח"כ שאינן נאסרים כי כבר נתבטל טעם הסכין בראשונים ולכן כולם מותרים. ומה גם שלהרבה פוסקים לא מיקרו דבר חריף כלל. (אבל צנון ובצלים שהם בודאי חריפים אפי' חתך הרבה הכל אסור וע' ש"ך):

טז **ולכן** אוכלין בקצת מקומות כרוב פרוס שקורין קרוי"ט או קומפשט אע"ג דפרוס וחתוך אחר שנתחמץ (דאלו קודם שנתחמץ אין בו חשש תולעים דאל"כ בלא"ה אסור וכמש"ל סי' פ"ד סעי' כ"ח). ויש מקומות שמחמירין בזה מפני שחותכין אותן בסכינים שלהם ואגב חורפייהו בלע. אבל שאר דברים כגון תפוחים או פירות יבשים (כן הגיהו הט"ז וח"ד ברמ"א וע' בה"ע סקט"ו) נוהגים בהם היתר כמו בלימוניש ואין להחמיר כלל. ואם חתך התולעת עם הפרי מותר ע"י קליפה ואף בצנון אם חתך התולעת אינו אסור יותר מכדי קליפה ח"ד וע' בה"ט):

יז **פירות** חמוצים אע"ג שנתבאר לעיל דהוי דבר חריף מ"מ במקום הפסד יש להקל. דהא י"א דוקא חלתית הוי ד"ח (ט"ז ס"ק ח'). ועכ"פ יש להקל בדברים שאינן חריפים וחמוצים הרבה אם חתכן בסכין שאב"י ולסמוך על הפוסקים דס"ל דאף בצנון אינו אוסר רק דוקא ב"י. ובמקום הפ"מ אפשר דיש להקל אף בב"י ולסמוך על הפוסקים דס"ל דאף בדברים חריפים מותר נ"ט בר נ"ט. אבל בסכין של איסור וב"י אין להקל כלל (חכ"א וע"ש):

יח **פירות** שאינם חמוצים שחתכן בסכין של בשר מותר לאכלן בחלב ובלבד שיגרור מקום החתך דסתם סכין אינו נקי. אבל הדחה לא מהני. וכן בכל דבר שיש בו לחות לא מהני הדחה. דאדרבה מכח הלחות נדבק בהם השמנונית (וע"ל סי' צ"א ס"א):

ה (יט) **מין** לפת שקורין בוריקע"ס ובלעז רויט"ע ריב"ן אם בישלו אותן במים כדי לרככן כדרכן בכל המדינות, לכ"ע לא מיקרי דבר חריף. ואף אם נאמר דהוי כצנון ושאר דברים חריפים. אגב המים בטל חורפייהו. ובפרט שי"א שכל דבר חריף שנתבשל בטל

חריפותם וכמש"ל ס"ז (וע' פ"ת שם). ובאמת בבארשט ובוראקיש וקוואס ושצאוויל וכל כיוצא באלו הכל לפי ראות עיני המורה (וכמש"ל ס"ז בשם המש"ז):

כ **אם** חתך בסכין של בשר לפת שקורין ריב"ן ומער"ן ושארי לפתות סגי בהדחה ולא עוד אלא אפי' צנון שחתכו אחר הלפת שרי בהדחה. לפי שטעם הלפת משונה ומבטל טעם הנפלט מן הסכין. ודוקא לפת אבל אם חתך ירק או לחם לא מהני לחתוך צנון. ודוקא בדיעבד מותר ולא לכתחלה. ואפי' לפת אין להתיר אא"כ שחותך תמיד בין כל חתיכה צונן חתיכת לפת. ודעת מהרש"ל שמותר אפי' לכתחלה לחתוך לפת כדי לחתוך בו צנון ולא חיישינן דלמא משתלי ואכיל בלא הדחה. כיון דהדחה גופא הוא רק חומרא. ועוד שיכול להיות שיאכל בלא חלב (ש"ך ס"ק כ"ג וע"ש):

כא **חתך** קישואין כגון אוגערקעש או קירבעם. מדינא סגי בהדחה כמו בלפת כיון דצונן בצונן הוא. אלא שמתוך לחותו א"א להדיח אותו וכמש"ל דאדרבא ע"י הדחה נסבך בהם יותר. ומש"ה בעי גרידא והוא פחות מקליפה שהקליפה צריך שתהי' גסה קצת שתוכל להנטל כאחת משא"כ בגרידא וכמש"ל סי' צ"ב (וע' ש"ך ס"ק כ"א בשם הר"ן):

כב **רי"ב** אייזי"ן שגורסין בו חריי"ן שנחתך בסכין של בשר אסור לגרור בה גבינה ואפי' לחם לאכל עם חלב אסור לגרור עליו משום דא"א לנקותו היטיב. אבל אם גררו חריי"ן על קערה חולבת נקייה אפי' ב"י מותר לאכל החריי"ן עם בשר. דל"א אגב חורפי' בלע אא"כ כשיש ג"כ דוחקא או שמנונית אבל כאן אין דוחקא ואין שמנונית (ט"ז וע' מש"ז שכתב דלכתחלה אפשר דאסור. ומיהו בכלי איסור הוי כדיעבד והניח בצ"ע וע"ש):

כג **הא** דאמרינן לעיל ס"כ דבחתך לפת סגי בהדחה. דוקא בסכין של בשר לחלב. אבל בסכין של איסור יש להחמיר דאפי' בחותך הלפת ואח"כ הצנון אסור. ואם נתערב אח"כ הצנון בתבשיל יש להתיר בדיעבד. (ת"ח כלל ס"א ומנ"י ס"ק ל"א):

כד **דבר** חריף שבישל בקדרה ב"י של בשר. ואחר מעל"ע מבישול הבשר בישל בו חלב. אעפ"י שהוא עדיין בתוך מעל"ע מבישול הדבר חריף וקי"ל דד"ח עושה הבלוע לשבח. אפ"ה מותר החלב מטעם נ"ט בר נ"ט. ואע"ג דד"ח מוציא גוף הטעם מ"מ מה שנבלע עתה בקדרה מן החריף אינו רק טעם קלוש. אע"ג דבודאי אין ס' במה שבקדרה נגד הכלי מ"מ נקלש טעם הבשר הרבה. וכבר כתבתי מזה כמה פעמים (וע"ל סי' י"ב ולקמן סי' קכ"ב בש"ך שם ס"ק ב'):

כה **וכן** אם בישל ד"ח בקדרה של בשר שאב"י ואח"כ בישלו בו חלב בתוך מעל"ע. המאכל מותר דלא אמרינן דחריפות הראשון עושה שמפליט עכשיו לשבח. אבל אם בישל ד"ח בקדרה של בשר שאב"י ותחב בו כף של חלב ב"י צריך ס' לבטל הכף. שהרי

יש בו טעם בשר לשבח ונמצא ב' טעמים מתערבים יחד. ואם יש ס' בקדרה המאכל והקדרה מותרים והכל אסור (וע"ל סי' צ"ה ס"ט ולעיל סי' י"ב):

כו **דג** שנפתח בסכין של עובד כוכבים ידיחנו וישפשפנו במקום נגיעת הסכין יפה יפה. ואע"ג דאמרן לעיל סעי' כ"א דבקישואין בעינן גרידא. מ"מ בדג שא"א לגררו מפני לחותו סגי בהדחה. ומ"מ ישטוף עליו מים וגם יעבור עליו בכח חודו של סכין וגרידא ממש מבשר הדג לא בעינן ואפי' ידעינן שהסכין הי' ב"י די בכך (וע' פ"ת פ"ק ה'):

סימן צז

שלא ללוש עיסה בחלב ובו י"ח סעיפים ובש"ע ג' סעיפים.

א (א) **אין** לשין עיסה בחלב או בשומן אפי' רוצה לאכלו לבדו גזירה שמא יאכלנו עם היפוכו. ואם לש אסור לאכלו אפי' לבדו. ואפי' אם נתפרסם בעיר שכל הלחם נילוש בחלב מ"מ אסור משום אורחים הבאים לשם (פר"ח). ואם הי' דבר מועט כגון אכילת יום א' ולא ישאיר למחרתו (כ"כ בת"ח) או כלחמי שבת שאוכלים אותו באותו יום. או ששינה צורת הפת שתהא ניכרת שלא יאכל בה בשר. או שהושם הרבה שומן בתוכו עד שניכר השומן שרי דשוב אין לחוש לטעות אבל בלא"ה אף בשוגג אסור (וע' שפ"ד ס"ק א'):

ב **ודוקא** ששינה בשעת אפייתן דלא הי' עליהם שם איסור כלל. אבל אח"כ אינו מועיל שינוי לפת מרובה כיון שכבר נאסר. וכן אינו מועיל לחלקו להרבה בע"ב שיגיע לכ"א דבר מועט כיון שכבר נאסר. וגם אינו מועיל שינוי רק בבית אבל למכור בשוק אינו מועיל שינוי מפני האורחים דלא יכירו בשינוי. ועל סמך ההודעה ג"כ אסור דחיישינן שמא ישכח מלהודיעם (ח"ד):

ג **הא** דאסור היכא דליכא שינוי במקום דאיכא למיחש שיאכלם עם גבינה ביחד. אבל היכא דליכא למיחש להכי כמו אותן הממולאים במיני מתיקה שאין דרך לאכלם עם גבינה מותר ללוש אותן בשומן. ולא חיישינן שמא יאכל אחריהם גבינה. דדיינו במה שאסרו חז"ל ואין לנו לגזור גזירה אחרת עליה (חכ"א ב' מהרי"ט):

ד **ודוקא** שהיו בו כ"כ חלב או שומן שאין בעיסה ס' נגדם. אבל אם אין בו רק מעט עד שיש בעיסה ס' כנגדו מותר לאכלו לבדו או עם חלב ולא גזרינן שמא יבא לאוכלו עם בשר. ואם א"י אם יש בו טעם חלב מותר לטועמו. ואם אין בו טעם חלב מותר לאכלו לבדו (ע' ב"א) ולא הוי כמבטל איסור לכתחלה (ח"ד וע"ב ומשמע דעתו דמותר לערב לכתחלה מעט חלב בפת כדי לאכלו עם בשר. אבל דעת הפמ"ג דזה אסור לכ"ע.

ובדיעבד אם עירב יראה לו ג"כ לאסור לכתחלה לאכל עם בשר אלא לבדו או עם מיט וכמ"ש וע"ש):

ה **פת** שנאפה עם עיסה שאין בה שומן בעין אלא טעם בלוע. אפי' נגע בה ע"י לח רותח מותר הפת בין עם בשר בין עם חלב דנ"ט בר נ"ט הוא אלא דלכתחלה יזהר שלא לנגוע זב"ז וכמ"ש רמ"א לעיל סי' צ"ה ס"ב בהג"ה דיש מחמירין בצלי' ובישול נ"ט בר נ"ט. ואם נגעו לכתחלה אסור לאכלו בחלב אבל בדיעבד אם נתנו לתוך החלב מותר לאכלו. ועם בשר מותר לאכלו אפי' לכתחלה ולא גזרינן שמא יאכלנו בחלב כיון דבדיעבד אף אם אכלו בחלב לאו איסורא עביד (תשו' פמ"א סס"י מ"ח וע' פ"ת):

ו **אם** נתערב ככר זה האסור בככרות אחרות. מדינא נתבטל הככר ההוא ככל דין יבש ביבש המבואר לקמן סי' ק"ט. ואף דכברות בע"ב חשיבי ולא בטיל. היינו דוקא באיסור מחמת עצמו. משא"כ הכא דאין איסורו מ"ע אלא מחמת בליעה וכה"ג אפי' דברים חשובים בטילי. ומ"מ לרווחא דמילתא יש לחלק כל הפת לבע"ב הרבה באופן שיהי' בכ"מ פת מועט וכה"ג ודאי שרי (ע' לב"ש ס"ק קל"ח וצ"ע). ואם נפל פת זה לירקות דעת הצ"צ דאסורים הירקות ודעת הח"ד דמותרים (וע"ב ס"ק ב'). ודע שאין חילוק בין שוגג למזיד בדין זה דאפי' שגג ולא ידע שאסור ללוש פת בחלב או נפל בשוגג חלב או שומן לפת ג"כ אסור (כ"מ מסתימת הפוסקים וע' בנ"ץ מזה. ואם שרי לתקן יין במעט חלב בהמה עם חלב חטה ע"ש וע"ל סי' פ"ז ס"ק ז'):

ז **מדוכה** שדכין בה בשמים ומשתמשין הבשמים הן עם בשר והן עם חלב. ואם פעם א' דכו בה בשמים עם בשר או עם חלב. אותו המדוכה אסורה לדוך בה עוד בשמים אפי' לאכל בבשר שמא יבואו לאכל בחלב דומי' דפת דלעיל וצריכה הכשר דוקא. ואפי' בדיעבד אסורה בלא הכשר. או שיסמנו למדוכה לחלב או לבשר (ט"ז והפר"ח ומנ"י מתירין וכן עיקר וע"ב סק"א וח"א ס"ז וע"ל סי' צ"ו ס' י"ג):

ח **לחמניות** דידן דמנכרא טובא נהוג עלמא ללוש בחלב אבל מיני רקיקין אסורים לגמרי דמה שהן דקין קצת לא מהני דכעין תורא בעינן ואינם כעין תורא. וכיון שעושין מהם תדיר מיחלף בשאר פת ויבא לאכלם עם בשר (שאילת יעב"ץ וע' יד אפרים) ונ"ל דבזה אם נתפרסם בעיר שכל הרקיקין נילושים בחלב שרי ולא מחמירין בזה כולי האי לחוש לאורחים. ונוהגין ללוש פת עם חלב בחג שבועות. גם בשומן לכבוד שבת ויו"ט כי כ"ז מיחשב כדבר מועט וגם כי צורתן משונה משאר פת. וכ"ש פלאדין ופשטידא דמותרים (רמ"א):

ט **אין** לאפות שום פת בתנור א' עם פלאדין הממולא בגבינה או בבשר. ואפי' התנור רחב ואינו משופע ואפי' פי' התנור פתוח. דחיישינן שמא יזוב מהם אל הפת. ואפי' הם במחבת נהגו להחמיר לכתחלה. ונהגו לשום אותם בפי התנור. וכ"ש שאסור להעמיד קדרה עם חלב בתנור אצל פשטי"ד של בשר. דטבע החלב להעלות רתיחה לחוץ. ובדיעבד אם אין התנור משופע או שהפת עומד למעלה מהפשטיד לא מחזיקינן איסור לומר שמא זב. דאפי' את"ל דזב שמא לא הגיע לתחת הפת. והוי ס"ס (שם ברמ"א וע' חכ"א ומש"ל סי' צ"ב סל"ד):

י **אבל** אם ראינו שזב מפשטיד לחוץ אעפ"י שהפת רחוק מהפשטיד אסור. דחיישינן שמא פעפע בכל הכלי ולא הוי ס"ס לומר שמא לא הלכה הפעפוע בכל הכלי ואת"ל פעפע בכל הכלי שמא לא יאכלנו עם חלב. דזה לא חשיב ספיקא דרגילות הוא לאכל פת עם כל דבר (ט"ז). ואם התנור משופע מסתמא זב תחת הפת עצמו (ש"ך). ובהפ"מ אם לא זב תחת הפת ממש יש לסמוך ולהתיר הפת משום דהוי נ"ט בר נ"ט השומן בתנור והתנור בפת. וא"כ עכ"פ אין לדמותו לנילוש עם החלב ומותר לאכל הפת עכ"פ לבדו (כו"פ). ואף כי דעת הח"ד לפסוק כהיש מחמירין שהביא רמ"א לעיל סי' צ"ה ס"ב דל"א נ"ט בר נ"ט אלא כשטעם הא' הוא בלוע כבר אבל בשעת בישול לא שייך זה. מ"מ בהפ"מ יש לסמוך על הכו"פ ותשו' ב"א חי"ד סי' ל"ז וחכ"א להתיר. וע' צ"צ לאדמו"ר סי' ס"ט מענין זה:

יא **ואם** ראינו שזב חלב או שומן תחת הפת ממש. בהפ"מ ג"כ יש לסמוך ולהורות שיחלק הפת לבע"ב הרבה לכ"א ככר א'. ויעשה ג"כ סימן לכל ככר וככר דהיינו אם זב תחתיו שומן יתחוב בכל ככר עצם לסימן. ואם זב חלב יטיח עליו מלמעלה בגבינה לחה. וכיון שיעשה ב' סימנים יש להתיר בהפ"מ. ואפי' לפי' מש"ל ס"ב ב' הח"ד דאינו מועיל לחלקו לבע"ב הרבה אחר שכבר נאסר. מ"מ הכא שעושה ב' דברים להיכר מחלקו ומטיחו ואינו נילוש בחלב ממש יש להתיר לכ"ע. ובהפת שמסתמא איכא ס' בפת ולדעת הח"ד מותר לאכלו אפי' עם היפוכו וכמש"ל ס"ד ולה"פ מותר לאכלו לבדו או עם מיט. וכ"כ החכ"א בשם הרב מוהר"ש מווילנא שכן הורה וע"ש. ודוקא בזב תחתיו דהיינו בדיעבד אבל לכתחלה לא יסמוך ע"ז כיון שהוא איסור המפורש בש"ס (וע' ב"א סי' נ"א):

יב **וכ**"ז כשאין בפת ס' נגד מה שזב מהפשטיד או מהקדרה אבל כשיש ס' בפת נגד דבר הזב תחתיו מותר בהפ"מ רק צריך נטילה באותו מקום שזב תחתיו ודיני כדין נילוש עמו דשרי אם יש ס' בעיסה וכמש"ל ואז מותר לאכלו לבדו או עם מינו הזב תחתיו. גם לא

בעינן ס' בכל ככר וככר אלא כל מה שבתנור מצטרף (וע' פ"ת ס"ק ד' ב' תשו' ב"א וע' ב"א סי' נ"א וצ"ע):

יג **ואם** זב חלב או שומן בתנור ואח"כ העמיד על אותו מקום קדרה של בשר או של חלב. הקדרה אסורה דאע"ג שנבלע בתנור מ"מ הלא ידוע שהשמנונית של בשר או של חלב עדיין נשאר בעין משו"ה הקדרה אסורה. והמאכל אם יש בו ס' נגד השמנונות מותר. ואם נתן על אותו מקום פת דינו כנילוש עמו וכשיש ס' מותר בהפ"מ וכמש"ל ולקמן (רמ"א):

יד **ואם** לא הי' שם שמנונית בעין רק שאפה פלאדין בלא מחבת בתנור. או קיכליך שנילושו בחמאה או בשומן ואפאם על קרקע התנור ואח"כ העמיד על מקום ההוא קדרה של בשר או של חלב. מותר אפי' הקדרה מידי דהוי אשני קדרות הנוגעות זו בזו דשרי. דמסתמא לא נשאר בקרקע התנור שום שמנונית בעין וכבר נבלע בתוכו לגמרי והוי כב' קדרות (ט"ז ועחכ"א):

ב (טו) **התנור** שזב ע"ג קרקעו שומן או חלב. צריך היסק כדין. עד שילכו הגחלים על פני כולו ועד שיתלבן. וכן תנור שטחו באלי' אין אופין בו פת עד שיסיקנו כדין. ואפי' היא כלי חרס שמסיקין תחתיו ואופן עליו עוגות אין לו היתר ע"י היסק מבחוץ. גם לא סגי בקינוח שא"א לתנור להתקנח יפה והוי השמנונית בעין (וע' בה"ט סק"ד. וע' ח"ד שכתב דאפי' פחות מס'. וכן כשנפל חלב מעט על פת מרובה נאסר. וס"ל לחלק בין נפל על הפת או נדבק בתנור דאז לא מהני ס'. ובין נילוש החלב בתוך הפת דאז מהני ס'. וכ"ה בתשו' מהרי"ט ח"ב סי"ח. אבל בתשו' ב"א חי"ד סי"ז חולק ואומר דבכ"ע מהני ס' רק דצריך ליטול מקומו וע"ש. וכדאי הוא לסמוך עליו בהפ"מ. ואפי' לדעתו מ"מ יכול לעשות מזה סניף להיתר הח"א שכתבתי לעיל סי' י"א):

טז **ומ"מ** ראוי לכ"א להזהיר לב"ב שלא יבשלו בבת אחת קדרות של בשר עם של חלב. וכן יזהרו בשעת אפיית הפת להרחיק ממנו קדרות של בשר ושל חלב. ואפי' בתנורים רחבים ואינם משופעים ואפי' התנור פתוח. דניהי דלניצוצות לא חיישינן כדלקמן סי' ק"ח. מ"מ קרוב הדבר לבא לידי מכשול שיזוב מזל"ז או תחת הפת ואין רואה. ולכה"פ יזהרו שיהיו מכוסין היטב (וע' בשאילת יעב"ץ שהחמיר בכעין זה והיד"א הביאו וע"ש):

ג (יז) **פת** שאפה עם הצלי ודגים שצלאן בתנור א' עם בשר אסור לאכלן בחלב (וע' ח"ד). ואע"ג דלקמן סי' ק"ח מבואר דאם צלו בשר כשר עם בשר נבלה בתנור א' אפי' קטן מותר בדיעבד. הכא כיון דאפשר לאכלו בלא חלב הוי לכתחלה (ש"ך). ודע דכאן לא מיירי אלא מענין איסור בו"ח. אבל לענין סכנה יתבאר בסי' קי"ו דלכתחלה אין לצלות בשר עם דגים אפי' בתנור גדול. ובדיעבד הרב בהגה מתיר והש"ך אוסר אפי' דיעבד

ע"ש. ואם צלו בשר עם דגים בתנור א' וראינו שזב אסורים הדגים מספיקא שמא זב תחת הדגים דספיקא דסכנתא לחומרא. אבל אם ודאי לו דלא זב תחת הדגים ממש אף דמפעפע בכל התנור מ"מ פליטת כלים אין סכנה בדגים וכמש"ל סי' פ"ז סי' י"א וע"ל סי' קי"ו. ובפרט בתנורים שלנו העשוים מלבנים אחדים ואין דרך לחברם בקרקע התנור א' לא' וכ"א כלי בפ"ע רק מעט טיח טיט או עפר שופך ביניהם ודאי שיש להתיר אם לא הי' הבשר והדגים על מלבן א' דאינו מפליט מכלי אל כלי. וכן הדין אם ראינו שזב מפשטידא לחוץ רחוק מהפת שיש להתיר אפי' בלא הפ"מ מטעם שכל לבנה ולבנה חשובה כלי בפ"ע ואינו מפליט מכלי אל כלי. וכן שמעתי בשם הרה"ג מוהר"ר ברוך מרדכי שהי' מ"ץ ואב"ד דק"ק באברויסק ועתה מנוחתו כבודו בארץ הקדושה:

יח **וה"מ** בתנור קטן אבל בתנור גדול המחזיק י"ב עשרונים ופיו פתוח מותר אם הצלי מכוסה וכן פשטיד"א שמכוסה הנקב שבו מותר אפי' בתנור צר (וע' פ"ת סק"ז ולקמן סי' ק"ח כיצד נוהגין. וע' בס' ב"י בעמ"ז דשיעור הי"ב עשרונים היינו שקרקעית התנור יחזיק י"ב עשרונים וכדעת הפר"ח בקו"א והמנ"י בסלת בלולה ובשפ"ד סק"ה. ושיעור עשרון א' הוא שיעור חלה והוא מ"ג ביצים וחומש ביצה כמנין חלה והחומש נרמז בה"א. כ"ה בש"ך סי' שכ"ד סק"ב ופירושו ע' בס' יערת דבש ח"ב ד' כ"ד. ושיעור חלה הוא לערך ג' קוו' פוליש):

סליק הלכות בשר בחלב בעזה"י.

הלכות תערובות

סימן צח

דין איסור והיתר שנתערבו ואופן ביטולו ובו כ"ב סעיפים ובש"ע ט' סעיפים.

א (א) **איסור** שנתערב בהיתר. בין שנתערב מין במינו בין מין בשאינו מינו דאיכא למיקם אטעמיה. מ"מ נוהגין עכשיו כדעת רמ"א שלא לסמוך אטעימת עובד כוכבים ואפי' מסל"ת או קפילא. ואפי' אטעימת ישראל כגון קונם בשר ויין שאני טועם ונפל לתבשיל שאסור לו בנ"ט וישראל אחר יכול לטעום. וכן תרומה שנפל לחולין שהכהן יכול לטעום ג"כ לא סמכינן לכתחלה (וע"ל סי' צ"ו ס"א גבי צנון ובח"ד שם וכאן וביאורים). אלא משערינן הכל בס'. שכן קיבלו חז"ל שאין לך דבר שנותן טעם ביותר מס' זולת מלח ותבלין וכיוצא בה מדברים החריפים. אבל שומן של איסור אף שגם הוא מטעים את התבשיל וממתיקו מ"מ אינו נרגש כ"כ כמו מלח ותבלין שהם ד"ח. ע"כ שפיר בטל בס'

כמו כל האיסורים (ט"ז סקי"א) ובדיעבד סמכינן אטעימת ישראל ובלבד שיהי' אותו הישראל הטועם בקי להבחין בטעמים (וע' פ"ת סק"ג ובמ"ש לעיל שם בשם הפר"ח):

ב **ומ"מ** לדינא איכא ביניהו. דמין במינו מדרבנן הוא דצריך ס' ומבשא"מ מדאורייתא הוא. דקי"ל טעם כעיקר דאורייתא. ונ"מ לענין ספיקא. כגון בנשפך שיתבאר לקמן ס"ד. וצריך לשער באיסורים באומד ובמדידה ולא במשקל (כ"כ בתשו' ב"א וכ"ה בל"ח). ויותר נכון לשער בדבר צלול במדידה, ובדבר גוש באומד יפה למראית עין. ואם יש למראית עין ס' אלא שרוצה למשקל כדי שלא לטעות באומדנא תע"ב (פר"ח). וי"א דאם האיסור וההיתר שוים במשקל דהיינו שהם ממין א' שאין א' כבד בטבעו יותר מחבירו כגון בשר כשר ובשר טריפה שנמלחו ואח"כ נודע הטריפות (דאל"כ אינו שוה במשקל). וגם אין בו נפוח או חלל יותר מחבירו. פשיטא דיכולים לשער בשניהם או במדידה או במשקל. אבל אם יש בחלק א' חלל יותר מחבירו דאז אם ישער במדידה יצטרך למעך החלל. אז אמרינן השוקל משובח ממנו דשמא לא ימעך החלל יפה. ובשני מינים דא"א לשער במשקל ע"כ צריך למעך החלל (וע' פ"ת סק"ב ב' תשו' חב"י וע"ל סי' צ"ב סמ"ה וסי' צ"ד ס"ב וסי' צ"ט ס"ו):

ג **כזית** קרוש שנפל לתבשיל כגון כזית שומן שנפל לתבשיל של חלב. או כזית חמאה שנפל לתבשיל של בשר אע"ג שמיד שנופל לתוך התבשיל נימוס ונעשה רביעית. מ"מ א"צ ס' רביעיות מחמת שנימוס אלא סגי בס' זיתים. דאף שהגדיל מדתו. מ"מ עמד בו טעמו שהי' בתחלה. אך אם נימוס קודם שנפל אפשר שצריך ס' רביעיות כנגדו מדרבנן כיון שהי' האיסור ניכר בפ"ע כשיעור הזה (שם בשם תשו' ב"א סי' ל"ו. וע"ש עוד אם מותר להורות לע"ה שיבטל בס'. ועש"ך לקמן ס' ק"ס ס"ק כ"ב):

ב (ד) **איסור** שנתערב מין במינו ונשפך בענין שאין יכולים לעמוד עליו לשערו. אם נודע שהי' רובו היתר דמדאורייתא בטל כמ"ש אחרי רבים להטות ולא בעינן ס' אלא מדרבנן. א"כ הו"ל ספק דרבנן ואזלינן לקולא ומותר. אבל אם לא נודע שהי' רובו היתר דאז הוי ספק דאורייתא אזלינן לחומרא ואסור. אבל אם נתערב מין בשאינו מינו ונשפך בענין שאין יכולים לעמוד עליו לשערו. אפי' נודע שהי' רובו היתר אסור. דמבשא"מ מדאורייתא בעינן ס' וכמש"ל ס"ב והו"ל ספק דאורייתא ולחומרא. ואפי' אם נפל חלב לבשר עוף שהוא מדרבנן ונשפך ראוי להחמיר גזירה אטו חלב בבשר בהמה ונשפך. ותו הואיל דקי"ל דטעם הוי כעיקר. ורבנן כעין דאורייתא תיקנו. שוב אין לחלק בין בשר בהמה לבשר עוף שהוא מדרבנן (וע' ט"ז וש"ך ופ"ת סק"ה):

ה **ואם** נתערב במינו ובשאינו מינו כגון שנתערב בשר נבלה בבשר שחוטה והרוטב דהיינו המים לחודייהו ונשכך אחר שנצטנן (דאלו נשפך קודם הרי נאסר אחר שנעשה פחות מס'. ח"ד). בענין שאין יכולים לעמוד עליו לשערו אם הי' ברוטב ס' נגד האיסור א"ל. ונודע שהי' רובו היתר בבשר שחוטה נגד הבשר נבלה. יש מתירין דאמרינן רואין את שאינו מינו כאלו אינו והשאר מינו רבה עליו ומבטלו. ומותר אפי' השאינו מינו ג"כ (ב"י בש"ע והב"ח וע' ט"ז וח"ד). ויש אוסרים השאינו מינו (רש"ל והש"ך ס"ק ח' והסכים עמהם הפר"ח) מטעם דסוף סוף השתא הי' נ"ט בשא"מ אם הי' רותח וא"כ הוי ספיקא דאורייתא דלמא לא הי' ס' אף קודם שנשפך כשהי' רותח ונתן טעם בשא"מ. וכן נוהגין. ומ"מ בהפ"מ איכא צד להקל (פר"ת והכו"פ וכ"כ הח"ד ס"ק ח' וע"ס וע' פ"ת סק"ד ב' תשו' ח"ס דיש לקלוף גם הבשר כשר שהוא מינו):

ו **וכ**"ז לא מיירי אלא כשנתערב בב"א במינו ובשא"מ. אבל אם נתערב תחלה עם אינו מינו ואח"כ ניתוסף שם מינו דיש לחוש שמא כבר נאסר קודם שבא לשם מינו. לכ"ע אסור (וע' ט"ז). ואם נתערב עם אינו מינו ונשפך וניתוסף עוד שם רוטב עד ס' אחר שנשפך מותר. דכיון דהשתא איכא ס' וחנ"נ בשאר איסורים אינו אלא דרבנן וא"כ הו"ל ספק דרבנן שמא גם מתחלה הי' ס' ברוטב (כנ"ל לפרש דברי הט"ז וק"ל וע' ח"ד ובה"ט ס"ק ט'. וע' מש"ז ס"ק ה' אי אמרינן בדשיל"מ רואין):

ג (ז) **במד"א** כשנשפך דאז יש צד להתיר עכ"פ בהפ"מ מטעם די"ל דהי' ס' בא"מ נגד האיסור אלא שנשפך. אבל איסור שנתערב בהיתר והוא לפנינו וא"א לעמוד על שיעורו אם יש בהיתר ס' א"ל. אף שזה אנו יודעים שיש בו עכ"פ רוב. אעפ"י שהוא מאיסורים של דבריהם כגון שאין אנו יודעים כמה איסור נפיק מיני' וכה"ג. אסור אפי' בהפ"מ דספק מחמת חסרון ידיעה לא מיקרי ספק דדעת שוטים הוא זה. משא"כ ברישא דבא הספק מכח שנשפך. ודוקא כשהספק הוא רק ליחידים אבל כשהספק כולל לכל הדור נחשב לספק (וע' בה"ט סק"י וח"ד). והר"ן כתב טעם אחר דבדבר שא"א לעמוד עליו. אי אזלינן לקולא יהיו כל האיסורין בספק וכ"א ישער במה שנראה בעיניו ולפיכך באו חכמים להשוות מדותיהן. אבל במה שאינו בא אלא באקראי בעלמא כגון שנשפך וכה"ג אזלינן לקולא (וע' בס' ב"י בעמ"ז) ולפי"ז קטן או נכרי ששמו דם בקדרה של בשר וידוע שנתבטל ברוב אלא ספק אם יש ס'. כיון דדם שבישלו דרבנן. ספק כי האי שאינו מוטל עליו לידע שהרי אינו נביא לידע כמה נפל הוי ממש כנשפך. ובפרט דמילתא דלא שכיח הוא דלטעם הר"ן ודאי דינו כנשפך. ואפי' איכא נכרי קפילא אין צריך לברר להטעימו

דכיון שאין אנו נוהגין כלל לסמוך על נכרי הוי כלא אפשר לברורי (פמ"ג. וע' פ"ת סק"ז בשם תשו' א"ש ופר"ח):

ח **ולענין** מין במינו. י"א דאזלינן בתר שמא אם הוא שוה בשמא הוי מב"מ. אבל לא אזלינן בתר טעמא אם הוא שוה א"ל (כ"כ הב"י בשם האגור וכן הוא בהגהת ש"ד וכ"ד רמ"א בהג"ה). ולפי"ז כבד של בהמה ובשר בהמה וכן כבד של עוף ובשר עוף ב' מינים הם כיון שהם מב' שמות. אבל כבד של בהמה וכבד של עוף מין א' הוא דשם א' להם. שני מיני עופות שחלוקין בשמן כשהן שלמים ב' מינים הם וכ"ש בשר עוף ובשר בהמה דשני מינין הם וכן בשר איל ושור ועז וכל החלוקין בשמן כשהם שלמים שני מינים נינהו. דגים ועופות ב' מינים הם (וע' בד"מ ובכה"ג). ביצים בביצים אפי' טמאים וטהורים מין א' הם דשם א' להם. יין ישן עם יין תוסס שלא עבר עליו מ' יום ב' מינים הם. חומץ ויין ב' מינים הם דחלוקין בשמן. אבל חומץ יין וחומץ שכר מין א' הוא. (או"ה). שאור של חיטים ועיסה של שעורים ב' מינים הם דחלוקין בשמן (רש"ל). אבל שאור של חיטים ועיסה של חיטין מין א' הוא. ואף דאית בי' צדדין לומר ב' מינים הם שזה נקרא שאור וזה עיסה. מ"מ כיון דעיסה בזמן מועט כשתמתין קצת נעשה שאור בלי שום אמצעי עכשיו נמי לא מפליג בשם והוי מין א' (פר"ת). חלב פרה ורחל ועז מין א' הוא דהכל שם חלב א' הוא. (ול"ד לבשר דלעיל דהתם חלק מגופי' הוא משא"כ חלב שמעכירת הדם אתא) ונ"מ כשא' מהם טריפה ונתערב החלב הוי מב"מ (או"ה). חלב עם בשר מחלוקת הפוסקים הוא אם הוא מין א' או ב' מינים וכתב הב"ח דמספיקא נקטינן לחומרא. ושומן של הלב ושל הדקין מיקרי חלב וכשנתערב עם בשר וא' מהם טריפה הוי מבשא"מ. ושומן של חזה וצלעות ושל אלי' ושומן הירך בשר שמן הוא ומיקרי בשר ולא חלב. ואם נתערב נבלה עם שחוטה השוים בשמן בחיותן אף שלמים מין א' הוא (כה"ג). בשר גיד הנשה עם בשר ב' מינים הם. אבל שמנונית דגים עם בשרם מב"מ הוא. וכ"ז לפי שיטת האומרים דבכ"מ אזלינן בתר שמא:

ט **אבל** י"א דדוקא במקום שארז"ל מב"מ במשהו כגון יי"נ וטבל. או למעלה מס' כגון תרומה וערלה ששעורם למעלה מס' במינו כגון במאה או במאתיים וא'. או לענין מאי דאמרינן דאפי' באלף לא בטל כגון דשיל"מ דקי"ל דלא בטיל במינו אזלינן בתר שמא ולא בתר טעמא. כיון דבודאי לאו בטעמא תליא מילתא דלית בי' משום טעם כלל. אבל שאר איסורים דבמינו בטלים ברוב מדאורייתא ומשום גזירה דאינו מינו גזרו חז"ל דבעינן בהו ס' ושלא במינו דצריך ס' מדין תורה. אזלינן בתר טעמא (ש"ך סק"ו ופר"ח וכו"פ ושאר אחרונים):

י **ואנן** כיון דליכא למיקם אמלתא להלכה ברורה. יש להחמיר כדברי כולן. ולכן לדינא יש להורות כן כ"מ שנתערב איסור בהיתר שאינם שוים בשמם אעפ"י שהם שוים בטעמים. ודאי מיקרי מבשא"מ דהרבה פוסקים ס"ל כרמ"א וסייעתו. וכן כ"מ שאינם שוים בטעמם אף שהם שוים בשמם ג"כ מיקרי אינו מיט:

כיון דסתמא אמרו מבשא"מ בקפילא משמע דהכל תלוי בקפילא דכל שהקפילא מרגיש טעם יותר בא' מחבירו מיקרי אינו מינו. ולא מיקרי מב"מ אלא כשהם שוים בשמם ובטעמם דאז הוי מב"מ לכ"ע. ונ"מ לענין נשפך לעיל ס"ד (וע' בח"ד שהאריך בביאורים מזה. ובפמ"ג בפתיחה ובתשו' ח"ס סי' פ"ז וסי' צ"ג וע' בס' ב"י בעמ"ז):

יא **חתיכת** בשר שנפל לתוך יורה של חלב וסילקו מיד והבשר נאבד וא"א לעמוד על שיעורו. ולפי אומד דעת השואל הי' ס' אבל אינו יודע בבירור. יש כמה צדדים להקל. חדא דדעת הפר"ח דכל בב"ח שלא נתבשל כמאכל בן דרוסאי אין בו איסור מה"ת והכא הלא סילקו מיד וגם כיון שאומר שהי' חתיכה קטנה וקרוב שיש בו ס' הוי כהתירא שכיח טפי ולכן יש להתיר ע"י קפילא מסל"ת. ואם אין שם קפילא שרי לישראל לטעום טעימא בעלמא ואם אינו מרגיש טעם בשר מותר לאכל אח"כ. ומי שירצה להחמיר גם בזה לענין אכילה עכ"פ בהנאה יש להתיר בפשיטות (וע' פ"ת סק"א וסק"ד לענין טעימת בורית אם יש בו מלח לענין טעימת מרה מ"ש ב' שו"ת צ"צ ושו"ת נו"ב):

ד (יב) **איסור** שנתבשל עם היתר אפי' איסור דרבנן (ש"ך) אפי' מכירו והוא שלם וזרקו. צריך ס' נגד כל האיסור מפני שאין אנו יודעין כמה יצא ממנו. אעפ"י שאנו רואים שהחתיכה עבה וגדולה עכשיו כבתחלה. מ"מ י"ל שפלט מן האיסור ובלע תחתיו מן ההיתר. ודומה להתוחב כף של איסור בהיתר דאף שמסירו צריך ס' נגד כל מה שנתחב מהכף וכדלעיל סי' צ"ד. ואם בישל בקדרת איסור ב"י דאסור התבשיל כולו משום דבעינן ס' נגד כל הקדרה ואין במה שבתוכו ס' נגד הכלי וכדלעיל סי' צ"ב. ואין חילוק בין שהם של חרס או עץ או מתכת ובלבד שבלעו ע"י רתיחת אש שאז הבליעה הולכת בכל הכלי. אבל ע"י עירוי או ע"י רתיחת מליחה ואפי' שהא שיעור מליחה. מ"מ אינו נבלע בכלי רק כ"ק אפי' הוא שמן וא"צ לשער רק כנגד כ"ק (וע"ל סי' צ"ד ס"ג). אבל במאכל אפי' הוא כחוש אוסר עד ס' לדידן דאין אנו בקיאין (וע"ב מח"ד סי' ס"ט ס"ק כ"ט). ואם נאסר ע"י כבישה מעל"ע צריך לשער כנגד כולו (ש"ך):

יג **וכל** איסור אף שכבר נתבטל טעמו בס'. מ"מ אם מכירו צריך להסירו משם. ולכן אם נפל חלב לתוך תבשיל ונתבשל טעמו בס'. צריך ליתן לשם מים צוננים וטבע החלב להקפיא ולצוף למעלה על המים ויסירנו משם. דמאחר שאפשר להסירו הוי כאלו מכירו

וצריך להסירו משם (רמ"א) ודוקא בדאיכא ס' אבל בפחות מס' מהני תקנה זו כמו בכל איסור כשהסירו שלם (ח"ד). ואם יתקלקל המאכל ע"י המים יניח שיצטנן התבשיל דבזה אין המאכל נתקלקל כ"כ ויסיר החלב ויכול לחזור ולחמם (חכ"א):

יד **איסור** שנתבשל בקדרה והסירוהו משם ונפל לקדרה אחרת. צריך לחזור ולבטלו בס' כנגד כולו לא פלט בקדרה הראשונה רק מעט ובקדרה זו פלט הכל (וע' חכ"א שהקשה דאפי' פלט כולו הא חנ"נ וע"ש מה שתירץ ע"ז וע"ל סי' צ"ב ס"כ וכ"א). אבל אם נפל לקדרה הראשונה ב' פעמים א"צ רק פ"א ס' כנגדו דלא יהא המיחוי שיצא ממנו חמור מן האיסור עצמו והרי אפי' פלט הכל די בס' נגדו (וע' שפ"ד סי' צ"ד ס"ק ו'):

ח (טו) **אם** ידוע כמה הוא האיסור כגון כף חדשה. או אפי' ישנה אלא שאינו ב"י שנשתמש בה כבר קודם מעל"ע בשר הרבה. שבלעה אח"כ כזית חלב. ואכתי קרינן לה חדשה דכל שאב"י הו"ל כאלו חדשה כיון שטעם שלה הוא נטל"פ אין טעם שלה אוסר. ואין שייך בה לומר דנ"נ דהא בשעת בליעת החלב היתה היתר. ואם תחבה בו ביומו לבליעת חלב לקדרה של בשר. א"צ אלא ס' לבטל הכזית חלב שבלעה. דלגבי הכלי לא אמרינן חנ"נ כיון דבשעת החלב הי' היתר. ואם נשתמש בה אח"כ חלב פשיטא דמותר בדיעבד. שטעם הבשר שהי' בלוע בה מכבר נטל"פ לתבשיל חלב זה (ש"ן). אבל כף ישנה של בשר ובלעה באותו יום כזית חלב ואח"כ ניער בה קדרה של בשר או של חלב משערינן בכולו דכל מה שבלעה נעשית איסור ולא ידעינן כמה בלעה. ודוקא כשלא ידעינן כמה היתר בלעה. אבל כשידעינן שלא בלעה באותו מעל"ע רק כזית היתר וכזית איסור. א"צ ס' כנגד כולו רק כנגד הב' זיתים. (ובמקום הפסד וצו"ג אפי' בכלי ישן א"צ לשער רק כנגד האיסור ולא אמרינן דהבלוע נ"נ (ש"ך וח"ד) וכמשי"ת בסעי' שלאח"ז):

טז **ויש** מי שאומר דגם בזו א"ל אלא ס' לבטל הכזית שבלעה (רשב"א) דס"ל דלא אמרינן בבלוע נ"נ ודוקא שתחב בפעם ג' במין שתחב בראשונה אבל אם תחב במין שתחב בשני' צריך לשער בכולו. וסברא ראשונה עיקר (רמ"א) אם לא במקום הפ"מ וצי"ג וכמש"ל. ויש שאינם מחלקים בין כף ישן לחדש רק בין כ"ח לשאר כלים. ואומרים דבכ"ח שא"א להפריד האיסור ע"י הגעלה אמרינן בישנה דהבלוע נ"נ אבל לא בשאר כלים. וטוב לחוש לחומרא ומ"מ במקום הפסד בשאר איסורים מותר ובבב"ח אסור (ש"ך וח"ד וע' הגהת מהרבים):

יז **כלי** שנאסר ע"י מליחה או ע"י עירוי דאמרן לעיל סי"ב דאינו אוסר רק כ"ק. ובישל במקצת כלי היתר דאם נשער נגד מקום הבישול יש ס' נגד הקליפה ואם נשער נגד קליפה של כל הכלי אין ס' בתבשיל. אם הקדרה כולה חמה צריך ס' נגד כל הכ"ק אף במה

שלא נגע בתבשיל. וכיון דאין ס' התבשיל אסור (שפ"ד ס"ק י"ז). ואם בישל ספק איסור בכלי ונאסר הכלי מספק ושוב בישלו במקצת הכלי היתר ויש ס' נגד מקום התבשיל שנוגע בכלי וגם נגד הקליפה שבמקום הריקן אבל לא כנגד כל הכלי. אפי' אם הכלי כולו חם יש לצדד ולומר דהוי ס"ס. ספק שמא לא הי' כאן איסור ושמא אין בו בשול מפעפע למעלה מהתבשיל להבליע ולהפליט (שם בשפ"ד):

ו (יח) **כחצי** זית של איסור שנתערב בהיתר צריך ס' חצאי זיתי היתר לבטלו. דקי"ל דחצי שיעור נמי אסור מה"ת אלא שאין לוקין עליו (ש"ך סקכ"ג). ואפי' באיסורי דרבנן הדין כן מטעם דלא תזלזל בשיעורא דרבנן. ואפי' הוא מינו ג"כ כי חז"ל השוו מדותיהם בלח בס' (וע' ט"ז וש"ך ומש"ז):

ז (יט) **ביצה** שיש בה אפרוח או טיפת דם במקום האוסר בודאי וכדלעיל סי' ס"ו שנתבשלה עם אחרות. צריך ס' ואחת ביצים לבטל פליטתו ומטעם שנתבאר לעיל סי' פ"ו סעי' י"א שהוסיפו חז"ל במנין מפני שהיא ברי' או משום דיש ביצים גדולים וקטנים. אבל היא עצמה אם אינה מכירה אינה בטלה דחשיבא ברי' (וע"ל סי' פ"ו פרטי דינים אלו. כחל מתבטל בנ"ט וכמשנת"ל סי' צ"ב ס"ב):

ח (כ) **כל** האיסורים הנוהגים בזמה"ז בין של תורה בין של דבריהם כולם מתבטלים בס' (מלבד כחל וכמש"ל) מלבד חמץ בפסח וי"נ כאשר נתבאר בהלכותיהן (טור) ובלבד שהאיסור אינו נותן טעם בקדרה. אבל אם נותן טעם באותה קדרה והוא אסור מצד עצמו אפי' באלף לא בטל כ"ז שמרגישין טעמו. ולכן מלח ותבלין מדברים דעבידי לטעמא. אם אסורים מחמת עצמן כגון מלח או תבלין של ע"ז או תבלין של ערלה ואפי' אינה אסורים אלא מדרבנן אינם בטלים בס' דמן הסתם נותנים טעם באלף. ולפי"ז אם ידוע בבירור שאינו נ"ט כגון קורט של מלח שנפל לתוך יורה גדולה מותר. ואם נפל מלח או תבלין לדבר ששוה בשמו אפ"ה כיון דחלוק בטעמא לא בטיל אבל אם נפל לדבר ששוה בטעמו בטל בס' ש"ך סק"ל ב' ת"ח וע"ל ס"ט י'). ודע דהא דמלח ותבלין אינו בטל בס' היינו מדרבנן לכן בספק אם נרגש טעמו א"ל. מותר ליתן לעובד כוכבים להטעים גם עתה וסומכין עליו במסל"ת. אבל שומן לא מיקרי דבר דעבידא לטעמי' וכשיש ס' מותר לטעום בעצמו וכשמרגישין טעמא אסור אפי' ביותר מס' (ועמש"ל ס"א ובבה"ט ס"ק י"ט וע' פ"ת ס"ק ט' בשם מנ"י דאף יין וחומץ לא מיקרי עבידי לטעמא וע"ש):

ט (כא) **קדרה** שיש בה נ"ט זיתים היתר ונפלו בה שני זתים א' של דם וא' של חלב. כל אחד מצטרף עם הנ"ט זיתים של היתר לבטל חבירו. מפני שטעם דם וחלב אינו שוה הרי נתבטל טעם הדם בס' וטעם החלב בס'. דמה לי איסור המבטל איסור ומה לי היתר

המבטל איסור רק שיתבטל טעם האיסור ולא יהי' לו עוד כח ליתן טעם בהיתר. ולפי"ז אם הי' האיסור האחד כבד קודם צלייתו דפולטת ואינה בולעת. נשאר טעם איסור הב' תוך נ"ט חלקים (וע' פ"ת סק"י). וה"ה אם כזית בשר נ"נ מחמת חלב וכזית בשר נ"נ מחמת דם. כ"א מצטרף לבטל טעם חבירו. אבל שני זיתים שאין טעמם שוה שנעשו נבלה מדברים שטעמם שוה אין מבטלין זא"ז. וכן שני איסורים שאסורים משם א' ואין טעמם שוה אין מבטלין זא"ז. וביבש ביבש אין איסורים מבטלין זא"ז (וע"ב מח"ד). וכ"ז כשנפלו בב"א אבל בזאח"ז לדידן דקי"ל חנ"נ בכל האיסורים כיון שנפל כזית דם ואין ס' כנגדו נ"נ וכן האיסור השני. שוב לא מהני התערובות אח"כ דכבר נ"נ קודם התערובות (ועי' ט"ז וש"ך):

כב **וכן** כ"ט זיתים של היתר שנפל בהם כזית חלב. ובקדרה אחרת הי' ל' של היתר ונפל לתוכה כזית של דם ונתערבו בשוגג מותר (אבל במזיד נתבאר דינו בסי' צ"ט סי"ד וע' בה"ט סקכ"א ב' ט"ז). וכן בשני זיתים א' של גבינה וא' של בשר שנפלו לקדרה של ירקות דמהני כל אחד לשיעור ס'. וכ"ש אם נפל כזית גבינה לכ"ט זיתי היתר. ובקדרה אחרת נפל כזית בשר לשלשים זיתים של היתר ונתערבו ב' התערובות בשוגג דמותר. דלא שייך לומר חנ"נ כיון דעדיין כולו היתר (משא"כ בדין הראשון לדידן דקי"ל חנ"נ בשאר איסורים דאסור פי' בלא נודע אם לא בלח בלח ובהפ"מ). וכן אם נפל כזית דם לתוך ס' זיתים של היתר ואח"כ נפל כזית ועוד של חלב לאותן ס"א זיתים. דא"צ ס' נגד ב' זיתים אלו של איסור אלא גם הכזית דם שנפל בראשונה מצטרף לבטל החלב. מיהו כ"ז דווקא בשני מיני איסורים שאין טעמם שוה. אבל במין א' לעולם חוזר וניעור כגון שהי' ס' כנגד האיסור ואח"כ ניתוסף בו ממין האיסור הראשון עד שאין ס' נגדם. חוזר וניעור ונאסר כדלקמן סי' צ"ט ס"ו (וע' ש"ך ס"ק ל"ד):

סימן צט

דין העצמות אם מצטרפים לבטל איסור ושלא לבטל איסור לכתחלה ובו כ"ג סעיפים ובש"ע ז' סעיפים:

א (א) **חתיכת** נבלה שיש בה בשר ועצמות שנפלה לקדרת היתר. אזי עצמות הרכים וכן המוח שבעצמות אפי' יבשים נחשבים כדין בשר וצריך ס' אף כנגדן. אבל עצמות הקשות של איסור כיון שאין בו לחלוחית. לא מבעי שאין מצטרף לאיסור כיון שאין לחלוחית במה לאסור. אלא אדרבא מצטרף להיתר לבטל בשר האיסור שעכ"פ ע"י הבישול מגיע גם לו בלוע מבשר האיסור ונתמעט האיסור ע"כ מצטרפים לבטל האיסור. ומכ"ש שעצמות ההיתר מצטרפין להיתר לבטל איסור. וגוף הקדרה שמבשלים בה עתה האיסור

וההיתר אינה מצטרפת לא עם האיסור ולא עם ההיתר. וי"א דאפי' עצמות איסור הרכים מצטרפים להיתר. ואף אבר מן החי שנפל להיתר עצמות שבו מצטרפים להיתר. אע"ג דבאמ"ה מצטרף עצם לכזית חידוש הוא. ודוקא בעיני' ולא פליטתו (וע' פ"ת סק"א):

ב **ויש** מחמירין שלא לצרף עצמות האיסור אפי' הקשות עם ההיתר לבטל. דאף שאינם בכלל האיסור לפי שאינם בני אכילה מ"מ יש לחוש פן יבואו לטעות באם בישל הנבלה תחלה דאסור כדלקמן ס"ד. אבל מ"מ גם לאיסור לא מצטרפין מה"ט שאין בכלל האיסור. אבל עצמות ההיתר מצטרפין להיתר. ומ"מ במקום הפסד יש לסמוך אמקילין ומתירין כי כן הוא העיקר (רמ"א). ואין להקשות דהא העצם דבוק לבשר והוי איסור דבוק ונימא דהעצם נ"נ. ז"א דהעצם ככלי עצם דמי שיש לו היתר בהגעלה ודומין לכלי מתכות דל"א בהו חנ"נ מטעם דאפשר להפריד האיסור ע"י הגעלה (ט"ז). וקליפי ביצים וחרסים המונחים בקדרה אין מצטרפין לא לאיסור ולא להיתר (ח"ד וע"ב):

ג **וכ**"ז כשנפל בשר איסור לקדרה ונתבשלה יחד. אבל אם נמלחו יחד בשר נבלה ובשר כשר. אז אם האיסור כחוש שמדינא לא בעינן ס' אלא מחמת חומרא שמדמין לבישול מצטרפים עצמות האיסור להיתר ממ"נ. אבל אם הי' איסור שמן דבעינן ס' מדינא מחמת שהאיסור מפעפע. אפשר דאינו מפעפע בעצמות ולא מצטרף אפי' של היתר. ובמקום הפסד יש להקל (פ"ת סק"א ב' שו"ת מהר"י הלוי):

ב (ד) **במד"א** שעצמות האיסור מצטרפין עם ההיתר כשנפלה חתיכת הנבלה לקדירת ההיתר כשהיא חיה. אבל אם נתבשלה תחלה ואח"כ נפלה לקדירת היתר. אז עצמות שבה מצטרפים עם האיסור לפי שבלעו מבשר הנבלה כשנתבשלה לבדה. ואפי' ידעינן שיעור הבשר שהי' על העצם בשעת הבישול. לא סגי בס' נגד הבשר שהי' מתחלה. ובעינן ס' אף נגד העצם. מפני שהעצם קיבל טעם הרוטב שנעשה נבלה (ח"ד וע"ב). ואם נמלחו עמו צריך ס' נגד הקליפה. דמליחה אינו מבליע יותר מכדי קליפה וכמו"כ בעצמות (חכ"א):

ג (ה) **בשאר** איסורים חוץ מבב"ח. חתיכה הבלועה מאיסור שנפלה להיתר ואין בהיתר ס' לבטל האיסור אלא בצירוף החתיכה. מצרפין גם החתיכה לבטל. מיהו החתיכה עצמה אסורה כמבואר בר"ס ק"ו. אבל אין אנו נוהגין כן לדידן דקי"ל בכל האיסורים נ"נ אלא צריך ס' נגד כל החתיכה ואפ"ה החתיכה עצמה אסורה כדלעיל סי' צ"ב:

ד (ו) **משערין** ברוטב ובקיפה דהיינו דק דק של בשר ותבלין המתאסף בשולי הקדרה ובחתיכות ומה שעולה הזיעה למעלה ונחסר מן המאכל וכשמשערין בס' צריך לשער מה שחסר ע"י הזיעה (תשו' ב"י סס"י נ"ז). ומשערין ההיתר והאיסור כמו שהוא בא לפנינו.

אע"ג שהי' בהיתר יותר מתחלה ונתמעט בבישולו ונבלע בקדרה. ואפי' ראינו בשעה שנפל האיסור שלא נתמעט בשיעור א' עם ההיתר אפ"ה אין לשער במה שבלעה הקדרה כי א"א לעמוד על שורש הדברים ואפי' במב"מ דמה"ת בטל ברוב. דאם נשער במה שבלעה הקדרה יבא מזה כמה מכשולים (ח"ד וחכ"א דלא כפסק הש"ע ועט"ז וש"ך). וכ"ש דמה שכלה ואבד מחמת האור דאינו מצטרף שזה כלה לגמרי (ועט"ז סק"ב ופר"ח ועמש"ל סי' צ"ח ס"ב אם משערין במדידה ובמשקל. וכתב החכ"א דהמשער במשקל מאכיל טריפות אלא ישער באומד הדעת ועמש"ל שם):

ז **הא** דאמרינן לעיל ס"ו דמשערינן ההיתר והאיסור כמו שהוא בא לפנינו אינו אלא לחומרא אבל לא לקולא לפיכך איסור שנפל לפנינו לתוך היתר ולא נודע שיעורו בעת הנפילה. או שנודע שיעורו אלא שלא נודע אם הי' בהיתר ס' כדי לבטלו. אסור הכל אף שיש לפנינו ס' בהיתר נגד איסור המצומק. משום דלא ידעינן כמה הי' האיסור וכמה נמחה מגופו אם מעט אם הרבה. ולא מבעי בשלב שדרכו להיות נימוח. אלא אפי' בשאר איסורים כגון בשר נבלה ודג טמא וכיו"ב. אמרינן שהי' גדול ונצטמק הרבה מכמו שהי'. ולפיכך אסור הכל:

אם לא שמאומדנא יש ס' לפי מה שהי' יכול להיות גדול וכן כל כיוצא בזה (פר"ח):

ח **ואם** בשעה שנפל האיסור הי' נודע שהי' בהיתר ס' כדי לבטלו. לא מבעי אם יש עכשיו נמי ס' בהיתר נגד האיסור המצומק ובא לפנינו. דפשיטא דהכל מותר. אלא אפי' כשאין האיסור בעין דליכא למיקם עלה דמילתא מעמידין הדבר על חזקתו ומסתמא אמרינן דכי היכי שנתמעט מן ההיתר ככה נתמעט מן האיסור לפי חשבון (ובהכי איירי הסעי' ו'). אבל אם בשעת נפילת האיסור לא הי' בהיתר ס' כדי לבטלו אעפ"י שנצטמק האיסור ביותר ויש עכשיו ס' בהיתר כדי לבטלו הדבר פשוט שאסור הכל (שם בפר"ח):

ט **וכן** כשהי' ס' בהיתר בשעת נפילת האיסור ואח"כ נצטמק מן ההיתר הרבה יותר מס' לערך מה שנצטמק מן האיסור. או שלא נצטמק האיסור כלל באופן שאין בהיתר ס' עכשיו נגד האיסור. אזלינן בתר השתא וחזר האיסור לאסור הכל. ולב אמרינן שנתמעט האיסור עפ"י חשבון אלא בדלא מצינו לברורי. אבל כי חזינן שלא נתמעט לפי חשבון. לית לן לאקולי ולומר שנפחת מן ההיתר. דלהחמיר אמרינן הכי ולא להקל והכל אסור. ואף בדידעינן דבשעת נפילת האיסור הי' ס' בהיתר נגדו. אי איסורא איתא בעין לא סמכינן אחזקה. ואי ליכא השתא ס' לא מבעי שנאסר כל מה שבתוך הקדרה אלא אף הקדרה עצמה אסורה. שאעפ"י שהיא בלועה מהיתר לערך ס' יותר מהאיסור. מ"מ הרי בלעה מהתבשיל אחר שנאסר ונאסרה (כ"ז הוא מפר"ח). (דין עצם חלול שנמצא

בתבשיל של חלב וספק אם הי' בו מוח ע"ל סי' פ"ז סט"ו ובחכ"א שער החזקה סי' מ"ג ובס' ב"י בתק"ה בשם מנ"י):

י **יש** מן האחרונים שכתבו שיעור ס' נגד כף קטן וגדול אבל אין לסמוך ע"ז כלל. כי הם כתבו לפי הכפות שבמקומות שלהם. והכפות נשתנו עפ"י המקומות לפי עוביים. והעיקר שצריך לשער לפי הכף הנתחב באומדנא יפה לפי ראות עיני המורה במקום ההוא (רכ"א ועמש"ל ס"ו וסי' צ"ד ס"ב וסי' צ"ח ס"ב ובשפ"ד סי' צ"ד ובח"ד שם):

ה (יא) **אין** מבטלין איסור לכתחלה (להראב"ד אסור מה"ת ולרוב פוסקים אינו אלא מדרבנן. ודוקא לבטל הטעם של איסור הוא מדרבנן אבל ממשות האיסור יבש ביבש ברוב או בס' הוא מדאורייתא וע' פ"ת סק"ג) ואפי' נפל כבר איסור להיתר שאין בו שיעור לבטלו אסור להוסיף עליו כדי לבטלו. וכ"ש דאסור לערב לכתחלה איסור בהיתר כדי לבטלו. ואפי' בדבר שעיקרו אינו אלא מדרבנן אסור להוסיף עליו כדי לבטלו וכ"ש לערב לכתחלה (רמ"א וכן נוהגין ואין לשנות. ודוקא במקום שיש כאן איסור מבורר. אבל אם אפשר דאין כאן איסור כלל מותר. ולפיכך חיטים מתולעים מותר לטחנם בריחים גדולים. דאפשר שיברחו התולעים מקול הריחיים ואין כאן מבטל איסור כלל וכדלעיל סי' פ"ד ס"מ:

יב **ואפי'** באיסור ברור דוקא במקום שמכוון לבטל האיסור אבל אם אין כוונתו לכך כגון דבש שנפלו בו נמלים מותר לחממו עד שיהא ניתך ויסננו כיון שאין כוונתו אלא לתקן הדבש וא"א בע"א. ואפי' אפשר רק שהוא לו טרחא יתירא נמי שרי (פמ"ג). ולפי"ז בפרי העץ שקורין מאלינעס שמבשלים במים ואח"כ סוחטין את המאלינעס וזורקין אותן ומסננים אותם ומבשלים את הסאק בדבש או בצוקער לטבל בהם את הפת או בשר. א"צ לבדוק מקודם את המאלינעס א' א' לראות בתוך הנקבים ולבדוק מתולעים דשכיחא בהם. מאחר דאיכא טרחא מרובה לבדוק כולם (ועי' פ"ת ס"ק ד'). וכן חיטים המתולעים מותר לטחון אפי' בריחיים של יד כיון שאין כוונתו לבטל. וכן חיטים שיש בהם מצומחים ויש בהו ס' מותר לטוחנם קודם הפסח (ועי' באו"ח סי' תנ"ג ולעיל סי' פ"ד):

יג) **וכן** אם אין כוונתו לבטל אלא לתקן איזו דבר כגון יין לבן שהוכהה מראיתו שמשימין לתוכו חלב בהמה לתקנו. אם נתן בו כ"כ עד שיש ביין ס' לבטלו מותר כיון דאין כוונתו לבטל. וגם לא שייך למגזר שמא ישתה אותו עם בשר דאפי' לכתחלה מותר כיון שכבר נתבטל. אבל אם אין ביין ס' לבטל החלב אסור דגזרינן שמא ישתה אותו עם בשר. וכן הדין אם מתקנו בחלב חטה לענין פסח (ועי"ל סי' פ"ז ס"ו ועי' פמ"ג מ"ש ע"ז ובחכ"א):

יד **עבר** וביטלו או שריבה עליו. אם ידוע לנו שנעשה בשוגג כגון שנעשה ע"י אחר והוא לא ידע או שברור לנו שהוא לא ידע מנפילת איסור וריבה מותר. ולא קנסינן שוגג אטו מזיד. ואם טעה בדין דעת הט"ז ס"ק ט' דמקרי נמי שוגג ודעת הפר"ח דבזה קנסינן שוגג אטו מזיד (ח"ד וע"ב). ואם במזיד שכיון לבטלו או שנתבטל ע"י אחר והוא ידע שנתבטל בשבילו וניחא לי' אפי' לא צוה אותו לבטלו. אסור למבטל עצמו דקנסינן לי' שלא יהנה ממה שביטלו. וכן לב"ב או למי שנתבטל בשבילו אסור. דאי שרית למי שנתבטל בשבילו חיישינן דלמא אתי למימר לעובד כוכבים או לעבד שיבטלנו. אבל אם לא ידע ממנו לגמרי שרי לי' דה"ה כשוגג. ודוקא אם הוא שלו אבל אם לא הי' שלו וגם לא הי' מתכוון לבטל בשבילו. שרי לי' לדידי' דלא אהני מעשיו הרעים כלל. ואסורים ג"כ למכרם לישראל אחר כדי שלא יהנה ממה שביטלו אלא לעובד כוכבים. ודוקא כשישראל קונה ביוקר מעובד כוכבים דאל"ה אין טעם לאסרו דהא לא אהני מעשיו (ש"ך ועי' פ"ת ס"ק ה') ואם אנסוהו לערב לא שייך למקנסי' ושוגג מקרי (ס' ב"י):

טו **והא** דאמרינן דבשוגג מותר. היינו דוקא בדבר שאין שייך בו נ"נ. כגון שנתערב יבש ביבש דקי"ל בסי' ק"ט דבטל ברוב. אלא שאסור לבשלן ביחד אם אין ס' כנגדו מפני שהאיסור יתן טעם ברוטב ונאסר הרוטב ויאסרו החתיכות מהרוטב וה"ה כשאר איסורים הנבללים ועי"ש. וכה"ג אמרינן אם ריבה עליו בשוגג עד ס' נגד האיסור שרי כיון שכבר נתבטל ברוב קודם הבישול. או אפי' בלח בלח בשאר איסורים דמדאורייתא בטל ברוב אלא מדרבנן אצרכוה ס' וקי"ל לעיל סי' צ"ב סי"ח דבהפ"מ ל"א בלח חנ"נ. וכל כה"ג מהני אם ריבה עליו בשוגג אבל חתיכה שבלעה איסור לא מהני שנתוסף אח"כ היתר אפי' בשוגג אפי' להתיר מה שנתוסף עליה (דאלו החתיכה עצמה אפי' בדאיכא ס' אסורה דאפשר לסוחטו אסור) דהא אמרינן בי' חנ"נ. ובבשר בחלב אפי' בלח בלח אמרינן חנ"נ (ש"ך ועי' בה"ט ס"ק י"ב):

טז **וכ**"ז כשנתערב איסור בהיתר מין במינו דמה"ת בטל ברוב אלא דרבנן אצרכוה ס' משום גזירה דאינו מינו עכ"פ לא נעשה נבלה. וכן בדבר חשוב כגון חהר"ל דקי"ל דאפי' באלף לא בטל וריסקו בשוגג וביטלו מתורת חשיבותו דאיסורו הוא רק מדרבנן. וכל כה"ג אמרינן אם ביטלו בשוגג מותר. אבל יבש ביבש שלא ריסקו או לח בלח שנתערב מבשא"מ דקי"ל נ"נ מדאורייתא לא מהני ביטלו בשוגג דאפי' בטלו אסור אא"כ שריבה עליו ס' כנגד כל מה שנ"נ וכן יבש ביבש אם בישלם אח"כ לא מהני ריסוק אא"כ יש ס' נגד כל החתיכות (ועי' ש"ך ס"ק ט'):

יז **וי"א** דאפי' במקום דלא אמרינן בי' חנ"נ לא מהני ההיתר ביטולו אלא אם נתוסף קודם שנודע התערובות. אבל אם נודע התערובות קודם לא מהני מה שנתוסף אח"כ. משום דקנסינן שוגג אטו מזיד משא"כ בלא נודע לא שייך למגזר והיינו שנתוסף בידים אבל בנתוסף ממילא אף בנודע מותר היכא דלא שייך בי' חנ"נ. ולפי"ז הי' צריך החכם המורה לבטל איסור לחקור אם נתוסף ההיתר ומתי נתוסף לאחר שנודע או קודם שנודע (רמ"א בשם או"ה). ולא נהגו כן דאחזוקי איסורי לא מחזקינן ואין לנו לחוש שמא נתוסף אחר שנ"ל. אבל אם ידוע להמורה שנתוסף רק שא"י אימתי צריך לחקור אימתי נתוסף (ט"ז). וי"א דאין לחלק בזה ולא מבעי במקום דל"א חנ"נ דודאי אין חילוק בין נודע קודם שנתוסף או לאחר שנתוסף. אלא אפי' היכי דאמרינן בי' חנ"נ אפ"ה אין חילוק (ש"ך ועי"ש). ולפי"ז אין המורה צריך לחקור אם נתוסף היתר אחר נפילת איסור או מקודם בהפ"מ. וכן עיקר להלכה דאין לחלק בין נודע ללא נודע אלא בין שוגג למזיד (וע"ב מח"ד ס"ק ז' ובה"ט ס"ק י"ג ופ"ת ס"ק ו' ובהגהת מהרב"פ מ"ש ע"ז):

יח **אם** רוצה לעשות לאיסור מושבח פגום כדי שיוכל לערבו בהיתר אין בזה משום מבטל איסור לכתחלה (ועי' יד אפרים בשם שו"ת ח"צ ולא כתשובות יעב"ץ). וכתב עוד שם בענין עושי יי"ש פערס"קי וריאזא"לי וכדומה ונותנין לתוכו בשר נבלה או שלא נמלח ובאותו פעם ודאי דליכא ס' בשעת רתיחה. רק אח"כ מוסיפין עליו יי"ש ויוכל להיות שבהצטרף הכל יש ס' ופעולת הבשר להפיג חריפות היי"ש ולעבורי קיטרי דלכתחלה אסור לעשותו ע"י בשר נבלה או שלא נמלח. אלא צריך למלוח הבשר תחלה ולהדיחו כדינו. ואז אפי' אם אין ס' בתחילתו שרי. אך יזהר שיהי' ס' עם מה שמוסיף אח"כ. דאף דאין דרך לשתות יי"ש עם חלב מ"מ דרך לשרות בו מעשה אופה מחמאה וחלב. ומ"מ כיון דעתה יש ס' שרי אפי' לא הי' ס' תחלה דהיתר בהיתר לא נ"נ. גם מבטל איסור לכתחלה ליכא כיון שאין דעתו לשרות בי' מאכלי חלב כלל. ובדיעבד אם עשה ע"י בשר נבלה או שלא נמלח שרי. ויי"ש של עובד כוכבים אם ידוע שיש בו ס' לבסוף עכ"פ שרי דהוי כדיעבד. ואם אין ס' אם רוב עובדי כוכבים או מחצה מערבין אסור לקנות היי"ש במקומות שרגילין בהם. אבל אם הרוב אין מערבין אז אסור לקנות מהם בבתיהם דהוי קבוע. וקי"ל כל קבוע כמחצה על מחצה דמי. אבל מה שהחנווני קונה מהן ומוליכן למכור במקום קביעות מותר. מטעם דכל דפריש מרובא פריש (שם בפ"ת בשם נו"ב סי' נ"ו):

ו (יט) **איסור** שנתבטל כגון שהי' ס' כנגדו ונתוסף בו אח"כ עוד איסור ממין הראשון (דאלו ממין איסור אחר כבר נתבאר לעיל סי' צ"ח דא' מבטל חבירו) חוזר וניעור ונאסר.

לא שנא מב"מ לא שנא מבשא"מ לא שנא יבש ל"ש לח ל"ש נודע בינתיים או לא נודע בינתיים (רמ"א). והש"ך מתיר בהפ"מ אם הוא יבש ביבש ומב"מ ונודע בנתיים (וע"ב, מח"ד ס"ק ט'). וכתב הט"ז דל"ד לתחיבת הכף ב"פ בסי' צ"ד דסגי בפ"א ס' דשא"ה דאיכא איסור חדש משא"כ בכף דאיסור א' הוא (ועי' בס' ב"י בתק"ה שהביא כמה דעות בדין חוזר וניעור והעלה דהעיקר כדעת רמ"א בהגה דאפי' יבש ביבש ובדרבנן נמי אמרינן חו"נ והוא כדעת הרא"ש ורמב"ן והרשב"א והר"ן וכ"פ הכו"פ וח"ד וכן הלכתא ועי"ש):

כ **כזית** חלב שנפל למים ונתבטל בס' ואח"כ נפל מן המים לקדרה של בשר. מותר אעפ"י שאין בבשר ס' נגד החלב. שהרי נתבטל במים. ולאפוקי שלא נאמר דהיתר בהיתר לא שייך ביטול. ואפי' לכתחלה דעת הש"ך ס"ק ס"ב דמותר ליתן אותן מים בבשר כיון שכבר נתבטל. ומ"מ דוקא שנפל החלב למים מעצמו ונתבטל. אבל לערב החלב עם המים וליתן בבשר אסור (שפ"ד ס"ק כ"ב):

ז (כא) **אם** נבלע איסור מועט לתוך כלי כשר. אם דרכו של אותו כלי להשתמש בה בשפע היתר מותר להשתמש בה לכתחלה כיון שהאיסור מועט וא"א לבוא לידי נתינת טעם לעולם. ולפיכך איסור משהו שנבלע בקדרה או בתוך קנקנים וכיוצא בהם מותר להשתמש בהם לכתחלה ואפי' בב"י לפי שא"א לבא לידי נתינת טעם. אבל אם נבלע בכלי שדרכו להשתמש בה לעתים בדבר מועט כגון קערות וכיו"ב אסור להשתמש בו אפי' בשפע גזירה שמא ישתמש בהם בדבר מועט ויבא לידי נתינת טעם (ב"י בש"ע). והט"ז חולק על דין זה ומביא כמה ראיות דלא אמרינן כן אלא במקום שהוא פוגם ג"כ ופסק כן הב"ח והלבוש ע"ש. (ועי"ל סי' צ"ב סכ"ו ולקמן סי' קכ"ב ס"ה):

כב **אפי'** במקום דמותר לבטל איסור לכתחלה וכמש"ל סי"ב י"ג. מ"מ אסור לבטל בשבת ויו"ט דאין לך תיקון גדול מזה. אבל מותר לשער בס' אפי' נתערב בע"ש ולא נודע עד שבת. אבל אם נודע בע"ש אין להורות משום דהו"ל לשאול בע"ש (שפ"ד). ואפי' לא נודע עד שבת לא שרי לשער אלא באומד הדעת אבל לא במדידה דאסור למדוד ולשקול בשבת ותו דכשעושה מעשה בידיו מתקן גמור הוא. ויבש ביבש להשליך א' שרי דאינו אלא חומרא כמבואר בסי' ק"ט ס"א (ועי' מג"א סי' שכ"ג ס"ק י"ד). ואם נתערב איסור לח בהיתר לח בפחות מס'. בהפ"מ דלא נעשה נבלה ונתוסף בשוגג בע"ש או בעיו"ט. או שנתערב יבש ביבש בפחות מרוב דלא נ"נ ואח"כ נתוסף היתר בכה"ג אסור להורות ביו"ט דהוי מתקן. ואם נפל לפחות מס' ונתוסף בשבת ודאי אסור בכה"ג מטעם מוקצה (או"ח סי' תצ"ח בט"ז ס"ק ט' וע"ש). ויבש ביבש שנתבטל חד בתרי אע"ג שמותר לו לאכל כ"א בפ"ע כמבואר בסי' ק"ט מ"מ אין להוסיף עליו בשבת עד ס'. אבל אם הביטול

הזה נעשה בע"ש או בעיו"ט ולא הי' לו שעת הכושר לשאול לחכם עד ביום השבת או יו"ט מותר להורות בכה"ג כיון דלא הוי שום מתקן דכבר נתבטל קודם שבת ויו"ט (שפ"ד סי' צ"ה ס"ק י"א):

כג **ראוי** לכל מורה ליחד לו חדר שאם יאסור ביו"ט ישליך שמה. דמוקצה הוא ואסור לטלטלו. והעולם נהגו בו היתר מטעם שכתב הח"י שם דעפ"י רוב חומרות הם ועכ"פ שרי בהנאה לדעת קצת פוסקים (ועי"ש באו"ח סי' תמ"ו סע' ג'). אבל מ"מ הדין דין אמת הוא. לא מבעי בבב"ח ושאר איסורי הנאה ודאי דאין לטלטלו. אלא אפי' איסורי אכילה כל שנאסר בשבת באכילה הו"ל נולד ואסור לטלטלו. לפיכך מיד שאמר המורה שאסור אין לטלטלו. (ועי' שפ"ד סי' צ"ט ס"ק י"א ועי' בס' ב"י):

סימן ק

ברי' אפי' באלף לא בטל ובו ח' סעיפים ובש"ע ד' סעיפים

א (א) **בריה** דהיינו נמלה ושאר כל השרצים ועוף טמא וגיד הנשה ואבר מן החי מטהורים (אבל אבר מטמאים או משרצים בטל. ש"ך סי' מ"ב ס"ק ב' ופר"ח שם ועי"ש בח"ד). וביצה שיש בה אפרוח (אבל ביצה שיש בה טיפת דם בטל דאכתי אין בו חיות ש"ך ס"ק ב') וכיוצא בהם אפי' באלף לא בטיל. ומ"מ אינו אלא מדרבנן מטעם דכיון שמה"ת יש חשיבות בברי' שהיו לוקין (בזה"ב) על אכילתה אפי' היא פחותה מכזית. ע"כ החמירו חז"ל בתערובות שלהם. אבל מה"ת היא בטלה כשאר איסורים. ונ"מ לענין ספק אי הוי ברי' אם לאו הוי ספיקא דרבנן ובטל. אבל אי הוי ודאי ברי' אלא שהאיסור ספק. כגון ביצי ספק טריפה וכיו"ב. אפי' באלף לא בטל (ט"ז ס"ק א') וי"א דנמלה בטלה בס' דאין איסורה מתחלת ברייתה דהא קודם שפירשה היתה מותרת (כו"פ ועי' פ"ת ס"ק א'):

|(ב) **אין** לו דין ברי' אא"כ יש בו ד' תנאים אלו. א) שהי' בו חיות ואף שעכשיו אין בו חיות. לאפוקי ביצה שיש בה טיפת דם שעדיין אין בה חיות וכמש"ל. ב) שיהי' אסור מתחלת ברייתו לאפוקי עוף טהור שנתנבל בשחיטה או שמת או שנטרף. שאין איסור זה של נבלה וטריפה מתחלת ברייתה. וכן שור הנסקל. ג) וכן צריך שיהי' דבר שלם שאם יחלק אין שמו עליו לאפוקי נבלה (מלבד טעם דלעיל) וחלב שאם תחלק עדיין שמו עליו שכל חתיכה וחתיכה נקרא נבלה דנבלה אינו שם העצם. וחלב אעפ"י שהוא שם העצם מ"מ כל חתיכה בין קטנה בין גדולה נקרא בשם חלב. ד) ולא חסר ממנו כלום לאפוקי אם נחסר אפי' אבר קטן מן הנמלה אינה ברי' או אם נחתך או נימוח לא חשיב ברי' אעפ"י שלא חסר כלום (ועי' מש"ז ס"ק א' ובחכ"א ובהגהת מהרב"פ):

ג **אבמ"ה** דאמרן דהוי ברי' היינו דוקא כשיש כזית בין הבשר וגידין ועצמות. אבל אבמ"ה שהוא פחות מכזית בין הכל שנתערב בטל כשאר יבש ביבש (תשו' פמ"א ודעת הפמ"ג אינו כן). גיד הנשה דאמרן דהוי ברי אינו אלא על הכף בלבד והוא כרוחב ד' אצבעות בשור הגדול ובכבש קטן ב' אצבעות. ואם הוא שלם מקרי ברי' (רמ"א):

ד **ירך** שנתבשל עם גידו ושמנו. לדידן דקי"ל חנ"נ בכל איסורים צריך ס' נגד כל הירך שהי' שומן דבוק בה דנ"נ. ואם נימוח הגיד ונשפך הרוטב ויש ספק אי איכא ס' מותר (ט"ז וש"ך) ברי' שנפגמה מכמות שהיתה כגון שנסרחה בטל חשיבותה ממנה (או"ה ועי' ח"ד). דברים המאוסים כגון נמלה וכיוצא בהם אין טעמם אוסר. ופרעושים וזבובים הוי נמי כמו נמלה דפגומין מצד עצמן הם ואין טעמם אוסר. ואם נפלו לתוך הכף שהרוטב חם וזרק הפרעוש או הזבוב עם מעט רוטב שבכף לא נאסר הכף (פ"ת ס"ק ג' בשם פמ"א סי' ס"ז):

ב (ה) **דבר** שהוא ברי' שנתבשל עם ההיתר. אם אינו מכירו הכל אסור והרוטב אם יש בו ס' נגד האיסור לפי האומדנא יסננו ומותר. ואם מכירה זורקה והכל מותר אם יש בו ס'. וגיד הנשה אין טעמו אוסר דאין בגידין בנותן טעם. אבל שמנו אוסר וצריך ס' כנגדו להתיר הרוטב ואם נימוח הגיד ואינו ניכר צריך ס' כנגדו שאעפ"י שהוא כעץ התורה אסרתו. ומ"מ יש להקל בספק כזה כגון אם נשפך ואינו ידוע אם הי' שם ס' רק שהי' רוב בודאי דאסרינן לעיל סי' צ"ח ס"ד באינו מינו מ"מ כאן שרי (ט"ז):

ג ד (ו) **קדרה** של מרק שנפל שם ברי' ונאבדה וא"א להסירו ע"י סינון אסור הכל (רשב"א בתשו') ירקות מבושלות שנמצאו בהם ג' תולעים הירקות אסורים (ועי"ל סי' פ"ד סכ"ה). אבל מי השלקות מסננן ומותרים וכן הבשר ירחצנו ויבדקנו ומותר (ועי' בה"ט ס"ק ו'):

ז **אם** לקח אבר מן החי ועירבו בשוגג עם הרבה אברים כשרים ונאכלו כולן ואח"כ נודע שא' מהם הי' אבמ"ה דלא בטל מטעם ברי'. אם ברור לו שבשום פעם שבישל לא הי' ס' בכל הקדירה נגד אבר א'. הכלים כולם אסורים. אכן אם ספק לו אולי הי' עכ"פ בבישול א' ס' מותרים הכלים. ואפי' אם נודע להשואל דין דאבמ"ה לא בטל בשעה שהי' עדיין הכלי ב"ו (לב"ש סי' כ"ו ועי"ש):

ח **ברי'** שנתערב ולקח א' מהתערובות ובישלה בפחות מס' גם הרוטב אסור:

משום דדברים החשובים שנתערבו יש להם דין קבוע כדמוכח סי' ק"י סע' ח' וא"כ כל ברי' אמרינן דזהו של איסור. ואין לומר כיון דהטעם הוי כנתרסק ואם נתרסק ברי' אחת הותרה אותה ברי' ואותה חתיכה כמש"ל. דזהו דוקא שכל הברי' נתרסק אבל הכא כיון דהברי' עדיין קיים והיא אסורה מחמת קבוע גם הטעם שלה אסור (ח"ד וע"ב ס"ק ו'):

סימן קא

דין חתיכה הראוי' להתכבד ובו י"ד סעיפים ובש"ע ט' סעיפים.

א (א) **חתיכה** הראוי' להתכבד דינה כברי' דאפי' באלף לא בטל. ואפי' אם היא אסורה בהנאה כגון חתיכת בשר שנפל עלי' חלב ונאסרה בהנאה. כיון שאם תתבטל היתה מותרת והיתה ר"ל אינה בטלה. ואם נתערבה חתיכה זו בחתיכות אחרות כולן אסורות בהנאה כמוה. אלא ימכרם לעובד כוכבים חוץ מדמי איסור שבהן (ש"ך). ודעת הח"ד שאם נתערבו איסורי הנאה באיסורי אכילה מותר בהנאה (וע"ב). ואפי' אינה אסורה אלא מדרבנן אינה בטלה. ואם הוא ספק אם היא ראוי' להתכבד א"ל אפי' הוא איסור מה"ת אזלינן לקולא. דחהר"ל ג"כ אינו אלא מדרבנן כמו ברי' וכמש"ל ודוקא בספק אם היא חהר"ל אבל בודאי ר"ל וספק אם הוא אסור לא בטל וכמש"ל גבי ברי'. ואין חילוק בין נתערבו במינו או שלא במינו (רמ"א ועי' ט"ז ס"ק י"ב ועי"ש):

ב (ב) **אין** לה דין חהר"ל אא"כ איסורה מחמת עצמה כגון נבלה. ואפי' נתנבלה מחמת מיתה ואפי' היא כחושה מאד הוי ר"ל (פ"ת ס"ק ב'). ובשר בחלב נמי מקרי איסור מ"ע לפי ששניהם נעשים גוף א'. ותדע דהיה לוקה (בזה"ב) אם אכל חצי זית מחלב וחצי זית מבשר (ט"ז). אבל אם נאסרה מחמת שקבלה טעם מאיסור ולא הי' בה ס' לבטלה אפי' לדידן דס"ל חנ"נ בכל האיסורים אין לה דין חהר"ל. דמ"מ אין האיסור הנבלע בה ראוי להתכבד. וכן גבינה שהועמדה בחלב טריפה. אבל נתערבה בחלב טריפה שהוא גוף האיסור הוי חהר"ל. ומ"מ גבינות עובדי כוכבים שאין בו חשש תערובות חלב טמא שאינו עומד רק משום חשש שיש מעט חלב טמא בין הנקבים לא מקרי חהר"ל. וגבינות שהועמדו בעור קיבה אם יש בהחלב טעם בשר הוי חהר"ל אבל אי ליכא טעם אלא מעמיד לא הוי חהר"ל דאין איסור בב"ח משום מעמיד (ח"ד וע"ב ס"ק ג' ולעיל סי' פ"ז):

ג **ואפי'** חתיכת בשר שלא נמלחה בטלה דאין איסורה מ"ע רק מחמת דם הבלוע בה (רמ"א). כל חתיכה שלא נאסרה רק כ"ק אפי' מבו"ח בטלה דהרי הקליפה אינו ר"ל. וה"ה חתיכה הנאסרה כדי נטילה בטלה. ואם הקליפה או הנטילה ר"ל אינם בטלים (ש"ך ועי' ח"ד). פשטידא הממולא בגבינה שבלע בשר ואין בו ס' כנגד הבשר ונאסרה. ונתערבה הפשטידא עם אחרים יבש ביבש. אין בו דין ר"ל. דנהי דהגבינה עם טעם בשר הוי איסור מחמת עצמו משום בב"ח. מ"מ הא עיקר מה שר"ל הוא הפשטיד"א. דהגבינה בעצמה אינה ר"ל. ובפשטידא אין בו רק איסור בלוע (נו"ב סי' ל' ועי' ח"ד שמפלפל בזה ועי' פ"ת ס"ק ג' ובש"ך סי' ק"ט ובחכ"א):

ג (ד) **תרנגולת** בנוצתה או כבש שלם שלא הופשט מעורו כיון שמחוסר מעשה גדול בטלה שהרי עכשיו אין ר"ל. וגם דבר שבמנין לא הוי כיון שמחוסרין תיקון גדול (ש"ך). ואעפ"י שאחר שנתערבו הסירו הנוצה והפשיטו העור. כיון שבתחלת התערובות נתבטל אינו חוזר וניעור ודוקא אם מכבר נודע לו התערובות קודם ההפשט. אבל אם לא נודע לו התערובות עד לאחר ההפשט אינו בטלה. דקודם ידיעה לא שייך ביטול והשתא הוי ר"ל (ח"ד וע"ב וחכ"א). וכן חתיכה שאינה מנקרת לא הוי חהר"ל כיון דאיכא טרחה ודוקא אחוריים שלא ניקרו דמחוסר מעשה גדול. ואע"ג דר"ל לנכרי זה לא מקרי ר"ל אא"כ ראוי לכל אדם. אבל חתיכות בשר שאינם מנוקרות מגידי דם וחלב מקרי ר"ל דלא הוי טרחא כ"כ (כנ"ל ועי' חכ"א שכתב דגם באחוריים אינו מוחלט הדבר להיתר):

ה **וכן** רגלים של עגל כ"ז שלא נחרו משערן. ורגלי אווזים כ"ז שלא נחרכו עורן מעליהם כמו שרגילין לעשות בטלין. אבל אם כבר נחרכו אעפ"י שלא נטלו טלפיהם לא מקרי מחוסר מעשה גדול וחשיבא ר"ל ואפי' לא נמלחו עדיין אבל ראש של שור וראש של עופות ורגלי בהמה גסה ודקה ורגלי שאר עופות לא חשיבי ובטלים. ולשון של שור הוי חהר"ל ואווז שהופשט עורו ונתערב ממנו הבטן שקורין בייליק במקומות שהבייליק הוי חהר"ל וכן במקומות שהירך שקורין פאלקע הוי חהר"ל. כיון שניטל תפארתן לא חשיבי עוד חהר"ל. ובדרבנן אזלינן לקולא (ט"ז ועי' ח"ד וחכ"א):

ו **כבש** שלם שהופשט מעורו. וכן חתיכה גדולה יותר מדאי. או חתיכה חיה שלא נתבשלה מ"מ הוי חהר"ל. שהרי ראוי לחתוך אותה לחתיכות הראויות להתכבד (כן הוא דעת רמ"א וכן נוהגין ומ"מ אם יש לצרף עוד קולא יש להתיר בהפ"מ. ועי' בתשו' ח"ס הובא בפ"ת ס"ק ד'):

ד (ז) **שומן** הכנתא אין ראוי להתכבד. אבל הדרא דכנתא של עגל חשוב הוא ור"ל. והש"ך מסופק בשומן הכנתא של שור אם הוא ר"ל. שאר בנ"מ לא חשיבי ר"ל. והכרכשתא אעפ"י שאין מוכרין אותה אלא במנין בטלה. כיון דאין אוכלין אותה אלא ע"י מילוי אינה חשובה מצד עצמה ודמי' לפשטידא דלעיל ס"ג. וה"ה עור הצואר של אווז או שאר עופות שקורין העלזלעך כיון שאין החשיבות שלהן מצד עצמן אלא מצד המילוי בטלים (חכ"א):

ח **עור** שומן אווז י"א דהוי ר"ל וי"א דאינו ר"ל (ל"ח וכו"פ). ואינו דומה לחתיכה גדולה דקי"ל דהוי ר"ל וכדלעיל ס"ו. דהתם לאחר הבישול יחתוך אותו לחתיכות ממוצעות שיהי' כ"א ראוי להתכבד. משא"כ בעור האווז כשהיא שלמה ודאי אינו ר"ל. ולאחר שיחתוך אותו לחתיכות קטנות שקורין גריבענעס דאז יהי' ר"ל. ידוע שאין מכבדין

בחתיכה אחת וא"כ כל חתיכה וחתיכה אינה נקראת ר"ל ובפרט במילתא דרבנן (שם ועי' ח"ד). שומן אווז מקרי ר"ל ואינו בטל (רמ"א) ויש חולקין. ולפי שדינים אלו משתנים לפי המקום והזמן הכל תלוי לפי ראות עיני המורה שאם חשוב הוא באותו מקום לא בטיל אעפ"י שאינו חשוב בשאר מקומות. ואם אינו חשוב באותו מקום אעפ"י שהוא חשוב בשאר מקומות בטל. (ועי' מש"ז ס"ק ט' בשם המנ"י):

ח (ט) **קורקבן** של אווזים במדינה זו חשיבי ר"ל. אבל של שאר עופות וכן שאר כל הבנ"מ אינם ר"ל. וכבדים של אווזים במקומות שנהפכו ללובן מחמת ריבוי שומן שעליהם ונמכרים ביוקר ודאי חשיבי ולא בטלי (לבוש ועי' בה"ט ס"ק י"ב ועי' צ"צ לאדמו"ר סי' ס"ו):

ו (י) **הא** דברי' וחהר"ל לא בטלי דוקא בעודם שלמים. אבל אם נחתכו לחתיכות עד שלא נשאר בא' מהם שתהא ר"ל. וכן אם נתמעך עד שנאבד צורתו בענין שאינו ר"ל עוד בטל ממנו חשיבותו ובטל. ואפי' אם נחתך ונתמעך לאחר שנתערב עם ההיתר. ואפי' לאחר שנודע תערובתו. אם הוא בענין דלא שייך לומר חנ"נ כדלעיל סי' צ"ט סט"ו בטלה והוא שנתרסקו שלא במתכוון אבל אם נתכוון לכך אסור למרסק עצמו אם הוא שלו וכן למי שנתרסק בשבילו (כדלעיל סי' הנ"ל סי"ד) ואין חילוק בין נתערבו במינו או שלא במינו. כגון קדרה של ירקות שנאבדה בתוכו ברי' (דאל"כ בשלא במינו הא יכול להכירו ולהסירו משם) לא בטיל בין ברי' ובין חהר"ל. ובחהר"ל אם נתפרר ממנו ע"י בישול כדרך להתפרר ע"י בישול. עדיין נקרא חהר"ל ואינה בטלה. אבל נפרד קצת מגופו או משדרתו או ראשו חשוב ריסוק. וכל דבר חשוב מהני ריסוק חוץ מדבר שיש לו מתירין (עו"י וכנה"ג ועי' צ"צ לאדמו"ר שם):

ז (יא) **חתיכה** של איסור שנתערבה בהרבה חתיכות של היתר. ונחתכה חתיכה אחת מהן ולא ידעינן אם חתיכות האיסור נחתך או חתיכת היתר. אם רק החתיכה שנחתכה לבדה בקדרה מותרת בלא ס'. דכיון דהחתיכה בעצמה מותר לאכלה בעין מטעם שנתבטלה ברוב שחוץ לקדירה האיך יהי' טעמו אוסר כי לא מצינו דבר המותר שיהי' טעמו אוסר. ולא יהי' טעמו של החתיכה חמור מגוף החתיכה. ואם הי' כל התערובות בקדרה דהוי לח ובעינן ס' כמו בבישול בסי' ק"ט (ועי' ח"ד ס"ק ז' ומש"ז ס"ק י"ג) ויש ס' בהיתר נגד האיסור. אין תולין לומר של איסור נחתך ובטל חשיבותו דתו לא הוי חהר"ל ובטלה. ויהיו כולן מותרות כיון שיש ס' נגד האיסור. אלא אותה חתיכה לבדה שנחתכה מותרת ממ"נ. אם היא של איסור אף כולן מותרות דהחתיכות מותרות דנתבטלו ברוב כיון דאין ר"ל. והשלמים מותרים דהא איכא ס' נגד האיסור. ואם הנחתכת אינה של איסור אלא

שהאיסור נשאר בחתיכות השלמות. הרי היא מותרת כיון שנחתכה ואין ר"ל ויש ס' בהיתר נגד האיסור. ואפי' נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור מהרוב שנחתכו אלא כל הנחתכות מותרות והשלימות אסורות. אע"ג דבכל דוכתא הולכין אחר הרוב. מ"מ הכא אמרינן כל שנשתנה מקדמותו הוא מהרוב. והוי כמו כל דפריש מרובא פריש. ונמצא שהאיסור שהוא המיעוט לא נשתנה והופרש מקדמותו ונשאר בחלק הנשאר קיים (ט"ז ס"ק י"ד). וכ"ז בדאיכא ס' אבל אי ליכא ס' כולן אסורות דליכא ממ"נ. אבל ביבש ביבש אפי' ליכא ס' בטל ברוב וכמש"ל בשם מש"ז וח"ד ועי"ש:

ח (יב) **קורקבן** שנמצא נקוב ונטרפה ונתערבה אותה תרנגולת עם אחרות. מדמין שומן הקורקבן לשומן התרנגולת של מקום חיבור הקורקבן ואם דומין לגמרי מכשירין האחרות. ומכ"ש שיש לסמוך על הרושם השחור שעשה המחט בחלל התרנגולת (רדב"ז וכתב הבל"י שזהו סימן מובהק שיכולין לסמוך עליו אף בזמן הזה להתיר האחרות ועי' בס' ב"י). ואם אינם דומין ואח"כ נתבשל מהם חהר"ל אסור (ועי' פ"ת ס"ק ז' מ"ש בשם תשו' ש"ץ. ולענד"נ דלק"מ וק"ל). ולפי שאין אנו בקיאין כ"כ אין להקל אא"כ שיש הפרש גדול וניכר לעין (או"ה ועי' ח"ד):

יג **ודוקא** שנתערבו חד בתרי דאיכא רובא דכשרים ומה"ת חד בתרי בטל רק הואיל דהוי חהר"ל הוא דלא בטל וזהו דרבנן סמכינן אסימן פשוט כנ"ל. אבל נתערב חד בחד לא סמכינן אסימן פשוט וצריך דוקא טב"ע שיודע ומכיר שזה הקורקבן מתרנגולת זו (כו"פ). ואם נאבדה אחת מהתרנגולת או הי' באופן שאין יכולים לבדוק. ודימו שומן הקורקבן הניקב לכולן ולא דמי כלל לשום אחת מהן. יש להתיר דאנו תולין דהקורקבן זה הוא מאותה שנאבדה. גם אם בדקנו את הקורקבן ומצאנו שהוא דומה לאחת קצת אבל לא לגמרי ובדקנוהו עם כולם ומצאנו שאין דומה כלל אפי' קצת. יש להתיר (כ"כ הפר"ת ס"ק י"ב וסיים וזה כתבתי להלכה ולמעשה צ"ע). ונ"ל דאם הוא מדרבנן כגון שהוא ספק טריפה או שהוא ספיקא דרבוותא אז יש להקל מטעם ס"ס שמא מזו ושמא הלכה כמכשירין אבל בדאורייתא אסור (ועי' בס' ב"י):

ט (י"ד) **וכן** ראש כבש שנמצא טריפה ונתערבו חד בתרי וכמש"ל ולא נודע מאיזו כבש הוא. והקיפו הראש לצוארו של א' מהכבשים ונמצאו החתיכות דומות ומכוונות יפה (ולדידן שאין אנו בקיאין צריך הפרש גדול כ"כ האחרונים). יש לסמוך ע"ז להתיר האחרות. ומיירי בודאי טריפה דאז צריך הפרש גדול לדידן אף שנתערב חד בתרי דסימנים לאו דאורייתא אבל ספק טריפה שנתערב יש להקל ע"י סימן פשוט היכי דהחתיכות דומות ומכוונות יפה אף לדידן. דאיכא ס"ס וכמש"ל בסעי' שלפ"ז. אם נמצא

מים בראש כבש א' דמיטרפא בי' ולא נודע מאיזו כבש הוא ע"ל סי' ל"א ס"ז וכאן בט"ז ובח"ד:

סימן קב

דין דבר שיש לו מתירין ובו י"ד סעיפים ובש"ע ז' סעיפים

א (א) **כל** דבר שיש לו מתירין כגון ביצה שנולדה ביו"ט שראויה למחר. אם נתערבה באחרות. בין שלימה בין טרופה אינה בטלה אפי' באלף. ואפי' ספק אם נולדה ביו"ט ונתערבה באחרות אסורות. ואע"ג דהוי ס"ס ואפילו להמתירין ס"ס בדבר שיל"מ (ועי' בש"ך לקמן סי' ק"י ס"ק נ"ה) הכא גרע ספי דהוי ספק א' בגופו וספק א' בתערובות די"א דלא הוי ס"ס, ואם אותו התערובות נתערב בתערובות שני. דעת הט"ז להתיר והש"ך אוסר בדשיל"מ (ועי' ח"ד) ודוקא היכא דאיכא סרך איסור דאורייתא כגון ביצה שנולדה ביו"ט ראשון דגזרינן משום יו"ט שלאחר השבת דהוי מה"ת ומשום הכנה או משום פירות הנושרים, אבל ביצה שנולדה ביו"ט שני דאינו אלא משום מנהג אבותינו. דינו כשאר איסורים חשובים שנתערבו ומתבטלים בג' תערובות כמבואר בסי' ק"י סל"א (ועי' בס' ב"י בעמ"ז):

ב **וכ"ז** כשנתערב מב"מ דהתערובות נקרא על שמו אבל כשנתערבה בשא"מ אין ההיתר נקרא על שמו של דבר האסור אלא ע"ש דבר שנתערב בו והוי כמי שאין לו מתירין (ש"ך ס"ק ד' בשם ת"ח). והכא אזלינן בתר שמא דאם הוא שוה בשמא אע"ג דלא שוה בטעמא הוי מב"מ ולא בטל. ואם אינו שוה בשמא אע"ג דשוה בטעמא הוי מבשא"מ ובטל (שם בש"ך). מיהו אם לבנו בה המאכל או נתנו בקדרה לתקן הקדירה כגון שמילאוה בתרנגולת אינה בטלה (רמ"א ועי' ש"ך וט"ז וח"ד) דכיון דלחזותיי עביד לא בטל ובנתנו לקדרה לתקן מקרי מב"מ כמו מים ומלח בעיסה (ועי' בה"ט ס"ק ג') ובשאר איסורים דתלוי בטב"ע מקרי אינו מינו ובעי ס' מדאורייתא כיון שמרגישין הטעם. וכמו"כ בשאר איסורים לא חיישינן לחזותא (עי' ח"ד ובט"ז ס"ק י'):

ג **כתב** הפר"ח איסורי הנאה דרבנן לא מיתסר בהו חזותא אבל איסורי הנאה דאורייתא אף שיש דבר היתר המסייע עם האיסור לעשות חזותא. לא אמרינן זוז"ג אלא כיון דמספקא לן יש לחוש דלמא חזותא מילתא הוא והו"ל כגופו של איסור לפיכך אם לבנו מאכל בביצה נבלה שנתנבלה בשחיטתו. אם יש ס' נגד הביצה שנתבטל טעמו אף דלחזותא עבידא בטלה דאיסורא דרבנן הוא. משא"כ בביצה טריפה (ועי' מש"ז בסי' ק' ס"ק א'):

ד **דשיל"מ** שנתערב ואח"כ פירש א' מהם. ל"א כל דפריש מרובא פריש. דעד שתאכלנו בספק איסור המתן עד למחר לאחר יו"ט ותאכלנו בהיתר גמור והוי ג"כ בכלל דשיל"מ ולא בטל. וי"א דאמרינן בדשיל"מ כל דפריש (ועי' פ"ת ס"ק א' ולעיל סי' ט"ז ס"ק ו'). וכן אם נפל א' לים אע"ג דבשאר איסורים אנו תולין ואומרים דהאיסור נפל. אבל בדשיל"מ לא תלינן. וכן נוהגין אם לא לצורך או בהפסד מרובה (ועי' חכ"א):

ב (ה) **לא** אסרו דשיל"מ אלא כשהמתיר עתיד לבא עכ"פ. כגון ביצה שנולדה ביו"ט שלמחר תהי' בודאי מותרת. או אם המתיר בידו לעשותו בלא הפסד. אבל דבר שאין בידו לעשותו כ"א ע"י הפסד ואינו בודאי שיבא המתיר אינו בדין דשיל"מ. לפיכך ביצה של ספק טריפה שנתערבה באחרות אינו בדין דשיל"מ ע"י שהוי כ"א יום לומר עד שתאכלנו ע"י ביטול המתן עד שתלד ותהי' היתר גמור מתחלתו. לפי שאין המתיר בודאי שמא לא תלד ושמא תמות. וסוף סוף לא תהי' ניתר אלא ע"י ביטול וגם אין בידו שתלד ובטלה. ומ"מ דוקא בג' תערובות אבל לא בב' תערובות מטעם דהוי דבר שבמנין (והטעם נתבאר בסי' ק"י ועי' ח"ד ובבה"ט קושית מהרמ"מ ותירוצו. ולפי מ"ש מיושב היטב כנ"ל ועי"ל סי' ק"י בבה"ט ס"ק כ"ו):

ו **ביצת** טריפה שנולדה ביו"ט ונתערבה הוי נמי בכלל דשיל"מ. אע"ג דגם אחר יו"ט לא יהי' לה היתר בלא ביטול מכח טריפות. מ"מ כיון שבודאי יבא לידי היתר קצת. דלאחר יו"ט יסתלק ממנו איסור כולל דהיינו נולד וכל מה דאפשר למעבד בהיתר עבדינן (פ"ת ס"ק ד' בשם תשו' צ"צ ועי' עוד שם לענין נדרים בכעין זה):

ג (ז) **כלי** שנאסר מבליעת איסור שנתערב באחרים ואינו ניכר. מדינא בטל ברוב כאיסור יבש שנתערב ביבש. ואין דנין אותו בדשיל"מ בהגעלה. לפי שצריך להוציא עליו הוצאות להגעילו (רשב"א), ודוקא כשכבר בישלו בהם ויש הפ"מ. אבל לכתחלה יש להגעיל כולם מספק דהוצאה להגעילו דבר מועט הוא. וגם חיישינן שמא בזמן מרובה ישתכח התערובות ויבא לערב התבשילים שיתבשלו בכל כלי התערובות יחד. ויאכלם ויבא לידי איסור. דיבש שבטל ברוב אסור לאכלם כולם יחד (ועי' ש"ך וט"ז ס"ק ח'). ע"כ ראוי להגעיל כולם מספק. ואפי' בישלו בא' מהם כבר ויש הפ"מ שמותר בלא הגעלה. מ"מ צריך לשהות שאר הכלים עד שלא יהי' ב"י דלזה לא צריך הוצאות דאז שרי מה"ת. ואפי' להשתמש כ"א בפ"ע אסור עד אחר מעל"ע (ועי' ש"ך ס"ק ח'). וגם יש להחמיר להסיר כלי א' (ב"ח) וכן עיקר לדינא. אבל למעשה טפי יש להגעיל כולם מלהשהותן עד אחר מעל"ע. ובכלי חרס דא"א בהגעלה מותר כשהבליעות הם מב"מ שהטעמים שוים. אבל כשהבליעות אינם שוים כגון שנתערבו כלי בשר עם כלי חלב אסור וצריך

להשהותן מעל"ע ומותרים (ח"ד וע"ב). אבל בשפ"ד החמיר להצריך ס' כלים ולא יספיק רוב ועי"ש. וגם זה אינו אלא בהפ"מ אבל באין הפ"מ דעתו דבאינו מינו גם ס' לא מהני דיש לחוש שמא ישתמשו ביומי' ואתי לידי נתינת טעם (ועי"ש בשם מהריב"ל ופר"ח ופ"ת ס"ק ו'. ועי' היטב בזה אף שמש"ך וט"ז לא משמע הכי מ"מ הנלע"ד כתבתי והמבין יבין וק"ל):

ד (ח) **יש** מי שאומר דלא שייך דשיל"מ היכי שהמאכל מתקלקל בהמתנה עד למחר (ב"י בשו"ע). הא דדשיל"מ לא בטל אין חילוק בין אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור בתערובות או אפי' ליכא רק טעמא דאיסורא לא בטיל. וכן אפי' אם אין איסורו מחמת עצמו אלא מחמת דבר הבלוע בו לא בטל. והכל מטעמא דעד שתאכלנו באיסור תאכלנו בהיתר. ולא דמי לחהר"ל דהתם הא דלא בטל הוא מטעם חשיבות וכיון שהאיסור הבלוע אינו חשוב מש"ה בטל. משא"כ בדשיל"מ דהטעם דלא בטל הוא משום שיכול לאכלו בהיתר וא"כ מה לי אם איסורו מ"ע או מחמת בלועו. ומ"מ חתיכה שלא נמלחה ג"י אע"ג שיש לה היתר ע"י צלי' מ"מ לא מקרי דשיל"מ ובטל. דלצלי' לא נאסר מעולם ולבישול שנאסר אין לו היתר ודשיל"מ לא הוי אא"כ יש היתר למה שנאסר וכדלעיל סי' ס"ט סכ"ו (ועי' ח"ד):

ט **וי"א** דהא דדשיל"מ אינו בטל היינו דוקא אם האיסור בעין או שיש עדיין ממשות האיסור בתערובות אבל אם האיסור ניטל משם רק שפלט שם טעם. אותו הטעם אינו חמור לאסור בשביל דשיל"מ ובטל וכפסק רמ"א וכן עיקר. אף שהש"ך חולק עליו ובפרט שהוא מילתא דרבנן אזלינן לקולא (ח"ד וע"ב ס"ק ד'). ולפי"ז אם בישל ביצה שנולדה ביו"ט עם שאר ביצים בפחות מס' ונ"נ. ואח"כ נתערבה הביצה שנ"נ עם שאר ביצים. או נתנו לתבשיל לתקן הקדרה בטל כיון שאין האיסור רק מצד הטעם וטעם לא הוי בכלל דשיל"מ (שם בח"ד). ומיירי שהסיר הביצה עצמה שנולדה ביו"ט דאל"כ אפי' באלף לא בטל ומאי קאמר בפחות מס' (ועי' פ"ת ס"ק ח' מ"ש בשם הרבה תשובות מדינים אלו):

י **כל** איסור שלא הי' ניכר קודם שנתערב. כגון גיגית מלאה ענבים בעוטים. והי' בו הרבה יין קודם שבת. מותר ליקח מן היין בשבת ואעפ"י שיוצא גם עתה בשבת מן הענבים כל שעה מעט. לפי שמתבטל במה שיצא כבר. ואין בו משום דשיל"מ מאחר שלא הי' עליו שם יין בפ"ע מעולם. דקמא קמא שנטף בטל במה שנטף קודם שבת, וכן חבית מלאה ענבים שלמים וממלאים החבית במים לעשות תמד והענבים מתבקעים לאח"ז ויצא כל היין מותר למשוך הימנה בשבת לשתות לפי שמעט יין שיוצא בשבת מתערב

ומתבטל עם היין שהי' בו כבר ולא הי' ניכר פ"א בפ"ע מעולם. וכן כל כיוצא בזה (ש"ך ס"ק י"ב וח"ד):

יא **מי** שנדר מדבר א' ונתערב אח"כ. לדידי' מקרי דשיל"מ דהא אפשר לשאול על נדרו (רמ"א) כיון דמצוה לשאול על הנדר לחכם. ודוקא בכה"ג דביד האוסר גופי' לשאול על נדרו הוי דשיל"מ. אבל אם אסר דבר על חבירו בקונם לא הוי דשיל"מ כיון דהנאסר אין בידו להתיר אלא האוסר. וא"כ למי שנאסר אין יכול להתיר ומי שהי' יכול להתיר מעולם לא נאסר עליו. אבל מי שאסר פירותיו על עצמו ועל חבירו והוא יכול להתיר על עצמו ועל חבירו מקרי דשיל"מ (תשו' ב"א ועי' תשו' ח"ס). ודוקא בנדר משום דמצוה לאתשולי עלי' הוי דשיל"מ. אבל אם נשבע שלא לאכל מאכל פלוני ונתערב לא הוי דשיל"מ דליכא מצוה. כדלקמן סי' ר"ג. ואין חילוק בין שבועה סתם לשבועה בשם דבכולהו ליכא מצוה לאיתשולי. אבל בנדר אפי' פירש בשעת נדרו שנדר ע"מ שלא יהי' לזה שום התרה והפרה הוי ג"כ דשיל"מ. דבזה ג"כ יכול לשאול. ואפי' נדר בעת צרה מ"מ יכול לאתשולי עלי' והוי דשיל"מ (שם ועי' פ"ת ס"ק י'):

יב **וכן** לא מקרי דשיל"מ אא"כ הותר למי שנאסר. אבל אם נשאר לאחד לעולם איסור אעפ"י שמותר לאחרים כגון המבשל בשבת במזיד דקי"ל באו"ח רס"י שי"ח דאסור לו לעולם ולאחרים מותר במו"ש. כיון דלא הותר לו לא מקרי דשיל"מ. ואם נתערב בשבת אזי לאחרים ודאי אסור דהא ישל"מ במו"ש ולדידי' מותר אפי' בו ביום כיון דלדידי' הוי דשאל"מ וקלקלתו הוא תקנתו (רמ"א ועי' ח"ד ג"כ באריכות קצת וכ"נ מדברי הכו"פ. ושפ"ד הניח ד"ז בצ"ע. ועי' מג"א שם סי' שי"ח ועי' פ"ת ס"ק י"ב):

יג **דבר** שיש לו היתר וחוזר ונאסר כגון חמץ בפסח שנתערב לא מקרי דשיל"מ לאחר הפסח. כיון שאלו הי' החמץ בעין הי' אסור אף לאחר הפסח (לח"מ פ"א מהלכות חו"מ). וי"א דהוי דשיל"מ אם נתערב ביותר מס' דאז אם ישהנו לאחר הפסח הי' חוזר להיתר (רמב"ם פט"ו מהמ"א) ואותם שני הדיעות שהביא המחבר באו"ח סי' תמ"ז גבי יבש ביבש יש לומר דבהא פליגי אי הוי דשיל"מ אי לאו (וע"ע מ"ש דגמ"ר על ש"ך ס"ק י"ד). וכתב בחכ"א דנ"ל דלכ"ע יי"ש או שכר מחדש שנתערב בייי"ש ושכר ישן לא הוי דשיל"מ כיון דחייב לבערם כשיגיע הפסח משום חמץ. אבל יי"ש של חדש שנתערב בייי"ש של פסח ומקרי מב"מ לדידן דאזלינן בתר שמא הוי דשיל"מ. ופשיטא דתבואה חדשה שנתערבה או קמח אפי' של חיטים בשל שעורים הוי דשיל"מ לדידן (כמ"ש התוס' יבמות ד' פ"ב ע"א ד"ה ר"י דהוי מב"מ לרבא דאזיל בתר שמא ומ"ש התוס' פסחים ד' מ"ד ע"א ד"ה איתבי' דהוי מבשא"מ צ"ל דהתם מרא דשמעתתי' אביי הוא דאזיל

בתר טעמא) ואפי' היתה החדשה לתותה ונתחמצה כיון שנתערב בשאינו לתותה א"כ מה"ת בטל עכ"פ בס' ומותר לשהותה בפסח הוי דשיל"מ. אבל להיפוך שהישנה לתותה אעפ"י שהחדשה שנפל לתוכה אינה לתותה מ"מ אסור לשהותה. וא"כ בטל החדש. ואע"ג דהלתותה אינה חמץ ודאי רק ספק וי"ל כיון דהוי ספק בדשיל"מ אינו אסור מ"מ כיון דעכ"פ מחמת ספק אסור לשהותה א"כ הוי דבר שאין לו מתירין (ועי' פ"ת ס"ק י"א ובב"א סי' נ"ד):

יד **עשרה** דברים הם שאין מתבטלים אפי' באלף ואלו הן. ברי'. חהר"ל. דברים חשובים שנתבארו בסי' ק"י והם ז' דברים ועי"ש. דבר שבמנין. דשיל"מ. חדש. נדרים. דבר שנעשה לטעם. דבר המעמיד. איסור הקבוע וניכר במקומו. ויתבארו אי"ה כ"א על מקומו בסימניו ובמיצריו (ועי' חכ"א ועי' מש"ז סי' ק' ס"ק א' לענין חזותא ומתבל דהוא לטעמא ומעמיד. אי הוי דרבנן או דאורייתא. אבל השבעה הנותרים אין בהם פלוגתא ולכ"ע הוי דרבנן ועי"ש):

סימן קג

דין נותן טעם לפגם ובו ט"ו סעיפים ובש"ע ז' סעיפים

א (א) **כל** דבר שטעמו פגמו אפי' בשר בחלב וכלאי הכרם אינו אוסר תערובתן. ואפי' אם אין טעמו פגום מחמת עצמו שבפ"ע הוא מוטעם ומשובח אלא שפוגם תערובתו (ב"י בש"ע ועי' ט"ז) אינו אוסר תערובתו. ומיהו דברים החשובים כמו ברי' וחהר"ל ודבר שבמנין וכן כ"ד שאוסר במשהו כגון חמץ בפסח או כיוצא בו. אם אין פגומין בעצמן אעפ"י שפוגמין התבשיל מ"מ לא גרע ממשהו אם לא שנפסלו מאכילת כלב ואינם בטלים אפי' באלף (רמ"א בשם הארוך). אבל אם נפגמו מכמו שהיו בטל חשיבותן. ואפי' ברי' שהיא פגומה ומאוסה משנולדה. בטל חשיבותייהו אפי' נתבשלו ואינו מכירן אף גופן בטל ברוב בעלמא. (ועי' ט"ז ס"ק ב' וח"ד וע"ב ס"ק ו'). ויש חולקין בדשיל"מ ובברי' ואומרים דאפי' בפגומין מצד עצמן אינם בטלים (ועי' פ"ת ס"ק א' ולעיל סי' ק' ס"ק ג'):

ב (ב) **פגם** זה דאמרן אין צריך שיפגום לגמרי עד שיהי' קץ לאכלו. אלא אפי' פוגם קצת אינו אוסר תערובתו (ועי' בר"ן בע"ז ובח"ד ס"ק א'). ודוקא שנתערב איסור מועט בהיתר מרובה ואז אפי' נמחה גוף האיסור לתוכו בטל ברוב (ש"ך ס"ק ג'). אבל איסור מרובה לתוך היתר מועט וכן צירו של איסור (כ"ה בש"ך בשם רשב"א) ואפי' מחצה על מחצה אין אומרים דנטל"פ מותר. ואפי' נפגם לגמרי שאין ראוי למאכל אדם יש לאסור מדרבנן (ח"ד ס"ק ד' ודלא כדעת המחבר בש"ע). אבל אם אין שם ממשות של איסור אלא טעמו

בלבד כגון שהסיר האיסור מהרוטב. אפי' האיסור מרובה וההיתר מועט מותר כשפוגם קצת (והטעם עי' ש"ך ס"ק ה'). ודבר שאינו נותן טעם לא לשבח ולא לפגם אסור. מידי דהוי אגיד הנשה לעיל סי' ס"ה ס"ט (ש"ך). ודוקא שנפל איסורא לגו התירא דקמא קמא בטל. אז אמרינן דאפי' האיסור מרובה על ההיתר מותר כשפוגם קצת. אבל אם נפל התירא לגו איסורא או שנפלו האיסור וההיתר בב"א בעינן רוב בהיתר (ועי"ש בח"ד).

ג **והא** דאמרינן בגוף האיסור אם פוגם קצת דבטל ברוב היתר היינו דוקא שלא הי' ע"י תערובות מדתו יותר אחר שנפל האיסור משהי' קודם שנפל. אבל אם נתרבה מדתו של היתר עד שהוא משביח יותר כשאכלו בגודל מדתו ממה שהוא פוגם בהפסד טעמו. אסור דהא נהנה מגוף האיסור עד שיפגום לגמרי כנבלה שאינה ראויה למאכל אדם כלל (ט"ז ס"ק ד'). ומ"מ למעשה צ"ע גם בנפסל לאדם (ועי' בספר ב"י בתק"ה)

ד **במד"א** שבכל שטעמו פוגם קצת מותר. דוקא שפוגם מתחילתו ועד סופו. אבל אם מתחלה השביח ולבסוף פוגם. כגון חומץ יי"נ שנפל לתוך גריסין צונן והשביחן ונאסר. ואח"כ הרתיחן ופוגמין דטבעו הוא דבגריסין צוננים משביח וברותחין פוגמין. מ"מ אסור דכיון שנאסרו כבר ה"ז ככל האיסורים שאין חוזרין להתירם עד שיפסלו מאכילת אדם. וכ"ש אם מתחלה נפלו לגריסין רותחים ונפגמו ואח"כ נצטננו והשביחו פשיטא דאסור. דהשתא בהשביח ולבסוף פוגם דאותו שבח אינו עומד להתקיים ואינו אלא ע"מ לפגום ואפ"ה אסור. כ"ש בעומד ע"מ להשביח דאסור וצריך ס' לבטלו. והיינו אחר שהשביח אבל קודם שהשביח מותר אעפ"י שאפשר שמשביח אח"כ כיון דהשתא פוגם הוא (ש"ך ס"ק ז' ועי' שפ"ד):

ה **ספק** אם פוגם אם משביח. אם הוא איסור תורה אסור ואם הוא איסור דרבנן. או מב"מ דמה"ת בטל ברוב. כיון שיש בו רוב הו"ל ספק דרבנן ולקולא (פר"ח ועי' בה"ט ס"ק ז'). ודוקא אם נפל בו איסור ולא ידעינן מה הי' האיסור דאפשר שהי' לפגם בתבשיל זה. ובזה שפיר י"ל דמותר מדרבנן. אבל אם אינו יודע אם ד"ז פוגם או משביח הוי ספק מחמת חסרון ידיעה ולא שמי' ספק (חכ"א):

ו **י"א** אע"ג דהאיסור נטל"פ והמאכל מותר. מ"מ הקדרה אסורה ואם בישלו בה אח"כ תוך מעל"ע תבשיל שהאיסור הראשון נותן בו טעם לשבח. נאסר התבשיל השני אם לא הי' בו ס' נגד האיסור הראשון. אבל א"צ ס' נגד כל הבלוע בקדרה. דכיון דהי' פגום לא נ"נ (ש"ך) וגם א"צ ס' רק לפי שיעור המדומע (ח"ד וע"ב). וכן תבשיל שנפל שם איסור פגום ואח"כ נפל מאותו תבשיל לתבשיל אחר ששם הוא האיסור לשבח ובאותו תבשיל הי' האיסור בעין. אין צריך אלא ס' בקדרה שני' נגד האיסור שבקדרה. דלא

שייך לומר דהקדרה הראשונה נ"נ דהא מישרי שרי. (ט"ז ס"ק ו' בשם או"ה). ומ"מ אם בישלו בקדירת איסור תבשיל שהאיסור נותן בה טעם לשבח ואח"כ בישלו בה תבשיל שהאיסור הראשון נטל"פ לא נאסר התבשיל השני. דאע"ג שהתבשיל הראשון נאסר מקודם ונ"נ ועתה נ"ט בתבשיל הב'. מ"מ מותר התבשיל השני דאין הנאסר חמור מן האוסר (ועי' פ"ת ס"ק ב' וס"ק ד' מ"ש בשם לב"ש סי' מ"ז):

ז **אבל** אם ניערו התבשיל הראשון בכף ותחבו אח"כ הכף לתבשיל שני שהוא ג"כ פוגם. לא נאסרה הקדרה השני'. דהואיל דהתבשיל שרי הקדרה נמי שרי דהו"ל נ"ט בר נ"ט דהתירא. דהרי הכף נ"ט פגום לתבשיל והתבשיל לקדירה ועדיין הטעם פגום (רמ"א בש"ע ובד"מ). ואפי' נאסר הכף תחלה מאיסור מושבח שהוא איסור גמור ואח"כ תחבו לקדרה עם תבשיל שהוא נותן בו טעם לפגם נמי שרי הקדרה. דהוי נ"ט בר נ"ט דהכף נותן טעם פגום בתבשיל והתבשיל נותן טעם פגום בקדרה. והקדרה שתתן אח"כ טעם לשבח במה שיתבשל בה אח"כ הו"ל נ"ט דהתירא. כיון שמתחלה בא הטעם של איסור ע"י פגם (ט"ז בשם או"ה). וכן אם בישל תבשיל בקדרה שאב"י של איסור ונתן התבשיל לתוך דבר חריף ג"כ מותר מטעם הנ"ל (ח"ד ועי"ש). וכן בדבר שאין לו טעם כלל כגון היורה שמתיכין בו הדבש אעפ"י שיש שם רגלי הדבורים לא נאסרה היורה וכן כל כיוצא בזה (רמ"א ולעיל סי' פ"א סל"ו מבואר הטעם):

ח **יין** שבישלו בכלי בשר ב"י והגיסו בכף חולבת ב"י. יש להתיר היין מטעם שכיון שחלב עצמו אינו אוסר היין אלא מפני שנתערב עמו בשר והוי בב"ח. והרי הבשר פוגם ביין מש"ה מותר. אבל הכלים יש לאסור לדידן דחיישינן לשמא נתערבו פליטת הבשר והחלב בלא אמצעית המים. ולא קרינן נ"ט בר נ"ט כה"ג וא"כ אסורים הכלים (ועי"ל סי' צ"ה ס"ג בהג"ה). והח"ד בביאורים ס"ק ה' חולק ע"ז שאסר הכלים ועי"ש ובפ"ת ס"ק ג':

ג (ט) **אפי'** אין כח באיסור לבדו לפגום המאכל אלא ע"י דבר אחר שמסייעו. כגון שנפל איסור לקדרה שיש בה מלח או תבלין מרובין. ולולי המלח והתבלין שבה לא הי' כח באיסור לפגום אפ"ה מותר. וה"ה איפכא שהוא פוגם מפני שאין שם מלח ואלו הי' מלח הי' משביח ג"כ מותר כיון דהשתא מיהת פוגם (ח"ד ועי' בה"ט ס"ק י'):

ד (י) **שמן** ודבש של עובד כוכבים אעפ"י שהם מבושלים מותרים מפני שהבשר פוגם את השמן ומסריחו וכן לדבש. ואע"ג דבלא"ה סתם כלים ש"ע אינו ב"י מ"מ כתב זה ללמדנו דבשר פוגם שמן ודבש. (ח"ד ש"ך). וי"א דבשר אינו פוגם דבש עצמו רק משקה הנעשה מדבש ובמקום שאין הפסד גדול יש להחמיר. והט"ז אוסר אפי' בהפ"מ וגם בשמן פוסק הש"ך דמשביח בין בשמן חי בין שלוק (ועי' ח"ד ולעיל סי' פ"ז סעי' כ"ב):

יא **בשר** או חלב ביין הוי לפגם ומותר (הג"א פ"ב דע"א) אך י"א דהיינו חלב בצירי אבל חלב בקמץ הוי נ"ט לשבח ביין (ס' תוספות שבת ונו"ב סי' ל"א ופ"ת הביאם). וי"א דחלב בקמץ נטל"פ ביין אבל חלב בצירי נטל"פ (פמ"ג בשפ"ד ס"ק י"ג וכתב שכן משמע בצ"צ סי' פ' ועי' הגהת יד שאול שהסכים לדעה הראשונה ועי' פ"ת ס"ק ה'), ונ"מ אם בישלו חלב טריפה ביין לדעת הנו"ב היין אסור ולדעת הפמ"ג היין מותר. ולכ"ע הקדרה אסורה דהא קבלה טעם מאיסור מושבח ומה לנו שפוגם ליין אא"כ שפוגם בעצמו שאינו ראוי לגר (ועי' מש"ז ס"ק ו') וי"א דשניהם הן חלב בקמץ והן חלב בצירי נטל"פ ומה"ט כתבו הפוסקים חלב סתם ולא פירשו אם בקמץ אם בצירי דשניהם שוים בזה (פ"ת בשם ספר בית יהודא):

ה (יב) **כל** קדרה שאינה בת יומא דהיינו ששהתה מעל"ע מעת שנתבשלה האיסור הוי נטל"פ. ואם בישל בה כשאינה ב"י בדיעבד התבשיל מותר. אבל לכתחלה אסור לבשל בה גזירה אטו ב"י. בין שבלוע מאיסור ובא לבשל בה היתר ובין שבלוע מחלב ובא לבשל בה בשר או איפכא (ועי' סי' קכ"ב ס"ח). והא דחשיב פגומה שאינה ב"י דוקא כשהקדרה היתה מודחת יפה ולא הי' שומן על פניה. אבל אם לא הדיחה שהאיסור הוא בעין אינו נפגם אפי' נשתהא כמה ימים (אחרונים) והרי היא כחתיכת איסור שלא נפגמה. וסתם כלים שנתבשל בהם אמרינן שהם נקיים ולא הי' שומן דבוק בהם (ועי' ש"ך ס"ק ט"ו) ויש מתירין אפי' בישל בה קודם שהדיחה. דס"ל דאפי' טיחת האיסור ג"כ נפגם בשהיית מעל"ע. אבל העיקר כדיעה הראשונה (ח"ד ועי' בה"ט ס"ק י"ג). ומ"מ אם יש ס' נגד מה שדבוק בה לכ"ע שרי מאחר שהקדרה אינה ב"י. ולא אמרינן בזה איסור דבוק דמיד שבא לתבשיל נמחה האיסור בתבשיל. והכי נהוג. (ועי"ל סי' ס"ט סל"ט ולקמן סי' קכ"ב):

ו (יג) **ובדברים** חריפים כגון אותן הנזכרים לעיל סי' צ"ו לא אמרינן בהו דין נטל"פ דחורפי' משוי לי' לשבח (וכמ"ש שם ס"א). ולכן אם בישל בקדירת איסור מאכל חריף כגון תבשיל שרובו חומץ או תבלין חלק גדול שנרגש הרבה בקדרה אסור (ועי' ט"ז ס"ק ט'). אבל אם הי' האיסור דבר חריף ואח"כ שהה הקדרה מעל"ע ובישלו בה היתר שאינו חריף. התבשיל מותר. דאין החריפות הראשון שבקדרה משוי לי' לשבח (רמ"א סי' קכ"ב ועמש"ל סי' צ"ו סכ"ה וע"ב מח"ד ס"ק י'):

יד **ואם** בישלו דבר חריף כגון ירקות חריפים שאינן לא של בשר ולא של חלב בקדרה של בשר אפי' נ"י ואחר מעל"ע מבישול הבשר בישלו בו חלב. אע"ג שאינו מעל"ע משנתבשל בו ד"ח. המאכל מותר כיון דאיכא מעל"ע מבישול הבשר. ודוקא בבב"ח דינא הכי משום דהוי נ"ט בר נ"ט בשר בקדרה וקדרה במים ועדיין כולו היתר וכיון דאיקלש

כולי האי לא חשיב לאסור (ועי' ש"ך סי' צ"ד ס"ק כ"ב). אבל אם נתבשל בקדירה דבר איסור ואח"כ נתבשל בה תוך מעל"ע אפי' דבר שאינו חריף. מונין אח"כ מעל"ע מתבשיל השני. דכשנתבשל בו דבר איסור נעשה הקדרה עצמה נבלה לדידן דקי"ל דגם בשאר איסורים נ"נ וחשיבי המים שבקדרה איסור כשהוחמה בה תוך מעל"ע מבישול האיסור. שהרי טעם האיסור שבקדרה פלט לתוך המים ונ"נ ואוסר עד סוף העולם (ועי"ל סי' צ"ד ס"ג ולקמן סי' קכ"ב ס"ק ב'):

ז (ט"ו) **קדרה** שהיא בלועה מבשר וחלב שנתבשלה בה יחד או בזא"ז ונ"נ. וקודם שעברה לילה אחת הוחמה בה מים או ירקות חשיבא ב"י עד שתשהא מעל"ע משעה שהוחמה בה המים (סה"ת וב"י). דכיון שכבר נאסרה הקדרה מבליעת בב"ח נחשבים המים שבישל תוך מעל"ע כנבלה והוי כאלו בישל אז בב"ח. אבל אם עברה לילה קודם בישול המים לא הוי אז המים נבלה דיש פוסקים כר"ת דלינה אחת פוגמת ואף דלא סמכינן עלייהו להתיר המים האלו. מ"מ מהני עכ"פ לזה שלא יהיו נחשבים כנבלה לענין חשבון מעל"ע דלא חשבינן מעל"ע מבישול המים אלא משעת בישול בב"ח. ודוקא כשעברה לילה קודם בישול המים אבל כשעברה לילה לאחר בישול המים או אפי' בין בישול בשר לבישול חלב לא מהני דכיון שהוחמה בה קודם שנפגם נקטינן כסה"ת דקי"ל בבשר בחלב נ"נ וצריך מעל"ע מבישול המים. ודוקא כל הלילה גורם להפיג טעם דהיינו מתחלת שקיעה עד האיר היום שתהא הקדרה בלא בישול (כו"פ). ודוקא לילה אבל יום כשיעור לילה לא דדוקא לילה גורם להפיג הטעם כדאיתא בפוסקים (ש"ך וע"ב מח"ד ס"ק י"א):

ט"ז **וה"ה** בכל האיסורים נמי דינא הכי דהיכא שנתבשל בקדרה דבר איסור ונאסרה הקדרה וקודם שעבר לילה בישלו בה מים נחשבים המים כנבלה לדידן דקי"ל בכל האיסורים נ"נ וצריך מעל"ע משעה שהוחמו המים. ובמקום הפסד קצת יש להתיר בכ"ע בשאר איסורים דאלו במקום הפסד גדול בלא"ה מותר דל"א בשאר איסורים נ"נ בלח בלח בהפ"מ וכדלעיל סי' צ"ב סי"ט כ' ועי' ש"ך ס"ק י"ט). אפי' אם חימם מים קודם לינת לילה רק שיהי' מעל"ע משעת בישול האיסור (רמ"א ועי' ט"ז ס"ק י"א). ויש מקילין בכה"ג אפי' בבב"ח כמו בשאר איסורים (ש"ך ס"ק י"ז ב' סמ"ק) והיינו מטעם דכיון שכבר נאסר דמי לשאר איסורים וכ"ד הפר"ת ס"ק י' (הביאו ב"י בעא"ז). ובהפ"מ איכא צד להקל. אבל באין הפ"מ ודאי אין להקל בפשיטות כיון דרבים פסקו כסה"ת ומחלקין בין בב"ח לשאר איסורים ודוקא במים הבאים מבב"ח אז יש להקל בהפ"מ. אבל בישל בשר ואחר לילה חלב ואחר מעל"ע מבשר בישל תבשיל אף בהפ"מ אין להתיר כלל

(מש"ז ס"ק ט' ושפ"ד ס"ק ח'). והטעם כיון שהי' תוך מעל"ע מבישול חלב ובשעה שבישל בה חלב נעשה הקדרה נבלה. מונין מעל"ע מבישול חלב. ופגימת לילה בלא יום הגם שיש סוברים שהלילה פוגם אין לסמוך להקל בטעם האיסור גופי'. ומה גם למאי דקי"ל טעם כעיקר דאורייתא (פר"ת ס"ק י'):

סימן קד

דין עכבר שנמצא ביין או בשכר ובו י"ג סעיפים ובש"ע ג' סעיפים

א (א) **עכברא** בין דדברא בין דמתא מספקא לן אי משביח בשכר או בחמץ או אם פוגם (ש"ך דפליג על המחבר בש"ע ועי"ש). ולפיכך אם נפל בשכר או בחומץ בצונן והסירו שלם מותר אם לא שהא בתוכו מעל"ע (ועי"ל סוס"י ו'). אבל אם הי' רותח או אפי' צונן ושהא בתוכו מעל"ע. בין שהסירו שלם בין שנחתך לחתיכות דקות רק שיכול לסננו במסננת בענין שלא ישאיר ממנו כלום בתוכו. ובין שנימוח בתוכו לגמרי ונעשה כולו משקה ולא נשתייר ממנו שום ממשות ניתר ע"י שיהי' ס' בהיתר כנגד העכבר (ב"י בש"ע). אכן אם הוא מאוס עליו אפי' שאינו מאוס לאחרים אסור לו אף שיש בהיתר ס' או ק' (או"ה וכדלעיל סי' פ"ד ס"א) והא דלא אסרינן הכא בשיעור כבישה כדי שיתנו על האור וכדלקמן סי' ק"ה בחומץ. הוא משום דכיון דמספקא בגמ' בעכבר אי פוגם אי משביח לכן אינו ראוי להחמיר מצד הספק ודינו כמו בשאר משקין שהוא במעל"ע (בל"י ס"ק ב' וב"י מתק"ה הביאו ועי"ש).

ב **אבל** אם נחתך לחתיכות דקות והוא בענין שאינו יכול לסננו כגון שנתערב השכר או החומץ במאכל עב. הכל אסור ולא מהני שום ביטול דחיישינן שמא יפגע בממשו של איסור ולא ירגיש. ודוקא בשרץ משמונה שרצים דהואיל ותחלת ברייתו הוי כעדשה הוי ברי' לכן שיעור טומאתו ג"כ בכעדשה ואינו בטל. ויש לחוש אם נשאר שם שלא יוכל להוציאו. אבל בשאר איסורים דשיעורו בכזית או בשאר שרצים דהוו בכזית אין לחוש (רמ"א בשם הארוך). ואף דבשאר איסורים ג"כ יש לחוש לפחות מכזית דהא קי"ל דחצי שיעור אסור מה"ת זה לא קשי' דודאי בשאר איסורים כיון דנטל"פ הוא א"כ ליכא משום טעמא וגם משום גופי' ליכא דבטל ברוב כיון שאינו מכירו. משא"כ בשרץ דשיעורו בכעדשה הוי כמו ברי' ואינו בטל. (ש"ך ס"ק ג' וכ"כ הרש"ל וב"ח לחלק בין שרץ לשאר איסורים ועי' ט"ז ומ"ש עליו הנקה"כ ועי' פר"ח שהאריך ועי' פ"ת ס"ק א' דשרץ שקורין ראק אינו משמונה שרצים):

ג **וי"א** דאין חילוק בין שרץ לשאר איסורים משום דאפי' בשרץ שנתרסק ממנו קצת אעפ"י שנשאר כעדשה קיים לא מקרי ברי' ובטל (הוא דעת הט"ז ומשיג על רמ"א) ועיקר

הוא דכ"ז שניכר האיסור כגון שנחתך לחתיכות דקות דיש כאן עדיין ממשות האיסור רק שא"א לבררו כגון שנתערב במשקה ויש לחוש שיביא האיסור בפ"ע לתוך פיו אסור הכל ובזה לא מהני ס' דלא מהני ס' אלא כשאין האיסור ניכר משא"כ כאן דניכר אלא שא"א לבררו לא נתבטל בס' בתורת לח בלח וכן לא נתבטל ברוב בתורת יבש ביבש ושפיר יש איסור אם יבלע אותו בעין. ואפי' בשאר איסורים דשיעורם בכזית מ"מ יש לחוש אפי' לפחות מכזית שהרי חצי שיעור אסור מה"ת. אבל אם נימוח האיסור עד שנעשה כממשות התבשיל שרי ע"י ס' דהוי לח בלח. ובזה אין חילוק ג"כ בין שרץ לשאר איסורים וכן עיקר להורות (ט"ז ס"ק א' והסכים עמו הפר"ח ופר"ת וכתב שאין לזוז מדבריו ימין ושמאל. ועי' בנקה"כ ובס' ב"י):

ב (ד) **והא** דאמרינן לעיל עכבר שנפל לתוך רותח או שהא בתוכו מעל"ע אפי' אם הסירו שלם וכדומה דהיינו שנחתך לחתיכות דקות והסירו ע"י מסננת ולא נשאר ממנו בתוכו כלום דבעינן ס'. היינו בשכר או בחומץ דיש לחוש שמא משביח בתוכו וכמש"ל ס"א דמספקא לי' בגמ'. אבל אם נפל ליין ושמן דודאי פוגם מטעם שכתב הרמב"ם שאלו דברים צריכים להיות מבושמים. או לדבש דודאי פוגם לכ"ע (ועי' פ"ת ס"ק ב' בשם רדב"ז). כל שלא נשאר בתוכו ממשות האיסור אין צריך ס' לבעל פליטתו כיון שנפגם. אבל ממשות האיסור אינו בטל אם מכירו וצריך להסירו ע"י סינון. ואם אינו מכירו נתבאר הדין בסי' ק"ט ס"ג:

ה **ואם** נפל לשאר משקין ברותח. י"א דפוגם כמו ביין ושמן ומותר. ולפי"ז אם נפל לשומן נמי דינא הכי כמו בשאר משקין ומותר (והוא דעת המחבר בש"ע והפר"ח הסכים עמו ועי' בה"ט ס"ק ג'). ויש מחמירין בשומן ושאר משקין דסוברים דדין שכר וחומץ יש להם ואינו פוגם בודאי וספק דאורייתא לחומרא ואינו מותר אלא ביין ושמן ודבש (וכ"ה דעת רש"ל וש"ך ס"ק ה' הביאו) וכן הלכה דספק דאורייתא לחומרא:

ו **ולפי"ז** עכבר שנפל לשומן או לחמאה (לדעת מש"ז ס"ק ה' בשם מנ"י). אם הוא קשה לפנינו הדין כן אם שפכו מידי יום ביום שומן רותח בקדרה ויש לספק שמא העכבר הי' שם כשעירה עליו שומן הכל אסור. ואף דלפעמים העכבר מונח בשולי הקדרה וא"כ הי' לנו להתיר כל השומן שהוא למעלה מקליפה שעל העכבר. י"ל דידוע דכשמערין עליו רותח נמס הכל ולכן העירוי נוגעת תמיד בעכבר ונאסר הכל (ש"ך בשם ת"ח). ואף דלכאורה הוי ס"ס שמא לא הי' העכבר שם כשעירו השומן. ושמא נטל"פ הוא. כיון דשומן דין שכר וחומץ יש לו. זה אינו. דהאי ספק אי משביח אי פוגם לא מיחשב לספק כיון דבש"ס גופי' מספקא להו. או אפשר דדמי לספק חסרון ידיעה (ש"ך ס"ק ד'). וא"כ

הכל אסור ואפי' יש ס' בשומן נגד כל העכבר לא מהני. דכל מה שמערה ונוגע בעכבר נאסר ונ"נ וכשמתערב בשאר השומן נאסר הכל (ש"ך ס"ק ו'). ואף דקי"ל דעירוי אינו אוסר רק כ"ק וקי"ל דכ"מ דבעי קליפה וא"א לקלוף כמו בדבר לח מותר וכדלעיל סי' צ"א. ותו דהא גבי לח בלח ל"א חנ"נ. הכא שאני דשומן תיכף נקרש והוי כאפשר לסוחטו דהי' אפשר בקליפה ונאסר וצריך ס' כנגד הקליפה ואם עירו כמה פעמים אפשר דאין ס' נגד כל הקליפה מש"ה אסור כולו אפי' יש ס' נגד כל העכבר אם לא בהפסד גדול וכמבואר לקמן ס"י (ועי' ש"ך וח"ד). ואם נפל עכבר או דבר טמא חי לא מונין מעל"ע רק משמת כי בעודנו חי אפי' שהא כמה ימים אינו אוסר (ועי' פ"ת ס"ק ג' שהביא בשם תשו' ח"ס קושי' ע"ז דא"כ נימא אוקמי' אחזקתי' בחזקת חי ונימא השתא מת וצ"ע. אבל אין לומר נימא השתא נפל דמחזיקין איסור מזמן לזמן ועי"ש):

ז **ואם** לא עירו עליו כשהי' רותח או שעירו רותח וידוע שלא הי' שם העכבר כשעירו השומן והשומן בא לפנינו כשהוא קשה כנ"ל דאז קיימי השומן בחזקת שאינו נכבש בתוכו מעל"ע והוי ס"ס. וכ"ש אם נמצא העכבר על השומן דיש להקל דמסתמא לא הי' השומן רך כשנפל העכבר דאל"כ הי' נופל למטה. וסגי לי' בנטילת מקום שהוא כעובי אצבע משום מאוס דכ"ש אינו אוסר כלל. ולא מחזיקינן איסור לומר שמא הי' השומן רך כשנפל שם וכבוש הוי כמבושל. ז"א דבכה"ג מותר מכח ס"ס ספק שמא נפל שם כשהי' קשה כמו שהוא בא לפנינו. ואת"ל כשהי' רך שמא נתקשה קודם שיעור כבישה (רמ"א):

ח **אבל** אם בא לפנינו השומן רך אף שידוע שלא הי' שם העכבר כשעירו השומן אסור אף שלא הי' השומן רותח. דליכא אלא חדא ספיקא שמא לא הי' שם יום שלם וספק כבוש אסור (ועי"ל סי' ק"ה ס"ה בשם הח"ד). וכן אם ידוע שהי' רך כשנפל העכבר בתוכו אסרינן מספק מטעם דספק כבוש אסור ושמא נכבש בו יום שלם. אעפ"י שכשבא לפנינו השומן הי' קשה. וכן אם ידוע שהי' רך יום שלם ונתקשה אח"כ ולא ידעינן אם היתה בו העכבר כשהי' רך או לא ג"כ אסור מספק. מיהו בכ"ז אי איכא ס' נגד העכבר מותר משום דעכ"פ ספיקא הוא אם נכבש בתוכו מעל"ע. ואף דאנן מחמירין גם בספק כבוש עכ"פ מהני בי' ס' כנגד העכבר. משא"כ כשעירו עליו רותח דלא מהני בי' ס' כנגד העכבר וכמש"ל והכל אסור (ועי' ש"ך ס"ק ז' בשם ת"ח):

ט **ואפי'** אם עירו עליו מידי יום ביום דאמרן לעיל דהכל אסור. מ"מ אם נסתפקו כבר מאותו שומן. יש להתיר הכלים שאינו יודע בודאי שנשתמש בהם אותו שומן מטעם ס"ס שמא לא נשתמש בהם ואת"ל נשתמש שמא הי' ס' בתבשיל נגד השומן שניתן לתוכו.

וי"א עוד דאפי' הכלים שידוע שנשתמש בהם מותרים ג"כ. דהא איכא נמי ספק שמא לא הי' העכבר כשעירו עליו (ועי' פ"ת ס"ק ד' בשם מנ"י ובשם פר"ת סי' נ"ז):

י **וכל** הא דאמרינן להחמיר בשומן ושאר משקין חוץ מיין ושמן ודבש. היינו באין הפ"מ. אבל בהפ"מ איכא צד להקל בכל המשקין וה"ה בשומן דיש לסמוך אדברי המקילין (רמ"א וט"ז ס"ק ה' ועי' מש"ז שם). ובמקום שהשומן מאוס לאכל אף שאינו מאוס רק לדידי' אסור להדליקו ג"כ בבהכ"נ משום הקריבהו נא לפחתך. וה"ה לכל נר מצוה כגון נ"ח ויאהר צייט אסור. וה"ה נר של שבת אם הוא מאוס לדידי' ואם אין מאוס לדידי' אף שהוא מאוס לאחרים מותר הוא להדליק (ועי' מש"ז ס"ק ד'). וביש ס' נגד העכבר דעת הט"ז דמותר הדליק והש"ך אוסר אם הוא מאוס לדידי' (ועי' בשפ"ד ס"ק ח'). ובדיעבד שאין לו אחר ויש ס' נגד העכבר יש לסמוך אס"ז דמותר להדליק. אבל לענין אכילה דמדינא אסור. אפי' יש ס' ומאה אסור כל שהוא מאוס לדידי' אף שאינו מאוס לאחרינא וכמש"ל (ועי' ח"ד):

ג (יא) **דברים** המאוסים שנפשו של אדם קצה בהם כנמלה וזבובים ויתושים וכיו"ב שכל אדם בודל מהן למיאוסן. אפי' נתערבו בתבשיל. אם נמחו גופן לתוכן כל שההיתר רבה עליו מותרים אפי' יש בו כזית בכא"פ. ומ"מ כל שאפשר לבדוק ולהעביר במסננת בודק ומסנן (ועי' ח"ד). מיהו בחומץ ושכר אסור כמו בעכבר (רמ"א). ואם לא נמחה הגוף בתבשיל זורקן והתבשיל מותר בהפ"מ. שאין פליטת דברים אלו הפוגמין אוסרת (ב"י בסי' ק"ז ועי' ש"ך שם ס"ק ז'):

יב **תולעין** לא מקרי דברים המאוסין כזבובים ויתושים (ועי"ל סי' ק"ז). ויש אוסרין גם בזבובים ויתושים (מהר"ש וב"ח). זבובים או יתושים וכיו"ב שנפלו לייי"ש או לחומץ. אם שהו כדי ליתנם על האור וירתיחו אסור אם לא שיש במשקה ס' נגד הניסור. ובשכר אם שהא בתוכו מעל"ע או שמצאו בקדרה. רוב פוסקים אוסרים. ולכן אין להתיר כשאין ס' אלא בהפ"מ (חכ"א ועי' ש"ך ס"ק ז' ועי' במנ"י כלל נ"א שמתיר בזבוב שנפל לייי"ש או לחומץ אפי' באין בו ס' ועי"ש). פרעוש או זבוב שנפל לתוך המאכל זורקו ומותר. אם נפל זבוב לכף והשליכה מן הכף קונחין הכף ואוכלין עמה ואינו חושש (ב"י בשם חוי"א וכבל"י ועי"ש):

יג **צבע** שנתנו בהם חומץ או מלח שמבשלים עובדי כוכבים ונותנין בו ייי"ש או דם ללבנו. או דיו של נכרים וה"ה ככל כיוצא בזה מותר. ויש מחמירין בדיו של נכרים מפני שלפעמים נותן קולמסו לתוך פיו והדיו עליו ויש בו חשש ייי"נ ומ"מ המקיל לא הפסיד (ועי"ל סי' קל"ד ס"ט). ייי"נ שנפל על תאנים מותר שיין פוגם בתאנים (שהם) קולינרי

קומפאטי אעפ"י שנותנין בהם חומץ מותר דהוי נטל"פ (ועי"ל סי' קכ"ג סכ"ה). יי"ש שעושין מיי"נ או משמרים של יי"נ אסור בהנאה כמו היין בעצמו אעפ"י שאינו רק זיעה בעלמא מן היי"נ ה"ה כאיסור עצמו (שם סכ"ד ועי"ש):

סימן קה

דין איסור שנפל לתוך היתר ובו מ"ד סעיפים ובש"ע י"ד סעיפים

א (א) **איסור** שנשרה עם היתר מעל"ע בלי הפסק אפי' איסור שעה א' מקרי כבוש והוי כמבושל ונאסר כולו אם לא הי' ס' בהיתר כנגד האיסור. אבל אם לא שהא מעל"ע בב"א אלא ע"י צירוף כגון אם שפכו המים תוך מעל"ע ונתנו מים אחרים אף שהי' מעל"ע בצירוף או יותר לא הוי כבישה (ח"ד בשם תשובת ש"י ומש"ז ס"ק א' ועי"ל סי' ס"ט ס"י):

ב **לא** שייך כבישה אלא דבר גוש בדבר צלול דאז מפליט ומבליע מזל"ז. אבל לא בשניהם צלולים דמיד מתערבים ואוסרים זא"ז. ולא בשניהם גושים אף שהן לחים קצת לא שייך גבייהו כבישה אפי' יעמדו ימים רבים כן. ואפי' שומן ואיסור מונח בתוכו כל שהשומן קשה לא הוי כבוש אלא אם הוא רך. דבעינן שהאיסור המונח בתוכו מתנענע ממקום למקום ואז מקרי כבוש. אבל במים קרושים או בשומן וחמאה קרושים לא מקרי כבוש (ח"ד ומש"ז שם ועי"ל סי' ס"ט סי"ד). ויבש ביבש אף שהן לחים קצת אין צריך אפי' נטילה בדיעבד ומ"מ לכתחלה יטול כעובי אצבע (שם במש"ז). ודוקא כבוש מעל"ע שלם נאסר כולו אבל פחות מכן אפי' שעה א' סגי בהדחה (שם במש"ז ועי' פ"ת ס"ק ב'):

ג **שיעור** כבישה מעל"ע דאמרן הוא מה"ת. ומ"מ אינו מבשל ממש רק מפליט ומבליע. ונ"מ לענין דם היוצא ע"י כבישה דהוא מה"ת משא"כ דם שבישלו הוא מדרבנן (שם במש"ז). לפיכך ספק כבוש אסור דספיקא דאורייתא לחומרא לא מבעי אם הי' כאן ב' חתיכות אחת נכבש מעל"ע ואחת נכבש בפחות ולא ידעינן מי הוא הנכבש מעל"ע דאסור דליכא כאן חזקת כשרות דהא שניהם נכבשו. אלא אפי' בחתיכה א' שנכבשה וספק אם נכבש מעל"ע ג"כ אסור (ש"ך בנקה"כ). אכן בב' חתיכות ואחת מהן נכבשה מעל"ע ולא נודע מי היא. נלע"ד דיש להקל כדעת הט"ז והכו"פ דכ"א מוקמינן אחזקתי' שלא נכבש (וצ"ע ועי' פ"ת ס"ק ג'):

ד **וכ**"ז הוא בשאר איסורים. אבל בבב"ח ספק כבוש אזלינן לקולא דמה"ת אינו אסור אלא בבישול ממש והוי ספק דרבנן ולקולא. ומ"מ אסור לבשלו אח"כ דנגד לבשלו הוי ספק דאורייתא. ובדם ספק כבוש מותר אפי' לבשלו דדם שבישלו דרבנן והוי ספק דרבנן (שם במש"ז ועי' פ"ת ס"ק ד' בשם תשובת מנ"ע דעת אחרת בח"ד ולא נהירא ועי"ש ובח"ד. וכתב עוד שם ס"ק ג' בשם תשובת נו"ב סכ"ו דהא דכבוש כמבושל לא הוי כלל

לכל הדברים אלא דוקא לאותן המפורשים במשניות דשביעית ותרומות וכן בשר טבעו להיות נ"ט בכבוש אבל יש דברים שאין טבעם לבלוע בכבוש וע"ש. עוד כ' שם ס"ק ג' בשם פר"ת שאם נפל אדם לתוך המים ומת וספק אם נכבש בתוכו מעל"ע יש לצדד לקולא דכיון דאין כאן רק ספק כבוש ואין כאן רק איסור עשה וכמש"ל סי' פ"א ס"ל. וגם דיש לספק שמא הוא נטל"פ. לכן יש להקל ועי"ש):

ה **לא** אסרינן ספק כבוש אלא דוקא בשעמד הכלי כל מעל"ע במקום א' אבל אם טלטלוהו בתוך מעל"ע ממקום למקום אחר יש להתיר בספק כבוש מעל"ע דלא מחזיקינן איסור ממקום למקום (ח"ד ובמש"ז ס"ק ג' הניח ד"ז בצ"ע). ודוקא בנפל מעצמו וספק אם כבוש מעל"ע. אבל אם בא הספק ע"י אדם לא שייך לומר ממקום למקום ומחזקינן איסור (צ"צ סי' מ"ג והח"ד הביאו). ואם נבדק המאכל באותו מקום קודם מעל"ע ואח"כ נמצא אפי' באותו מקום וקודם שנמצא השרץ נטלו ממנו מקצת. אותו מקצת שניטל משם מותר והמאכל שנמצא בו אסור (ועי' בח"ד שהאריך בזה). וכ"ז בשאר איסורים אבל בבשר עם חלב א"צ לכ"ז וכמש"ל ס"ד:

ו **וכ**"ז אם נכבש במים או בשאר משקין אבל אם הוא כבוש בציר מלוח או בחומץ חזק. אפי' לא שהא מעל"ע אלא כדי ליתן על האור וירתיח ויתחיל להתבשל הוי כמבושל ובפחות משיעור זה לא נאסר אלא כדי קליפה (ועי' ש"ך וח"ד ובה"ט ס"ק ה'). וכתב השפ"ד ס"ק ג' וז"ל וראוי שתדע דכבוש בטל בס' דאם יש ס' בהיתר כנגד האיסור. אפי' קליפה במקום שנגע א"צ. מיהו זהו דוקא בכבוש במים וכדומה דשיעור כבישה מעל"ע ובפחות מכן בהדחה סגי. אבל כבוש בציר וחומץ חזק דמיד נאסר כ"ק ודאי אף שניתר בס' מ"מ גם קליפה בעי במקום שנגע באיסור. וספק כבוש בציר שהוא כדי שירתיח יש להקל דיש סוברים דשיעור כבישה בציר הוא מדרבנן א"כ אין להחמיר בספיקו. משא"כ בכבישה מעל"ע דהוא דאורייתא (ח"ד ובשפ"ד שם):

ז **וכל** מקום דאמרינן כבוש כמבושל אפי' מה שחוץ לכבישה אסור. לפי שע"י הכבישה של מטה מפעפע למעלה כמו בבישול. ויש מקילין במה שחוץ לכבישה (רמ"א) ובהפ"מ יש להתיר. בד"א בכבוש במים ובאיסור כחוש. אבל כבוש בציר מלוח אפי' כחוש או במים ואיסור שמן ודאי יש לאסור אף מה שחוץ לכבישה. ואע"ג דאנן לא מחלקינן בין איסור כחוש לשמן לפי שאין אנו בקיאין בזה. היינו במליחה וצלייי' אבל כולי האי לא נחמיר בכבוש (ש"ך וכו"פ). אמנם מחתיכה לחתיכה שעליה שמונח ע"ג אף בשמן אינו מפליט חוץ לכבישה מזל"ז (וע' שפ"ד סוס"י ק"א) וכשהתחתון איסורו משום דם

מותר מה שלמעלה מן הציר דדם אינו מפעפע למעלה רק למטה או לצדדיו (וע"ב מח"ד בדינים אלו):

ח **ואם** נכבש מקצת חתיכה בחלב מעל"ע ונתבשל. אף שהוא כחוש ואינו מלוח אסור אף מה שחוץ לכבישה דע"י הבישול מתפשט בכל החתיכה וצריך במקצת שחוץ לחתיכה ס' וא"ל צריך ס' בקדרה נגד כל החתיכה דהוי דבוק. משא"כ אם לא שהא מעל"ע אף אותו מקצת שבתוך הקדירה שרי אם יש ס' בקדרה נגד אותו מקצת שבקדרה. דכ"ז שלא שהא מעל"ע לא נאסר בצונן וע"י הדחה סגי בדיעבד (או"ה כלל ל' ד"ד):

ט **כלי** שנשרה איסור בתוכו מעל"ע ונאסר אינו אוסר ההיתר ששרה אח"כ בתוכו או אפי' מה שנתבשל בתוכו. דהא אין הכלי נאסר בכבישה אלא אחר מעל"ע א"כ כבר הוא נטל"פ (ט"ז סק"א וש"ך סק"ב). ומ"מ לכתחלה אסור לבשל בו כדין שאר נטל"פ דלכתחלה אסור. וי"א דאין הכלי נעשה פגום בכבישה מעל"ע דגמר כבישתו הוא בסוף מעל"ע ואז נעשה כבישל בתוכו. וא"כ אינה נעשית פגום עד אחר שכלה מעל"ע מגמר הכבישה אבל בשעה שנאסרה לא הוי פגום. (או"ה ופר"ח). גם כי רחוק להשיג בחוש דבר צונן שהי' נכבש כ"ד שעות שנאמר שעד רגע אחרונה לא יעשה פעולה כלל להבליע או להפליט. ד"ז אין השכל מחייבתו. וגם רחוק הוא לומר שמיד שניתן בתוכה דבר הנכבש פלטה טעם של עצמה תיכף וקיבלה טעם מדבר הנכבש ונעשית טעם לפגם בגמר המעל"ע. רק מוציא לאט לאט ומבליע לאט לאט אלא שאין טעם מורגש עד שתשלם כ"ד שעות ואז נגמר הפעולה שהפליטה והבליעה טעם גמור. וא"כ תו ליכא נטל"פ כיון דלאט לאט פלטה ובלעה (כו"פ וכנ"ל בכוונתו אף שאין זה לשונו ממש) וכן עיקר להלכה. וא"כ כל שבישלו בה תוך מעל"ע להורקה התבשיל אסור. אבל לאחר מעל"ע דין נטל"פ יש לו ומותר בדיעבד (וע' מש"ז סק"א). ודוקא כבישה מעל"ע אוסר בכלי אבל כבוש בכלי כשיעור שירתיח בדברים חריפים כמו ציר וחומץ אינו אוסר רק כ"ק. דכבוש כה"ג אינו פועל יותר ממליחה ובמליחה קי"ל לקמן סי' ל"ג דאינו פועל כ"ח כדי קליפה:

י **והא** דאמרינן דבכלי שייך כבישה מ"מ לאו כל הכלים שוים. כלי עץ נאסר בכבוש מעל"ע ובפחות די בהדחה ובדברים חריפים בכדי שירתיח נאסר כ"ק (וע"ל סי' ס"ט בש"ך סקפ"ב) וכלי חרס ישן דינו ככלי עץ. וג"כ נאסר במל"ע. וכ"ח חדש בולע מיד ואפי' בהפ"מ אין להתיר בכ"ח חדשה אם לא שכבר שבעה מלבלוע (וע"ל סי' צ"ג ס"ז). וכלי חרס גליזירט המצופים באבר או ברתוכי זכוכית. אם הם לבנים או שחורים והם חלקים שאין בהם בקעים. דינם ככלי מתכות הנתבאר בסמוך. ואם יש בהם בקעים

דינם כשאר כ"ח המבואר לעיל. וגליזירט שלנו אף שאינו דומה למצופה אבר מ"מ יש להקל בהפסד קצת ואף שהוא חדש דינו ככ"ח ישן (מש"ז שם וע"ל סי' קל"ה ס"ו) ובכלי מתכות איכא מחלוקת. י"א דאין חילוק בין כלי מתכות לעץ ואבן לענין מפליט ומבליע (ט"ז סק"א וש"ך סי' ס"ח סקל"ג) וי"א דאין שייך כבישה בכלי מתכות (או"ה ורי"ו והוא מירושלמי) דאין כלי נחושת בולע אא"כ האור מהלך תחתיו וא"כ מבואר דע"י כבישה אינו אוסר (כו"פ ובס' חוט השני וס' ב"י הביאו) ולמעשה אין להקל גם בכלי מתכות כ"א בהפ"מ (כיון דבסי' קל"ה ס"ח מחמירין אפי' בכ"מ וע"ש). וכלי זכוכית כ"ע אין מחמירין בו לפי שהוא חלק ואינו בולע כלל (ט"ז וש"ך שם) ולא קשה מאו"ח סי' תנ"ו סכ"ו דמחמיר שם אפי בכלי זכוכית דשא"ה דמשום חומרא דחמץ מחמירין (וע' ח"ד ובה"ט סק"א):

ב (יא) **חום** של כלי ראשון שעומד אצל האש אפי' אין היד סולדת בו מבשל ואוסר כולו (ט"ז וכדעת מהרש"ל וכ"כ הפר"ת סק"ה) אבל חום של כלי שני אם היס"ב דינו ככ"ר ואוסר כולו. והיינו באיסור צלול כגון שנפל היתר ברוב איסור צלול או להיפוך והוא בכ"ש והיס"ב. אבל שני דברים גושים צוננים שבאו בכ"ש. אין כח בכ"ש לחמם שניהם ולהפליט מזה ולהבליע בזה. אבל איסור גוש מחומם שעירו מכ"ר לכ"ש ובו היתר גוש בכה"ג מפליט ומבליע מזל"ז (מש"ז סק"ד וכתב שכ"ד רש"ל). ואם אין היס"ב לכתחלה ודאי אסור אבל בדיעבד סגי בקליפה. וכ"ז באין הכ"מ. אבל בהפ"מ דינו כן. כ"ר שאין היס"ב וכ"ש אפי' היס"ב אינו אוסר רק כ"ק. ואה"נ דבכ"ר שהיסב שאוסר כולו עד ס' לכ"ע דאף בדאיכא ס' מ"מ קליפה בעי. וכ"ש שאין היס"ב סגי בהדחה בדיעבד אבל לכתחלה ודאי אסור אף בכ"ש שאין היס"ב (וע' ש"ך סק"ד ומש"ז סק"ד וכתב שם דכ"ש היינו כשעירו מכ"ר מאכל לכלי קר ושהא קצת זהו נקרא אח"כ כ"ש וע"ש):

יב **ולענין** עירוי איכא מחלוקת הפוסקים. י"א דעירוי אינו מבשל וכן אינו מפליט ומבליע כא' (הוא דעת הרשב"ם והרא"ש והר"ן והג"א וסה"ת) אלא דמ"מ עירוי מבליע כדי קליפה דאדמקיר לי' בלע. וי"א דעירוי מבשל כדי קליפה כמו בכ"ש (והוא דעת ר"ת וש"ך בסק"ד הביאו). וי"א דעירוי מכ"ר דין כ"ר יש לו ומבשל ואוסר כולו אם היס"ב (והוא דעת מהרש"ל הביאו הט"ז סק"ד) ואנן קי"ל לחומרא (כ"פ הט"ז). אכן בעירוי מכ"ר שלא נפסק הקילוח הוא דעבדינן לחומרא לאסור בכולו אם היס"ב. ובהפ"מ יש לאסור כ"ק לחוד כדעת ר"ת. ומ"מ ספיקא הוי שמא אינו מבשל כלל וכדעת רשב"ם וסיעתו. והלכך בשבת אסור לערות דלמא מבשל. ובבב"ח הקליפה אסור בהנאה. וכלי הנאסר במליחה כ"ק לא מהני להגעילו ע"י עירוי דשמא אינו מבשל כלל. וכ"ז כשלא נפסק הקילוח. אבל

בעירוי שנפסק הקילוח לכ"ע אינו מבשל וגם אינו מבליע ומפליט. רק לחומרא בעלמא אסרו כדי קליפה כמ"ש במ"א סי' תס"ז סקל"ג דא"א דלא בלע פורתא. והנ"מ נתבאר בסי' ק"ו ס"ד:

יג **יד** סולדת בו הוא כשיעור שכריסו של תינוק נכווה בו ואנן דלא בקיאין בזה לכן עכ"פ במידי דאורייתא ראוי להחמיר בכ"ר עד שיצא הספק מלבו שאין בו חום הנזכר. ואפי' בדרבנן צריך חקירה ע"ז. ול כמנהג העולם לשער בזמן שא"א להחזיק היד מחמת חום מיקרי יד סולדת בו ולא זולת דליתא (ס' בכור שור בחידושיו לחולין ד' ק"ג):

יד **כלי** שהכניסוהו לכ"ר בשעה שמרתיח ושאב מתוכה מים אפי' אם השהא קצת הכלי בתוך הכ"ר עד שהרתיחה עולה תוך כלי הזה. אעפ"כ הוא ספק אם יש לו דין כ"ר. די"ל דלא נקרא כ"ר אלא כשעומד בלי הפסק אבל זה י"ל תיכף שהוציאוהו יש לו דין כ"ש. ולחומרא קי"ל בכ"מ דדינו ככ"ר אבל לקולא דהיינו להגעיל בזה הענין לא הוי ככ"ר (ט"ז סוס"י צ"ב וש"ך סי' ק"ז ועמש"ל סי' צ"ב סמ"ו) ודוקא שהוציא הכלי מהכ"ר עם תבשיל אבל אם תחב לכ"ר והוציאוה ריקנית יש לו דין כ"ש לגמרי (חכ"א ועח"ד ועמש"ל סי"א):

טו **אם** עירה חלב רותח לקערה של בשר דידוע הוא שאין תשמישו של קערה אלא ע"י עירוי וא"כ אין בו בליעת בשר אלא כדי קליפה. ולכן א"צ ס' אלא כנגד כ"ק ומותר (וכ"כ הט"ז סי' צ"א סק"ז והש"ך סי' ס"ט סקס"ד. וכבר כתבתי לעיל סי' צ"ב סמ"ה דלעולם יש ס' נגד קליפת הכלי) ואפי' אם יודע שעירה כמה פעמים באותו מעל"ע בקערה זו. מ"מ עכ"פ במה שעירה עתה לתוך הכלי אינו מפליט מן הכלי יותר מבליעתו בהכדי קליפה. אבל אם הכניס קערה חולבת לבשר או איפכא. וידוע שעירה באותו מעל"ע כמה פעמים. אז צריך ס' נגד כל הקערה דשמא כל עירוי ועירוי מבליע כ"ק וא"כ ע"י עיריות הרבה בלע האיסור בכולו וכשמכניסו עתה בכלי של בשר מפליט בכולו (או"ה):

טז **אסור** לערות מכלי שיש בו שומן כשר לנר דולק שיש בו חלב או שומן איסור (רמ"א בס"ג) מפני שההבל עולה מהנר למעלה ומחבר בנצוק (ט"ז). ובדיעבד אין לחוש (רמ"א ב' הארוך). ואפי' לכתחלה דוקא כשהתחתון חם והעליון צונן דהזיעה עולה למעלה ומערבו וכ"ש כששניהם חמים אבל בשניהם צוננים ל"ל בה או אפי' העליון חם והתחתון צונן מותר (וע' בד"מ ובכו"פ טעם אחר). ואם מערה שומן איסור חם לתוך שומן היתר קר אסור אפי' דיעבד ולא שייך כאן לומר תתאה גבר שע"י העירוי נימס הכל ונאסר כולו. ופשוט:

ג (יז) **נפל** איסור חם לתוך היתר חם דכ"ר אפי' אין היס"ב לדידן דמחמירינן באין הפ"מ לעיל סי"א. או אפי' הי' איסור צונן לתוך היתר חם הכל אסור דתתאה גבר על העליון

ומחממו עד שמפליט בתחתון. ואצ"ל דהיתר צונן לתוך איסור חם שהכל אסור דהאיסור התחתון שהוא חם מבליע בעליון בלי אמצעי. אבל אם העליון חם והתחתון צונן אינו אוסר רק כ"ק דהתחתון מקרר לעליון אלא דמ"מ אדמיקר לי' בלע פורתא ואוסר כ"ק ותו לא אפי' אם העליון החם איסור:

יח **י"א** הא דחם לתוך צונן קולף היינו בחתיכות וכיוצא בו אבל בדבר צלול שמתערה עליו ומסבבו מכל צד בולע בכולו אם היס"ב (רש"ל וח"ד סי"א הביאו). וכתב עוד שם דהעיקר דמתתאה אינו בולע שום חום אפי' כ"ר ממש שהעמידו על דבר צונן אינו בולע מתתאה הצונן. ואפי' מאן דאוסר בכ"ש וכדלעיל סי"ב. היינו לענין אם נפל ד"א לתוכו אבל הוא עצמו אינו יכול לבלוע מתתאה. וכן בעירוי לעולם אינו בולע מתתאה אלא שאם עירה מכ"ר לכ"ש ונפל דבר בתוכו אוסר כ"ז שהיס"ב. וכן בדבר גוש שהכריעו הפוסקים שדין כ"ר יש לו. היינו שיכול לבלוע ממה שלמעלה אבל אינו בולע מתתאה וגם אינו מפליט ומבליע כאחת. ועירוי שלא נפסק הקילוח מבשל דאורייתא. ואפי' בבב"ח הוי בישול ואסור בהנאה ואם יפסק הקילוח הוא רק מדרבנן. ואם נזחל על דבר צונן ובעת שבא אל ההיתר עדיין לא נפסק הקילוח מכ"ר יש לו דין כ"ר רק שאינו מבשל ואינו מפליט ומבליע כאחת. ודבר גוש דאמרינן שדינו ככ"ר היינו דוקא דבר גוש כמו בשר או דג וכן בתבשיל עב מאורז ודוחן שאינם צלולים. אבל אורז ודוחן שהוא צלול ונשפך אין לו דין דבר גוש ויש להקל בכ"ש (וע' בש"ך סק"ז). כ"ז העלה הח"ד וע"ב סק"ז ובחידושיו סקי"א וע"ל מ"ש סוס"י צ"א קיצורי דינים מתתאה ועילאה:

יט **הא** דצונן לתוך חם אוסר דוקא אם שהא קצת. אבל אם סילקו מיד אינו אוסר תיכף (וע' פ"ת סק"ח ב' חמו"ד). וכ"ז לא מיירי אלא בחום כ"ר כגון מיד שהסירו מן האש הניחו עם ההיתר. אבל אם כבר מונח בכ"ש ואח"כ מניח ההיתר עליו אינו אוסר כלל וכמשנת"ל. ודוקא אם כבר מונח בכ"ש. אבל הניח דבר איסור בקערה של היתר הקערה צריך קליפה. וכן אם הניח דבר היתר בקערה של איסור. ההיתר צריך קליפה דהוי כמו עירוי (ד"מ):

כ **איסור** שהניחו בכלי היתר או להיפוך אמרינן בי' ג"כ דין תתאה גבר כמו בב' חתיכות (רמ"א). ולא משכחת האי דינא אלא לענין אם הקערה צוננת והניח בתוכה איסור רותח אמרינן תתאה גבר שאינו אוסר הכלי רק כ"ק. וכן אם הקערה צוננת של איסור והניח בתוכה היתר חם שא"צ אלא קליפה וכמש"ל. אבל אם נתן קערה חולבת צוננת על בשר רותח לא נאסר מהקערה רק כ"ק וגם לא בעינן ס' בבשר רק כנגד הקליפה. ואם הקערה רותחת ונתן על בשר צונן. אז אם הקערה רותחת מחמת שהוחמו בה חמין והורק. אז

תיכף כשהורק ממנו החמין דין כ"ש יש לה. ואם הוחם ונתלבן באור אז אפי' הכלי עילאה אוסר הבשר שתחתיו. דמה שנתלבן באור אינו מתקרר מתתאה הצונן ויכול אפי' לבשל תתאה הצונן ח"ד וע"ב):

ד (כא) **במד"א** דחם לתוך חם או צונן לתוך חם דאוסר כולו. כשנפל הצונן לתוך התבשיל דאז הרוטב מוליך פליטת האיסור ומערבו בכל התבשיל. אבל איסור בין חם בין קר שנפל על הצלי שאצל האש. אינו אוסר אלא כדי נטילה שהוא כעובי רוחב אצבע. לפיכך ירך שצלאו בגידו ויש בו שומן הגיד (דאלו משום גיד עצמו קי"ל דאין בגידין בנ"ט) או חתיכות איסור שצלאו עם חתיכות היתר ונגעו זב"ז. צריך להסיר כדי נטילה סביב הגיד. וכן מן החתיכה מקום שנגעה בחתיכות איסור. וכן אם נפל איסור על חתיכה שבקדרה שהוא חוץ לרוטב ולא ניער הקדרה ולא כיסה אותה. אינו אוסר אלא כדי נטילה מעיקר הדין (אבל אנו הנוהגים בכ"מ כרמ"א יש להצריך ס' אפי' במליחה וכ"ש בצלי במקום שאין הפסד קצת) אבל אם הוא ברוטב לרש"י כולה ולר"י אפי' מקצתה. או אפי' כולה חוץ לרוטב וניער או כיסה הקדרה. הרוטב מפעפע הטעם ומערבו ונכנס בכולו וצריך ס' מדינא. (וע"ל סי' צ"ב ס"ב):

כב **וי"א** דאפי' בלא רוטב אלא בחום כ"ר שהיס"ב כגון מיד שמסרו מן האש מניחו עליו ההיתר או האיסור צונן:

ג"כ שייך בו דין תתאה גבר. אבל אם כבר מונח בכ"ש שאין היס"ב אין צריך אלא הדחה (הוא דעת רמ"א בס"ג). אבל אם היס"ב אפי' בכ"ש יש לחוש לדעת רש"ל שהסכים עמו הט"ז לאסור כולו באין הפ"מ ובהפ"מ כדי קליפה וכמש"ל סי"א. ואם הניח זא"ז. אם שניהם חמים מחום כ"ר הכל אסור דכיון דשניהם חמים בלעו חד מחד ונתפשט הבלוע בכל חתיכה מעבר אל עבר ואוסר בכולו. ואם האחד צונן אין כח בא' להגביר על חבירו דכיון שמונחים זא"ז ליכא לא עילאי ולא תתאי ואינו אוסר רק כ"ק במקום שנגע באיסור. ובשר וגבינה כשמונחים זא"ז שניהם צריכים קליפה. משא"כ בשר וגבינה וא' חם וא' צונן ומונחים זע"ז ודאי אמרינן בי' דין תתאה גבר וכמש"ל ובסי' צ"ב וכ"ז הוא לדעת רמ"א:

כג וי"א דזה אצל זה דין מליחה יש לו (והוא דעת רש"ל ביש"ש פכ"ה סי' ע') ולכן אם ההיתר חם והאיסור קר אינו אוסר רק כדי קליפה (דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל). אבל אם האיסור חם וההיתר קר אוסר בכולו (כמו טמא מלוח וטהור תפל. ולפי דעתו ה"ה בבשר וגבינה וא' קר וא' חס הקר כולו אסור והחם כ"ק) ובמקום שאין הפ"מ יש להחמיר כדעת רש"ל (ט"ז ומש"ז סק"ה). ובהפ"מ יש לסמוך ע"ד רמ"א דס"ל דבזא"ז אין

א' חם מתקרר מחבירו ולא מרתיחו. ואין חילוק בין איסור חם או היתר חם לעולם ההיתר צריך קליפה וה"ה בבשר וגבינה בא' חם ומונחים זא"ז בהפ"מ די בקליפה וכרמ"א. ולפי שהשנים כ"א אוסר חבירו צריכים שניהם קליפה במקום שנוגעין זב"ז. ואם א"י מקומן נתבאר לקמן סל"ד ל"ה (וע' בס' ב"י בעמ"ז ובתק"ה). ואם דבר צלול נוגע בבשר רותח אין צריך ס' רק נגד מה שנגע דדבר לח לא חשיב חיבור (ח"ד וע"ל סי' צ"ב סי"ג):

ה (כד) **במד"א** שאין הצלי אוסר אלא כדי נטילה בירך עם גידו וכיוצא בו דבר כחוש (דשומן הגיד אעפ"י שהוא שמן מ"מ כחוש הוא בטבעו שאין בו כח לפעפע בכל החתיכה). אבל גדי שמן שצלאו בחלבו אם אין בכל הגדי ס' נגד כל החלב שבו. אסור לאכלו אפי' מראש אזנו שכיון שהוא שמן מפעפע בכולו. אבל אם הוא כחוש אעפ"י שאין ס' נגד כל החלב שבו אינו אוסר אלא כדי נטילה. שהחלב של בהמה כחושה כחוש הוא בטבעו (שם):

כה **ואפי'** חתיכת האיסור כחושה וחתיכה שניצלה עמה שמנה האיסור מפעפע בכולו משום דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור. פי' כיון שנכנס האיסור בחתיכת ההיתר כדי נטילה מחזיקו ההיתר השמן ומוליכו בכולו (ח"ד וע"ב ובזה מיושב קושית הט"ז וע' בה"ט סקי"ג). ודוקא באיסור מחמת עצמו. אבל באיסור בלוע כחוש (כמו בס"ז בש"ע) אפי' החתיכה שמנה לא אמרינן פיטום ואינו יוצא כלל (ש"ך סקי"ט). וכן כשהבלוע שמן והחתיכה כחושה א"צ ס' רק נגד הבלוע. וכן אם נגע איסור זה שנתפטם כבר עוד אל חתיכה כחוש חם. אינו אוסר רק כדי נטילה דאין ההיתר השמן מפטם רק להבלוע הנכנס בתוכה (ונ"מ נמי לדידן באיסורי דרבנן דלא שייך בי' שמנונית כמשית"ל סכ"ז דמותר אפי' לדידן). חתיכה שיש בה דם של עצמה מיקרי ג"כ נאסרת מחמת בלוע ולא איסור מחמת עצמו (רש"ל ועח"ד סקט"ז ובחידושיו סקי"א):

כו **וכל** דבר שיש לו פעפוע שנפל למקום ידוע מהחתיכה בצלי אעפ"י שיש בחתיכה ס' לבטל האיסור. צריך נטילת מקום אף בשמן מפני שבאותו מקום נחשב האיסור טפי כאלו הוא בעין (וע' בה"ע סקי"ד). ועוד משום דהוי ספק שמא לא מפעפע יותר מכדי נטילה (או"ה וע' הגהת מהרב"פ הנ"מ שבשני הטעמים). ואם לא נטלו ובישלו כך צריך ס' נגד הנטילה ולא הוי איסור דבוק רק כשנאסר מחמת בב"ח (ח"ד). ואם בשלוהו כך בלא נטילת מקום ואין ס' כנגד הכ"נ י"א דמותר. אמנם דוקא בדבר הנראה לשמן. אבל בדבר הנראה לכחוש והנטילה מדינא. אסור באין ס' נגד הכ"נ (וע' מש"ז סקי"א):

כז וכל מבושל בלא רוטב או אפוי דינו כצלי לכל דבר (רמ"א). וכ"ז הוא מעיקר הדין אבל אנן אין אנו בקיאין איזו מיקרי כחוש או שמן ויש לאסור בכל ענין עד דאיכא ס'.

ואפי' איכא ס' צריך נטילת מקום והכי נהוג (רמ"א). ודוקא באיסור חלב או שאר איסור דשייך בי' שמנונית. אבל באיסור דלא שייך בי' שמנונית והוא בודאי כחוש אינו אוסר רק כדי נטילה. ודוקא באיסור דרבנן אבל באיסור דאורייתא אפי' כחוש לגמרי אוסר עד ס' (ח"ד). דם לא שייך בי' שמנונית מ"מ נוהגין לשער במליחה וצליי' בס'. ציר נבלה וכה"ג נמי מפעפע דומי' דחלב (ועש"ך ולקמן סל"ז):

ו (כח) **דבר** שיש לו פעפוע בצלי דינו כמו ברוטב וכדלעיל סכ"א ולכן אם הי' א' חם ואחד צונן התחתון גבר. לפיכך אם נפל חם על צונן אינו אוסר אלא כדי קליפה ואם נפל צונן על חם אם אין בהיתר ס' נגד האיסור הכל אסור וכל החתיכות מצטרפות כדלקמן ס"מ במליחה. וכאן כ"ש שצריך נטילת מקום דהיינו כעובי אצבע דאיכא למימר טפי שנשאר רושם במקום שנפל יותר מבשאר החתיכות (ב"י וע' באה"ג):

ז (כט) **הא** דחתיכת איסור אוסרת חברתה בנגיעתה צונן על חם. היינו דוקא כשאיסורה מחמת עצמה כגון נבלה או בשר חם שנגעה בגבינה חמה. אבל אם אין בה איסור אלא מה שבלעה ממקום אחר אינו אוסרת אחרת הנוגעת בה אפי' ניצלו יחד. ואפי' בשר שנאסר כבר מחלב שנגעה בבשר אחר. אינו אוסר דאין בלוע יוצא בלא רוטב (ט"ז). וש"ך כתב דאוסר. והיינו דוקא כשנתבשל בחלב ומ"מ אינו אוסר אחרות בנגעה חם רק כדי נטילה כשהבשר כחוש. דבדבר שאינו אסור רק מחמת בלוע אנו בקיאין בין כחוש לשמן. אבל כשהבשר שמן אוסר הכל. אבל אם נפל על חתיכה שמקצתה ברוטב אף שאוסרים כל החתיכה משום דלא בקיאין בין כחוש לשמן. אבל נגד האחרות לא מחמירין כ"כ ואומרים דהחלב כחוש ולא פעפע להמקצת שבתוך הרוטב כלל (וע' פרטי דינים בסי' צ"ב ס"ז ח' ט'). ומכ"ש כשנגעה אותו החתיכה חם בחתיכות אחרות חוץ לקדרה שאינה אוסרת כלל כשנגעה שלא במקום הכ"נ (ח"ד וע"ב):

ל **כשאין** בה איסור רק מה שבלע. וניצלו יחד עם היתר אפי' קליפה א"צ ואפי' החתיכה שמנה דבבלוע לא אמרינן פיטום וכמש"ל סכ"ה. וחתיכה שאין בה דם של עצמה ובלעה דם ממקום אחר ג"כ אינו אוסרת אחרת בלא רוטב. ואפי' דבר צלול שבלוע מאיסור אינו יוצא הבלוע בלא רוטב (ח"ד סקכ"א ובחידושיו סקי"ג ועש"ך סקי"ט). בד"א כשבלעה איסור שאינו מפעפע. אבל בלעה מן הדברים המפעפעים בטבעם כגון שומן וכיו"ב (אבל חלב בקמ"ץ אינו מפעפע ש"ך ועט"ז לעיל סי' פ"ז סק"י) אוסרת חברתה בין בצלי בין בנוגעות זו בזו חם בחם או בתחתונה חמה ועליונה צוננת. שהאיסור הבלוע בעצמה מפעפעת ויוצאת מחתיכה לחתיכה. אבל אם התחתונה צוננת אפי' קליפה לא בעי

דדוקא אדמיקר לי' בלע אמרינן אבל להפליט טעם הבלוע ולהבליע לא אמרינן (ש"ך סקכ"א). ומ"מ באין הפ"מ יש להחמיר ח"ד וע"ב סקי"ד):

לא וכ"ז בב' חתיכות אבל כלי שבלע איסור אוסר היתר שנגע בו אפי' באיסור שאינו שמן (רמ"א). והטעם לזה דכיון דלית לי' פליטה מגופו פולט טעם הבלוע בו בלא רוטב ואוסר. ומ"מ אינו אוסר רק כ"ק בלא רוטב כשהוא יבש לגמרי ואין בו רטיבות קצת. מיהו באיסור שמן שנבלע בכלי אפשר דאפי' ביבש לגמרי אוסר עד ס' ובבלוע בקיאין וכמש"ל סכ"ט (ש"ך והמ"א באו"ח סי' תנ"א סקל"ז כתב דאפי' בשמן אינו אוסר רק כ"ק וכן עיקר וכ"ה בתשו' נו"ב הובא בח"ד וע"ש). אבל אין כלי אוסר כלי בלא רוטב ואין כלי נאסר ממאכל שבלוע בו איסור אפי' הבלוע שמן (וע"ב מח"ד). אבל תבשיל כגון אורז או דגים שנבלע בהם בשר או חלב. אם תחב בהם כף של בשר או של חלב ב"י. שפיר אוסר בלוע את המאכל וחשיב המאכל כאלו הוא כולו בשר או חלב ונאסר עם הכף (ש"ך סקכ"א):

ח (לב) **כולי'** שצלאו בחלבו דעת הב"י בש"ע שאינו אוסר אלא כ"ק מפני שהקרום מפסיק. ואנו נוהגין כרמ"א דאוסר כולו ודינו כשאר חלב הניצלה עם בשר. דחיישינן שמא נפחת הקרום ואין לשנות (וע' ט"ז). ואם נתבשל כך הכולי' נ"נ וצריך ס' כנגד כולו. ול"א דהקרום מפסיק ואינו ממהר לבלוע אלא אפ"ה הוי איסור דבוק. וה"ה בקרום שעל היותרת דינא הכי (רמ"א) ולעיל בסי' ס"ד מסיק הרמ"א דבכל הקרומים א"צ רק קליפה במליחה ובד"מ כתב דאם בישלו החתיכה עם הקרום דצריך ס' נגד כל החתיכה. והיינו דשאני בישול ממליחה (ועח"ד ובסעי' שלאח"ז דעת רמ"א):

ט (לג) **מליח** שאינו נאכל מחמת מלחו דהיינו כעין מליחה לקדרה שהיא מליחה יתירה. דינו כרותח. ודוקא בהפ"מ אבל באין הפ"מ אפי' כעין מליחת צלי מיקרי רותח (וע"ל סי' צ"א סט"ו) אלא שיש חילוקי דעות באיסורו. י"א דכל מליחה אפי' בשמן אינה אוסרת אלא כדי קליפה במקום שנגע באיסור (רמ"א וש"פ שהובאו בש"ך וט"ז. והיינו במליחה אבל בצלי' רבו האוסרים בשמן וע' בשפ"ד סקל"ג) וי"א דוקא כחוש גמור די בקליפה דהיינו בשר כחוש ממש. אבל חלב כחוש דהיינו מבהמה כחושה (וה"ה שומן הגיד אעפ"י שהוא שמן כיון שהוא מדרבנן לכ"ע דין חלב כחוש יש לו). וכן הקרומים דשמנים קצת. בכל אלו יש להחמיר ולהצריכם נטילת מקום. אבל א"צ ס' דחלב כחוש אינו מפעפע. ואם הוא חלב שמן ממש צריך ס' לבטלו וגם נטילה במקום שנגע. ואם הבשר היתר שנמלח עם האיסור הוא שמן אפי' בשומן הגיד וקנוקנות שבו שאינו אלא מדרבנן צריך ס' לבטלו ונטילה במקום שנגע. וכ"ש בחלב כחוש או בשר כחוש שהוא

ד"ת. ואפי' הקרומים שהם ספק תורה דודאי צריך ס' לבטלו. והיינו מטעם דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור והדר אזיל האיסור ומפטם להיתר. ודוקא בששניהם מלוחים. אבל לא כשהי' האיסור מלוח וההיתר תפל דכיון שהוא תפל אין בו כח לפטם האיסור (הוא דעת המחבר בש"ע וע' ש"ך סקכ"ו ובשפ"ד סקכ"ז ובח"ד):

לד **וכ**"ז לענין החתיכה עצמה שהי' החלב דבוק בה או מונח אצלה (ש"ך סקכ"ט ומש"ז סק"כ). אבל לענין שאר חתיכות שנמלחו יחד ונגעו כ"א מהם בהחלב (ועט"ז סק"כ) אם אין בכ"א מהם בפ"ע ס' לבטל החלב אסורות. ואין מצטרפים ביחד לבטל החלב. דאין חלב מפעפע במליחה מחתיכה לחתיכה בשוה בלא רוטב ויש לחוש שמא קיבל חתיכה אחת טעם יותר מהשני ולכן צריך דוקא שיהי' בכ"א ס' בפ"ע (ט"ז סקכ"א וע' מש"ז שם). ואם אינו יודע אם נגע בכולן כולן אסורות דספיקא דאורייתא לחומרא. ואם ידוע שלא נגעה אלא באחת ואינו יודע איזו היא כולן מותרות דחד בתרי בטל. ואפי' אם הם חתיכות הר"ל כיון דאין האיסור מחמת עצמו וכדלעיל בסי' ק"א. ומיירי שבכל הג' חתיכות יש ס' דאל"כ אסור מטעם שאם יבשלם יתן טעם (וע' בה"ט סקכ"ד):

לה **וי"א** דראוי לנו להחמיר באיסור שמן להצריך ס' אף במליחה ולהקל באינו שמן (רמ"א ס"ט) אך לפי שאין אנו בקיאין בין בשר שמן לכחוש נוהגין לשער בכל מליחה בס' כמו בבישול. דאם איכא ס' בין הכל ביחד נגד כל החתיכה שהחלב דבוק בה. אז הכל שרי מלבד אותה חתיכה שהאיסור דבוק בה (וע' מש"ז סקכ"ה). ובאין איסור דבוק אז הכל מצטרף לבטל החלב אף שאינו נוגע בכולן (פ"ז שם). מיהו אותה החתיכה שהאיסור נגע בו צריך לקלוף מעט. ואם א"י איזו נגע הכל שרי דבטל ברוב (ת"ח וכתב הש"ך ומיירי דידוע שלא נגע ברובא. ופר"ח כתב אעפ"י שידוע שכל החתיכות נגעו באיסור כיון שאינו יודע איזו מקום מהחתיכה נגע באיסור א"צ לקלוף את כולן מספק). ואם אין ס' הכל אסור ואין לשנות המנהג (רמ"א וע' דגמ"ר שכתב דמיירי באין הפ"מ דבהפ"מ ל"א חנ"נ במליחה):

לו **ודוקא** בשעת מעשה אם נגע היתר באיסור כחוש צריך ס' בהיתר נגד האיסור. אבל אם נגע אח"כ החתיכה שנגע באיסור כחוש לחתיכות אחרות. אינה אוסרת דבבלוע בקיאין בין כחוש לשמן (וכמ"ש הש"ך סקט"ז וכמש"ל סכ"ט). וכתב הרמ"א ואעפ"י שיש בזה קצת קולא כגון אם יש חלב דבוק בחתיכה. דלפי דעת המחבר צריך ס' בחתיכה עצמה נגד החלב שבו. ואם אין ס' בחתיכה עצמה. אין שאר החתיכות מצטרפים לבטל כל החתיכה, ולפי המנהג אנו מצטרפים כל החתיכות לבטל כל החתיכה שהחלב דבוק בה. (כן פי' הט"ז סקכ"ה). ועוד יש קולא אם החלב אינו דבוק לשום חתיכה אלא מונח

אצל א' מהם. דלדעת המחבר אין מצטרפים כולם ובכל א' שנגע בחלב צריך ס' בפ"ע ולפי המנהג אנו מצטרפים (כ"פ הח"ד). מ"מ יש לסמוך בכה"ג אדברי המקילין דס"ל דאינו אוסר במליחה אלא כדי קליפה. ואף דאנן לא קי"ל הכי. עכ"פ כשיש ס' בכולן נגד האיסור יש להקל ע"י צירוף כדי שלא נצטרך לשער בין איסור שמן לכחוש כי אין אנו בקיאין וכ"א ישער לפי דעתו וחיישינן לתקלה (וע"ש):

לז **וכ**"ז באיסור דשייך בי' שמנונית כגון חלב כחוש וציר (ולדעת הט"ז סקכ"ו גם דם הוי בכלל זה משום דלפעמים יש בו תערובות ציר שהוא שמן) וכיון שאין אנו בקיאין בין כחוש לשמן נוהגין לאסור עד ס' אפי' בהפ"מ. אבל באיסור דלא שייך בי' שמנונית כלל כגון חמץ בפסח. לכ"ע אינו אוסרת במליחה רק כ"ק. ומ"מ המנהג דאין לחלק. מיהו באיסור דרבנן יש להקל אפי' במקום שאין הפסד קצת. ובאיסור דשייך בי' שמנונית אפי' באיסור דרבנן יש להחמיר במקום שאין הפסד קצת. ומכ"ש בספק איסור תורה (ודלא כתשו' ש"י וכ"כ בתשו' נו"ב הובא בח"ד. ועט"ז שמסיק בשם רש"ל דבמליחה לא אמרינן היתר מפטם לאיסור ועח"ד. ופשפ"ד סקל"ח שהאריך בזה):

לח **ומ**"מ אם הקרומים או החוטין של חלב נמלחו עם בשר. בהפ"מ יש להתיר במליחה ע"י קליפה אעפ"י שכבר נהגו לשער כל מליחה בס' אפי' באיסור כחוש. ויש לסמוך ע"ז. ודוקא באיסור שאינו שמן כיון שאינו אלא מנהג לשער בס'. אבל באיסור שמן שמדינא צריך ס' אין להקל (רמ"א וע"ל סי' צ"ב ס"ט):

י (לט) **והא** דאמרינן דבאיסור דשייך בי' שמנונית אוסר במליחה עד ס' בד"א כשהאיסור וההיתר שניהם מלוחים. ואפי' האיסור מלוח וההיתר תפל דמלוח מבליע בהפל ואוסר אם אין ס' נגד האיסור. אבל אם ההיתר מלוח והאיסור תפל אין כח במלוח לעשות התפל מלוח ואין צריך אלא הדחה. כי כן דרך המלא שאין יכולה להתבטל כ"א ע"י הדחה. והיינו שאין נוגעין זב"ז אבל אם נוגעין זב"ז אין להקל כ"א בהפ"מ (וע"ל סי' ע' ובש"ך שם סק"כ):

יא (מ) **זה** שאמרנו באיסור מלוח והיתר תפל שאם הוא שמן אוסר עד שיהי' בו ס' לבטלו. דוקא כשהי' האיסור מלוח למטה וההיתר תפל למעלה משום דתתאה גבר. אבל אם הי' ההיתר תפל למטה והאיסור המלוח למעלה אינו אוסר אלא כדי קליפה (כ"ה דעת הרשב"א בתו"ה). ויש חולקין ואומרים דבמליחה אין חילוק אם הוא למעלה או למטה. דדוקא מחמת רתיחת האור יש חילוק כי כן דרך תולדות האור. אותו שהוא גובר מרתיח את חבירו. אבל מחמת מליחה אינו כן שאין בו כח כ"כ. והכי נהוג. (רמ"א וע' בה"ט סק"ל וח"ד):

יב (מא) **גבינות** שנעשו בדפוסי העובדי כוכבים אעפ"י שנמלחו בתוכם מותרים וה"ה אם נפל היתר בכלי איסור כשהוא מלוח אפי' אינו מנוקב יש להתיר דאין מליחה כרותח כל כך להפליט מן הכלי מה שבלוע בתוכו דבבשר המלח נכנס בחלקיו ומוציא מתוכו. משא"כ מכלי אין טבע המלח להפליט מה שבלוע בתוכו. (וע' שפ"ד סקי"ב):

ודוקא בדיעבד אבל לכתחלה אסור (רמ"א בשם מרדכי וש"ד):

מב **מותר** למלוח בשר בכלי שמכניסין עובדי כוכבים יין לקיום משום שאין זה מפליט איסור. ועוד דלא בלע אלא דבר המסתבך כשמן וציר. ולעיל ס' ע' נתבאר דאין מליחה לכלים כלל להפליט אפי' איסור דאורייתא שנבלע בכלי (ע"ז וע"ל ס' ס"ט סע"ג):

יג (מג) **מלח** או תבלין שהם בקערה של בשר מותר ליתנם בחלב משום דאין מליחה לכלים להפליט. אבל משום נ"ט כר נ"ט לא שרינן דחורפי' דמלח משוי' לי' כאלו הוא בעין. וה"ה אם הי' בכלי איסור מותרים דמאחר שהם יבשים אינן בולעים מן הכלי. רק באופן שהכלי הוא נקי ואין איסור דבוק בי'. ומותר אף לכתחלה להניחם בכלי איסור מאחר שהם יבשים (וכ"כ בד"מ ובת"ח). ובדיעבד אפי' הוא לח מותר מטעם דאין מליחה לכלים להפליט רק שהכלי יהי' נקי. ומן הסתם אמרינן שהי' נקי (שיך סקמ"ד מ"ה) ומ"מ המחמיר לכתחלה תע"ב (רמ"א בשם הארוך):

יד (מד) **מלח** הבלוע מדם כגון ממליחת בשר ונתנם בקדרה. או שנתנו בקדרה בשר מלוח בלא הדחה. אם יש ס' כנגד המלח מותר (אבל לא סגי בס' נגד הדם הבלוע דלא ידעינן כמה דמים בלעו). אעפ"י שהמלח עדיין נותן טעם בקדרה. מאחר שאין המלח אסור מחמת עצמו אלא מחמת דם שבתוכו וכללא הוא דכ"מ שאין האיסור יכול לילך לשם. אי הנאסר אוסר יותר מהאוסר (רמ"א). מלח שמעמידין אותו בדם נבלה ע' פר"ח שפלפל מאד בזה. וע' פ"ת סקי"ד מעובדא דא"ס סי' צ"ג ושהניח בצ"ע:

סימן קו

דין האיך מבטלים בעושים ובו ד' סעיפים ובש"ע ב' סעיפים.

א (א) **חתיכה** שבלעה איסור ואין בה ס' לבטלו נעשה נבלה לדידן דאמרינן חנ"נ גם בשאר איסורים ואם אח"כ נפלה לקדרה צריך ס' נגד כל החתיכה. ואם יש ס' נגד החתיכה משליכה דהחתיכה עצמה לעולם אסורה לפי שהאיסור שבה אינו נפלט ממנה לגמרי אפי' בדאיכא ס' נגדה. והאחרים מותרים. ואם אינו מכירה. אם החתיכה אינה ראויה להתכבד בטלה ברוב (ונתבאר הדין בסי' ק"ט) אפי' בבשר בחלב וכ"ש בשאר איסורים ואם היא ראוי' להתכבד בבב"ח לא בטלה דחשיבא איסור מחמת עצמו כיון שכ"א בפ"ע מותר ובהתחברותם יחד נעשו גוף א' של איסור וכמו שנתבאר לעיל סי'

ק"א ובשאר איסורים בטלה דכיון שאין איסורה מ"ע אלא מחמת הבלוע בה ובלוע שבה אינו ראוי להתכבד. (וע"ל סי' ק"א ס"ב):

ב (ב) **וכ"ש** בחתיכה שחלב דבוק בה דנ"נ ואעפ"י שיש ס' נגד החתיכה מ"מ החתיכה עצמה אסורה. וצריך להסירה תחלה או שיניחנה עד שיצטנן ולא יסיר שום דבר מהקדרה בעוד חתיכות האיסור בתוכו. דחיישינן שמא תשאר באחרונה בשעה שלא יהי' בקדרה ס' לבטל החלב. וכשתהי' חמה יאסור החתיכה מחמת החלב שבה שאין בה ס' לבטלו ושוב יאסרו כולם כשיפדה הנשאר מהקדירה לקערה. ודוקא בחלב דרבנן וחלב כחוש דאינו אוסר במליחה רק כ"ק. דאל"כ כבר נאסר החתיכה במליחה. א"נ דמיירי שהי' ס' בחתיכה נגד החלב בשעת מליחה ואח"כ נחתך ממנה (ש"ך ועח"ד). ומ"מ אם מכירה טוב יותר להסיר החתיכה האסורה משם שהרי אינו מזיק כלום במה שמסירה ולמה יניחנה בחנם בקדרה והשאר מותר (רמ"א ועש"ך). ואם נתבשל איסור בקדרה והי' ס' והניח התבשיל להצטנן ונתמעט ההיתר אח"כ שעכשו אין ס' ונכבש כשיעור כבישה אוסר עתה התבשיל. ולא אמרינן שאינו מוסיף בליעה יותר ע"י כבישה זו (פ"ת סק"ב ב' שו"ת תפ"צ):

ג **ואם** נתערב איסור לח בהיתר לח כגון שנפל דם וכיוצא בו לתוך רוטב של היתר לדידן דקי"ל בכל האיסורים נ"נ ולא הי' ס' בהיתר עד האיסור. אם הוא בדרך בישול שהוא בנתינת טעם ודאי נ"נ ואם אח"כ נפל מן הרוטב לתבשיל אחר של היתר צריך ס' נגד כל הרוטב. ולא סגי לחשוב כמה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור אפי' בהפ"מ. ואם יש ס' נגד כל הרוטב הכל שרי. וכן אם נתרבה הרוטב בשוגג עד שנעשה ס' נגד האיסור והרוטב הראשון אז הוא ג"כ שרי. אבל לח בלח שלא בדרך בישול בהפ"מ סגי בס' נגד האיסור לחוד לפי חשבון כמה נבלע בשיעור רוטב זה מן האיסור לפי"ע. דבהפ"מ סמכינן אדעה דס"ל דלא אמרינן נ"נ בלח בלח וכמש"ל סי' צ"ב סי' ט"ו ובסי' צ"ט סט"ו (ועט"ז בשם רש"ל). וכ"ז בשאר איסורים אבל בבשר בחלב כה"ג חנ"נ אף שלא בדרך בישול וצריך ס' נגד כל הרוטב שנפל אפי' בהפ"מ. ולצורך גדול איכא צד להקל בכה"ג אף בבשר בחלב בהפ"מ (וע' בסי' צ"ב בס' ב"י בעמ"ז אות כ"ג):

ד **ולענין** קליפה או נטילה הדין כן. כ"מ שנתבאר בדיני יסור והיתר בין בבב"ח בין בשאר איסורים לדידן דאוסר כ"ק. אם הוא מדינא אסור כגון איסור שנפל על הצלי ויש ס' בצלי נגד האיסור דצריך ג"כ נט"מ וכן במליחה כגון איסור כחוש כמו הקרומים או חוטי של חלב וכדומה שנמלחו עם בשר דבהפ"מ מתירין ע"י קליפה וכל כה"ג. ונתבשל אח"כ בלא קליפה צריך ס' נגד הקליפה (ט"ז סי' צ"א סק"ז ופר"ח) וכן במקום שיש אוסרים

בכולו כגון חום כ"ר שעומד אצל האש ואין היס"ב. או שהעבירו מעל האש והיס"ב. וכן אפי' בכ"ש והיס"ב דפסק הרש"ל בכל אלה דדינו ככ"ר ואוסר בכולן וכדלעיל סי' ק"ה סי"א י"ב. ויש מתירין בכדי קליפה ונוהגין כן בהפ"מ וכמבואר לעיל שם. כל כה"ג מיקרי מדינא. אבל אם הקליפה הוא רק לחומרא כגון אם עירה מכ"ר על איסור והיתר גושים ופסק הקילוח דלכ"ע אינו מבשל ואינו מבליע ומפליט. רק לחומרא בעלמא אסרינן כ"ק משום דאדמיקר לי' בלע פורתא וכה"ג ואז אם היא נימוחה בענין שאינו מכירה מותר בדיעבד (וע' בס' ב"י):

סימן קז

דין המבשל ביצה ודבר מיאוס הנמצא בתבשיל ובו ז' סעיפים ובש"ע ב' סעיפים.

א (א) **המבשל** ביצים הרבה בקליפתן לא יוציאם מהמים עד שיצטננו או יתן עליהם מים צוננים לצננם ואח"כ יוציאם. משום דחיישינן שמא ימצא באחת מהן אפרוח או טיפת דם במקום האוסרו כדלעיל סי' ס"ו. ואם הי' מוציא מהם קודם שיצטננו שמא היתה נשאר אותה ביצה שיש בה טריפות עם האחרונות והיתה אוסרתן לפי שלא הי' נשאר שם ס"א ביצים לבטלה. ואם לא עשה כן אלא עירה אותן לקערה ונמצא א' מהם טריפה יש אוסרים הכל מטעם הנ"ל דחישינן שמא הטריפה נשאר לבסוף ולא הי' ס"א בקדרה לבטלה ונאסר מה שבקדרה וחוזר ואוסר כל מה שבקערה. וה"ה אפי' לא עירה אותן לקערה אלא נשארו בקדרה ועירה הרותחין מהם ג"כ אסורים כולם דשמא היתה ביצה האסורה בשולי הקדרה ונאסרו הביצים שאצלה. דכ"ז שהיו המים בקדרה מוליכין הטעם לכל הביצים והיו כולן מסייעות לבטל הביצה האסורה והשתא דליתנהו המים אין שאר הביצים מסייעים לבטל ונאסרו כל הביצים הנוגעים בביצה האסורה מחמת ליחלוחית מים שעליה ואוסרים אח"כ גם האחרים שנוגעים אח"כ באותה שנגעה בביצה האסורה. לכן אסורות כולן אפי' הם מאה (או"ה וט"ז סק"ב והוא דעת הב"י בשם סמ"ק):

ב **וכן** בדגים קטנים שבישלו ונמצא דג טמא בקערה ולא עירה כולם בפ"א אל תוך הקערה או שספק לו אם עירה בפ"א (ש"ך סק"ג) דאז יש לחוש ג"כ שמא נשאר האיסור לבסוף ולא הי' ס' נגדו ונאסרו הדגים שבקדרה וחוזרים ואוסרים כל מה שבקערה כמו בביצים דחד דינא להו:

ג **ויש** מתירין בכ"ע בין בביצים בין בדגים דלא מחזיקינן איסור לומר דנשאר האיסור בלא ס'. ואפי' לדעת האוסרים אין לאסור הכלים שנתבשלו בו אחר מעל"ע. דמעמידים הכלים על חזקתן (רמ"א וע' בה"ט סק"ג). וי"א דוקא בדגים יש להתיר בכה"ג משום דאיכא טעם להיתר כמ"ש הטור לפי שאותן מעט דגים שנאסרו בקדרה בטלים ברוב

תערובות דאמרינן דאיסורא ברובא איתא ואין חוזרין ואוסרין השאר. ולפי טעם זה יש לאסור בביצים כיון דאין רגילות לבשל ביצים כ"כ הרבה ביחד שיהיו עשרים או שלשים ביצים שנאסרו בקדרה שיהיו בטלים ברוב תערובות של היתר בקערה. ולכן אין להתיר בכה"ג כ"א בדגים וכן עיקר (וע' בט"ז סק"ד). ואפי' בדגים אם הוציא כ"א בכף אחת אסורים כולם דשמא הוציא האיסור ונאסר הכף ואוסר הכל (שם בט"ז). מיהו כ"ז באיסור דאורייתא (דס"ל דדם ביצים ג"כ אסור מה"ת) אבל באיסור דרבנן יש להקל דומי' דנשפך בס' צ"ח. ובדגים שיש רוב כנגד הנאסרים מותר. ומ"מ צריכים קליפה שנאסרו מחמת העירוי שעירה עליהם אח"כ (ח"ד וע"ב דיש להקל):

ב (ד) **זבוב** וכיוצא בו מדברים המאוסין שנפשו של אדם קצה בהם שנמצא בתבשיל. זורקן והתבשיל מותר שאין פליטת דברים אלו הפגומים אוסרת. וכן המנהג פשוט אע"ג דיש מחמירין דברי המקילין עיקר ואין לשנות המנהג (וע"ל סי' ק"ד סי"א מענין זה):

ה **ואם** לקח עם הכף דג טמא מן הקדרה או שאר דבר שאינו פוגם. אסור להחזיר הכף בקדרה דאף שיש ס' בכף נגד האיסור נאסר הכף דאין משערין בכלי בס' (ש"ך בשם ת"ח). והטעם כתב השפ"ד סק"ד דשמא אין בלוע בכלי גם שמא אין מתפשט הטעם בכל הכלי. ואם החזיר צריך ס' מן הקדירה נגד האיסור ולא נגד הכף דל"א בכלי נ"נ. והיינו דוקא בכף של עץ או מתכת חדש או אפי' אינו חדש אלא שאינו ב"י. וגם עכשיו לא תחב הכף לתבשיל רק לקח האיסור שהי' למעלה מן התבשיל. אבל בישן או של חרס אפי' חדש או שתחבו עכשיו לתבשיל שיש בו בלוע של עכשיו הבלוע נ"נ וצריך ס' נגד כל הכף (ש"ך וע' סי' צ"ח סי"ד ט"ו):

ו **ואם** הי' מעט מן התבשיל עם האיסור בכף והוחזר לקדרה. צריך ס' גם נגד מעט מהתבשיל אפי' אם הי' הכף חדש. דהמים נעשו נבלה בכף דאנו מחזיקין הכף ההיא שעתא כמו הקדרה עצמה. מאחר שהוציאה עתה מהקדרה רותחת ונחשבת ככ"ר (ש"ך סק"ז ועבה"ט סק"ז שדעתו שא"צ ס' אלא נגד מעט התבשיל ולא נגד כל הכף דכף לא נ"נ ותירץ קושית הש"ך וע' סי' צ"ב סמ"ו וסי' צ"ד ס"ו. ודין טעם זבוב בחלא ושכרא ע"ל סוס"י ק"ד):

ז **הא** דאמרינן לעיל ס"ג דהכלים מותרים אחר מעל"ע כתב השפ"ד שם וז"ל ומיהו ספק טריפה שבישל בכלי אין להתיר אחר מעל"ע מטעם ספק דרבנן לקולא. כיון דמתחלה הי' ספק איסור תורה וע"י גלגול נעשה דרבנן אין אומרים בכיוצא בזה ספק דרבנן לקולא. דלא דמי לכאן דהכא בלא"ה יש כמה צדדין להיתר (עכ"ל וע"ש):

סימן קח

שלא לאפות איסור והיתר בתנור אחד ובו ט"ו סעיפים ובש"ע ו' סעיפים.

א (א) **אין** צולין בשר כשרה ובשר נבלה או של בהמה טמאה בתנור א'. ואעפ"י שאין נוגעין זב"ז והתנור גדול וע"ד שיתבאר לקמן) ופתוח מעט למעלה במקום שהעשן יוצא (ואם סתם פי התנור בדף ופתוח קצת דינו כמו במקום שהעשן יוצא. שפ"ד סק"ז). דלכתחלה אמרינן ריחא מילתא היא (כרב דס"ל הכי בפסחים ד' ע"ז ע"ב). ודוקא כשאחד מהן שמן אפי' הכשרה. דאזיל ההיתר ומפטם לאיסור בריחא והדר אזיל האיסור ואוסר ההיתר ואע"ג דקי"ל בכל דוכתי דאין הנאסר יכול לילך ולאסור במקום שאין האיסור בעצמו יכול לילך. בריחא שאני לפי שהפיטום מוליך הריח וטעם הכחוש עמו. אבל בשניהם כחושים לכ"ע שרי בדיעבד ולכתחלה טוב להחמיר (ט"ז ס"ק כ"א בשם ת"ח ועמש"ל סי' ק"ה סכ"ה בשם הח"ד):

ב **ומ"מ** שרי אפי' לכתחלה לצלות כבד בתנור א' עם תבשיל אפי' למ"ד ריחא מילתא היא. דכל דם הוא כחוש וכמש"ל סי' ק"ה סכ"ז. והדם הנבלע בכבד הוא דבר קלוש ודוקא בכבד יש להתיר שכולו היתר אבל בשר שלא נמלח או נמלח בכשא"מ אוסר הבשר שנצלה או נתבשל עמו בתנור א' משום דאמרינן חנ"נ אפי' גבי דם. וכ"ז הוא לכתחלה שהוא אליבא דהלכתא אבל בדיעבד הכל שרי (ע"ד שיתבאר לקמן) ודבר פשוט הוא דאם גם התבשיל הוא דבר כחוש אפי' לכתחלה שרי לצלות כבד עמו בתנור א' (ועט"ז סק"א ובח"ד):

ג **ובדיעבד** אם צלאן בתנור גדול שמחזיק י"ב עשרונים בקרקעית התנור ופיו פתוח קצת. או תנור קטן ופיו פתוח ממש (אבל פתוח קצת בתנור קטן הוי כסתום) ותנורים של אופה מסתמא הם גדולים מותר בדיעבד (כלוי אבל לכתחלה צריך תנור גדול ופתוח לגמרי דהוי ככירה ומותר אפי' לרב). וכתב הכו"פ דדעת הפר"ח להקל אפי' לכתחלה אפי' בפתוח במקום שהעשן יוצא בתנור גדול. וכתב עליו ונכון הוא דהא יוצא הריח דרך אותו החור לחוץ ואפי' היתה האסורה שמנה הרבה והכשרה רזה. ובלבד שלא יגעו זב"ז. ואם התנור סתום לגמרי ואינה פתוח לא למעלה ולא מן הצד אסור אפי' דיעבד אפי' בתנור גדול (מסקנת הפוסקים). ובהפ"מ יש להקל אפי' בקטן וסתום לגמרי. ואם א' מהם מכוסה בקערה או בבצק וכיו"ב מותר לצלותם אפי' בתנור קטן ופיו סתום. וה"ה לאפות בשר עם חלב נמי דינא הכי דלכתחלה בעינן תנור גדול ופתוח לגמרי (ט"ז):

ד **והא** דאמרינן דבהפ"מ יש להקל אפי' בסתום לגמרי היינו באיסור שאינו חריף. אבל אם האיסור הוא ד"ח דאז החריפות של ההיתר שואב הריח מן האיסור הקל. ובזה ודאי

אמרינן ריחא מילתא היא. ואפי' בתנור גדול ופיו פתוח אסור אפי' בהפ"מ אם שניהם מגולים. אבל אם א' מהם מכוסה אפי' בבצק בעלמא מותר בדיעבד. ואם במכוסה בכלי מותר אפי' לכתחלה (שפ"ד סק"ג). ואפי' שניהם מגולים מ"מ בהפ"מ וצורך גדול איכא צד להקל (מש"ז ס"ק ה' וע' מ"ש בסעיף שלפ"ז):

ה **אין** אופין פת עם בשר בתנור א'. ואם אפה אפי' בתנור גדול ופיו פתוח למעלה אסור לאכלו עם חלב אם יש לו פת אחר. דהוי כלכתחלה כיון שיכול לאכול הפת בלא חלב. ודוקא כשאינו פתוח אלא במקום שהעשן יוצא. אבל תנור גדול ופתוח לגמרי ככירה יחשב ומותר אפי' לכתחלה (וע' שפ"ד ס"ק ג'). וכן אם בן עם אחר אפת פת עם איסור אסור לקנות אותו פת אם יש פת אחר דכ"ז מיקרי לכתחלה אבל אם אין לו פת אחר בריוח מותר בשניהם דזה מיקרי לענין זה בדיעבד (וע' שפ"ד סק"ו שלא יקשה מסי' קכ"ב). ומ"מ המנהג לקנות מן הנכרים דברים המבושלים בכליהם כל שאין בהם משום בישול עובד כוכבים. דסתם כליהם אינם ב"י ואע"ג דנטל"פ אסור לכתחלה מ"מ לא חשבינן הקני' לכתחלה. לכן נוהגים לקנות אגוזים השלמים שמבשלים העובדי כוכבים שקורין טשעחי"ל נסי"ן או שאר דברים (ט"ז ס"ק ד'):

ו **י"א** דכ"מ דאמרינן ריחא מילתא ואוסר אפי' דיעבד כגון בדבר חריף. היינו דוקא היכא דליכא ס' מן ההיתר נגד האיסור. אבל בדאיכא ס' מן ההיתר אפי' בכל מה שבתנור מבטל האיסור. ולצורך הפ"מ יש לנהוג כן. ואף דאין איסור בלוע יוצא בלא רוטב. מ"מ בריחא יש להקל דכל הנכנס בספק מסייעו לבטל הואיל ויש מקילין בריחא (ועי' מש"ז ס"ק ו'):

ז **י"א** דאיסור האוסר במשהו כגון חמץ בפסח. ריחא מילתא ואוסר אפי' דיעבד אם התנור קטן וסתום והאיסור וההיתר מגולין תוך התנור דלא גרע ממשהו. וי"א שאין לחלק (וע' ש"ך ובה"ט). ובמקום הפסד יש לסמוך אדברי המקילין. (וע"ל סוס"י קי"ח מדינים אלו וע"ב מח"ד):

ח **אם** אפו או צלו איסור והיתר תחת מחבת אחת מגולין אסור אפי' דיעבד. ומיירי במחבת שאופין תחתיה דבכה"ג אמרינן ריחא מילתא היא (תוס'). וה"ה אם אפו בכה"ג פת עם בשר אסור לאכלו בחלב. והיינו בפת מועט או שעשו היכר בפת. אבל בפת מרובה אסור אפי' לאכלו לבדו גזירה שמא יאכלנו בחלב כדלעיל רס"י צ"ז. אבל בזא"ז אין לחוש כי לא נמצא ריחא ופיטום לכלי שיחזור ויפלוט לאוכל ואפי' דבר שנעשה להריח ועדיין ריחו בתנור אין לחוש לבזא"ז (וע' ש"ך סק"י וי"ב) ובלבד שלא יגע ממש במחבת. ואם הזיע המחבת משניהם ושניהם מגולים אוסר אפי' בזא"ז דהוי ככיסוי

הקדרה לעיל סי' צ"ב. ואם בפעם הראשון הי' ע"י ריח ובפעם השני הי' ע"י נגיעה אסור (פ"ת סק"ב):

ב (ט) **בד"א** בצלי כעין צלי אש ממש כדרך שצולין לפעמים שמניחין הבשר בכלי באויר שקורין רויס"ט ומרבים האש למטה ונצלה הבשר בזה (וע' ש"ך ס"ק ט"ו ובפר"ת ס"ק ב'). אבל אם בא לבשל בקדרה זה לעצמו וזה לעצמו. אפי' בתנור קטן ופיו פתוח קצת מותר אפי' לכתחלה והטעם כתב הטור בשם הרשב"א שאין ריח המתבשלים כ"כ אוסר כיון שהוא בקדרה המפסקת. וצלי קדר חשיב בישול משום דצלי קדר יש בו רוטב ודמי לתבשיל ודינו כדין התבשיל כיון דכ"א בקדרה בפ"ע. אבל אם אין הקדרה מפסיק כגון אם בקדרה א' איכא צלי והיא מלאה על כל גדותיה והריח יוצא ואין לו עיכוב ואין גוף הקדרה מפסיק בינו ובין צלי האחר. אסור משום ריח (פר"ת ס"ק ב' ובס' ב"י הובא). וכ"ז אם פתוח קצת אבל אם הוא סתום מכל הצדדים אף במקום שהעשן יוצא כדרך שמטמינים החמין לצורך שבת. אפי' בתנור גדול אסור אפי' בדיעבד אם האיסור וההיתר מגולין (רמ"א) ובהפ"מ איכא להקל אפי' בתנור קטן (וע' שפ"ד ס"ק י"ח):

ג (י) **אם** יש שמנונית של איסור על המרדה שקורין שאפי"ל או פאל"ע או לאפיט"ע. אסור ליתן עליה היתר כל היום. מיהו כשאינה ב"י מותר להשתמש בה ולא גזרינן שאינה ב"י אטו ב"י אפי' לכתחלה משום דא"א בע"א. שהרי העובד כוכבים לא ישמע לנו לעשות מרדה חדשה בכל פעם שישפוך עליו איסור (תוס'). ע"כ הותר גם לישראל להשתמש באותה מרדה לכתחלה. ואם הי' ב"י אסור הפת הראשון שהוציא אחר הפשטיד"א משום שמנונית האיסור שעל המרדה. ואם אינו מכירה חד בתרי בסל. אע"ג דהוא חהר"ל כיון דאין איסורי מ"ע (ח"ד). וכ"ז שהיא ב"י לא מהני בה הגעלה ולא קליפה בכלי אומנות ולא הגעלה אחר קליפה. דמרדה דינו ככלי שתשמישו ע"י האור דצריך ליבון (ש"ך ס"ק כ'). ודוקא במרדה של עובד כוכבים מותר באב"י מטעם שא"א בע"א אבל של ישראל אסור אפי' באב"י (פר"ח ומש"ז סק"ח):

ד (יא) **פת** חמה שמונחת ע"ג חבית פתוחה נגד המגופה אפי' של סתם יין של עובדי אלילים שמותר בהנאה. אסורה משום דריח כי האי חשיב כאוכל (ש"ך סקכ"א). אבל אם הפת צוננת אפי' החבית פתוחה או פת חמה והחבית סתומה מותר. ואם הי' פת שעורים בין שהי' פת חמה והחבית סתומה או פת צוננת והחבית פתוחה אסורה (כדאיתא בש"ס פ' כיצד צולין וע' ש"ך ס"ק כ"ב):

ה (יב) **מותר** לשאוף בפיו ריח יי"נ דרך נקב שבחבית לידע אם הוא טוב. אבל אסור לטועמו אפי' אינו בולעו. ואפי' באיסור אכילה ג"כ אסור לטועמן. ואסור לזלף יי"נ

שאסור בהנאה אבל מותר לזלף סתם יינם שמותר בהנאה (וע' ש"ך שהקשה מלקמן סי' קכ"ג):

ו (יג) **שק** של פלפלין וזנגביל שמשימין בקנקני יי"נ מותר להריח בהם אפי' לכתחלה. לפי שאין היין נותן בהם כח. ואין עושין כדי ליתן היין טעם בתבלין אלא אדרבא ליתן התבלין טעם ביין. וגם זה שמריח בו אין מכוון לריח היין אלא לריח התבלין. אבל לבשמים דהבדלה אסור משום הקריבהו נא לפחתך (ש"ך וט"ז ב' הרשב"א). וכתב הט"ז סק"י משמע מכאן דשאר פלפלין מותר להבדלה. וש"ך בנקה"כ חולק עליו ומש"ז סק"י כתב דעל פלפלין אין לברך כלל דמזיק לו הריח שהוא חזק וצ"ע בספק ברכות. ומיהו בלא ברכה יריח אם אין לו אלא פלפלין וגם זה צ"ע וע"ש:

ז (יד) **בשמים** של עבודת כוכבים וכלאי הכרם וערלה אסור להריח בהם דדוקא ביין מותר משום דחוזק היין הולך בחוטמו ומזיקו וליכא הנאה אבל בשאר איסורים לא (ח"ד). ושאר איסורים שאינם איסורי הנאה שרי להריח בהם אפי' עשויים לריח (וע' פ"ת סק"ה):

טו **אבק** הטיטו"ן הנקרא טובא"ק הניקח מן העובד כוכבים מותר משום דאיכא ספיקא טובא. אי סתם יינם בזמה"ז אסור בהנאה. ותו דשמא מה שנותנין בו יין אינו לחזק הטובא"ק אלא כדי ליתן בו ריח ושמא יש בו ס' ושמא אין נותנין בו יין כלל. לכן יש להתיר בשופי (פ"ת סק"ג ב' ס' ש"ה ודלא כח"א שאוסר וע"ש):

סימן קט

דין יבש ביבש שנתערב ובו ח' סעיפים ובש"ע ב' סעיפים:

א (א) **חתיכה** שאינה ראוי' להתכבד שנתערבה באחרות מב"מ יבש ביבש. דהיינו כל דבר שאינו נבלל והאיסור עומד בפ"ע אלא שהוא מעורב עם אחרים ואינו מכירו. כגון חתיכות בחתיכות או ביצים שלמים עם ביצים שלמים או אפי' חלמונים כל שאינם טרופים יחד. כל חד וחד לחודי' קאי ומיקרי יבש ביבש (משא"כ החלבונים מתערבים יחד או חלמונים וטרופים יחד מיקרי לח בלח). חד בתרי בעל כדכתיב אחרי רבים להטות. ולאו דוקא כפליים בעינן אלא אפי' משהו יותר סגי. ושלש חתיכות בעינן וכל שיש בב' הקטנים משהו יותר מגדולה סגי (ש"ך סק"ו וכפי' השפ"ד דבריו וכ"כ הפר"ח והפר"ת) דהוי רוב בנין ורוב מנין. ומותר לאכלן לשני ב"א אבל לא יאכלם אדם א' אפי' בזא"ז (כ"ה מסקנת המחבר וכתב רמ"א דכן יש לנהוג) והטעם דכ"א יכול לומר חבירי אכל האיסור. ולפי"ז צ"ל דאין להתיר לאכל כ"א לשלשה ב"א אבל לשנים יש לאסור דהא ע"כ א' אוכל ב' חתיכות וקי"ל איסורא ברובא איתא והוי כמו שאכל איסורא בעין

(וע' בפר"ת סק"ג וס' ב"י הביאו) ויש מחמירין להשליך א' או ליתן לעובד כוכבים ואינו אלא חומרא בעלמא (כ"כ הרמ"א וע' פ"ת סק"ב):

ב **כל** דבר שנבלל יפה ההיתר עם האיסור כגון שמן בשמן או יין ביין לח בלח מיקרי. וצריך ס' בהיתר נגד האיסור דתערובות לח בלח מיקרי גוף האיסור או טעמא ומש"ה בעינן ס' (פר"ח). קמח בקמח יש פוסקים דס"ל דיבש ביבש מיקרי. אבל הב"ח והש"ך חולקין וס"ל דכיון דגבלל לח בלח מיקרי. וכן כל כדומה לזה:

ג **וכ"ז** כשנתערב מין במינו דמה"ת אפי' לח בלח א"צ ס' כיון שאינו נרגש טעם רק רבנן אצרכוהו ס'. אכן ביבש ביבש אפי' רבנן לא החמירו. אבל שלא במינו שמה"ת צריך לח בלח ס' כיון שיש נתינת טעם. ע"כ אם נתערב יבש ביבש ואינו מכירו כגון שנפרך לחתיכות דקות שאין ניכר בין זל"ז או משכחת לה נמי כגון שיש כאן ב' או ג' מינים ונודע שא' מהם אסור ואין ידוע איזו מהן. או ששחט כמה מינים וידוע שא' מהן נשחט שלא כהוגן ואינו ידוע איזו הוא וכן כל כיוצא בזה. אפי' יבש ביבש בעינן ס' נגד האיסור. והטטם כתבו הט"ז והש"ך סק"ט כיון דמבשא"מ לח בלח אזלינן בתר טעמא לכן אפי' ביבש נמי בעינן ס' כי היכי דאי מבשל להו לא ליתי לידי טעמא דהוי איסור דאורייתא. משא"כ מב"מ א"א למיתי לידי איסור דאורייתא כיון דמה"ת אפי' לח בלח ברובא בטל (ש"ך בשם הר"ן). ודוקא דליכא למיקם אטעמא אבל אי איכא למיקם אטעמא דאיסורי שמרגיש טעם איסור באותה קדרה או שמכיר איזו הוא האיסור אין לו ביטול אפי' באלף כיון שהוא אסור מצד עצמו (וע"ל סי' צ"ח):

ד **אם** נתערב מבשא"מ ביבש ונאבד קצת ולא ידעינן אי הוי ב' ס' א"ל יש להסתפק אם נתלה לקולא כמו מב"מ ונשפך. או נימא כיון דטעמא דיבש ביבש באינו מינו בס' משום שמא יבשלם ויתן טעם. ממילא גם בזה שייך הגזירה שמא יבשלם. ובפרט אם יורגש הטעם יבורר דודאי אסור דאורייתא (וע' פ"ת סק"ג מ"ש ב' מאוה"ג רבינו עקיבא איגר):

ב (ה) **והא** דאמרינן דיבש ביבש חד בתרי בטיל. דוקא שנתערבה שלא כדרך בישול. אבל אם נתבשלו יחד אעפ"י שהחתיכות מצד עצמן מיקרי יבש. מ"מ כיון שנתבשלו יחד, ע"י המרק והרוטב מתפשט טעם האיסור בהיתר ומיקרי נמי לח בלח וצריך ס' ורוב. פי' צריך ס' של היתר בכל מה שבקדרה לבטל חתיכות האיסור. וגם צריך שיהא בחתיכות ההיתר רוב נגד חתיכות האיסור אם הוא מב"מ. ובמין בשא"מ צריך ס' חתיכות של היתר נגד חתיכות האיסור ואי ליכא ס' אף דאיכא רוב הכל אסור כדין לח בלח. ואי איכא ס' בכולו וליכא רוב במין ומינו החתיכות אסורות והרוטב מותר. וטעמא דמילתא שאין היבש מתבטל בלח (פר"ת וע' ש"ך סק"ד):

ו **במד"א** כשלא נודע קודם שנתבשלו דאז לא נתבטל האיסור כלל ואסור מה"ת אלא דעתה בשעת הבישול נודע התערובות. ובהאי שעתא ע"י המרק והרוטב מתפשט טעם האיסור בהיתר ולכן צריך ס' נגד האיסור וכמש"ל אבל אם נודע התערובות קודם שנתבשלו ביחד הכל שרי דכוו דנודע קודם שנתבשל ואז נתבטל מה"ת וגם מדרבנן ברוב ואז מדינא הכל שרי. מיהו לבשלן יחד באין הפ"מ אסור אפי' כשנודע התערובות קודם שנתבשלו. משום שחזר האיסור ונתערב עם ההיתר והרי הוא כשאר איסורים הנבללין ואסור אז מדרבנן. אבל אם בישלם לאחר שנודע התערובות בשני קדרות דאז לא חזר להיות כשאר איסור הנבלל ובשעה שאוכל כל קדרה וקדרה שנתבשל חומר שהאיסור בקדרה אחרת מותר בדיעבד אפי' באין הפ"מ. ואפי' תימא דמדי ספיקא לא נפקי מ"מ הו"ל ספיקא דרבנן ולקולא. ואפשר דאפי' ספיקא דרבנן ליכא דאפשר דלא גזרו רבנן מב"מ ביבש היכי דכבר נתבטל ברוב ולא החמירו אח"כ ואוקמי' אדאורייתא (שיך סקי"ב). וה"ה במליחה הדין כך דקי"ל מליח כרותח. אם לא נודע עד אחר מליחה דעדיין לא נקרא עליו שם היתר לא מהני ביטול זה אלא צריך ס' (וע' פ"ת סק"ד ב' תשו' חב"י) וע' ר"ן שדעתו שאם רוצה לבשלן יחד ואין שם ס' מותר להרבות עליהן כדי שיעור ס' ולבטלן ואין בו משום מבטל איסור לכתחלה כיון שכ"א מותר בפ"ע (וע' בה"ט סק"ז):

ז **ואם** לא נודע מהתערובות קודם שנתבשלו, אפי' אם בישלם אותן ג' חתיכות בב' קדרות. אותה קדרה שאין בה ס' אסורה (רמ"א סוס"י קי"א) כיון דלא נודע מהתערובות דאז לא נתבטל האיסור קודם הבישול כלל ואסור מה"ת אלא דעתה בשעת בישול נודע התערובות. וא"כ על כל קדרה י"ל שמא האיסור בזו והו"ל ספיקא דאורייתא ולחומרא ובהפ"מ יש להקל באם יש בשתיהן כדי לבטלן בס'. ומיהו לכתחלה אין לאכלו אלא לאחר שיערבנו יחד (שם ברמ"א). וכ"ז כשיש בכל קדרה בחתיכות היתר רוב כנגד האיסור. אבל אי ליכא רוב אעפ"י שקודם שחילקן לקדרות הי' רוב צ"ע אם יש להתיר החתיכות וגם אם יש להצטרף השתי קדרות כדי לבטלן בס'. כיון דלדעת רמ"א הידיעה דוקא גורם ההיתר הו"ל כאלו נפל עתה הספק אחר שחילקן בקדרות ועתה אין כאן רוב בכל קדרה. וצ"ע רב בזה (כ"ה בס' ב"י בתק"ה אות ב'):

ח **יבש** ביבש במינו שנתבטל ברובו ונודע התערובות קודם שנתבשל ואח"כ נתבשל כך. דמדינא הכל שרי וכמש"ל. אם אח"כ הוכר האיסור בקדרה ע' מש"ז סק"ד שכתב לפי דעת תשו' ח"צ סי' כ"א דאם הוכר האיסור ושהא אח"כ בקדרה ודאי דצריך ס' נגד האיסור שהרי עתה פולט מאיסור ללח. אבל אם הוסר האיסור מקודם או נצטנן ואח"כ הוכר

האיסור והוסר. י"ל הואיל ונתבטל האיסור קודם שנתבשל ונתבטל הפליטה מקודם תו אין לאסור. ובהפ"מ איכא צד להקל בכה"ג וצ"ע לדינא עכ"ל:

ט **וכל** הא דאמרינן דיבש ביבש באינו מינו אינו בטל ברובא. י"א דאין חילוק בכ"ז בין אם הוא איסור דרבנן או מדאורייתא. דאפי' בדרבנן במין ושא"מ אפי' ביבש בעינן ס' (רמ"א וכ"ה במ"י). וי"א דביבש ביבש באיסור דרבנן שפיר בטל (ש"ך סק"ט ע"ש שמאריך). ולאכלן יחד אפי' באיסור דרבנן אסור (וע"ב סק"ה) ובהפ"מ איכא צד להקל (וכ"כ הפר"ח דהעיקר כהש"ך. וע"ל סי' קכ"ב לענין כלים שנתערבו ביחד וע"ל סי' ק"ב מ"ש שם) ולענין אם מותר לבטל איסור בשבת או יו"ט ע"ל סי' צ"ט סכ"ב:

סימן קי

דין ספק טריפות שאירע בבשר ובו ל"ד סעיפים ובש"ע י' סעיפים.

א (א) **דבר** חשוב אוסר בין במינו בין שלא במינו בכל שהוא פי' אפי' בכמה אלפים אינו בטל (ש"ד). ובזה אזלינן בתר שמא כמבואר בסי' צ"ח ס"ט. ואם הוא איסור הנאה אוסר כל התערובות בהנאה. ואפי' בלח בלח שנתערב ומ"מ מותר למכרו לעובר כוכבים חוץ מדמי איסור שבו. אבל הולכת הנאה לים המלח לא מהני רק בע"ז שתופסת את דמיו. ואם נפל טיפת חלב על קדרה שלא כנגד הרוטב והי' ס' בתבשיל נגד הטיפה. שאינו נאסר הקדרה אלא מחמת שהבלוע נ"נ ונתערב בתבשיל. מותר למכור המאכל לעובד כוכבים דאין העובד כוכבים נותן יותר בשביל הטעם. אבל אי ליכא ס' נגד הטיפה דאז נאסר הבשר מצד עצמו דהוי בב"ח. אסור למכרו לעובד כוכבים אפי' אם הוא בענין שאין לחוש שמא העובד כוכבים ימכרנו אח"כ לישראל (ש"ך וע"ל סי' צ"ב סכ"ה וע' ח"ד ורמ"א בהג"ה סי' ק"א ס"ו):

ב **דברים** החשובים שאינם מתבטלין הם שבעה. ואלו הן. אגוזי פרך ורימוני בדן (פרך ובדן מקומות הן. וי"א אגוזים שקליפתן רכה ונפרכים ביד וי"א שהן הנקראים קעסטין בלע"ז). וחביות של יי"נ גדולות וסתומות דהוי תרתי לגריעותא. אבל גדולה ופתוחה או קטנה אפי' סתומה שפיר בטל ברוב (ש"ך סק"ה ושפ"ד שם). וחלפות תרדין והוא סילקא וקלחי כרוב שקורין קרוי"ט כשהן שלמים חשובים הם. ודלעת יונית שקורין מלאני"ס. וככרות של בע"ב בין של נחתום בזמנינו דחשובים הם (ש"ך ושפ"ד סק"ו). וכן בעלי חיים אע"ג דלא אסירי מתחלת ברייתן כגון שור הנסקל ודרוסה וכה"ג לא בטילי מכח חשיבות בעלי חיים. כל אלו חשובים הם ואינם בטלים:

ג **וכן** כל דבר שהוא חשוב אצל בני המקום מן המקומות כמו אגוזי פרך ורימוני בדן בא"י אם הוא דבר האוסר אוסר בכ"ש לפי חשיבותי שבאותו מקום ובאותו זמן. ולא

הוזכרו אלו אלא לפי שהן אוסרים בכ"מ בין בא"י בין בחו"ל וה"ה לכל כיוצא בהם בשאר מקומות (ב"י בש"ע). וכן כל דבר שבמנין שדרכו למנותו תמיד אינו בטל, אבל דבר שמוכרין לפעמים במנין ולפעמים באומד בטל (רמ"א) וכן נוהגין. והאידנא הוי ביצה דבר שמוכרין תמיד במנין ואינה בטלה אפי' בהפ"מ (ש"ך ועבה"ט סק"ה). אבל כרכשתא אעפ"י שהאידנא אין מוכרין אותה אלא במנין בטלה כיון דאין אוכלין אותה אלא ע"י מילוי לא הוי חשיב לא לענין ראוי להתכבד ולא לענין מנין ובטלה אבל כשהיא מלוי' אינה בטילה (וע"ל סי' ק"א ס"ז):

ד **הא** דדבר חשיב אינו בטל. אינו אלא מדרבנן ואזלינן בספיקו לקולא. ודוקא בספק אם הוא דבר חשוב וכן כשיש ספק אם הדבר חשוב הוא האיסור או הדבר שאינו חשוב הוא האיסור. כגון שנתערב דבר חשוב בשאינו חשוב דכה"ג אזלינן לקולא כיון שהספק נולד מצד התערובות אבל כשודאי הוא דבר חשוב רק שהספק הוא בגופו אם הוא אסור א"ל הוי ספיקא דאורייתא ואזלינן לחומרא ואסור (ח"ד). וה"ה אם יש ספק אם נפל האיסור כלל נמי אזלינן לקולא אי איכא רוב (שפ"ד סק"י) אבל שאר ספיקות אשכחין דאזלינן לחומרא כמשי"ת בסי' זה בכמה דוכתי (ש"ך וע"ש):

ב (ה) **בעלי** חיים שנטרפה בחייה ונתערבה באחרים ושחטוה בשוגג שלא במתכוון (דאי נתכוון לכך נתבאר לעיל סי' צ"ט סי"ד) אחר שנודע התערובות דאז כבר עומדים בחזקת איסור (דאי קודם שנולד הספק דאז בחזקת היתר עומדים אפי' נשחטו במזיד בטלים ש"ך סקי"א) והוא באופן שאין ר"ל כגון שהוא דבר כחוש ואינו ראוי לאכילה. או שלא הופשט עדיין כבש מעורו. או תרנולת בנוצתה דאין ר"ל כיון דמחוסר מעשה גדול. או שהיו ציפורים קטנים שאין ר"ל אחר שחיטתן (רמ"א וט"ז). בטיל חשיבותו בין מצד בעל חי כיון שנשחט בין מצד ראוי להתכבד ובטלי ברוב (וע' ש"ך סקי"ג בשם התורת חטאת וחוות דעת ופר"ת ולא נהירא דלא משכחת שיאמר עליה דבטלה והיא אינה בטלה מטעם אחר אלא ודאי כמ"ש ועט"ז סק"ב):

ג (ו **תשעה** חנויות כולן מוכרות בשר שחוטה ואחת מוכרת בשר נבלה. ולקח מאחת מהן ושכח ואינו יודע מאיזו מהן לקח ה"ז אסור ולא אמרינן ניזל בתר רובא ומותר דכיון דהאיסור ניכר במקומו קי"ל שכל קבוע כמחצה על מחצה דמי ואסור כדין תערובות חד בחד. ואפי' ספק טריפה בקבוע אסור ולא הוי ס"ס. גם לא אזלינן לא בתר חזקה ולא בתר קורבה בקבוע (ח"ד). וכן לקולא כגון ט' חנויות כולן מוכרות בשר נבלה ואחת מוכרת בשר שחוטה ולקח מאחת מהן ואינו יודע מאיזו לקח. לא אמרינן דניזול בתר רוב ואסור

כודאי איסור אלא כמחצה על מחצה ואינו אסור אלא משום ספק (ש"ך ס"ק ט"ו) וזהו לכ"ע הוי קבוע דאורייתא:

ז **ויש** עוד קבוע כגון שהי' בעיר עשר חנויות כולם בחזקת שמוכרים בשר שחוטה ולקח מאחת מהן בשר ואינו יודע מאיזו לקח. ואחר כן נתברר לנו שבאחת מהחנויות אלו בשר טריפה. כגון ששחטו כמה בהמות ונתחלקו להחנויות ונתערבו הריאות. ונמצא ריאה אחת טריפה ולא ידענו בעת שלקח באיזו חנות הטריפה. ועתה נודע איזה היא אלא שאינו יודע מאיזו חנות לקח. יש לו ג"כ דין קבוע דאורייתא והטעם כתב הש"ך בשם הרא"ה כיון דהאיסור הוא מכח הספק שא"י מאיזו חנות לקח. נמצא הך ספק במקום הקבוע של החנויות נולד הבירור שהי' אח"כ גילה למפרע ענין הספק. ומה לי אם הי' נודע הטריפה קודם שלקחו או אח"כ. אין זה אלא גילוי מילתא בעלמא. ולפי"ז כיון דזה הוי תערובות החנויות דין קבוע דאורייתא יש לו (ש"ך סקי"ד). וי"א דכיון דדין קבוע הוא חידוש אין לך בו אלא חידושו וכל שלקח קודם שנולד הספק מותר (ר"ן וכתב הפר"ח שכן דעת הרשב"א דלא כש"ך שלא הבין כך):

ח **ויש** עוד קבוע ג'. כגון שיש טריפה בחנות אחת ולא נודע באיזו מהן. כגון שיש כאן עשר חנויות ובכ"א בהמה אחת ונתערבו הריאות של כולם ונמצא טריפה באחת מהן ולקח מאחת ויודע מאיזו חנות לקח אך אינו יודע אם זו היא הכשרה או הטריפה זה מיקרי ג"כ קבוע דאורייתא. דכיון שכל חתיכה עומד בפ"ע בחנות שלה ולא נתערבו החתיכות כלל רק שהספק איזו חנות היא הטריפה, ה"ז קבוע כמחצה על מחצה ולדעת הר"ן דקבוע אין לך בו אלא חידושו כל מה שלקחו קודם שנודע התערובות מותר ומה שלקח לאחר שנודע התערובות אסור (חכ"א וע' ב"א סי' א' ב' ועח"ד):

ט **אבל** אם התערובות הי' בחנות א' שנמצא טריפה ונתערב בין הכשרות ואינו יודע מאיזו בשר לקח. זה הוי קבוע דרבנן. דמה"ת כל בשר שבחנות זה שרי דבטל ברוב. אלא דחכמים גזרו באם יש שם חהר"ל דלא יבטל. ומשום שאין הכל בקיאין בזה ויטעו בין ר"ל לאין ר"ל נתנו על חנות זה דין קבוע. וכל כה"ג מיקרי קבוע דרבנן וכן הסמ"ק סוס"י רי"ד קוראהו ג"כ קבוע דרבנן (ועט"ז סק"ג). ודינו דכל מה שלקח מהחנות קודם שנמצאת הטריפה מותר שלא נפל הספק בקבוע אלא לאחר שפירש. וכיון שהרוב כשר מותר כדין תערובות יבש ביבש דחד בתרי בטל. אבל ליקח מכאן ואילך אסור אפי' דיעבד ואפי' חתיכה שאין ר"ל ומטעם שאין הכל בקיאין בזה ויטעו בין ר"ל ללא ר"ל כיון שהתערובות בחנות שרבים קונים משם דהיינו מקולין. משא"כ יחיד בביתו שנתערב כך אין להחמיר אלא להורות דבטלה ברוב אם היא חתיכה שאינה ר"ל (ב"ח וש"ך

סק"ל הביאו). ואם יש בבהמה אחת חתיכות שר"ל וחתיכות שאינם ר"ל אז אפי' האר"ל אסורים דכיון שמאותה הבהמה אסורים מקצת החתיכות לא שייך לומר שחצי הבהמה אסורה וחצי השני' מותרת (וע' בש"ע ס"ה ובט"ז שם):

י **ונ"מ** עוד בין קבוע דרבנן לקבוע דאורייתא. שאם אחר שלקחו מן הקבוע נתערב באחרים. בקבוע דרבנן מותר מטעם ס"ס. שמא החתיכה שלקח מן החנות היתה כשרה. ואת"ל טריפה שמא אחר שנתערב בשעה שאוכל לא זו היא שבאה מן הקבוע. אך אסור לאוכלן כולן כא' דליכא אלא חדא ססיקא אלא בזא"ז. אבל בקבוע דאורייתא לא מהני אח"כ מה שנתערב וצריך ב' ספיקות להתיר מלבד ספק הראשון הנולד בקבוע דצריך דוקא שיהא הספק הראשון מותר מה"ת ואין איסור אלא מדרבנן. וה"ה בפירש או לקחו עובד כוכבים בפנינו וכמשית"ל אסור ומ"מ בהפ"מ מותר בפירש בפנינו דיש פוסקים סוברים דאפי' באיסור תורה שרי בב' תערובות. והוא הרשב"א ומהרש"ל והר"ן. וגם יש פוסקים דס"ל דפירש לפנינו אינו אלא מדרבנן. מש"ה בהפ"מ ים להקל אם נתערב. ודוקא כשנודע הספק אחר שפירש לפנינו קודם שנתערב בהיתר אחל אבל אם תיכף נפל בשעת פרישתו לתערובות. תולין שההיתר נפל (ח"ד וע"ב וע' בש"ע ס"ד דעת הב"י ורמ"א):

יא **ואפי'** בקבוע דאורייתא הנזכר בס"ו ז' ח' לעיל. הנ"מ שלקח מן החנות שנולד הספק במקום הקביעות דאז אסור לכ"ע דגזרינן שמא יקח מן הקבוע. וכן אם רואה שהנכרי או הקטן לקחו הו"ל כאלו הוא לקחו משם בידו (רמ"א אך י"א דבזה אינו אלא מדרבנן וע' ש"ך סקכ"ב). כיון שנולד הספק במקום הקביעות. אבל אם נמצא חתיכת בשר מונח בארץ. או ביד עובד כוכבים. או ביד קטן שאינו חריף (דאילו קטן חריף דינו כנמצא ביד ישראל גדול פר"ח) שפירש שלא בפנינו. מדין תורה מותר ואפי' הוא חהר"ל דכיון שרוב חנויות מוכרות בשר שחוטה אמרינן כל דפריש מרובא פריש (וע' ש"ך סקל"ד). ודוקא כאן דחנות הא' ניכרת בפ"ע. אבל היכא דידוע שיש טריפה א' בחנות ולא נודע גם עתה באיזו חנות הוא (וע"ד שכתבתי לעיל ס"ח) אסור. דכיון שאין האיסור נודע חיישינן שמא יקח מן הקבוע (רש"ל וכ"מ בב"ח וע' ש"ך סקי"ז). אבל חכמים אסרוהו אעפ"י שכל השוחטים וכל המוכרים ישראלים משום בשר שנתעלם מן העין (וע"ל סי' ס"ג). ונ"מ היכא שנתערב אח"כ מותר מטעם ס"ס שכתבתי לעיל ס"י. ואין חילוק בכ"ז בין במינו ובין שלא במינו. דכל שנולד הספק במקום הקביעות אפי' מב"מ הו"ל כמחצה על מחצה. וכל שפירש אפי' שלא במינו מרובא פריש (ש"ך) ודע דהא דקי"ל בשר הנמצא

מותר מיירי אפי' נמצא קרוב לחנות המוכרת נבלה דהא קי"ל רוב וקרוב הלך אחר הרוב (וע' פר"ח):

יב **אם** יש בחנות האחת של טריפה בשר יותר ממה שיש בתשעה החנויות של כשרה. ונמצא חתיכת בשר מונח בארץ. יש בזה להקל ולהחמיר דכל שלא נמכר מכל חנות רק בהמה אחת או שתים וכל שאר הבשר נשאר במקומו. הולכין אחר רוב החנויות. דמה יושיענו זה הבשר שהוא הרבה בחנות כיון שנשאר במקומו. אבל אם יש באחת עשרה בהמות נבלה. ובט' יש בכ"א אחת כשרה ומכרו כולם כל הבשר. פשיטא דבכה"ג אזלינן בתר רוב הבשר שנמכר היום. דמה יושיענו רוב החנויות כיון שמוכר א' מכר יותר משאר המוכרים כולם (תשו' ב"א וע"ש שמאריך ומה שהשיג על הח"ד). ויש חולקין ואומרים דאין נ"מ בזה כלל וכל חנות וחנות נחשב כאלו כולן שוים (תשו' כנס"י ותשו' נו"ב). והכל תלוי ברוב החנויות ולא במספר בשר. ויש לסמוך ע"ז להחמיר אבל לא להקל (וע' פ"ת ס"ק ב'):

יג אם שחטו איזו בהמות והביאו איזו מהן למקולין הנקרא יאטקע והשאר נשאר בבית השחיטה. ומבהמה אחת הביאו החצי ליאטקע וחצי השני נשאר במקומו. ואח"כ נודע שא' מהם טריפה ולא נודע איזו היא. אותן שפירשו ודאי מותרים והנשארים בבית השחיטה ודאי טריפות. אך על מחצה שפירש נחלקו האחרונים. י"א כיון שהחצי שבבית השחיטה טריפה גם החצי שפירש טריפה (בה"י וש"פ). וי"א כיון שהחצי שפירש מותר גם החצי שבבית השחיטה מותר. וי"א שהחצי שפירש תר והחצי הנשאר אסור (פר"ח ולזה הסכים גם הכו"פ. וע"ל ס"ט ופ"ת ס"ק ד'):

יד) אם נשחטו שלש בהמות בבית א' ואח"כ פירש א' מהם ואח"כ נתערבו הריאות ונמצא א' מהן טריפה. אף מה שפירש אסור. דלא חשיב פירש מה שנפרש קודם שנולד התערובות. ולפי"ז מה שנתבאר לעיל ס"ט דאם לקח מהמקולין קודם שנמצאת הטריפה דמותר מטעם דכל דפריש כו'. מיירי שלקח אחר שנולד התערובות קודם שנודע הספק. כגון שנתערבו הריאות במקום א' ואח"כ פירשו מאותו מקום למקום אחר (וע' ח"ד בביאורים אבל בחכ"א וב"א כתב דאין חילוק בין שנפרש קודם שנולד התערובות או שפירש אחר שנולד התערובות וע"ש. וע' פ"ת סק"ד מ"ש בשם תשו' ח"ס סי' צ"ט בעובדא דחמשה אווזות שמכר מקצתן לאחד ומקצתן נשארו אצלו ונמצא א' מהן טריפה. וע"ע בשפ"ד ס"ק ל"ז בעובדא דג' קצבים ששחטו ה' בהמות בביתם. א' שחט ג' בהמות וב' קצבים שחטו כ"א בהמה א' ומשם נשאו למקולין ולקחו הקונים בשר לכבוד שבת וא' לקח כל בנ"מ מכל הה' קצבים וא' קנה כל הריאות מהם ולאח"כ נודע שבא' מן

הדקין נמצא בו נקב מפולש וקרום מחמה מכה עלה עליו כמין כובע. ומסופקים שמא הי' שומן סותם שם. וצידד להקל וע"ש):

ו (טו) **בעלי** חיים ושאר דברים החשובים כגון חהר"ל ודבר שבמנין וברי' וכה"ג שנתערבו בהיתר דקי"ל שאינם בטלים אפי' באלף. אפי' פירש א' מן הרוב אחר שנודע התערובות אפי' פירש ממילא אסור. דחיישינן שמא יקח מן הקבוע (טור בשם הרא"ש וכ"פ רש"ל והסכימו עמו הט"ז והש"ך וכן עיקר דלא כהמחבר בש"ע דפסק כרשב"א וע"ש). ולא דמי לט' חנויות דלעיל דהתם האיסור ניכר ולא חיישינן שמא יקח מן הקבוע דברשיעי לא עסקינן. משא"כ הכא שנתערב הכל. והכי נהוג אם לא בהפ"מ (וע' ש"ך ס"ק ל"ו ובב"ח מסי' ל"ב עד סי' מ"ב). וכ"ז אם פירש אחר שנודע התערובות דכיון שרוב הנשארים עומדים במקום קבוע יש לחוש שמא יקח מן הקבוע. אבל אם פירש א' מן הרוב קודם שנודע התערובות דלא שייך למגזר מידי דכולן בחזקת היתר הם עומדים. מותר בפירש ממילא ובכה"ג אמרינן דכל דפריש מרובא פריש. מאי אמרת שמא יקח אחד אחר שנולד הספק. הך גזירה לא אשכחן בש"ס ועוד בהא ליכא למטעי דאם לקח בעוד שהוא בחזקת היתר בשביל זה לא אתי ליקח לאחר שנאסרו דאטו ברשיעי עסקינן (וע' ש"ך ס"ק ל"ג ופ"ת סק"ו בשם תשו' רדב"ז:

ז **והא** דאסור אחר שנודע התערובות אפי' פירש ממילא. היינו שלא פירשו רק מעט ונשארו מקצת האסורים במקומן דאז חיישינן שמא יקח מן הקבוע ג"כ. אבל אם נפרשו כולם ממילא ולא עביד מעשה בידים אלא פירשו כולם מעצמם. ובשעת עקירתם פירשו קצתם אחת הנה ואחת הנה. או אפי' הפרישם במתכוון אלא דלא ידע שיש איסור בדבר. אפי' פירשו לפנינו אותם שפירשו אז לא נקראו פירשו מן הקבוע ומותרים דאמרינן כל דפריש מרובא פריש. ולא גזרינן בזה שמא יקח מן הקבוע כיון שכבר נתבטל כל קביעות הראשון וכן כל מה שיפרוש מן הרוב מותר. רק שנים האחרונים אסורים דבזה לא שייך לומר כל דפריש כו' (רמ"א בשם הטור וע' ש"ך וב"א וח"ד):

יז **ואפי'** חזרו כולם ובאו יחד במקום א' אפ"ה מותרים דכיון דנודע פרישתן הרי כבר היו מותרים וכיון שהותרו אין חוזרין ונאסרין (וע' ש"ך סקל"ז וע' חכ"א מ"ש בזה שלא יקשה מסי' קי"ד סקי"ט וע' ח"ד) אבל אם קודם שנודע לנו חזרו לקבוע במקום א' חזר הקביעות למקומו. ואם נתפזרו כולן אפי' בפנינו כולן מותרים דלא שייך כאן לומר שנים אחרונים כיון שאינו יודע מהם שהרי נתפזרו כולן בב"א (וע' ב"א סי' י"ט). והא דחזרו להיות קבוע דוקא כשחזרו כולן אבל אם חזר א' וא"כ יש לומר דאין כאן איסור כלל לא מיקרי קבוע (וע' ב"א סי' מ"א):

יח **אם** נתערב תרנגולת טריפה בכשרות ונמצא ביצה ביניהם הביצה מותרת ולא גזרינן לגבי ביצה שיקח התרנגולים מן הקבוע דמביצה לתרנגולים לא חיישינן. ואע"ג דהתרנגולים חשובים מצד בעל חי מ"מ גבי ביצה אזלינן בתר רובא וכל דפריש מרובא פריש. ומיהו אם נמצא ג' ביצים לדידן דמחמירין בביצים משום דהוי דבר שבמנין אינם בטלים ואסורים (שפ"ד ס"ק ל"ח). ואם הטילה התרנגולת הביצה בפנינו. אפי' למאן דס"ל דביצה לא הוי דבר שבמנין מ"מ אסור (מטעם שכתב הט"ז סק"ה וע' מנ"י כלל מ"ג סקי"ח וע' ח"ד):

ז (יט) **דבר** שאינו בטל מחמת חשיבותו כגון בע"ח וברי' וחהר"ל שנתערב באחרים ונודע התערובות ונאכל א' מהם בשוגג או נפל מעצמו לים או לכ"מ בענין שנאבד מן העולם. כיון שמה"ת כבר נתבטל ברוב ואינו אסור אלא מדרבנן ובדרבנן אמרינן שאני אומר כו'. וה"נ תולין ואומרים שהאיסור נאכל או נאבד ואלו הנשארים הם כולם של היתר. ואם בישל בכלי ונאכל והכלים עדיין קיימין אסורים דהא אנו באים לדון מה טיבן של כלים אם צריכים הגעלה בכלי שטף וכ"ח שבירה דבישל בו האיסור והוי בכלל הספק (כו"פ וע"ב מח"ד):

כ **ואם** נתערב אברים באברים ונאכל אבר א' מן הבהמה ואינו ניכר מאיזו בהמה נאכל האבר. מותרים כל האברים שהוא כעין אותו אבר שנאכל מכל הבהמות. אף שהבהמות נשארו באיסורין מ"מ מותרים כל האברים כעין אותו אבר שנאכל. דלא שדינן האבר אחר הבהמה. ומ"מ הבהמות כולן אסורות אף שניכר האבר מאיזו בהמה היא. דודאי לא שדינן הבהמה כולה אחר אבר א' לומר שזו היא הבהמה מאותו אבר שנאכל ונתלה האיסור בה ולהתיר שאר הבהמות כולן (שם ויש חולקין ע"ז וע' פ"ת סק"ט בשם הפמ"א):

כא **ולאו** דוקא נאכל או נפל א' מהם לים. אלא דה"ה אם פירש א' מהם ונתבשל או נתערב בדבר איסור בענין שאינו בטל או שנמכר לעובד כוכבים ג"כ מותר. דהא אי אתה צריך לדון על אותו חתיכה שפירש. וכן גבי בעלי חיים אם אח"כ בהמה א' נעשה טריפה בחייה כגון שניקב קרום של מוח וכיו"ב. או שמתה א' מהם תולין בה את האיסור והשאר מותר. מיהו היכי דמתה ע"י אדם י"ל דלא מהני להתיר השאר דהא בנפל א' לים בעינן דוקא נפלה אבל הפילה אפי' שוגג קנסינן אטו מזיד כדלקמן. ואם מתה ע"י אדם הוי כמו שהפילה שוגג. אכן אם אדם זה שהמית לא נודע לו מהתערובות מותר דלא שייך למקנסי'. ולא מיקרי שוגג אלא כשנודע לו התערובות רק שסבר שבזה לא יותרו השאר וכיוצא בזה אבל היכא שלא נודע לו כלל התערובות אף שנודע לאדם אחר דמי

ממש לנפלה מעצמה (ובזה מיירי הרמ"א שכתבו בין שאכלו עצמו בשוגג בין כו'. וע' פ"ת סק"ג בשם תפל"מ):

כב **הא** דשרינן הנשארים. דוקא כשאוכל הנשארות בענין שיהא ממה שאוכל בודאי עכ"פ המחצית היתר. כגון שאם נתערב א' יאכל השאר שנים שנים. ואם נתערב שנים צריך לאכל השאר ד'. וכן אם היו ג' צריך לאכול שש שש. דאז אמרינן כיון שחצי זה בודאי היתר החצי השני נמי היתר. שאם יאכל רק ה' וכן בנפל ב' ויאכל ג' צ"ל מדזה היתר כו' דשמא המיעוט דהיינו הא' הוא ההיתר ואיסורא ברובא איתא דהיינו בהשנים. וכן בנפל ג' ויאכל ה' י"ל דהאיסור בג' ולכן צריך שיהא האיסור וההיתר שוים עכ"פ. (ש"ך סקמ"ז וע' בשפ"ד שם דאם נתערב חד בחד ונאבד א' מהם אף באיסור דרבנן אסור דעיקר טעם ההיתר לכל אלו מפני שכבר נתבטל מה"ת ברוב ובחד בחד לא שייך זה). ויש מתירין דאם נתערב ב' יאכל ג' וכן כולם עד"ז (פר"ח סקל"ו וע' בס' ב"י בתק"ה מ"ש בשם הפר"ת סקי"ו). ואפי' לאוכלן שנים שנים אסור לאדם א' לאכול את כולם (וע"ל סכ"ח). ואפי' בשני ב"א אין לאכלם כולם בב"א. ובהפ"מ יש להתיר דבשנים שנים מותר לאכלן לאדם א' רק שלא יאכל לכולם כאחד (חכ"א וע' פ"ח):

כג **ודוקא** נפל לים ממילא אבל הפילה אפי' בשוגג אסור דגזרינן שוגג אטו מזיד. וה"ר בהאכיל א' לכלב בשוגג דשייך למגזר אטו מזיד. אבל בנאכל א' לישראל בשוגג לא שייך למגזר אטו מזיד. שהרי הוא עושה זאת להתיר האחרים כדי שנאמר זו שנאכל הוא האיסור ואיך יאכילנו לישראל (וזהו דעת הש"ע). וי"א דאפי' נאכל בשוגג לישראל אסור דגזרינן שמא יאכיל לכלב ולכן אין להתיר אלא דוקא בנאכלת מעצמה לכלב (ט"ז וש"ך וח"ד). ודוקא בנודע האערובות מקודם יש חילוק בין שוגג למזיד. אבל קודם שנודע התערובות לא שייך לחלק בין שוגג למזיד ובין מעצמו נפל להפילו במזיד ולעולם מותר כיון דלא שייך למגזר (ש"ך ס"ק מ'):|

כד **י"א** דאפי' שנים שנים אסור לאוכלן ע"י בישול (מג"א באו"ח) ויש מתירין ע"י בישול (וע"ב מח"ד סקי"ז) וכל ההיתרים המבוארים כאן כגון בנפל ובב' תערובות שייך ג"כ ביבש ביבש שנתערב שלא במינו בפחות מס' (שם בח"ד), ואם נתמחה הנשאר עד שנעשה לח. אז בדבר חשוב בטל חשיבותו ומותר. ואם מיחה במזיד דאז אין היתר רק מכח מה שנפל. ולא הי' מותר רק לאכול שנים שנים וכשנעשה לח דיש בילה דכשאוכל מעט ממנו אוכל ודאי איסור. וליכא ס"ס ואסור:

וכן הדין בדבר יבש שנתערב שלא במינו בפחות מס' דג"כ מותר כשנפל וכנזכר לעיל מ"מ כשנעשה לח אסור (ח"ד וע"ב סקי"ד):

כה **בד"א** דתולין בשנאבד מן העולם. דכיון שאין אנו צריכים לדון על אותה חתיכה אמרינן שהיא היתה של איסור. אבל אם נפל למקום שאפשר להמצא, או שנחתכה חתיכה אחת בענין שנתבטל חשיבותה. אין תולין לומר של איסור נפל או נחתך ויהיו כולן מותרות. דכיון דאנו דנין עליה ג"כ מאי חזית לומר שהיא האיסור שמא היא ההיתר ולכן אותה חתיכה שנחתכה מותרת ממ"נ אם היא האיסור כבר נתבטלה ואם היא ההיתר פשיטא דמותר (ח"ד וע"ל סי' כ"ד). ואפי' נחתכו רובן אין תולין לומר שהאיסור מהרוב שנחתכו. דאדרבא כל שנשתנה מכמות שהי' אמרינן כל דפריש מרובא פריש וא"כ הנחתכין הם מן ההיתר שהן הרוב והאיסור נשאר בשלימות (שם). ובנחתך בשוגג מותר ולא קנסינן שוגג אטו מזיד כמו בנפל או נאכל דלעיל. דהתם כיון דתולה לומר שהאיסור נאכל או נאבד ואין כאן איסור כלל קיל לי' הדבר ולכן גזרינן. אבל בנחתך וכן בכל איסורים שביטל בשוגג וריבה עליו כיון שהאיסור עדיין כאן חמיר לי' ולא גזרינן (וע' חכ"א):

כו **ולכן** ביצת טריפה שנתערב ברוב. ולקח מאחת מהם ועשה לביבות אפי' אין ס' בתבשיל נגד הביצה. התבשיל מותר ושאר ביצים נשארים באיסור דאמרינן כל דפריש כו'. ואפי' לא נודע התערובות מקודם וא"כ לא נתבטלה הביצה כלל. מ"מ הכא לא מטעם ביטול קאתינן אלא מטעם מרובא פריש כאלו ידעינן בודאי שהכשרה נפרש (שם כלל ס"ג סי"א):

כז **הא** דאמרינן לעיל דאפי' שנים שנים אסור לאדם א' לאכול. היינו דוקא בשנפל לים מיעוט התערובות אבל אם נפל רוב מהתערובות לים מותר אפי' לאדם א' לאכול השאר שנים שנים (וכ"מ מפו"פ וע"ב מח"ד). ולב' ב"א דאמרן לעיל דאסורים לאכלן בב"א. היינו כשאירע כן לשני ב"א אסור להורות להם שיאכל כ"א הכל ביחד. דאז ליכא ס"ס כיון דהספק השני הוא אם האיסור הוא אצל זה הוי כבאו לשאול בב"א. כיון דמ"מ איכא האיסור אצל חד ומש"ה אין להתיר רק שיאכל כ"א שלו שלא בב"א דאיכא לכאו"א ס"ס בלא חברי' (וע' ח"ד שפי' כן דעת הט"ז סק"ט. ולא דמי לב' בתים בדוקים שהביא הט"ז וע"ש סקט"ו):

ח (כח) **דבר** שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב באחרים ונפל מהתערובות הזאת למקום אחר שיש בו רוב כנגד מה שנפל. במקום הפ"מ יש להתיר התערובות השני אם אין אוכלן כולן בב"א. משום דהוי ס"ס שמא זה שאוכל הוא מאותן השנים. ואת"ל שהוא מתערובות הראשון דהיינו מזה שנפל לתוכן שמא הוא ההיתר. אבל אם אוכלן בב"א אין כאן ס"ס. אבל בלא הפ"מ יש להחמיר דהתערובות השני אסור (והוא דעת

הש"ע). רק כשנתערב מן התערובות השני עוד ברוב. אזי התערובות הג' מותר אפי' לאכלן כולן בב"א. דבתערובות הג' אפי' אוכלן כולן כאחת הוי ס"ס. שמא זה שנתערב הי' מתערובות השני. ואת"ל מן הראשון שמא הי' של היתר (וע' ש"ך סקנ"ג וע' ח"ד הטעם וע' ס' ב"י בעמ"ז):

כט **בד"א** כשהאיסור שנתערב תחלה הוא ודאי איסור דאורייתא דאז באין הפ"מ יש לחוש לדעת המחבר וכנ"ל. אבל ודאי איסור דרבנן או ספק איסור דאורייתא שנתערב תחלה באחרים ונפל מאותה התערובות למקום אחר התערובות השני שרי (כ"פ האו"ה ורוב פוסקים) לאכול כולו כאחת אפי' באין הפ"מ (וע' ש"ך סקנ"ה):

ל **והא** דאמרינן דדבר שאינו בטל מחמת חשיבותו דבטל בג' תערובות אפי' באיסור דאורייתא. הנ"מ בבע"ח וחהר"ל וברי' ודבר שבמנין ושבעה דברים הנזכרים לעיל ס"ב. אבל דשיל"מ לא מהני ס"ס ואפי' בג' תערובות לא בטיל כיון דישל"מ (רמ"א). וכ"ז בדאורייתא אבל בדרבנן איכא צד להקל בהפ"מ (וע' ש"ך ס"ק נ"ח ופ"ת סקי"א). ודוקא בס"ס הבא ע"י תערובות. אבל בס"ס בעלמא מותר. וטוב להחמיר אם לא לצורך מאחר שיש לו היתר בלא"ה וכ"ש שאין להתיר בדשיל"מ שנפל א' לים (וכמשנת"ל סי' ק"ב ס"ד. וע' ח"ד ובנ"ץ סי' קפ"ז וע"ל בכללי ס"ס מפר"ח):

ט (לב) **ספק** טריפה שנתערב באחרות כולן אסורות לא מבעי בדברים החשובים כגון חהר"ל וכיו"ב שאינם מתבטלים אפי' באלף דודאי כולן אסורות לדעת המחבר וכמשית"ל. אלא אפי' ספק טריפה מדברים המתבטלים כגון שנתערב יבש ביבש מב"מ דבטל ברוב או מבשא"מ דבטל בס' שנתערב באחרים חד בחד במב"מ או בשאינו מינו בפ' מס' כולן אסורות (וע' בשפ"ד סק"ס וס"א) עד שיהא בהיתר כדי לבטל האיסור. ואין להתיר מטעם ס"ס שמא לאו טריפה ואת"ל דטריפה שמא לא זהו שאוכל. דזה לא אמרינן. דכ"מ שספק הראשון הוא בגופו שמא אינו טריפה והב' הוא בתערובות שמא לא יאכלנו אינו ס"ס (כ"פ המחבר בש"ע שהוא דעת הר"י וכמשית"ל בס"ד וע' בה"ט סקכ"ז):

לג **ויא** הטעם דאסור דכ"מ שהספק הראשון הוא אסור מדאורייתא ולא נוכל לומר עוד ספק שאין כאן איסור רק מה שנתערב באחרים לא מיקרי ס"ס ואסור (כ"כ הרמ"א שם). ונ"מ היכא שהי' הספק הראשון באיסורי דרבנן דאלו לטעם הב"י הוא אסור כיון שהוא בגופו אינו בטל. ולטעם הרמ"א הוא מותר. ואנו נוהגין להחמיר כשתיהן וכמשית"ל לקמן אי"ה בכללי ס"ס. די"ל דמר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי. הב"י כתב דאפי' ספק הראשון הוא מדרבנן כיון דהוא בגופו ל"א ס"ס. והרמ"א הוסיף דאפי' היכא דהספק

אינו בגופו רק שהוא מדאורייתא ל"א ס"ס ודוקא כשגוף האיסור הוא איסור תורה וע"י גלגול נעשה מדרבנן וכמה שית"ל בדיני ס"ס סכ"ג. אבל אם האיסור דרבנן שאין לו שורש מה"ת. אף אם האיסור הא' הוא בגופו מתירין ע"י ס"ס דספק דרבנן לקולא (מש"ז סקי"ב וי"ג). אבל אם הי' ב' ספיקות אם הי' כאן איסור כלל אפי' לא נודע ב' הספיקות ביחד אלא בזא"ז מתירין ס"ס בכ"מ אפי' באיסור דאורייתא וגופו של איסור (רמ"א ועט"ז שם ובבה"ט סקנ"ט ול'. ולפנינו יתבאר אי"ה הכל על נכון בס"ד):

י (לד) **ריאה** טריפה שנמצאת בין ריאות כשרות. ואמר הבודק שהי' יודע באותה סרכא ובשגגה נתערבה אותה ריאה טריפה בין הכשרות ולא היתה בכבשים ערבוביא הכבשים מותרים (ב"י בש"ע):

פתיחה לדיני ספק ספיקא

כללים

א (א) **דע** שיש מחלוקת בין ר"ת ור"י. ר"ת פסק דבשני ספיקות מותר אפי' א' בגוף והשני בתערובות. כגון דבר שאינו בטל מחמת חשיבותו שנתערב באחרים ונפל א' מהתערובות לשנים אחרים מותר מטעם ס"ס. שמא לא בא האיסור לתערובות השני. ואת"ל בא שמא זה שאכל הוא ההיתר. אע"ג דחד ספק הוא בגוף שמא לא בא האיסור גופא וחד ספק בתערובות שמא לא יאכל האיסור אעפ"כ נחשב לר"ת לס"ס וכן כל כה"ג:

ב **אכל** לדעת ר"י צריך להיות הס"ס דומין. או שניהם בגוף האיסור או שניהם בתערובות. שניהם בגוף האיסור כגון ספק תחתיו זינתה ספק אינו תחתיו. ואת"ל תחתיו שמא באונס נמצא הב' ספיקות שמא לא הי' כאן איסור. שניהם בתערובות דהיינו שהי' ג' תערובות דהוי ס"ס בתערובות. שמא לא בא לתערובות הב' ואת"ל בא שמא לא בא לתוך תערובות הג'. וכן כל כיוצא בזה. והסכימו הפוסקים דהעיקר כר"י וצריך המורה ליזהר בזה כי בקל יש לחוש שיבא לידי איסור דאורייתא. ועפי"ז יתפרש כל חילוקי דיני ס"ס:

ג **עוד** צריך לדעת דהיכא דאיכא פלוגתא דרבוותא ולא אתמר הלכתא כחד מינייהו. ושניהם שוים בחכמה ובמנין הוי ספק איסור. ובדרבנן אזלינן לקולא ובדאורייתא לחומרא ככל ספיקא דאורייתא. ומכל מקום אף על גב דבדאורייתא אזלינן לחומרא. אם יש ספק בלא ספק דפלוגתא מתירין מטעם ספק ספיקא. שמא הלכה כמאן דמתיר ואת"ל כמאן דאסר הרי יש כאן עוד ספק. ודוקא בספיקא דפלוגתא דהוא ספק גדול שיש לתלות באילן גדול כמאן דמתיר. משא"כ בספיקא דגוף המעשה באיסור דאורייתא דאסור לכ"ע אין להתיר ע"י ס"ס. דאין לעשות ס"ס בידים דהוי כמבטל איסור. והא דספיקא דפלוגתא הוי ספק גדול היינו דוקא שכל אחד מברר דעתו זה להיתר וזה לאיסור. אבל אם הם עצמן

נסתפקו בדבר לא מיקרי ספק דכ"ז מיקרי ספק חסרון חכמה. ומ"מ בהפ"מ לפעמים מצטרפים לס"ס (וע' בש"ע מלבושי שרד). אבל באין הפ"מ אין להקל לא בספק א' דרבנן וכ"ש בדאורייתא (בל"י וע' בס' מנ"י):

ד **ספק** חסרון חכמה אינו ספק כלל לא לענין ספק א' ולא לענין ס"ס דדעת שוטים הוא. אם לא בהפ"מ וכמש"ל. אבל אם לא נראה להמורה שהוא מותר אלא שמצד חומרא שאינו יכול לבדוק בזמה"ז אין לנו כח להתיר ויש עוד ספק מתירין ע"י ס"ס (וע' בס' ב"י בתק"ה). וספק חכמה דאמרינן היינו שחכם א' אינו יודע לשער. אבל ספק שעכשיו אין שום חכם יכול לברר הוי ספק לכל העולם ומתירין ע"י ס"ס בהפ"מ. וספק כחל או קדרה דלא ידעינן כמה בלע אעפ"י שהוא ספק לכל העולם. מ"מ לא הוי ספק דרבנן להקל או לצרפו לס"ס. דחיישינן דכ"א ישער לפי אומד דעתו (וע' שפ"ד ס"ק ס"ה):

ה **כל** ס"ס שיכול לברר אינו ס"ס. וה"ה בספק דרבנן לקולא אם יש לברר בקל חל עליו חיוב בדיקה וצריך לברר ע"י בדיקה או ע"י שאלה. (ע' פמ"ג בסי' זה ובלב"ש ובס' תורת השלמים ובס' ב"י בעמ"ז ובתק"ה סי' נ"ז):

ועתה נבאר בס"ד כל חילוקי דיני ס"ס עפ"י דעת כל המחברים אשר מפיהם אנו חיים בכל דיני הוראות או"ה טו"ט ד"מ זכותם יגן עלינו ובו נו"ן סעיפים:

א **דבר** שאינו בטל כגון חהר"ל וברי' ודבר שבמנין וכן יבש ביבש שלא במינו דאינו בטל ברוב (תוה"ש) והוא ספק איסור שנתערב. הרי כולם אסורים אפי' לא נודע הספק איסור עד אחר שנתערב. כגון שנתערבו כמה ביצים ביחד ואח"כ נודע ספק טריפות בתרנגולת. ונודע שביצה אחת היא ממנה שהטילה אחר שאירע לה הספק טריפות. וכן כיוצא בזה כגון שנתערבו חתיכות מכמה בהמות ואח"כ נודע ספק טריפות בבהמה אחת. אע"ג שלא נודע שום ספק איסור רק עד אחר שנתערב. וא"כ ב' הספיקות נודעו יחד ובאין כאחד מ"מ כיון שהספק כראשון הוא אסור מה"ת. דכשתאמר שמא אינו טריפה ואת"ל טריפה א"כ הוא אסור מה"ת. בכה"ג לא הוי ס"ס ואסורים כולם לפי שאינו דומה לאיסור שנתערב וחזר ונתערבו אחד מאותו התערובות למקום אחר שהתערובות השני מותר ע"י ס"ס עכ"פ בהפ"מ. וכמבואר לעיל סכ"ט. דהתם הספק הראשון אינו אסור מה"ת דאפי' בדבר חשוב יבש ביבש חד בתרי בטל מה"ת. רק מדרבנן לא בטיל וכיון שנתערב אח"כ בתרי שפיר י"ל ס"ס ספק שמא לא בא האיסור לתוך תערובות שנית ואת"ל בא שמא לא זו שאכל. וגם שני הספיקות הם מענין א' דהא השני ספיקות האלו המה בתערובות. ובגוף א'. משא"כ כאן דספק הראשון הוא מה"ת וכמש"ל. ותו דאין הספיקות מענין א' ובגוף א'. דכשתאמר תחלה שמא אינה אסורה היינו גוף א' וכשתאמר אח"כ את"ל

אסורה שמא אינה זאת א"כ צריך לתלות האיסור במקום אחר והיינו שני גופים ושני ענינים (ש"ך דין א' ובקיצור דיני ס"ס דין א' כתב וז"ל ויש מתירין אפי' בכה"ג אם לא נודע הספק איסור קודם שנתערב. ויש לסמוך עליהם במקום הפ"מ ויש צורך סעודת מצוה ג"כ. ובלבד שלא יאכלנו כולו כאחד ויאכלנו שנים שנים עכ"ל וכ"ה בח"ד וע"ש):

ב **וכן** ביצה שנמצאת בקליפתה בתרנגולת שאירע לה טריפות בקרוב (כן הגיה הפר"ח בש"ך וע"ש). ונתערבה אפי' באלף כולן אסורות לדידן דקי"ל דביצה הוי דבר שבמנין לעיל סי' זה ס"ג. ואין להפריש כל א' מהם ולהתיר מטעם ס"ס שמא זו הביצה נגמרה בקליפתה קודם שנטרפה התרנגולת ושמא אין זאת הביצה ואיסורא ברובא איתא. זה אינו הואיל דהספק הראשון אסור מה"ת ואין הספיקות מענין א' ובגוף א' מש"ה לא הוי ס"ס. דכיון שידעינן בודאי שיש בתערובות זו ביצה טריפה א"כ א"א להתחיל ולומר שמא אין כאן איסור כלל אלא צריך אתה לומר שמא נגמרה קליפתה קודם שנטרפה זה ספק ראשון שאסור מה"ת. וכן כשאתה אומר אח"כ ואת"ל שלא נגמרה קודם שנטרפה שמא אין זאת הביצה מהטריפה אלא מהכשרה. א"כ הספק השני שאתה רוצה להקל אתה עושה שני ענינים ושני גופים להקל (ש"ך דין ב' וכ"ה בח"ד ובפר"ח):

ג **ואפי'** בתרנגולת שנולד בה ספק טריפות. אין להתיר הביצה שהטילה או הנמצא בה שאינו ידוע אם נגמרה בקליפתה קודם שאירע לה הספק טריפות או לא מטעם ס"ס. שמה אינה טריפה ואת"ל שהיא טריפה שמא נגמרה הביצה בקליפתה קודם שנטרפה. דכשאתה מתחיל לומר שמא אינה טריפה הרי אתה מתחיל ספק בתרנגולת עצמה שהיא אסורה מה"ת. וכשאתה אומר את"ל טריפה שמא הביצה נגמרה קודם שנטרפה. א"כ אתה בודה להקל בספק שני בביצה שהוא גוף אחר. הרי הב' ספיקות מב' גופות ואינו ס"ס. והלכך אף אם נתערב אח"כ אפי' באלף. כולן אסורות דמאחר שלא חשיב מקודם לכן ס"ס א"כ אין זה אלא כספק איסור שנתערב דבכ"מ שאינו נחשב ס"ס הוי כספק איסור שנתערב. וכיון שהביצה היא דבר שבמנין אינה בטלה אפי' באלף וכולן אסורות. וכתב הש"ך דין ד' ולא דמי לגבינות שנעשו מבהמה ונמצא אח"כ טריפה. דאמרינן השתא הוא דנטרפה (וכמש"ל סי' פ"א סט"ז). דהתם לא היתה הבהמה בחזקת איסור בשעה שנחלבה משא"כ בתרנגולת בשעת הטלת ביצה היתה בחזקת טריפה (ש"ך דין ג' וח"ד, ועי' פר"ח מדיני ס"ס שלו):

ד **ודוקא** כשהביצה היא בודאי מספק טריפה. או שיש בה ספק אם היא מכשירה או מהטריפה וממילא אינו יודע אם נגמרה הביצה בקליפה קודם שנטרפה או לא כיון שא"י מאיזו תרנגולת היא. כגון שיש בחצר שתי תרנגולות. אחת ודאי טריפה ואחת

ודאי כשרה. ונתערבו התרנגולות זו בזו וכ"ש אם לא נתערבו הואיל ואחת מהן ודאי טריפה. הרי הספק הראשון אסור מה"ת דע"כ צריך אתה לדון תחלה מאין נולדה הביצה זו דשמא מכשרה נולדה. וזה ספק הראשון אסור מה"ת דכבר אסרת התרנגולות מספק איסור דאורייתא. וכשאתה מתחיל את"ל מטריפה שמא הביצה נגמרה קודם שנטרפה. ג"כ ספק הראשון אסור מה"ת כיון שאתה מסופק אם נגמרה קודם שנטרפה א"ל הוי ספק ראשון דאסור מה"ת. וגם אם אתה אומר אח"כ את"ל לא נגמרה קודם שנטרפה שמא הביצה מכשרה א"כ אתה עושה שני גופים ושני ענינים להקל. והלכך אם נמצא ביניהם ולא נודע מאיזה תרנגולת היא. הביצה אסורה. ואם נתערבה אפי' באלף כולן אסורות (ש"ך דין ד' וע' ח"ד ופר"ח):

ה **וכ"ז** אם הי' אחת ודאי טריפה. אבל אם הי' אחת מב' תרנגולות אלו שנתערבו זב"ז אלא ספק טריפה אעפ"י שנודע הספק איסור קודם שנמצאת הביצה. וא"כ שני הספיקות לא נודעו יחד. מותרת הביצה מטעם ס"ס. (ואפי' ידוע שהיתה בלא קליפה בשעה שנולד בתרנגולת הספק תערובות). שמא הספק לא הטילה וזו מכשרה היא. ואם ת"ל שמא הספק הטילה שמא אינה טריפה. והואיל וספק איסור היא התרנגולת ונתערב תחלה חד בחד. וא"כ הרי אין ספק הראשון אסור מה"ת. והרי שני הספיקות בענין א' ובגוף א' ובאין כאחד. אבל אם לא נתערבו התרנגולות מתחלה חד בחד רק כ"א ניכרת עדיין בפ"ע א"כ הוי הספק הראשון אסור מה"ת. דהאיך תאמר אח"כ ואת"ל הטילה שמא אינה טריפה והלא כבר אסורה מה"ת מכח ספק. אבל אם נתערב תחלה חד בחד לא הוי ספק הראשון אסור מה"ת. דהא קודם שנולדה הביצה היו השני ספיקות בתרנגולות גופא ותוכל לומר שאין בביצה שום ספק איסור כלל שנולדה מתרנגולת הכשרה. ואת"ל שמטריפה נולדה מ"מ באותו גוף ובאותו ענין שאתה רוצה להחמיר. אני אומר שאותה תרנגולת עצמה אינה טריפה כלל. וא"כ הספק השני אין אנו מקילין בענין אחר וגוף אחר. משא"כ כשהי' אחת ודאי טריפה כדלעיל בסעי' שלפ"ז. הספק הוא אסור מה"ת. והספק הב' אתה עושה ב' גופים וב' ענינים וכמבואר לעיל ומש"ה אסורה (ש"ך דין ה' וע' ח"ד שכתב טעם אחר):

ו **בד"א** שהיתה ביניהם רק ביצה אחת. אבל אם אחת מטילה כמו חברתה אעפ"י שאחת מהתרנגולת הוא רק ספק טריפה הואיל ויש כאן שני ביצים ואחת מהן ודאי מספק טריפה שניהם אסורים. ואע"ג דבתרנגולת עצמה הוי שני ספיקות קודם שנולדה הביצה. מ"מ כיון שא' מן הביצים הוא ודאי מהספק טריפה. א"כ לא תוכל להתחיל ולומר שאין כאן ספק איסור כלל. אלא שצריך אתה להתחיל ולומר שמא אינה טריפה וא"כ אתה

מתחיל בספק שאסור דבר תורה. וגם הוי ס"ס משני גופים ומשני ענינים כיון דצריך לומר אח"כ את"ל טריפה שמא אין הביצה ממנה א"כ אתה מקיל בשני גופים ולכן שניהם אסורים (ש"ך דין ו'):

ז **וכן** בשאר איסורים דינא הכי. אם יש כאן חתיכה ויש בה ספק אם היא של כשרה או של ספק טריפה כגון שיש כאן ב' חנויות בא' יש ספק טריפה. כגון טריפות דאיכא בי' פלוגתא דרבוותא דאנן נוהגין להטריף מספק וכמשית"ל. ובא' כשרה ונתערבו החנויות שאינו ידוע באיזו מהן הספק טריפות, ונמצא חתיכה אחת לפניהם ולא נודעו מאיזו חנות היא. אעפ"י שנודע הספק איסור בחנויות קודם שנמצאת החתיכה. וא"כ שני הספיקות לא נודעו יחד. מ"מ הרי החתיכה מותרת מטעם שהרי אנחנו באנו לדין על החתיכה אם היא מכשרה ואין כאן איסור כלל ואיכא ס"ס. ספק שמא החתיכה מחנות הכשרה ואת"ל מחנות האחרת שמא אינה טריפה כיון דספיקא הוא (ש"ך דין ז' וע' ח"ד):

ח **אבל** כשנמצא לפניהם שתי חתיכות ולא נודע איזו חתיכה פ בא מכשרה שתיהן אסורות. כיון שאין להתחיל ולומר שמא אין כאן איסור כלל שהרי ודאי א' מהן ספק טריפה א"כ שתיהן אסורות דליכא ס"ס וכמה שנתבאר לעיל ס"ו (ש"ך דין ח' וכ"ה בפר"ח):

ט **ואפי'** חזר ונאבד אח"כ א' משני החתיכות או נפל מעצמו לים בענין שנאבד לגמרי מן העולם. לא הותרו האחרות. דאע"ג דהיכא שנתערב דבר חשוב חד בתרי ונפל א' מהם לים ונאבד מן העולם הותרו כל השאר כדלקמן סי' זה ס"י. התם שאני דאיכא טעמא דמה"ת כבר נתבטל ברוב ורבנן גזרו בדבר חשוב שלא לתתבטל. הם אמרו והם אמרו שאם נאבד א' מהם תולין להקל. משא"כ הכא בנתערב חד בחד ולא נתבטל מה"ת לכן אפי' נפל א' לים לא מהני (כ"כ שש הש"ך דין ע'):

י **כתב** הפר"ח דכ"ז באיסור דאורייתא. אבל באיסור דרבנן אף שיש לו עיקר מה"ת. קי"ל ספיקא דרבנן לקולא. ואף בדאיתחזק איסורי. והלכך אם נתערב איסור דרבנן חד בחד ונפל א' מהם לים או שנאבד אף שאפשר להוציא כיון שאינו לפנינו ואין אנו באים לדון עליו כ"א על הא' הנמצא לפנינו. תלינן לקולא שהאיסור הוא אותו שהלך לו. וזה הנשאר אחר הוא וזה ברור:

א) **ספק** איסור שנתערב ברוב היתר והי' חהר"ל או ברי' או דבר שבמנין וכה"ג ונאסרו. וחזר א' מאותן התערובות ונפל באחרת א' באחד. הרי שניהם אסורים דכיון דהתערובות הראשון הי' כל אחד מהם אסור משום דהספק הראשון הי' חהר"ל וכיו"ב. א"כ ה"ה כעומד בפ"ע וכיון דידוע דזה פירש מהתערובות דיני כתערובות עצמו דגזרינן שמא

יקח מן הקבוע. ולא שרינן לי' משום ס"ס דספק הראשון הוא מה"ת וגם איכא ב' גופים כמשנת"ל כ"פ. ואפי' נתערב חד בחד מ"מ כל שאינו רוב אינו בטל. ואצ"ל שאם פי' מהתערובות הראשון ולא נתערב אח"כ כלל ועומד בפ"ע דודאי אסור (ש"ך דין י' וכפי' מה שפי' הח"ד דברי האגור וע"ש):

יב **אבל** ספק איסור כגון כזית ספק שומן ספק חלב שנתערב בין ב' זיתים של היתר ואינו ניכר. ואח"כ נפל א' מאלו לתוך קדרה ונימוח או שהסירו החתיכה מהקדרה ולא נשאר בקדרה רק טעם. הקדרה מותרת אעפ"י שאין בו שיעור לבטל הכזית שנפל, דהא הטעם שנשאר בקדרה אינו ר"ל ושפיר י"ל ס"ס, שמא הכזית הראשון שנתערב הי' שומן ואת"ל הי' חלב שמא לא זו שנפל לקדרה. וזה הספק הראשון הוא מדרבנן. דהא לא דיינינן אלא אקדרה ומדאורייתא חד בתרי בטל. ותוכל לומר מתחלה שמא אין כאן איסור כלל דשמא הי' שומן ואת"ל יש כאן איסור פי' זו שנפלה לשני שיעורי כזית א"כ אתה עושה להחמיר ב' גופים. אומר לך שמא אינו חלב. וכיון דאין אנו באין לדון על החתיכה רק על הקדרה שפיר הוי מענין א' וגוף א':

יג) וכ"ז כשנימוח או שהסירו החתיכה מהקדירה אבל כשלא הסירו משם. אז אם יש רוב חתיכות היתר מותר כדין ספק טריפה בב' תערובות. וכשאין רוב ודאי אסור (וע' היטב בביאורים מח"ד). וכתב הפר"ח דכ"ז בספק איסור תורה. אבל בספק איסור דרבנן שנתערב חד בחד ואח"כ א' מהתערובות נתערב בחד של היתר. תלינן לקולא דשל היתר נתערב ושניהם מותרים. (וע"ש ובכו"פ ובס' ב"י בעמ"ז):

יד) אם השני ספיקות הם משם א' אינו ס"ס. כגון הנושא קטנה ונבעלה תחתיו אעפ"י שיש כאן ס"ס ספק באונס ספק ברצון. ואת"ל ברצון פתוי קטנה אונס הוא. אפ"ה אסורה עליו. דמ"מ אי אתה מתירה אלא משום אונס והרי הכל שם אונס א' הוא. וכן כל כיוצא בזה (ש"ך דין י"א) והקשה עליו הכו"פ מספק מחט ומריאה הסמוכה לדופן לדעת הר"ן ומארי שנכנס לבין השוורים לדעת הרשב"א דאנו מתירין מטעם ס"ס אע"ג דהוי משם א'. וכתב הח"ד דלק"מ דדוקא היכא דאיכא ריעותא ברורה כההיא דלעיל שהריעותא ברורה שלא נמצא לה בתולים רק שיש שני עניני מתירין ויכולים לומר כל ספק וספק לבדו ואין ספק א' תלוי בחבירו. אז בעינן שיהיו שני המתירין משני שמות ולא משם א'. אבל היכא דאיכא ספק טריפה ולא מצינן כלל לומר ספק טריפה עד דאמרינן הריעותא תחלה ואיכא ס' בריעותא גופא. ס"ס גמור הוא וא"צ שום תנאי מתנאי ס"ס. כגון ספק על הדורס. או ספק מחט בחלל הגוף. או נשבר הגף ספק לאח"ש. או ספק סרכא ודכוותי' (וע"ב מח"ד וע' פר"ח):

טו וכל שהספק הראשון מתיר יותר מן האחרון. כגון הא דאמרינן לקמן סי' קכ"ב ס"ו סתם כלים של עובד כוכבים אב"י הטעם כתבו הפוסקים משום דהוי ס"ס שמא לא נשתמשו היום ואת"ל נשתמשו שמא בדבר שהוא פוגם בעין. דאע"ג דלכאורה הוא שם א' מ"מ הוי ס"ס. דספק הראשון מתיר יותר. דאם לא נשתמש כלל הוא נטל"פ לכל תבשיל שבעולם אבל אם נשתמש שמא הי' משביח לאיזו תבשיל (ש"ך דין י"ב. והכו"פ תמה עליו מדבר חריף דאפי' לא נשתמש בו אוסר וא"כ שוים הם. ובח"ד בבית הספק שלו המליץ בעד הש"ך ויישב קושית הכו"פ וע"ש):

טז כל ס"ס שאינו מתהפך אינו ס"ס. הדמיון מצא סכין פגום לאח"ש דיש ס"ס שמא בעצם המפרקת נפגם ואת"ל דלא שמא במיעוט בתרא נפגם. זה הס"ס לא תוכל להפוך ולומר שמא במיעוט בתרא נפגם ואת"ל במיעוט קמא. א"כ ודאי נבלה הוא. וה"ה דלא תוכל לומר לאידך גיסא שמא במיעוט בתרא ושמא בעצם המפרקת נפגם. דשניהם אין חשש איסור וזה א' הוא וגרע משם א' (ובלא"ה לא היינו מתירין שם מכח ס"ס. כיון דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע לך במה נשחטה סותר הספק. והש"ך לא כ"כ אלא לדמיון בעלמא). וכן נשבר העצם למעלה מהארכובה ואין עור ובשר חופין את רובו ואינו יודע אם נעשה קודם שחיטה או לאח"ש. אע"ג דאיכא נמי ס"ס שמא לאח"ש ואת"ל קודם שחיטה שמא לא יצא לחוץ קודם שחיטה. מ"מ כיון דלא תוכל להפוך ולומר את"ל יצא לחוץ שמא לאח"ש. שלאח"ש לא שייך לחלק בין יצא לחוץ או לא וכיון שאמרת את"ל יצא לחוץ ע"כ קודם שחיטה הוא. לא מיקרי ס"ס וכן כל כיוצא בזה (ש"ך דין י"ג):

יז ודוקא כששני הספיקות הם בשוה בגוף א' כההיא דלעיל (בנשבר העצם או בסכין שנמצא פגום שתוכל להתחיל הס"ס מאיזו צד שתרצה בכה"ג בעינן מתהפך). ומצד עצמו (לאפוקי נשבר הגף דאינה טריפה מצ"ע אלא מצד הריאה). ובמקום א' (לאפוקי ספק נכנס) דאז אמרינן מאי חזית להתחיל על אופן זה אימא לאידך גיסא ולא יתהפך ומש"ה לא מיקרי ס"ס. אבל כששני הספיקות אינם שוים. כגון עבר ובישל תוך יב"ח פירות שיש לחוש שיש בהם תולעים בלא בדיקה דמותר משום ס"ס שמא אין שם תולע ואת"ל הי' שמא נימוח. והשתא הא ל"ל איפכא את"ל לא נימוח שמא אין שם תולע. כיון דמתחלה צריך אתה לדון אם יש איסור כלל. דהא אי אתה יכול לאסור התבשיל אא"כ יודע שיש שם תולע. וא"כ מתחלה צריך אתה לדון אם יש שם תולע א"ל. א"כ השני ספיקות אינם שוים לא בעינן מתהפך. וכן בב' גופים. כגון נשבר הגף של עוף וא"י אם קודם שחיטה או לאח"ש דמותר מטעם ס"ס שמא לאח"ש ואת"ל קודם שחיטה שמא לא

ניקבה הריאה. ואעפ"י שאינו יכול להתהפך לומר לאידך גיסא שמא נקבה הריאה מ"מ כיון דשבירת הגף אינה טריפה מצ"ע אלא מצד נקובת הריאה א"כ איך תתחיל שמא ניקבה הריאה. והרי אין ריעותא בריאה כלל. וע"כ מכח שבירת הגף אתה בא לדון על הריאה וא"כ אתה צריך מתחלה לדון על הגף עצמו אימת נשבר ולא בעינן מתהפך. וכן כל כיוצא בזה:

יח **וכן** בב' מקומות לא בעינן מתהפך. כגון נמצא ציפורן של ארי יושבת בגבו של שור ולא ראינו ארי נכנס דמותר מכח ס"ס ספק נכנס א"ל ואת"ל נכנס שמא לא דרס וציפורן זה לא מיד הארי הוא אלא נתחכך בכותל וישב לו ציפורן זה בגבו. ואעפ"י שזה אינו יכול להתהפך דכי תאמר ספק ציפורן זה מהכותל ספק מהארי ואת"ל מהארי. שוב אי אתה יכול לומר יותר. שהוא אסור מדאורייתא. מ"מ כיון דהס"ס הוא בב' מקומות שיש לספק בהציפורן מהיכן הוא בא אי מהארי אי מהכותל לא בעינן מתהפך. וכן כל כהאי גוונא ותו דהוי ס"ס שאינו שוה. שהרי אי אתה יכול לומר שהציפורן זה מיד הארי אא"כ ידוע שנכנס. ואם כן צריך אתה לדון תחלה אם נכנס כלל א"ל והוי ס"ס שאינו שוה ולא בעינן מתהפך (ש"ך דין י"ד וט"ו):

יט **וי"א** דוקא היכא דאיתחזק איסורא מן התורה בעינן מתהפך אבל בדרבנן סמכינן אס"ס אפי' אינו מתהפך ובהפסד מרובה איכא צד להקל:

דע שבדיני ס"ס המתהפך עסקו בו הראשונים והאחרונים והאריכו בזה. מהריב"ש העיד בשם התוספות וכן העידו בשם קדמונים ז"ל דבעינן מתהפך וכ"כ להיפוך. ועם כל זה הראש שמגדולי האחרונים הרב מהרי"ט ז"ל הפריז בחבילות ראיות מש"ס ופוסקים דלא בעינן מתהפך. וגם הפר"ח מילא את ידו בתוספות ראיות עיין שם. אמנם הרב הגדול רבינו מנחם עזרי' והוא כהחכם יודע פשר דבר ולומר. אם שני הספיקות לפניך ונוח להתחיל בזה הספק כמו בשני. אז בעינן מתהפך. דמאי חזית דמתחיל בזה ולא בזה. אבל אם הא' יותר נוח מהשני אז מזה נתחיל הספק ספיקא ולא שייך בו מתהפך והסכים עמו הרב המובהק בעל חוות יאיר וכתב ודבר ה' אמת והעתיקו הש"ך. והרב הגאון בעל כו"פ האריך בפלפולו בבית הספק שלו והראה מקום לכאן ולכאן וסיים להכריע וז"ל היכא דאיכא ספק מן התורה להקל ואיכא ספק ספיקא סמכינן אספק ספיקא אף דאינו מתהפך. דהא על כל פנים בחד ספיקא נדחה איסור של תורה ואין שיור רק איסור דרבנן. ומה לי מתהפך ומה לי אינו מתהפך. אבל אם הוא במקום דאיתחזק איסורא כגון ספק בשחיטה או דרוסה וכדומה. דכה"ג להרמב"ם ספיקא מה"ת אסור רק דסמכינן אספק ספיקא כי כך המסורה להתיר בה. בכהאי גוונא אין להקל רק במתהפך דיש ב' ספיקות

מכל צד. דאל"ה איך נתיר מספק א' איסור של תורה וכן נ"ל למעשה עכ"ל. וכ"כ השפ"ד ס"ק ט"ז וז"ל. והוי יודע דמ"ש הרמ"ע בתשו' מבואר שם דדוקא באיסור תורה בעינן מתהפך הא באיסור דרבנן לא בעינן מתהפך עכ"ל. לכן בהפ"מ סמכינן אכו"פ ושפ"ד. אבל באין הפ"מ צ"ע אם להקל בספק איסור תורה ע"י ספק ספיקא שאינו מתהפך. מאחר שהט"ז בסי' מ"ט סק"ג החזיק להחמיר בקורקבן שניקב מצד חוץ וספק אם ע"י חולי או ע"י קוץ כיון דהוי ספק ספיקא שאינו מתהפך (ועי' כ"ז בספר ב"י בעמ"ז):

כ **אם** יש כאן ספק ספיקא בענין שהוא מותר מן התורה אלא שהוא אסור מדרבנן. כגון ציר מדגים טמאים דקי"ל לעיל סי' פ"ג דהיכא *שיש* שמנונית אסור מן התורה:

והיכא דאין בו שמנונית אינו אסור אלא מדרבנן. ויש ספק בדרבנן כגון ספק אם נמלחו דגים טהורים עם טמאין א"ל. הרי זה מותר מטעם ספק ספיקא. ספק לא נמלחו ואם נמלחו שמא אין בהם שומן. ואע"ג שגם ציר שאין בו שומן אסור מדרבנן. מ"מ הרי יש ספק אם נמלחו עמהם א"ל. וספק דרבנן לקולא וכן כל כיוצא בזה (ש"ך דין ט"ז וכ"ה בח"ד):

כא **הא** דאמרינן ספק דרבנן לקולא. היינו סתם איסור. אבל אם הוא דבר חשוב. כגון ביצה מנבלה שנתנבלה בשחיטה וכדומה דקי"ל לעיל סי' פ"ו דאינו אסור רק מדרבנן ומן התורה מותר דהא א"א שתגמור אחר מיתתה (משא"כ ביצה מטריפה דיש לחוש שמא נגמרה הביצה בקליפה לאחר שהיתה טריפה בחייה דהיא אסורה מן התורה). ג"כ אינו בטל כמו איסור תורה. כיון שהוא דבר שבמנין אינו בטל וצריך ב' תערובות להתיר (משא"כ באיסור תורה ודבר חשוב צריך ג' תערובות וכמשיח"ל). חוץ מבשר שנתעלם מן העין שהוא איסור שאסרוהו מחמת חומרא יתירא. שבטל ברוב מחמת ספק ספיקא. שאם אח"כ נתערב החתיכה ברוב היתר. בטלה אעפ"י שהיא חהר"ל. מטעם ס"ס ספק שמא אינה זאת ואת"ל זאת שמא כשרה היא. דבדרבנן אין צריך שיהיו השני ספיקות בגוף א'. ודוקא נתערב ברוב בעינן ולא אחד באחד. וכן כל כיוצא בזה וכ"ש אם יש ספק בחתיכה זו אם זו היא שנתעלמה מן העין א"ל שמותרת דספק דרבנן לקולא. וכן בביצה אם יש ספק אם היא ביצה כשרה או ביצה נבלה אעפ"י שביצת נבלה אסורה מן הדין לא מכח חומרא. מ"מ כיון שיש ספק אם היא ביצת נבלה או כשרה מותרת. דספק דרבנן לקולא וכן כל כיוצא בזה (ש"ך דין י"ז):

כב **כל** מקום שאסרו חכמים מחמת חשש איסור דאורייתא. כגון גבינות של ישראל שהיו בבית עובד כוכבים וספק אם נחלפו בגבינות העובד כוכבים אעפ"י שמה"ת מותר מטעם רובא וכה"ג ככל יבש ביבש דקי"ל דבטל ברוב אם נתערב מב"מ. היינו היכא

דליכא חשש איסור דאורייתא. אבל לא היכי דאיכא חשש איסור דאורייתא כגון בגבינות עובד כוכבים דיש לחוש שמא העמידו בקיבת נבלה. לפיכך גבינה שיש בה ספק אם היא גבינה של ישראל או של עובד כוכבים. אין אומרים בזה ספיקא דרבנן לקולא. ואין להתיר מכח ס"ס שמא לא הוחלפו ואת"ל הוחלפו שמא לא העמידו בעור קיבת נבלה. דמאחר שאסרו חכמים גבינות עובדי כוכבים מחמת אותו ספק כודאי איסור דאורייתא הוא והרי הוא כאילו ראינו להדי' שהועמד בעור קיבת נבלה. ואינו ניתר בהאי ספיקא דהוחלפו דהוי רק כספק א'. כ"א בספק שני דהיינו שאותן הגבינות שאנו מסופקים בהם אם הוחלפו או לא. נתערב אח"כ בתערובות שני. דאז כ"א מהתערובות מותר מטעם ס"ס. ספק שמא לא הוחלפו ואת"ל הוחלפו שמא לא זו היא שאוכל. ומאחר שבגבינה גופא שנתערבה עם גבינות ישראל הוא ספיקא אם היא מגבינות עובד כוכבים א"ל. מתירין ע"י תערובות הב'. משא"כ בגבינות עובד כוכבים ממש שנתערב עם גבינות ישראל. לא בטל בתערובות הב' אם הוא חהר"ל עד שיהא בו ב' ספיקות מלבד הספק הראשון שאסרוהו חכמים. והא דקי"ל דאיסור דרבנן ניתר בספק א' היינו דוקא בדבר שעיקר איסורו אינו אלא מדרבנן. כגון ביצת נבלה וציר דגים טמאים ובישולי עובד כוכבים ונולד ומוקצה וכה"ג. אבל בגבינות של עובד כוכבים וכה"ג שאפי' בלתי גזירת חכמים הי' כאן חשש איסור. חשיב כאיסור ודאי ובשביל הספק אין כאן אלא ספק א'. עד דאיכא ב' ספיקות חוץ מהספק הראשון וכדאמרן (ש"ך דין י"ח וכ"ה בח"ד):

כו **אין** אומרים ספק דרבנן לקולא אא"כ אם הספק הוא בעצמו ומצד עצמו הוא מדרבנן. אבל אם האיסור הוא מצד עצמו ספק איסור תורה. אלא שמצד אחר בא ע"י גלגול שהוא מדרבנן. כגון שנתערב אח"כ דמדאורייתא חד בתרי בטל אלא דרבנן גזרו בדבר חשוב שלא להתבטל. אין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא כיון שיש בו חשש איסור דאורייתא. וכן בודאי איסור דרבנן דינו כספק איסור דאורייתא וכמש"ל בסעי' שלפ"ז. לפיכך ספק דרוסה שנתערבה באחרים אע"ג דאיכא ס"ס. ספק אם זו היא א"ל ואת"ל זו היא שמא אינה נדרס. מ"מ כיון שמצד איסור עצמו הוא ספק איסור דאורייתא אלא מחמת שנתערב נעשה איסור דרבנן דמה"ת הוא בטל ברוב. כל התערובות אסורין דכיון דאסרוהו חכמים מחמת חשש איסור דאורייתא עשאוהו כודאי איסור דאינו בטל. אבל אם יש ספק אם יש כאן שום איסור כלל. אעפ"י שהאיסור גופו מצד עצמו הוא אסור מה"ת ומחמת שנתערב נעשה דרבנן. אנו אומרים בו ספיקא דרבנן לקולא (ש"ך דין י"ט ועי"ל סי' קי"א גבי ב' קדרות):

כד **וכ"ז** בספק איסור דרבנן שאין לו חזקת איסור. אבל אם יש לו חזקת איסור אסור (ש"ך דין כ' והח"ד), אבל הפר"ח ותוה"ש חולקין וכתבו דבאיסור דרבנן יש להקל אפי' יש לו חזקת איסור. וכתב התוה"ש אפי' לדעת האוסר פשוט הוא היכא דאיכא חזקה ג"כ להתיר. דמותר לכ"ע אף דאיכא ג"כ חזקה לאיסור ובל"י הביאו (ועי' בס' ב"י שם):

כה **ולכן** אם נתערב איסור דרבנן חד בחד אעפ"י שאינו דבר חשוב. ואח"כ נאבד א' מן העולם ולא נודע איזו הוא. כיון שנתחזק איסור בב' תערובות דא' משתים הוא ודאי איסור. הו"ל חזקת איסור ואין אומרים בזה ספק דרבנן לקולא. ונ"מ היכא דנתערב אח"כ א' מהב' בהתערובות אחר לא הוי ס"ס לומר שמא זו שאני אוכל לא זו היא שנפלה לכאן ואת"ל זו היא שמא מותרת. דחד בחד חשוב כגופו של איסור ודין חזקת איסור יש לה ולא הוי ספיקא אפי' בדרבנן (ש"ך דין כ"א):

כו **אבל** איסור דרבנן שנתערב חד בתרי מב"מ ואינו דבר חשוב בטל ברוב ואפי' נתערב מבשא"מ כיון שהוא איסור דרבנן ג"כ בטל ברוב. דעיקר הטעם מה שיבש ביבש בא"מ צריך ס'. הוא משום שיש לחוש שמא יבשל ויתן טעם ויבא לידי איסור דאורייתא. משא"כ כשגוף האיסור הוא מדרבנן דאף כשיבשלם א"א למיתי לידי איסור דאורייתא וכדלעיל בסי' ק"ט בש"ך. ואף דכתבנו שם דהיכא דליכא הפ"מ יש להחמיר שלא במינו כל שאין ס' כנגדו. מ"מ אם נאבד א' מהם אין להחמיר כ"כ לומר בכה"ג ספיקו לחומרא. ואין להחמיר ג"כ כאן לומר דאיסורא ברובא נשאר. ואפי' נאבד וישנו בעולם אין להחמיר בכה"ג. דלא החמירו בזה אלא בדבר חשוב משא"כ בהא דמיירי באינו חשוב (ש"ך דין כ"ב):

כז **אבל** אם הוא דבר חשוב אפי' באלף אינו בטל אם הוא ודאי איסור. דרבנן. כיון דאיסור דרבנן בתערובות דינו כאיסור דאורייתא וכמש"ל סכ"ג ואינו בטל כמו באיסור תורה. דדבר חשוב דא ודא אחת היא (ש"ך דין כ"ג):

כח **איסור** דרבנן שנתערב חד בחד והי' דבר חשוב ואח"כ נתערב א' מהם ברוב אינו בטל כיון שנתחזק האיסור מתחלה בב' חתיכות א"כ על כאו"א הרי הוא כגופו של איסור וכמשנת"ל (ש"ך דין כ"ד שהוציא מדין דלעיל):

כט **וכן** ספק איסור תורה שנתערב חד בחד חשוב כגופו של איסור. ואם נתערב אח"כ ברוב אינו בטל מטעם ס"ס והכל מטעם הנ"ל דחד בחד הו"ל חזקת איסור אפי' בדרבנן וכ"ש בספק איסור דאורייתא שדינו כודאי איסור מה"ת (ש"ך דין כ"ה):

ל **כל** הדינים אלו שנזכרו למעלה בספק טריפה או שאר איסורי דאורייתא שנתבאר שם דאינו בטל. היינו אפי' בהפ"מ ואפי' אם אינו רוצה לאכלו כולו כא'. ולא מהני בי'

ס"ס כיון דהספק הראשון הוי בגופו של איסור. משא"כ כשיש ב' ספיקות מלבד הספק הראשון. כגון ספק טריפה שנתערב ברוב וחזר ונתערב מתירין ע"י ס"ס אפי' באיסור תורה וכמבואר לעיל כ"פ (ש"ך דין כ"ו):

לא **דבר** שיש לו חזקת איסור אעפ"י שיש בו ס"ס גמור ה"ז אסור. שהרי בספק הראשון אנו מעמידין אותו על חזקת איסור א"כ אין כאן אלא ספק אחד (ש"ך דין כ"ז):

לב **היו** כאן ג' ספיקות מותר שאף אם תעמודנה על חזקת איסור יש כאן ס"ס. דלא יהא זה חמור מודאי איסור שאין לך חזקת איסור גדול מזה ומותר בס"ס (ש"ך דין כ"ח):

לג **וכ"ז** בחזקת איסור דשאר איסורים כגון ספק דרוסה או ספק אם נשבר הגף וכה"ג. דאע"ג שבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת מ"מ לענין דרוסה ושבורת הגף אין לנו חזקת איסור ממש. וכן כל כיוצא בזה. משא"כ בחזקת איסור ממש כגון ספק בשחיטה. דהחזקה והספיקות בענין א'. שהחזקה בענין השחיטה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת. והספק הוא ג"כ בענין השחיטה. אפי' כמה ספיקות לא מהני כיון דס"ס סותר החזקה (כן הוא דעת המ"ב והסכים עמו הט"ז ושאר אחרונים תוה"ש ובל"י ונעל מנחת כהן. ועי' ש"ך דין כ"ט שדעתו דאפי' ספק בשחיטה מ"מ כשיש ג' ספיקות מותר ועי' בס' ב"י):

לד **לפיכך** בהמה שאירע לה ספק בשחיטה ונתערב חד בחד ואח"כ נמצאת חתיכה ויש בה ספק אם היא מבהמה כשרה או מזו אעפ"י שבכיוצא בזה אין מתירין מטעם ס"ס וכמבואר לעיל ס"ז. הנ"מ בשאר איסור כגון בהמה שנטרפה בריעותא שאנו מטריפין מספק לאיזו מאן דהוא. או מטעם דאין אנו בקיאין. אבל כאן הואיל ויש חזקת איסור ממש שהספק בשחיטה הוא ויש לה חזקת איסור אין זה ס"ס. כיון דהס"ס סותר החזקה דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת לפיכך אפי' נתערבה החתיכה אח"כ ברוב אינה בטלה אם היא חהר"ל. דכ"מ שאינו נחשב ס"ס דינו כספק איסור שנתערב (דין כ"ט ול' ועמ"ש בסעי' שלפ"ז):

לה **ואפי'** אם יש בחתיכה זו שלש ספיקות כגון שבהמה זו שאירע לה ספק בשחיטה יש בה ס"ס. כגון שנמצא אחר שחיטה ספק פגימה בסכין. דהיינו פגימה דקה כ"ש ולא הי' בה כדי שתחגור בצפורן. ומדינא דגמ' לא הוי פגימה אלא דאנן מחמירין אפי' פגימה כ"ד. עכ"פ ספק פגימה הוא די"ל שמא אין זה פגימה ואת"ל שהוא פגימה שמא במפרקת נפגם. וכן אם נפל הסכין לאח"ש על קרקע קשה ולא ראינו אם נפל על חודה דאנן מטריפינן מספיקא דהוי ס"ס וכנ"ל ואח"כ נתערבה החתיכה דהוי ג' ספיקות. מ"מ אסורה כיון שהי' לה חזקת איסור בשחיטה והספיקות סותרין החזקה

(בל"י והוא לפי דעת המחמירין שהבאתי לעיל סי' ל"ג). ובהפ"מ איכא צד להקל בכה"ג כיון דבחתיכה זו יש ספק אם היא ממנה אם לאו. והש"ך כתב בפשיטות להתיר בכה"ג דכל שאפשר לומר שאין כאן איסור כלל יש להקל ע"י ס"ס כזה כמ"ש הרמ"א. משא"כ כשיש חזקת איסור בשחיטה גופא. אפי' כמה ספיקות לא מהני כגון מאי דאמרינן בפ"ק דחולין ונתבאר לעיל סי"ח די"א דאם שחט הרבה בהמות ואח"כ נמצא הסכין פגום דאפי' הראשונה אסורה ואע"ג דאיכא כמה ספיקות. ספק בקמייתא איפגם ספק בבתרייתא ואת"ל בקמייתא שמא בעצם המפרקת איפגם. ואת"ל בעור נפגם שמא לא שחט הסימנים כנגד הפגימה אפ"ה לא מהני מידי מאחר דאיתחזק איסורא. דבהמה בחייה בחזקת איסור עומדת. לפיכך כל ספק בשחיטה פסולה. ולא מהני אפי' כמה ספיקות. משא"כ כשנתערבה אח"כ החתיכה בהיתר די"ל דאין כאן שום איסור כלל (דין ל"א ול"ב):

לו **לא** מקרי ס"ס אלא כשהאיסור והיתר שוים לתלות אבל אם יש לתלות באיסור טפי מבהיתר ל"א ס"ס וכן אם האיסור שכיח יותר מהיתר לא מקרי שום ספק. והא דאזלינן בס"ס להקל היינו דוקא דליכא ס"ס לאיסורי. אבל אם יש ג"כ ס"ס לאיסור. הדמיון לזה. מצא סכין פגום לאח"ש דיש ס"ס להיתר שמא בעצם המפרקת איפגם. ואת"ל שלא נפגם בעצם המפרקת שמא במיעוט בתרא של סימן נפגם. כה"ג ממש איכא ס"ס להחמיר ספק בעור נפגם ואת"ל לא נפגם בעור מ"מ שמא במיעוט קמא של סימנים איפגם. וכל כה"ג אין להקל ע"י ס"ס. וכן נמי אם כמו שרחוק מאיסורא כך רחוק להתירא אין להקל בספקייהו (שם דין ל"ג):

לז **ספק** בחסרון חכמה אינו ספק כלל לא לענין ספק א' ולא לענין ס"ס דדעת שוטים אינו כלום וכמש"ל בכללים ס"ד. ודוקא היכא שהחכם זה אינו יכול לשער. או שהחכם עצמו מסתפק בדבר. אבל היכא דהחסרון חכמה הוא לכל. כגון ספק כזה שעכשיו אין חכם שיכול לברר מטעם שאין אנו בקיאין וכדומה מתירין ע"י ס"ס בהפ"מ וכמבואר לעיל דין ל"ד)

לח **כ"מ** שיש ס"ס גמור אעפ"י שיש לברר האיסור ע"י בדיקה א"צ לבדוק כלל. אלא כשהוא לפנינו ואין הפסד בדבר יש לבדוק. אבל בלא"ה אין להחמיר (ש"ך ופר"ח) וי"א דוקא היכא דא"א לברר האיסור אבל היכא דאפשר לברר ע"י בדיקה או ע"י שאלה צריך לברר (הוא דעת הרשב"א והד"מ וכ"ה בתוה"ש). וכן עיקר. ועי"ל בכללים ס"ה (וכתב בנץ דאפי' היכא דאיכא חזקת היתר ואפי' אי איכא טורח רב לברר מ"מ צריך לברר. ודוקא היכא דנוכל לברר שני הצדדים אם הוא אסור או מותר. ואל"כ א"צ לברר. וכ"ז

היכא דאפשר ואין הפסד בדבר. אבל אם לא אפשר או איכא הפסד אין צריך לברר (דין ל"ה):

לט **בדבר** שיש לו מתירין אין אומרים בו ספיקא דרבנן לקולא. זולת גבי עירוב שהקילו בספיקו אע"ג דהוי דבר שיל"מ כדאיתא בפ' מי שהוציאוהו ד' מ"ה ע"ש. אבל ס"ס שרי אפי' בדאורייתא (פר"ח):

מ **במידי** דמן הדין אף בספק א' הו"ל לטהר ואעפ"כ מטמאין. אין לטהר אפי' בתרי ספיקא. וכן במידי דלא מישתרי בתרי ספיקא ה"ה בתלת דמה לי תרי ספיקא ומה לי תלת. אם לא על דרך המבואר לעיל בסעי' הקודמים:

מא **אף** שאין לבן או לבת שום חזקה. מ"מ חזקת האב או האם מהני לבן או לבת בין לקולא בין לחומרא (שם בפר"ח). אי ליכא גבן אלא חדא ספיקא. לא עבדינן בידים תרי ספיקא להתיר (שם):

מב **היכא** דאיכא ס"ס להקל וא' סותר את חבירו הולכין בשניהם להחמיר. הדמיון המפלת ואינו יודע אם ולד הי' או לא. חשב לזכר ולנקבה ולנדה. ולא אמרינן דלא תשב לנקבה משום ס"ס. ספק שמא לא הי' ולד ואת"ל הי' שמא זכר הי'. משום דא"כ נמי נטהרה אם ראתה בל"ד ומ"א יום מטעם ס"ס שמא לא ילדה כלל והוי' במ"א שומרת יום. ואת"ל איכא ולד שמא נקבה היא ושתי ראיות דם טוהר הוא. והוי תרי קולא דסתרי אהדדי. דמתחלה אתה רוצה להקל שמא זכר הוא. ואח"כ אתה רוצה להקל מטעם שמא נקבה היא. ואזלינן בתרווייהו לחומרא (מנחת יעקב):

מג **יש** מי שאומר דה"ה בשני גופים נמי אמרינן הכי. הדמיון טומטום שיש לו ב' נשים ומת. הנשים חולצות ולא מתייבמות דשמא ימצא סריס. ואם נשאת א' מהן לשוק קודם צרתה לא אמרינן דניזול הכא לקולא והכא לקולא מטעם ס"ס. דמתחלה אני אומר שמא נקבה היא ואת"ל זכר שמא סריס הוא ושפיר תנשא לשוק. והשני' תתייבם ג"כ מטעם ס"ס ספק נקבה ואת"ל זכר שמא לא ימצא סריס. זה לא אמרינן אלא אזלינן בתרווייהו להחמיר כיון דסותרים אהדדי אפי' בשני גופים (שם במנ"י). ספיקא דרבנן היכא דליכא טרחא לחומרא (שם). כל מקום שמא במקום ספק עומד (ועי' ב"א סי' נ"ה דצע"ג בזה וכ"ש במקום דליכא אלא חדא ספיקא דאיתא בתוס' להדי' דלא הוי ספק) (שם):

מד **י"א** מה שהוא הלמ"מ דינו כמידי דרבנן וספיקו להקל ויש חולקין ואומרים דדינו כדאורייתא וספיקו להחמיר רק בערלה ספיקו מותר (שם ועי' בפר"ח). הא דאמרינן ספיקא דאורייתא להחמיר י"א שהוא רק מדרבנן (רמב"ם וראב"ד) דמדאורייתא ספק מותר. וי"א דמדאורייתא אסור וכן עיקר (רשב"א שם):

מה **אם** בישל ביצים ובתוכם איסור דרבנן ויש ס' נגד האיסור ואח"כ לקח כאו"א עם הכף אסורים. דחיישינן שמא לקח האיסור דרבנן ראשונה ונאסר הכף ושוב חוזר ואוסר כל הביצים האחרות. ולא תלינן להקל מטעם ספק דרבנן ולומר שהאיסור יצא באחרונה. דכיון שכבר נודע ודאי איסור פ"א. אין לחלק בין ספיקותיה לספק איסור דאורייתא. דכל דתיקון רבנן כעין דאורייתא תיקנו. ויש מי שחולק ואומר דבכ"ע אמרינן ספק דרבנן לקולא. וכן נראה עיקר (שם במנ"י):

מו **ספיקא** דאורייתא דאמרינן לחומרא. אינו אלא מדבריהם. אבל מה"ת כל ספק רחמנא שרי' (פר"ח ועי"ל סמ"ד). ספיקא דדינא ובעי' דלא איפשטא בגמ' מה"ת מיהו ספק גמור הוי ואוקמינן לה אחזקתה בין לענין איסור בין לענין ממון (שם בפר"ח). ואף דאיכא תרי ותלת ספיקא בספיקא דדינא כולהו כחדא דמי' ואזלינן לחומרא, משום דספיקא כודאי דרבנן (שם). היכא דאיכא ספיקא אלא דאיכא רגלים לדבר לאיסורא או להתירא לא מקרי ספק כלל (ועי"ל סל"ו). היכא דאיכא תרי צדדים להחמיר וחד להקל לא מקרי ספק (שם) כי שרינן חד ספיקא בדרבנן ותרי ספיקא בדאורייתא. היינו אפי' לכתחלה (שם ודלא כהרא"ה):

מז **אם** בישלו תרנגולת ספק טריפה בכלים ונשתהו הכלים מעל"ע קודם שנודע הספק. יש להתיר הכלים בהפ"מ אף אם עדיין הבשר לפנינו ואנו דנין על הבשר לחומרא. מ"מ הכלים מותרים אחר מעל"ע (פ"ת בשם תשו' רבינו עקיבא איגר אות י"ט). ועי"ל בדיני כלים מלב"ש:

מח **כלי** חרס מעורבים שלא נשתמש בהם יב"ח. ואינו יודע אם הם כלי בשר או כלי חלב. יש להתיר הכלים ע"י הגעלה ג"פ. ואף שהם כלי חרס מ"מ כיון שיש הרבה סניפים להקל. מהני להו הגעלה (שם אות הנ"ל):

מ"ט בענין השערות האיסורים וכיוצא אף האידנא מקרי חסרון ידיעה ואינו נכנס תחת סוג ספק וכמש"ל (פר"ח ועי"ש):

נ **דיני** ס"ס עמוקים ורחבים מני ים. ויש בהם כללים וענינים רבים. ענינו של זה לא כענינו של זה. ובדבר קל יש להפריש בין זה לזה. ע"כ אין לנו עכשיו לבדות שום ס"ס או ספק דרבנן להקל ללמוד דבר מתוך דבר. אם לא אותם המפורשים כל אחד במקומם. או הדומה להם ממש. או שיש בלא זה צדדים להתיר וגם זה אחר רוב עיון (ועי' פר"ח ובל"י וכו"פ וח"ד ובס' ב"י הובאו בארוכה). שלום רב לאוהבי תורתך ואין למו מכשול (ש"ך דין ל"ו):

סימן קיא

דין כלים שנתערבו טריפות בכשרות ובו י"ז סעיפים ובש"ע ז' סעיפים

א (א) **שתי** קדרות א' של היתר וא' של איסור ולפניהם ב' חתיכות א' של היתר וא' של איסור ונפלו אלו לתוך אלו. אם החתיכה היא מאיסורי דרבנן כגון שומנו של גיד. או גבינה של עובד כוכבים. אפי' איסור שיש לו עיקר בדאורייתא. ואפי' חהר"ל מותרים. שאנו תולין לומר האיסור נפל לתוך האיסור וההיתר לתוך ההיתר. ואפי' אם ההיתר שבקדרה אינה רבה על האיסור מותר ובלבד שיהי' שוה בשוה. דספיקא דרבנן לקולא. אם לא באיסורי משהו החמורים דאז בעינן רוב דוקא (ח"ד ועי' בה"ט ס"ק ב'):

ב **וכן** הדין אם לא הי' כאן אלא קדרה א' כשרה ונפל בה אחת מאלו הב' חתיכות ואינו יודע איזהו. אנו תולין דשל היתר נפלה אפי' אין ההיתר רבה על האיסור. ואפי' הב' חתיכות ראויות להתכבד. דדבר חשיב שאינו בטל הוא ג"כ מדרבנן וכמש"ל סי' ק"י ס"ג. ומיירי דהיו ניכרות. דאי נתערבו מקודם חד בחד. כ"א הוי כגופו של איסור ואוסר (ש"ך ועי' פ"ת ס"ק א'). ואם החתיכה היתה ניכרת ועכשיו מחמת שנפל א' לקדרה לא ניכר איזו אסורה. אפי' נפלה לקדרה אסורה לא תלינן דאיסורא נפל והנשארת מותרת רק הנשארת ג"כ אסורה. ואם נפלה לקדירת היתר והחתיכה בעין. החתיכה אסורה ודאי דעליה ספק מכח חד בחד. והתערובות ממנה מותרת. ואם נפלה חתיכה א' ביבש לחתיכה אחרת ונתערבה. החתיכה הראשונה נשארת באיסורה והתערובות השני' מותר (ח"ד וע"ב ס"ק א'):

ג **וכן** אם לא הי' כאן אלא חתיכה א' מאיסור דרבנן ויש כאן ב' קדירות א' של היתר וא' של איסור ואינו יודע לאיזו נפלה. גם בזו תולין להקל (עי' ט"ז וח"ד) ואפי' אם א' מהקדרות אינו אסור אלא מדרבנן או מספק אפ"ה תולין בו (פ"ת ס"ק ב'. וצ"ע אם קדרה אי היתה דבר שיש לו מתירין וכשנתלה בה יאסר לעולם אם תולין ועי"ל ס"ח וט"ז):

ד **ולפיכך** אם היו ג' קדרות של היתר ונפל איסור דרבנן לאחת משתי קדרות מהם. ובקדרה שלישית עדיין לא הי' שום ספק ואח"ז נפל איסור דרבנן שוב ונולד לו ספק בקדרה שלישית ועל א' מהראשונות. השתי קדרות הראשונות ודאי אסורות כדלקמן ס"ט. והקדרה הג' מותרת דתולין אותו בב' קדרות שנאסרו כבר. אך אם לא נודע הספק הראשון עד אחר שנולד השני צ"ע בדבר ובהפ"מ יש להקל (פ"ת שם):

ב (ה) **בד"א** שתולין בכל אלו להקל אפי' אין החתיכה רבה על האיסור. שאין האיסור ג"כ רבה על ההיתר אלא שוה בשוה וכמש"ל ס"א. אבל אם האיסור רבה על ההיתר אין תולין להקל. ובב' חתיכות וקדרה א' דלעיל ס"ב מותר אפי' האיסור רבה על הקדרה

(ש"ך. ואין להקשות בחתיכה וב' קדרות היכי משכחת לה שיהא האיסור מרובה על ההיתר דאי ידעינן שהאיסור הוא רוב לבדוק בקדרה של היתר. י"ל דמשכחת לה שפיר בשקדם וסילק האיסור קודם לכן דא"א לבדוק. מיהו הרא"ה חולק וס"ל דאפי' חתיכה א' וב' קדרות נמי שרי אפי' האיסור רבה עליו משום דספיקא דרבנן לקולא ועי' בה"ט ס"ק ה'):

ג (ו) **וכ**"ז באיסור דרבנן כגון שומנו של גיד וכדומה וכמש"ל ס"א. אבל אם הי' האיסור של תורה. אין תולין להקל לומר לתוך האיסור נפל עד שיהא ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל מתוכו מדברי תורה דהיינו מב"מ ברוב ומבשא"מ בס' או מב"מ ומבשא"מ דאמרינן סלק כו' כדבסמוך:

ד (ז) **הי**' ההיתר רבה על האיסור כדי שיתבטל מתוכו מד"ת תולין להקל. כיצד ב' קדרות א' של בשר שחוטה וא' של נבלה ונפלה חתיכת נבלה לתוך אחת מהן. אם ההיתר שבקדרות, ההיתר רבה קצת על חתיכת הנבלה תולין להקל לפי שמה"ת מב"מ בטל ברוב אלא שחכמים הצריכו ס' ובמידי דרבנן אמרינן שאני אומר. וה"ה מב"מ וא"מ דאמרינן סלק את שא"מ כאלו אינו ומינו רבה עליו ומבטלו כדלעיל סי' צ"ח ס"ה. ואם היו ב' הקדרות ממין א' והאיסור ממין אחר אין תולין להקל. ומ"מ אם רבה ההיתר ס' על האיסור תולין להקל אפי' בחהר"ל דלא מועיל ס' ובספק הקילו (ט"ז):

ה (ח) **היו** כאן ב' קדרות של היתר ולפניהם ב' חתיכות א' של היתר וא' של איסור. ונפלו א' לתוך זו וא' לתוך זו. אסורות שתיהן אפי' באיסור דרבנן. דכיון דבע"כ צריך אתה לאסור א' מהם מאי חזית דאסרת להאי דלמא אפכא וע"כ שתיהן אסורות (רשב"א). ואפי' אחת קטנה ואחת גדולה לא תלינן האיסור בקטנה. ואפי' נפלו בזא"ז דכבר התירו האחת מ"מ כשחזר ונפל הב' לקדרה האחרת גם הראשונה אסורה אם לא שכבר נאכל כל הא' קודם שנפל להב'. ואם חזר ונפל מקדרה א' מהן לקדרה אחרת אסורה אף הג'. וכן אפי' אם הקדרה האחת אסורה. רק שאם תתלה בה תאסור אותה יותר כגון בהנאה או מדאורייתא אין תולין (ח"ד ועי' בה"ט ועמש"ל ס"ג):

ט **והוא** כשאין בשום א' מהן כדי לבטל האיסור. אבל אם יש באחת מהן לבטל האיסור שתיהן מותרות. ומיירי בגוונא דליכא צירוף כמבואר לקמן סי"ג. דאי איכא בשניהם צירוף לבטל האיסור בלא"ה מותר. ובשני ב"א אפי' אין בשום א' כדי לבטל מותר כשבאו לשאול בזא"ז ותולין להקל באיסור דרבנן. ויש אוסרים אפי' בשני ב"א (טור וכן עיקר ח"ד ועי' בה"ט):

ו (י) **היו** כאן ב' קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן. וידוע לאיזו נפל. וחזר ונפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזו נפל. אני אומר למקום איסור הראשון נפל גם השני. ודוקא באיסור דרבנן אבל באיסור דאורייתא לא אמרינן שאני אומר דספיקא דאורייתא לחומרא (ט"ז וש"ך). אבל אם נפל איסור לתוך אחת מהן ואינו ידוע לאיזו נפל ואח"כ נפל איסור לתוך א' מהם וידוע לאיזו נפל שתיהן אסורות. ואין אומרים למקום שנפל איסור ב' נפל גם הראשון. אלא דינו כמו נפל איסור וא"י להיכן נפל (ש"ד). ודוקא שאין ס' לבטל האיסור שנפל שם. אבל אם הי' ס' לבטל האיסור שנפל שם הוי כאלו לא נפל שם איסור כלל (רמ"א):

ז (יא) **היו** כאן ב' קדרות של היתר ונפל איסור לתוך אחת מהן וא"י לאיזו נפל. ואין באחת כדי לבטל האיסור ויש בשתיהן כדי לבטלו. שתיהן מצטרפות לבטלו. ולא עוד אלא אפי' אחת בבית וא' בעלי' מצטרפת. וה"ה אפי' למאה ואפי' לדידן דקי"ל חנ"נ בכל האיסורים הכא דלא ידעינן לאיזו נפל לא שייך לומר חנ"נ דהוי"ל כאלו הכל מעורב כיון שנכנס הכל בספק. ודוקא כשאין בכ"א לבטלו כ"א בשתיהן אבל כשיש בא' מהן לבטלו לא מצטרף דלא נכנס בספק כלל. רק מטעם שאני אומר שייך להתיר (ח"ד ועי' ש"ך):

יב **בד"א** בששתיהן של אדם א'. לפי שכל שהם של אדם א' עתיד להתערב וכל העומד להתערב ה"ה כמעורב. אבל אם הם של ב' ב"א אין מצטרפות ואפי' באדם א' אם ידוע בבירור שאין עתידים להתערב כגון שא' של בשר וא' של חלב. או שבאחד יש מתיקות ובשני קיוהא אין מצטרפים (ט"ז וש"ך):

יג **וי"א** דאפי' באדם א' אין להקל. ולצורך הפסד יש להתיר באדם א'. ומיהו אין לאכלו אלא אחר שיערבנו יחד דאז כבר נתבטל האיסור (ארוך בשם מהרי"ט). והט"ז מתיר בלא תערובות. ודין צירוף דסעי' זה אינו רק באיסור דרבנן או ביבש ביבש (ועי' ש"ך וח"ד ובה"ט):

יד **שני** חתיכות א' של היתר וא' של איסור ונתערבו חד בחד דקי"ל דשניהם אסורים. ואם אח"כ נפל א' מב' חתיכות ונתערב בחתיכה אחרת וחתיכה אחת נשארה במקומה. אותה חתיכה הנשארת אסורה והשנים שנתערבו כשרים (ח"ד ס"ק א'). והטעם לזה דהחתיכה שנתערבה בחתיכה אחרת יש לספק בכ"א שמא היא הכשרה מתערובות הראשון ושמא היא הכשרה מתערובות השני. והוי ממש כאלו נתערב מתחלה חד בתרי או כאלו נתערב חד בחד ואח"כ ניתוסף עוד חתיכה אחת דמותר כל התערובות דהא יבש ביבש לא אמרינן חנ"נ. אבל חתיכה הנשארת אין עליה שום ספק רק הספק הראשון

שנתערב חד בחד וכבר אמרנו בכללי ס"ס דכל שנתערבו חד בחד יש לו חזקת איסור ואין אומרים בו ספיקא דרבנן לקולא מש"ה אסורה (שם בח"ד ועי' ס' ב"י):

טו **אם** היו ב' חתיכות א' של היתר וא' של איסור ולפניהם קדרה אחת של איסור ונפל א' מהחתיכות לקדרה של איסור. דעת הפר"ח דתולין שהחתיכה הראשונה נפלה לאיסור והחתיכה הנשארת מותרת. והפר"ת וח"ד השיגו עליו דהאחד בחד אפי' נפל א' לים לא תלינן לומר דאיסור נפל וכמש"ל בכללי ס"ס כ"ש הכא (שם):

טז **ב'** קדרות א' בשר נבלה וא' בשר עוף ונפל חלב לא' מהם דאם נתלה שנפל בקדרה של איסור אתה אוסרו בהנאה. או ב' קדרות בא' הי' בשר בהמה ובא' הי' בשר עוף ונפל חלב לא' מהן דאם נתלה שנפלה בקדרה של בשר בהמה אתה אוסרו מדאורייתא. משא"כ בשל עוף אינו אסור רק מדרבנן. אין תולין להתיר דכל שאתה מוציא אחת מחזקתה אין תולין דדוקא שאין דין כלל על אחרת תולין אבל כשיש שום דין על האחרת אין תולין דאמרינן מאי חזית (ח"ד ושפ"ד):

יז **אם** היו כאן ב' קדרות חולבות נקיות עם מים אצל האש. אחת ב"י ואחת אב"י. ותחב כף ב"י מבשר עוף ואינו יודע לאיזו קדרה תחב הכף שרי דתולין באינו ב"י כיון דאיסורא הוא רק מדרבנן. וקדרה ב"י יראה נמי להתיר דתולה באינו ב"י. דמדינא אינו ב"י שרי אלא מחמת חומרא בעלמא וא"כ בכה"ג מוקמינן אדינא ותולין באינו ב"י (מש"ז ס"ק ז' ועי' בס' נ"י):

דין כלים שנתבשל בהם איסור והוא מלב"ש בחיד"ג ובו ו' סעיפים

א **כלל** גדול בדין כלים שנתבשל בהם האיסור. צריך כל מורה הוראה לידע זאת ויוצא מכל מה שכתבנו עד הנה הן בהלכות טריפות הן במליחה הן בתערובות (לב"ש בחידושי דינים סעי' י"ב):

ב **כלי** שנתבשל בו ודאי איסור אפי' איסור דרבנן. אזי הכלי לעולם אסור אפי' לא נודע האיסור עד שאין הכלי ב"י דהוי תרי דרבנן לא מהני. דגם תרי דרבנן אסור היכא דודאי איסור. ואפי' איסור שיש לו מכשירים בפוסקים הראשונים שהביאום האחרונים רק לא הובא דעתם בש"ע בהמחבר והרב רמ"א בלשון י"א או יש מתירים. או אפי' הובא דעתם בש"ע שכתבו יש מתירים אלא שבעלי הש"ע הכריעו כהאוסרים שכתבו על דברי האוסרים והכי נהוג או וכן נוהגין או וכן עיקר. כ"ז הוי ודאי איסור ואפי' באיסורי דרבנן אם נתבשלו הכלי לעולם אסור. וכ"ז בודאי איסור דרבנן אבל בספק איסור דרבנן כגון איסור שאינו רק מדרבנן ואיכא בי' ספיקא שנתערבו חד בתרי. ושאין לו חזקת איסור. חתיכה גופא נמי שרי'. וכיון דהתבשיל מותר גם הקדרה מותרת (ועי' בס' ב"י):

ג **כלי** שנתבשל בו ספק איסור של תורה. יש בו שלשה דינים. הא'. אם גוף האיסור אין חולק בו ושהוא דאורייתא אין בו ג"כ מחלוקת. כגון שנמצא מים בראש שלא בדקו אם הי' המוח מקיף או לא וכל כה"ג. דאנן מטריפין מספיקא ונתערבה חתיכה מבהמה זו בין ב' חתיכות כפליים כמותה מין במינו. אזי כשהספק הזה של איסור זה נתבשל בכלי. אם נודע האיסור בעת שהכלי ב"י אסורה הכלי לעולם דאע"ג שהכלי נעשה אח"כ פגום והוי דרבנן. מ"מ ספק תורה שנעשה ע"י גלגול דרבנן אסור. אבל אם לא נודע מהאיסור עד שהכלי נעשה אינו ב"י. אם לא הי' יכול כלל האיסור להתוודע תחלה. כגון שנשתמשו בבישול ביצים מתרנגולת ואח"כ נשחטה ונמצאת ספק טריפה ואז כבר הכלי אב"י דבכה"ג לא הוי שום צד שיוודע הספק איסור של הבצים עד שנשחטה התרנגולת. אזי הכלי מותר במקום הפסד קצת דחשבינן לי' לספיקא דרבנן. ואם הי' יכול להתוודע תחלה אלא שלא שמו לב להביט אליו. בכה"ג אין לחושבו לספיקא דרבנן. ואין להתיר בפשיטות. והמתיר גם בזה אין גוערין בו. ובהפ"מ יש להתירו אפי' לכתחלה:

ד **דין ב'** אם גוף האיסור י"א בו שהוא מדרבנן. ומכ"ש אם יש מתירין אותו לגמרי ודעתם לא הובא כלל בש"ע בדברי המחבר והרב. מועיל עכ"פ דעת זו שאם ספק של איסור כזה נתבשל בכלי ולא נודע ספק איסור עד שאין הכלי ב"י מותר אף שלא במקום הפסד כלל. אבל בנודע מתחלה בעת שהי' הכלי ב"י אסורה הכלי לעולם:

ה **דין ג'** אם גוף האיסור יש אומרים שהוא דרבנן ומכש"כ שי"א שמותר לגמרי והובא דעתם בש"ע אף שיש הכרעה בש"ע כדעת האוסרים. מועיל עכ"פ דעת המתירין שאם ספק של איסור כזה נתבשל בכלי. להתיר הכלי אפי' אם נודע האיסור בעת שהכלי ב"י מ"מ מותרת לאחר מעל"ע שלא במקום הפסד כלל או אפי' נודע איסורו קודם שבישלו (שם סי"ב:

ו **כל** מקום שהותר מחמת שלא נודע הספק איסור עד אחר התערובות. והכלים אחר שהיו אינו ב"י. היינו שלא נודע להבעלים. אף אם נודע לאיש אחד קודם התערובות מ"מ לא נודע מקרי. אבל אם נודע לאיש שהוא ג"כ בעליו. כגון שותפים בבהמה שחלקוה ונטל א' הראש ונמצא מים בראש באופן שהוא ספק איסור. וכן אפי' לא היו שותפים כלל אלא הטבח מכר הראש לא' ושאר הבשר לשאר אנשים. כל שנודע לבעל הראש מיחשב נודע. וכן אם נודע לא' מבני הבית חשיב נודע. ואם נודע לשני אנשים אחרים צריך להתיישב בדבר אם מקרי נודע (לב"ש סל"ד):

תנאים למורים קטנים מספר ב"י ובו ג' תנאים

תנאי א' למדן בינוני שלא הגיע להוראה אמיתית לא יפסוק שום דין אפי' בהוראה ודאית שהיא פשוטה לכל בדיני איסור והיתר. כל זמן שאין לו סמיכת התרה מהר אב"ד המובהק הסמוך:

תנאי ב' לא יפסוק למדן בינוני האמור. שום הוראה רק באותן דינים שנתן לו המורה התרה. כגון אם יש לו התרה על דיני ושט וצוה"ג וכדומה אל יורה בשאר דינים כי מסתמא ראה הרב אב"ד הסומכו שלא הגיע להוראה בשאר דינים. ומוטל על כל איש להזהיר ע"ז:

תנאי ג' אעפ"י שיש לו סמיכת התרה מהרב המובהק. לא ירום ראשו להכריע בשום ספיקא דדינא במקום שהונח בצ"ע. או בהפ"מ או איכא צד להקל וכדומה. אא"כ שהוא למדן מופלג אשר ידיו רב לו בש"ס ובפוסקים ראשונים ואחרונים. או עפ"י שאלת הרב המובהק. ואם לאו יפסוק כדעת המחמירים. אם לא במקום שכתוב בפירוש להתיר או להכשיר ואשרי העם שככה לו:

סליק בעזה"י